

שבוע פרשת קרח

(2 - 8 June 13)

כ"ד - ל' סיון ה'תשע"ג

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

דבר מלכות

מאמרי דא"ח, שיחות ואגרות קודש

מאת
כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן
מליובאוויטש

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

סניף אה"ק כפר חב"ד

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות חמשים ושתים לבריאה

הי' תהא שנת נפלאות בכל

צדי"ק שנה להולדת כ"ק אדמו"ר שליט"א

הוספה: כמפורט במפתח כללי עמוד ד'

סדר הנחת תפילין

אף על פי שיכולים להניח תפילין במשך כל היום כולו (מנוץ החמה, או עלות השחר, עד צאת הכוכבים או שקיעת החמה), הרי הזמן המובחר להנחת תפילין בזמן התפילה, כמנהג ישראל שמניחים תפילין ומתפללים בהם. (משיחת י"א שבט תשכ"ח)

היום, על לבבך. ושנתם לבניך ודברת בם, בשבתך בביתך ובכלתך בדרך ובשכבך ובקומך. וקשרתם לאות על ירך, והיו למטפת בין עיניך. וכתבתם על מזוזת ביתך ובשעריך. והיה אם שמע השמעו אל מצותי, אשר אנכי מצוה אתכם היום, לאהבה את יי אלהיכם ולעבדו, בכל לבבכם ובכל נפשכם. ונתתי מטר ארצכם בעתו יורה ומלקוש, ואספת דגנך ותירשך ויצהרך. ונתתי עשב בשדך לבהמתך, ואכלת ושבעת. השמרו לכם פן יפתה לבבכם, וסרתם ועברתם אלהים אחרים והשתחיתם להם. והיה אף יי בכם ועצר את השמים ולא יהיה מטר והאדמה לא תתן את יבולה, ואברתם מהרה מעל הארץ הפכה אשר יי נתן לכם. ושמתם את דברי אלה על לבבכם ועל נפשכם, וקשרתם אתם לאות על ידכם והיו למטפת בין עיניכם. ולמדתם אתם את בניכם לדבר בם, בשבתך בביתך ובכלתך בדרך ובשכבך ובקומך. וכתבתם על מזוזת ביתך ובשעריך. למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה אשר נשבע יי לאבותיכם לתת להם, בימי השמים על הארץ.

ויאמר יי אל משה לאמר. דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם ועשו להם ציצת על כנפי כנדיהם לדורתם, ונתנו על ציצת הכנף, פתיל תכלת. והיה לכם לציצת, וראיתם אתו, וזכרתם את כל מצות יי, ועשיתם אתם, ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זנים אחריהם. למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי, והייתם קדשים לאלהיכם. אני יי אלהיכם, אשר הוצאתי אתכם, מארץ מצרים להיות לכם לאלהים, אני יי אלהיכם (אני יי אלהיכם) אמת.

נכון לומר קודם התפילה:

הריני מקבל עלי מצות עשה של ואהבת לרעך כמוך מצוה להתפלל בתפילין את כל תפילת שחרית כולל שיעור תהלים כפי שמתחלק לימי החודש.
יהי רצון מלפניך, יי אלהינו ואלהי אבותינו, שיבנה בית המקדש במהרה בימינו, ותן חלקנו בתורתך.
אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך.

טוב להרגיל עצמו לומר . . . נוסח זה מודה וכו' ועל ידי זה יזכור את ה' הניצב עליו:

מוֹדָה אֲנִי לְפָנֶיךָ, מֶלֶךְ חַי וְקַיִם שֶׁהַחַוְוָה בִּי נִשְׁמָתִי בְּחַמְלָה. רַבָּה אֲמוּנָתְךָ.

מצוה לומר את כל ברכות השחר

ברכת התורה

צריך לזוהר בה מאד ואסור לדבר ולהוציא דברי תורה מפיו עד שיברך. בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר בָּחַר בְּנוּ מִכָּל הָעַמִּים וְנָתַן לָנוּ אֶת תּוֹרָתוֹ. בְּרוּךְ אַתָּה יי, נוֹתֵן הַתּוֹרָה:

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל־אֶהֱרִן וְאֶל־בְּנָיו לֵאמֹר פֶּה תִבְרְכוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲמֹר לָהֶם: יְבָרַךְ יְהוָה וְיִשְׁמְרֵךְ: יֵאָר יְהוָה | פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיַּחַדְךָ: יִשְׂאֵל יְהוָה | פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיִּשֶׂם לָךְ שְׁלוֹם: וְשָׂמוּ אֶת־שְׁמִי עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲנִי אֲבָרְכֵם:

ברכות הנחת תפילין

הברכה הראשונה, (באמירתה מכוונים הן על התפילין של יד והן על התפילין של ראש) נאמרת לפני הידוק הרצועה על שריר הקיבורת של היד השמאלית (איטר, הכותב ביד שמאל מניח את התפילין על יד ימין) באופן שהתפילין נוטות לעבר הגוף.

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהַנִּיחַ תְּפִלִּין:

הברכה השניה נאמרת (רק אם דיבר בין הנחת תפילין שלי"ד לשלי"ראש) לפני הידוק הרצועה על הראש
בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל מִצְוֹת הַתְּפִלִּין:

קריאת שמע

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל, יי אֱלֹהֵינוּ, יי אֶחָד:
בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלֻכּוֹתָו עוֹלָם וָעֶד:
וְאַהֲבָתָּה אֵת יי אֱלֹהֶיךָ, בְּכָל לִבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מַאֲדֶךָ. וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוְּךָ

כדאי לשלכ יד, בן או בת - גם קטני קטנים - וגם המבוגרים יהיה סידור (תפילה) פרטי משלו - לומר תפילה להשם, חומש - חמשה חומשי תורה (או ספר אחר של תורה) משלו ללמד בו כל יום תורה, וכן להבדיל קופת צדקה משלו - שלתוכה נתן צדקה (לבר משבת ויום טוב), מכספו הפרטי (שניתן לו מהוריו או שקיבל כפרם ... שבהן יכול היה לקנות חיי נפשו, ולהשתמש בו לצרכיו האישיים, ושכתבו על זה "להשם הארץ ומלואה") (או בראשיתיות ב"ה "לה"ו") בציוף שמם - ודברים אלו יהיו ברשותו ואחריותו וניהם בחדרו, במקום בולט - את הקופה יש לקבוע בחדר על ידי מסמר וכדומה, ועל ידי זה החדר כולו ייהפך ל"חדר ובית של צדקה".

קיב

גם זה המזמור נאמר בא"ב, בכל פסוק שני אותיות ובשני אחרונים שלש, ומספר על מדות טובות שיבור לו אדם והיאך יתן צדקה ושכרו שלא יצטרך לבריות:

א הַלְלוּ־יָהּ | אֲשֶׁר־אִישׁ יֵרָא אֶת־יְהוָה בְּמִצּוֹתָיו חֲפִיץ מְאֹד: ב גִּבּוֹר בְּאַרְץ יִיְיָ יְהִיה זִרְעוֹ דוֹר וַיִּשְׁרִים יְבָרְךְ: ג הוֹן־וְעֵשֶׂר בְּבֵיתוֹ וְצַדִּיקְתּוֹ עוֹמֶדֶת לְעַד: ד זֶרַח בַּחֲשָׁד אֹר לַיִּשְׁרִים חֲנוּן וְרַחוּם וְצַדִּיק: ה טוֹב־אִישׁ חוֹנֵן וּמְלוֹה יְכַלֵּל דְּבָרָיו בְּמִשְׁפָּט: ו פִּי־לְעוֹלָם לֹא־יִמוּט לִזְכָּר עוֹלָם יְהִי צַדִּיק: ז מִשְׁמוּעָה רְעָה לֹא יִירָא נְכוֹן לְפִי בְטַח פִּיהוּה: ח סְמוּךְ לְפִי לֹא יִירָא עַד אֲשֶׁר־יִרְאֶה בְצַרְיוֹ: ט פֶּזֶר | נָתַן לְאַבְיוֹנִים צַדִּיקְתּוֹ עוֹמֶדֶת לְעַד קָרְנוֹ תְרוּם בְּכַבּוֹד: י רִשָׁע יִרְאֶה | וְכַעַם שָׁנָיו יִחַרֵק וְנַמְס תְּאוֹת רִשָׁעִים תֵּאָבֵד:

קיג

בו יסופר נפלאות מוציאת מצרים:

א הַלְלוּ־יָהּ | הִלְלוּ עַבְדֵי יְהוָה הִלְלוּ אֶת־שֵׁם יְהוָה: ב יְהִי שֵׁם יְהוָה מְבָרָךְ מְעַתָּה וְעַד־עוֹלָם: ג מִמִּזְרַח־שֶׁמֶשׁ עַד־מְבֹאֵז מְהַלֵּל שֵׁם יְהוָה: ד רַם עַל־כְּלָגוּיִם | יְהוָה עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ: ה מִי פִיהוּה אֱלֹהֵינוּ הַמְגַבִּיהֵי לְשִׁבְתָּ: ו הַמְשַׁפִּילֵי לְרֵאוֹת בְּשָׁמַיִם וּבְאַרְץ: ז מְקִימֵי מַעְפָּר דָּל מְאַשְׁפֵּת יָרִים אֲבִיוֹן: ח לְהוֹשִׁיבֵי עַם־נְדִיבִים עִם נְדִיבֵי עַמּוֹ: ט מוֹשִׁיבֵי | עֲקָרַת הַבַּיִת אִם־הַבְּנִים שְׂמִיחָה הַלְלוּ־יָהּ:

נקודות משיחות קודש – מזמור קיב מתוך "תהילות מנחם"

(קיב, ט) פזר נתן לאביונים צדקתו עומדת לעד קרנו תרום בכבוד

נתינת צדקה ניכרת במצח

א. איתא בגמרא¹ "שאלו את שלמה בן דוד עד היכן כוחה של צדקה, אמר להן צאו וראו מה פירש דוד-אבא, פזר נתן לאביונים צדקתו עומדת לעד קרנו תרום בכבוד". היינו, שכוחה של נתינת צדקה היא שעומדת לעד ולעולמי עולמים.

עד"ז מובא בכתבי האריז"ל² בנוגע להשפעה הרוחנית של מצוות הצדקה "כל המצוות שאדם עושה, הם נרשמים באות אחד של כ"ב אתוון המיוחד לאותה המצווה. והנה אותו מאיר במצחו, וזה הוא בזמן שעושה המצווה, ותכף מסתלק ונבלע בפנים, אבל אם עשה מצוה של הצדקה, הנה האות שלה מאיר במצחו כל אותו השבוע. וזהו וצדקתו עומדת לעד, כי אינה נבלעת תיכף כמו שאר האותיות של שאר המצוות. או יאמר באופן אחר, והוא אם תחליף אותיות של צדק"ה בא"ת ב"ש, תוזרים להיות אותיות צדק"ה ממש, לרמוז כי היא עומדת לו לעד במקומה"³.

(1) ב"ב י, ב.

(2) ספר הליקוטים תהלים קיב. וראה גם זח"א רח, א.

מפתח כללי

- (א) סדר הנחת תפילין ב
- (ב) מזמורי תהלים קיב, קיג..... ג
- (ג) מאמר ד"ה והנה פרח מטה אהרן
שבת פרשת קרח, א' דראש חודש תמוז, היתשליג ה
- (ד) שיחת א' פרשת חוקת, ב' דר"ח תמוז היתשכ"ו..... טז
- (ה) לקוטי שיחות – פרשת קרח
(בלה"ק) כרך יג יט
- (ו) מתוך פניני לוי יצחק על התורה לכ"ק הרה"ג הרה"ח
המקובל ר' לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל כב
- (ז) זכרונות אם המלכות הרבנית הצדקנית מרת חנה
ע"ה ז"ל שניאורסאהן חוברת ל, תרגום מאידיש כג
- (ח) ילקוט גאולה ומשיח – פרשת קרח כד
- (ט) שיעור יומי חומש לשבוע פרשת קרח כה
- (י) שיעורי תהלים לשבוע פרשת קרח מח
- (יא) שיעורים בספר התניא (מוגה)
לשבוע פרשת קרח מט
- (יב) לוח "היום יום" לשבוע פרשת קרח נז
- (יג) הלכה יומית לעיון ברמב"ם ס
- שיעורי רמב"ם – מהדורת חזק :**
- (יד) – ג' פרקים ליום לשבוע פרשת קרח..... סב
- (טו) – פרק אחד ליום לשבוע פרשת קרח פז
- (טז) – ספר המצוות לשבוע פרשת קרח..... צד
- (יז) נביאים וכתובים
מלכים א פרק יד-טו, תהלים פרק פג-פג..... צז
- (יח) משניות – מסכת בבא בתרא
ביאור קהתי צט
- (יט) עין יעקב מסכת יומא קז
- (כ) מסכת עירובין עם ביאורים
מדף פו עד דף צב קח
- מתורת רבותינו נשיאי חב"ד :**
- (כא) שולחן ערוך הלכות שבת עם הערות וצינונים
אדמו"ר הזקן קלט
- (כב) שולחן ערוך הלכות שבת
אדמו"ר הזקן קלט
- (כג) לקוטי תורה
אדמו"ר הזקן קמ
- (כד) שערי אורה
אדמו"ר האמצעי קמב
- (כה) מאמרי הצ"צ – מאמרי הצ"צ תרי"ד-תרט"ו
אדמו"ר הצמח צדק" קמג
- (כו) תורת שמואל תרל"ב
אדמו"ר מוהר"ש קמג
- (כז) שיעורים בהמשך המאמרים – תער"ב
אדמו"ר מוהרש"ב קמד
- (כח) ספר המאמרים היתש"ט
אדמו"ר מוהרי"צ קמה
- (כט) לקוטי דיבורים
אדמו"ר מוהרי"צ קמו
- (ל) יומן כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ
אדמו"ר מוהרי"צ קמז
- (לא) אגרות קודש
אדמו"ר מוהרי"צ קמח
- (לב) ביאורים בפרקי אבות פרק ד קמט
- (לג) חומש לקריאה בציבור קנ
- (לד) לוח זמנים לשבוע פרשת קרח קנח
- (לה) סדר מצות הדלקת נרות לשבת קודש קנט

דברי התורה שאנו מקבלים באדיבות של כל המוציאים לאור, שייכים אליהם ואסור בהחלט לעשות בהם שימוש מסחרי

ביאור בדרך אפשר

1 וְהָיָה פֶּרַח מִטָּה אֶהְרֶן גּוֹ' וַיִּגְמַל שְׁקָדִים¹, מסופר בתורה כי
2 בעקבות מחלוקת קורח על כהונת אהרן אמר ה' למשה לקחת מטה מכל אחד
3 משנים עשר השבטים ולכתוב על כל מטה את שם השבט ועל מטה לוי את
4 שמו של אהרן "והיה האיש אשר אבחר בו מטהו יפרח... ויהי ממחרת והנה

5 פרח מטה אהרן לבית לוי ויוצא פרח
6 ויצץ יצץ ויגמל שקדים" ומבואר
7 ב'לקוטי תורה' לרבנו הזקן
8 במאמר דבור-המתחיל זה²,
9 הפותח בפסוק זה דהטעם שגמל
10 מטה אהרן הצמיח שקדים דוקא
11 ולא פרי אחר הוא פי שקדים הם
12 ממחרים להגמר להתבשל
13 ולצמוח יותר מקל שאר הפרות³
14 ומוסיף ב'לקוטי תורה'
15 שם⁴, שלכן נקראים פירות אלה
16 בשם שקדים מלשון שקידה
17 ומהירות, כמו שכתוב⁵ בנבואת
18 ירמיהו שהקדוש-ברוך-הוא הראה לו
19 במראה הנבואה מקל שקד גוי' פי
20 שוקד ממהר אני ה' על דברי
21 לעשותו.

ביאור בדרך אפשר

לחיות המצומצם באותיות שם זה"⁶, ולכן רומזים השקדים על
הכהונה, פי ההשפעות הנמשכות על-ידי אהרן הכהן
[אהרן אותיות נראה⁷ לשון גילוי והשפעה הנראית לעין] הן
במהירות. ועל-דרך-זה האמור לגבי אהרן הכהן שההשפעות שבאות

ממנו הן במהירות הוא בנוגע
לכל הכהנים בני אהרן,
דכשהכהנים מברכים את
העם, כאמור בתורה שמצווה על
הכהנים לברך את בני ישראל "יברך
ה'... נמשך השפע כתוצאה
מברכת הכהנים למטה במהירות
גדולה בלי עפובים (כדלקמן
סעיף ז) כשקדים שממהרים לפרוח
ולצמוח.

(ב) והענין הוא⁸, התוכן הפנימי
של השפעה במהירות על ידי הכהנים
דשרש כל ההשפעות בעולם
הוא ממדת חסדו של ה'
יתברך, חסד דאצילות מידת
החסד העליונה כפי שהיא בעולם
האצילות (הראשון והעליון מארבעת
העולמות הרוחניים אצילות, בריאה,
יצירה ועשייה שדרכם יורד ונמשך
האור האלוקי מדרגה לדרגה. ובכדי
שיומשכו מהחסד שבאצילות
שהוא עולם רוחני עליו נאמר
בספר התניא שהוא "אלוקות ממש"
השפעות גשמיות בעולם הזה
הגשמי, בני חיי ומזוני, השפעות
של בניס, חיים (בריאות) ומזונות
(פרנסה) הוא על-ידי שהחסד
שבעולם האצילות יורד ונמשך
מלמעלה למטה ומשתלשל מדרגה
לדרגה (בצורה כזו שהדרגות קשורות
זו בזו כמו חוליות של שרשרת

בס"ד. שבת פרשת קרח, א'

דראש חודש תמוז ה'תשל"ג*

1 וְהָיָה פֶּרַח מִטָּה אֶהְרֶן גּוֹ' וַיִּגְמַל שְׁקָדִים¹,
2 ומבואר ב'לקוטי תורה' דבור-המתחיל
3 זה², דהטעם שגמל שקדים דוקא הוא פי
4 שקדים הם ממחרים להגמר יותר מקל הפרות³
5 ומוסיף ב'לקוטי תורה' שם⁴, שלכן נקראים
6 בשם שקדים מלשון שקידה ומהירות, כמו
7 שכתוב⁵ מקל שקד גוי' פי שוקד אני על דברי
8 לעשותו. ויש לומר, שהכונה בהוספה זו היא
9 לרמז דהמהירות שבשקדים הוא ענינם, וכידוע⁶
10 ששמו של דבר מורה על ענינו, ולכן רומזים
11 על הכהונה, פי ההשפעות הנמשכות על-ידי
12 אהרן הכהן [אהרן אותיות נראה⁷] הן במהירות.
13 ועל-דרך-זה הוא בנוגע לכל הכהנים בני אהרן,
14 דכשהכהנים מברכים את העם, נמשך השפע
15 למטה במהירות גדולה בלי עפובים (כדלקמן
16 סעיף ז).

(ב) והענין הוא⁸, דשרש כל ההשפעות הוא
ממדת חסדו יתברך, חסד
19 דאצילות. ובכדי שיומשכו מהחסד שבאצילות
20 השפעות גשמיות, בני חיי ומזוני, הוא על-ידי
21 שהחסד יורד ומשתלשל בכל המדרגות
22 שמאצילות ועד עשייה. ובכל המשכה ממדרגה

22 ויש לומר, שהכונה בהוספה
23 זו שפירות אלה נקראים שקדים על
24 שם המהירות היא לרמז
25 דהמהירות שבשקדים הוא
26 ענינם, וזה התוכן והמהות של
27 השקדים וכידוע⁶ ששמו של
28 דבר מורה על ענינו ובלשון
29 רבנו הזקן בספר התניא (שער היחוד
30 והאמונה פרק א): "... וכן בכל
31 הנבראים שבעולם השמות שנקראים
32 בהם בלשון הקודש הן הן אותיות
33 הדבור המשתלשלות ממדרגה למדרגה
34 מעשרה מאמרות שבתורה ... וזה שמו
35 אשר יקראו לו בלשון הקודש הוא כלי

(* יצא לאור בקונטרס כ"ח סיון – תש"נ, "ה, כ"ח סיון, שנת ה'תש"נ". "לקראת יום הבהיר כ"ח סיון הבעל"ט, התחלת שנת החמישים ליום בו ניצלו כ"ק אדמו"ר שליט"א והרבנית הצדקנית נ"ע – יבחל"ח – מעמק הבכא האירופאי והגיעו צלחה לארצות הברית (ביום ב', כ"ח סיון ה'תש"א), שאז התחילה תנופה חדשה בהחזקת והפצת התורה והיהדות והפצת המעינות, ע"י כ"ק אדמו"ר (מהרי"צ) נ"ע, ביסדו את המוסדות המרכזיים "מחנה ישראל", "קה"ת" ו"מרכז לעניני חינוך", ומסרם להנהלת כ"ק אדמו"ר שליט"א". (1) פרשתנו (קרח) יז, כג. (2) סוף פרשתנו (נה, ג ואילך). וראה גם סהמ"צ להצ"צ מצות ברכת כהנים (דרמ"צ קיב, א-ב). אוה"ת נשא כרך ו ס"ע א'תשמא ואילך. (3) קה"ר עה"פ (יב, ז) וישב העפר – הובא בלקו"ת שם. וראה גם פרש"י עה"פ פרשתנו שם. ובכ"מ. (4) ועד"ז בסהמ"צ להצ"צ שם. (5) ירמ"א, א, יא-יב. וראה מפרשים שם. קה"ר שם. ובכ"מ. – נסמנו בלקו"ש חכ"ג ע' 117 הערה 34. חיי"ח ע' 388 הערה 70. (6) ראה שעהויה"א פ"א. תשובות וביאורים (קה"ת תשל"ד) סימן א (נדפס באגרות-קודש ח"א ס"ע רפח ואילך). (7) זח"ג קג, א. לקו"ת וסהמ"צ שם. ובכ"מ. (8) בהבא לקמן ראה לקו"ת וסהמ"צ שם. וראה גם סהמ"צ להצ"צ מצות תגלחת מצורע כשיטהר (דרמ"צ קו, א ואילך).

והנה פרח מטה אהרן גו'

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 שאחוזות אחת בשנייה) **בְּכָל הַמְדַרְגָּהוֹת** שלכל אורך הדרך של
2 ההשתלשלות מדרגה לדרגה **שִׁמְאַצִּילוֹת** העולם העליון ביותר מארבעת
3 העולמות **וְעַד עֲשִׂיָּה** העולם התחתון ביותר מארבעת העולמות. **וּבְכָל**
4 **הַמְשָׁכָה** ירידה, השפעה והתגלות **מִמְדַרְגָּה לְמְדַרְגָּה יֵשׁ דִּין**
5 **וּמִשְׁפָּט** מחדש, אם **יוֹמֵשֶׁף**
6 **הַשְּׁפַע בְּמְדַרְגָּה שְׁלֵמְטָה** או
7 **שֶׁתִּשְׂאָר בְּמְדַרְגָּה שְׁלֵמְעָלָה**
8 ולא ירד למטה.
9 **וְזָהוּ** ההסבר לכך **שִׁמְתַּפְּלִים**
10 **וּמִבְקָשִׁים** בתפלת שמונה-עשרה
11 **בְּכָל יוֹם** מחדש **רְפָאנוּ**, שהיא
12 תפילה על הרפואה והבריאות **בְּרַף**
13 **עֲלֵינוּ** שהיא תפילה על הפרנסה, **אָף**
14 **שִׁמְזוֹנֹתָיו שֶׁל אָדָם קְצוּבִים**
15 **לוֹ מְרֵאש־הַשָּׁנָה וְעַד יוֹם**
16 **הַכַּפּוּרִים**⁹ ובמהלך עשרת הימים
17 האלה כבר התנהל דין ומשפט בו נקצב
18 לכל אדם מה יושפע לו במשך כל
19 השנה כולה, עד ראש השנה הבא
20 **(וְהַפְּנֵה בְּמִזוֹנֹתָיו כָּאֵן הַיָּא**
21 לא רק לעניין הפרנסה בלבד אלא
22 **לְכָל ג' הַעֲנִינִים דְּבִנֵי חַיִּי**
23 **וּמִזוֹנֵי**¹⁰ שכולם נקצבים בתחילת
24 השנה על כל השנה כולה), ואם כן
25 לכאורה לא מובן לשם מה חוזרים
26 ומתפללים על כך כל יום מחדש, והרי
27 הכול כבר נקבע בתחילת השנה?
28 והביאור:
29 **כִּי הַפְּתִיבָה וְחִתִּימָה טוֹבָה**
30 **שֶׁבְּרֵאש־הַשָּׁנָה וְיוֹם**
31 **הַכַּפּוּרִים** שהם אכן ימי דין ומשפט
32 על כל השנה כולה הוא **הַמְשַׁכֵּת**
33 וגילוי והשפעת הַחֶסֶד העליון
34 שבעולם האצילות **בְּמַלְכוּת**
35 **דְּאֲצִילוֹת**, היינו השפעה ממידת
36 החסד שבעולם האצילות לספירת
37 המלכות שבעולם האצילות עצמו,
38 והמלכות היא הספירה שדרכה
39 ההשפעה יורדת הלאה לעולמות הבאים, אבל עדיין אין הכרח שהשפעת
40 החסד הזו תמשיך ותורד ותתגלה גם למטה יותר ועד שתבוא לידי ביטוי
41 בהשפעה גשמית, **וּבְכַדִּי שֶׁתְּהִיָּה הַשְּׁפַעַת הַחֶסֶד בְּעֲנִינִים**

גְּשַׁמְיִים דבר שמחייב ירידה של דרגות רבות אחרי "מלכות דאצילות"
42 הוא **עַל-יְדֵי יְרִידַת וְהִתְלַבְּשׁוֹת הַחֶסֶד דְּמַלְכוּת דְּאֲצִילוֹת**
43 **בְּחֶסֶד דְּבְרִיאָה, וְלֹא אַחֲרֵי-זֶה בְּחֶסֶד דְּיִצְיָרָה וְדַעֲשִׂיָּה** שכל זה
44 דורש עוד ירידות רבות של השפעה מדרגה לדרגה. **וְזָהוּ אָדָם נִדּוֹן בְּכָל**
45 **יוֹם**¹¹ מחדש, **אָף שֶׁכָּבַד נִגְמַר**
46 **דִּינוֹ בְּרֵאש־הַשָּׁנָה וּבְיוֹם**
47 **הַכַּפּוּרִים**, ואם כן לכאורה לשם מה
48 יש דין ומשפט בכל יום מחדש? אלא
49 ההסבר הוא **כִּי הַדִּין שֶׁבְּרֵאש־**
50 **הַשָּׁנָה וּבְיוֹם הַכַּפּוּרִים הוּא**
51 **שִׁיּוּמֵשֶׁף הַחֶסֶד לְהֶאָדָם,**
52 **בְּמַלְכוּת דְּאֲצִילוֹת** ולא יותר
53 למטה. **וְהַדִּין שֶׁאָדָם נִדּוֹן בְּכָל**
54 **יוֹם הוּא, אִם הוּא הָאָדָם רָאוּי**
55 **שֶׁהַחֶסֶד שֶׁנִּמְשָׁף כָּבַד עַל**
56 **נַפְשׁוֹ לְמַעְלָה בְּרֵאש־הַשָּׁנָה**
57 **וְיוֹם הַכַּפּוּרִים** וכבר הוקצב לו
58 אכן יֵרַד מלמטה למעלה **וְיוֹמֵשֶׁף**
59 **(ממלכות דאצילות למטה יותר ויבוא**
60 **ויתגלה בְּבְרִיאָה-יִצְיָרָה-**
61 **וְעֲשִׂיָּה, עַד שִׁיּוּמֵשֶׁף) לְמַטָּה**
62 **בְּעוֹלָם הַזָּה הַגְּשָׁמִי** בהשפעה
63 גשמית בפועל, **אִוֹ** שהאדם אינו ראוי
64 לכך שהחסד יושפע עליו מלמעלה עד
65 להשפעה גשמית אלא **שִׁיּוּשְׂאָר**
66 **הַחֶסֶד לְמַעְלָה וְיוֹסִיפוּ לוֹ**
67 **תַּעֲנוּג** רוחני לְמַעְלָה במקום
68 להשפיע לו חסד גשמי בעולם הזה
69 למטה. **וְלָכֵן מִתַּפְּלִים בְּכָל**
70 **יוֹם** מחדש פעם נוספת **רְפָאנוּ**
71 **וּבְרַף עֲלֵינוּ וְכו', שֶׁהַחֶסֶד**
72 **שֶׁנִּקְצַב לוֹ בְּרֵאש־הַשָּׁנָה**
73 **וּבְיוֹם הַכַּפּוּרִים יוֹמֵשֶׁף**
74 **לְמַטָּה בְּעוֹלָם הַזָּה הַגְּשָׁמִי,**
75 **וּבְעוֹלָם הַזָּה עֲצָמוֹ - בְּעֲנִינִים**
76 **גְּשָׁמִיִּים.**
77 **וְעוֹד עֲנִין בְּדִין שֶׁבְּכָל יוֹם**¹²,
78 שלא קיים בדין ומשפט הכללי בראש
79 השנה וביום הכיפורים **דְּכִיּוֹן שֶׁהַחֶסֶד שֶׁלְּמַעְלָה הוּא חֶסֶד רּוּחָנִי,**
80 **הָרִי גַם לְאַחֲרֵי הַפְּסֶק-דִּין** הכללי **שִׁיּוּמֵשֶׁף** החסד לְמַטָּה
81 **בְּעוֹלָם הַזָּה, יֵשׁ דִּין וּמִשְׁפָּט** נוסף **בְּאִיָּה עֲנִין** פרטי **יוֹמֵשֶׁף**
82

סידור ופיה"מ שבהערה 18. קונטרס ומעין סוף מאמר יז ואילך. (9) ביצה טז, א. (10) כ"ה קונטרס ומעין שם מאמר כא בתחלתו. (11) ר"ה טז, א. וראה לקו"ת שם, דגם לדעת ר' יוסי (ר"ה שם) דאדם נידון בכל יום [וכן לדעת ר' נתן (ר"ה שם) דאדם נידון בכל שעה] — עיקר הדין הוא בר"ה, וכן לאידך, שגם לרבנן דפליגי אר' יוסי (ר"ה שם), יש דין בכל יום — שלכן מבקשים בכל יום הבקשות שבשמו"ע. וראה בארוכה קונטרס ומעין מאמר כ ואילך. וראה שם מאמר כב בסופו, דמר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי. וראה לקו"ת ש"ח ט"ע ע' 375 ואילך. (12) ראה קונטרס ומעין שם מאמר יט בסופו.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

- 1 הַחֶסֶד ב"בני" או ב"חיי" או ב"מוזני" שדבר זה לא נפסק באופן מפורט
2 ומוגדר בראש השנה ויום הכיפורים אלא דנים על כך בכל יום מחדש.
3 וְלִכְן תִּקְנֵנו חכמינו ז"ל לְהַתְּפִיל בְּכָל יוֹם י"ב בְּרֻכּוֹת
4 אֲמֻצְעִיּוֹת של תפילת שמונה-עשרה (מלבד שלושת הברכות הראשונות
5 ושלושת הברכות האחרונות שבהן אין
6 האדם מבקש את צרכיו) שֵׁשׁ בְּהֵן
7 בבקשות שחכמים קבעו בברכות
8 נכללות שְׁאֵלַת פֶּל צָרְכֵי הָאָדָם
9 וְצָרְכֵי הַצְּבוּר כּוּלָן¹³ שעל כל
10 זה יש דין ומשפט בכל יום מחדש
11 בשני האופנים האמורים לעיל – האם
12 החסד יומשך מאצילות לעולם הזה
13 הגשמי וכן באיזה ענין בפרט ההשפעה
14 תבוא לדי ביטוי.
15 (ג) וְהִנֵּה עֵיקַר הַדִּין וּמִשְׁפֵּט
16 בְּאִיזָה עֲנִין בפרט יוֹמֵשׁוּ
17 הַחֶסֶד הוּא כְּשֶׁהַחֶסֶד
18 שְׁנֹקֶצַב לוֹ בְּרֵאש־הַשָּׁנָה
19 וּבְיוֹם הַכְּפוּרִים הוּא חֶסֶד
20 מְצוּמָצָם בְּיֹתֵר, ומלכתחילה
21 נקצבה לו השפעה מועטת מאד כך
22 שְׁאִינוּ מִסְפִּיק שְׁיִמְשְׁכוּ
23 מְמַנֵּנוּ מאותו חסד מועט שנקצב לו
24 פֶּל ג' הַעֲנִינִים דְּבָנֵי חַיֵּי
25 וּמְזוּגֵי, אֲלֵא רַק שְׁנַיִם מֵהֶם
26 או אֶחָד מֵהֶם, שְׁאֵז יֵשׁ דִּין
27 וּמִשְׁפֵּט בכל יום אִם הַשְּׁפַעַת
28 הַחֶסֶד תִּהְיֶה בְּבָנֵי או בְּחַיֵּי
29 או בְּמְזוּגֵי. ולכן יש להתפלל
30 בכל יום ויום, כאמור לעיל.
31 ותְּפִילַת הַצַּדִּיק מוֹעֵלַת
32 לְהַחֲלִיף מַעֲנִין לְעַנְיָן¹⁴
33 לתפילת הצדיק יש כוח מיוחד
34 להשפיע על ההחלטה למעלה
35 ולהחליף את השפעת מתחום אחר,
36 כמו למשל בנים, לתחום אחר, כמו
37 למשל בריאות. [ויְהַחֲסִיפוּר
38 עַל-דָּבָר אודות
39 הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב, שְׁבָאוּ אֵלָיו
40 חֲשׂוּבֵי בָנִים לְבַקְּשׁוּ
41 שְׁיִתְּפִיל לְה' שְׁיִהְיֶה לְהֶם
42 בָּנִים, וְהָאִישׁ הַהוּא שֶׁבִשָּׁק מֵהַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב הַתְּפִילָה עָלָיו לְבָנִים
43 הָיָה עֹשֶׂי גְדוֹל, כך שב"מוזני" זכה לשפע רב וְאָמַר
- הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב שְׁבָאָם הֵם הָאִישׁ וְאִשְׁתּוֹ מִסְכִּימִים שְׁיִהְיוּ
עֲנִיִּים, יִהְיֶה לְהֶם בָּנִים. וְכִשְׁקִיבּוּ עָלֵיהֶם וְהִסְכִּימוּ לְהִיּוֹת
עֲנִיִּים, נוֹלְדוּ לְהֶם בָּנִים וְנַעֲשׂוּ עֲנִיִּים. וְהִינוּ
שְׁהַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב רָאָה אֶת הַנַּעֲשָׂה לְמַעַלָּה בְּעוֹלָמוֹת עֲלִיוֹנִים
וְרוֹחֲנִים וַיִּדַע שְׁהַחֶסֶד שְׁנֹקֶצַב
לְהֶם הוּא בְּמִידָה מוֹגֵבֶלֶת
וּמְצוּמָצָמָה וְלִכְן לֹא יִסְפִּיק
הַחֶסֶד הַמוֹקֶצֶב עַל בָּנִים וְעֹשֶׂר
יַחַד, אֲלֵא רַק לְאַחַד מֵהַשְּׁנַיִם, או
בָּנִים או עוֹשֶׂר וְעַל-יָדֵי תְּפִילָתוֹ
פָּעַל הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב לְהַחֲלִיף
הַשְּׁפַעַת הַחֶסֶד מֵעֲשִׂירוֹת
לְבָנִים וְלִכְן כִּדֵּי שִׂיכּוּ לְבָנִים הִיוּ
צָרִיכִים לְקַבֵּל עַל עֲצָמָם לְהִיּוֹת
עֲנִיִּים¹⁴].
וַיֵּשׁ לְזִמְרָה, שְׁאֵז [כְּשֶׁהַחֶסֶד
הוּא מְצוּמָצָם שְׁאִינוּ מִסְפִּיק
עַל פֶּל הַעֲנִינִים דְּבָנֵי חַיֵּי
וּמְזוּגֵי], הַדִּין וּמִשְׁפֵּט הוּא
כְּאִשְׁרֵי יֵשׁ צוּרָךְ הַחֲלִיף
הַשְּׁפַעַת שֶׁל חֶסֶד מֵתַחֲסֵם אֶחָד
(עֲשִׂירוֹת, לְמַשֵּׁל) לְתַחֲסֵם אֶחָד (בָּנִים,
לְמַשֵּׁל) הַדִּין חֲמוּר יוֹתֵר וּבְחַיִּים הַיּוֹטֵב
הָאֵם הָאָדָם אֲכַן רְאוּי לְכָךְ או לֹא.
וּבְכַדֵּי שְׁיִחַלְּף הַחֶסֶד מַעֲנִין
לְעַנְיָן הָאָדָם עֲצָמוֹ לֹא יִכּוֹל לְפַעוֹל
זֹאת עַל יְדֵי הַתְּפִילּוֹת וְהַבְּקָשׁוֹת שֶׁלוֹ
אֲלֵא הוּא דוֹקָא עַל-יָדֵי תְּפִילַת
צַדִּיק שֵׁשׁ בָּהּ כּוֹחַ מִיּוֹחַד, מַעֲבֵר
לְכוֹחַ הַתְּפִילָה שֶׁל אָדָם רִגִיל. אֲבָל
בְּכִלְלוֹת וְלֹא רַק בְּמִקְרִים הַמְּיֻחָדִים
בָּהֶם יֵשׁ לְצוּרָךְ הַחֲלִיף אֶת הַחֶסֶד
מֵתַחֲסֵם אֶחָד לְשֵׁנִי בְּגַלּל שֶׁהַחֶסֶד מוֹעֵט
וּמְצוּמָצָם, כְּמַבּוּאָר לְעִיל, אֲלֵא גַם
כְּשֶׁהַחֶסֶד מִסְפִּיק לְכָל ג' הַעֲנִינִים
דְּבָנֵי חַיֵּי וּמְזוּגֵי, בְּכָל
זֹאת עֲדִיין יֵשׁ דִּין וּמִשְׁפֵּט בְּכָל
יוֹם בְּנוֹגַע לְכָל הַשְּׁפַעָה
פְּרָטִית, הָאֵם הַשְּׁפַעָה תִּישָׂא
בְּעוֹלָמוֹת הָעֲלִיוֹנִים או תוֹשֵׁפֵעַ לְמַטָּה
וְלִכְן מֵתְּפִילָה בְּכָל יוֹם י"ב
בְּרֻכּוֹת אֲמֻצְעִיּוֹת שֵׁשׁ בְּהֵן שְׁאֵלַת פֶּל הַדְּבָרִים וְהַבְּרֻכּוֹת הַלּוֹ
כּוֹלְלוֹת בְּקִשּׁוֹת עַל כָּל צָרְכֵי הַיַּחֲדִיד וְהַצְּבוּר, כְּמַבּוּאָר לְעִיל.

(13) רמב"ם הל' תפלה פ"א ה"ד. (14) קונטרס ומעין שם. וראה גם סהמ"צ להצ"צ מצות תגלחת מצורע כשיטהר שם (קז, ב).

והנה פרח מטה אהרן גו'

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 (ד) וְצִרְיָךְ לְהִבִּין, הָרִי הַדִּין ומשפט שְׁבִירָא־שֶׁשְׁנָה וְיֹם
2 הַכְּפוּרִים שמתנהל למעלה הוא על הָאָדָם כְּמוֹ שֶׁהוּא לְמִטָּה
3 (נְשָׂמָה בְּגוּף) וּבִכְפָּרֵט לְפִי הַמּוֹכָא בְּלִקּוּטֵי תוֹרָה¹⁵
4 מִהֶגְהוֹת מִיִּמּוֹנֵי¹⁶ שְׂאָדָם נִידוֹן בְּרֵאש־הַשְּׁנָה בְּעִנְיֵי עוֹלָם
5 הַזֶּה ולא בעניינים רוחניים], וְהַדִּין
6 וּמִשְׁפָּט הוּא (לא רַק בְּנוֹגַע
7 לְהַשְׁפֵּעַת הַחֹסֵד בְּכָלֵל, אֲלֹא
8 גַם) בְּנוֹגַע לְהַפְרָטִים¹⁷ אֵיךְ
9 וכיצד ועל מה תהיה ההשפעה של
10 החסד [וּכְדָמוּכָח גַם מִזֶּה
11 שֶׁבְּתַפְלוֹת דְּרֵאש־הַשְּׁנָה וְיֹם
12 הַכְּפוּרִים מְבַקְּשִׁים גַם עַל
13 עֲנִינִים פְּרָטִיִּים ולא רק בקשה
14 כללית להשפעה כללית], וְאֶף־עַל־
15 פִּי־כֵן לַמְרוֹת שְׂבִירָא שְׂבִירָא שֶׁהֵנָּה יֵשׁ דִּין
16 וּמִשְׁפָּט פְּרָטִי אֲדָם נִידוֹן בְּכָל
17 יוֹם בְּאִיזָה עֲנִין יוֹמִישׁף לוֹ
18 הַחֹסֵד שְׁנֹקֶצֶב עָלָיו בְּרֵאש־
19 הַשְּׁנָה וְיֹם הַכְּפוּרִים וְצִרְיָךְ
20 לְהִבִּין אֵיךְ שְׁנֵי הַדְּבָרִים עוֹלִים בִּקְנָה
21 אַחַד, הֵינּוּ עַל מַה דֵּינִים כֻּלָּם יוֹם אִם
22 בְּרֵאשׁ הַשְּׁנָה וְיֹם הַכְּפוּרִים כֻּבַר הִיָּה
23 דִּין וּמִשְׁפָּט עַל פְּרָטֵי הַחֹסֵד
24 וְהַשְׁפֵּעָה? וְיִתִּירָה מְזוּ, שֶׁהוּא
25 נִידוֹן אִם הַשְׁפֵּעָה שְׁנֹקֶצֶבָה
26 לוֹ, תוֹמִישׁף בְּעוֹלָם הַזֶּה אוֹ
27 שְׂיֹסִיפוּ לוֹ תַעֲנוּג וְכוּ'
28 לְמַעֲלָה וְהַחֶסֶד הַנוֹסֵף אֲמֹר לְעֵיל
29 שֶׁהִדִּין וּמִשְׁפָּט כֻּלָּם יוֹם הוּא אִם
30 הַשְׁפֵּעַ יִישָׂר בְּרוּחָנוּת אוֹ יוֹשְׁפֵעַ
31 בְּגִשְׁמוּת, תְּמוּהָ עוֹד יוֹתֵר שֶׁהִי
32 מִמֶּהמְקוּרוֹת שֶׁהוּבָאוּ כִּאֵן עוֹלָה שְׂבִירָא
33 הַשְּׁנָה יוֹם כִּיפּוּר דֵּינִים בְּמִפּוּרֵי אֵיךְ
34 וְמָה יִהְיֶה הַשְׁפֵּעַ, וְלִמָּה יֵשׁ צוּרֵךְ לְדוֹן
35 כֻּלָּם יוֹם מִחֻדָּשׁ אִם הַשְׁפֵּעַ יִרָד
36 בְּגִשְׁמוּת אוֹ לא?
37 (ה) וְיִוְבָן זֶה עַל־פִּי מַה
38 שְׂפָתוֹב בְּסִידוּר¹⁸ סִידוּר תְּפִילָה
39 עִם מֵאמְרֵי חֲסִידוֹת שֶׁל רַבְּנֵי הַזֶּקֶן
40 (הַנִּקְרָא 'סִידוּר עַם ד"ח' – דְּבָרֵי אֱלוֹקִים חַיִּים) עַל הַפְּסוּק¹⁹ בְּתַהֲלִים

יֹם לְיֹם יִבְיַע אֲמֹר, שְׂבִימֵי הַחֹל יִשְׁנֵם כְּמָה עֲכוּבִים
הַפְּרֻעוֹת וּמִנְעוּת בְּהַמְשַׁכַּת הַשְׁפֵּעָה שֶׁל הַחֹסֵד הַאֲלוּקִי הַעֲלִיין
לְמִטָּה בְּעוֹלָם הַזֶּה. וּבְיֹם הַשְּׁבִיבָה, הַמְשַׁכַּת הַשְׁפֵּעָה הִיא
בְּמִהִירוֹת, לֵאל אֵיכּוּבִים, וְעַל הַשְׁפֵּעָה בְּיוֹם הַשְּׁבִיבָה נִאֲמַר יִבְיַע אֲמֹר,
יִבְיַע לְשׁוֹן מְהִירוֹת²⁰ כְּמוֹ
שְׂמִצֵּינֵי בְּתַרְגוּם אֲנוּקִלוֹס עַל הַפְּסוּק
"וְחַשׁ עֲתִידוֹת לְמוֹ" (בְּפִרְשַׁת הַאֲזִינוּ) –
"וּמִבְּעַד דְּעִתִּיד לְהוֹן" הֵינּוּ שֶׁהַעֲתִיד
יִבּוֹא מֵהָר.
וּמְבֹאֵר שָׁם²¹, זֶה שְׂבִימֵי
הַחֹל אֲפֹשֶׁר יִתְכַן שֶׁהַשְׁפֵּעָה
שֶׁל הַחֹסֵד מִלְּמַעְלָה תִּתְעַכֵּב
בְּעוֹלָמוֹת עֲלִינִים וְרוּחָנִים וְלֹא
תוֹמִישׁף לְמִטָּה, הוּא כְּמִשְׁל
אֲדָם שֶׁדָּן בְּשִׁכְלוֹ עַל אִיזָה
דְּבָר, וּמִסְתַּפֵּק אִם רְאוּי
לְעִשׂוֹתוֹ אִם לֹא, וְכֹא
לְמִסְקָנָה וְהַחֲלָטָה שְׂרָאוּי
לְעִשׂוֹתוֹ, וְאֶף־עַל־פִּי־כֵן
לַמְרוֹת הַחֲלָטָה הַסּוֹפִית כֵּן לְעִשׂוֹת
אֵת הַדְּבָר אֲפֹשֶׁר לְהִיָּתוֹ יִתְכַן
שֶׁזֶה יִשְׂאֵר בְּשִׁכְלוֹ וְלֹא יִבָּא
בְּמַעֲשֵׂה בְּפוּעַל נִמְצָא שְׁלֻעִתִים
יֵשׁ מִצַּב שֶׁאֵינֶם תִּתְקַבְּלוּ הַחֲלָטָה
וְכֹא לִידֵי מִסְקָנָה וְכֻלָּם זֹאת הַדְּבָר לֹא
בֹא לִידֵי פּוּעַל, וְכֵן גַּם בְּעִנְיָנוּ –
אֵינֶם יֵשׁ דִּין וּמִשְׁפָּט בְּרֵאשׁ הַשְּׁנָה
וְכֻלָּם זֹאת עֲדִיין יִתְכַן עֵיכּוֹב בְּבִיצוּעַ
הַחֲלָטָה וְלִשְׁם כֵּן דֵּינִים אֵת הָאָדָם
כֻּלָּם יוֹם מִחֻדָּשׁ. וְיִתִּירָה מְזוּ, לֹא
זוֹ בְּלִבְד שִׁיתְכַן עֵיכּוֹב בְּבִיצוּעַ
הַחֲלָטָה שֶׁתְּקַבְּלוּ, אֵלֹא שְׂבִימֵי
הַדְּבָר נֹגַע לְמַעֲשֵׂה בְּפוּעַל,
כְּשֶׁמִּגִּיעַ שֶׁלֵּב הַבִּיצוּעַ בְּפוּעַל־מִמֶּשׁ
הוּא אִדָּם שֶׁשֶׁלֵּב הַרְיוּנִים כְּכֹר קִיבֵל
מִסְקָנָה בְּרוּרָה בְּכִיּוּן מִסִּיִּים שׂוֹקֵל
בְּדַעְתּוֹ עוֹד פְּעַם וְדָן מִחֻדָּשׁ אִם
לְעִשׂוֹת בְּפוּעַל כְּפִי שֶׁהַחֲלָטָה
בְּשִׁכְלוֹ קוֹדֵם לְכֵן.
וְהוֹלֵךְ וּמְבֹאֵר אֵת טַעַם הַדְּבָר, מְדוּעַ בִּאֲמַת אֲנוּ רֹאִים שֶׁשֶׁלֵּב הַבִּיצוּעַ הָאָדָם

15) דְּרוּשִׁים ל"ה נט, ב. 16) לְרַמְב"ם הַל' תְּשׁוּבָה פ"ג אוֹת א (בְּשֵׁם הַרְמַב"ן בְּשַׁעַר הַגְּמוּלָה שְׁלוֹ). 17) וּבְקוֹנוֹטְרַס וּמַעֲיִן שֵׁם מֵאֲמֹר כֹּא בְּתַחֲלָתוֹ "דְּבָרָה וְיוֹהִכ"פ נִגְמַר פְּרָטִי עֲנִינֵי הָאָדָם עַל כָּל הַשְּׁנָה לַחַיִּים כו' וְכֵן לְכָל הַמֵּאוֹרְעוֹת שְׁלוֹ". 18) סִידוּר עִם דֵּא"ח קפ, ב וְאֵילֵךְ. וְרֵאזָה בִּירוּשָׁה הַמִּילוֹת לְאִדָּהמֵא"צ פְּכ"ו וְאֵילֵךְ (יֵד, סַע"ג וְאֵילֵךְ). וְרֵאזָה לְקוֹנֵת פְּרִשְׁתָּנוּ ד"ה זֶה (נו, א) "וְעַמ"ש בְּמ"א ע"פ יוֹם לְיֹם יִבְיַע אֲמֹר". 19) תַּהֲלִים יט, ג. 20) רֵאזָה זַח"ב קלו, ב (וּבְנִצּוּא"א שֵׁם) – הוּבָא בְּלִקּוּת, סִידוּר וְפִי"מ שֵׁם. 21) סִידוּר שֵׁם (קפ, ד). פִּי"מ שֵׁם פְּכ"ז.

שבת פרשת קרח, א' דר"ח תמוז, ה'תשל"ג

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 דן מחדש בשאלה האם לעשות את הדבר למרות שכבר הייתה החלטה
2 ומסקנה שכך ראוי לעשות:

3 **וְהָגַם שֶׁהַחֲלֻטָּה בַּשֶּׁכֶל הֵיְתָה שְׂרָאוּי לַעֲשׂוֹת הַדָּבָר**, וכבר
4 התקבלה החלטה חיובית ברורה על הביצוע **מִכָּל־מְקוֹם בְּיָוֶן**
5 **שֶׁהַעֲשִׂיָּה שְׂנֵגְרָגְשָׁה אֶצְלוֹ**
6 **בְּהַחְלֻטַּת שֶׁכָּלוּ** העשייה שאלה
7 מתייחסת ההחלטה השכלית כפי
8 שהשכל 'רואה' את עולם המעשה
9 **הִיא עֲשִׂיָּה כְּמוֹ שֶׁכָּלוּהָ**
10 **בַּשֶּׁכֶל**, כך שעם היותה החלטה
11 לעשות פעולה ממשית, עדיין קיים
12 פער, מבחינה עניינית, בין ההחלטה
13 לעולם המעשה בפועל-ממש **לְכֵן**
14 **כִּשְׂפָא הַדָּבָר לְיַדִּי מַעֲשֵׂה**
15 **כְּפֹעֵל, מַעֲשֵׂה כְּמוֹ שֶׁהוּא**
16 **כְּפִנְי־עֲצָמוֹ (נִפְרָד מֵהַשֶּׁכֶל)**,
17 מעשה בפועל כפי שהוא בעולם
18 המעשה ולא כפי שהוא בעולם השכל
19 **צָרִיף לְהַתְּעִיץ וְלָדוֹן בַּשֶּׁכֶל**
20 **עוֹד פַּעַם אִם לַעֲשׂוֹת כֵּן**
21 **כְּפֹעֵל** ולא די בהחלטה כפי
22 שהתקבלה בשכל, למרות שלפי
23 המושגים והגדרים של עולם השכל
24 הייתה זו החלטה לעשות מעשה.
25 **וּבִכְרִטְיוֹת, אִם לִפְרֹט יוֹתֵר שְׁנֵי**
26 **עֲנִינִים בְּזָה** 22 באמור לעיל שגם
27 לאחר שהתקבלה החלטה על מעשה,
28 מאוחר יותר, לקראת הביצוע בפועל,
29 האדם דן בכך פעם נוספת, יש שני
30 פרטים. האחד - **שֶׁהַחְלֻטַּת הַשֶּׁכֶל**
31 (ההחלטה העקרונית **שְׂרָאוּי**
32 **לַעֲשׂוֹת הַדָּבָר) אֵינָה מְחַיֶּבֶת**
33 **אֶת הַמַּעֲשֵׂה כְּפֹעֵל־מִמֶּשׁ, דְּכִינֹן**
34 **שֶׁהַמַּעֲשֵׂה הַכָּלוּל בַּשֶּׁכֶל** כפי
35 שהוא חלק מעולם השכל **וְהַמַּעֲשֵׂה**
36 **כְּפֹעֵל (כְּמוֹ שֶׁהוּא כְּפִנְי־עֲצָמוֹ נִפְרָד מֵהַשֶּׁכֶל) הֵם שְׁנֵי**
37 **עֲנִינִים** שונים ויש ביניהם פער והבדל משמעותי, **לְכֵן אֶפְשָׁר יִתְכַן**
38 **שֶׁהַחֲלֻטָּה הַשֶּׁכֶלִּית לֹא תְּבִיא אוֹתוֹ כְּסוּפּוֹ** של דבר **לַמַּעֲשֵׂה**,
39 **הַיְיִנוּ שְׂלֵא יִחְשׁוּב אֶפִּילוֹ בְּנוֹגַע לַמַּעֲשֵׂה כְּפֹעֵל** והעניין כולו
40 יישאר בעולם השכל מבלי שתהיה אפילו מחשבה לגבי הביצוע בפועל ממש.
41 והשני - **וַיִּתִּירָה מְזוֹ, שְׁגַם כְּשִׁיחְשׁוּב עַל דָּבָר זֶה, אֶפְשָׁר** יכולה
42 **לְהִיֹּת אֶצְלוֹ סְבָרָא שְׂלֵא לַעֲשׂוֹת, וְזֶה חִידוּשׁ גָּדוֹל עוֹד יוֹתֵר**

ביאור בדרך אפשר

43 ("יתירה מזו") אשר למרות שקודם לכן כבר התקבלה החלטה כן לעשות,
44 בשלב מאוחר יותר יכולה להתעורר סברא שאולי עדיף לא לעשות בניגוד
45 למסקנה הראשונית (העקרונית) **וְצָרִיף לָדוֹן עוֹד פַּעַם** וללא דיון נוסף
46 האדם לא יגייע לשלב של ביצוע בפועל.

והולך ומפרט עוד במשל זה מנפש
האדם לגבי השלבים השונים שבהם
דברים עוברים מרמת השכל והרעיון
לשלב הביצוע באופן שלפני הביצוע
בפועל הדבר עולה לדיון מחדש:
והנה הסדר דשלישה לבושי
הנפש הוא מחשבה דבור
ומעשה 23 כוחות הנפש (שעיקרם
הוא המוחין והמידות - השכל והרגש)
באים לידי ביטוי ופועלים באמצעות
שלושת ה'לבושים' (שכוחות השכל
והרגש 'מלתבשים' בהם כאדם
המתלבש בבגדיו) שאין להם תוכן
משל עצמם אבל הם הכלי והאמצעי
לגילוי כוחות הנפש. וסדר הפעולה
וההתגלות הוא שתחילה האדם חושב,
אחר כך הוא מדבר ולבסוף הוא עושה.
ובכדי שתהיה ההמשכה
היירידה וההתגלות **מֵהַשֶּׁכֶל (או**
66 **מֵהַמְדוּת) לַמַּעֲשֵׂה, הוּא עַל־**
67 **יְדֵי הַמְחַשְׁבָּה וְהַדְּבֹר** 24 שהם
הלבושים המביאים את השכל (או
הרגש) לידי מעשה. והמחשבה
שעל-ידיה נמשך העניין הנפשי
ל(הדיבור) **הַמַּעֲשֵׂה הִיא**
72 **שְׁחֹשֵׁב אֵיךְ לַעֲשׂוֹת, הַיְיִנוּ אֵיךְ**
73 **לְהִבִּיא אֶת הָעֲנִינִין הַנִּפְשִׁי לְיַדִּי** ביטוי
74 **בְּמַעֲשֵׂה כְּפֹעֵל. וְכִינֹן שְׂמַחְשָׁבָה**
75 **זוֹ הַמְחַשְׁבָּה וְהַתְּכַנְנֵן אֵיךְ לַעֲשׂוֹת**
76 **כְּפֹעֵל הִיא נִפְרָדֶת מֵהַשֶּׁכֶל**
77 **עֲצָמוֹ [שֶׁהַמְחַשְׁבָּה שְׁהִיְתָה**
78 **אֶצְלוֹ תְּחִלָּה, כְּשֶׁדָּן בַּשֶּׁכֶל וְהַחְלִיט שְׂרָאוּי לַעֲשׂוֹת, הֵיְתָה**
79 **בְּטָלָה לְהַשֶּׁכֶל (לְדִיוֹן הַשֶּׁכֶל וְלְהַחְלֻטָּתוֹ),** גם בשלב מוקדם
80 לעשות אותו ולבסוף מחליט לעשותו, גם אז השכל פועל באמצעות לבוש
81 המחשבה אלא שבאותה שעה המחשבה איננה דבר נפרד מהשכל אלא בטלה
82 לשכל (ומשמשת 'לבוש' במובן של כלי ואמצעי בלבד לדיון שמתנהל בשכל
83 ולהחלטות שמתקבלות בו) **וְעֲנִינָה שֶׁל הַמְחַשְׁבָּה הוּא רַק**

והנה פרח מטה אהרן גו'

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 שְׁעַל-יָדָהּ וּבַמִּצְעוֹתַי נִרְגַּשׁ הַשֶּׁכֶל וְהִיא נִחְשֶׁת חֶלֶק בְּלִתי נִפְרָד
2 מֵהַשֶּׁכֶל. מֵה־שְּׂאִי־כֶן הַמִּחְשָׁבָה שֶׁלֹּא מִשְׂרֵתת אֶת הַשֶּׁכֶל אֶלֶא
3 מִחֲשָׁבָה אֵיךָ לַעֲשׂוֹת, וְאֵיךְ לְהַעֲבִיר וּלְהוֹרִיד אֶת הָרַעִיּוֹן הַשֶּׁכֶלִי (או
4 הָרַגֶּשׁ) לִירֵי מַעֲשֵׂה הַיָּדָהּ הַזֹּאת בְּפִגְי־עֲצָמוֹ שֶׁנִּפְרָד מֵהַשֶּׁכֶל],
5 לְכֶן הַמִּחְשָׁבָה²⁵ הַמַּעֲבֵר וְהִירִידָה
6 מֵהַחֲלָטָה הַשֶּׁכֶל שֶׁהִדְבֵּר רֵאִי
7 (עַקְרוֹנִית) לַעֲשׂוֹתוֹ לְהַמְחָשֶׁבָה
8 לַעֲשׂוֹת בְּפֹעֵל הִיא עַל-יָדֵי
9 עֵיפֹכֵב, בְּשִׁנֵי עֲנִינִים הַנִּ"ל.
10 הַאֲחֵר - שֶׁהַחֲלָטָה הַשֶּׁכֶל אֵינָה
11 מְחִיבָת אֶת הַמִּחְשָׁבָה וְיִתְכַן
12 שְׁבִסּוּפוֹ שֶׁל דְבַר הַחֲחֻלְטָה לֹא תִבּוֹא
13 לִירֵי בִיצוּעַ בְּפֹעֵל-מַמְשׁ, וְהַשְׁנִי -
14 וְיִתְרָה מְזוֹ, שֶׁבְּכַדִּי לְהַמְשִׁיף
15 וְלְהוֹרִיד אֶת הָעֲנָנִים מֵהַשֶּׁכֶל
16 בְּמִחְשָׁבָה, צָרִיךְ לְדוֹן עוֹד
17 פְּעַם. וְעַל-דֶּרֶךְ-זֶה הוּא
18 בְּהַמְשָׁכָה הַמַּעֲבֵר וְהִירִידָה
19 מִמִּחְשָׁבָה לְדִיבּוֹר, דְּכִיּוֹן
20 שֶׁהַדִּיבּוֹר הוּא לְמַטָּה
21 מִמִּחְשָׁבָה, וְהַדִּיבּוֹר הוּא לְבוֹשׁ
22 רְחוֹק יוֹתֵר מִהַנֶּפֶשׁ דְּמִחְשָׁבָה הִיא
23 לַעֲצָמוֹ וְהַדִּיבּוֹר הוּא לְזוּלָתוֹ,
24 וְאִם כֵּן מִחֲשָׁבָה הִיא דְבַר יוֹתֵר פְּנִימִי
25 וְהַדִּיבּוֹר הוּא דְבַר יוֹתֵר חִיצוֹנִי לְכֶן
26 הַמִּחְשָׁבָה שֶׁמִּמְחָשָׁבָה
27 לְדִיבּוֹר שֶׁהִיא יִרִידָה מִשְׁמַעוֹתִית
28 כִּי בֵין מִחֲשָׁבָה וְהַדִּיבּוֹר קִיִּים פֵּעַר
29 גְּדוֹל הִיא עַל-יָדֵי עֵיפֹכֵב וְלֹא
30 דְבַר מוּבֵן מֵאֵלּוֹ שֶׁמִּתְרַחֵשׁ בְּדֶרֶךְ
31 מִמִּילָא.
32 וְגַם בְּזֶה בְּהַמְשָׁכָה מִמִּחֲשָׁבָה
33 לְדִיבּוֹר שְׁנֵי עֲנִינִים הַנִּ"ל
34 שְׁבַחֲשָׁכָה מִשְׁכֵּל לְמִחֲשָׁבָה.
35 דְּהַמְחָשָׁבָה (מִצַּד עֲצָמָה)
36 אֵינָה מְחִיבָת אֶת הַדִּיבּוֹר,
37 שֶׁאֶפְשָׁר שִׁישְׂאָר הָעֲנָנִים
38 בְּמִחְשָׁבָתוֹ וְלֹא יִחְשׁוּב אֶפִּילוֹ
39 אִם לְדַבֵּר בְּזֶה, כִּךְ שֶׁהַאֲפִשְׁרוֹת
40 שֶׁל דִּיבּוֹר בְּכֻלָּם לֹא תַעֲלֶה (בְּדוּגַמַּת
41 הַחֲחֻלְטָה שְׁכֵלִית שֶׁלְּבוֹסוֹף לֹא בָאָה לִירֵי
42 מַעֲשֵׂה) וְיִתְרָה מְזוֹ, שֶׁבְּנוֹגַע לְדִבּוֹר (גַּם בְּשָׂחֹשֵׁב אִם לְדַבֵּר) הוּא עֵיפֹכֵב גְּדוֹל יוֹתֵר

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

45 **הַדְּבָר לַעֲשׂוֹתוֹ, שֶׁהִמְעֵשָׂה (כְּמוֹ שֶׁהוּא בְּהַחֲלֹטֵת הַשֶּׁכֶל)**
 46 **כְּלוּל בַּשֶּׁכֶל, וְעַד הַבִּיצוּעַ בְּפוּעַל עֵינָיו יִיחָד עֵינָיו וּבְכַדֵי שְׁתוּמֵשֶׁף**
 47 **הַהִשְׁפָּעָה בְּעוֹלָם הָעֵשִׂיָה הַרוּחָנִי [וּבְכַרְט בְּעוֹלָם הַזֶּה]**
 48 **הַגְּשָׁמִי בַּהִשְׁפָּעָה גִשְׁמִית בְּ"בְנֵי חַיִּי וּמוֹזְנֵי" בְּפוּעַל] צְרִיכָה לְהִיּוֹת**
 49 **תְּחִלָּה הַמְּשַׁכָּה מֵעוֹלָם הָאֲצִילוֹת**
 50 **בְּעוֹלָם הַמְּחַשְׁבָה (בְּרִיאָה)**
 51 **וְעוֹלָם הַדִּיבּוּר (יִצְיָרָה).**
 52 **וְהַמְּשַׁכָּה מִמְּלָכוֹת דְּאֲצִילוֹת**
 53 **לְבְרִיאָה, שֶׁהִיא בְּדוּגְמַת הַמַּעֲבֵר**
 54 **מִשְׁכָּל לַמַּחֲשָׁבָה בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם וְעַל-**
 55 **דְּרָךְ זֶה מְבַרְיָאָה לִיצְיָרָה,**
 56 **שֶׁהִיא בְּדוּגְמַת הַמַּעֲבֵר מִמַּחֲשָׁבָה**
 57 **לִדִּיבּוּר וּמְכַלֵּשׁ שֶׁכֶן מִיצְיָרָה**
 58 **לְעֵשִׂיָה, שֶׁהִיא בְּדוּגְמַת הַמַּעֲבֵר**
 59 **מִדִּיבּוּר לְעֵשִׂיָה בְּפוּעַל־מִמֶּשׁ הוּא**
 60 **עַל־יְדֵי עֵיכּוֹב בְּשָׁנָיִם עֲנִינִים**
 61 **הַנִּלְכָּד, כְּמִבְּאֹר לַעֲלִי**
 62 **בְּאִרְכּוּת.**
 63 **וְעַל־פִּי־זֶה יֵשׁ לְבָאֵר, שֶׁיְכוּל**
 64 **לְהִיּוֹת שֶׁהִשְׁפַּע שְׁנֵקֶצֶב**
 65 **בְּרֵאש־הַשָּׁנָה וְיִוֵּם הַכְּפוּרִים**
 66 **אִמְנָם נִקְצַב כַּחֲחֻלָּה עַל שֶׁפַּע גִּשְׁמִי**
 67 **אֲבָל בְּגַלּל הַפַּעַר הַגְּדוּל שֶׁבִּין הַשֶּׁכֶל**
 68 **הָאֱלוּקִי הָעֲלִיּוֹן לְגִשְׁמִיּוֹת כְּפִשׁוּטוֹ,**
 69 **יִיחָד שֶׁהִשְׁפַּע יוֹמֵשֶׁף בְּרוּחָנִיּוֹת**
 70 **וְיַעֲבֹב מִלְּרֹדֵת בְּגִשְׁמִיּוֹת, וְעַד**
 71 **שֶׁאֲפֹשֵׁר יִיחָד שֶׁהַמְּשַׁכָּה**
 72 **בְּרוּחָנִיּוֹת תְּהִיָה בְּגֵן־עֵדֶן מִבְּלִי**
 73 **לְרֹדֵת לְמִטָּה מִזֶּה, אִף שֶׁהִדִּין**
 74 **דְּרֵאש־הַשָּׁנָה וְיִוֵּם הַכְּפוּרִים**
 75 **הוּא בְּנוֹגֵעַ לְהִשְׁפָּעָה גִשְׁמִית,**
 76 **כִּי פְּאֲצִילוֹת וְעַל־דְּרָךְ־זֶה**
 77 **בְּבְרִיאָה וְיִצְיָרָה, גַּם עֲנִינִים**
 78 **הַגְּשָׁמִיִּים שְׂדֵנִים עֲלֵיהֶם, הֵם**
 79 **כְּלוּלִים בְּרוּחָנִיּוֹת וְעֵינָיו אִינֵם**
 80 **נִיכְרִים וְנִבְדָּלִים כְּמִצִּיאוֹת נִפְרֹדֵת,**
 81 **בְּדוּגְמַת הַמַּעֲבֵר שֶׁבְּהַחֲלֹטֵת**

1 **לְדִיבּוּר** כִּי הַפַּעַר בֵּין 'עוֹלָם הַדִּיבּוּר' (שְׂעָרִין קְרוּב לְנֶפֶשׁ וְכֹא בְּפוּעַל
 2 בְּאוֹתוֹת) שֶׁל הַמַּחֲשָׁבָה הַקְּרוּבָה (לְנֶפֶשׁ) לְ'עוֹלָם הַמַּעֲשָׂה' גְּדוּל יוֹתֵר
 3 וּמִשְׁמַעוֹתֵי יוֹתֵר מֵאִשֶׁר הַפַּעַר שֶׁבִּין 'עוֹלָם הַדִּיבּוּר' לְ'עוֹלָם הַמַּחֲשָׁבָה' שֶׁלִּמְרוֹת
 4 הַיּוֹתֵם שׁוֹנִים וְנִבְדָּלִים, הֵרִי הֵם שִׂיכִים זֶה לַזֶּה.

5 (ו) **וְעַל־דְּרָךְ־זֶה** כְּדוּמָה לְמִבְּאֹר
 6 לְעִיל לְגַבִּי הַמַּחֲשָׁבָה מִשְׁכָּל לְמַעֲשָׂה
 7 בְּפוּעַל וְהַמַּחֲשָׁבָה מִשְׁכָּל לְמַחֲשָׁבָה,
 8 מִמַּחֲשָׁבָה לְדִיבּוּר וּמִדִּיבּוּר לְמַעֲשָׂה כְּפִי
 9 שֶׁהִיא בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם הוּא **בְּנִמְשָׁל**
 10 **לְמַעֲלָה,** בְּאֱלוּקוֹת דְּהִדִּין
 11 **וּמִשְׁפָּט** לְמַעֲלָה שֶׁבְּרֵאש־הַשָּׁנָה
 12 **וְיִוֵּם הַכְּפוּרִים** הוּא הַמְּשַׁכָּת הַחֲסֵד בְּמְלָכוֹת דְּאֲצִילוֹת
 13 **הַחֲסֵד** כְּפִי שֶׁהִיא בְּמְלָכוֹת
 14 **דְּאֲצִילוֹת (כְּפִי־לְ סַעֲיָה ב,)**
 15 **וְיִדּוּעַ** 27 **שֶׁאֲצִילוֹת וּבְרִיאָה-**
 16 **יִצְיָרָה־עֵשִׂיָה** הַרוּחָנִיִּים הָעֲלִיּוֹנִים
 17 **הֵם דְּגַמְתֵּי כַּחוֹת הַפְּנִימִיִּים** שֶׁל
 18 **נֶפֶשׁ הָאָדָם (שֶׁכָּל וּמִדּוֹת) וְגַם**
 19 **הַלְבוּשִׁים מִחַשְׁבָּה דִּיבּוּר**
 20 **וּמַעֲשָׂה, כִּי שֶׁאֲפֹן פְּעוּלָתָם בְּנֶפֶשׁ**
 21 **הָאָדָם הוּא מִשֶׁל הוֹלֵם לְאֹפֶן הַיְרִידָה**
 22 **וְהַמַּחֲשָׁבָה שֶׁל הַשְּׁפָעַת הַחֲסֵד לְמַעֲלָה**
 23 **מֵעוֹלָם הָאֲצִילוֹת הָעֲלִיּוֹן עַד עוֹלָם**
 24 **הָעֵשִׂיָה הַתַּחְתּוֹן וְלִכְּנֵן אִף שֶׁהִדִּין**
 25 **וּמִשְׁפָּט שֶׁבְּרֵאש־הַשָּׁנָה וְיִוֵּם**
 26 **הַכְּפוּרִים הוּא מִלְּכַתְחִילָה בְּנוֹגֵעַ**
 27 **לְהַשְׁפָּעָה בְּעוֹלָם הַזֶּה**
 28 **הַגְּשָׁמִי, כִּשֶׁם שֶׁבְּאִדָּם הַרְיִין בְּשִׁכְלוֹ**
 29 **הוּא מִלְּכַתְחִילָה לְגַבִּי עֵשִׂיָה בְּפוּעַל**
 30 **מְכַלֵּשׁ מְקוֹם פִּיּוֹן שֶׁפְּלָלוֹת**
 31 **הָאֲצִילוֹת (גַּם הַמְּלָכוֹת**
 32 **דְּאֲצִילוֹת** שֶׁהִיא הַדְּרָגָה הַנְּמוּכָה
 33 **וְהַתַּחְתּוֹנָה בְּיוֹתֵר בְּאֲצִילוֹת וְכֹל עֲנִינָה**
 34 **הוּא לְהַעֲבִיר אֶת הַמּוֹחִין וְהַמִּידוֹת**
 35 **שֶׁבְּאֲצִילוֹת לְעוֹלָמוֹת שֶׁלִּמְטָה**
 36 **מֵאֲצִילוֹת) הוּא דוּגְמַת כַּחוֹת**
 37 **הַפְּנִימִיִּים** בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם
 38 **שֶׁלְמַעֲלָה מִמַּחֲשָׁבָה דִּיבּוּר**
 39 **וּמַעֲשָׂה, שֶׁהֵם לְבוּשִׁים חִיצוֹנִים,**
 40 **לִכְּנֵן הַכְּתִיבָה וְחִתּוּמָה טוֹבָה**
 41 **מִסְקֶנֶת הַדִּין וּמִשְׁפָּט שֶׁבְּרֵאש־**
 42 **הַשָּׁנָה וְיִוֵּם הַכְּפוּרִים**
 43 **שִׁימְשֶׁף שֶׁפַּע גִּשְׁמִי הוּא**
 44 **דוּגְמַת הַחֲלֹטֵת הַשֶּׁכֶל שֶׁרְאוּי**

25 **וְעַל־פִּי־זֶה יֵשׁ לְבָאֵר, שֶׁיְכוּל** לְהִיּוֹת
 26 **שֶׁהִשְׁפַּע שְׁנֵקֶצֶב בְּרֵאש־הַשָּׁנָה**
 27 **וְיִוֵּם הַכְּפוּרִים יוֹמֵשֶׁף בְּרוּחָנִיּוֹת, וְעַד שֶׁאֲפֹשֵׁר**
 28 **שֶׁהַמְּשַׁכָּה בְּרוּחָנִיּוֹת תְּהִיָה בְּגֵן־עֵדֶן, אִף**
 29 **שֶׁהִדִּין דְּרֵאש־הַשָּׁנָה וְיִוֵּם הַכְּפוּרִים** הוּא בְּנוֹגֵעַ לְהִשְׁפָּעָה גִשְׁמִית, כִּי
 30 **בְּאֲצִילוֹת וְעַל־דְּרָךְ־זֶה בְּבְרִיאָה וְיִצְיָרָה, גַּם עֲנִינִים הַגְּשָׁמִיִּים שְׂדֵנִים עֲלֵיהֶם,**
 31 **הֵם כְּלוּלִים בְּרוּחָנִיּוֹת, בְּדוּגְמַת הַמַּעֲבֵר שֶׁבְּהַחֲלֹטֵת הַשֶּׁכֶל, וְעַל־דְּרָךְ־זֶה**
 32 **בְּמַחֲשָׁבָה וְדִיבּוּר, שֶׁהִמְעֵשָׂה כְּלוּל בַּשֶּׁכֶל. וְזֶהוּ גַם שֶׁבְּכָל יוֹם יֵשׁ דִּין**

והנה פרח מטה אהרן גו'

ביאור בדרך אפשר

1 הַשֶּׁקֶל, וְעַל-דֶּרֶךְ-זֶה כפי שהמעשה הוא בַּמִּחְשָׁבָה וְדִיבּוּר,
 2 שֶׁמִּעֲשֶׂה כָּלוּל בַּשֶּׁקֶל ועם היות שהדין הוא על מעשה, הרי זה
 3 מעשה כפי שהוא חלק מעולם השכל.
 4 וְזֶהוּ גַם הטעם הפנימי לכך שַׁבְּכֵל יוֹם יֵשׁ דִּין וּמִשְׁפָּט (לא רק
 5 בעצם הדבר האם החסד אכן ירד
 6 להשפעה גשמית אלא בכל יום ויום
 7 דנים גם) בְּאִיזָה עֲנִין גשמי מסויים
 8 בפרט יוֹמָשֶׁף הַחֶסֶד, אָף
 9 שֶׁהַדִּין וּמִשְׁפָּט
 10 שֶׁבְּרֵאש־הַשָּׁנָה וְיוֹם
 11 הַכַּפּוּרִים הוא פְּנוּגָע לְכָל
 12 הַכַּפּוּרִים, ולכאורה גם התחום
 13 המסויים של ההשפעה כבר נקבע פִּי
 14 הָעֲנִינִים דַּעֲשִׂיהָ כְּמוֹ שֶׁהֵם
 15 בְּשִׂרְשָׁם בְּאַצִּילוֹת,
 16 וְעַל-דֶּרֶךְ-זֶה בְּכִרְיָאָה וַיִּצְרָה,
 17 הֵם מוֹפְשָׁטִים מִצִּיּוֹר גִּשְׁמִי,
 18 וְלָכֵן יֵשׁ דִּין וּמִשְׁפָּט בכל יום
 19 ויום מחדש, והדין הזה הוא בְּאִיזָה
 20 אוֹפֵן תַּצְטִיר הַהִשְׁפָּעָה שאמנם
 21 כבר הוחלט עליה אבל ההחלטה
 22 התייחסה למעשה כפי שהוא כולו
 23 בעולמות הרוחניים וכעת דנים באיזה
 24 תחום מסויים השפע הזה יבוא לידו
 25 ביטוי בפועל בַּגִּשְׁמִיּוֹת.
 26 ז) וְהֵנָּה²⁸ הַעֵיפּוֹב שִׁיכּוּל
 27 לְהִיּוֹת בְּהַמְשָׁכָה מִמְדַּרְגָּה
 28 לְמַדְרָגָה הוא כְּשֶׁהֲרָצוֹן שָׁלוֹ
 29 של האדם הרוצה בְּדָבָר המסויים
 30 הוא רָצוֹן שְׂנוּבֵע מִצַּד הַשֶּׁקֶל
 31 היינו רצון ש'נולד' כתוצאה מהכרה
 32 בטוב ומעלת הדבר בעקבות הבנה
 33 והשגה והתבוננות שכלית.
 34 מִה־שְׂאִי־כֵן כְּשֶׁהֲרָצוֹן הוא
 35 לְפִי שִׂישׁ לוֹ תַעֲנוּג בְּזָה,
 36 וּבַכַּפּוּרִים כְּשִׂישׁ תַעֲנוּג עֲצָמִי
 37 תַעֲנוּג מוּחַלֵּט, לא יחסי, שנובע מעצם
 38 הַנֶּפֶשׁ שֶׁלְמַעְלָה מִהַשֶּׁקֶל,
 39 כמבואר בחסידות בהרחבה שיש רצון
 40 שנוצר באמצעות השכל ויש רצון
 41 שלמעלה מהשכל (ולעתים מטה את
 42 כשהרצון נובע מהתענוג שהוא עניין נפשי עצמי מתוך הנפש עצמה ותוקפו
 43 עולה לאין שיעור על תוקף השכל והמידות, במצב הזה הַהִמְשָׁכָה

ביאור בדרך אפשר

44 מִהֲרָצוֹן עַד לְמַעֲשֶׂה אף שההמשכה קשורה בדילוג על פערים רבים,
 45 כמבואר לעיל האריכות, מכל מקום למעשה ההמשכה היא בְּמַהִירוֹת,
 46 בְּלִי עֵיפּוֹב. דְּכַשְׁעוּלָה בְּרָצוֹנוֹ לְרִצּוֹת בְּדָבָר, ויש התנוררות של
 47 רצון מהנפש בגלל שלנפש יש עונג בדבר זה פּוֹעֵל הֲרָצוֹן ומשפיע מִיָּד
 48 עַל הַשֶּׁקֶל, שֶׁיָּבִין בַּשֶּׁקֶל
 49 שְׂרָאוֹי לְרִצּוֹת בְּדָבָר,
 50 וּמִהַשֶּׁקֶל נִמְשָׁף מִיָּד
 51 לְמַחְשָׁבָה וּמִהַמְחָשָׁבָה לְדַבּוּר
 52 וּמִדִּיבּוּר לְמַעֲשֶׂה. וְכָל
 53 הַמַּשְׁכוֹת אֵלֶּה הֵם בְּמַהִירוֹת
 54 בְּלִי עֵיפּוֹב תוך דילוג על הפערים
 55 וההבדלים מ'עולם' ל'עולם'. וְשִׁנִּי
 56 עֲנִינִים בְּזָה, הַמַּהִירוֹת באה לידו
 57 ביטוי בשני עניינים (בהקבלה לשני
 58 העניינים שבהם קיים עיכוב כשמדובר
 59 על מימוש רצון שנובע מהשכל),
 60 האחד - שֶׁלְאַחֲרֵי שֶׁהַחֲלִיט
 61 בַּשֶּׁקֶל פְּלָלוֹת הָעֲנִין, אֵינּוּ
 62 צְרִיף לְהַתְנַעֵץ וְלָדוֹן אִם רָאוֹי
 63 לְחֻשׁוֹב לְדַבֵּר וְלַעֲשׂוֹת אלא
 64 עובר מיד להפעלת המחשה, הדיבור
 65 והמעשה על מנת לממש את הרצון.
 66 והשני - וַיִּתְרָה מְזוֹ, שֶׁכָּל
 67 הַמַּשְׁכוֹת אֵלֶּה [בכל השלבים
 68 שנימנו לעיל מִהַשֶּׁקֶל לְמַחְשָׁבָה,
 69 מִהַמְחָשָׁבָה לְדַבּוּר וּמִדִּיבּוּר
 70 לְמַעֲשֶׂה] הֵם בְּאוֹפֵן דְּבַדְרָף
 71 מְמִילָא, מבלי צורך בפעולה
 72 מיוחדת ובדין מחדש בין שלב לשלב
 73 כִּי מִצַּד גּוֹדֵל הֲרָצוֹן וְהַתַּעֲנוּג
 74 בְּדָבָר, לֹא יִשְׁקוּט וְלֹא יָנוּחַ
 75 אלא ימחר לעבור לשלב הבא עַד
 76 שְׂיִהְיֶה הַדָּבָר בְּמַעֲשֶׂה
 77 בְּפוֹעֵל.
 78 וְעַל-דֶּרֶךְ-זֶה הוא בְּנִמְשָׁל
 79 לְמַעְלָה, דְּכַשְׁשׁוּרָשׁ
 80 הַהִמְשָׁכָה הוא לא ממידת החסד
 81 דאצילות כפי שהוא בדרך כלל אלא
 82 מִבְּחִינַת רַב חֶסֶד שֶׁלְמַעְלָה
 83 מִהַשְׁתַּלְשְׁלוֹת, ובעוד שהספירות
 84 דאצילות הם חלק מ'סדר השתלשלות', השורש של השפעה זו הוא למעלה
 85 מ'השתלשלות' (כמו הרצון שלמעלה מהשכל והרגש הרגיל) אֲזִי נִמְשָׁכֵת
 86 הַהִשְׁפָּעָה לְמַטָּה, עַל-יְדֵי הַדְּרָגוֹת דָּקֵל סֹדֵר הַהִשְׁתַּלְשְׁלוֹת,

(28) בהבא לקמן ראה פיה"מ שם פכ"ח (טז, ב-ג).

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 ועוברת ויורדת מדרגה לדרגה במהירות גדולה בלי עיכובים
 2 שנובעים מפערים והבדלים בין הדרגות²⁹. דנוסף לזה שבהמשכה
 3 זו אין דינים היפך החסד שיעכבו ההמשכות שממדיניה
 4 למדיניה²⁹. עד שיהיה דיון מחודש שיחייב את המעבר הזה הגה גם
 5 ההמשכות עצמן הן באופן
 6 הדברך ממילא כאילו שהמעבר
 7 משכל למחשבה דיבור ומעשה ובהם
 8 עצמם משלב לשלב הוא מעבר טבעי
 9 ומובן מאליו.
 10 וזהו הטעם הפנימי לכך
 11 שבהמשכה דברכת פהנים
 12 היא במהירות וללא עיכובים, פי
 13 ההמשכה דברכת פהנים היא
 14 מלמעלה מהשתלשלות
 15 [במבואר במקום אחר³⁰
 16 שבברכת פהנים יש גם
 17 המעלה דתפלה, כי בדרך כלל יש
 18 הברל בין ברכה לתפילה שמצד אחד
 19 יש יתרון בברכה של מי שביכולתו
 20 לברך והיא חייבת להתקיים ומצד שני
 21 יש יתרון בתפילה שבכרכה נמשך רק
 22 מה שקיים במקור הברכה. ואילו
 23 התפילה מעוררת רצון חדש והמשכה
 24 חדשה, ולכן תפילות רבות הן בנוסח
 25 "יהי רצון" כיוון ש"על-ידי
 26 התפלה נמשך רצון חדש
 27 שלמעלה מהשתלשלות וזה
 28 החידוש המיוחד של ברכת כוהנים
 29 שהיא לא רק ברכה אלא גם תפילה],
 30 ולכן ההמשכה שעל ידי ברכת
 31 כוהנים היא במהירות.
 32 (ח) ויש להוסיף עוד ענין
 33 במעלה היתרון המיוחד דברכת
 34 פהנים, בנוסף לענין המהירות
 35 המבואר לעיל שבהמשכה
 36 דברכת פהנים היא מלמעלה
 37 מעלה ביותר [וכנ"ל ששורש
 38 ההמשכה היא למעלה
 39 מהשתלשלות הרצון והעונג
 40 העליון שלמעלה מעשר הספירות של
 41 על ריבוי ההשפעה, שבהמשכה היא בכל הענינים דבני חיי ומזוני [דיברךך בממון נכלל גם הברכה על

41 עולם האצילות] עד למטה מטה ביותר להשפעה גשמית בעולם הזה
 42 [וכנ"ל שבהמשכה וירידת השפע דברכת פהנים היא גם
 43 לאלה שמצד מדת הדין אינם ראויים]. וכיון שבהמשכה
 44 דברכת פהנים היא במהירות ואינה מתעכבת, לכן
 45 פשההשפעה נמשכת למטה
 46 היא ברבוי גדול שהרי שורשה
 47 הוא ממקור נעלה ביותר, "למעלה
 48 מהשתלשלות".
 49 ועל-פי-זה יש לבאר המשך
 50 שייכות וקשר הענינים בדרוש
 51 מאמר החסידות שב'לקוטי
 52 תורה'³¹, שבו דן מאמר זה
 53 שלאחרי שמבאר שבהמשכה
 54 דברכת פהנים היא במהירות,
 55 ללא עיכובים, כמבואר לעיל, מביא
 56 דרשת רבותינו ז"ל³² על
 57 הפסוק³³ יברכה ה' וישמרך,
 58 שפירושו כי הכוונה לברכות בענינים
 59 גשמיים בעולם הזה יברכה בממון
 60 כו' יברכה בבנים כו' וישמרך
 61 מן המזיקין, דלכאורה אינו
 62 מובן, מדוע ראה רבנו הזקן להביא
 63 ענין זה שהברכה נמשכת בגשמיות
 64 בהמשך לביאור שברכת כוהנים
 65 נמשכת במהירות הרי בדרשת
 66 רז"ל הנ"ל מבואר רק מהי
 67 ההמשכה במה היא באה לידי
 68 ביטוי בפועל (ברכה בממון
 69 ובבנים, ושמירה מן
 70 המזיקים), וב'לקוטי תורה'
 71 מביא דרשה זו לענין
 72 שבהמשכה היא במהירות?
 73 ויש לומר הביאור בזה,
 74 דיברךך בממון ובבנים מורה
 75 על ריבוי ההשפעה,
 76 שבהשפעה היא בכל
 77 הענינים דבני חיי ומזוני וכפי
 78 שנתבאר לעיל שרק כאשר ההשפעה
 79 היא מוגבלת ומצומצמת אזי היא לא
 80 באה לידי ביטוי בכל שלושת התחומים

(29) לקו"ת פרשתנו שם (נה, ד ואילך). סהמ"צ להצ"צ שבערה 2 (קיב, ב). (30) ד"ה ריב"ל כל כהן שמברך כו' תרכ"ט (סה"מ תרכ"ט בתחלתו). ד"ה כה תברכו תרנ"ד (סה"מ תרנ"ד ס"ע שטו ואילך). לקו"ש ח"י ס"ע 38 ואילך, ובהנסמן שם. (31) נה, ד. (32) במדבר"ר פ"א, ה. (33) נשא ו, כד.

ביאור בדרך אפשר

1 הללו, אבל כשיורד שפע רב הוא בכל התחומים [דביכרךך במקומו]
 2 נכלל גם הפרכה על חיי, חיים ובריאות וכלשון הגמרא דכי יהיב
 3 רחמנא שובעא, לחיי הוא דיהיב³⁴ כאשר הקדוש-ברוך-הוא נותן
 4 שובע, הוא נותן זאת לאנשים חיים, הרי שברכת הממון והפרנסה כוללת ברכה
 5 לחיים], וענין וישמרך מן
 6 המזיקין גם הוא מלמד שהשפעה
 7 היא בריבוי, כי הדבר מורה
 8 שהמשכת ההשפעה היא
 9 למטה מטה ביותר, אפילו
 10 למקום שצריך לשמירה מן
 11 המזיקין, וגם זה אחד המאפיינים
 12 של השפעה בריבוי שהיא מגעת רחוק
 13 מאד, ובעניינו – גם במקום שברוך
 14 כלל צריך שמירה מהמזיקים,
 15 והחבור דשני עננים אלה,
 16 שגם כשההשפעה נמשכת
 17 למטה מטה למקום רחוק ונחות
 18 (וישמרך מן המזיקין) היא
 19 בריבוי גדול (יברכך במקומו
 20 ובכנים), הוא לפי
 21 שההמשכה היא במהירות
 22 ואינה מתעכבת ומטעם זה שני
 23 העניינים (נושא ההשפעה במהירות
 24 ללא עיכובים ונושא הברכה בריבוי
 25 גדול) מבוארים במאמר ב'לקוטי תורה'
 26 בסמיכות זה לזה.
 27 וכעת המאמר חוזר לנושא שבו פתח:
 28 פריחת מטה אהרן בעת מחלוקת קורח:
 29 (ט) ויש לומר, דהגם שברפת
 30 כהנים היתה לפני שפרח
 31 מטה אהרן ויגמל שקדים,
 32 כמו שכתוב³⁵ בפרשת שמיני,
 33 בחנוכת המשכן, וישא אהרן את
 34 ידיו אל העם ויברכם, ופירש
 35 רש"י ויברכם ברפת כהנים
 36 [וגם אז היתה ההמשכה
 37 דברפת כהנים במהירות],
 38 מפל-מקום לאחרי שפרח
 39 מטה אהרן במהירות רבה שבאותו
 40 לילה הוציא פרחים וגם פירות נתוסף עליוי ונהיה יתרון נוסף בזה
 41 כלומר שפריחת מטה אהרן במהירות, הוסיפה לברכת כהנים עוד יתרון.
 42 וטעם הדבר הוא פי כיון שהענין דפרח מטה אהרן גו' ויגמל

ביאור בדרך אפשר

43 שקדים בא על-ידי הערעור של קורח ועדתו על הכהונה, הרי
 44 זה³⁶ דוגמת שטר שיצא עליו ערעור והוחזק בבית-דין על
 45 פי עדים, ובית הדין אישר את נכונות ואמיתות השטר, שיש לו לשטר זה
 46 שקודם לכן יצא עליו ערעור תוקף יותר משטר שלא היה עליו
 47 ערעור³⁷ מעולם, כי לאחר האישור
 48 כבר אין מקום לשוב ולערער על שטר
 49 זה. וכיתרון האור מן
 50 החושף³⁸ כשם שמעלתו של האור
 51 ניכרת וכוללת יותר אל מול החושך
 52 וכך גם בעניינו - לאחר שהערעור על
 53 כהונת אהרן התבטל, על ידי פריחת
 54 מטהו, גם כל שאר ענייני הכהונה,
 55 ובכללם ברכת כהנים, התעלו
 56 והתחזקו יותר. והמהירות של פריחת
 57 וצמיחת השקדים גרמה יתרון נוסף
 58 בהשפעת השפע על ידי ברכת כהנים
 59 במהירות.
 60 ועל-פי-זה יש לבאר מה
 61 שכתוב ב'לקוטי תורה'
 62 בסיום המאמר³⁹ שיש
 63 שקידה למוטב היפך הטוב
 64 (לפורענות) ולטוב, ושקדים
 65 דמטה אהרן הם שקדים
 66 טובים, דיש לומר, דזה
 67 שמביא במאמר שיש שקידה
 68 למוטב להיפך הטוב הוא לרמז
 69 שבשקדים טובים דמטה
 70 אהרן יש גם מעלת
 71 האתהפכא ההפכה דמוטב
 72 לטוב כמבואר בתורת החסידות, על
 73 פי דברי זוהר שכאשר הרע והחושך
 74 נהפך לטוב ולאור, "אתהפכא חשוכא
 75 לנהורא", זו התעלות גדולה יותר
 76 מאשר מצב שבו הרע נשאר בתקפו
 77 אלא שהוא נכנע לטוב, "אתכפיא".
 78 ולכן נזכר במאמר גם ענין השקידה
 79 והמהירות להיפך הטוב, להרגיש
 80 שהשקידה והמהירות בפריחת מטה
 81 אהרן הייתה בבחינת "אתהפכא".
 82 ויש להוסיף, דזה שהקיום האישור והחזוק דכהונת אהרן
 83 לאחרי הערעור בעקבות המחלוקת היה על-ידי ויגמול שקדים,
 84 שענינם של שקדים הוא מהירות (כנ"ל סעיף א), הוא

חיי, דכי יהיב רחמנא שובעא, לחיי הוא
 [דיהיב³⁴], וענין וישמרך מן המזיקין מורה
 שהמשכת ההשפעה היא למטה מטה ביותר,
 אפילו למקום שצריך לשמירה מן המזיקין,
 והחבור דשני עננים אלה, שגם כשההשפעה
 נמשכת למטה מטה (וישמרך מן המזיקין) היא
 בריבוי גדול (יברכך במקומו ובכנים), הוא לפי
 שההמשכה היא במהירות ואינה מתעכבת.

(ט) ויש לומר, דהגם שברפת כהנים היתה לפני
 שפרח מטה אהרן ויגמל שקדים, כמו
 שכתוב³⁵ וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם,
 ופירש רש"י ויברכם ברפת כהנים [וגם אז היתה
 ההמשכה דברפת כהנים במהירות], מפל-מקום
 לאחרי שפרח מטה אהרן נתוסף עליוי בזה. פי
 כיון שהענין דפרח מטה אהרן גו' ויגמל שקדים
 בא על-ידי הערעור על הכהונה, הרי זה³⁶
 דוגמת שטר שיצא עליו ערעור והוחזק בבית-
 דין, שיש לו תוקף יותר משטר שלא היה עליו
 ערעור³⁷. וכיתרון האור מן החושף³⁸. ועל-פי-
 זה יש לבאר מה שכתוב ב'לקוטי תורה' בסיום
 המאמר³⁹ שיש שקידה למוטב ולטוב, ושקדים
 דמטה אהרן הם שקדים טובים, דיש לומר, דזה
 שמביא במאמר שיש שקידה למוטב הוא לרמז
 שבשקדים טובים דמטה אהרן יש גם מעלת
 האתהפכא דמוטב לטוב.

ויש להוסיף, דזה שהקיום דכהונת אהרן
 לאחרי הערעור בעקבות המחלוקת היה על-ידי ויגמול
 שקדים, שענינם של שקדים הוא מהירות (כנ"ל

(34 תענית ח, ב. 35) שמיני ט, כב. 36) ראה פרש"י עה"פ פרשתנו יח, ח. וראה ספר השיחות ה'תש"א ע' 159 (בענין הגאולה די"ט כסלו). 37) ראה טושו"ע חו"מ רסמ"ו. 38) ע"פ לשון הכתוב – קהלת ב, יג. 39) נו, ב.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 לְפִי שְׁמַעְלַת הַמַּעֲלָה הַמְּיוֹחֶדֶת שֶׁל הָאֱתֵּהֶכְאָ דְמוֹטָב הַהִפְיָכָה שֶׁל
 2 הִיפֵךְ הַטּוֹב לְטוֹב שְׂיִכַת גַּם לְעִנְיַן הַמְּהִירוֹת כִּפִּי שֶׁהוֹלֵךְ וּמְבָאָר.
 3 וַיֵּשׁ לֹמֵר הַבִּיאֹר בְּזֶה, בְּמַשְׁמַעוֹת הַקֶּשֶׁר וְהַשִּׁיכוֹת שֶׁל הַפִּיכָת
 4 הִיפֵךְ הַטּוֹב לְטוֹב עִם הַמְּהִירוֹת כִּי עִנְיַן הַמְּהִירוֹת הוּא שְׁגָם
 5 כְּשֶׁהַשְּׁפָעָה נִמְשַׁכֶּת לְמַטָּה
 6 מַטָּה הִיא בְּרִיבּוּי גְדוֹל (סְעִיף א), הוּא לְפִי שְׁמַעְלַת הָאֱתֵּהֶכְאָ דְמוֹטָב
 7 (פְּנ"ל סְעִיף ח שֶׁנִּבְאָר כִּי
 8 כִּאֲשֶׁר הִשְׁפַּעָה הִיא בְּמַהִירוֹת הִיא
 9 גְּדוּלָה יוֹתֵר וּגַם מְגִיעָה מְשׁוּרֵשׁ נַעֲלָה
 10 בִּיּוֹתֵר עַד לְמַקּוֹם נְחוֹת בִּיּוֹתֵר).
 11 וּבְכַדִּי שְׁגָם לְמַטָּה תִּהְיֶה
 12 רִיבּוּי הַשְּׁפָעָה, שֶׁהִי מְבֹאָר
 13 לְעֵיל בְּהַרְחָבָה שֶׁלִּפְעָמִים הַשְּׁפַע
 14 הַגְּדוֹל שֶׁבָא מִלְּמַעֲלָה לֹא מְגִיעַ לְמַטָּה,
 15 וְכִי שָׁכַן תִּהְיֶה יִרְיָה שֶׁל הַשְּׁפַע
 16 לְמַטָּה, עַד לְמַקּוֹמוֹת נְחוֹתִים בִּיּוֹתֵר,
 17 צָרִיף לְהִיּוֹת הַמַּטָּה כְּלִי לְזֶה
 18 שִׁיחִיהַ 'כְּלִי רֵאיוֹ וּמְסוּגָל לְקִלוֹט אֶת
 19 אוֹתוֹ שֶׁפַע גְּדוֹל נַעֲלָה.
 20 וַיֵּשׁ לֹמֵר, שְׁמַהֲטָעִימִים אֶחָד
 21 הַטַּעֲמִים עַל זֶה שְׁהִסְיִוִּים
 22 וְהַחֹתֶם דְּבִרְכַת כְּהֻנִּים הוּא
 23 וַיֵּשׁ לָךְ שְׁלוֹם⁴⁰, הוּא כִּי
 24 הַכְּלִי לְרִיבּוּי בְּרָכָה, וְעַד
 25 לְרִיבּוּי בְּלַתִּי מוּגְבָל בְּרַכָּה
 26 שֶׁמְבִיאָה הַשְּׁפָעָה לְלֹא גְבוּל [דְּרִיבּוּי
 27 הַשְּׁפָעָה דְּבִרְכַת כְּהֻנִּים הוּא
 28 (בְּשָׂרְשׁוֹ) רִיבּוּי בְּלַתִּי מוּגְבָל,
 29 אֲלֵא שֶׁלֹא תִמִּיד הַהִמְשָׁכָה לְמַטָּה הִיא
 30 בְּלִי גְבוּל, אֲבָל מִצַּד הַשּׁוֹרֵשׁ וְהַמְקוֹר
 31 בְּרַכַת כוֹהֲנִים הִיא בְּרַכָּה בְּרִיבּוּי לְלֹא
 32 גְבוּל וְכֵן"ל שְׁשׁוֹרֵשׁ
 33 הַשְּׁפָעָה דְּבִרְכַת כְּהֻנִּים הוּא
 34 לְמַעֲלָה מִהַשְּׁתַּלְשְׁלוֹת וְלִכֵּן
 35 הִיא בָּאָה בְּמַהִירוֹת וְלֹא עִיכוּבִים],
 36 וְהַכְּלִי לְבִרְכָה נַעֲלִית כֹּל כִּי הוּא
 37 הַשְּׁלוֹם, דְּלֹא מִצָּא הַקְּב"ה
 38 כְּלִי מְחֻזָּק בְּרָכָה לְיִשְׂרָאֵל אֲלֵא הַשְּׁלוֹם⁴¹ וְלִכֵּן הַסִּיּוֹם
 39 וְהַ"חֹתֶם" שֶׁל בְּרַכַת כוֹהֲנִים הוּא בְּרַכָּה עַל הַשְּׁלוֹם.

וְעַל-פִּי-זֶה יֵשׁ לְבָאָר בְּחוֹסֶפֶת בִּיאֹר אֶת הַשִּׁיכוֹת דְּמַעֲלַת
 הָאֱתֵּהֶכְאָ הִיתְרוֹן הַמְּיוֹחֵד שֶׁבְּהִפְיָכָת הִיפֵךְ הַטּוֹב וְחוֹשֵׁךְ לְאוֹר
 לְעִנְיַן הַמְּהִירוֹת דְּשִׁקְדִים, כִּי אֲמִיתִית עִנְיַן הַמְּהִירוֹת הוּא,
 דְּזֶה שְׁגָם לְמַטָּה הַשְּׁפָעָה הִיא בְּרִיבּוּי הוּא לֹא רַק מִפְּנֵי
 שֶׁהַהֲמָשְׁכָה שְׁמַלְמַעְלָה אֵינָה
 מִתְעַכֶּבֶת וְאִם כֵּן כֹּל הַסִּיבָה
 לְהַשְׁפָּעָה בְּרִיבּוּי הִיא בְּגַלּל שׁוֹהוּ אֹפֶן
 הִיירִידָה שֶׁלֹּא מִלְּמַעֲלָה אֲבָל אִם הַעֲנִינִן
 קָשׁוּר בְּמַעֲלַת הַ"אֲתֵּהֶכְאָ" אִזִּי הִיתְרוֹן
 הוּא לֹא רַק מִצַּד הַדְּבָרִים כִּפִּי שֶׁהֵם
 לְמַעֲלָה אֲלֵא גַּם שְׁהַמַּטָּה עֲצֻמוֹ
 הוּא כְּלִי לְזֶה עַל-יְדֵי הַשְּׁלוֹם
 שְׁבוּ, וְאֲמִיתִית עִנְיַן הַשְּׁלוֹם
 הוּא כְּשֶׁשְׁגָם הַמּוֹטָב נִהְפֵּף
 לְטוֹב כִּי שְׁנוֹשָׁא הַשְּׁלוֹם בְּבִרְכַת
 כוֹהֲנִים הוּא זֶה שֶׁבְּגַלּלוֹ הַמַּטָּה עֲצֻמוֹ
 הוֹפֵךְ לְכִלִּי לְקַבֵּל הַבְּרָכָה בְּרִיבּוּי וְבִלִּי
 גְבוּל, וְהַשְּׁפָעָה שֶׁהִמְקַבֵּל אוֹתָהּ הוּא
 כְּלִי רֵאיוֹ לְקִלוֹט אוֹתָהּ, הִיא הַשְּׁפָעָה
 גְּדוּלָה וְעַמּוּקָה לְאִין שִׁיעוֹר.
 וְתִכְלִית הַשְּׁלִימוֹת דְּשְׁלוֹם זֶה
 בְּאֹפֶן שֶׁל "אֲתֵּהֶכְאָ" (שְׁגָם)
 הָאוֹיֵב נִהְפֵּף לְאוֹהֵב שֶׁהִיא
 דְּרַגְהָ גְבוּהָהּ בְּהַרְבֵּה מֵאִשֶׁר מִצַּב שָׁבוּ
 הָאוֹיֵב נִכְנַע בְּלִית בְּרִירָה) יְהִיָּה
 כְּבִיאַת מְשִׁיחַ צְדָקָנוּ בְּקָרוֹב
 מְמַשׁ, שְׂאֵז יְהִיָּה שְׁלוֹם
 בְּרִיבּוּי וּבְרָכָה בְּרִיבּוּי⁴²,
 וְהִרְבּוּי עֲצֻמוֹ יְהִיָּה רִיבּוּי בְּלַתִּי
 מוּגְבָל, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב⁴³ בֵּין
 יְעוּדֵי הַגְּאוּלָה פְּרֻזוֹת תֵּשֵׁב
 יְרוּשָׁלַיִם, כְּלִי מְדִידוֹת
 וְהַגְּבֻלוֹת לְפִי פְּשׁוּטוֹ הַכְּתוּב אוֹמֵר
 שֶׁלְעֵתִיד לְבֹא יְרוּשָׁלַיִם לֹא תִהְיֶה
 מוֹקֶפֶת חוֹמוֹת כִּי לֹא יְהִיָּה צוּרֵךְ
 בְּחוֹמוֹת כְּדִי לְהַגִּן עֲלֵיהָ, וְלִפִּי
 הַמַּשְׁמַעוֹת הַפְּנִימִית כּוֹנֵת הַפְּסוּק הִיא
 שֶׁלְעֵתִיד לְבֹא הַשְּׁפַע הַאֲלוּקִי שִׁיבֹא מִלְּמַעֲלָה יְהִיָּה לְלֹא גְבוּל, בְּלִי 'חֹמוֹת'
 שֶׁמְשַׁמְשׁוֹת מְעַצֵּר וּמְגַבִּילוֹת.

**בס"ד. שיחת* יום א' פ' חוקת, בדר"ח תמוז, ה'תשכ"ו.
להמסיימות ד"בית רבקה" ולהמדריכות דמחנה "אמונה"
- ה' עליהן תחינה -**

בלתי מוגה

- 1 א. כאשר יהודים נפגשים יחדיו, ובפרט בהיותם במספר גדול, משתדלים לכל לראש לקשר פגישה
2 זו עם התורה - עם פרשת השבוע, וללמוד ממנה הוראה בשייכות למסיבה זו, וכידוע פתגם ההוראה של
3 רבינו הזקן¹, שיהודי צריך להיות עם הזמן, וכפי שנתפרשה הכוונה ש"עם הזמן" היינו עם הפרשה בתורה
4 שלומדים וקוראים באותו זמן.
- 5 בפרשת השבוע, פרשת חוקת - לא קשה למצוא ענין שיש לו שייכות לנשי ובנות ישראל ומהוה
6 הוראה עבורן:
- 7 אחד הסיפורים העיקריים בפרשה הוא בקשר למרים הנביאה: מסופר בפרשה - כפי שנתפרש בפירוש
8 רש"י - שמאורע שאירע בסוף ארבעים השנים שהיו בנ"י במדבר, הוכיח, שהבאר שהיתה לבנ"י במדבר
9 במשך ארבעים שנה היתה "בזכותה של מרים".
- 10 במשך ארבעים שנה הלכו בנ"י במקום פראי, "מדבר", שבדרך הטבע לא היתה אפשרות שיהי' בו
11 מים, ובודאי לא גשמים. אלא ש"באר מים" היתה מהלכת עם בנ"י בכל מסעיהם במדבר, שסיפקה להם
12 מים ככל הדרוש. ולא עוד אלא שמי הבאר היו בעלי סגולות מיוחדות, כמסופר במדרשי חז"ל² שהמים
13 היו מרפאים ופעלו לטובה אצל כל אלו שהיו שותים אותם או רוחצים בהם.
- 14 וכיון שלאחרי מיתת מרים "לא הי' מים לעדה"³ - מפרש רש"י: "מכאן שכל מ' שנה הי' להם הבאר
15 בזכות מרים".
- 16 ב. בקדושה, אצל בנ"י, ובתורה בכלל - לא שייך לומר ענין של "זכות" באופן שהשייכות בין השכר
17 לעבודה שבגללה בא השכר היא בדרך מקרה.
- 18 וכיון ש"בזכות (צדקותה של) מרים" הי' לבנ"י באר המים, יש ללמוד מזה מה הי' הענין העיקרי
19 בצדקותה של מרים, ובעבודתה בהנהגת עם ישראל - שלכן מצינו שבין שלשת הרועים שהיו לבנ"י
20 במדבר נמנית מרים (יחד עם אחי' משה ואהרן)⁴; כיון שלא מצינו בכירור במה התבטאה עבודתה
21 המיוחדת של מרים בהנהגת בנ"י - יש ללמוד ולהבין זאת מהעובדה שבזכות מרים הי' לבנ"י באר המים.
22 ובכן:
- 23 ענין המים - ביחס למזון, אכילה ושת"י - הוא להוליך את המזון ממקומו המרכזי אל כל אברי וחלקי
24 הגוף⁵.
- 25 וככל הענינים שבטבע העולם - משתקף גם ענין זה בהלכה בתורה: בנוגע לעירוב - יש לעשותו
26 מדבר שעיקרו הו"ע של מזון, אבל אין מערבין במים⁶, לפי שעיקר ענין המים הוא (לא לזון את הגוף,
27 אלא) להוליך את המזון לכל חלק בגוף הזקוק לו.
- 28 ועוד ענין עיקרי במים - שנזכר ריבוי פעמים בתורה - הו"ע הטבילה, היינו, להסיר מהאדם ענינים
29 בלתי-טהורים שמסיבות שונות יכולים להידבק או לבוא במגע עם חלקי הגוף.

(4) תענית ט, סע"א.

(5) ראה פיהמ"ש להרמב"ם עירובין רפ"ג (הובא בתו"א משפטים עח, ג).

(6) עירובין שם. טושו"ע ואדה"ז או"ח סשפ"ו ס"ה.

(* יש לציין שבספריית אגודת הסידי חב"ד נמצאת רשימת ההנחה שכ"ק אדמו"ר שליט"א התחיל בהגהתה (המור"ל).

(1) סה"ש תש"ב ע' 29 ואילך (נעתק ב"היום יום" ב חשון).

(2) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סרצ"ט ס"כ. וש"נ.

(3) פרשתנו כ, ב.

- 1 וכיון שבאר המים הי' בזכותה של מרים, מובן, שעיקר עבודתה של מרים הי' בענין המים:
- 2 (א) בנוגע לכל הענינים שמה לימד, ואהרן התפלל ופעל ע"י עבודתו במשכן, כמו "בהעלותך את
3 הנרות"⁷ - צריך לפעול שזה יגיע לכל אחד מישראל, עד להפשוט ביותר, היכן שנמצא, הן במקום ובזמן
4 והן בהבנה והשגה. וזה הי' תפקידה העיקרי של מרים - שה"מזון" שהוכן ע"י משה ואהרן (ובעיקר ע"י
5 משה), יומשך באופן שיהי' מובן ומתקבל ויעשה חלק מחייו של כל אחד מישראל, קטן וגדול.
- 6 (ב) יהודי מצד עצמו שייך לעם שנקרא "גוי קדוש"⁸, כך, שבאיזה מקום או זמן שנמצא הרי הוא
7 קדוש. אבל כיון שנמצא וחי בעולם שיש בו לא רק דברים קדושים וטובים, אלא גם דברים הפכיים,
8 הרי יתכן מצד סיבות שונות שידבק משהו ליהודי. וגם זה נכלל בתפקיד ועבודת (בארה של) מרים? -
9 לשטוף ולרחוץ זאת.
- 10 ג. וכיון שהתורה מספרת אודות מרים שהראתה דוגמא חי' - הרי מובן גם שמזה צריכות ללמוד נשי
11 ובנות ישראל בכל הדורות ובכל הזמנים:
- 12 לימוד התורה - יכול להיות לפעמים באופן שאינו מובן בקלות לכל אחד, אם בגלל ששכלו לא
13 התפתח עדיין כדבעי, או בגלל שנמצא בריחוק מקום. ובענין זה יש תפקיד עיקרי לנשי ובנות ישראל -
14 לתרגם את הדברים בשפה מובנת ולהביאם לאלו שהם "ילדים" בהבנה, או ילדים כפשוטו, שזהו התפקיד
15 העיקרי של חינוך.
- 16 ולכן רואים אנו, שבחינוך הילדים, ובפרט ילדים קטנים, מצליחות נשים יותר מאנשים. אלא שענין
17 זה צריך להיעשות מתוך מטרה ושיטה לחנך את הילדים ולהעניק להם מה שניתן לנו ע"י משה ואהרן.
- 18 וכדי שלא נחשוב שבשביל זה יש צורך ביחידים-סגולה, כמו מרים - מסופר גם בחומש¹⁰ שפעולתה
19 של מרים להביא תועלת לעם ישראל התחילה עוד במצרים, בהיותה בת חמש שנים!
- 20 וגם ענין זה מהוה לימוד והוראה - שכל אשה ובת בישראל, יש לה אפשרות מטבע תולדתה להביא
21 תועלת בהפצת היהדות, תורה ומצוותי', לכל פינה שבה נמצאת נשמה יהודית וגוף יהודי.
- 22 ד. אמנם, יש כאלו שנופלים ברוחם בגלל שלמרות יגיעתם, הן בנוגע לעצמם והן בנוגע לזולתם,
23 אינם רואים מיד את הפירות.
- 24 וגם על זה ישנו לימוד מפרשת השבוע - שלמרות שבמשך ארבעים שנה לא ידעו בני"י בזכות מי
25 היתה להם הבאר שממנה שתו בהיותם במדבר, הנה סוכ"ס נודע להם הדבר, אם כי לאחרי משך זמן
26 רב.
- 27 ועאכ"כ בימינו, שהמאורעות מתרחשים במהירות גדולה הרבה יותר, ברור הדבר, שאם רק מתעסקים
28 מתוך רגש, מסירה ונתינה עד למסירת נפש (באופן חיובי) - מצליח הקב"ה ורואים פירות טובים במהירות
29 גדולה יותר, או תיכף ומיד, ובכל אופן - תוך משך זמן קצר.

* * *

- 5 ה. האמור לעיל אודות הצורך להפיץ יהדות, תורה ומצוותי', לכל יהודי, אפילו לאלו שנמצאים
6 בריחוק מקום - נוגע במיוחד עתה, בסיום והפסק זמן הלימוד בבית-הספר, והתחלת זמן הקיץ:
7 לכל לראש, יש להתבונן בכך שאין זה סיום הלימוד, כי אם סיום לימוד מסויים שממנו באים ללימוד
8 נוסף או בית-ספר נוסף. כך, שזהו סיום של הכנה לתפקיד, עבודה ושליחות נעלים יותר.

(9) ראה שבת לה, א ובפרש"י.
(10) ראה שמות א, טו ובפרש"י.

(7) ר"פ בהעלותך. וראה לקו"ת שם.
(8) יתרו יט, ו.

1 ונוסף לזה: כיון שסיום והפסק זה הוא בזמן הקיץ, שאז, חלק מכן נוסעות מחוץ לעיר, ואפילו אלו
 2 שנשארות בעיר, יוצאות מבתי-הספר שלהן, כך, שישנם נסיונות מיוחדים, כיון שישנו הרבה יותר זמן
 3 פנוי, וחסרה גם ההשגחה של המורות והנהלת בית-הספר, ובהשקפה ראשונה נראה שמתרחקים
 4 מהמעיינות של היהדות - אזי מוטל תפקיד על כל אשה ובת בישראל, להבטיח לא רק את עצמה, שיהי'
 5 לה קיץ בריא ברוחניות, יחד עם קיץ בריא בגשמיות, אלא לפעול גם על אלו שרחוקים מכל האידיאלים
 6 של תורה ומצוות, להביא אליהם את "בארה של מרים", מעיין חי של "תורת חיים" ומצוותי' עליהם
 7 נאמר¹¹ "וחי בהם", היינו, שחיו של כל יהודי תלויים בהנהגת חייו ע"פ תומ"צ.

8 ועוד שליחות מיוחדת בשייכות לזמן הקיץ:

9 אצל אלו שאינם שייכים ל"גוי קדוש", הנה בזמן הקיץ, בגלל האקלים וכיו"ב, נחלשים כל ההגבלות
 10 של צניעות ("מאדעסטי"), טהרה וקדושה, ומתגברים הנסיונות כו'.
 11 ולכן יש צורך בשימת-לב כפולה להבטיח את שמירת הצניעות, הן בנוגע לעצמו והן בנוגע לסביבה
 12 כולה, במשך זמן הקיץ, לא פחות מאשר בזמן החורף, וכמו בזמני הימים-טובים, ובפרט הימים טובים
 13 של חודש תשרי, שההכנה אליהם היא בזמן הקיץ.

* * *

6 ו. וסיפור הנ"ל בתורה שבכתב (שבה מתחיל כל אחד מישראל בלימוד התורה), בצורה פשוטה של
 7 סיפור דברים, בתוספת המוסר-השכל שנתבאר בפירוש רש"י - מגדיל ומעמיק את הראי' בנוגע לתקוה
 8 והדרישה מכל אשה ובת בישראל, למלא את תפקידה בהפצת היהדות, תורה ומצוות, בחיי היום-יום, בביתה
 9 ובמשפחתה ובסביבתה, בכל מקום שיכול להגיע הדיבור או המעשה שלה, ולעשות זאת מתוך שמחה
 10 וטוב לבב, חיות ואור חסידי, שאז בטוחים שיגיעו הדברים ללבו של יהודי, צעיר או זקן, איש או אשה,
 11 ילד או מבוגר, וישפיעו על הנהגתו היום-יומית.

* * *

7 ז. השי"ת יברך ויצליח את כל אחת מכן, ועל ידכן - את משפחותיכן, שיהי' קיץ בריא ושמח
 8 בגשמיות, אשר, אצל בני, הרי זה ביחד עם קיץ בריא ושמח ברוחניות,
 9 וכל אחד מאתנו, בתוככי כלל ישראל, ימלא את שליחותו של הקב"ה להפיץ את דברו, תורתו
 10 ומצוותיו, בין כל אחד ואחת מעם ישראל,

11 ולעשות זאת מתוך בריאות טובה, מצב רוח טוב, חיות ואור - שאז יהי' זה בהצלחה רבה.

12 ותתברכו בכל המצטרך לכן, מגנפש ועד בשר, הן בענינים הקשורים עם הנשמה והן בענינים הקשורים
 13 עם הגוף, ונשמע מכן בשורות טובות תמיד כל הימים.

* * *

לקוטי שיחות פרשת קרח כרך יג

26 וצריך להבין:

27 (א) למה לרש"י להסביר הדבר (ש"אין מדתך
28 כמדת בו"ד") ע"י המשל של "מלך בו"ד וכו'" –
29 איזו הבהרה ותוספת ביאור יש ע"י משל זה?

30 (ב) באם יש במשל זה איזו הסברה בהענין ולכן
31 מביאו רש"י – מהו הטעם שלא הביאו רש"י
32 מוקדם בתורה – בפ' וירא⁹ בטענת א"א (הדומה
33 לכאורה לטענת משה בענינו ובמילא גם שם
34 מתאים להביא משל זה) בנוגע לסדום: "האף
35 תספה צדיק עם רשע"¹⁰?

36 (ג) הרי גם מלך בו"ד, באם מושל בצדק ויושר,
37 הרי כשיחטא אחד לא יעניש אנשים רבים כ"א
38 שימנה שופט וכו' שיחקור וידרוש ויכרר "מי
39 החוטא", ואפילו אם הוא באופן שא"א לברר מי
40 הוא החוטא, הרי עדיין דורש ביאור – וכי בשביל
41 זה שלא הוברר מי הוא האחד¹¹ שחטא יעניש מלך
42 ישר הולך את "כולם"?

43 (ד) פתח רש"י בלשון "סרחה" (עליו מקצת
44 מדינה) ומסיים בל' "מי ה(חוטא)"¹²!

45 (ה) כן – מסיים רש"י "אינו יודע מי החוטא"
46 ל' יחיד, ודלא כהפתיחה "שסרחה עליו מקצת
47 מדינה"¹³?

48 ב. אח"כ מעתיק רש"י התיבות "האיש אחד"
49 ומפרש: "הוא החוטא ואתה על כל העדה תקצוף."
50 אמר הקב"ה יפה אמרת¹⁴ אני יודע ומודיע מי חטא
51 ומי לא חטא."

1 א. על הכתוב¹ ויפלו על פניהם וגו' מעתיק
2 רש"י: "א-ל אלקי הרוחות" ומפרש²: "יודע
3 מחשבות, אין מדתך כמדת בו"ד, מלך בו"ד
4 שסרחה עליו מקצת מדינה אינו יודע מי החוטא
5 לפיכך כשהוא כועס נפרע מכולם אבל אתה לפניך
6 גלויות כל המחשבות ויודע אתה מי החוטא."
7 והנה בפשטות – כוונתו של רש"י היא³ לדייק
8 שאין לפרש "אלקי הרוחות" במובן של נשמות⁴,
9 אלא במובן של מחשבות – ופי' "אלקי הרוחות":
10 אלקים היודע מחשבות. (וכמו שמצינו בפרשה
11 הקודמת⁵: "ועבדי כלב עקב היתה רוח אחרת עמו
12 גו'", שתיבת "רוח" הנאמר בה ענינה מחשבה⁶).
13 וההוכחה לזה: רק לפי זה מובנת השייכות של
14 התחלת הדבור "אלקי הרוחות" למ"ש לאח"ז
15 "האיש אחד יחטא ועל כל העדה תקצוף" – כי לפי
16 שהקב"ה יודע מחשבות הרי הוא יודע מי הוא
17 החוטא ועל מי לקצוף, אבל אם נפרש "אלקי
18 הנשמות" אינו מובן: מהו ענינו של "אלקי
19 הנשמות" כהקדמה למ"ש "האיש אחד יחטא
20 וגו'"⁷?

21 וזהו שרש"י ממשיך: "אין מדתך כמדת בו"ד
22 וכו' אבל אתה כו' ויודע אתה מי החוטא", והיינו
23 שלפי פירושו זה ש"אלקי הרוחות" היינו "יודע
24 מחשבות", מוסבר ההמשך בכתוב – וזהו ההכרח
25 לפירושו⁸.

(1) פרשתנו טז, כב. ולהעיר: סיום הענין: (הרוחות) לכל בשר. ובירוש' סנה' (פ"ז ה"ח) דמאלקי כל בשר מרבין ב"ג. ולכאורה צ"ע השייכות לכאן, ואדרבא שייכת דוקא בטענת אברהם (לקמן בפנים). ולהעיר מצפ"ע ס"פ בהר. ואכ"מ. וראה לקו"ש חלק יח ע' 196 ואילך.

(2) מתנחומא כאן. במדב"ר כאן.

(3) ראה ברא"ם כאן.

(4) ראה בתיב"ע ות"י כאן. וראה גם בראב"ע כאן בפ"י הא'.
(5) שלח יד, כו. וראה גם יחזקאל כ, לב ובפרש"י.

(6) וראה רש"י שם: "שתי רוחות אחת בפה ואחת בלב וכו'", היינו המחשבה כפי שהיתה בלבו וכפי שנתגלתה בדבורו. וראה בגו"א שם: הרוח שהבינו מפיו.

(7) בראב"ע הנ"ל כתב: והטעם פי' א-ל כי יוכל לכלותם כי הרוחות בידו הם. אבל לפי"ז אין לזה שייכות לטענת משה "האיש אחד יחטא ועל כל העדה תקצוף".

(8) ומה שמעתיק רש"י גם תיבת "א-ל" יש לבאר עפ"מ"ש רש"י (תשא לד, ו): "א-ל אף זו מדת רחמים וכו'", וע"פ פרש"י בהעלותך יב, יג.

והיינו כי לפרש"י כוונת משה באמרו "א-ל אלקי הרוחות גו"

היתה לעורר רחמים, משא"כ לפי' הראב"ע שבהערה הקודמת ה"ז להיפך. וא"כ גם מתיבת "א-ל" הוכחה לפירושו.
(9) יח, כג.

(10) וגם לפי' השני שברש"י שם: האף (רוגז) ישיאך שתספה.
(11) בתנחומא ובמדב"ר כאן: "מלך בו"ד שמרדו עליו בני המדינה. . . אם הם עשרה או עשרים וכו'" אבל בפרש"י השמיט ענין זה ("אם הם עשרה כו'") כי בפשוטו של מקרא הי' רק חוטא אחד כמ"ש "האיש אחד יחטא וגו'". ולהעיר מפרש"י פנחס כו, יא. וראה לקמן הערה 26.

(12) ובפרט – שמשנה רש"י בזה מל' התנחומא ובמדב"ר כאן – דבמאי דפתח מסיים: ". . . שמרדו עליו בני המדינה. . . שאינו מכיר בהם מי מרד ומי לא מרד".

(13) משא"כ בתנחומא ובמדב"ר: ". . . שמרדו עליו בני המדינה (סתם, ואח"כ מפרש) . . . אם הם עשרה כו'".

(14) מ"ש רש"י "יפה אמרת" (ל' יחיד) אף ד"האיש אחד גו" אמר גם אהרן – כי "וידבר הוי' אל משה" (לבד) – שרק בו שייך

34 ג. והביאור בכ"ז¹⁸:
 35 בפירושו עה"פ "ויקהל עליהם קרח גו"
 36 (שלפני פסוק זה) כתב רש"י: "הלך אצל השבטים
 37 ופתה אותם כסבורין אתם שעלי לבדי אני מקפיד
 38 איני מקפיד אלא בשביל כולכם כו' עד שנתפתו
 39 כולם".
 40 היינו שקרח הוא אשר פיתה את אנשי העדה
 41 ומשכם בדבריו שהוא מתכוון לטובתם וכו' עד
 42 שהכניסם בתלונות על משה ואהרן. והוא הדבר
 43 בנוגע לראשי המשתתפים בהמחלוקת, שהם "דתן
 44 ואבירם וגו' ואנשים מבנ"י חמישים ומאתים",
 45 וכמו שפרש"י: "בשביל שהי' שבט ראובן (שממנו
 46 היו דתן ואבירם וכו' ו"רובן" של הר"ן איש) שרוי
 47 . . שכן לקהת ובניו . . נשתתפו עם קרח
 48 במחלוקתו", והיינו שהשתתפותם במחלוקת באה
 49 עי"ז שקרח פיתה אותם והסיתם עד שנדמה להם
 50 שטענתו נכונה¹⁹. אבל הם מצ"ע לולא פיתויו של
 51 קרח, לא היו נכנסים למחלוקת זו.
 52 [ואף שבודאי אין לו לאדם להצדיק א"ע
 53 בהתנצלות זו²⁰, שאין הוא האשם בזה שעשה דבר
 54 שלא כהוגן היות שנתפתה לזה ע"י מישהו – כי
 55 צריך האדם להתרחק מן הרשע, וגם להיות חזק
 56 בדעתו מבלי להתפעל מפיתויים וכו' – עכ"ז הרי
 57 בפועל לא נחלקו על משה ואהרן אלא בהשפעתו
 58 של קרח].
 59 וזוהי כוונת רש"י בהביאו משל ל"מלך בו"ד
 60 שסרחה עליו מקצת מדינה", היינו לדייק שהנהגתם
 61 היתה "סרחה" – באופן המאוס אצל המלך (כפי
 62 של "סרחה" כפשוטו), אבל לא שהתכוונו למרוד
 63 בהמלך²¹ (ובפרט באופן שיתחייבו מיתה עבור
 64 זה).
 65 אמנם היות ו"מקצת המדינה" סרחו עכ"פ, הרי
 66 מסתבר שיש ביניהם מי שהוא (אחד, לפחות)
 67 שהסיתם והביאם לידי סרחון זה – (בזה גופא)
 68 ה"ה "חוטא" ממש במרידה נגד המלך. וזהו שכתב
 69 רש"י: "ואינו יודע מי החוטא" (בל' יחיד) – היינו

1 וגם בזה צלה"ב:
 2 (א) מהי כוונת רש"י בפירושו זה, שבמקום
 3 ("האיש אחד) יחטא" שנאמר בקרא, כתב "הוא
 4 החוטא" והוסיף תיבת "ואתה (על כל העדה
 5 תקצוף)" – הרי לכאורה אין בזה כל תוספת ביאור
 6 בהכתוב¹⁵.
 7 (ב) באם כוונת רש"י לפרש (באיזה אופן שהוא)
 8 מ"ש ("האיש אחד) יחטא (וגם) ועל כל העדה
 9 תקצוף", הו"ל להעתיק גם תיבות אלו או עכ"פ
 10 לרמזם ב"וגו".
 11 (ג) מהי כוונת רש"י בזה שמוסיף הענין: "אמר
 12 הקב"ה יפה כו' חטא". יתירה מזו
 13 (ד) במענה לטענת משה – אמר הקב"ה אל
 14 משה: "העלו מסביב למשכן קרח דתן ואבירם",
 15 והכתוב מפרש העונש שהגיע לשלשתם. עפ"ז אינו
 16 מובן מ"ש רש"י: "אמר הקב"ה יפה אמרת" היינו
 17 שהקב"ה מסכים לטענת משה "האיש אחד (ותיבות
 18 אלו מעתיק רש"י) יחטא" – והרי הקב"ה הודיע
 19 שלא אחד חטא אלא שלשה?
 20 (ה) "אני יודע" – לכאורה מיותר כי החידוש
 21 הוא רק ב"אני . . מודיע". ובפרט שרש"י מוסיף זה
 22 על ל' המדרש "יודע"!
 23 בכללות הענין קשה:
 24 בפסוקים הקודמים נזכר כמה פעמים
 25 שבמחלוקת קרח על משה ואהרן השתתפו אנשים
 26 רבים – "ויקומו . . ואנשים מבנ"י חמישים
 27 ומאתים . . ויקהלו על משה ועל אהרן וגו'", ומשה
 28 דבר "אל קרח ואל כל עדתו", והוכיח גם את "כל
 29 עדתו", ועד שאמר "אתה וכל עדתך הנועדים על
 30 ה"ה¹⁶, ובפרש"י¹⁷: "שכבר זה בידם סרחון רביעי,
 31 חטאו בעגל וכו'" – שמכל זה מוכח שלא אחד
 32 בלבד חטא במחלוקת זו (גם לפי דעתו של משה)
 33 – ואיך אמר משה "האיש אחד יחטא גו"?"
 "דבר אל העדה". ואולי הי' כתוב בפרש"י אמרת' (בתוספת קו
 על התי"ו – במקום מ"ם) – ובטעות הושמט הקו לאח"ד.
 15) במפרשי רש"י כאן כתבו שכוונת רש"י לומר שאין פי
 "יחטא" לעתיד (ראה אזה"ח כאן) אלא שהוא חוטא כבר,
 ו"תקצוף" הוא כפשוטו: ל' עתיד. אבל נוסף על המבואר לקמן
 בפנים דא"כ הו"ל לרש"י להעתיק גם תיבות "יחטא" ו"תקצוף":
 (א) הו"ל לרש"י לומר "חטא" או "חוטא" (לשנות מעתיד לעבר
 או להוה) ולא "הוא החוטא" (כשם התואר ובהדגשת "הוא").
 (ב) למה הוסיף רש"י תיבת "ואתה".
 16) פרשתנו שם – ב, ג, ה, יא.
 17) פרשתנו שם, ד. וראה גם פרש"י שם, ז.

18) ראה גם רמב"ן (כאן פסוק כא), ראב"ע, ספורנו (כאן).
 פי' מהרז"ו לבמדב"ר כאן.
 19) פרש"י ריש פרשתנו. וראה שם: משך ראשי סנהדראות
 שבהם בדברים כו'.
 20) ראה בראשית ג, א ואילך ובפרש"י שם, יד. וראה קונטרס
 ומעין ע' 98.
 21) משא"כ לפי' התנחומא ובמדב"ר כאן. ראה לעיל הערה

21 אלא גם דתן אבירים חטאו (משא"כ שאר העדה),
 22 וזהו שאמר הקב"ה "העלו מסביב למשכן קרח דתן
 23 ואבירם", כי שלשתם "חוטאים" הם.

24 ד. ההוראה בעבודת האדם – מפרש"י זה
 25 בפנימיות הענינים:
 26 מסופר בפרשה²⁷ ששלח "משה לקרוא לדתן
 27 ולאבירים גו"י והם מיאנו לבוא וענו בעזות
 28 גדולה²⁸: "המעט כי העליטנו . . להמיתנו במדבר
 29 וגו' העיני האנשים ההם תנקר גו"י", עד אשר
 30 ש"ויחר למשה מאד" – שכ"ז מורה שהשתתפותם
 31 במחלוקת לא היתה באופן של "סרחון" בלבד, אלא
 32 שחוטאים היו – ולאחר כ"ז דנם משה רבינו לכך
 33 זכות ואמר "האיש אחד יחטא"²⁹!

34 ומזה ההוראה עד כמה צריך כאו"א (שבכאו"א
 35 יש בו מבחי' מרע"ה³⁰) לפעול ולהשריש בנפשו
 36 מדה זו – לדון את חבריו לכף זכות, ועד שאפילו
 37 כשהנהגת חבריו היא באופן השולל לכאורה כל
 38 לימוד זכות, בכ"ז עליו להפך בזכותו וכתוצאה
 39 מזה – הרי גם יעשה כל התלוי בו להחזירו
 40 ולהעמידו בדרך הישרה.

41 (משיחת ש"פ קרח תשל"א)

1 המסית והגורם להסרחון. משא"כ אנשי "מקצת
 2 המדינה" שאין לקרוםם "חוטאים"²² אלא
 3 ש"סרחון" יש כאן²³.

4 ולכן במלך בוד' מכיון שא"י מי החוטא ה"ה
 5 נפרע מכולם, שהרי בפועל "סרחו" עליו כולם,
 6 "אבל אתה לפניך גלויות כל המחשבות ויודע אתה
 7 מי החוטא", וא"כ לא יתכן שאלה שרק "סרחו"
 8 ייענשו בעונש החמור של החוטא.

9 וטענתו זו של משה מבארה רש"י ומפרשה
 10 בתיבות הכתוב (ואינו דיבור בפ"ע כפי שנדפס²⁴ -
 11 אלא בהמשך למ"ש לפנ"ז: "ויודע אתה מי
 12 החוטא"): "האיש אחד הוא החוטא (אבל שאר העם
 13 רק "סרחו") ואתה (היודע מחשבות) על כל העדה
 14 תקצוף, בתמי'!

15 ובתשובה לטענתו של משה "אמר הקב"ה יפה
 16 אמרת" והכוונה בזה לכללות טענתו²⁵ של משה
 17 שאין להעניש אלא את "החוטא" ולא אלו שרק
 18 "סרחו". אולם בנוגע לפרט, אין הדבר כמו שמש
 19 הי' יודע וסבור שהי' חוטא אחד, אלא ש"אני
 20 יודע²⁶ ומודיע מי חטא" – שלא קרח בלבד חטא

22) ומ"ש (פרשתנו יז, ג) "את מחתות החטאים האלה
 בנפשותם", ובפרש"י (טז, ז): "הם חטאו על נפשותם כו"י הנה
 הר"ג איש – סוג בפ"ע
 (שהרי ל"ג העלו בנוגע להם – כי עמדו פתח אוה"מ, ו"נחלקו
 על הקב"ה" ע"י שהקריבו קטורת ב"כלי שרת" בחוץ. ולכן
 עונשם ב"אש יצאה מאת הוי"ו" – בדוגמת (ולא ממש) נדב
 ואביהוא – ראה פרש"י יז, יג)
 וצ"ע איך הוא ע"פ פשוטו של מקרא.

23) ומ"ש רש"י (שם, ד): שכבר זה בידם סרחון רביעי חטאו
 בעגל כו'. כי גם בעגל הי' זה ע"י מפתים (ערב רב וכן במתאוננים
 כו'). גם י"ל: יש בכלל חטא (דעגל וכו') – סרחון, ולכן הי' סרחון
 סרחון רביעי אף שאינו חטא רביעי (כי בפרשתנו אינו אלא
 סרחון) – אבל לא משמע כן מפרש"י (טז, ד): "שסרח על אביו
 ופי"ס, היינו שגם בפעם הראשונה הי' פיוס דסרח.

24) וכן משמע בדפוס ראשון, ושני, ובפרש"י כתי, שבכולם
 חסרה הנקודה (המפסקת בין התיבות שרש"י מעתיק – לפירושו)
 בין תיבות "האיש אחד" לתיבת "הוא".

25) כי ד"ה אחד הוא, כנ"ל בפנים.
 26) משא"כ בתחומא לא נזכר אלא "אני מודיע" (ולא "אני

יודע") כי לפי התחומא גם משה ידע שכמה מהם חטאו* (וכנ"ל
 הערה 11 שבתחומא אי' שמרדו וכו' עשרה או עשרים** מהם)
 והחידוש שבמענה הקב"ה הוא ש"אני מודיע" לכל בני" (ע"י
 העונש) מי חטא כו'. אבל לפרש"י החידוש הוא גם שרק "אני
 יודע" כי בזה שלל טענתו של משה שאיש אחד הוא החוטא, כי
 משה לא ידע שג' בגדר "חוטאים" הם.

* ולפי התחומא צ"ל ש"האיש אחד" הוא החוטא העיקרי,
 וכיו"ב. וראה רבינו בחיי כאן.

** (י"ל שכולל גם ב"ב דקרח ודתן ואבירים וכדוד"ל שגם
 נשיהם כו' השתתפו במחלוקת ואדרבא (סנהדרין קי, א. תחומא
 פרשתנו ג. במדב"ר יח, ד) ובני קרח הוצרכו לעשות תשובה
 (פרש"י פנחס כו, יא) וכיון שגם "יונקי שדים" היו ביניהם
 (תחומא שם. במדב"ר שם. פרש"י (טז, כז)), לכן ב' סברות:
 עשרה או עשרים.

27) פרשתנו שם, יב ואילך.

28) ראה מו"ק טז, א: מתפקד בעל דין בשלוחו דב"ד כו'.

29) ראה מנחות סה, א: משה רבינו אוהב ישראל הי'.

30) תניא רפמ"ב.

מתוך "פניני לוי יצחק על התורה"

הנברא ביום שני, והוא מבדיל (גי' אלקי"ם) בחי גבורות כמו מ"ב, ואח"כ יהי אור הנברא ביום ראשון בחי' חסדים כמו ר"ך.

ויהי מאורות הבא אחרי יהי רקיע, כי הוא אחריו סמוך לו כסדרן בתורה (משא"כ אם הי' מביא יהי אור קודם ליהי מאורות, הוי שלא על הסדר כלל), גם מאורות שייכים לרקיע כמ"ש⁷ יהי מאורות ברקיע השמים, וכתיב ויתן כו' להאיר כו'.

גם מאורות הם ג"כ בחי' אור חסדים, כי כל אור הוא בחי' חסדים, אלא שאור דיהי אור שהוא האור שנברא ביום ראשון הוא חסד יותר גדול כי⁸ מביטים בו מסוף העולם ועד סופו, הנה מאחר שרך הוא לבסוף מובן שמתחלה נמשך חסד שאינו גדול כל כך ואחר כך נמשך חסד היותר גדול, (וכן בחסדים הנמשכים בערב יום הכפורים ואחר יום הכפורים נמשך מתחלה חסד שאינו גדול ולבסוף נמשך החסד היותר גדול, ועיין בפרי עץ חיים⁹ שער חג הסוכות פרק א).

ורקיע הוא ע"ד כמו יצחק, מאורות כמו יעקב (הנקרא שמש, כמ"ש¹⁰ כי בא השמש), אור כמו אברהם וכמו¹¹ אשא רוחא מיא.

לקוטי לוי יצחק, הערות לספר הזהר בראשית עמוד רכז

הקדים יהי רקיע¹ ליהי אור². אם שיהי אור כתיב מקודם.

הוא, כי ביהי דכאן יהי כו' מבורך, מבורך הוא מ"ב ר"ך, מ"ב³ גבורות ר"ך חסדים, כתיב מתחלה מ"ב ואח"כ ר"ך, ועיין בזהר⁴ בפרשת תצוה דף קפ"ז ע"א, ובמאורי אור⁵ מע' רך, לכן הביא מתחלה יהי רקיע

(1) בראשית א, ו.

(2) שם פסוק ג.

(3) ראה לקוטי תורה פרשת בהעלותך לו, ג. פרשת ואתחנן יב, ד. מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ו חלק א' עמוד א.

(4) וז"ל: כתיב (איוב א, כא) יהי שם יהו"ה מבורך (ושאל) מאי מבורך (ואמר) אלא כלא ידעי (אלא הכל יודעים פירושו), אבל רזא חדא ידע חד מחברנא במדברא (אבל סוד אחד על מלת מבורך יודע אחד מחברינו שהי' עמנו במדבר, כי) דאחזיאו לי' בחלמא (הראו לו בחלום), ורבי יצחק כפתורא שמי' (ור' יצחק מכפתור שמו, שהקשה) מאי מבורך (למה כתוב מבר"ך חסד ו', ואמר כי המלכות הנקראת שם יהו"ה) שירותא קשה וסופי' רך (תחילתה קשה וסופה רך, ומפרש) מ"ב קשה ודינא איהו ודאי (אותיות מ"ב ממלת מבר"ך הם רומזות על קושי ודין ודאי), ולבחר רך (ואח"כ באות אותיות רך לרמז על רכות והמתקת הדין כדמפרש להלן).

כגונא דא יומא דראש השנה מ"ב (כעין זה יום ראש השנה שבו נברא העולם הוא סוד מ"ב) דהא במ"ב אתון אתברי עלמא (כי במ"ב אותיות שיש מב' דבראשית עד אות ב' של מלת וב' הו שמהם יוצא השם מ"ב דאנא בכח בהם נברא העולם), ועל דא אתברי בדינא (ועל כן בתחילה נברא העולם בדין כמ"ש בראשית ברא אלהי"ם, אבל) לבתר רך (אחר כך נמתקו דיני העולם כי שיתף הקב"ה עם מדת הדין את מדת רחמים, כמ"ש ביום עשות יהו"ה אלהי"ם), ועל דא תנינן (ועל זה למדנו), כי כל שירותין קשין וסופא דלהון רכינן (כל התחלות קשות וסופם רכות), ביומא דראש השנה מ"ב קשה בדינא (כי ביום ר"ה הוא בחי' מ"ב שהוא קשה בדין לכן בו נידון העולם, ואח"כ) ביומא דעצרת רך בחדוה וכו' (ביום השמיני העצרת שבו נמתקו כל הדינים הוא רך בשמחה).

[ראה בכל זה תורת מנחם – תפארת לוי יצחק שמות סימן קיב].

(5) וז"ל: רך מצד החסד גימטריא הו' אותיות דשם ע"ב, ומצדם הרכות והרחמים עכ"ל. וביאיר נתיב מפרש וז"ל: מ"ש הרב גי' הו' אותיות נ"ל שצדין לומר גימטריא רי"ו אותיות דשם ע"ב וו' אותיות

דמילוי דשם ע"ב, ועיין בכוונת התפלה בסוד המברך מ"ב ר"ך עכ"ל.

(6) ראה גם לעיל סימן יז, יח.

(7) בראשית א, יד.

(8) חגיגה יב. "א"ר אלעזר אור שברא הקב"ה ביום ראשון אדם צופה בו מסוף העולם ועד סופו וכו'.

(9) ראה גם לעיל סימן ח.

(10) בראשית כח, יא.

(11) ראה זוהר ויחי דף רמ"ו ע"ב, ובליקוטי לוי יצחק הערות לזוהר בראשית עמוד רס"ד.

המאבק על הרבנות ביקטרינוסלב

כעבור זמן קצר הוצעה לבעלי הרבנות ביקטרינוסלב, על מקומו של ר' בערע וואלף¹²⁴. באותה עת היתה העיר יקטרינוסלב מרכז יהודי גדול. לקבל משרה שכזו כמשרת רבנות ראשונה – מה עוד שבאותם ימים היה עדיין בעלי אברך צעיר – לא היה כלל מן הדברים הקלים, במובנים רבים. בעיר זו היה כוח רב בידי הציונים. מ. אוסישקין¹²⁵ התגורר בעיר קודם לכן, והציונים היו מאורגנים בה היטב.

באותה תקופה פורסם מכתב מכ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע נגד הציונות¹²⁶. המכתב נשלח והופץ בכל עיר ועיר, והוא עורר כעס רב בקרב הציונים. כששמעו הללו שמדובר על מועמדותו של אחד מחסידיו לרבנות העיר – מיהרו לקיים אסיפה, שבה החליטו שלא להניח למועמדותו של הרב להתקבל. החלטה זו היוותה את נקודת הפתיחה לדרך הקשה שעבר בעלי בחייו...

חותנו של אוסישקין¹²⁷ היה אף הוא מהחברים הבולטים בתנועה הציונית בעיר, אך הוא היה בנו של יהודי חסידי מליטא¹²⁸, גביר, שהעניק לבנו חינוך דתי. הוא היה בעל כשרונות טובים מאוד, ידע היטב ללמוד, ועוד נותרו בו החיבה והכבוד ללמדנות היהודית, אם כי מיראת-שמים התרחק מאוד. לאחר שהתקבלה ההחלטה באסיפת הציונים להתנגד למינויו של שניאורסון, מסר האיש ל"צד החסידי", שפנה אליו בעניין זה, שברצונו להיפגש עם הרב הצעיר. החסידים ארגנו, אפוא, ערב בהשתתפותם של מספר בעלי-בתים בולטים. זמן מה בילו כולם יחד בשיחה, ולאחר-מכן השאירו המארגנים רק אותם (שניאורסון ופאליי) בארבע עיניים.

למר פאליי היתה השכלה כמהנדס, אותה החל לרכוש כשהיה כבר נשוי. בזכות כשרונותיו הטובים היה הסטודנט היהודי היחיד באוניברסיטה שבה למד, שככלל לא הותר ליהודים ללמוד בה. לאחר-מכן בנה את הגשר על נהר הדנייפר¹²⁹, שנחשב לאחד הגדולים ביותר ברוסיה. שמו היה סרגיי פאבלוב פאליי. מר פאליי החליט בדעתו, שמאחר ששאלת הרבנות ביקטרינוסלב היא מושא להתעניינותו של העולם האורתודוקסי והחסידי בערים רבות, רצונו לערוך היכרות אישית עם המועמד, ואם ימצאנו ראוי מצד ערכו ומעלותיו – לפי שיטתו – להחזיק במשרה זו, יפעל למענו בכל כוחותיו.

ובכן, עד השעה תשע נשא הערב אופי של מפגש גרידא, ולאחר-מכן החל להתקיים מין "מבחן". מר פאליי הציג בפני שניאורסון שלוש שאלות. שתיים מהן זוכרת אני בוודאות: הראשונה – מה חידשה החסידות, ומהו הצורך בתורת הקבלה והחסידות? השנייה – בעניין התבוללות. השלישית, כמדומתני, עסקה בענייני אמונה.

תשובותיו של שניאורסון על שלוש השאלות נמשכו החל מהשעה תשע עד השעה ארבע לפנות-בוקר. לאחר-מכן קרא מר פאליי אליו מספר אנשים, ואמר להם שעליהם להקים "צבא", אותו ינהיג הוא עצמו, כדי להביא לידי פועל את מינויו של הרב – מינוי שעל יסוד היכרותו עם הרב אסור להניח לשום-דבר לעצור בעדו, ויעלה הדבר באמצעים ככל שיעלה. "גדלות שכזו" – אמר – "אל לנו להוציאה מידינו!"...

124) שנפטר בשנת תרס"ח (כנ"ל הערה 229). – ע"ד עלותו של רלו"צ על כס הרבנות ביקטרינוסלב – ראה "תולדות לוי יצחק" ח"א ע' 151 ואילך.

125) אברהם מנחם מענדל אוסישקין (תרכ"ג-תש"ב), מראשי התנועה הציונית. התגורר ביקטרינוסלב בשנים תרנ"א-תרס"ו.

126) לא ברור לאיזה מכתב הכוונה. וראה אגרות קודש אדמו"ר מוהרש"ב ח"א ע' רו ואילך. ע' רצ ואילך. ועוד.

127) שמריהו (סרגיי) פאליי, ממנהיגי ההסתדרות הציונית ביקטרינוסלב.

128) ר' פייטל פאליי, מנכבדי העיר.

129) הכוונה כנראה לגשר אמורסקי, הגשר הראשון על הדנייפר ביקטרינוסלב. נבנה בשנת תרמ"ד.

תפס באות ק' של קרח³ ובעולם הזה נבלע עם כל היקום אשר ברגליהם, לעתיד לבוא (דברים לב) לעת תמוט רגלם שישבור רגל של הנחש וישאר (זכרי' ט, ט) הנה"ה מלך יבא לך, (ישעי' סב, יא) הנה"ה ישעך בא, (ירמי' לא, ל) הנה"ה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא וגו'.

לכן אמר משה במזמור שאמר שם מפלתו של קרח (תהלים צא) בפרוח רשעים כמו עשב בוטח בעשרו הוא יפול זה קרח וכעלה צדיקים יפרחו זה מטה אהרן שפרח לבית לוי, (משלי יא) בית רשעים ישמיד זהו קרח וביתו, ואוהל ישרים יפריח זה מטה לוי...

והנה בזה המזמור אמר שם כי הנה אויביך י"י כי הנה אויביך אמר לשון הנה, שיחתך רגל ק' של קרח שאחז באות של סיטרא אחרא, ז"ש צדי"ק כתמ"ר יפר"ח⁴ שלעתיד לבוא לסוף הימים יעלה ויפרח גם כן קרח ושם נרמז בית רשעים ישמיד לגמרי, ז"ש להשמדם עדי עד, ומאחר שהוא בא משבט ישרים ז"ש ואהל ישרים יפריח ובזכות אבותיו יעלה מן שאול כמו שאמרה חנה (שמואל א) מוריד שאול ויעל⁵ ז"ש בחצרות אלקינו לע"ל יפריחו להגיד כי ישר י"י לכן אהל ישרים יפריח, וכן באותו מזמור שאמרו נמוגים ארץ וכל יושבי כי כל ישראל נסו לקולם כי אמרו פן תבלענו הארץ, אנכי תכנתי עמודי הם עמודים שעמדו ונתבצר מקום בגיהנם לבני קרח בעשרו הוא יפול ז"ש (סנהדרין קיא) כי לא ממוצא וממערב כי אותו עושר של קרח לא ה' במשפט⁶ ומצא אוצרות של יוסף כי אלקים שופט זה ישפיל שנפל לנוקבא דתהומא רבה ולע"ל זה בעצמו ירים...

מגלה עמוקות

ז, כג – ויהי ממחרת ויבא משה אל אהל העדות והנה פרח מטה אהרן לבית לוי ויוצא פרח ויצץ ציץ ויגמול שקדים

א

רמז בגי' למלכות בית דוד
פרח ציץ שקדים. בגי' מלכות בית דון[י]ד.
רבינו אפרים ז"ל (מבעלי התוס')

ב

ציץ בגי' קיץ – פרח ציץ שקדים ס"ת צמ"ח
זה מלך המשיח

ויצץ ציץ. ציץ בגימ' קץ, לעת קץ יוציאהו אליהו ויראהו לישראל לדעת כי הוא אליהו הנביא. פרח ציץ שקדים ס"ת צמות, זה המלך המשיח שכתוב בו (ירמי' לג, טו) צמת צדקה.

רמזי רבנו יואל ז"ל (מבעלי התוס')

ג

רמזים במזמור תהלים צ"א על מפלתו של קרח
ופריחת מטה אהרן, ולע"ל קרח יתוקן

לפי דברי הזוהר (תהלים סג) שגער חית קנה יתבור רגל קוף² מן קנה ישתאר הנה, לכן כל הגאולות הם הנה, (מלאכי ז) הנה"ה אנכי שולח לכם את אליהו וגומר, וכן קרח

(3) קרח תפס באות ק' של קרח.

(4) צדי"ק כתמ"ר יפר"ח: עיין בזה לעיל סימן א, ובהסמך שם.

(5) כמו שאמרה חנה (שמואל א) מוריד שאול ויעל: עיין לעיל סימן עא, ובהסמך שם.

(6) כי אותו עושר של קרח לא ה' במשפט: עיין גם לעיל סימן כז.

(1) בגי' מלכות בית דוד: פי' פר"ח (בגי' 288) + צי"ץ (190) + שקדי"ם (454) = 932, וכן מלכות (496) + בית (412) + דוד (24) = 932.

(2) לפי דברי הזוהר (תהלים סג) שגער חית קנה יתבור רגל קוף: עיין בזה ילקוט משיח וגאולה על התורה פרשת תרומה סימן קעג, קעד. קפב. פרשת תצוה סימן טו. (טו).

המשך ביאור למס' עירובין ליום שלישי עמ' א

17 שם גומא.
18 וכן שְׁתֵּי דְיוֹטָאוֹת – עליות, שעומדות זו בְּגִיד זו, וחצר שאין בה
19 ארבע אמות פתוחה לפניהן, וּמִקְצֵתָן עֲשׂוּ עֹקֶה – גומא בחצר,
20 וּמִקְצֵתָן לֹא עֲשׂוּ עֹקֶה, וְאֵת וְאֵלּוּ שְׁעֵשׂוּ עֹקֶה, מוֹתְרֵין לשפוך שם
21 מים בשבת, וְאֵת וְאֵלּוּ שְׁלֹא עֲשׂוּ עֹקֶה, אֲסוּרֵין לשפוך שם מים.
22
23 הגמרא מבארת מדוע אסרו לשפוך רק בחצר שאין בה ארבע
24 אמות. שואלת הגמרא: מֵאֵי מַעְמָא – מהו הטעם של הדין האמור
25 במשנה שלא אסרו לשפוך אלא בחצר שאין בה ארבע על ארבע
26 אמות. משיבה הגמרא: אָמַר רַבָּה, מִפְּנֵי שְׁאֵדָם עֲשׂוּי לְהַסְתַּפֵּק
27 וְלִהְיוֹתָם עַד סְאֵתֵים מֵיָם בְּכָל יוֹם, כְּחֹצֵר שִׁישׁ אֲרִבַּע אַמּוֹת,
28 אָדָם רוֹצֵה לְזַלְזֵן – להזותם על פני כל החצר, כדי לשקע את עפר
29 החצר שלא יעלה, וכיון שרצונו הוא שילכו המים על כל החצר
30 ולא יצאו לחוץ, אף אם יצאו אין בכך איסור, כיון שהוא אינו
31 מתכוין לכך,

1 המים למקום פטור (ציור ד), וכשהוא עושה אותה מְבַפְּנִים, אֵין
2 צְרִיךְ לְקַמֵּר – לבסות את הגומא.
3 רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן עֶקֶב אוֹמֵר, בֵּיב וְחִפְרִיהָ שֶׁעֲשׂוּיה לְחֹרִיצָא אֵת
4 הַשּׁוֹפְכִים מִדְּחֹצֵרָא שְׁהוּא קְמֹר – מכוסה במשך אֲרִבַּע אַמּוֹת
5 בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים – אחר שהוא יוצא מהחצר לרשות הרבים, שׁוֹפְכִים
6 לְתוֹכָהּ מֵיָם בְּשֶׁבֶת (ציור ה). וְחֻקְמֵים אוֹמְרִים, אֲפִילוּ אִם בֵּיב זֶה
7 עוֹבֵר בִּגְג אוּ בְּחֹצֵר שֶׁהֵם אֲרוֹכִים מֵאָה אַמָּה, וְהַבֵּיב עוֹבֵר לְכָל
8 אֹרֶךְ הַחֹצֵר, לֹא יִשְׁפֹּךְ מֵיָם עַל פִּי הַבֵּיב, כְּלוֹמֵר שְׁלֹא יַעֲמֹד עַל
9 שַׁת הַבֵּיב וְיִשְׁפֹּךְ בְּתוֹכוֹ, אֲבָל שׁוֹפֵךְ הוּא לֵגַג, וְהַמֵּים יוֹרְדִין
10 מֵעַצְמָם לְבֵיב, כְּלוֹמֵר לְצִינּוֹר הַחֻקֵּק בִּגְג, שְׁבוּ יוֹצְאִים הַמֵּים
11 לְרִשׁוֹת הַרְבִּים.
12 חוזרת המשנה לדין השנוי ברישא שחצר הפחותה מארבע
13 אמות אין שופכים בתוכה מים בשבת: הַחֹצֵר וְהַאֲבָסְרָה
14 וְחֹצֵר מִקוּרָה וּפְתוּחָה שֶׁלִּפְנֵי הַבֵּיתוֹ מִצְטְרָפִין לְאֲרִבַּע אַמּוֹת,
15 שֶׁאֵם אֵין בְּחֹצֵר אֲרִבַּע אַמּוֹת, וְיֵשׁ אֲכַסְדֵּרָה בְּצֵדָה וּבְצִירּוֹף
16 שְׁנֵיהֶם יֵשׁ אֲרִבַּע אַמּוֹת, מוֹתֵר לְשִׁפּוֹךְ שֶׁם מֵיָם, אֵף אִם אֵין

♦ יום ראשון כ"ד סיון ♦

טז (א) וַיִּקַּח קָרַח בְּנֵי־יִצְחָר בְּנֵי־קַהֲתָן בְּנֵי־לֵוִי וְדָתָן וַאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וְאוֹן בְּנֵי פִלֵּת בְּנֵי רְאוּבֵן:

טז"א וַיִּקַּח קָרַח • פְּרָשָׁה זוֹ יָפָה נִדְרָשֶׁת בְּמִדְרַשׁ רַבִּי תַנְחוּמָא. וַיִּקַּח קָרַח • לָקַח אֶת עֲצָמוֹ לְצַד אֶחָד לְהִיּוֹת נִחְלָק מִתּוֹךְ הָעֵדָה לְעוֹרֵר עַל הַכֹּהֲנָה, וְזֶהוּ שֶׁתִּרְגַּם אוֹנְקְלוֹס "וְאֶת־פִּלְגֵי", נִחְלָק מִשְׁאֵר הָעֵדָה לְהַחְזִיק בְּמַחְלָקָתָהּ. וְכֵן (אֵיב טו): "מִה־יִּקְחֶךָ לְבָד", לֹקַח אוֹתָךְ לְהַפְלִיגָךְ מִשְׁאֵר בְּנֵי־אָדָם. דְּבַר אַחֵר: "וַיִּקַּח קָרַח" מִשְׁךְ רֵאשִׁי סִנְהֶדְרָאוֹת שְׁבָהֶם בְּדָבָרִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר ט): "קַח אֶת־אֶהֱרֹן", (הושע יד): "קָחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים". בְּנֵי־יִצְחָר בְּנֵי־קַהֲתָן בְּנֵי־לֵוִי • וְלֹא הִזְכִּיר "בְּנֵי־יִצְחָר", שֶׁבָּקַשׁ רַחֲמִים עַל עֲצָמוֹ, שְׂלֵא וְזָכַר שְׁמוֹ עַל מַחְלָקָתָם, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית מט): "בִּקְהָלָם אֶל־תַּחַד כְּבָדִי". וְהִכֵּן נִזְכַּר שְׁמוֹ עַל קָרַח? בְּהַתִּיחָסֵם עַל הַדּוֹכֵן בְּדָבָרֵי הַיָּמִים, שֶׁנֶּאֱמַר (דה"א א ט): "בְּנֵי־אֲבִי־סֹף בְּנֵי־קָרַח בְּנֵי־יִצְחָר בְּנֵי־קַהֲתָן בְּנֵי־לֵוִי בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל". וְדָתָן וַאֲבִירָם • (תנחומא) בְּשִׁבִיל שְׁנֵיהֶם שָׁבֵט רְאוּבֵן שְׂרׁוּי בְּחֻנְיָתָם תִּמְנָה, שְׁכֵן לְקַהֲתָן וּבְנֵי חֻנְיָתָם תִּמְנָה, נִשְׁתַּתְּפוּ עִם קָרַח בְּמַחְלָקָתוֹ: אוֹי לְרָשָׁע, אוֹי לְשֹׁכֵנוּ. וּמָה רָאָה קָרַח לְחַלֵּק עִם מֹשֶׁה? נִתְקַנָּא עַל נְשִׂאוֹתָיו שֶׁל אֱלִיִּצְפָן בֶּן עֲזִיזָאל, שֶׁמְנַהֵג מֹשֶׁה נְשִׂיא עַל בְּנֵי קַהֲתָן עַל פִּי הַדְּבֹר. אָמַר קָרַח: אַחֵי אָבָא אַרְבַּעָה הֵי, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות ו): "וּבְנֵי קַהֲתָן וְגו'". עִמָּרְם הַבְּכוֹר נִטְלוּ שְׁנֵי בְנָיו גְּדֻלָּה: אֶחָד מֶלֶךְ וְאֶחָד כֹּהֵן גְּדוֹל; מִי רְאוּי לְטַל אֶת הַשְּׂנֵיָה? לֹא אֲנִי, שְׂאֲנִי בֶן יִצְחָר, שְׁהוּא שְׁנֵי לְעִמָּרְם? וְהוּא מְנָה נְשִׂיא אֶת בֶּן אַחֵי הַקָּטָן מִכֵּלָם! הֲרִינִי חוֹלֵק עֲלָיו וּמִבְטֵל אֶת דְּבָרָיו! מָה עָשָׂה? עָמַד וְכַנֵּס ר"נ רֵאשִׁי סִנְהֶדְרָאוֹת, רַבֵּן מִשְׁבֵּט רְאוּבֵן שְׁכֵנֵי, וְהֵם אֱלִיִּצְוֹר בֶּן שְׂדָאוֹר וְחִבְרִיו וְכִיִּצְאָ בּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: "נְשִׂיאֵי עֵדָה קְרִיאֵי מוֹעֵד", וְלִהְלֵךְ הוּא אוֹמֵר (במדבר א): "אֵלֶּה קְרוּאֵי הָעֵדָה". וְהַלְבִּישׁוֹן טְלִיתוֹת שְׁפָלָן תְּכֵלֶת, בָּאוּ וְעָמְדוּ לְפָנֵי מֹשֶׁה, אָמְרוּ לוֹ: טְלִית שְׁפָלָה שֶׁל תְּכֵלֶת חִיבָת בְּצִיצִית אוֹ פְטוּרָה? אָמַר לָהֶם: חִיבָת! הַתְּחִילוּ לְשַׁחַק עֲלָיו. אֶפְשָׁר? טְלִית שֶׁל מִין אַחֵר, חוּט אֶחָד שֶׁל תְּכֵלֶת פּוֹטְרָה. זוֹ שְׁפָלָה תְּכֵלֶת, לֹא תִפְטַר אֶת עֲצָמָה? • בְּנֵי רְאוּבֵן • דָּתָן וַאֲבִירָם וְאוֹן בְּנֵי פִלֵּת.

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות ח עמ' 105)

וַיִּקַּח קָרַח (טו, א) אוֹנְקְלוֹס תִּרְגַּם "וַיִּקַּח" "וְאֶת־פִּלְגֵי". וְכֵן כְּתַב רַש"י "נִחְלָק מִשְׁאֵר הָעֵדָה לְהַחְזִיק בְּמַחְלָקָתָהּ". וְקָרַח הוּא מִלְשׁוֹן "קָרַח", שֶׁמִּשְׁמַעוֹתָהּ פְּלוּג – נִתּוּק וְהַתְּחַלְקוֹת (כְּגוֹן תְּלִישַׁת הַשְּׁעָר מִהֶרָאשׁ). וְלִהְיֵיר מִהֶסְמִיכוֹת שֶׁל "לֹא תִתְגַּדְּדוּ" (לֹא תַעֲשׂוּ אֲגָדוֹת אֲגָדוֹת) ל"וְלֹא תִשְׁמְרוּ קָרַח". וּבְפָנִים יָפוֹת: קר"ח ר"ע - גִּמְטְרִיאַ מַחְלָקָת" (578).

~ נקודות משיחות קודש ~ (יעו"ר לקו"ש ח"ח עמ' 102 - מתוך 'לקראת שבת)

הֲרָמוּ לְמַחְלָקָתוֹ שֶׁל קָרַח בְּשֵׁמוֹ

וַיִּקַּח קָרַח (טז, א)

מֵהוּת מַחְלָקָתוֹ שֶׁל קָרַח ע"פ הַחֲסִידוֹת וּבְדֶרֶךְ הֲרָמוֹ:
חֲטָאוֹ שֶׁל קָרַח נִרְמַז בְּכִלְלוֹת שְׁמוֹ: "קָרַח" – מִלְשׁוֹן קָרַח וּמַחְלָקָתָהּ, שֶׁרָצָה לְגַרֵם מַחְלָקָת בֵּין עֲלִיוֹנִים לַתַּחְתּוֹנִים. וְכִמְ"שׁ הַנּוֹעֵם אֱלִימֶלֶךְ שֶׁהוּא ע"ד 'רְקִיעַ הַמַּבְדִּיל', הַפֶּךְ הַתּוֹרָה "שְׁנַתְּנָה לַעֲשׂוֹת שְׁלוֹם בְּעוֹלָם".
וּבְפִרְסִיּוֹת יוֹתֵר, רְמוּזָה שִׁטְתוֹ בְּאוֹתִיּוֹת שְׁמוֹ - ק' ר' ח':
שְׁלֶשֶׁת הַקּוּיִם שֶׁבְּאוֹתִיּוֹת הַלָּלוּ רוֹמְזִים לְשֶׁלֶשֶׁת לְבוּשֵׁי הַנֶּפֶשׁ: מַחְשָׁבָה דְּבוּר וּמַעֲשֵׂה. הַקּוּי הַעֲלִיוֹן וְהַקּוּי הַיְמָנִי רוֹמְזִים לְמַחְשָׁבָה וְדְבוּר, וְהַקּוּי הַשְּׂמָאֲלִי רוֹמַז לְמַעֲשֵׂה.
בְּאוֹת ה' – מְקַמֵּם קוֹ הַמַּעֲשֵׂה בְּדִיּוֹק בְּמִקוֹמוֹ הֶרְאוּ; אֵינְנוּ עוֹבְרִי מִתַּחַת לְגִבּוּלוֹת הַמַּחְשָׁבָה וְהַדְּבוּר, וְכֵן רוּחַ מִפְּסִיק בֵּינוּ אֲלֵיהֶם. בְּשׂוֹנָה מִהֶאוֹתִיּוֹת ק' ר' ח' – בְּהֵם הַקּוּי הַשְּׂמָאֲלִי, קוֹ הַמַּעֲשֵׂה, אֵינּוּ בְּמִקוֹמוֹ הֶרְאוּ:
בְּאוֹת ק' – הוּא יוֹרֵד לְמִטָּה יוֹתֵר מִהַקּוּי הַיְמָנִי, רְמִז לְהוֹסְפָה בְּלַתִּי רְצוּיָה בְּקוֹ הַמַּעֲשֵׂה מַעֲבֵר לְגִבּוּלוֹת הַשּׁוּ"ע. בְּאוֹת ר' – הוּא לֹא קָיָם, דְּבַר הַרוֹמַז לְחֲסָרוֹן בְּקוֹ הַמַּעֲשֵׂה, בְּנִגּוּד לְכִלְלוֹת קוּיִם הַמְּצוּת הַמַּעֲשִׂיּוֹת. בְּאוֹת ח' – הוּא מְחַבֵּר לְשִׁנֵּי הַקּוּיִם הָאַחֲרִיִם, הַרוֹמַז עַל עֲמִידָתָם שֶׁל אֲנָשֵׁי הַמַּעֲשֵׂה מְבַלֵּי רְצוֹן לְצִאת מִמִּצְרַיִם וְלַהֲתַעֲלוֹת כְּבַעֲלֵי הַתּוֹרָה.
אֲמָנָם, מִקוֹמוֹ שֶׁל הַקּוּי הַשְּׂמָאֲלִי בְּאוֹת ה', מִיִּצְג אֶת מִקוֹמוֹ הָאֲמִתִּי וְהַדְּרָךְ הַנְּכֹנֶה בַּה' יִלְךְ הָאָדָם בְּמַעֲשָׁיו בְּעוֹלָם הַזֶּה, אֲשֶׁר דּוֹקָא בְּזֶה יִמְשִׁיף אֶת הָעֲלִיוֹנִים לְמִטָּה. הָאוֹת ה' מְרָאָה פִּי צְרִיר לְהִיּוֹת קוֹ הַמַּעֲשֵׂה וְכִפִּי הוֹרְאוֹת הַתּוֹרָה, אֲךָ יַחַד

עם זה ישנו הפסק בין המעשה לדבור ומחשבה – כי תמיד הוא מרגיש רחוקו מהתורה ומצד זה שואף להגיע למדרגתם של בעלי-התורה. (וע"כ אמרו"ל "העולם הזה נברא [אות] ה"י" (מנחות כט, ב)).
אף קרח בטענותיו רצה לחלק על דרך זו, ולשנות את מקומו האמיתי של קו המעשה (ק' ח') או לשלל אותו לגמרי (ר'), ובכך לגרם 'קרחה' ומחלקת בין "עליונים" ל"תחתונים".

[במקורו מקושר זה לשלשת פרטי המחלקת: א) טלית שפלה תכלת. ב) בית מלא ספרים. ג) פהנת אהרן.]

~ נקודות משיחות קודש ~ (ע"פ לקו"ש ח"ב עמ' 329 – מותוך 'לקראת שבת)

השמיירה לתורה – אהבת ה' ויראתו

ויקח קרח (טז, א)

ויקח קרח . . קפץ קרח ואמר למשה . . בית מלא ספרים מהו שיהא פטור מן המזוזה (במדב"ר פ"ח)
ויש לבאר הענין בדרך הדרוש: טענת קרח היתה, "בית מלא ספרים", היינו אדם שמלא וגדוש בתורה, יכול להסתפק בהיותו בעל תורה ו"פטור ממזוזה" מאהבת ה' ויראתו, דפרשיות "שמע" ו"היה אם שמוע" שבמזוזה ענינם אהבה ויראה, בפרשת "שמע" נאמר "ואהבת" ופרשת "והיה אם שמוע", ענינה יראה.
וע"ז ענה משה רבנו, "חביב במזוזה" שאהבה ויראה מרחים ללמוד התורה, דכמו שהמזוזה שומרת על כל מה שבבית, כן "בית מלא ספרים" אדם המלא בתורה צריך לאהבה ויראה שישמרו על תורתו וכמארז"ל (אבות ג, ט) "כל שיצאתו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת". **אבן עזרא**

ב וקמו לאפי משה וגבריאל מפני ישראל
מאתן וחמישין רבבין כנשתא מצרעי זמן
אנשין דשקמא :

(ב) ויקמו לפני משה ואנשים מבני ישראל חמושים
ומאתים נשיאי עדה קראי מועד אנשי-שם: **אבן עזרא**

ג ואתפנשו על משה ועל אהרן ואמרו להון
סגי לכון ארי כל פנשתא פלהון קדישין
וביניהון שריא שכנתא דיי ומא דין אתון
מתרבבין על קהלא דיי :

(ג) ויקהלו על-משה ועל-אהרן ויאמרו אלהם
רב-לכם פי כל-העדה פלם קדשים ובתוכם יהוה
ומדוע תתנשאו על-קהל יהוה:

כ"ט רב-לכם • הרבה יותר מדאי לקחתם לעצמכם גדלה. פלם קדשים • (תנחומא) פלם שמעו דברים בסיני
מפי הגבורה. ומדוע תתנשאו • אם לקחת אתה מלכות, לא היה לך לברר לאחריך כהנה, לא אתם לבדכם
שמעתם בסיני אנכי ה' אלהיך, כל העדה שמעו. **אבן עזרא**

ד ושמע משה ונפל על אפואי :

(ד) וישמע משה ויפל על-פניו:

כ"ט ויפל על-פניו • (תנחומא מ"ד) מפני המחלקת, שפכר זה בידם סרחון רביעי: חטאו בעגל (שמות לב) : "ויחל

אבן עזרא על התורה

נקראים אל אהל מועד: אנשי שם. קודם
צאתם ממצרים. ומדקדק אמר, כי נשיאי
עדה הם הנשיאים העומדים על הפקודים,
והם פעולים למלת לקח. פאילו פתיב,
ויקח קרח ודתן ואבירם ואון נשיאי העדה
לדבר אליהם. וזה מצט רחוק:
ג רב לכם. כמו די לכם. והשעם, שתפשתם
החלק הרב: פי כל העדה פלם קדושים.
פי כל העדה, מיום מצמד הר סיני היו
קדושים: ובתוכם ה'. פי הלויים נבחרו
אחרי היות הפכוד תוף בני ישראל. ואם
ידע משה פאשר היה פהר סיני כי נבחר
שכט לוי, לא ידעו ישראל: תתנשאו.
להיות אהרן הפהן הגדול, ומשה למעלה
מנו, כי הוא למרו:

פי השם פהר שכט לוי תחת הפכורים,
על כן פתוב ותכל תלונתם, פי התלונה
על זה היתה. גם אמר משה, כי לא מלבי,
בעבור שחשדוהו פי מלבו עשה. ועוד,
לא ה' שלחני בשליחות הנה, פי כפר
האמינו בו כל ישראל. ועוד ראיה גמורה,
פי כל העדה פלם קדושים, וזה רמז
לפכורים שהם קדושים, פי כן פתוב קדש
לי כל פכור. והם היו הפהנים הנגשים אל
ה', והם עיקר פל העדה: ויקח קרח.
אנשים. דרך קצרה, כמו חמור להם, ורבים
פכה. ויאמר ר' יונה, פי פירוש ויקח, לקח
לקום על משהו:
ב לפני משה. שלא קמו בפטר. ויש הפרש
בין לפני ובין מפני: קראי מועד. שיהיו

א ויקח קרח. זה הדבר היה במדבר סיני,
פאשר נתחלפו הפכורים ונבדלו הלויים. פי
חשבו ישראל שמשה אדונינו עשה מדעתו
לת גדולה לאחיו, גם לבני קהת שהם
קרובים אליו, ולכל בני לוי שהם
ממשפחתו. והלויים קשרו עליו בעבור
היותם נתונים לאהרן ולבניו. וקשר דתן
ואבירם בעבור שהסיר הפכורה מראובן
אביהם ונתנה ליוסף, אולי חשדוהו בעבור
יהושע ונתנה כבור היה, פי כן
פתוב. ודגל ראובן חונה פנגב, וקרח פנגב
המשפך, פי הוא מבני קהת. ואלה נשיאי
העדה היו פכורים, והם היו מקריבים את
העולות, על כן לקחו מחתות. והראיה על
זה הפרוש, מופת המשה. שראו כל ישראל

מִשֶּׁה, בְּמִתְאוּנָנִים (במדבר יא): "וַיִּתְפַּלֵּל מֹשֶׁה", בְּמַרְגְּלִים (שם יד): "וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־ה' וְשָׁמְעוּ מִצְרַיִם", בְּמַחְלָקָתוֹ שֶׁל קֶרַח נִתְרַשְׁלוּ יָדָיו. מִשָּׁל לְבָן מֶלֶךְ שֶׁסָּרַח עַל אָבִיו וּפָּיַס עָלָיו אוֹהָבוֹ פָּעַם וּשְׂפִתָּיִם וְשָׁלַשׁ, כְּשֶׁסָּרַח רְבִיעִית נִתְרַשְׁלוּ יָדָיו הָאוֹהֵב הַהוּא, אָמַר: עַד מָתִי אֶטְרִיחַ עַל הַמֶּלֶךְ, שָׁמָּא לֹא יִקְבַּל עוֹד מִמֶּנִּי. אבן עזרא

ה ומליל עם קרח ועם כל כנשתה למימר בצפרא ויהודע יי נת דכשר לה ונת דקדיש ויקרב לקדמוהי ונת די יתרעי בה יקרב לשמושה:

(ה) וַיִּדְבֹר אֶל־קֶרַח וְאֶל־כָּל־עֵדְתוֹ לֵאמֹר בִּקֶּר וַיִּדַע יְהוָה אֶת־אֲשֶׁר־לוֹ וְאֶת־הַקְּדוֹשׁ וְהַקְּרִיב אֵלָיו וְאֵת אֲשֶׁר יִבְחָרְבוּ יִקְרִיב אֵלָיו:

כס"י < בִּקֶּר וַיִּדַע וגו' • עֲתָה (במדבר רבה) עֵת שְׁכָרוֹת הִיא לָנוּ וְלֹא נִכּוֹן לְהֵרָאוֹת לְפָנָיו, וְהוּא הִיךָ מִתְכַּוֵּן לְדַחְוֹתָם שָׁמָּא יִחְזְרוּ בָהֶם. בִּקֶּר וַיִּדַע ה' אֶת־אֲשֶׁר־לוֹ • לְעִבּוּדַת לִוְיָהּ. וְאֶת־הַקְּדוֹשׁ • לְכַהֲנָהּ. וְהַקְּרִיב • אוֹתָם אֵלָיו (תנחומא). וְהַתְּרַגּוּם מוֹכִיחַ בֵּן: וַיִּקְרַב לְקַדְמוֹהִי, יִקְרַב לְשִׁמוּשֵׁיהּ. וּמִדְרָשׁוֹ: בִּקֶּר – אָמַר לָהֶם מֹשֶׁה: גְּבוּלוֹת חֵלֶק הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא בְּעוֹלָמוֹ, יְכוּלִים אַתֶּם לְהַפְךָ בִּקֶּר לְעָרֵב? בֵּן תוֹכְלוּ לְבַטֵּל אֶת זֶה, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית א): "וַיִּהְיֶ־עָרֵב וַיְהִי־בִקֶּר... וַיִּבְדֹּל". כַּף (דה"א כג): "וַיִּבְדֵּל אֶהָרֶן לְהַקְדִישׁוֹ וגו'". אבן עזרא

(1) זֹאת עֲשׂוּ קְחוּ־לָכֶם מַחְתֹּת קֶרַח וְכָל־עֵדְתוֹ: וְיָדָא עֲבִידוֹ סְבוּ לְכוּן מַחְתֵּן קֶרַח וְכָל כְּנִשְׁתָּהּ:

כס"י < זֹאת עֲשׂוּ קְחוּ־לָכֶם מַחְתֹּת • מַה רָצָה לוֹמַר לָהֶם כֵּף? אָמַר לָהֶם: בְּדַרְכֵי הַעֲפוּ"ם יֵשׁ נִימוּסִים הַרְבֵּה וּכְמָרִים הַרְבֵּה, וְכֵלָם (ס"א: וְאֵין בָּלָם) מִתְקַבְּצִים בְּבֵית אֶחָד; אֲנִי אֵין לָנוּ אֵלָא ה' אֶחָד, אַרוֹן אֶחָד וְתוֹרָה אֶחָת וּמִזְבֵּחַ אֶחָד וְכֹהֵן גָּדוֹל אֶחָד – וְאַתֶּם ר"נ אִישׁ מִבְּקָשִׁים כַּהֲנָה גְדוֹלָה? אִף אֲנִי רוֹצֵה בְכֵף, הֵא לָכֶם תִּשְׁמִישׁ חֲבִיב מִכָּל הַיּוֹמָיוֹת מִכָּל הַקְּרִבְנוֹת, וְסֵם הַמּוֹת נִתּוּן בְּתוֹכֹ, שָׁבוּ נִשְׁרְפוּ נִדָּב וְאִבְיָהוּא, לְפִיכֵף הַתְּרָה בָהֶם: "וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר־יִבְחָר ה' הוּא הַקְּדוֹשׁ", כִּבֶּר הוּא בְּקִדְשָׁתוֹ. וְכִי אֵין אֲנִי יוֹדְעִים, שְׁמִי שְׂיִבְחָר הוּא הַקְּדוֹשׁ? אֵלָא אָמַר לָהֶם מֹשֶׁה: הֲרִינִי אוֹמֵר לָכֶם שְׁלֹא תִתְחַיְבוּ: מִי שְׂיִבְחָר בּוֹ יֵצֵא חַי, וְכֵלָכֶם אוֹבְדִים (במדבר רבה) • מַחְתֹּת • פְּלִים שְׁחוֹתִין בָּהֶם גְּחִלִים וַיֵּשׁ לָהֶם בֵּית יָד.

~ נקודות משיחות קודש ~ (ע"פ לקו"ש חז"ח עמ' 187 ואילך - מתוך 'לקראת שבת')
רצון קרח ועדתו לשמש בכהונה גדולה

זֹאת עֲשׂוּ קְחוּ־לָכֶם מַחְתֹּת

אֲנִי אֵין לָנוּ אֵלָא ה' אֶחָד כּוֹי וְכֹהֵן גָּדוֹל אֶחָד, וְאַתֶּם ר"ן אִישׁ מִבְּקָשִׁים כַּהֲנָה גְדוֹלָה, אִף אֲנִי רוֹצֵה בְכֵף (טז, ו. ובפרש"י)

לְכַאוּרָה תְּמוּנָה, הֲרִי קֶרַח וְעֵדְתוֹ נִחְלְקוּ עַל כַּהֲנָתוֹ שֶׁל אַהֲרֹן, וְאִיךְ מִתְאַיִם שְׁכַלֵּל מֹשֶׁה אֶת עַצְמוֹ עִמָּהֶם אֲפִי בְּדַבּוּר, בְּאִמְרוֹ "אִף אֲנִי רוֹצֵה בְכֵף"? וַיֵּשׁ לְבָאָר זֶה בְּהַקְדִּים תְּמִיּהָה בְּעַקֵּר מַחְלָקָתוֹ שֶׁל קֶרַח, הֲרִי הַקְּב"ה הַבְּטִיחַ לְמֹשֶׁה ש"גֵם בָּךְ יִאֲמִינוּ לְעוֹלָם" (יתרו יט, ט), וְאִיךְ חִלְקוּ עָלָיו "ר"ן רִאשֵׁי סִנְהֶדְרָאוֹת" (רש"י טז, א ד"ה ודתן)? וְעַכְצָל שֶׁגֵם קֶרַח וְעֵדְתוֹ הֶאֱמִינוּ בְּמִשְׁחָה, וְטַעוּתָם "וּבִקְשָׁתֶם גַּם כַּהֲנָה" – "אַתֶּם ר"ן אִישׁ מִבְּקָשִׁים כַּהֲנָה גְדוֹלָה" נִבְעָה מִרְצוֹנָם לְהִגִּיעַ לְמַעֲלַת כַּהֲנָה. וְהִינֵנו, שְׂכַאֲשֶׁר הִבִּינוּ אֶת גְּדֹל הַמַּעֲלָה בְּכַהֲנָה גְדוֹלָה, ש"עוֹמֵד לְפָנָיו ה' לְשָׁרְתוֹ", "וַיִּבְדֵּל גוֹ' לְהַקְדִישׁוֹ קֹדֶשׁ קְדָשִׁים" (דה"י א כג, יג) הִנֵּה גַם הֵם נִשְׁתַּקְּקוּ לָזֶה. וְחֲשַׁבוּ דְכִמוּ שֶׁתִּפְּלָה יְכוּלָה לְפַעֵל אֶצֶל הַקְּב"ה לְבַטֵּל גְּזַר דִּין וְכִיו"ב, כְּמוֹכ' יְכוּלִים הֵם לְפַעֵל שְׂיִזְכוּ לְכַהֲנָה גְדוֹלָה.

אבן עזרא על התורה

ד ויפל על פניו. ברצונו. ויש אומרים, ה את אשר לו. השבט הנבחר. וזאת קדוה הבכורים ולנשיאי העדה, קדוה הנבואות: שהיו הבכורים: ואת הקדוש. בשבטו, להיותו כהן גדול:

וזהו שאמר להם משה "אף אני רוצה בקרב". דתשוקתם ורצונם לשמש בכהונה גדולה רצון טוב הוא. ורק שבפעל אי אפשר להם להיות פהנים גדולים, דכמו ש"אין לנו אלא ה' אחד ארון אחד ותורה אחת" כמו"כ אי אפשר להיות יותר מ"כהן גדול אחד". **אבן עזרא**

(ז) ותנובתו | אש ושימו עליהו | קמרת לפני יהוה | מחר והיה האיש אשר יבחר יהוה הוא הקדוש רב לכם בני לוי:

ה"י «רב לכם בני לוי • דבר גדול אמרתי לכם. ולא טפשים היו, שפך התרה בהם וקבלו עליהם לקרב, אלא הם חטאו על נפשותם, שנגמר: "את מחתות החטאים האלה בנפשותם". וקרח שפקח היה, מה ראה לשטות זה? עינו הטעתו, ראה שלשלת גדולה יוצאה ממנו: שמואל ששקול כנגד משה ואהרן. אמר: בשבילו אני נמלט! וכ"ד משמרות עומדות לבני בניו כלם מתנבאים ברוח הקדש, שנגמר (ד"ה א כח): "כל-אלה בנים להימן". אמר: אפשר כל הגדלה הזאת עתידה לעמד ממני ואני אדם? לכה נשתתף לבא לאותה חזקה ששמע מפי משה שכלם אוכדים ואחד נמלט: "אשר יבחר ה' הוא הקדוש" – טעה ותלה בעצמו. ולא ראה יפה לפי שבניו עשו תשובה, ומשה היה רואה יפה. (תחומא). **רב לכם • דבר גדול נטלתם בעצמכם לחלק על הקדוש ברוך הוא. אבן עזרא**

(ח) ויאמר משה אל קרח שמעו נא בני לוי:

ה"י «ויאמר משה אל קרח שמעו נא בני לוי • התחיל לדבר עמו דברים רבים. פינן שראהו קשה ערף, אמר: עד שלא ישתתפו שאר השבטים ויאבדו עמו, אדבר גם אל כלם. התחיל לזרו בהם: "שמעו נא בני לוי".

(ט) המעט מכם כיהבדיל אלהי ישראל אתכם מעדת ישראל להקריב אתכם אליו לעבד את עבדת משכן יהוה ולעמד לפני העדה לשרתם:

ה"י «ולעמד לפני העדה • לשיר על הדוכן. **אבן עזרא**

(י) ויקרב אתך ואת כל אחיך בני לוי אתך ובקשתם גם כהנה:

ה"י «ויקרב אתך • לאותו שרות שהרחיק ממנו שאר עדת ישראל. **אבן עזרא**

(יא) לכן אתה וכל עדתך הנעדים עליהו ואהרן מה הוא פי תלינו עליו:

ה"י «לכן • בשביל כך, אתה וכל עדתך הנעדים אתך על-ה', כי בשליחותו עשיתי לתת כהנה לאהרן, ולא לנו הוא המחלקת הנה. **אבן עזרא**

ו זאת. הבחינה: פל עדתו, וזה עם הלויים: י ויקרב אתך. וכאשר הקריב אתך ואחריך, בקשתם גם כהנה: יא לכן. על פן קשרתם אתה וכל עדתך, שאתם נועדים על השם. והשעם, כמו ואת זכחיכם: פל עדתו, וזה עם הלויים: ט המעט. הדבר מעט הוא אצלכם: לפני העדה לשרתם. בהביאם את עולותיהם ואת זכחיכם:

(יב) וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְקַרְא לְדָתָן וְלָאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיאָב וַיֹּאמְרוּ לֹא נַעֲלֶה׃
 יב וישלח משה למקרי לדתן ולאבירים בני אליאב ואמרו לא נעלה:

ט"ז וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה וְגו' • (סנהדרין ק) מִכָּאן, שְׁאִין מִחֲזִיקִין בְּמַחְלֶקֶת, שֶׁהָיָה מֹשֶׁה מְחַזֵּר אַחֲרֵיהֶם לְהַשְׁלִימָם בְּדַבְרֵי שְׁלוֹם. לֹא נַעֲלֶה • פִּיהֶם הַכְּשִׁילָם, שְׁאִין לָהֶם אֶלָּא יְרִידָה. אבן עזרא

(יג) הַמַּעֲט פִּי הַעֲלִיתָנוּ מֵאֶרֶץ זֹבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ לְהַמִּיתָנוּ בַּמִּדְבָּר בֵּית־שֹׁתְרָר עָלֵינוּ גַם־הַשֹּׁתְרָר׃ אבן עזרא
 יג הזער ארי אסקתנא מארעא עבדא חלב ודבש למשלותנא במדברא ארי אתרברבת עלנא אף אתרברבא:

♦ יום שני כ"ה סיון ♦

(יד) אָף לֹא אֶל־אֶרֶץ זֹבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ הִבִּיאֲתָנוּ וְתַתֵּן־לָנוּ נַחֲלַת שְׂדֵה וְכָרֶם הָאֲנָשִׁים הָהֵם תִּנְקֶר לֹא נַעֲלֶה׃
 יד ברם לא לארעא עבדא חלב ודבש אעלתנא ויהבתא לנא אחסנת חקלין וכרמין העיני גברא האנון תשלח לענא לא נסק:

ט"ח וַתַּתֵּן־לָנוּ • הַדָּבָר מוֹסֵב עַל "לֹא" הָאָמֹר לְמַעַלָּה, כְּלוֹמֵר לֹא הִבִּיאֲתָנוּ וְלֹא נָתַתְּ לָנוּ נַחֲלַת שְׂדֵה וְכָרֶם, אָמַרְתָּ לָנוּ (שמות א): "אֲעֲלֶה אֶתְכֶם מֵעֵנִי מִצְרַיִם אֶל־אֶרֶץ טוֹבָה וְגו'" – מִשֵּׁם הוֹצֵאתָנוּ וְלֹא אֶל אֶרֶץ זֹבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ הִבִּיאֲתָנוּ, אֶלָּא גִזְרַת עָלֵינוּ לְהַמִּיתָנוּ בַּמִּדְבָּר, שְׁאִמַּרְתָּ לָנוּ (במדבר יד): "בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יָפְלוּ פְגָרֵיכֶם". הַעֵינֵי הָאֲנָשִׁים הָהֵם תִּנְקֶר וְגו' • אָפְלוּ אֶתָּה שׁוֹלֵחַ לְנַקֵּר אֶת עֵינֵינוּ אִם לֹא נַעֲלֶה אֵלֶיךָ, לֹא נַעֲלֶה. הָאֲנָשִׁים הָהֵם • כְּאֵדָם הַתּוֹלָה קַלְלָתוֹ בְּחֶבְרוֹ. אבן עזרא

(טו) וַיַּחַר לְמֹשֶׁה מְאֹד וַיֹּאמֶר אֶל־יְהוָה אֶל־תִּפֶּן אֶל־תִּפֶּן אֶל־מִנְחַתָּם לֹא חֲמוֹר אֶחָד מֵהֶם נִשְׂאֲתִי וְלֹא הִרְעֵיתִי אֶת־אֶחָד מֵהֶם׃
 טו ויתקף למשה מאד ויאמר אל יהוה אל תפן אל תפן אל מנחתם לפי פשוטו: הקטרת שהם מקריבים לפניך מחר, אל תפן אליהם. ומדרשו: אמר: יודע אני שיש להם חלק בתמידי צבור, אף חלקם לא יקבל לפניך לרצון, תניחנו האש ולא תאכלנו. לא חמור אחד מהם נשאתי. לא חמורו של אחד מהם נטלתי, הרעיתי את אחד מהם:

ט"ז וַיַּחַר לְמֹשֶׁה מְאֹד • נִצְטַעַר עַד לְמָאֵד. אֶל־תִּפֶּן אֶל־מִנְחַתָּם • לְפִי פְּשׁוּטוֹ: הַקִּטְרֶת שֶׁהֵם מְקַרְבִּים לְפָנֶיךָ מִחֶר, אֵל תִּפֶּן אֲלֵיהֶם. וּמְדַרְשׁוֹ: אָמַר: יוֹדֵעַ אֲנִי שְׁיֵשׁ לָהֶם חֶלֶק בְּתַמִּידֵי צְבוּר, אֶף חֶלְקָם לֹא יִקְבַּל לְפָנֶיךָ לְרִצּוֹן, תִּנְיַחֲנוּ הָאֵשׁ וְלֹא תֹאכְלָנוּ. לֹא חֲמוֹר אֶחָד מֵהֶם נִשְׂאֲתִי • לֹא חֲמוֹרוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶם נִטְלָתִי,

אבן עזרא על התורה

ורזונים נוסדו יחד על ה' ועל משיחו, שעשו ועד להריב עם השם. וכן בהצתם על ה'. ויש אומרים, כי ה'א הנועדים, נוסף: מה הוא. מה פשעו, מה הוא עושה: יב לא נעלה. יתכן שהיה אהל מועד בתוך המחנה במקום גבוה, על פן מלת העלו מסביב. או, מי שילף לעבודת השם או אל המקום הנבחר, יקרא עולה:
 יג המעט. הדבר קל, כי העליתנו מארץ זבת חלב ודבש. כי מצרים בנגב ארץ ישראל, והבא ממצרים לארץ כנען, באמת הוא עולה: כי תשתרר עלינו. העליתנו ממצרים, כדי שתשתרר עלינו: גם השתרר. גם שררות רבות, אתה ואחיד:
 יד אף לא אל ארץ זבת חלב ודבש. והטעם, שהוצאתנו ממקום טוב. ואילו הביאותנו למקום טוב כמוהו, ונתת לנו שדה וכרם באשר היה לנו במצרים, ותבקש שררה, היינו סובלים. רק הסיירותנו ממקום טוב, משדותינו וכרמנו, ולא הביאותנו אל מקום כמוהו, ולמה תבקש שררה: העיני האנשים ההם. טעמו, תרצה לנקר עיני האנשים ההם, רמו ליוצאים ממצרים. כאילו אמר, תרצה לנקר העינים שלא

תראינה, כי זה שעשית לנו, נראה הוא לעינים. ודרך משל לומר, סגורות הן עיני פלוני, על פן לא יראה. על פן לא נעלה. ויש אומרים, התרצה להחשיף העינים שלא תראינה. כלומר, אחיות עינים אתה עושה לנו, לא נעלה. ויש אומרים, אילו היית מנקר עינינו, לא נעלה. ואמר האנשים ההם, על דרך בני אדם חסרי דעת, שלא ירצו לדבר על נפשם בגנאי. והנכון בעיני, שמלת האנשים ההם, רמו לזקנים שהיו עם משה. כי כן פתוב, ולכנו אתריו זקני ישראל:

(תנחומא) אָפְלוּ בְּשֶׁהִלַּכְתִּי מִמִּדְּיָן לְמִצְרַיִם וְהִרְפַּכְתִּי אֶת אֲשֵׁתִי וְאֶת בְּנֵי עַל הַחֲמוֹר וְהָיָה לִי לְטַל אוֹתוֹ הַחֲמוֹר מִשְׁלָהֶם, לֹא נָטַלְתִּי אֵלָּא מִשְׁלִי. וְתַרְגּוּם אוֹנְקֵלוֹס: "שְׁחַרִית", לְשׁוֹן אֲרָמִי כִּד נִקְרָאת אֲנַגְרִיזָא שֶׁל מֶלֶךְ שְׁחֹר (כ"ב מ"ו) • אבן עזרא

טז וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְקַרַח אֵת וְכָל כְּנֻשֵׁיךָ הֵיוּ זְמִינִין לְקָדָם יְיָ אֵת וְאֵנוּן וְאַהֲרֹן מְחַר:

(טז) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־קַרַח אַתָּה וְכָל־עַדְתְּךָ הֵיוּ לִפְנֵי יְהוָה אַתָּה וְהֵם וְאַהֲרֹן מְחַר:

ט"ז • וְהֵם • עַדְתְּךָ • אבן עזרא

יז וְסָבַד גְּבַר מִחֲתִיתָה וּתְשׁוּיָן עֲלִיהוֹן קְטָרַת בּוֹסְמִין וּתְקָרְבוּן קָדָם יְיָ גְּבַר מִחֲתִיתָה מֵאֲתָן וּחֲמִשִּׁין מִחֲתָנָן וְאֵת וְאַהֲרֹן גְּבַר מִחֲתִיתָה:

(יז) וְקָחוּ אִישׁ מִחֲתָנוֹ וּנְתַתֶּם עֲלֵיהֶם קְטָרַת וְהִקְרַבְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה אִישׁ מִחֲתָנוֹ חֲמִשִּׁים וּמֵאֲתָיִם מִחֲתָת וְאַתָּה וְאַהֲרֹן אִישׁ מִחֲתָתוֹ:

ט"ח • וְהִקְרַבְתֶּם וְגו' אִישׁ מִחֲתָתוֹ • הַחֲמִשִּׁים וּמֵאֲתָיִם אִישׁ שְׁבָכָם.

יח וְנִסְיָבוּ גְּבַר מִחֲתִיתָה וַיִּהְיֶה עֲלִיהוֹן אֲשֵׁתָא וְשׁוּיָאוּ עֲלִיהוֹן קְטָרַת בּוֹסְמִין וְקָמוּ בְּתַרְעָה מִשְׁכָּן זְמָנָא וּמִשָּׁה וְאַהֲרֹן:

(יח) וַיִּקְחוּ אִישׁ מִחֲתָתוֹ וַיִּתְּנוּ עֲלֵיהֶם אֵשׁ וַיִּשְׂמִימוּ עֲלֵיהֶם קְטָרַת וַיַּעֲמֵדוּ פֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן: אבן עזרא

יט וַאֲכַנֵּשׁ עֲלִיהוֹן קָרַח יָת כָּל כְּנֻשֵׁי אֲתָתָא לְתַרְעָה מִשְׁכָּן זְמָנָא וְאַתְגְּלִי יְקָרָא דַּיִי לְכָל כְּנֻשֵׁי אֲתָתָא:

(יט) וַיִּקְהַל עֲלֵיהֶם קָרַח אֶת־כָּל־הָעֵדָה אֶל־פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וַיִּרְא כְבוֹד־יְהוָה אֶל־כָּל־הָעֵדָה: ם

ט"י • וַיִּקְהַל עֲלֵיהֶם קָרַח • (תנחומא) בְּדַבְּרֵי לְצַנוּת; כָּל הַלִּילָה הַהוּא הִלֵּךְ אֶצֶל הַשְּׂבָטִים וּפְתָה אוֹתָם: "כְּסָבוּרִין אַתֶּם שְׁעָלִי לְבַדִּי אֲנִי מִקְפִּיד? אֲנִי מִקְפִּיד אֵלָּא בְּשָׂבִיל כָּלְכֶם! אֵלּוּ בְּאִין וְנוֹטְלִין כָּל הַגְּדֻלוֹת: לו הַמְּלָכוֹת וְלֹאֲחִירוּ הַכְּהֻנָּה! עַד שֶׁנִּתְּפַתּוּ כָּלֶם. וַיִּרְא־כְבוֹד ה' • כָּא בְּעַמּוּד עֲנָן.

♦ יום שלישי כ"ו סיון ♦

(כ) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאַל־אַהֲרֹן לֵאמֹר:

(כא) הַבְּדִלוּ מֵתוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וְאֲכַלְהָ אַתֶּם בְּרַגְעַע: כא אֲתַפְּרְשׁוּ מִגּוֹ כְּנֻשֵׁי אֲתָתָא הָדָא וְאַשְׁצִי יְתְהוֹן כְּשַׁעָה:

~ נְקוּדוֹת מִשִּׁיחוֹת קוּדֶשׁ ~ (תורת מנחם לא עמ' 146)

הַבְּדִלוּ מֵתוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת (טז, כא) דְּבַר שְׁבָקְדָשָׁה לֹא יְהֵא פְחוֹת מֵעֲשָׂרָה, כְּתִיב . . וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְכְתִיב . . הַבְּדִלוּ מֵתוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת (ברכות כא, ב) כְּתִיב רַבְּנוּ הַזְּקֵן: "אֵלּוּ נִמְצְאוּ מִלֶּאֱרָא אֶחָד עוֹמֵד בְּמַעֲמַד עֲשָׂרָה מִיִּשְׂרָאֵל בְּיַחַד . . תַּפַּל עֲלֵיו אֵימָתָה וּפְחַד . . מִשְׁכִּינְתָא דְשָׂרְיָא עֲלֵיהוּ, עַד שֶׁהָיָה מִתְבַּטֵּל מִמּוֹצִיאָתוֹ לְגַמְרִי". בְּמַעֲמַד עֲשָׂרָה נְפֻשׁוֹת אֱלֻקִּיּוֹת יֵשׁ הַשְּׂרָאָת הַשְּׂכִינָה בְּאֶפְסוֹ נַעֲלָה. וּמִלֶּאֱרָא, שְׂאִין לוֹ גּוֹף הַמַּעֲלִים, רוּאָה זֹאת וּמִתְבַּטֵּל לְגַמְרִי. אבן עזרא

אבן עזרא על התורה

טו וַיִּחַר. זֶה הַדְּבָר כִּכְר פִּירִשְׁתִּיו, כִּי הַעוֹלָה וְהַמִּנְחָה מֵאַרְכַּת הָאֵף עַל הַרְשָׁעִים. וְדָתָן וְאַבִּירָם הָיוּ אֲנָשִׁים גְּדוּלִים, וְהִקְרִיבוּ מִנְחָה קוֹדָם זֶה הַמַּעֲשֶׂה. וְזֶה טַעַם אֵל תַּפְּן אֵל מִנְחָתָם, וּפְגַה אֵלִי, כִּי לֹא נִשְׁאֵתִי חֲמוֹר אֶחָד מֵהֶם. וּפְרוּשׁ נִשְׁאֵתִי, שֶׁשְׂמֵתִי מִשָּׂא עֲלָיו: וְלֹא הִרְעֵתִי. בְּשׁוּם דְּבַר: טז וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל קָרַח. וְכִכְר אֲמַר פֶּן, רַק הַטַּעַם, כִּאֲשֶׁר אֲמַר מֹשֶׁה לְקַרַח, הֵיוּ לִפְנֵי ה', לְקָחוּ אִישׁ מִחֲתָתוֹ: מְחַר. וְהוּא

הַיּוֹם שֶׁקָּרָא מֹשֶׁה לְדָתָן וְאַבִּירָם. וַיִּתְּכֵן שְׁקָרָאָם קוֹדָם. וְהוּא הַנְּכוּן, כְּעַבּוֹר מִלַּת בְּקָר: יח וּמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן. עֲפָם: כא הַבְּדִלוּ. כִּי הָיוּ עֲפָם פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד:

כב ויפלו על אפיהוֹן ויאמרו אל אלה
רוחֵיָא לְכָל בְּשָׂרָא גְבָרָא חַד יַחֲוֹב וְעַל כָּל
כְּנִשְׂתָא יְהִי רְגָזָא:

(כב) וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ אֵל אֱלֹהֵי הַרוּחֹת
לְכָל־בָּשָׂר הָאִישׁ אַחַד יַחְטֵא וְעַל כָּל־הָעֵדָה
תִּקְצָף: ׀

ט"ז אל אלהי הרוחות • יודע מחשבות. אין מדתך כמדת בשר ודם: מלך בשר ודם שפרכה עליו מקצת
מדינה, אינו יודע מי החוטא, לפיכך כשהוא כועס נפרע מכלם, אבל אתה לפניך גלויזות כל המחשבות
יודע אתה מי החוטא. האיש אחד • הוא החוטא ואתה על כל העדה תקצף? אמר הקדוש-ברוך-הוא:
יפה אמרת, אני יודע ומודיע מי חטא ומי לא חטא. **אבן עזרא**

כג ומליל יי עם משה למימר:

(כג) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:

כד מלל עם כנשתא למימר אסתלקו מסחור
סחור למשפנא דקרח דתן ואבירים:

(כד) דַּבֵּר אֶל־הָעֵדָה לֵאמֹר הֵעֵלוּ מִסְבִּיב לְמוֹשֶׁה
קֶרַח דִּתְּן וְאַבִּירָם:

ט"ח העלו וגו' • כתרגומו: "אסתלקו" מסביבות משפן קרח. **אבן עזרא**

כה וקם משה ואזל לות דתן ואבירים ואזלו
בתרוהי סבי ישראל:

(כה) וַיָּקָם מֹשֶׁה וַיֵּלֶךְ אֶל־דִּתְּן וְאַבִּירָם וַיִּלְכוּ אַחֲרָיו
וַקְּנִי יִשְׂרָאֵל:

ט"ט ויקם משה • (מדרש רבה) כסבור שישאו לו פנים, ולא עשו. **אבן עזרא**

כו ומליל עם כנשתא למימר זורו קצן
מעלוי משפני גבריא חביאי האלין ולא
תקרבו בכול די להון דלמא תלקון בכל
חוביהון:

(כו) וַיְדַבֵּר אֶל־הָעֵדָה לֵאמֹר סוּרוּ נָא מֵעַל אֹהֲלֵי
הַאֲנָשִׁים הַרְשָׁעִים הָאֵלֶּה וְאַל־תִּגְעוּ בְּכָל־אִשֶּׁר
לָהֶם פֶּן־תִּסְפּוּ בְּכָל־חַטָּאתָם: **אבן עזרא**

כז ואסתלקו מעלוי משפנא דקרח דתן
ואבירים מסחור סחור ודתן ואבירים נפקו
קימין בתרע משפניהון ונשיהון ונביהון
וטפלהון:

(כז) וַיַּעֲלוּ מֵעַל מִשְׁפַּן־קֶרַח דִּתְּן וְאַבִּירָם מִסְבִּיב
וְדִתְּן וְאַבִּירָם יֵצְאוּ נֹצְצִים פֶּתַח אֹהֲלֵיהֶם וַנְּשִׂיהֶם
וּבְנֵיהֶם וְטַפָּם:

ט"י יצאו נצצים • (תנחומא) בקומה זקופה לתרף ולגדרף, כמו (שמואל א יז): "ויתיצב ארבעים יום" דגלית.
ונשיהם ובניהם וטפם • בא וראה כמה קשה המחלקת: שהרי בית דין של מטה אין עונשין אלא עד
שיביא שתי שערות, ובית דין של מעלה עד עשרים שנה, וכאן אבדו אף יונקי שדים. **אבן עזרא**

אבן עזרא על התורה

כי בעל הדגל היה חונה קרוב ממחנה
הלויים:
כה זקני ישראל הנכון בעיני, שהם
השבעים הזקנים הנבחרים:
כו ואל תגעו בכל אשר להם. שאם באו
להציל ממונם, ירדו חיים שאול כמו הם:
בכל חטאתם. בעבור רב חטאתם:
כז ובניהם. הגדולים: וטפם. קטנים
וקטנות:

וגם אם חטיא אחרים. והנכון בעיני, כי
טעם הפדלו מתוך העדה הזאת, הם קרח
וכל עדתו. ואש יצאה ואכלתם וכלתם
כד למשפן קרח. הנכון בעיני, שהיה
לקרח אהל לאדם שלו ולרכושו, רחוק
ממחנה הלויים. והיה עם אהלו, אהלי דתן
ואבירים. כי לא יחנו סביב המשפן, כי
אם הלויים לבדם. ומזה הכתוב נלמד,

כב ויפלו על פניהם. להתפלל: וטעם
אל. מורה שיש לו פח לכלותם כרגע,
והוא אלהי הרוחות. והטעם פירוש אל,
כי יוכל לכלותם, כי הרוחות בידו הם:
האיש אחד יחטא. הוא קרח שהקהיל
על משה ועל אהרן כל העדה. ויש
אומרים, כי טעם אלהי הרוחות, כי בידו
פח לחפש הרוחות כי הוא אלהיהם. והוא
ידע כי האהרן שהוא קרח, חטא לבדו,

(כח) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בּוֹאֵת תִּדְרְעוּן כִּי־יְהוָה שְׁלַחְנִי לַעֲשׂוֹת אֵת כָּל־הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה כִּי־לֹא מִלְּבָבִי:

כח וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה בְּדַא תִּדְרְעוּן אָרִי יְיָ שְׁלַחְנִי לַמַּעֲבָד יְת כָּל עוֹבְדֵי־אֵלִין אָרִי לֹא מִרְעוּתִי:

(כט) אִם־כְּפִמּוֹת כָּל־הָאָדָם יִמְתּוֹן אֱלֹהִים וּפְקֻדַת כָּל־הָאָדָם יִפְקֹד עֲלֵיהֶם לֹא יְהוָה שְׁלַחְנִי:

כט אם כְּפִמּוֹת דְּכָל אֲנָשָׁא יְמֻתוּן אֱלִין וּסְעָרָא דְּכָל אֲנָשָׁא יִסְתַּעַר עֲלֵיהוֹן לֹא יְיָ שְׁלַחְנִי:

כט"א לא ה' שְׁלַחְנִי. אלא אני עשיתי הכל מדעתי, ובדין הוא חולק עלי.

(ל) וְאִם־בְּרִיאָה יִבְרָא יְהוָה וּפְצָתָהּ הָאֲדָמָה אֶת־פִּיהָ וּבִלְעָה אֶתֶּם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר לָהֶם וַיִּרְדּוּ חַיִּים שְׁאֵלָה וַיִּדְעֻתֶם כִּי נִאֲצוּ הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֶת־יְהוָה:

ל ואם בְּרִיאָה יִבְרִי יְיָ וּפְתַחַת אֲרַעֵא יְת פּוּמָה וּבְלַעַת יְתַהוֹן וְיָת כָּל דִּי לְהוֹן וַיִּחַתּוּן כַּד חַיִּין לְשִׂאוּל וְתִדְרְעוּן אָרִי אֲרִגִּיזוּ גְבַרְיָא הָאֲלִין גְּדָם יְיָ:

כט"א וְאִם בְּרִיאָה • תְּדַשֶּׁה. יִבְרָא ה' • לְהַמִּית אוֹתָם בְּמִיתָה שְׁלֵא מֵת בָּה אָדָם עַד הֵנָּה, וּמָה הִיא הַבְּרִיאָה? וּפְצָתָהּ הָאֲדָמָה אֶת־פִּיהָ וְתִבְלַעֶם, אֲז וַיִּדְעֻתֶם כִּי נִאֲצוּ הֵם אֶת ה', וְאֲנִי מִפִּי הַגְּבוּרָה אֲמַרְתִּי. וְרַבּוֹתֵינוּ פִּירְשׁוּ (סנהדרין ק): אִם בְּרִיאָה פֶה לְאָרֶץ מִשְׁשֶׁת יָמִי בְּרִאשִׁית – מוֹטָב, וְאִם לֹא יִבְרָא ה' (ר"ל יִבְרָא ה' הַפֶּה לְכַאן).

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות ב עמ' 329)

וַיִּרְדּוּ חַיִּים שְׁאֵלָה (טז, ל) כְּאֲשֶׁר אָדָם לוֹמַד תּוֹרָה שְׁלֵא לְשִׂמָּה, כְּגוֹן כְּדִי לְהִיּוֹת תַּלְמִיד חֶסֶם, הַתּוֹרָה שְׁלוֹמֵד יוֹרְדַת לְגֻלוֹת בְּתוֹךְ הַקְּלֹפּוֹת (עַד שְׁעוֹשָׁה תְּשׁוּבָה, שְׂאָז גַּם תּוֹרָתוֹ שְׂבָה עִמּוֹ). הַדְּבָר נִרְמַז בְּפִסְקוֹנוֹ – הַתּוֹרָה, תּוֹרַת חַיִּים, יוֹרְדַת לְשִׂאוּל תַּחֲתֵיתָ. אבן עזרא

(לא) וַיְהִי כְּכַלְתּוֹ לְדַבֵּר אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתִּבְקַע הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תַּחֲתֵיהֶם:

(לב) וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת־פִּיהָ וַתִּבְלַע אֶתֶם וְאֶת־בְּתֵיהֶם וְאֶת כָּל־הָרְכוּשׁ:

לא וַיְהִי כַּד פְּתַגְמֵי־אֵלִין וְאֶתְבְּזַעַת אֲרַעֵא דִּי תַּחֲתֵיהוֹן:

לב וּפְתַחַת אֲרַעֵא יְת פּוּמָה וּבְלַעַת יְתַהוֹן וְיָת אֲנָשׁ בְּמִיתוּן וְיָת כָּל אֲנָשָׁא דִּי לְקַרַח וְיָת כָּל קַנְיָנָא:

~ נקודות משיחות קודש ~ (ע"פ 9' לקו"ש חז"ג עמ' 170 – מתוך 'לקראת שבת)

טעם בליעת בני קרח באדמה

וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת־פִּיהָ וַתִּבְלַע אֶתֶם וְאֶת־בְּתֵיהֶם וְאֶת כָּל־הָאֲדָם אֲשֶׁר לְקַרַח וְאֶת כָּל־הָרְכוּשׁ: . . וַיֵּאבְדוּ מִתּוֹךְ הַקְּהָל: (טז, לב-לג)

כָּאן נֹאמַר עַל בְּנֵי קַרַח שֶׁנִּבְלְעוּ עִמּוֹ, וְאֵלּוּ בְּפִרְשַׁת פִּנְחָס (כו, יא) נֹאמַר: "וּבְנֵי קַרַח לֹא מָתוּ". וּמִפְרָשׁ רַש"י (סם): "הֵם הָיוּ בְּעֵצָה תַּחֲלָה, וּבִשְׁעַת הַמַּחֲלַקֶּת הִרְהִרוּ תְּשׁוּבָה בְּלָבָם. לְפִיכָף נִתְבַּצַּר לָהֶם מִקּוֹם גְּבוּוֹה בְּגִיחָנָם וַיִּשְׁבוּ שָׁם".

אבן עזרא על התורה

כח לַעֲשׂוֹת אֵת כָּל הַמַּעֲשִׂים. לְהַחֲלִיף הַבְּכוּרִים בְּלוּיִם. וְדַע כִּי דָבָר גְּדוֹל הֵיחָד, וּמִכְעִיס לְאֲשֶׁר אֵינּוּ מְאֻמִּין, לְהַסִּיר הַבְּכוּרִים מִמְּקוֹמָהֶם, וּלְהַשִּׁיב הַמַּעֲלָה לְמִשְׁפַּחַת מֹשֶׁה לְבִדּוֹ. וְכֵן זֶה הָיָה בְּעִבּוּר מַעֲשֵׂה הָעֶגְלָה, כִּי וַיַּעֲלוּ עוֹלוֹת וַיִּגְשׁוּ שְׁלָמִים, הַבְּכוּרִים הָעֲלוּם, כִּי הֵם הָיוּ לְבָדָם הַפְתָּנִים. וּבְנֵי לׁוֹי הִרְגוּ עוֹבְדֵי הָעֶגְלָה. וַיִּשׁ

כְּכָאן שְׁאֵלָה, וְהַשׁוֹכְתָם בְּפִרְשַׁת וַיִּלָּךְ מֹשֶׁה: ל בְּרִיאָה. יֵשׁ אוֹמְרִים, שֶׁהִיא תּוֹרָה עַל הַמַּצָּא מֵה שְׁלֵא הָיָה. וּכְבָר פִּרְשֵׁתִי שְׂאִין הַמַּלְאָךְ רַק מִגְּזֵרַת וּבְרָא אֶתְהוֹן. וּכְבָר נִבְקַעוּ

ולכאורה תמוה ביותר: אם הם חזרו בתשובה - למה בכלל נבלעו, ובאם לא - במה זכו שנשפצו בחיים. והבאר בזה:

אכן ודאי שבני קרח חזרו בהם ממחלקתם ועשו תשובה, דבלעדי זה אין להם שום זכות, אלא שלא הראו זאת בגלוי ובחיצוניות אלא שבו רק בסתר לבם, וכדייק לשון רש"י (ס) "הרהרו תשובה בלבם".

אשר על כן, נתקיים בהם מדה נגד מדה: כיון שלעניני הוואים עדין החזיקו במחלקת, ע"כ פשענשו לעיני כל ישראל ובלעו יחד עם בעלי המחלקת באדמה. אך בפעל כיון שהרהרו תשובה בלבם, לא היה עליהם דין מיתה ולכן "נתפצור להם מקום גבוה בגיהנם".

ומעתה ידיק לשון הפסוק "ויאבדו מתוך הקהל", דלכא"ו מה חסר בהלשון "ויאבדו" סתם. ולפי הנ"ל שפיר, דבני קרח לא מתו ונאבדו מן העולם. רק כיון ש"הקהל" חשב שהם במחלקת ומגיע להם ענש פאביהם, ע"כ (רק) "מתוך הקהל" הם נאבדו. ומטעם זה חקתה התורה לספר ש"בני קרח לא מתו" רק בפר' פנחס, בה אוזנים קשכבר 'כלו מתי מדבר' (רש"י חוקת פרק כ, כב), וכל הדור שהיה חי בשעת מעשה כבר אבד מן העולם, דאז שוב אין עוד צורך להחזיקם בגיהנם. **אבן עזרא**

לג וינחתו אנוח וכל די להון כד חיינ לשאול וחספת עליהון ארעא ואבדו מגו קהלא :

(לג) וירדו הם וכל אשר להם חיים שאלה ותכם עליהם הארץ ויאבדו מתוך הקהל: **אבן עזרא**

לד וכל ישראל די פסתרגיהון ערקו לקלהון ארי אמרו דלמא תבלענא ארעא :

(לד) וכל ישראל אשר סביבתיהם נסו לקלם פי אמרו פן תבלענו הארץ: **רש"י** נסו לקלם • בשביל הקול היוצא על בליעתן. **אבן עזרא**

לה ונאשטא נפקת מן קדם יי ואכלת ית מאתן וחסמשין גברא מקרבי קטרת בוסמיא :

(לה) ואש יצאה מאת יהוה ותאכל את החמשים ומאתים איש מקרבי הקטרת: **ס** **אבן עזרא**

א ומליל יי עם משה למימר :

יז וידבר יהוה אל משה לאמר :

ב אמר לאלעזר בר אהרן פהנא ונפרש ית מחתנתא מבין יקידיא וית אשטא ירחיק להלא ארי אתקדשו :

(ב) אמר אל אלעזר בן אהרן הפהן וירם את המחנות מבין השרפה ואת האש זרה הלאה פי קדשו:

כז ואת האש שבתוך המחנות. זרה הלאה • לארץ מעל המחנות. פי קדשו • המחנות. ואסורין בהנאה, שהרי עשאוים כלי שרת. **אבן עזרא**

אבן עזרא על התורה

אותם, רק עם במות העדה. ואם יטעון טוען ויאמר, למה לא הזכיר קרח עם השורפים. התשובה, כי אחר שהזכיר הכתוב שנשפצה עדתו שבא להעזרה, אין צורך להזכיר קרח, כי מקל וחומר יודע הדבר. וכמוהו, מן קבוצות פרעה וחילו, ולא הזכיר בשירה פרעה שטבע. ובאמת טבע, כי כן כתוב ונער פרעה וחילו. והעד הנאמן, כי קרח היה מהשורפים, ולא היה קרח וכעדתו:

ב זרה הלאה. מהמזבח: פי קדשו. פי אחר שהקריבוים לשם, הנם קדושים:

העומדים תחתם: לד לקולם. בעבור קולם: לה ה"א החמשים מושכת עצמה, ואחרת עמה. יש אומרים, כי קרח מהנבלעים היה. והראיה, ותבלע אותם ואת קרח. ויש אומרים, כי נשרף היה. והעד, ואת קרח במות העדה באכול האש. וחכמינו ז"ל אמרו, כי נשרף ונבלע. ולפי דעת, שלא נבקע רק מקום דתן ואבירם, כי לא נזכר וקרח היה עומד עם מחתתו, עם אהרן ועם נשיאי העדה מקרבי הקטרת. ופירוש הפסוק ואת קרח, איננה דבק עם ותבלע

מדינות רבות, ונרדו הדרים בהן שאולה. והנה פירושה פטעם גזרה: ופצתה האדמה את פיה. כמו ופתחה. וכן, יפצה פיהו. וכבר נזכר, בעבור היות נשמת האדם העליונה תיכונה, תדבר על הגבוהים ממנה, כדרך ארמונה שהוא הגוף. וכן על השפלים ממנה. והטעם, להבין השומעים: לב ואת פתיהם. שם כלל הנשיהם ובניהם וטפם: ואת כל הרכוש. שהיה לכלם: לג וירדו הם. הטעם, פאשר ירדו נסתמה הארץ ולא נראו: ותכס עליהם. הארץ בעצמה: ויאבדו. בעבור מות בניהם

(ג) אֵת מַחֲתוֹת הַחֲטָאִים הָאֵלֶּה בְּנַפְשֹׁתְהֶם וַעֲשׂוּ
אֹתָם רִקְעֵי פָחִים צְפוּי לְמִזְבַּח כִּי־הִקְרִיבֶם לַפָּנִי־
יְהוָה וַיִּקְדְּשׁוּ וַיְהִיו לְאוֹת לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל:

ג ית מחתות חטאי האלין דאתמכו
בנפשתיהון ויעבדון ויהיו טסין רדידין
חופאה למדבחה ארי קרבנון קדם יי
ואתקדשו ויהיון לאת לבני ישראל:

ט"ז < החטאים האלה בנפשתיכם • שנעשו פושעים בנפשתיכם, שנחלקו על הקדוש-ברוך-הוא. רקעי •
רדידין. פחים • טסין מרדידין טינבי"ש בלעז. צפוי למזבח • למזבח הנחשת. ויהיו לאות • לזכרון,
שיאמרו: אלו היו מאותן שנחלקו על הכהנה ונשרפו. אבן עזרא

(ד) וַיִּקַּח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן אֶת מַחֲתוֹת הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר
הִקְרִיבו הַשֹּׂרְפִים וַיִּרְקְעוּם צְפוּי לְמִזְבַּח:

ד ונסיב אלעזר כהנא ית מחתותא דנחשא
דקריבו יוקידיא ורדידינון חופאה
למדבחה:

ט"ח < וירקעום • אינטינדר"ש בלעז. אבן עזרא

(ה) זָכֹרֹן לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא־יִקְרַב אִישׁ
זָר אֲשֶׁר לֹא מִזְרַע אֶהְרֹן הוּא לְהִקְטִיר קִטְרֹת לַפָּנִי
יְהוָה וְלֹא־יְהִיֶה כְקֶרַח וְכַעֲדָתוֹ כִּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה
בְּיַד־מֹשֶׁה לּוֹ: פ

ה דכרנא לבני ישראל כדיל די לא יקרב
גבר חלוני די לא מזרע אהרון הוא
לאסקא קטרות בוסמין קדם יי ולא יהי
קרח וככנשתה כמא די מליל יי כידא
דמשה לה:

ט"ט < ולא יהיה כקרח • כדי שלא יהיה כקרח. כאשר דבר ה' ביד-משה לו • כמו "צליו", על אהרן
דבר אל משה, שיהיה הוא ובניו כהנים, לפיכך "לא יקרב איש זר אשר לא מזרע אהרון וגו'". וכן כל
"לי" ו"לו" ו"להם" הסמוכים אצל "דבור" - פתרוןם כמו "על". ומדרשו: על קרח. ומהו ביד משה, ולא
כתב אל משה? רמז לחולקים על הכהנה, שלוקין בצרעת, כמו שלקה משה בידו, שנאמר (שמות ה): "ויוציאה
והנה ירו מצרעת פשג". ועל כן לקה עזיה בצרעת.

~ נקודות משיחות קודש ~ (ע"פ 9 לקו"ש ח"י"ח עמ' 204 - מתוך 'לקראת שבת)

בטול המחצות מפלג

ולא יהיה קרח וכעדתו (ז, ה)

טענתו של קרח היתה: אחדות. הוא דרש שכל העם יהיו שוים במעלה ומדרגה, כאמרו "כל העדה כלם קדושים ובתוכם
ה' ומדוע תתנשאו על קהל ה'".
אף-על-פי-כן, הוא עצמו נעשה סמל למחלוקת ולפרוד. וכפי שמתרגם אונקלוס: "ויקח קרח" - "ואתפלג". ועד שאמרו
חז"ל "כל המחזיק במחלוקת עובר בלאו, שנאמר ולא יהיה כקרח וכעדתו" (סנהדרין ק).
ללמדך, שבטול המחצות שקבעה התורה בין הסוגים השונים שב עם-ישראל (כהנים, לויים, ישראלים, "ראשיכם", "שואב
מימכם") לא זו בלבד שאינו גורם לאחדות, אלא גורם לפלוג ופרוד ביניהם.
דוקא כשכל אחד מבצע את תפקידו הראוי לו, בזה הוא ממלא את שלמות כונת הבריאה, שלשמה בראו הקב"ה. ולא
- גורם הוא לבלבול סדרי בראשית. אבן עזרא

אבן עזרא על התורה

ג את מחתות החטאים. פירוש המחטות: פי הקריבים לפני ה': ויהיו לאות. לזכר ה כאשר דבר ה' ביד משה לו. לאמרן.
ועשו אותם. האמנים: רקועי פחים. כמו ויש אומרים, פי לו - שב אל קרח. והוא וילסימן:
ד וירקעום. המרקעים: רחוק בעיני:

וַיֹּאמְרוּ כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִיֹּמָא דְבִתְרוּהֵי עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן לְמִימְרֵי אַתּוֹן גְּרַמְתּוֹן דְּמִית עֲמָא דִּי?

וַיְהִי בְּהַקְהֵל הָעֵדָה עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן וַיִּפְּנוּ אֶל־אַהֲלֵ מוֹעֵד וַהֲנֵה כִּסְהוּ הֶעֱנָן וַיֵּרָא כְבוֹד יְהוָה: אבן עזרא

ח ועל משה ואהרן לקדם משפח זמנא:

(א) וַיִּלְנוּ כָּל־עַדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִמַּחֲרַת עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן לֵאמֹר אַתֶּם הִמַּתֶּם אֶת־עַם יְהוָה: אבן עזרא

(ב) וַיְהִי בְּהַקְהֵל הָעֵדָה עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן וַיִּפְּנוּ אֶל־אַהֲלֵ מוֹעֵד וַהֲנֵה כִּסְהוּ הֶעֱנָן וַיֵּרָא כְבוֹד יְהוָה: אבן עזרא

(ג) וַיָּבֵא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל־פְּנֵי אַהֲלֵ מוֹעֵד: ס אבן עזרא

♦ יום רביעי כ"ז סיון ♦

ט ומליל יי עם משה למימר:

י אַתְּפָּרְשׁוּ מִגּוּ כְּנִשְׁתָּא הָדָא וְאַשְׂצִי יְתֵהוֹן כְּשַׁעָה וּנְפִלוּ עַל אֶפְיֵהוֹן:

יא וַאֲמַר מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן סֵב יְתַּ מַּחֲתִיתָא וְהֵב עֲלֶיהָ אֵשׁ מֵעֹלֵי מִדְבָּחָא וְשׁוּ קִטְרֵת בּוֹסְמִיא וְאוֹבִיל בְּפִרְיעַ לְכַנְשֵׁתָא וְכַפַּר עֲלֵיהוֹן אֲרִי נִפְק רְגָא מִן גְּדָם יי שְׂרִי מוֹתָנָא:

(ט) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:

(י) הֲרַמּוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וְאַכְלֶהָ אַתֶּם כְּרַגַּע וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם: אבן עזרא

(יא) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן קַח אֶת־הַמַּחֲתָה וְתֵן עָלֶיהָ אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ וְשִׂים קִטְרֵת וְהוֹלֵךְ מִהֲרַה אֶל־הָעֵדָה וְכַפַּר עֲלֵיהֶם כִּי־יֵצֵא הַקֶּצֶף מִלִּפְנֵי יְהוָה הַחַל הַנֶּגֶף:

יב וַיִּנְסִיב אַהֲרֹן כְּמָא דִּי מְלִיל מֹשֶׁה וַיִּרְהַט לְגוּ קַהֲלָא וְהָא שְׂרִי מוֹתָנָא כְּעֲמָא וַיֵּהֵב יְתַ קִטְרֵת בּוֹסְמִיא וְכַפַּר עַל עֲמָא:

(יב) וַיִּקַּח אַהֲרֹן כַּאֲשֶׁר וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה וַיִּרְץ אֶל־תּוֹךְ הַקְּהָל וַהֲנֵה הַחַל הַנֶּגֶף בָּעַם וַיִּתֵּן אֶת־הַקִּטְרֵת וַיְכַפֵּר עַל־הָעַם:

יג וַיַּעֲמֵד בֵּין־הַמָּתִים וּבֵין הַחַיִּים וַתַּעֲצֵר הַמַּגֵּפָה:

יד וַיַּעֲמֵד בֵּין הַמָּתִים וּגְוִי אַחַז אֶת הַמְּלֶאךָ וַהֲעֵמִידוּ עַל כְּרָחוּ. אָמַר לוֹ הַמְּלֶאךָ: הִנֵּחַ לִי לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחוּתִי! אָמַר לוֹ: מֹשֶׁה צְנִי לַעֲכַב עַל יָדְךָ! אָמַר לוֹ: אֲנִי שְׁלוּחִי שֶׁל מְקוֹם, וְאַתָּה שְׁלוּחִי שֶׁל מֹשֶׁה! אָמַר לוֹ: אֵין מֹשֶׁה אוֹמֵר כְּלוֹם מְלַבּוֹ, אֲלֵא מִפִּי הַגְּבוּרָה. אִם אֵין אַתָּה מְאַמֵּן, הֲרִי הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא

אבן עזרא על התורה

1 ממקרת. זה היום, כי לעולם הוא סמוך: 2 בהקהל העדה. כל קהלה ואחריה על, היא למריבה: 3 ויבא משה ואהרן. בעבור שראו שנגאה הכבוד: 4 הרמו. שישבו במקום המרוקם במחנה שרפתם, שרפתם המקריבים: 5 וינסיב אהרן כמא די מליל משה וירחט לגו קהלא וקא שרי מותנא כעמא ויהב ית קטרות בוסמיא וכפר על עמא:

ומשה אל פתח אהל מועד, בא עמי ושאל. וזהו שנאמר: "וישב אהרן אל-משה" (מכילהא). דבר אחר: למה בקטרת? לפי שהיו ישראל מליזין ומרגנים אחר הקטרת לומר: סם המות הוא, על ידו מתו נדב ואביהוא, על ידו נשפרו חמשים ומאתים איש. אומר הקדוש-ברוך-הוא: תראו שעוצר מגפה הוא, והחטא הוא הממית!

יד והיו דמיתו במותנא ארבעת עשר אלפין וישבע מאה בר מדמיתו על פלגתא דקרח:

(יד) ויהיו המתים במגפה ארבעה עשר אלף וישבע מאות מלבד המתים על-דבר-קרח:

טו ותב אהרן למשה לתרע משפן זמנא ומותנא אתפלי:

(טו) וישב אהרן אל-משה אל-פתח אהל מועד והמגפה נעצרה: פ אבן עזרא

♦ יום חמישי כ"ח סיון ♦

טז ומליל יז עם משה למימר:

(טז) וידבר יהוה אל-משה לאמר:

יז מלל עם בני ישראל וסב מנהון חטרא חטרא לבית אבא מן כל רבךניהון לבית אבהתהון תרי עשר חטרין גבר ית שמה תכתוב על חטרה:

(יז) דבר אל-בני ישראל וקח מאתם מטה מטה לבית אב מאת כל-נשיאיהם לבית אבתם שנים עשר מטות איש את-שמו תכתב על-מטהו: אבן עזרא

יח ונת שמא דאהרן תכתוב על חטרא דלוי ארי חטרא חד לריש בית אבהתהון:

(יח) ואת שם אהרן תכתב על-מטה לוי כי מטה אחד לראש בית אבותם:

יט כי מטה אחד • אף על פי שחלקתים לשתי משפחות – משפחת כהנה לבד ולויז לבד, מכל מקום שקט אחד הוא. אבן עזרא

יט ותצנענן במשפן זמנא קדם סהדותא די אומן מימרי לכוון תמן:

(יט) והנחתם באהל מועד לפני העדות אשר אנעד לכם שמה: אבן עזרא

כ ויהי גברא דאתרעי בה חטרה ינעי ואניח מן קדמי ית תורעמת בני ישראל די אנון מתרעמין עליכון:

(כ) והיה האיש אשר אבחר-בו מטהו יפרח והשפתי מעלי את-תלנות בני ישראל אשר הם מליגים עליכם:

כ"י ויהשפתי • כמו (בראשית ה) "וישכו המים", (אסתר ז) "והמת המלך ששככה". אבן עזרא

אבן עזרא על התורה

אחד. בעבור שחלק השקט לכהנים וללויים:
יט אשר אנעד לכם. תמיד:
כ והשפתי. מפעלי הפפל. כמו והתמתתי (טמאתף), מגזרת וקמת המלך ששככה. וטעם והשפתי. כדרך בני אדם למצוא מנוחה.

מטה האלהים. כי כבר הנה ניכר, ומה צורך לכתוב עליו שם אהרן. ויש אומרים, כי המטה היה כשאר המטות, אין הפרש ביניהם. וזה הנשך בעיני:
יח וטעם לבית אב. שקטי ישראל, כמו ראובן ושמעון: וטעם כי מטה

כמו הוליכי. וטעמו, הובילי. כמו ילף עמך:
טו וטעם וישב אהרן. דבק עם הפרשה הבאה, ואם נפסקה. וכבר הראיתיך רבות כהנה וכהנה. וכאשר שב אהרן ונעצרה המגפה, דבר השם:
יז מטה. יש אומרים, כי מטה לוי איננו

כא ומליל משה עם בני ישראל ויקבו לה כל וברכניהון חטרא לרבא חד חטרא לרבא חד לבית אבתהון תרי עשר חטרין וחטרא דאחרן בגו חטריהון:

(כא) וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְּנוּ אֵלָיו ׀ כָּל־נְשֵׂאֵיהֶם מַטֵּה לְנָשִׂיא אַחַד מַטֵּה לְנָשִׂיא אַחַד לְבַיִת אֲבֹתָם שְׁנַיִם עָשָׂר מַטֹּת וּמַטֵּה אֶהְרֹן בְּתוֹךְ מַטֹּתָם:

כ"ז - בתוך מטותם • הניחו באמצע, שלא לאמרו: מפני שהניחו בצד שכניה, פרח.

כב ואצנע משה ית חטריא קדם יי במשפנא דסהדותא:

(כב) וַיִּנַּח מֹשֶׁה אֶת־הַמַּטֹּת לִפְנֵי יְהוָה בְּאֹהֶל הָעֵדוּת:

כג ויהוה ביומא דבתרוהי ועל משה למשפנא דסהדותא והא נעא חטרא דאחרן לבית לוי ואפק לכלביו ואנז גז וכפת שגדין:

(כג) וַיְהִי מִמַּחֲרַת וַיָּבֵא מֹשֶׁה אֶל־אֹהֶל הָעֵדוּת וַהֲנִיחָהּ פָּרַח מִמֶּה־אֶהְרֹן לְבַיִת לְוִי וַיֵּצֵא פָּרַח וַיִּצָּץ צִיץ וַיִּגְמַל שְׂקָדִים:

כ"י - ויצא פרח • כמשמעו. ציץ • הוא חנטת הפרי כשהפרח נופל. ויגמל שקדים • כשהפר הפרי, הפר שהן שקדים, לשון (בראשית כא): "ויגדל הילד ויגמל", ולשון זה מצוי בפרי האילן, כמו (ישעיה יח): "ובסר גמל יהיה נצה". ולמה שקדים? הוא הפרי הממחר להפריח מפל הפרות, אף המעורר על הפנהה פרענותו ממחרת לבא, כמו שמצינו בעזיה (ד"ה ב כו): "והצרעת זרחה במצחו". ותרגומו: "וכפית שגדין", כמין אשכול שקדים יחד כפותים זה על זה.

~ נקודות משיחות קודש ~ (ע"פ לקו"ש חכ"ג עמ' 113 ואילך - מתוך 'לקראת שבת)

גדיל הפרחים במשה אהרן

פרח מטה־אהרן לבית לוי ויצא פרח ויצץ ציץ ויגמל שקדים:

ציץ - היא חניטת הפרי כשהפרח נופל (יז, כג, ובפרש"י)

יש לעיין, דבשלקמא לפי האברבנאל ש"המנהג הטבעי כי פאשר יראו השקדים נופל הפרח, אכל מכח הגס היו הפרח והציץ וגם השקדים והעלים תמיד יחד" הנה זה שעשה הקב"ה שיגדלו פרחים נוסף לשקדים היה כדי להגדיל הגס. אף לדעת רש"י שפי' "ציץ" - "היא חניטת הפרי כשהפרח נופל", והינו שגדול השקדים מהמטה היה בסדר טבעי, הרי גם בצמיחת השקדים בלבד היה נפר הגס, ומדוע הצרף גם ל"ויצא פרח"?

ויש לבאר בזה, דהנה, לאחר שנבלעו קרח ועדתו, כבר ידעו בניי שכל מעשי משה ומנוויו היו ע"פ הדבור, והסכימו שבאחרן בחר ה' להיות כה"ג, רק תלונתם היתה שבחירת הקב"ה באחרן היא מצד צווי הקב"ה ולא מצד מעלת אהרן עצמו, ויכול להיות שאחרים ראויים במעלה יותר ממנו וא"כ "מדוע תתנשא גו".

ולכן עשה הקב"ה שהמטה יפרח ויגמל שקדים:

ללמדנו, שמוחד גיטא, הנה כמו שפטה לבד אינו יכול להוציא שקדים, וזהו רק מצד רצונו של הקב"ה, כמו"כ מנוי אהרן היה מבחירתו של הקב"ה לבדו;

אף מאידך, גדול השקדים היה גם באפן טבעי, שקדם פרחו הפרחים, ורק לאחר"ז "כשהפרח נופל" הכר הפרי, וכמו"כ לאחר שבחר הקב"ה באהרן נעשתה הפהונה טבע אצלו, והרי הוא מנשא על כל העם מצד טבעו. **אבן עזרא**

כד ואפק משה ית כל חטריא מן קדם יי לות כל בני ישראל ואשתמודעו ונסיבו גבר חטרה:

(כד) וַיֵּצֵא מֹשֶׁה אֶת־כָּל־הַמַּטֹּת מִלִּפְנֵי יְהוָה אֶל־ כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּרְאוּ וַיִּקְחוּ אִישׁ מִמֶּהוּ: **פ אבן עזרא**

אבן עזרא על התורה

ומטה לוי בתוך השנים עשר. והנה יוסף במטה אחר: כג לבית לוי. מטה משרת עצמו, ואחר עמו. מטה אהרן, מטה לבית לוי: ויגמול. מגזרת ויגדל הילד ויגמל. ורבים אמרו, בעבור שקדים. פי המטה היה ממין האילן. כד ויראו. מכתב יד כל אחד:

♦ יום שישי כ"ט סיון ♦

כה וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה אֲתָבָה יְתַּחֲרָא דְאַהֲרֹן
לְקַדְּם דְּסִדְוִיתָא לְמִטְרָא לְאַתְּ לְעִמָּא סַרְפָּנָא
וְיִסּוּפּוּן תְּרַעַמְתְּהוּן מִן קַדְמֵי וְלֹא יִמּוּתוּן :

(כה) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה הֲשִׁיב אֶת־מַטֵּה אַהֲרֹן
לְפָנֵי הָעֵדוּת לְמִשְׁמֶרֶת לְאוֹת לְבְנֵי־מִרְי וְתִכְלֹ
תְלוּנְתָם מַעֲלֵי וְלֹא יָמָתוּ:

הש"י < לְמִשְׁמֶרֶת לְאוֹת • לְזַכְרוֹן שְׂפִחְרֵתִי בְּאַהֲרֹן לְכַהֵן, וְלֹא יִלּוּנוּ עוֹד עַל הַפְּהֶנֶה. וְתִכְלֹ תְלוּנְתָם • כְּמוֹ
וְתִכְלֹה תְלוּנְתָם. לְשׁוֹן זֶה שֵׁם מַפְעֵל יְחִיד לְשׁוֹן נִקְבָּה, כְּמוֹ תְלוּנְתָם מִרְמוּרֵי־שׁ בְּלַעַז. וְיֵשׁ חֲלוּק בֵּין
תְלוּנְתָם לְתִלְנָתָם; תְּלַנְתָּם - תְלוּנָה אַחַת, תְלוּנְתָם - שֵׁם דְבָר בְּלִשׁוֹן יְחִיד, וְאַפְלוּ הֵם תְלוּנוֹת הַרְבָּה.

כו וַיַּעַבְד מֹשֶׁה כְּמָא דִּי פִקִּיד יְיָ יְתָה בֵּן
עֶבֶד :

(כו) וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֹתוֹ בֵּן עֲשֵׂה:

כז וַיֹּאמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמֹשֶׁה לְמִימְרֵי הָא
מִנְּנָא קְטֹלַת חֲרָבָא הָא מִנְּנָא בְּלַעַת אֲרַעָא
וְהָא מִנְּנָא דְמִיתוּ בְּמוֹתָנָא :

(כז) וַיֹּאמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר הֵן גּוֹעֵנו
אַבְדָנוּ בְּלָנוּ אַבְדָנוּ: אבן עזרא

כח כֹּל דְּקָרַב מְקָרַב לְמִשְׁכַּנָּא דִּי מְאִית הָא
אַנְחָנָא סִיפִין לְמַמַּת :

(כח) כֹּל הַקָּרַב הַקָּרַב אֶל־מִשְׁכַּן יְהוָה יָמוּת הָאֵם
תִּמְנוּ לְגוֹעַ: ם

הש"י < כֹּל הַקָּרַב הַקָּרַב וְגו' • אֵין אָנוּ יְכוּלִין לְהִיּוֹת זְהִירִין בְּכַף, בְּלָנוּ וְרִשְׁאִין לְהַכְּנֵס לְחֶצֶר אֵהֵל מוֹעֵד,
וְאַחַד שְׂיִקְרִיב עֲצָמוּ יוֹתֵר מִחֲבֵרָיו וְיִכְנַס לְתוֹךְ אֵהֵל מוֹעֵד, יָמוּת. הָאֵם תִּמְנוּ לְגוֹעַ • שְׂמָא הַפְּקָרְנוּ לְמִיתָה.

א וַיֹּאמֶר יְיָ לְאַהֲרֹן אֲתָּ וּבְנֵיךָ וּבֵית אֲבוֹתְךָ
עִמְךָ תִּסְלַחֲוּן עַל חוֹבֵי מִקְדָּשָׁא וְאַתָּ וּבְנֵיךָ
עִמְךָ תִּסְלַחֲוּן עַל חוֹבֵי כְּהוֹנְתְכוּן :

יח (א) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־אַהֲרֹן אַתָּה וּבְנֵיךָ וּבֵית
אֲבוֹתְךָ אֲתָתְךָ תִּשְׂאוּ אֶת־עוֹן הַמִּקְדָּשׁ וְאַתָּה וּבְנֵיךָ
אֲתָתְךָ תִּשְׂאוּ אֶת־עוֹן כְּהֹנְתְכֶם:

הש"י < וַיֹּאמֶר ה' אֶל־אַהֲרֹן • לְמֹשֶׁה אָמַר, שְׂיִאמַר לְאַהֲרֹן, לְהַזְהִירוֹ עַל תְּקִנַּת יִשְׂרָאֵל שְׂלֵא יִכְנַסוּ
לְמִקְדָּשׁ. אַתָּה וּבְנֵיךָ וּבֵית־אֲבוֹתֶיךָ • הֵם בְּנֵי קֹהֵת אֲבֵי עַמְרָם. תִּשְׂאוּ אֶת־עוֹן הַמִּקְדָּשׁ • עֲלֵיכֶם אֲנִי מִטִּיל
עֲנֹשׁ הַזָּרִים שְׂיִחְטְאוּ בְּעַסְקֵי הַדְּבָרִים הַמִּקְדָּשִׁים הַמְּסוּרִים לָכֶם, הוּא הָאֵהֵל וְהָאֲרוֹן וְהַשְּׁלַחַן וְכֻלֵּי הַמִּקְדָּשׁ
- אַתֶּם תִּשְׂבּוּ וְתַזְהִירוּ עַל כָּל זֶר הַבָּא לְגַע. וְאַתָּה וּבְנֵיךָ • הַכֹּהֲנִים. תִּשְׂאוּ אֶת־עוֹן כְּהֹנְתְכֶם • שְׂאִינָה
מְסוּרָה לְלוּיִם. וְתַזְהִירוּ הַלוּיִם הַשׁוֹגְגִים, שְׂלֵא יִגְעוּ אֲלֵיכֶם בְּעַבֹדְתְכֶם. אבן עזרא

ב וְאַף יְת אַחִיד שְׂבֻטָא דְלוּי שְׂבֻטָא דְאַבְרָהָ
קָרַב לְוִתְךָ וְיִתּוּסְפוּן עֲלֶיךָ וְיִשְׁמְשֻׁךָ וְאַתָּ
וּבְנֵיךָ עִמְךָ קָדְם מִשְׁכַּנָּא דְּסִדְוִיתָא :

(ב) וְגַם אֶת־אֲחִיד מַטֵּה לְוֵי שְׂבֻט אֲבוֹתְךָ הַקָּרַב אֲתָתְךָ
וְיִלְוּ עֲלֶיךָ וְיִשְׂרְתוּךָ וְאַתָּה וּבְנֵיךָ אֲתָתְךָ לְפָנֵי אֵהֵל
הָעֵדוּת:

אבן עזרא על התורה

א אֶת אֵת עוֹן הַמִּקְדָּשׁ. שֶׁהוּא מִבֵּית לְפָרְחַת.
וְהַשְּׂעָם, אֵם לֹא תִשְׁמְרוּהוּ, הָעוֹן עֲלֵיכֶם:
וְהַשְּׂעָם וּבֵית אֲבוֹתֶיךָ. כִּי הֵם נוֹשְׂאֵי הַמִּקְדָּשׁ:
אֵת עוֹן כְּהוֹנְתְכֶם. אֵם לֹא תִשְׁמְרוּ הַפְּהֶנֶה,
הָעוֹן עֲלֵיכֶם:

אֶת יִשְׂרָאֵל: וְשֵׁעַם לְאַהֲרֹן, עַל יַד מֹשֶׁה.
אוּ פֶּאֶשֶׁר הוּא, כִּי גַם אַהֲרֹן נִבְיָא הֵיְהִי. גַּם
זֹאת הַפֶּרֶשָׁה לְאוֹת כִּי בְּמִדְבַר סִינַי הֵיְתָה,
כַּאֲשֶׁר הוֹקֵם הַמִּשְׁכָּן. וּנְבַחְרוּ הַלוּיִם וְנִפְסְלוּ
הַכְּכוּרִים:

כז וַיֹּאמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל. דִּי לָנוּ שְׂגוּעָנוּ
וְאַבְדָנוּ. וְהִנֵּה עוֹד, כֹּל הַקָּרַב אֶל הַמִּשְׁכָּן
ה', יָמוּת כְּמוֹת הַשְּׂרוּפִים. וְמִי יִתֵּן וְתִמְנוּ
לְגוֹעַ. אִזְ אָמַר הַשֵּׁם לְאַהֲרֹן, שֶׁהוּא הַנְּגִיד
עַל שְׂבֻט לְוֵי, לְהַזְהִירוֹ שְׂלֵא יִכְשִׁילוּ הַלוּיִם

כ"ט וְגַם אֶת־אֲחִיךָ • בְּנֵי גֵרְשׁוֹן וּבְנֵי מֶרְרִי • וְיִלְוֶוּ • וַיִּתְחַבְּרוּ אֲלֵיכֶם לְהַזְהִיר גַּם אֶת הַזָּרִים מִלְּהִתְקַרֵּב אֲלֵיכֶם • וַיִּשְׁתַּדְּפוּ • בְּשִׂמְרַת הַשְּׁעָרִים וּלְמִנּוֹת מַהֵם גְּזַבְרִין וְאַמְרֶכְלִין (ובחים כו) • **אבן עזרא**

ג וַיִּטְרוּן מִטְרַתְךָ וּמִטְרַת כָּל מִשְׁכַּנָּא בְרַם לְמַנִּי קוּדְשָׁא וּלְמִדְבָּחָא לֹא יִקְרְבוּ וְלֹא יִמּוּתוּן אַף אֲנִי אִם אֵין אִתּוֹן:

(ג) וְשָׁמְרוּ מִשְׁמֶרֶתְךָ וּמִשְׁמֶרֶת כָּל־הָאֹהֶל אַף אֲלֵי־כָל־כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ וְאֵל־הַמִּזְבֵּחַ לֹא יִקְרְבוּ וְלֹא־יָמוּתוּ גַם־הֵם

גַּם־אַתֶּם: **אבן עזרא**

ד וַיִּתּוֹסְפוּן עֲלֶיךָ וַיִּטְרוּן יֵת מִטְרַת מִשְׁכַּן זַמְנָא לְכָל פְּלִחָן מִשְׁכַּנָּא וְחִלּוּנֵי לֹא יִקְרַב לְוַתְכוּן:

(ד) וְנִלְווּ עֲלֶיךָ וְשָׁמְרוּ אֶת־מִשְׁמֶרֶת אֹהֶל מוֹעֵד לְכָל־עֲבֹדַת הָאֹהֶל וְזָר לֹא־יִקְרַב אֲלֵיכֶם:

כ"ט וְזָר לֹא־יִקְרַב אֲלֵיכֶם • אֲתַכֶּם אֲנִי מִזְהִיר עַל כֶּךָ • **אבן עזרא**

ה וַיִּטְרוּן יֵת מִטְרַת קוּדְשָׁא וְיֵת מִטְרַת מִדְבָּחָא וְלֹא יִהְיֶה עוֹד רְגֵזָא עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

(ה) וּשְׁמֶרְתֶּם אֶת מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ וְאֶת מִשְׁמֶרֶת הַמִּזְבֵּחַ וְלֹא־יִהְיֶה עוֹד קֶצֶף עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

כ"ט וְלֹא־יִהְיֶה עוֹד קֶצֶף • (ספרי) כְּמוֹ שֶׁהָיָה כְּכֹר, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יז): "כִּי־יֵצֵא הַקֶּצֶף".

ו וַיִּנָּא הָא קְרִיבִית יֵת אַחִיכוֹן לְוֹאֵי מַגוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכוֹן מִתְּנָא? הֵיבִין קָדָם יְיָ לְמַפְלַח יֵת פְּלִחָן מִשְׁכַּן זַמְנָא:

(ו) וְאֲנִי הִנֵּה לִקְחֹתִי אֶת־אֲחֵיכֶם הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֶם מִתְּנָה נְתֻנִים לִיהוֹה לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת אֹהֶל מוֹעֵד:

כ"ט לָכֶם מִתְּנָה נְתֻנִים • כֹּל לַעֲבֹדְתְכֶם שֶׁל הַדְּיוּט? תִּלְמוּד לומר: "לה", כְּמוֹ שֶׁמִּפְרָשׁ לְמַעְלָה, לְשִׁמּוֹר מִשְׁמֶרֶת גְּזַבְרִין וְאַמְרֶכְלִין.

ז וְאֵת וּבְנֵיךָ עִמָּךְ תִּטְרוּן יֵת כְּהוֹנְתְכוֹן לְכָל פְּתִיחָא מִדְבָּחָא וּלְמַנְו לְפְרוּכְתָא וְתַפְלַחוֹן פְּלִחָן מִתְּנָא אֵיבָב יֵת כְּהוֹנְתְכוֹן וְחִלּוּנֵי דִיקְרַב יִתְקַטֵּל:

(ז) וְאֵתָהּ וּבְנֵיךָ אִתָּךְ תִּשְׁמְרוּ אֶת־כְּהֻנַּתְכֶם לְכָל־דְּבַר הַמִּזְבֵּחַ וְלַמִּבֵּית לְפָרֶכֶת וְעַבְדֹתֶם עֲבֹדַת מִתְּנָה אֲתָן אֶת־כְּהֻנַּתְכֶם וְהָזָר הַקָּרֵב יוֹמֵת: פ

כ"ט עֲבֹדַת מִתְּנָה • בְּמִתְנָה נְתִיתָה לָכֶם.

~ נקודות משיחות קודש ~ (תורת מנחם לו עמ' 233)

עבדת מתנה אמן את כהנותכם (יח, ז) גם דבר שבא מלמעלה בתורת מתנה - אין זה באפן שהאדם הוא רק מקבל ותו לא מידי, אלא גם בזה דרושה עבודתו ("עבדת מתנה") - העבודה היא - להמשיך את הדבר בפנימיות. **אבן עזרא**

אבן עזרא על התורה

ד וְטַעַם וְנִלְווּ עֲלֶיךָ. שְׁלֹא תִצְטָרְכוּ לְזָר שֶׁהוּא יִשְׂרָאֵל:
ז עֲבֹדַת מִתְּנָה. וְהָזָר מִכְּהֻנִּים, אֲפִילוּ לֹוִי. וְעוֹלַת שְׁמוּאֵל שֶׁהוּא לֹוִי אֵינָנָה טַעֲנָה, כִּי הִיא הִתְהַוְּתָה שְׁעָה, כְּמַעֲשֵׂה גְדֵעוֹן:

וּבְנֵיךָ אִתָּךְ. תִּשְׁבּוּ לְפָנֵי אֹהֶל מוֹעֵד לְכַדְכֶם וְלֹא הַלְוִיִּם:
ג גַּם הֵם גַּם אֲתֶם. דֶּרֶךְ הַמִּקְרָא בֵּן. כְּמוֹ, מִשְׁלַל בְּנוֹ גַּם אֲתָה גַּם בְּנֶךָ. וְהַטַּעַם, כִּי זֶה כְּמוֹ זֶה:

ב שֶׁבֶט אֲבִיךָ. הוּא לֹוִי. וְתַכְמִינוּ ז'ל פְּרִשׁוּהוּ כְּמַשְׁמַעוֹ. וְלִפְנֵי דַעֲתִי, מַה שִּׁפְרִשְׁתִּיו. כִּאִילוּ אָמַר מִטָּה לֹוִי שֶׁהוּא שֶׁבֶט אֲבִיךָ: וְיִלְוֶוּ. כְּמוֹ וְנִסְפָּחוּ. וְכֵן יִלְווּ אִישִׁי. וְהִנֵּה הַלְוִיִּם גְּלִוִּים בְּשִׁמְם: וְאֵתָה

ח ומליל יי עם אהרן ואנא הא יהבית לך
 ות מטרת אפרשותי לכל קודשיא דבני
 ישראל לך יהבתנן לרבו ולבניך לקים
 עלם:

(ח) וידבר יהוה אל-אהרן ואני הנה נתתי לך
 את-משמרת תרומתי לכל-קדשי בני-ישראל לך
 נתתים למשחה ולבניך לחק-עולם:

ט"י וְאֲנִי הִנֵּה נָתַתִּי לְךָ • (ספרי) בְּשִׁמְחָה. לְשׁוֹן שִׁמְחָה הוּא זֶה, כְּמוֹ (שמות ד) : "הִנֵּה הוּא יוֹצֵא לְקִרְיַתְךָ וְרֹאֵךְ וְשִׂמְחָה בְּלִבּוֹ". מָשַׁל לְמִלְךָ שֶׁנָּתַן שִׂדְּהָ לְאוֹהֲבָיו, וְלֹא פָתַח וְלֹא חָתַם וְלֹא הֶעֱלָה בְּעַרְפְּאִין. בָּא אַחַד וְעָרַעַר (עָלִיו) עַל הַשִּׂדְּהָ, אָמַר לוֹ הַמֶּלֶךְ: כֹּל מִי שִׁירְצָה יָבֹא וְיַעֲרַעַר לְנִגְדֶךָ? הֲרִינִי כּוֹתֵב וְחוֹתֵם לְךָ וּמַעֲלָה בְּעַרְפְּאִין. אַף כָּאן, לְפִי שֶׁבָּא קִרַח וְעָרַעַר כְּנִגְדֵי אֶהְרֹן עַל הַכֹּהֲנָה, בָּא הַכֹּתוּב וְנָתַן לוֹ (חולין קלא) כ"ד מִתְּנוֹת כֹּהֲנָה בְּבָרִית מְלַח עוֹלָם, וְלִכְךָ נִסְמְכָה פְּרָשָׁה זוֹ לְכָאן. מִשְׁמֶרֶת תְּרוּמָתִי • שְׂאֵתָה צְרִיף לְשִׁמְרָן בְּטָהֳרָה. לְמִשְׁחָה • לְגִדְּלָה (ספרי).

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות יח עמ' 219)

וְאֲנִי הִנֵּה נָתַתִּי לְךָ אֶת מִשְׁמֶרֶת תְּרוּמָתִי (יח, ח) טענתו של קרח הייתה: הכהנים מונתקים מהעולם ועסוקים רק בקדשה, ואלו כל העדה עוסקים עם עניני העולם על מנת לעשות מהם פלים לאלקות. ואם כן, מדוע צריכים את השפעת הכהנים על ישראל? שגם הם יתעלו מהעולם. לפיכך נתנו מתנות כהנה לאחר מחלוקת קרח, כי הן מבטאות את הקשר שבין ישראל לכהנים: יהודי מפריש מרכושו הגשמי לכהן, ובזה מרומם רכוש זה. **אבן עזרא**

(ט) זֶה יְהִי־לְךָ מִקֹּדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים מִן־הָאֵשׁ פֶּלֶא־קֶרְבָּנָם
 לְכֹל־מִנְחָתָם וְלְכֹל־חֲטָאתָם וְלְכֹל־אֲשָׁמָם אֲשֶׁר
 יִשִּׁיבוּ לִי קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים לְךָ הוּא וְלִבְנֶיךָ:

ט דין יהי לך מקודש קודשיא מותר מן
 אשתא כל קרבניהון לכל מנחתהון ולכל
 חטותהון ולכל אשמהון די יתיבון קדמי
 קודש קודשין די לך הוא ולבניך:

ט"י מִן־הָאֵשׁ • לאחר הקטרת האשים. פֶּלֶא־קֶרְבָּנָם • פגון זבחי שלמי צבור. מִנְחָתָם חֲטָאתָם וְאֲשָׁמָם • כְּמִשְׁמְעוּ. אֲשֶׁר יִשִּׁיבוּ לִי • זֶה גִּזְלֵי הַגֵּר. **אבן עזרא**

(י) בְּקֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים תֹּאכְלֶנּוּ פֶּלֶא־זָכָר יֹאכֵל אֹתוֹ
 קֹדֶשׁ יְהִי־לְךָ:

י בקדש קודשין תכלנה כל דכורא ייכול
 יתה קודשא יהי לך:

ט"י בְּקֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים תֹּאכְלֶנּוּ וּגְוִי • למד על קדשי קדשים, שאין נאכלין אלא בעזרה ולזכרי כהנה. **אבן עזרא**

(יא) וְזֶה־לְךָ תְּרוּמַת מִתְּנָם לְכֹל־תְּנוּפֹת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל
 לְךָ נְתָתִים וְלִבְנֶיךָ וְלִבְנֵי־אֶתְנָךְ לְחִק־עוֹלָם
 פֶּלֶא־טָהוֹר בְּבִיתְךָ יֹאכֵל אֹתוֹ:

יא ודין לך אפרשות מתנתהון לכל ארמות
 בני ישראל לך יהבתנן ולבניך ולבנתיהך
 עמך לקים עלם כל דדכי בביתך ייכול
 יתה:

ט"י תְּרוּמַת מִתְּנָם • המורם מן התודה ומהשלמים ואיל נזיר. לְכֹל תְּנוּפֹת • שְׁהָרִי אלו טעונין תנופה. פֶּלֶא־טָהוֹר • (ספרי) וְלֹא טְמֵאִים. דְּבַר אַחֵר: פֶּלֶא־טָהוֹר, לְרִבּוֹת אֲשֵׁתוֹ. **אבן עזרא**

אבן עזרא על התורה

ח לְמִשְׁחָה. פִּירֻשְׁתּוֹ: ט מִקֹּדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים. כִּי יֵשׁ קֹדְשִׁים קְלִיִּים: ח חֲטָאתָם וְאֲשָׁמָם. פִּירוּשׁ, כִּי תִמְעוֹל מֵעַל. וְהִנֵּה הַמִּנְחָה מִן הָאֵשׁ. כֹּל מִה שֶׁקֹּדְשׁוֹ מִמֶּנּוּ. כִּי אֲשֶׁה, כְּמוֹ אֵשׁ, וְהֵחָא נִסְפָּה: לְכֹל מִנְחָתָם. אַחַר אֲשֶׁר יִקְדִּישׁ הָאֲזָכְרָה מִמֶּנּוּ, וְאִמּוּרֵי הַחֲטָאת וְהָאֲשָׁם: אֲשֶׁר יִשִּׁיבוּ לִי. וְהַחֲטָאת וְהָאֲשָׁם קֹדֶשׁ קֹדְשִׁים כְּנִגְדֵי הַשְּׁלָמִים: י בְּקֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים תֹּאכְלֶנּוּ. אִפִּילוּ בְּקֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים שֶׁהוּא אֵהֵל מוֹעֵד. וְנִקְרָא קֹדֶשׁ הַקֹּדְשִׁים כְּנִגְדֵי חֲצַר הַפְּסֻפְּסִין: יא מִתְּנָם. בְּחֶסֶד־וּחֶסֶד, כְּמוֹ הוֹלֵךְ (נ"א עוֹבֵר) בְּשׁוּק, אֲצֵל פְּנֵה שֶׁהוּא פְּנֵתָה. אוּ הֵם שְׁנֵי מִשְׁקָלִים:

יב כל טוב מִשַׁח וְכָל טוֹב חֶמֶר וְעֹבֹר רֵאשִׁיתָהוֹן דִּי יִתְּנוּן קָדָם יְיָ לָךְ וְהִתְּנוּן :

(יב) כָּל חֶלֶב יֶזְהוּר וְכָל־חֶלֶב תִּירוֹשׁ וְדִגְן רֵאשִׁיתָם אֲשֶׁר־יִתְּנוּ לַיהוָה לָךְ נְתָתִים:

י"ב רֵאשִׁיתָם • היא תְּרוּמָה גְדוּלָה • אבן עזרא

יג בכורי כל די בארעהוֹן די יִתְּנוּן קָדָם יְיָ די לָךְ יְהִי כָּל דְּדָכִי בְּבֵיתְךָ יִיכָלְנָה :

(יג) בְּכוֹרֵי כָּל־אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר־יָבִיאוּ לַיהוָה לָךְ יִהְיֶה כָּל־טְהוֹר בְּבֵיתְךָ וְאִכְלָנוּ:

אבן עזרא

יד כל חרמא בישראל די לָךְ יְהִי :

(יד) כָּל־חֶרֶם בְּיִשְׂרָאֵל לָךְ יִהְיֶה:

טו כל פתח וְלֵדָא לְכָל בִּשְׂרָא די וְקָרְבוֹן קָדָם יְיָ פֶּאֶנְשָׁא וּבְכַעֲרָא יְהִי לָךְ בְּרַם מִפְּרֵק תְּפְרוּק יָת בּוֹכְרָא דְאִנְשָׁא וְיָת בּוֹכְרָא דְבַעֲרָא מִסַּבְּא תְּפְרוּק :

(טו) כָּל־פֶּטֶר רָחֵם לְכָל־בֶּשָׂר אֲשֶׁר־יִקְרִיבוּ לַיהוָה בְּאֶרֶץ וּבְבִהְמָה יִהְיֶה לָךְ אֵדָּה פְּדָה תְּפַדֶּה אֶת בְּכוֹר הָאָדָם וְאֶת בְּכוֹר־הַבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה

תְּפַדֶּה: אבן עזרא

טז וּפְרָקְנָה מִבֵּר יִרְחָא תְּפְרוּק בְּפְרָסְנָה כְּסָף חֲמֵשׁ סַלְעִין בְּסַלְעֵי קוּדְשָׁא עֶשְׂרִין מְעִין הוּא :

(טז) וּפְדוּיוֹ מִבְּחֶדֶשׁ תְּפַדֶּה בְּעַרְפָּךְ כְּסָף חֲמֵשַׁת שְׁקָלִים בְּשֵׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה הוּא:

אבן עזרא

יז בְּרַם בּוֹכְרָא דְתוֹרָא אוֹ בּוֹכְרָא דְאִמְרָא אוֹ בּוֹכְרָא דְעֵזָא לֹא תְּפְרוּק קוּדְשָׁא אֲנֹן יָת דְּמַהוֹן תְּזַרוּק עַל מַדְבַּחָא וְיָת תְּרַבִּיחֵהוֹן תְּסַק קֶרְבַּן לְאִתְקַבְּלָא בְּרַעְוָא קָדָם יְיָ :

(יז) אֵדָּה בְּכוֹר־שׁוֹר אוֹ־בְכוֹר פֶּשֶׁב אוֹ־בְכוֹר עֵז לֹא תְּפַדֶּה קֹדֶשׁ הֵם אֶת־דָּמָם תִּזְרַק עַל־הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־חֲלָבָם תִּקְטֹר אִשָּׁה לַרִיחַ נִיחַח לַיהוָה:

אבן עזרא

יח וּבִשְׂרָהוֹן יְהִי לָךְ כְּסָדְיָא דְאֶרְמוּתָא וּכְשׁוּקָא דִּמְיִנָא לָךְ יְהִי :

(יח) וּבְשָׂרָם יִהְיֶה לָךְ כַּחַזָּה הַתְּנוּפָה וּכְשׁוֹק הַיְמִין לָךְ יִהְיֶה:

לָךְ יִהְיֶה:

י"ח פַּחְזָה הַתְּנוּפָה וּכְשׁוֹק הַיְמִין • (זכחים טז) שֶׁל שְׁלָמִים שְׁנָאָכִלִים לַכֹּהֲנִים לְנִשְׁיָהֶם וּלְבָנֵיהֶם וּלְעַבְדֵיהֶם לְשָׁנֵי יָמִים וּלְיֵלֶה אֶחָד, אֵף הַבְּכוֹר נֹאכַל לְשָׁנֵי יָמִים וּלְיֵלֶה אֶחָד. לָךְ יִהְיֶה • (ספרי) כָּא רַבִּי עֲקִיבָא וְלַמַּד: הוֹסִיף לָךְ הַפְּתוּב "הַיְהִי" אַחֲרָת, שֶׁלֹּא תֹאמַר: כַּחַזָּה וְשׁוֹק שֶׁל תּוֹדָה, שְׂאִינוּ נֹאכַל אֶלָּא לְיוֹם וּלְיֵלֶה.

(יט) כָּל תְּרוּמַת הַקֹּדְשִׁים אֲשֶׁר יָרִימוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לַיהוָה נְתַתִּי לָךְ וּלְבַנְיָךְ וּלְבַנְיֹתְךָ אֶתְּךָ לְחֶק־עוֹלָם בְּרִית מִלַּח עוֹלָם הוּא לַפְּנֵי יְהוָה לָךְ וּלְזֶרְעֲךָ אֶתְּךָ:

י"ט כָּל תְּרוּמַת הַקֹּדְשִׁים • מִחֲבַתָּה שֶׁל פְּרִשָׁה זֹו כְּלָלָה בַּתְּחִלָּה וּכְלָלָה בְּסוּף וּפְרַט בְּאַמְצַע. בְּרִית מִלַּח עוֹלָם • בְּרִית עִמָּךְ בְּדָבָר הַפְּרִיא וּמִתְקַיֵּם וּמִבְּרִיא אֶת אַחֲרִים. בְּרִית מִלַּח • בְּבְרִית הַפְּרוּתָה לְמִלַּח, שְׂאִינוּ מְסַרִּיחַ לְעוֹלָם. אבן עזרא

אבן עזרא על התורה

י"ז לֹא תְּפַדֶּה כִּי קֹדֶשׁ הֵם. לֹא תִקַּח פְּדוּיָם. וְרַבִּים פִּירְשׁוּ, שֶׁפְּדָה לִישְׂרָאֵל. וְהִפְךָ זֶה, כָּל הַבְּכוֹר שֶׁאָמַר תִּאכְלֶנּוּ. וְהַסִּימֵן לַכֹּהֵן, מִי שֶׁהוּא חַיֵּב לְאָכְלוֹ: י"ט בְּרִית מִלַּח. בְּרִית כְּרוּתָה. מְגִזִּירָת, אֲרָץ פְּרִי לְמִלְחָה. וּמְקוֹם הַמִּלַּח, כְּמוֹ נִכְרַת,

טְהוֹר בְּבֵיתְךָ יֹאכַל אוֹתוֹ, עַל חֲזוֹ הַתְּנוּפָה וְעַל שׁוֹק הַתְּרוּמָה. וְמֵה שִׁמְעִירִים הַיִּשְׂרָאֵלִי שֶׁלֹּא יֹאכְלֶנּוּ, כִּי הוּא לְשֵׁם, וְאֵתָה תֹאכְלֶנּוּ: טו אֵדָּה פְּדָה תְּפַדֶּה. פִּירוּשׁ, תִּקַּח פְּדוּיָנוּ. וְכֵן, בְּכוֹר הַבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה תְּפַדֶּה: טז וּפְדוּיָו. שֶׁב אֶל בְּכוֹר הָאָדָם לְבָדוּ:

יב חֶלֶב יֶזְהוּר. הַנּוֹכֵד וְהַמוֹטֵב שֶׁהוּא הַקָּצֵף. כִּי יֶזְהוּר, מַעֲנֵן צְהוֹר, וְשִׁשׁוֹ צֶהַר. וְהוּא חֶלֶב שֶׁמֶן זֵיט: יג בְּכוֹרֵי כָּל אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ. בְּכוֹרֵי כָּל פְּרִי הָאֲדָמָה: וְטַעַם כָּל טְהוֹר בְּבֵיתְךָ יֹאכְלֶנּוּ. לְהַזְהִיר עַל אֵלֶּה הַחֲלָבִים, כִּי כָּל

כַּוְאָמַר יי לְאַהֲרֹן בְּאַרְעֵהוּן לֹא תַחֲלַק וְחֲלַק לֹא יִהְיֶה לְךָ בִּינֵיהוּן מִתַּנּוּן דֵּי יְהִיבִית לְךָ אַנּוּן חֲלַקְךָ וְאַחֲסַנְתְּךָ בְּגוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

(ב) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־אַהֲרֹן בְּאַרְצֶם לֹא תִנְחַל וְחֲלַק לֹא־יִהְיֶה לְךָ בְּתוֹכָם אֲנִי חֲלַקְךָ וְנִחַלְתְּךָ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

הַשִּׁי' וְחֲלַק לֹא־יִהְיֶה לְךָ בְּתוֹכָם • (ספרי) אַךְ בְּבִנְיָהּ.

◆ שבת קודש ל' סיון ◆

כא וְלִבְנֵי לְוִי הָא יְהִיבִית כֹּל מַעֲשֵׂרָא בְּיִשְׂרָאֵל לְאַחֲסָנָא חֲלַף פְּלַחְנֵהוּן דֵּי אַנּוּן פְּלַחֲיָן יַת פְּלַחֲוֹן מִשְׁפַּחַן זְמַנָּא:

(כא) וְלִבְנֵי לְוִי הִנֵּה נָתַתִּי כָּל־מַעֲשֵׂר בְּיִשְׂרָאֵל לְנִחְלָה חֲלַף עֲבֹדְתֶם אֲשֶׁר־הֵם עֹבְדִים אֶת־עֲבֹדַת אֱהֵל

מוֹעֵד: אבן עזרא

כב וְלֹא יִקְרְבוּ עוֹד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפַּחַן זְמַנָּא לְקַבְּלָא חוּבָא לְמִמַּת:

(כב) וְלֹא־יִקְרְבוּ עוֹד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־אֱהֵל מוֹעֵד לְשֵׁאת חַטָּא לְמוֹת: אבן עזרא

כג וְיִפְלַחוּן לְוֵאֵי אַנּוּן יַת פְּלַחֲוֹן מִשְׁפַּחַן זְמַנָּא וְאַנּוּן יִקְבְּלוּן חוּבֵיהוּן קָנָם עֲלֵם לְדַרְיִכוּן וּבְגוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יַחֲסִינוּן אַחֲסָנָא:

(כג) וְעֹבֵד הַלְוִי הוּא אֶת־עֲבֹדַת אֱהֵל מוֹעֵד וְהֵם יִשְׂאוּ עוֹנָם חֲקַת עוֹלָם לְדַרְיִכְכֶם וּבְתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִנְחַלוּ נִחְלָה:

הַשִּׁי' וְהֵם • הַלְוִיִּם יִשְׂאוּ עוֹנָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שְׁעֲלֵיהֶם לְהַזְהִיר הַנָּרִים מִגִּשְׁת אֲלֵיהֶם. אבן עזרא

כד אַרְי יַת מַעֲשֵׂרָא דְבְּנֵי יִשְׂרָאֵל דֵּי יִפְרָשׁוּן קָדָם יי אֲפָרְשׁוּתָא יְהִיבִית לְוֵאֵי לְאַחֲסָנָא עַל כֵּן אֲמַרִית לְהוּן בְּגוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יַחֲסִינוּן אַחֲסָנָא:

(כד) כִּי אֶת־מַעֲשֵׂר בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִרְיֻמוּ לַיהוָה תְּרוּמָה נָתַתִּי לְלוִיִּם לְנִחְלָה עַל־כֵּן אֲמַרְתִּי לָהֶם בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִנְחַלוּ נִחְלָה: פ

הַשִּׁי' אֲשֶׁר יִרְיֻמוּ לַה' תְּרוּמָה • (ספרי) הַכָּתוּב קָרָא "תְּרוּמָה" עַד שִׁיפְרִישׁ מִמֶּנּוּ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר.

כה וְיִמְלִיל יי עִם מֹשֶׁה לְמִימָר:

(כה) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: אבן עזרא

כו וְלְוֵאֵי תְמַלֵּל וְתִימַר לְהוּן אַרְי תַּסְבִּיחַן מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יַת מַעֲשֵׂרָא דֵּי יְהִיבִית לְכוּן מִנְהוּן בְּאַחֲסָנְתְּכוּן וְתִפְרָשׁוּן מִנְהָא אֲפָרְשׁוּתָא קָדָם יי מַעֲשֵׂרָא מִן מַעֲשֵׂרָא:

(כו) וְאֶל־הַלְוִיִּם תְּדַבֵּר וְאֲמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כִּי־תִקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַמַּעֲשֵׂר אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם מֵאִתְּכֶם בְּנִחְלַתְכֶם וְהִרְמַתֶם מִמֶּנּוּ תְּרוּמַת יְהוָה מַעֲשֵׂר מִן־הַמַּעֲשֵׂר:

כז וְתִתְחַשֵּׁב לְכוּן אֲפָרְשׁוּתְכוּן כְּעַבְדֵי מִן אֲדָרָא וְכַמְלֵאתָ מִן מַעֲצֵרְתָא:

(כז) וְנִחְשַׁב לָכֶם תְּרוּמַתְכֶם כַּדְּגַן מִן־הַגֶּזֶן וְכַמְלֵאתָ מִן־הַיֶּקֶב:

אבן עזרא על התורה

שלא יצלה בו צמח קלל. וכן גפרית ומלח: כג ועבד הלוי הוא. בעצמו. ויש אומרים, כי הוא פעול. ואיננו נכון, כי את עבודת אהל מועד הוא הפעול: והם ישאו את כב ולא יקרבו עוד. בעבור עדת קרח: כה וידבר ה' אל משה. ולא אל אהרן, כג וילבן לוי תמלל ותומר להון ארי תסבין מן בני ישראל ית מעשרא די יהביית לכוון מנהון באחסנתכון ותפרשון מנהא אפרשותא קדם יי מעשרא מן מעשרא: כז ותתחשב לכוון אפרשותכון כעבד מן אדרא וכמלאתא מן מעצרתא:

כ"א וַיִּנְחָשׁב לְכֶם תְּרוּמַתְכֶם כַּדָּגָן מִן־הַגֶּרֶן • תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר שְׁלֹכֶם אֲסוּרָה לְזָרִים וְלִטְמֵאִין, וְחִיבִין עֲלֶיהָ מִיָּתֵהּ וְחִמְשׁ כַּתְּרוּמָה גְדוּלָּה שְׁנִקְרָאת "רֵאשִׁית דָּגָן" מִן הַגֶּרֶן. וְכַמְלָאָה מִן־הַיֶּקֶב • כַּתְּרוּמַת תִּירוּשׁ וַיִּצְהַר הַנְּטֻלָּת מִן הַיֶּקֶבִים. מְלָאָה • לְשׁוֹן בְּשׁוּל, תְּבוּאָה שְׁנִתְמַלְאָת. יֶקֶב • הוּא הַבּוּר שְׁלִפְנֵי הַגַּת, שֶׁהֵינן יוֹרֵד לְתוֹכוֹ. וְכָל לְשׁוֹן יֶקֶב חֲפִירַת קָרְקַע הוּא, וְכֵן (וכריה יד): "יֶקֶבִי הַמֶּלֶךְ הוּא גַם" - אוֹקֵינּוּס חֲפִירָה שְׁחָפַר מִלְּכוֹ שֶׁל עוֹלָם.

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות לח עמ' 63)

וַיִּנְחָשׁב לְכֶם תְּרוּמַתְכֶם (יח, כז) מִכָּאן לְמַדוּ חֲז"ל ש"במחשבה בלבד תהיה תרומה". וגם לדעות שאין תרומה במחשבה, מועלת המחשבה להתיר את הטבל, דנותו עיניו בצד זה ואוכל בצד זה (וגם זה נלמד מ"וַיִּנְחָשׁב"). ומכאן הוראה עד כמה יש לזהר ממחשבה רעה, כי נוסף על חמור הדבר מצד עצמו, יש בו נזק לעולם שמסביב. וכן - גדל הנחיצות של מחשבה טובה, לחשב טוב על הזאת, כי גם מחשבה טובה מועילה הרבה. **אבן עזרא**

כ"ב כֵּן תִּפְרְשׁוּן אִף אֶתוֹן אֶפְרַשׁוּתָא קָדָם יְיָ מִכָּל מַעֲשֵׂרְתֵיכֶם דִּי תִּסְבוּן מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִתְּנוּן מִנְּהָ יַת אֶפְרַשׁוּתָא קָדָם יְיָ לְאַהֲרֹן כַּהֵנָּה:

(כח) כֵּן תִּרְיָמוּ גַם־אַתֶּם תְּרוּמַת יְהוָה מִכָּל מַעֲשֵׂרְתֵיכֶם אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְנִתְּתֶם מִמֶּנּוּ אֶת־תְּרוּמַת יְהוָה לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן:

כ"ג כֵּן תִּרְיָמוּ גַם־אַתֶּם • כִּמוֹ שִׁישְׂרָאֵל מְרִימִים מִגִּרְנָם וּמִיֶּקֶבֵיהֶם, תִּרְיָמוּ גַם אַתֶּם מִמַּעֲשֵׂר שְׁלֹכֶם, כִּי הוּא נִחְלָתְכֶם.

(כט) מִכָּל מִתְּנֵיתֶם תִּרְיָמוּ אֶת כָּל־תְּרוּמַת יְהוָה מִכָּל־חִלְבוֹ אֶת־מִקְדָּשׁוֹ מִמֶּנּוּ:

כ"ט מִכָּל מִתְּנֵיתֶם תִּפְרְשׁוּן יַת כָּל אֶפְרַשׁוּתָא דִּי מִכָּל שׁוֹפְרָה יַת מִקְדָּשָׁה מִנְּהָ:

כ"ד מִכָּל מִתְּנֵיתֶם תִּרְיָמוּ אֶת כָּל־תְּרוּמַת ה' • בַּתְּרוּמָה גְדוּלָּה הַכְּתוּב מְדַבֵּר, שְׁאִם הַקְּדִים לֹוֹי אֶת הַכֹּהֵן בְּכָרִי וְקָבַל מַעֲשֵׂרוֹתָיו קָדָם שְׂיִטֵּל כֵּהֵן תְּרוּמָה גְדוּלָּה מִן הַכָּרִי, צָרִיף לְהַפְרִישׁ הַלְוִי מִן הַמַּעֲשֵׂר תַּחֲלָה אַחַד מִחֲמָשִׁים לְתְּרוּמָה גְדוּלָּה, וַיִּחְזַר וַיִּפְרִישׁ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר. **אבן עזרא**

(ל) וַאֲמַרְתָּ אֲלֵהֶם בְּהַרְיָמְכֶם אֶת־חִלְבוֹ מִמֶּנּוּ וַיִּנְחָשׁב לְלוֹיִם כְּתוּבָאֵת גֶּרֶן וְכְתוּבָאֵת יֶקֶב:

ל וְתִימַר לְהוֹן בְּאֶפְרַשׁוּתְכוֹן יַת שׁוֹפְרָה מִנְּהָ וַיִּתְּחָשׁב לְלוֹאֵי כְּעֵלְלַת אֲדָרָא וְכְעֵלְלַת מַעֲצָרְתָּא:

כ"ה בְּהַרְיָמְכֶם אֶת־חִלְבוֹ מִמֶּנּוּ • לְאַחַר שְׁתִּרְיָמוֹ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר מִמֶּנּוּ. וַיִּנְחָשׁב • הַמוֹתֵר לְלוֹיִם חֲלִין גְּמוּרִין. כְּתוּבָאֵת גֶּרֶן • לְיִשְׂרָאֵל, שְׁלֵא תֵאמַר: הוֹאִיל וַיִּקְרָאוּ הַכְּתוּב "תְּרוּמָה", שְׁנֵאמַר: "כִּי אֶת־מַעֲשֵׂר בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִרְיָמוּ לָהּ תְּרוּמָה". יָכוֹל יֵהָא כְּלוֹ אֲסוּרָה? תִּלְמוּד לֹוֹמַר "וַיִּנְחָשׁב לְלוֹיִם כְּתוּבָאֵת גֶּרֶן". מַה שֶּׁל יִשְׂרָאֵל חֲלִין, אִף שֶׁל לְוִי חֲלִין.

(לא) וַאֲבַלְתֶּם אֹתוֹ בְּכָל־מְקוֹם אַתֶּם וּבֵיתְכֶם כִּי־שָׁכַר הוּא לְכֶם חֲלִף עֲבַדְתֶּם בְּאֵהָל מוֹעֵד:

כ"ו בְּכָל־מְקוֹם • אֶפְלוּ בְּבֵית הַקְּבֻרוֹת.

לא וְתִיכְלוֹן יַתָּה בְּכָל אֶתֵר אֶתוֹן וַאֲנַשׁ כְּתִיכּוֹן אֲרִי אֲגֵרָא הוּא לְכוֹן חֲלִף פְּלִחְנִכּוֹן בְּמִשְׁפַּח זְמָנָא:

בַּעֲבוּר תַּמָּם מַעֲשֵׂר מִן הַמַּעֲשֵׂר לְאַהֲרֹן: אֶת חֵלֵב הָאֶרֶץ: אֶת מִקְדָּשׁוֹ. כִּי הַמַּעֲשֵׂר לְאֹכֹל מִמֶּנּוּ עַד שְׁתִּרְיָמוֹ חֵלְבוֹ מִמֶּנּוּ. וְאַחַר כֵּן מִכָּל חֵלְבוֹ. מִהֲשׁוּב שָׂבוּ. וְכֵן וְאֶכְלוּ פִּירְשֵׁתוֹ: וּכְבֹר הַזְּכִיר הַכְּתוּב זֶה, לְדַבַּק אַחֲרָיו

לב ולא תקבלון עלוהי חובא באפרשו תכוון
נת שופרה מנה ונת קודשיא דבני ישראל
לא תחלוון ולא תמותון: פ פ פ

(לכ) ולא תשאו עליו חטא בהרימכם את חלבו
ממנו ואת קדשי בני ישראל לא תחלוון ולא
תמותו:

כשי"א - ולא תשאו עליו חטא וגו' • (יבמות פט) הא אם לא תרימו, תשאו חטא. ולא תמותו • (בכורות נו) הא אם
תחלוון, תמותו: **אבן עזרא**

צ"ה פסוקים, דניאל ס"מן. חסלת פרשת קרח

ביאור על ההפטרה מתוך החומשים
ע"פ שי למורא

יד) ונלכה הגלגל, שבקרב לאותו מקום עשה ה'
תשועה לישראל במלחמת שאול נגד גחש העמוני.
ונחדש שם המלוכה, לפי שבראשונה היו עוזרים
על הדבר. (טו) וימלכו שם, המליכוהו שנית
בהסקמת כלם וברצון טוב. (כ) ואני זקנתי
ושבתי, מרב עבודה ועל הצבור קפצת עליו זקנה
ושוכה קדם הומו, (שהיה אז בן חמשים שנה). וכני
הנם אתכם, וכני לא יורשו את גדלתי, כי הנם
אתכם פאחד מכם. (ג) ענו בי, העידו בי. כמו "לא
תענה ברעך" (שמות כג). ונגד משיחו, ולפני המלך
שנמשח למלוכה. את שור מי לקחתי, האם
לקחתי את שורו של מישוה לעבודתי. וחסוד מי
לקחתי, כשהייתי חולף מעיר לעיר לשפט אתכם
על עסקי צרכים הייתי חולף על חסוד שלי, ולא
לקחתי משל הצבור. את מי רצונו, מלשון רצון
ושבירת. לקחתי כפר, שיהא פרוץ לו על פשעו.
ואעלים עיני בו, ובתמורת הכפר העלמתי עיני
מפשעו. ואשיב לכם, ואשיב לשלם כל מה
שתאמרו. פרוש אחר, ואשיב לכם תשובה על כל
מה שנעשה, מאיזה טעם נעשה. (ח) ויאמר עד,
כל העם אמר "עד". ורו"ל אמרו, שיצאה בת קול
ואמרה "עד", אמר להם הקב"ה, אתם מעידים עליו
על מה שבגלו, ואני מעיד עליו על מה שבפטר.
וזהו אחר משלשה מקומות שהופיע רוח הקדש בבית
דין של משה. (ו) אשר עשה את משה ואת
אהרן, כלומר, הלא כלכם יודעים את מעשי ה'
ונפלאתיו אשר עשה עם משה ועם אהרן. ואשר
העלה וגו', ועל ידי הנפלאות ההם העלים ממצרים.

הפטרה לפרשת קרח לשנים מקרא ואחד תרגום

בשמואל א פרק יא"ב

יא יד ויאמר שמואל אל אלהים לכו ונלכה הגלגל
ונחדש שם המלוכה: טו וילכו כל העם הגלגל וימלכו
שם את שאול לפני יהוה בגלגל ויזבחו שם זבחים
שלמים לפני יהוה וישמח שם שאול וכל אנשי
ישראל עד מאד: יב א ויאמר שמואל אל כל ישראל
הנה שמעתי בקלכם לכל אשר אמרתם לי ואמליך
עליכם מלך: בועתה הנה המלך | מתהלך לפניכם
ואני זקנתי ושבתי וכני הנם אתכם ואני התהלכתי
לפניכם מנערי עד היום הנה: ג הנני ענו בי נגד
יהוה ונגד משיחו את שור | מי לקחתי וחסוד מי
לקחתי ואת מי עלשקתי את מי רצונו ומיד מי לקחתי
כפר ואעלים עיני בו ואשיב לכם: ד ויאמרו לא
עשקתנו ולא רצותנו ולא לקחת מיד איש מאומה:
ה ויאמר אליהם עד יהוה בכם ועד משיחו היום
הנה כי לא מצאתם בידי מאומה ויאמר עד: ו ויאמר
שמואל אל העם יהוה אשר עשה את משה ואת
אהרן ואשר העלה את אבותיכם מארץ מצרים:

אבן עזרא על התורה

לב ולא תשאו עליו חטא. טעמו, פאשר
תרימו לא תשאו עליו חטא. ובתתכם
מקדשו ממנו, יהיו קדשי בני ישראל
שמורים. ואם לא תעשו בן, תשאו חטא.
שבכתם על המצוה וחללתם קדשי בני
ישראל, בעבור שאכלתם אתם מקדשו:

וְעַתָּה הַתִּיצְבוּ וְאַשְׁפֹּטָה אֶתְכֶם לִפְנֵי יְהוָה אֵת
 כָּל־צַדִּיקוֹת יְהוָה אֲשֶׁר־עָשָׂה אֶתְכֶם וְאֶת־אֲבוֹתֵיכֶם:
 הַכַּאֲשֶׁר־בָּא יַעֲקֹב מִצְרַיִם וַיִּזְעֻקוּ אֲבוֹתֵיכֶם אֶל־יְהוָה
 וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה וְאֶת־אַהֲרֹן וַיּוֹצִיאוּ אֶת־
 אֲבוֹתֵיכֶם מִמִּצְרַיִם וַיֵּשְׁבוּ בְּמִקְוֹם הַזֶּה: ט וַיִּשְׁכְּחוּ
 אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וַיִּמְכְּרוּ אֹתָם בְּיַד סִיסְרָא שַׂר־צָבָא
 חֲצֹר וּבְיַד־פְּלִשְׁתִּים וּבְיַד מֶלֶךְ מוֹאָב וַיִּלַּחֲמוּ בָּם:
 י וַיִּזְעֻקוּ אֶל־יְהוָה וַיֹּאמְרוּ חָטָאנוּ כִּי עֹזְבָנוּ אֶת־יְהוָה
 וְנִעַבְדְּ אֶת־הַבְּעֻלִים וְאֶת־הָעִשְׂתָרוֹת וְעַתָּה הֲצִילֵנוּ מִיַּד
 אֵיבֹנֵינוּ וְנִעֲבֹדְךָ: יא וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת־יִרְבֶּעֵל וְאֶת־בְּרֹן
 וְאֶת־יַפְתָּח וְאֶת־שְׂמוּאֵל וַיִּצַּל אֶתְכֶם מִיַּד אֵיבֹיכֶם
 מִסְּבִיב וַתֵּשְׁבוּ בְּטַח: יב וַתִּרְאוּ כִּי נָחַשׁ מֶלֶךְ בְּנֵי־עַמּוֹן
 בָּא עֲלֵיכֶם וַתֹּאמְרוּ לִי לֹא כִּי־מֶלֶךְ יִמְלֹךְ עָלֵינוּ וַיְהוֶה
 אֱלֹהֵיכֶם מִלְּכֶכֶם: יג וְעַתָּה הִנֵּה הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר בַּחֲרַתֶּם
 אֲשֶׁר שְׁאַלְתֶּם וְהִנֵּה נָתַן יְהוָה עֲלֵיכֶם מֶלֶךְ: יד אִם־תִּירְאוּ אֶת־יְהוָה וְעַבַדְתֶּם אֹתוֹ וְשָׁמַעְתֶּם
 בְּקוֹלוֹ וְלֹא תִמְרוּ אֶת־פִּי יְהוָה וְהִיתֶם גַּם־אִתְּם וְגַם־הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר מֶלֶךְ עֲלֵיכֶם אַחֵר יְהוֶה
 אֱלֹהֵיכֶם: טו וְאִם־לֹא תִשְׁמְעוּ בְּקוֹל יְהוָה וּמְרִיתֶם אֶת־פִּי יְהוָה וְהִיתָה יַד־יְהוָה בָּכֶם
 וּבְאֲבוֹתֵיכֶם: טז גַּם־עַתָּה הַתִּיצְבוּ וּרְאוּ אֶת־הַדָּבָר הַגָּדוֹל הַזֶּה אֲשֶׁר יְהוָה עָשָׂה לְעֵינֵיכֶם:
 יז הֲלוֹא קִצְר־חַטִּים הַיּוֹם אֶקְרָא אֶל־יְהוָה וַיִּתֵּן קִלּוֹת וּמָטָר וַדְּעוּ וּרְאוּ כִּי־רַעַתְכֶם רַבָּה
 אֲשֶׁר עָשִׂיתֶם בְּעֵינֵי יְהוָה לְשֹׂאֵל לָכֶם מֶלֶךְ: יח וַיִּקְרָא שְׂמוּאֵל אֶל־יְהוָה וַיִּתֵּן יְהוָה קִלְת
 וּמָטָר בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּירָא כָּל־הָעָם מְאֹד אֶת־יְהוָה וְאֶת־שְׂמוּאֵל: יט וַיֹּאמְרוּ כָּל־הָעָם
 אֶל־שְׂמוּאֵל הַתְּפַלֵּל בְּעַד־עַבְדֶּיךָ אֶל־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְאֶל־נַמּוֹת כִּי־יִסְפְּנוּ עַל־כָּל־חַטָּאתֵינוּ
 רָעָה לְשֹׂאֵל לָנוּ מֶלֶךְ: כ וַיֹּאמֶר שְׂמוּאֵל אֶל־הָעָם אֶל־תִּירְאוּ אִתְּם עָשִׂיתֶם אֵת כָּל־הָרָעָה
 הַזֹּאת אַךְ אֶל־תִּסּוּרוּ מֵאַחֲרֵי יְהוָה וְעַבַדְתֶּם אֶת־יְהוָה בְּכָל־לִבְבְּכֶם: כא וְלֹא תִסּוּרוּ כִּי א
 אַחֲרֵי הַתְּהוּ אֲשֶׁר לֹא־יִזְעֻקוּ וְלֹא יִצִּילוּ כִּי־תִהְיוּ הַמָּה: כב כִּי לֹא־יִפְּשׂ יְהוָה אֶת־עַמּוֹ בְּעַבּוֹר

שְׁמוֹ הַגָּדוֹל כִּי הוֹאִיל יְהוָה לַעֲשׂוֹת אֶתְכֶם לִי לְעָם:

(ז צַדִּיקוֹת ה', הַצַּדִּיקוֹת שֶׁעָשָׂה ה'. יא) אֵת
 יִרְבֶּעֵל, הוּא גִדְעוֹן הַשׁוֹפֵט. וְאֵת בְּרֹן, הוּא
 שְׂמוּאֵל, שֶׁבֶא מִשְׁבֵּט דָּן. "בְּרֹן" קָמוּ "בֶן דָּן".
 יב) וְה' אֱלֹהֵיכֶם מִלְּכֶכֶם, לֹא דִי לָכֶם שֶׁשָּׁעַתְּם
 בִּי, כִּי אִף בְּהַקְבֵּ"ה שֶׁהוּא מִלְּכֶכֶם מֵאַסְתֶּם בּוֹ מִמֶּלֶךְ
 עֲלֵיכֶם. יג) וְעַתָּה הִנֵּה הַמֶּלֶךְ, כְּלוּמַר, מִה שֶׁעָבַר
 אֵין, שֶׁהָרִי הַמֶּלֶךְ הִנֵּה הוּא מִלְּךְ בְּפִעַל. וְהִנֵּה נָתַן
 ה', שֶׁהַקְבֵּ"ה הַסְּפִים שֶׁתִּמְלִיכוּ מֶלֶךְ. יד) אַחֵר ה'
 אֱלֹהֵיכֶם, כִּי הוּא יִלְךְ לִפְנֵיכֶם לְמַלְחָמָה. טו) יַד
 ה', מִפֶּת יַד ה'. בָּכֶם וּבְאֲבוֹתֵיכֶם, כְּלוּמַר, וְהִיתָה
 בָּכֶם אַחֵר שֶׁהִיתָה בְּאֲבוֹתֵיכֶם. ורו"ל אֲמַר, "וּבְאֲבוֹתֵיכֶם", שֶׁחָטְאוּ לַהוֹצִיא הַמַּתִּים מִמִּצְרַיִם, וְהִיתָה
 שֶׁבָּעוֹן חַיִּים, מַתִּים נְחֻטְטִים. טז) הַתִּיצְבוּ וּרְאוּ
 וְגו', וְכֵשֶׁם שֶׁעַל יַד תְּפַלְתִּי אֲנִי יָכוֹל לְשַׁנּוֹת אֵת
 הַעֲמִים, כִּד אִם פְּנֵעָה בָּכֶם מִלְחָמָה תִּהְיֶה כַּח בְּתַפְלְתִי
 לְעַמּוֹד עַל הָאוֹיֵב, וְלֹא הִייתֶם צְרִיכִים לְבַקֵּשׁ מֶלֶךְ כִּל
 וְכִן שֶׁאֲנִי חַי (ז) קִצְרֵי חַטִּים הַיּוֹם, חֲדָשׁ סִינַי.
 כא) הַתְּהוּ, כִּנּוּי לְעַבּוּדָה וְרָה. כב) בְּעַבּוֹר
 שְׁמוֹ הַגָּדוֹל, בְּעַבּוֹר שֶׁצִּא שְׁמוֹ עֲלֵיכֶם שֶׁהוּא
 מוֹשְׁעֵכֶם. כִּי הוֹאִיל ה', כִּי נִשְׁבַּע ה' לְעָם,
 לְעַם סִגְלָה מִכָּל הָעַמִּים.

הפטרה לשנים מקרא ואחד תרגום שמואל א פרק כ

יח וַיֹּאמְרוּ לוֹ יְהוֹנָתָן מִחֵר חֲדָשׁ וְנִפְקַדְתָּ בִּי יַפְקֹד
 מוֹשֶׁבֶךְ: יט וְשִׁלַּשְׁתָּ תִרְדּוּ מֵאֵד וּבֹאֲתָ אֶל־הַמְּקוֹם אֲשֶׁר־
 נִסְתַּרְתָּ שָׁם בַּיּוֹם הַמַּעֲשֶׂה וַיִּשְׁבַּתְּ אֶצֶל הָאֶבֶן הָאֲזוּל:
 כ וְאֲנִי שְׁלִשֶׁת הַחַצִּים צִדָּה אֹרְהָ לְשַׁלַּח־לִי לְמַטְרָה:
 כא וְהִנֵּה אֲשַׁלַּח אֶת־הַנְּעָר לְךָ מֵצֵא אֶת־הַחַצִּים אִם־
 אָמַר אֲמֹר לְנְעָר הִנֵּה הַחַצִּים | מִמֶּנּוּ וְהִנֵּה קַחְנוּ | וּבֹאֲהָ
 כִּי־שָׁלוֹם לְךָ וְאִין דְּבַר חַיִּי־הוּא: כב וְאִם־פָּה אָמַר
 לְעֵלָם הִנֵּה הַחַצִּים מִמֶּנּוּ וְהִלָּאָה לְךָ כִּי שַׁלַּחְךָ יְהוָה:
 כג וְהַדְּבָר אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ אֲנִי וְאַתָּה הִנֵּה יְהוָה בֵּינִי וּבֵינְךָ
 עַד־עוֹלָם: כד וַיִּסְתֵּר דָּוִד בַּשָּׂדֶה וַיְהִי הַחֲדָשׁ וַיִּשָּׁב
 הַמְּלֹךְ אֶל־הַלֶּחֶם לְאָכּוֹל: כה וַיִּשָּׁב הַמְּלֹךְ עַל־מוֹשְׁבּוֹ
 כַּפַּעַם | כַּפַּעַם אֶל־מוֹשֶׁב הַקִּיּוֹר וַיִּקָּם יְהוֹנָתָן וַיִּשָּׁב
 אֲבָנָר מֵצֵד שְׂאוּל וַיַּפְקֹד מְקוֹם דָּוִד: כו וְלֹא־דָבַר שְׂאוּל
 מֵאוּמָה בַּיּוֹם הַהוּא כִּי אָמַר מִקְרָה הוּא בְלַתִּי טְהוֹר
 הוּא כִּי־לֹא טְהוֹר: כז וַיְהִי מִמַּחֲרַת הַחֲדָשׁ הַשְּׁנִי וַיַּפְקֹד
 מְקוֹם דָּוִד וַיֹּאמֶר שְׂאוּל אֶל־יְהוֹנָתָן בְּנֹו מְדוּעַ לֹא־בָא
 בְּיָשִׁי גַם־תְּמוֹל גַּם־הַיּוֹם אֶל־הַלֶּחֶם: כח וַיַּעַן יְהוֹנָתָן
 אֶת־שְׂאוּל נִשְׂאָל נִשְׂאָל דָּוִד מֵעַמְדֵי עַד־בֵּית לַחֶם:
 כט וַיֹּאמֶר שַׁלַּחְנִי נָא כִּי זָכַח מִשְׁפָּחָה לָנוּ בָעִיר וְהוּא
 צָוָה־לִּי אָחִי וְעַתָּה אִם־מְצֵאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אִמְלֹטָה נָא
 וְאַרְאֶה אֶת־אָחִי עַל־כֵּן לֹא־בָא אֶל־שַׁלְחֹן הַמְּלֹךְ:
 ל וַיַּחֲרֵ־אֵף שְׂאוּל בִּיהוֹנָתָן וַיֹּאמֶר לוֹ בְּנֵי־נַעֲוֹת הַמַּרְדּוֹת
 הָלוֹא יָדַעְתִּי כִּי־בָחַר אֶתָּה לְבְנֵי־יִשְׁי לְבִשְׁתֶּךָ וּלְבִשֵׁת

ביאור על ההפטרה מתוך החומשים
ע"פ שי למורא

יח) ויאמרו לו יהונתן, יהונתן בן שאול המלך
 אמר לדוד. מחר חדש, מחר ראש חדש.
 ונפקדת בן יפקד מושבך, ונפירו אותו
 כשיחסר ממושבך יושב. יט) ושלשת תרד
 מאד, שלשה ימים תסתתר ותרד מאד בעמק
 להסתתר שם. כיום המעשה, כיום הל לנמרי,
 כלומר לפני ראש חדש. פרוש אחר, כיום מעשה
 השבועה שנשבע שאול ליהונתן שלא ימית את
 דוד, שגם אז הסתתר דוד שם. האבן האזל,
 האבן שהיתה אות להולכי דרכים. "האזל", הולכי
 הדרך, כמו "אזל" שפרושו הלך. כ) צדה אורה,
 לצד האבן אהיה מורה החצים. לשלח לי
 למטרה, שתהיה האבן לי למטרה. כא) קחנו
 ובאה, צא אתה בעצמך ממקום מחבואך וקחני
 ובוא אלי. כב) לך בן שלחך ה', לך לדרךך
 וברך, שהקב"ה אומר לך לברך ולהמליט.
 כג) והדבר אשר דברנו, הברית שפרטנו יחד.
 הנה ה', ה' יהיה עד. כד) אל מושב הקיר,
 בראש המסבים סמוך לקיר. ויקם יהונתן וישב
 אבנר מצד שאול, סדר הישיבה היה, שדוד
 היה יושב סמוך למלך, ואחריו יהונתן, ואחריו
 אבנר. וכיום שהוא כשהמלך ישב במקומו ויהונתן
 במקומו, ודוד לא בא, אם בן נשאר יהונתן יושב
 סמוך לאביו מבלי שהפסיק אדם אחר ביניהם, ואין
 מדרד הבן לישב בהסבה אצל אביו, לכן קם
 יהונתן ממקומו לשבת במקומו של אבנר, ואבנר
 ישב במקום של יהונתן כדי להפסיק בין שאול
 ליהונתן בנו, ומקומו של דוד נשאר פנוי שיוכל
 לבוא אחר כך. ויפקד מקום דוד, נחפר היה
 המקום מן היושב. כז) כי לא טהור, והם היו
 נשמרים מללכל יחד הטמא והטהור. או שהיו
 אוכלים זבחי שלמים, ואסור לממאים. וגם יתכן
 שאין מדרד המוסר לבוא טמא לשלחן המלך.
 כז) ממחרת החדש השני, כיום השני של
 ראש חדש, דהינו למחרת. כח) מעמדי, ממני
 לקח רשות בלכתו לבית לחם, ולא הלך בלי
 רשות. שלחני, תן לי רשות ללכת. כט) זכח
 משפחה, אותו היום היו בני משפחתו זוכים
 זבחי שלמים. והוא צנה לי אחי, ואחי הגדול צנה עלי להיות שם. ל) בן נעות המרדיות, בנה של מענתת המוסר, כלומר
 שאמו לא הוכיחתו בקטנותו ולא קבל מוסר בראוי. (ואמרו רז"ל, ששחטפו בני בנימין מבנות שילה שניצאו לחול בכרמים, היה שאול
 בישן ולא רצה לחטף, עד שבאה היא עצמה והעזה פניה ורדפה אחריו). כי בוחר אתה לבן ישי, שהוא ימלך. לבשתך, כשישמעו
 אנשים שאמה אוהב אדם שאני שונא, יאמרו שאינך בני, וזה יהיה לבשתך. ולבשת ערות אמה, ולבושה וחרפה של אמה.

עֲרוֹת אֶמְךָ: לֹא כִּי כָּל־הַיָּמִים אֲשֶׁר בְּנִי־יִשִׁי חַי עַל־
הָאֲדָמָה לֹא תִפּוֹן אֶתָּה וּמַלְכוּתְךָ וְעִתָּה שְׁלַח וְקַח
אֹתוֹ אֵלַי כִּי בְנֵי־מֹת הוּא: לֹא וַיַּעַן יְהוֹנָתָן אֶת־שְׂאוֹל
אָבִיו וַיֹּאמֶר אֵלָיו לָמָּה יוֹמֵת מָה עָשִׂה: לֹא וַיִּטֵּל שְׂאוֹל
אֶת־הַחֲנִית עָלָיו לְהַפְתּוֹ וַיִּדַע יְהוֹנָתָן כִּי־כָּלָה הִיא
מֵעַם אָבִיו לְהַמִּית אֶת־דָּוִד: לֹא וַיִּקָּם יְהוֹנָתָן מֵעַם
הַשְּׁלֶחָן בַּחֲרִי־אָף וְלֹא־אָכַל בְּיוֹם־הַחֲדָשׁ הַשְּׁנִי לֶחֶם כִּי

נִעְצַב אֶל־דָּוִד כִּי הִכְלִמוֹ אָבִיו: לֹא וַיְהִי בַּפֶּקֶד וַיֵּצֵא יְהוֹנָתָן הַשָּׂדֶה לְמוֹעֵד דָּוִד וְנָעַר קָמָן
עִמּוֹ: לֹא וַיֹּאמֶר לְנַעֲרוֹ רֵץ מֵצֵא נָא אֶת־הַחֲצִים אֲשֶׁר אֲנִכִּי מוֹרָה הַנָּעַר רֵץ וְהוֹאֲרֶה הַחֲצִי
לְהַעֲבֹרוֹ: לֹא וַיָּבֵא הַנָּעַר עַד־מְקוֹם הַחֲצִי אֲשֶׁר יָרָה יְהוֹנָתָן וַיִּקְרָא יְהוֹנָתָן אַחֲרָיו הַנָּעַר וַיֹּאמֶר
הֲלוֹא הַחֲצִי מִמֶּנִּי וְהִלָּאֵה: לֹא וַיִּקְרָא יְהוֹנָתָן אַחֲרָיו הַנָּעַר מְהֵרָה חוֹשָׁה אֶל־תַּעֲמֹד וַיִּלְקֹט
נֶעַר יְהוֹנָתָן אֶת־הַחֲצִים וַיָּבֵא אֶל־אֲדֹנָיו: לֹא וַתִּנָּעַר לֹא־יָדַע מְאוּמָה אֵךְ יְהוֹנָתָן וְדָוִד יָדְעוּ
אֶת־הַדְּבָר: מ וַיִּתֵּן יְהוֹנָתָן אֶת־כִּלָּיו אֶל־הַנָּעַר אֲשֶׁר־לוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ לָךְ הָבִיא הָעִיר: מֵא הַנָּעַר
בָּא וְדָוִד קָם מֵאֶצֶל הַגִּבּוֹר וַיִּפֹּל לְאַפָּיו אֶרְצָה וַיִּשְׁתַּחֲוֶה שְׁלֹשׁ פַּעַמַּיִם וַיִּשְׁקוּ ׀ אִישׁ אֶת־רַעְהוֹ
וַיִּכְבְּוּ אִישׁ אֶת־רַעְהוֹ עַד־דָּוִד הַגִּדְלִיל: מֵב וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן לְדָוִד לָךְ לְשָׁלוֹם אֲשֶׁר נִשְׁפַּעְנוּ
שְׁנֵינוּ אֲנַחְנוּ בְּשֵׁם יְהוָה לֵאמֹר יְהוָה יְהִיָּה ׀ בִּינִי וּבִינְךָ וּבֵין זֵרְעִי וּבֵין זֵרְעֶךָ עַד־עוֹלָם:

הַפְטָרָה לַשַּׁבָּת רֵאשׁ חוֹדֶשׁ לַשְּׁמוֹ"ת וּלְקִרְיָאָה בְּצִיבוֹר נִדְפְסָה לְקָמָן עַמ' קִנֵּד

הַמֶּשֶׁךְ בִּיאוֹר לַמֶּס' עִירוּבִין לְיוֹם רִבְעִי עַמ' א

17 בטלטול.
18 הגמרא מבארת את סברות מחלוקתם: פֶּאָפּוֹן שִׁישׁ לַבְּתִים מְחִיצוֹת
19 הַנִּיבְרוֹת, דְּהֵינּוּ, שֶׁאֵין הַבְּתִים מְחוּבְרִים זֶה לַזֶּה, אֲלֵא יֵשׁ הַפֶּסֶק
20 אוֹיֵר בֵּינֵיהֶם, וְהַעוֹמֵד עַל הַגֶּג רֹאֵה אֶת מְחִיצוֹת הַבַּיִת שֶׁמִּתְחַתֵּיו
21 [צִיּוֹר א] דְּכֹוֹלֵי עֲלָמָא לֹא פְּלִינֵי – לֹא נַחֲלִקוּ רַב וּשְׁמוּאֵל, אֲלֵא
22 הַכֹּל מוֹדִים שְׁדֵינִים אֶת מְחִיצוֹת הַבְּתִים כֵּאלִילוּ עוֹלוֹת וּמִפְסִיקוֹת בֵּין
23 הַגִּגוֹת, וְעַל כֵּן מוֹתֵר לַטִּלְטֵל בְּכֹל גַּג בְּפִנֵי עַצְמוֹ. כִּי פְּלִינֵי – אֵךְ
24 הַאֹפֶן שֶׁנַּחֲלִקוּ בּוֹ רַב וּשְׁמוּאֵל הוּא בְּמְחִיצוֹת שְׁאִינֵן נִיבְרוֹת,
25 דְּהֵינּוּ, בַּאֹפֶן שֶׁהַבְּתִים מְחוּבְרִים זֶה לַזֶּה וְהַעוֹמֵד עַל הַגֶּג אֵינוֹ
26 רֹאֵה אֶת מְחִיצַת הַבַּיִת שְׁבִין הַדִּירוּיִן מִתְחַתֵּיו [צִיּוֹר ב]. רַב אָמַר
27 אֵין מְטַלְמֵלִין בּוֹ [–בַּגֶּג כֹּזֵה] אֲלֵא בְּאַרְבַּע אַמּוֹת, מִשּׁוּם דְּלֹא אָמְרִינֵן
28 בַּאֹפֶן כֹּזֵה גּוֹד אֲפִיק מְחִיצָתָא, שֶׁהָרִי מְחִיצוֹת אֵינֵן נִיבְרוֹת וְאֵי
29 אִפְשָׁר לְהַעֲלוֹתָן. וְשְׁמוּאֵל אָמַר מוֹתֵר לְטַלְמֵל כְּכֹוֹל [–בְּכֹל הַגֶּג,
30 מִשּׁוּם דְּאָמְרִינֵן גּוֹד אֲפִיק מְחִיצָתָא, אֵף שֶׁאֵין מְחִיצוֹת נִיבְרוֹת.
31 הַגְּמָרָא מְקַשָּׁה עַל דְּבָרֵי רַב מִמְשַׁנְתּוּ: תֵּנּוּ – שְׁנֵינוּ בְּמִשְׁנָה, וְהַקְּבָעִים
32 אוֹמְרִים כֹּל אָחֵד וְאָחֵד מִגְּגוֹת הָעִיר הוּא

1 מתרצת הגמרא: אָמַר רַב הוּנָא כִּי יְהוּדָה אָמַר רַב שֵׁשֶׁת, לֹא – אֵין
2 רַבִּי מֵאִיר מִתִּיר לַטִּלְטֵל מְחִצֵר לַחֲצֵר דֶּרֶךְ גַּג הַכּוֹתֵל, אֲלֵא מִתִּיר
3 הוּא לְהַכְנִיִם וְלְהוֹצִיא מְחִצֵר לַחֲצֵר דֶּרֶךְ פְּתָחִים שִׁישׁ בְּכוֹתֵל,
4 שְׁבֹאֹפֶן זֶה אֵין מְקוֹם לְגוֹזֵר כֹּלֵל, אֲבָל אִם בֹּא לַטִּלְטֵל דֶּרֶךְ גַּג
5 הַכּוֹתֵל אֵינוֹ רְשָׁאי לַעֲשׂוֹת זֹאת.
6 שְׁנֵינוּ בְּמִשְׁנָה: וְהַקְּבָעִים אוֹמְרִים כֹּל אָחֵד וְאָחֵד רְשׁוּת כְּפִנֵי עַצְמוֹ.
7 הַגְּמָרָא מְבִיאָה מְחִלּוֹקַת אִמּוּרָאִים בְּשִׁיטַת חֲכָמִים: אֵי תָמַר –
8 נִאֲמַרְהָ מְחִלּוֹקַת בַּיִת הַמְדֻרָשׁ, לַעֲנִין גַּג הַפְּרוּץ בְּמִלּוּאוֹ גַּג אַחֵר,
9 לְשִׁיטַת חֲכָמִים הָאוּסְרִים לַטִּלְטֵל מִגַּג לְגַג בְּלֹא עִירוּב, הָאֵם מוֹתֵר
10 עַל כֹּל פְּנִים לַטִּלְטֵל בְּאוֹתוֹ הַגֶּג כּוֹלוֹ אוֹ לֹא. רַב אָמַר, אֵין מְטַלְמֵלִין
11 בּוֹ [–בַּגֶּג הַפְּרוּץ לְחִבְרִין] אֲלֵא בְּאַרְבַּע אַמּוֹת בְּלִבְד, שֶׁכֵּן הוּא הַדִּין
12 בְּכֹל רְשׁוֹת שֶׁנִּפְרָצָה בְּמִלּוּאָה לְרְשׁוֹת אַחֲרַת הָאִסּוּרָה לֵה בְּטִלְטוּל.
13 וְשְׁמוּאֵל אָמַר, מוֹתֵר לְטַלְמֵל כְּכֹוֹל, לְפִי שְׁאוּמְרִים כֹּזֵה גּוֹד אִסִּיק
14 מְחִיצָתָא, דְּהֵינּוּ שְׁדֵינִים אֶת מְחִיצוֹת הַעוֹמְדוֹת בֵּין הַדִּירוֹת
15 לְמִטָּה כֵּאלִילוּ עוֹלוֹת לְמַעַלָּה וּמִפְסִיקוֹת בֵּין גַּג שֶׁל הָאֲחֵד לְגַגוֹ שֶׁל
16 רַעְהוֹ, וְנִמְצָא שֶׁאֵין הַרְשׁוּת פְּרוּצָה בְּמִלּוּאָה לְמְקוֹם הָאִסּוּר לֵה

שיעורי תהלים לשבת פרשת קורח

קטע ממכתב כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ

ב"ה א' ט"ו סיון, תרפ"ח, ריגא

... בראשית שנת תרפ"ז באתי בבקשה לכללות אני"ש שיי אשר יקבעו, שבבתי-הכנסת אחר תפילת שחרית בכל מנין מתפללים יאמרו שיעורי תהלים (כמו שנחלק לימי החדש), ולאמר אחר זה קדיש כנהוג. ובקשתי זאת **בתקפה עומדת**, לזכות הרבים, (וראוי הי' לעשות כן בכל בית כנסת, כי איננו ענין פרטי של מפלגת החסידים יחיו בפרט), ובגלל זאת יתברכו ממקור הברכות בכל מילי דמיטב מנפש ועד בשר ...

<p>יום רביעי - כ"ז סיון מפרק קכ עד סוף פרק קלד</p>	<p>יום ראשון - כ"ד סיון מפרק קיג עד סוף פרק קיח</p>
<p>יום חמישי - כ"ח סיון מפרק קלה עד סוף פרק קלט</p>	<p>יום שני - כ"ה סיון פרק קיט מתחילת הפרק עד סוף פסוק צו</p>
<p>יום שישי - כ"ט סיון מפרק קמ עד סוף פרק קמד</p>	<p>יום שלישי - כ"ו סיון פרק קיט מפסוק צז עד סוף הפרק</p>
<p>שבת קודש - ל' סיון פרק כ מפרק קמה עד סוף פרק קנ</p>	

יום ראשון כ"ד סיון

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' 166, וזהו ג"כ ענין... עד עמ' פד, גבול ותכלית.

43 והתהוות החיות. ו"ממלא כל עלמין" - היא פחינת החיות
44 המתלבשת בפנימיות, תוך עצם הנברא, שהיא - החיות
45 שמבחינת "ממלא כל עלמין", מצמצמת בתוכו - של הנברא,
46 בצמצום רב, כפי ערך מהות הנברא, - שכן, כיוון שעל
47 החיות להתלבש

48 בפנימיותו של הנברא

49 ולהתאחד אתו, מן

50 ההכרח שהיא תצטמצם

51 לפי ערך מהותו של

52 הנברא - והנברא הוא הרי

53 בעל גבול, הרי מן ההכרח

54 שחיות זו תבוא באופן של

55 גבול, בצורה מוגבלת,

56 כדלהלן: שהיא - הנברא,

57 פעל גבול ותכלית

58 בכמותו ואיכותו, דהיינו

59 - המשמעות של "איכותו"

60 היא מעלתו וחיבתו -

61 של הנברא, שגם האיכות

62 והחיבות אינן החיות של

63 הנברא, הן באות רק מצד

64 גוף הנברא, כגון השמש,

65 שגופו יש לו גבול

66 ותכלית בכמותו, -

67 בגודל השמש, שהיא כמו

68 קסו פעמים בגודל כדור

69 הארץ²², ואיכותו

70 ומעלתו, - של השמש,

71 הוא אורו, גם כן יש לו גבול עד כמה יוכל להאיר, כי

72 לא יאיר לכלי תכלית, מאחר שהיא נברא - ונברא הוא

73 הרי מוגבל - ואם אמנם השמש מאירה למרחק רב, אבל בכל

74 זאת בהגבלה. וכן כל הנבראים הם פעלי גבול ותכלית,

75 כי מהארץ לרקיע מהלך ת"ק שנה כו'. - וכך בין רקיע

76 לרקיע גם כן מהלך ת"ק שנה. ואם כן - שלנבראים יש גבול

77 ותכלית, החיות המתלבשת בהם - בפנימיותם, היא בבחינת

78 צמצום רב ועצום, כי צריכה תחלה להתצמצם צמצומים

79 רבים ועצומים, עד שיתנהה מבחנה ואורה - של חיות זו,

80 עצם הנבראים כמות שהם, פעלי גבול ותכלית - שהרי

81 החיות עצמה אינה מוגבלת ולא בעלת תכלית, וכדי שיתהווה

82 ממנה נברא מוגבל, מן ההכרח שהיא תצטמצם בצמצומים

83 רבים, עד שתוכל להתלבש בנברא ולהתאחד אתו - כפי

84 שיוסבר להלן:

1 וזהו גם כן ענין "סובב כל עלמין", - שהוא מקיף וסובב את
2 כל העולמות, פרוש, - "סובב כל עלמין" אין הכוונה שהוא לא
3 נמצא חסדו שלום בעולם עצמו ורק מקיף עליו בלבד, וכך
4 משפיע בו, אלא המשמעות של "סובב" היא: דרך-משל,

5 כשאדם מתבונן באיזה

6 דבר חכמה בשכלו או

7 בדבר גשמי במחשבתו,

8 אי שכלו ומחשבתו

9 מקיפים על הדבר ההוא

10 המצוי במחשבתו או

11 בשכלו, - שהרי הדבר

12 נמצא בשכלו ובמחשבתו,

13 אך אין - השכל

14 והמחשבה, מקיפים על

15 הדבר ההוא ממש

16 בפעל ממש; - הם

17 מקיפים את ה"ציור" בלבד

18 של הדבר, אבל לא את

19 הדבר עצמו. דבר זה מובן

20 במיוחד בדבר גשמי,

21 שהדבר הגשמי עצמו הרי

22 נמצא בפועל ממש במקום

23 אחר, לא במחשבתו, שבה

24 נמצא רק "ציורו" של

25 הדבר, ורק את ה"ציור"

26 בלבד מקיפה מחשבתו,

27 אבל הקדושרון-הוא

28 דכתיב ביה - שלגביו

29 כתוב²¹: "כי לא מחשבתי מחשבותיכם וגו'" - שהמחשבה

30 שלמעלה היא באופן אחר לגמרי מאשר, להבדיל, מחשבתו של

31 אדם, הנה מחשבתי וידיעתי שיודע כל הנבראים, מקפת

32 כל נברא ונברא בפעל ממש, שהרי היא - המחשבה

33 שלמעלה, היא חיותו והתהוותו מאין ליש בפעל ממש. -

34 שלא כפי שהדבר אצל האדם, שהדבר המצוייר עצמו אינו

35 נמצא במחשבתו ואין מחשבתו משפיעה על הדבר, רק ציורו

36 של הדבר נמצא במחשבתו. ואילו המחשבה שלמעלה מקיפה

37 את הנברא ממש, והיא משפיעה בנברא להוותו מ"אין" ל"יש"

38 ולהחיותו. אך אין זה באופן שהחיות מצטמצמת בהתאם

39 לנברא, שאז היא יכולה להיקלט בפנימיותו של הנברא, אלא

40 חיות זו נשארת במדריגתה הנעלה, שהיא למעלה מעלה

41 מלהצטמצם עד שתוכל להיקלט בהתלבשות בפנימיותו של

42 הנברא - ובהיותה במדריגתה, היא משפיעה בנברא את ענין

שער היחוד והאמונה

וזהו ג"כ ענין סוכ"ע פי' ד"מ כשאדם מתבונן

באיזה דבר חכמה בשכלו או דבר גשמי במחשבתו

אזי שכלו ומחשבתו מקיפים על הדבר ההוא המצוייר

במחשבתו או בשכלו אך אין מקיפים על הדבר ההוא

ממש בפועל ממש. אבל הקב"ה דכתיב ביה כי לא

מחשבותי מחשבותיכם וגו' מחשבתו וידיעתו שיודע

כל הנבראים מקפת כל נברא ונברא בפ"מ שהרי

היא היא חיותו והתהוותו מאין ליש בפועל ממש.

וממלא כל עלמין היא בחי' החיות המתלבשת תוך

עצם הנברא שהיא מצומצמת בתוכו בצמצום רב

כפי ערך מהות הנברא שהוא בעל גבול ותכלית

בכמותו ואיכותו דהיינו מעלתו וחיבתו כגון השמש

שגופו יש לו גבול ותכלית בכמותו שהוא כמו קס"ז

פעמים כגודל כדור הארץ ואיכותו ומעלתו הוא אורו

ג"כ יש לו גבול עד כמה יוכל להאיר כי לא יאיר

לכלי תכלית מאחר שהוא נברא וכן כל הנבראים

הם בעלי גבול ותכלית כי מהארץ לרקיע מהלך ת"ק

שנה כו'. וא"כ החיות המלובשת בהם היא בבחי'

צמצום רב ועצום כי צריכה תחלה להתצמצם

צמצומים רבים ועצומים עד שיתהווה מכחה ואורה

עצם הנבראים כמות שהם בעלי גבול ותכלית

21. ישע"י נה, ח. 22. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "והנה ברמב"ם יסוה"ת (פ"ג ה"ח) כמו קע פעמים וכ"ה בהל' שבועות (פ"ה הכ"ב) קע פעמים. ול"ק על אדה"ז, כי בהקדמת פיה"מ להרמב"ם (ד"ה והנני נושא) נחית הרמב"ם לדייק יותר וכתוב: קסו ושלוש שמיניות פעם".

יום שני כ"ה סיון

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' פד, כי מקור החיות... עד עמ' פה, עצמן:

1 כי מקור החיות הוא רוח פיו של תקדושרון...
 2 המתלבש בעשרה מאמרות שבתורה, - בהם נבראו כל
 3 הנבראים, ורוח פיו ותברך היה יכול להתפשט לאין קץ
 4 ותכלית, ולברא עולמות אין קץ ותכלית לכמותם
 5 ואיכותם, ולהחיותם
 6 עדי עד, - לא כפי שהם
 7 כעת, מוגבלים בכמות 1
 8 ובאיכות, וקיומם אינו 2
 9 נצחי; ואילו מבחינת "רוח 3
 10 פיו" היו יכולים להיברא 4
 11 עולמות בלתי מוגבלים 5
 12 בכמותם ובאיכותם ובעלי 6
 13 קיום נצחי, ולא היה 7
 14 נברא עולם היה כלל - 8
 15 עולם הזה, שכל הנבראים 9
 16 שבו הם בעלי גבול 10
 17 ותכלית. ומחמת 11
 18 הצטמצמות החיות 12
 19 שמ"רוח פיו" יתברך, 13
 20 נתהווה העולם הזה עם 14
 21 נבראים בעלי גבול 15
 22 ותכלית. טעמו של דבר, 16
 23 מדוע היו יכולים להיברא 17
 24 עולמות בלי גבול ותכלית 18
 25 מבחינת "רוח פיו" יתברך 19
 26 (בלי צמצומים) - אומר 20
 27 רבנו הזקן במוסגר: (שגמו 21
 28 שתקדושרון...הוא 22
 29 נקרא "אין-סוף", כך כל 23
 30 מדותיו ופעולותיו, - הן 24
 31 אין סוף, דאיהו וגרמיהו 25
 32 תד, - הוא ומדותיו הם 26
 33 דבר אחד, היינו - כלומר, 27
 34 החיות הנמשכת 28
 35 ממדותיו, שהן חסד 29
 36 ורחמים ושאר מדותיו הקדושות, - נמשכת החיות מהן על
 37 ידי התלבשותן שמתלבשות - המדות ברונ פיו - בספירת
 38 המלכות, ההתהוות היא ממאמר ו"רוח פיו" יתברך, ככתוב:²³
 39 "כי הוא אמר ויהי, ו"עולם" - על ידי - "חסד ויגנה"²⁴, -
 40 שהעולם נבנה על ידי מדת החסד. כיצד, איפוא, זה בא משניהם
 41 - מחסד ומדבר ה' (מלכות)? - אלא הכוונה היא שמדת החסד
 42 מתלבשת בדבר ה' ו"רוח פיו" - שהתהוות היא, כדבר ה'
 43 ורוח פיו הנעשה בלי ולבוש לחסד זה, - שממנו נברא
 44 העולם, כהדין קמצא דלבושיה מיניה וביה)²⁵. - כאותו צב,

45 שלבושו הוא ממנו ובו עצמו. כך "רוח פיו" הוא לבוש וכלי
 46 המאוחד עם מדת החסד, שממנה מתהווה העולם - הרי,
 47 שמהחיות שמ"רוח פיו" היו יכולים להיברא עולמות בלי גבול
 48 ותכלית, אלא שצמצום תקדושרון הוא האור והחיות
 49 שיוכל להתפשט מרוח
 50 פיו, והלבישו תוך
 51 כי צרופי אותיות של
 52 עשרה מאמרות וצירופי
 53 צירופיהן בחלופי
 54 ותמורות האותיות
 55 עצמן ובהשבונו
 56 ומספרן. שכל חלופ
 57 ותמורה - של האותיות,
 58 מורה על ירידת האור
 59 והחיות למדרגה
 60 למדרגה, דהינו שיוכל -
 61 האור והחיות, לברוא
 62 ולהחיות ברואים -
 63 כאלה, שמדרגות
 64 איכותם ומעלתם היא
 65 פחותה ממדרגות
 66 איכות ומעלת הברואים
 67 הנבראים מאותיות
 68 ותיבות עצמן שבעשרה
 69 מאמרות, שבהן -
 70 ב"עשרה מאמרות",
 71 מתלבש תקדושרון
 72 הוא בכבודו ובעצמו
 73 שהן מדותיו - שהן דבר
 74 אחד אתו יתברך "בכבודו
 75 ובעצמו". והחשבון - גם
 76 בלי חילופי אותיות, אלא
 77 חשבון המספר של
 78 האותיות, מורה על
 79 מעוט האור והחיות,
 80 מעוט אחר מעוט, עד שלא נשאר ממנו - מהחיות, אלא
 81 בחינה אחרונה, שהוא בחינת החשבון ומספר, כמה מיני
 82 בחות ומדרגות כלולות באור וחיות היה המלבש בצירוף
 83 זה של תבנה זו - וכמה שנשאר מזה - על כך מורה החשבון -
 84 הרי שזו ירידה אחר ירידה ומיעוט אחר מיעוט. (ואחר כל
 85 הצמצומים האלה וביצא בהן, כאשר גזרה חכמתו
 86 ותברך, - כמה ואיזה צמצומים יהיו, הוא, שהיה יכול האור
 87 והחיות להתלבש גם בתחתונים, כמו אבנים ועפר הדומם,
 88 - ובהם אינה נראית שום חיות רוחנית, כלומר, בנבראים

23. תהלים לג, ט. 24. שם פט, ג. 25. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "כדלעיל ח"א ספכ"א. ל' ב"ר פכ"א, ה".

1 התחתונים עצמם, הם מהסוג הנחות ביותר, כי "אבן", דרך
 2 משל, שמה - שיש בה האותיות ב"ת ונ"ן, מורה כי שרשה
 3 - של האבן, משם העולה פ"ן - חמשים ושנים, במספרו, -
 4 השם ב"ן בא מאופן מילוי מסויים של שם הוי', ועוד אלף -
 5 במלה "אבן", נוספת
 6 משם אחר²⁶, (לישעם)
 7 [נראה דצריך להיות: 1
 8 ["למעם"] הירוע 2
 9 ליוצרה. - מדוע נוסף 3
 10 למלה "אבן" האל"ף, 4
 11 למרות ששרשה הוא 5
 12 משום ב"ן, בלי אל"ף. 6
 13 והנה, שם פ"ן בעצמו 7
 14 הוא בעולמות עליונים 8
 15 מאד, - כיצד, איפוא, 9
 16 מתהווה ממנו אבן 10
 17 גשמית? רק שעל ידי 11
 18 צמצומים רבים 12
 19 ועצומים מדרגה - 13
 20 עליונה יותר, למדרגה, - 14
 21 תחתונה יותר, ירד ממנו 15
 22 - מהשם ב"ן שבעולמות
 23 העליונים, חיות מועט במאד מאד, עד שיוכל להתלבש
 24 באבן, וזו היא נפש הדומם - החיות המצומצמת, המחיה
 25 ומתנה אותו - את האבן, מאין ליש בכל רגע, וכמו
 26 שנתבאר לעיל. - שגם בדומם יש נפש רוחנית המחיה ומהווה
 27 אותו מאין ליש. וזו - החיות המצומצמת ביותר להחיות
 28 ולהוות את הנבראים, היא פחיתת "ממלא כל עלמין", -

שער היחוד והאמונה

כמו אבנים ועפר הדומם כי אבן ד"מ שמה מורה
 כי שרשה משם העולה ב"ן במספרו ועוד אלף נוספת
 משם אחר (לישעם) [נר' דצ"ל למעם] הירוע ליוצרה.
 והנה שם ב"ן בעצמו הוא בעולמות עליונים מאד
 רק שע"י צמצומים רבים ועצומים ממדרגה למדרגה
 ירד ממנו חיות מועט במאד מאד עד שיוכל
 להתלבש באבן וזו היא נפש הדומם המחיה ומהווה
 אותו מאין ליש בכל רגע וכמש"ל וזו היא בחי'
 ממכ"ע משא"כ בחי' סוכ"ע) וכל כח ומדרגה יכול
 לברוא ברואים כפי בחי' מדרגה זו גם כן לאין קץ
 ותכלית בכמותם ואיכותם להחיות עדי עד מאחר
 שהוא כח ה' המתפשט ונאצל מרוח פיו ואין מעצור
 בו. אך שלא יהי' איכותם במעלה גדולה כ"כ
 כאיכות ומעלת ברואים שיוכלו להבראות מבחי' כח
 ומדרגת האותיות עצמן:

ומפרש, מרוח פיו, ואין מעצור בו, - אין מעצור לפניו
 מלהתפשט בצורה כזו, אך שלא יהיה איכותם במעלה
 גדולה כל כך, כאיכות ומעלת ברואים שיוכלו להבראות
 מפחיתת כח ומדרגת האותיות עצמן: - ואילו הנבראים
 המתהווים מחילופי האותיות, ומה גם מחשבון האותיות, הם
 למטה באיכות ובמעלה.

יום שלישי כ"ו סיון

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' פה, פרק ח והנה מ"ש... עד עמ' 170, ולצייר בשכלם.

57 פרק ה. בפרק הקודם, פרק ז', הסביר רבנו הזקן, שמשמעות הכתוב
 58 "אני ה' לא שנית" היא, שהתהוות העולם לא "פעלה" שום שינוי
 59 באחדותו של הקב"ה - לא בו עצמו ולא בדעתו ובידיעתו. שהרי,
 60 למרות שיש מקום לומר,
 61 שבמה שנתהו נבראים
 62 שהקב"ה יודע אותם, נוסף
 63 בידיעה שלמעלה - ידיעת
 64 הנבראים - הנה באמת אין
 65 הדבר כך. שכן, הידיעה
 66 שלמעלה היא דבר אחד עם
 67 הקב"ה עצמו (אין זה כמו
 68 שהדבר אצל האדם,
 69 שהידיעה היא דבר נוסף בנפשו, כי נפשו של האדם היא מורכבת, ולא
 70 אחדות פשוטה). כיוון שאחדותו יתברך היא אחדות פשוטה, בלי שום
 71 הרכבה, מן ההכרח לומר שידיעתו היא סוג ידיעה אחר לגמרי: בידיעת
 72 עצמו הוא יודע כל הנבראים המתהווים ממנו, וידיעת עצמו" הרי ישנה

שער היחוד והאמונה

פרק ח והנה מ"ש הרמב"ם ז"ל שהקב"ה מהותו
 ועצמותו ודעתו הכל אחד ממש
 אחדות פשוטה ולא מורכבת כלל כן הענין ממש
 בכל מדותיו של הקב"ה ובכל שמותיו הקדושים
 והכינויים שכינו לו הנביאים וחז"ל כגון חנון ורחום
 וחסיד וכיוצא בהן וכן מה שנקרא חכם דכתיב
 שחקדוש-ברוך-הוא מהותו ועצמותו ודעתו הכל אחד
 ממש, אחדות פשוטה ולא מורכבת כלל - כן הענין ממש
 בכל מדותיו של הקדוש - ברוך - הוא, ובכל שמותיו
 הקדושים והכינויים שכינו לו הנביאים וחקמינו וזכרונם

26. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "ראה אוה"ת להצ"צ עה"פ ויקח מאבני המקום שאל"ף משם מ"ה. עד"ז בתו"א משפטים (עח,

1 לְבָרְכָהּ, כְּגוֹן – מה שהנביאים וחכמינו ז"ל מכנים את הקב"ה
 2 בתור: "תנוון" ו"רחום" ו"חסיד" וכיוצא בזה, – מדות בהן
 3 מכנים את הקב"ה, וכן מה שנקרא – הקב"ה, "חכם",
 4 דְּבָרֵיכֶם: – כמו שכתוב: "יגם הוא חכם וגו'", וכן – גם,
 5 רְצוֹנוֹ – כמו שכתוב:
 6 "בִּי רוּצָה ה' אֵת

שער היתוד והאמונה

7 יִרְאוּ" ו"הפין חסד
 8 הוא" – לעשות חסד עם
 9 נבראים,
 10 בְּתוֹשָׁבְתֵם שֶׁל רְשָׁעִים
 11 וְאִינוּ הִפִּין כְּמִיתָתְם
 12 וּבְרָשָׁעֵתְם" – הרי יש
 13 כאן שני הענינים, מה
 14 שהוא רוצה ומה שהוא
 15 לא רוצה ו"מהור עינים
 16 מְרֵאוֹת בְּרָע" – דבר
 17 שאין הוא רוצה בו. הרי
 18 שמייחסים להקב"ה גם
 19 מדות, גם חכמה ושכל
 20 וגם רצון – אך אין רצונו
 21 וְחֻכְמָתוֹ וּמְדַת חֶסֶדוֹ
 22 וְרַחֲמָנוּתוֹ וְשֵׁאֵר
 23 מְדוּתָיו מוֹסִיפִים בּוֹ
 24 רְבוּי וְהִרְבֵּה חֶסֶד
 25 וְשֵׁלוֹם בְּמַהוּתוֹ
 26 וְעֲצֻמוֹתוֹ, אֵלָּא עֲצֻמוֹתוֹ
 27 וּמַהוּתוֹ וְרְצוֹנוֹ וְחֻכְמָתוֹ
 28 וּבִינָתוֹ וְדַעְתּוֹ, וּמְדַת
 29 חֶסֶדוֹ וּגְבוּרָתוֹ וְרַחֲמָנוּתוֹ, וְתַפְאֵרְתּוֹ הַכְּלוּלָה מְחֻסְדּוֹ
 30 וּגְבוּרָתוֹ, וְכֵן שֵׁאֵר מְדוּתָיו הַקְּדוּשׁוֹת – הרי עצמותו
 31 ומהותו וכל כוחותיו, רצון וספירות, חב"ד ומדות, הם הכל
 32 אֲחֵדוּת פְּשוּטָה מִמֶּשׁ, שֶׁהִיא הִיא עֲצֻמוֹתוֹ וּמַהוּתוֹ, וְכֵמוֹ
 33 שֶׁתֵּבַת הַרְמְב"ם ו"ל, שְׁדָרְךָ זֶה – שדעתו וכדומה של

וגם הוא חכם וגו' וכן רצונו כי רוצה ה' את יראיו
 וחפץ חסד הוא ורוצה בתשובתם של רשעים ואינו
 חפץ במיתתם וברשעתם וטהור עינים מראות ברע
 אין רצונו וחכמתו ומדת חסדו ורחמנותו ושאר
 מדותיו מוסיפים בו ריבוי והרכבה ח"ו במהותו ועצמותו
 אלא עצמותו ומהותו ורצונו וחכמתו ובינתו ודעתו
 ומדת חסדו וגבורתו ורחמנותו ותפארתו הכלולה
 מחסדו וגבורתו וכן שאר מדותיו הקדושות הכל
 אחדות פשוטה ממש שהיא היא עצמותו ומהותו
 וכמ"ש הרמב"ם ז"ל שדבר זה אין כח בפה לאמרו
 ולא באזן לשמעו ולא בלב האדם להכירו על בוריו
 כי האדם מצייר בשכלו כל המושכלות שרוצה
 להשכיל ולהבין הכל כמות שהם בו כגון שרוצה
 לצייר בשכלו מהות הרצון או מהות חכמה או בינה
 או דעת או מהות מדת חסד ורחמים וכיוצא בהן
 הוא מצייר כולן כמות שהן בו אבל באמת הקדוש
 ב"ה הוא רם ונשא וקדוש שמו כלומר שהוא קדוש
 ומובדל ריבוא רבבות עד אין קץ ותכלית מדרגות
 הבדלות למעלה מעלה מערך וסוג ומין כל התשבחות
 והמעלות שיוכלו הנבראים להשיג ולצייר בשכלם
 רבבות עד אין קץ ותכלית מדרגות הבדלות, למעלה
 מעלה מערך וסוג ומין כל התשבחות והמעלות שיוכלו
 הנבראים להשיג ולצייר בשכלם. – לכן הוא נקרא "הקדוש
 ברוך הוא", כי הוא קדוש ומובדל מכל מדריגה ומעלה שבגדר
 השגתו של נברא;

יום רביעי כ"ז סיון

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' 170, כי המעלה ומדרגה... עד עמ' פו, ומקור החיות:

67 בִּי הַמַּעֲלָה וּמְדַרְגָה הָרֵאשׁוֹנָה אֲצֵל הַנְּבִרָאִים הִיא הַחֻכְמָה, נקראת חכמה "ראשית", בִּי בְּאֵמַת הִיא – חכמה, רֵאשִׁית
 68 שְׁלֹכֵן נְקֵרָאֵת – החכמה, "ראשית", – "ראשית חכמה", ועל ומקור כל החיות בנבראים, בִּי מֵהַחֻכְמָה נִמְשָׁכוֹת בֵּינָה
 69 "בראשית (ברא אלקים)" וְדַעְתּוֹ, וְמַהֲוֵן – (מחכמה)

שער היתוד והאמונה

70 אומר תרגום יונתן:
 71 "בחכמתא" – משמעות
 72 המלה "ראשית" היא לא
 73 רק ראשונה, אלא –
 74 הנעלית ביותר והמקור
 75 של כל השאר, ובגלל כך

כי המעלה ומדרגה הראשונה אצל הנבראים היא
 החכמה שלכן נקראת ראשית כי באמת היא ראשית
 ומקור כל החיות בנבראים כי מהחכמה נמשכות
 בינה ודעת ומהן נמשכות כל המדות שבנפש
 כמו אהבה וחסד ורחמים וכיוצא בהן
 המדות המהותיות
 המשפלות, כמו אהבה
 וחסד ורחמים וכיוצא
 בהן – כל המדות באות
 מהשכל – חכמה, בינה

סע"ב). במאו"א (א, ד) מפרש באופן אחר. וראה ג"כ לקו"ת שה"ש (יג, ב) קה"י מע' אבן ועוד. וי"ל שלכן כתב כאן סתם משם אחר
 כי אית אבן ואת אבן (זח"ג רעט, ב). 1. ישע"י לא, ב. 2. תהלים קמו, יא. 3. מיכה ז, יח. 4. ראה יחזקאל יח, כג. תפילת נעילה.
 5. חבקוק א, יג. 6. תהלים קיא, א.

41 למעשה, מן ההכרח שהם יעברו השתלשלות וירידה כזו בדוגמת
42 הירידה שישנה בדיבור, כשהוא מדבר ומצווה לזולת לתת, הרי
43 כח הנפש וחיותה המתלבש בעשייה זו, - בעשיית הדבר, הוא
44 כאין ממש לגבי כח הנפש וחיותה המתלבש בדבור האדם,
45 וכערך ומשל הגוף
46 לנשמה, - כשם שאין

47 שום השתוות בין הגוף
48 לנשמה, כך לא שייך
49 להשוות את הכוח והחיות
50 של הנפש המתלבשים
51 במעשה, לגבי הכוח
52 והחיות המתבטאים
53 בדיבור; וכשהכוח וחיות
54 הנפש ירדו עד לעשיית
55 הדבר במעשה, עבר כבר
56 הכוח צמצום גדול בהרבה
57 מאשר הכוח שבדיבור;
58 וכן ערך אותיות הדיבור
59 לאותיות המחשבה, -
60 אותיות הדיבור לגבי
61 אותיות המחשבה, אין להן
62 ערך כלל, כשם שאין שום
63 ערך לאותיות הדיבור
64 לגבי אותיות המחשבה,
65 וכן ערך אותיות
66 המחשבה למהות המדה
67 המלכשת בה ומחיה
68 אותה, - כאמור לעיל,
69 שהמדה היא החיות של

70 המחשבה שהוא חושב, כך שאין למחשבה שום ערך כלל לגבי
71 המדה, וכן ערך מהות וחיות המדה לגבי החכמה ובינה
72 ודעת, שכללותן הוא השכל שממנו נמשכה מדה זו - הרי,
73 שבכל סדר ירדת המדרגות מלמעלה למטה, אין למדריגה
74 התחתונה שום ערך כלל לגבי המדריגה שמעליה: למדות אין
75 שום ערך לגבי שכל, למחשבה אין שום ערך לגבי המדה, וכך
76 לדיבור לגבי המחשבה, ולמעשה לגבי דיבור. וכל זה - הוא,
77 בנפש האדם ונפש כל הפרואים שכלל העולמות עליונים
78 ותחתונים, שכללם החכמה היא ראשית ומקור החיות: -
79 ואילו הקב"ה - יסביר רבנו הזקן בפרק הבא - הוא כל כך נעלה
80 מחכמה, שהיא לגבי כעשיה ממש.

1 ודעת. וכנראה - כפי שרואים, בחוש, שהקטן שאין בו דעת
2 הוא בכעס תמיד ואכזרי, וגם אהבתו היא לדברים קטנים
3 שאין ראוי לאהבם, וכל כך למה? מפני שאין בו דעת לאהב
4 דברים הראויים לאהבם, שהאהבה כפי הדעת. - כשיש
5 לאדם יותר דעת,
6 מתבטאת גם אהבתו

7 לדברים יקרי ערך יותר; 1
8 ואם דעתו פחותה, גם 2
9 אהבתו היא לדברים 3
10 פחותי ערך. כלומר, 4
11 המדות תלויות בשכל, 5
12 בדעת - מפני שהן נמשכות 6
13 משכל ודעת. ומהמדות 7
14 שפנפוש נמשכות בה 8
15 תבות ואותיות 9
16 המחשבה, - מן המדות 10
17 נוצרות בנפש האותיות 11
18 והמלים של המחשבה, 12
19 שהנפש מחשבת בדבר 13
20 שאהבת, או איך לפעל 14
21 תהסד ורחמים, וכן 15
22 בשאר מדות. - שמהן 16
23 באות האותיות 17
24 שבמחשבה, ומחשבתו של 18
25 אדם קשורה במדות. וכל 19
26 מחשבה שפעולם - 20
27 מלכשת בה איזו מדה 21
28 המביאה לחשב מחשבה 22
29 זו, ומדה זו היא חיותה

30 של מחשבה זו. - המדה שהביאה את המחשבה הזו היא המחיה
31 אותה, ומאותיות המחשבה - שהאדם חושב, נמשכות
32 אותיות הדיבור, - שהאדם מדבר, והן - האותיות שבמחשבה,
33 חיותן ממש. - של אותיות הדבור שהאדם דובר. והדיבור מביא
34 לידי מעשה הצדקה וחסד, כגון המלך שמצוה לעבדיו ליתן.
35 - דבר של טוב וחסד, הרי זה, שציווי המלך "פועל" שמחשבת
36 המלך תבוא על ידי דיבורו במעשה בפועל, וגם כשהאדם עושה
37 בעצמו איזה דבר - את מה שהוא חושב לעשות - שבמקרה זה
38 אין זה צריך לכאורה לעבור דרך הדיבור, אלא ממחשבה מיד
39 למעשה: הוא חושב לעשות מעשה והוא עושה אותו, מוסבר מיד
40 להלן, שגם במקרה כזה, כדי שהכוח והחיות יבאו ממחשבה

שער היחוד והאמונה

יום חמישי כ"ח סיון

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' פו, פרק ט אבל לגבי... עד עמ' פו, אין קץ.

1 פרק ט. אבל לגבי הקדוש-ברוך-הוא, מדרגת החכמה,
 2 שהיא תחלת מחשבה וראשיתה, - ומקורה, היא סוף
 3 מעשה אצלו, דהיינו שנחשבת כאלו היא פחינת ומדרגת
 4 עשייה לגבי הקדוש-ברוך-הוא, כדכתיב: - כמו שכתוב:
 5 "כלם בחכמה עשית".
 6 - שלכאורה, היה מתאים
 7 להשתמש לגבי חכמה, 1
 8 במלה "השכלת" (כולם) 2
 9 בחכמה השכלת) או 3
 10 בלשון אחרת של שכל - 4
 11 מדוע אומר הפסוק 5
 12 "עשית" כשמדובר אודות 6
 13 חכמה? - אלא הכוונה 7
 14 היא, שחכמה היא כעשייה 8
 15 לגבי הקב"ה, ותינו 9
 16 לומר, שבערך תחיות 10
 17 שבעשייה גופנית 11
 18 ונשמת לערך תיות 12
 19 תחכמה, שהיא - 13
 20 החכמה, ראשית ומקור 14
 21 תיות פאדם וכל 15
 22 הפרואים נשמיים, - 16
 23 שלגבי חכמה, מקור 17
 24 תיות ותחילתה, אין שום 18
 25 ערך כלל לתיות של 19
 26 עשייה, שהיא תיות 20
 27 הנמוכה ביותר, שהיא -
 28 תיות של עשייה, היא פאין לגבי תיות שבאותיות הדבור,
 29 שהיא - תיות של אותיות הדיבור, היא פאין לגבי תיות
 30 שבאותיות תחשבה, שהיא - תיות שמאותיות המחשבה,
 31 היא פאין לגבי תיות ומעלת תיות שמחה נמשכה
 32 תחשבה זו - כפי שהוסבר לעיל, שכל האותיות שבמחשבה
 33 באות מאיזו מדה שהיא הגורמת שהנפש תהרהר באותיות
 34 מחשבה אלו. הרי ברור הדבר, שהתיות של אותיות המחשבה,

היא כאפס לגבי תיות של המדות, שממנה באות אותיות
 מחשבה אלו, שהיא - תיות של המדות, היא פאין לגבי
 תיות ומעלת ומדרגת תחכמה בינה ודעת מקור המדות
 - הרי, שמעשייה עד לעליונות החכמה, ישנן חמש מדרגות,
 שכל אחת מהן היא כאין
 לגבי המדרגה שלמעלה
 ממנה - הרי על אחת
 כמה וכמה שמהתחתון
 ביותר (עשייה) לגבי
 העליון ביותר (חכמה),
 וכערך שבין עשייה לגבי
 חכמה - פן ממש ערך
 מדרגת ומעלת תחכמה,
 שהיא ראשית ומקור
 תיות שפכל
 העולמות, - שכן, כאן
 מדובר אודות ספירת
 החכמה של עולם
 האצילות, שהיא המקור
 לעולם האצילות, שהוא
 העולם העליון ביותר,
 וממילא מקור שאר
 העולמות שלמטה מעולם
 האצילות - לחכמה זו אין
 כל ערך, לגבי הקדוש-
 ברוך-הוא פכבודו
 ובעצמו, המרום
 והמתנשא רבוא רבבות מדרגות רוממות
 יותר מרוממות מדרגת החכמה על בחי' תיות שבעשייה
 שהיא רוממות חמש מדרגות לבד שהן מדרגות בחי'
 עשייה ודבור ומחשבה ומדות ושכל אבל הקדוש ב"ה
 רם ומתנשא ממדרגת החכמה רבבות מדרגות כאלו
 עד אין קץ

והמתנשא רבוא רבבות מדרגות רוממות, יותר
 מרוממות מדרגת תחכמה על פחינת תיות שבעשייה,
 שהיא - רוממות החכמה לגבי עשייה, היא רוממות - של,
 חמש מדרגות לבד, שהן מדרגות פחינת עשייה ודבור
 ומחשבה ומדות ושכל. אבל הקדוש-ברוך-הוא רם
 ומתנשא ממדרגת תחכמה רבבות מדרגות כאלו עד אין
 קץ.

יום שישי כ"ט סיון

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' פו, רק מפני שאין... עד עמ' פז, ידוע למשכילים.

שער היחוד והאמונה

69 רק - אם כך הדבר, מדוע
 70 אנו אומרים רק שחכמה 21
 71 לגבי הקב"ה היא כמו 22
 72 עשייה לגבי חכמה, הרי 23
 73 ה"עצם" הוא למעלה

רק מפני שאין נבואים כח להשיג רק
 ההשתלשלות ממדרגת חכמה שהיא ראשיתם למדרגת
 עשייה השפלה לכך אנו אומרים שלגבי הקדוש ב"ה
 ההשתלשלות ממדרגת

48 עליונים, ואפילו מדרגת חכמה עלאה - החכמה העליונה,
 49 שבעולם האצילות, המחיה את כלם, - כל הנבראים וכל עניני
 50 שכל, פדכתיבו: - כמו שכתוב: "כלם פחכמה עשיתי". -
 51 שהתהוות כל הנבראים וחיותם היא מ"חכמה", היינו חכמה

דאצילות, אף על פי כן
 לגבי הקב"ה נחשבת גם

חכמה עלאה (עליונה)
 שבעולם האצילות עולם
 העשיה. שכן, הקב"ה הוא
 בלי ערך למעלה מחכמה
 שבאצילות - ממילא לא
 מתאים כלל לומר, שאי
 אפשר להבינו בחכמה
 ושכל, כיוון שענין החכמה
 והשכל אינו ה"חוש" כלל
 שעל ידו אפשר להשיגו,
 כי הוא למעלה לגמרי
 מכך. ומה שתקדוש
 פרוך הוא נקרא "חכם"
 פכתוב, - הרי שכן
 מייחסים לו ענין החכמה,
 וגם חכמינו זכרונם
 לברכה פנו לו מדרגת
 ומעלת החכמה, - שהוא
 יתברך חכם, הינו משום
 שהוא מקור החכמה,
 שממנו יתברך נמשך
 ונאצל - לגבי נבראים
 נאמר הלשון "נברא", דבר
 שנוצר, ולגבי מדריגה
 שמעולם האצילות,
 הלשון הוא "נאצל",
 שנאצל ונפרש ממנו
 יתברך מדריגה זו ונאצל

זה, מהות מדרגת חכמה עלאה - עליונה, שבעולם האצילות.
 82 וכן - מה שקוראים לקב"ה בשם: "רחום" ו"חסיד", - למרות
 83 שהוא למעלה לגמרי ממדות רחמים וחסד, הרי זה מפני על שם
 84 שהוא מקור הרחמים והחסדים. וכן שאר המדות, - שמה
 85 שמציינים את הקב"ה במדות האחרות, הרי זה מפני שהוא מקור
 86 למדות אלו, שכלן - כל המדות, נמשכו ונאצלו ממנו יתברך.
 87 ודרך וענין ההמשכה והאצילות, - כיצד נמשכו ונאצלו
 88 חכמה ומדות מהקב"ה, שהוא למעלה לגמרי מחכמה ומדות,
 89 ואף גם אחרי שנמשך ענין החכמה והמדות, הן דבר אחד אתו
 90 יתברך, איך - נמשך ונאצל ענין החכמה והמדות מ"אין סוף"
 91 שלמעלה לגמרי מחכמה ומדות, ומה - איזו מהות נאצלה כאן,
 92 שבהיותה ענין של חכמה או מדות, היא דבר אחד אתו יתברך,
 93 הנה דבר זה ידוע למשכילים.
 94

1 חכמה, שהיא ראשיתם, - איך שהיא יורדת למדרגת עשיה
 2 השפלה, לכך אנו אומרים שלגבי הקדוש פרוך הוא
 3 נחשבת מדרגת החכמה במדרגת עשיה ממש, - שמחכמה
 4 עד עשיה בנבראים היא הירידה הגדולה ביותר של מדריגות

שבאפשרותם להשיג,
 6 דהיינו לומר - כלומר,

7 שהוא - יתברך, רם ונשא
 8 ונעלה עליו רב מאד
 9 מאד ממדרגת החכמה.
 10 ולא שיך כלל לחכם
 11 אצלו שום ענין המתנים
 12 לחכמה, אפילו - לא
 13 בדרך מעלה ועליו רב, -
 14 אפילו התייחסות לחכמה
 15 כדי לציין איך הוא ברוך -
 16 הוא למעלה מחכמה - גם
 17 זה אינו מתאים, כגון
 18 לומר עליו - על הקב"ה,
 19 שאי אפשר לשום נברא
 20 עליונים ותיחונים
 21 להשיג חכמתו או
 22 מהותו, - כאן הרי
 23 משתמשים בענין ההבנה
 24 באופן של שלילה
 25 ועליונות, שאי אפשר
 26 להבין את הקב"ה - ובכל
 27 זאת לא שיך לומר כך
 28 אודות הקב"ה, פי ענין
 29 ההשגה מתנים ונפל -
 30 רק על דבר חכמה ושכל,
 31 לומר שאפשר להשיגו,
 32 או אי אפשר להשיגו
 33 מפני עמק המשגו; אבל
 34 תקדוש פרוך הוא

35 שהוא למעלה מן השכל והחכמה - לא שיך כלל לומר בו
 36 שאי אפשר להשיגו מפני עמק המשגו, - וזאת מפני פי -
 37 הקב"ה, אינו פכחיות השגה כלל, והאומר עליו - על הקב"ה,
 38 שאי אפשר להשיגו - הוא פאומר על איזו חכמה רמה
 39 ועמוקה, שאי אפשר למששה בידים מפני עמק המשגו, שכל
 40 השומע - דברים אלה, יצחק לו, לפי שחוש המשגו אינו
 41 מתנים ונפל אלא על עשיה גשמית הנתפסת בידים, - דבר
 42 גשמי, הנעשה ונלקח בידים, מתאים לומר עליו, שיכולים
 43 למששו בידים, ואילו ענין של שכל, ה"מתקבל" בשכל בלבד, לא
 44 מתאים כלל לומר שהחכמה היא כל כך עמוקה, שאי אפשר
 45 למשש אותה בידים. וככה ממש נחשבת לגבי הקדוש פרוך
 46 הוא מדרגת השכל וההשגה בעשיה גשמית ממש, ואפילו
 47 השגת שכלים - נמצאים בעלי הבנה גדולה, שבעולמות

2. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "בבי יותר בכ"מ בדא"ח - לדוגמא מצות האמנת אלקות וכו'". מראי-מקומות בענין זה אפשר

יום שבת קודש ל' סיון

מורה שיעור לשנה פשוטה: מעמ' פז, הגה"ה (סוד הצמצום... עד עמ' פז, מן השכל:

40 וְהִלְפֵּשָׁה הַנּוֹפֵךְ לְעֵיל – כאמור לעיל, של האור בכלים, לא
 41 שִׁיךְ בְּלֵל לֹמֵר "הוא תיודע, והוא המדע וכו'", – כלומר,
 42 לא שייך כלל לומר בו ענין של ידיעה, גם לא באופן של "הוא
 43 היודע הוא המדע וכו'", כ"י – הקב"ה, אֵינוֹ בְּחִינַת וְגַדְרַת

שער היחוד והאמונה

הגה"ה

44 וּמַדַּע כְּלָל חֲסֵי-וְשָׁלוֹם,
 45 אֶלָּא – הוא, לְמַעַלָּה
 46 מְעַלָּה עֲלוֹי רַב עַד אֵין

(סוד הצמצום באור א"ם ב"ה וצמצום א"ק וסוד הדיקנא שסוד כל הצמצומים לצמצום האור שיתלבש בבחי' כלים ד"ם והנה אחר שנתלבש אור א"ם בבחי' כלים דחב"ד או שייך לומר מ"ש הרמב"ם הוא היודע והוא המדע והוא הידוע ובידיעת עצמו וכו' לפי שבחי' כלים דאצילות נעשים נשמה וחיות לבי"ע ולכל אשר בהם אבל בלי צמצום והלכשה הנ"ל לא שייך כלל לומר הוא היודע והוא המדע וכו' כי אינו בבחי' וגדר דעת ומדע כלל ח"ו אלא למעלה מעלה עילוי רב עד אין קץ אפי' בבחי' וגדר חכמה עד שבחי' חכמה נחשבת אצלו ית' בבחי' עשיה גשמיית):

47 כִּן אֶפְלוּ מִבְּחִינַת וְגַדְרַת
 48 חֲכָמָה, – שגם האופן של
 49 "הוא היודע והוא המדע
 50 כו'" הוא גדר פרטי של
 51 חכמה, כלומר, זהו חכמה
 52 ולא ענין של חסד – הנה
 53 הוא יתברך למעלה מעלה
 54 לגמרי מכך, עַד שְׂבִיחַת
 55 חֲכָמָה נְחֻשְׁבַת אֶצְלוֹ
 56 יתְבַרְךָ בְּבִיחַת עֲשִׂיָּה
 57 (נְשִׁימִית): על כל פנים הרי
 58 אמר, שהדרך והאופן
 59 כיצד נמשך ונאצל מאור
 60 אין סוף ענין של חכמה
 61 ומדות, ובכל זאת תהיינה
 62 דבר אחד עם אור אין סוף,

עד ש"הוא המדע וכו'" – דבר זה ידוע למשכילים, ורבנו הזקן ממשיך ואומר: וְהִנֵּה, אֵין לָנוּ עֶסֶק בְּנִסְתָּרוֹת, – כיצד נאצלו הספירות מאור אין סוף, ובאופן זה שהן דבר אחד עם אור אין סוף. אֵךְ "הנְגָלוֹת לָנוּ", – הוא, לְהֶאֱמִין אֲמוּנָה שְׁלֵמָה דְּאִיהוּ וְנִרְמְוֵי חָד, – הוא יתברך ו"גרמוהי" הכלים והספירות שלו הם דבר אחד, דְּהֵינּוּ מְדוּתָיו שֶׁל תְּקוּוֹשֵׁי-בְּרוּךְ-הוּא וְרִצּוֹנוֹ וְחֲכָמָתוֹ וּבִינָתוֹ וְדַעְתּוֹ – הם דבר אחד עם מהותו וְעֲצָמוֹתוֹ, הַמְרוּמָם לְבָדוֹ רִמְמוֹת אֵין כִּן מִבְּחִינַת חֲכָמָה וְשִׁכְלָ וְהִשְׁגָּה. וְלָכֵן, – מפני שהוא למעלה לגמרי מענין של שכל והשגה, גַּם יְחוּדוֹ שְׂמַתִּיחַד עִם מְדוּתָיו שֶׁהָאֶצִּיל מֵאֵתוֹ יתְבַרְךָ, גַּם כִּן אֵינוֹ בְּבִיחַת הִשְׁגָּה – שיוכלו להשיג אֵיךְ מְתִיחַד בְּהֵן. – אלא זה ענין שיש "לקחתו" באמונה. וְלָכֵן נִקְרָאוּ מְדוּתָיו שֶׁל תְּקוּוֹשֵׁי-בְּרוּךְ-הוּא – שֶׁהֵן הַסְּפִירוֹת – בְּזֵהר תְּקוּוֹשׁ: "רְזָא דְמְהִימְנוּתָא", – סוד האמונה, שְׁהִיא הָאֲמוּנָה שְׁלֵמָה עֲלֵה מִן הַשִּׁכְלָ: – שכן, אין השכל יכול להשיג זאת, ואפשר "לקבלו" רק באמונה.

1 (הגהה: – ב"הגהה" זו מוסבר בקיצור ענין הצמצומים שהיו
 2 נדרשים כדי שמאור אין-סוף, ייאצל ענין של חכמה ומדות: סוד
 3 הַצְּמִצּוּם בְּאֹר אֵין-סוּף בְּרוּךְ-הוּא, – שלפני הצמצום האיר
 4 האור הבליגבול, והצמצום פעל שיתגלה כוח הגבול שבאור

5 אין סוף, וְצִמְצוּם אֶדְם
 6 קְדָמוֹן, – היינו המחשבה
 7 הראשונה הכוללת כל
 8 סדר ההשתלשלות –
 9 נעשה כבר כאן ענין של
 10 מחשבה, אבל מחשבה כזו
 11 הכוללת כל סדר
 12 ההשתלשלות, וְסוּד –
 13 הצמצום של הַדִּיקְנָא,
 14 זקן ושערות, שהם ענין של
 15 צמצומים: כשם שבשערה
 16 החיות מצומצמת ביותר,
 17 עד שגם כשחותכים את
 18 השערה אין האדם חש
 19 בכאב, כך מהווה "סוד
 20 הדיקנא" אופן נוסף
 21 בצמצומים, שְׁסוּד בָּל
 22 הַצְּמִצּוּמִים – הוא,
 23 לְצִמְצוּם הָאֹר – כדי

24 שיוכל, שִׁיתְלַבֵּשׁ בְּבִיחַת בְּלִים דִּי סְפִירוֹת. – שבעולם
 25 האצילות. "כלים" הם ענין של חכמה וחסד, ואילו "אור" הוא
 26 פשוט, בלי ציור של חכמה וחסד; הנה בשעה שהוא מצמצם את
 27 עצמו ונעשה ענין של כלים, של חכמה וחסד, בהם מתלבש
 28 ומתייחס האור, אז מתהווה ענין החכמה והחסד ובאופן שהם
 29 דבר אחד אתו יתברך. וְהִנֵּה, אַחַר שֶׁנְּתַלְבֵּשׁ אֹר אֵין-סוּף
 30 בְּבִיחַת בְּלִים דְּחֲכָמָה-בִּיחַת-דַּעַת, אֵז שִׁיךְ לֹמֵר מַה שְׂפַתְב
 31 תְּרַמְב"ם: – שהדעת והידיעה שלמעלה הן באופן ש"הוא
 32 תיודע, והוא המדע, והוא תיודע, – הכל זה "הוא", הוא
 33 יתברך, ובידיעת עצמו וכו'", – יודע כל הנבראים. לְפִי
 34 שְׂבִיחַת בְּלִים דְּאֶצִּילוֹת נְעֻשִׁים נְשִׁמָּה וְחִיּוֹת לְ – עולמות
 35 בְּרִיאָה-יְצִירָה-עֲשִׂיָּה וְלָכֵל אֲשֶׁר בָּהֶם. – לכל הנבראים
 36 שבעולמות. וב"ידיעת עצמו" שבכלים דאצילות, הוא יודע כל
 37 הנבראים של בריאה – יצירה – עשיה המקבלים חיותם מהם.
 38 אך, כל זה שייך אחרי שהאור מצטמצם על ידי צמצומים שונים,
 39 עד שיוכל האור להתלבש בכלים שבאצילות. אֶכָּל בְּלִי צִמְצוּם

למצוא גם ב"ספר הערכים – חב"ד", כרך ד', ערך "אורות דספירות – פשיטותם או ציורים". 3. הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א: "בב"י יתור בכ"מ כד"ח לרונגא ש' היחוד וכו' – "שער היחוד" לאדמו"ר האמצעי (בספר "נר מצוה ותורה אור")."

יום ראשון

ה'תש"ג

כד סיון

יום ראשון

שיעורים. חומש: קרח, פרשה ראשונה עם פירש"י.
תהלים: קיג-קית.
תניא: והנה מכאן . . . "166" הכל א'.

השואל במה היא ההתקשרות שלו אלי מאחר שאין אני מכירו פנים.

..ההתקשרות האמתית היא על ידי למוד התורה, כשהוא לומד המאמרי חסידות שלי, קורא את השיחות ומתחבר עם ידידי, אנ"ש [=אנשי שלומנו, חסידי חב"ד] ותלמידי התמימים יחיו, בלמודם ובהתעודותם, ומקיים בקשתי באמירת תהלים ובשמירת זמני הלמודים, הנה בזה היא ההתקשרות.

יום שני

ה'תש"ג

כה סיון

יום שני

שיעורים. חומש: קרח, שני עם פירש"י.
תהלים: קיט, אשרי . . . מצותך מאד.
תניא: וו"ש בתקונים . . . "166" דממלא לון.

"דאגה בלב איש ישחנה", ואמרו רבותינו זכרונם לברכה שני פרושים: יסיחנה מדעתו, ופרש ה"צמח צדק": לאחרים רק בגוף, אבל מאחדים אתו עמו, שמרגישים את ענינו.

יום שלישי

ה'תש"ג

כו סיון

יום שלישי

שיעורים. חומש: קרח, שלישי עם פירש"י.
תהלים: קיט, מה . . . לא שכחתי.
תניא: וזה ג"כ ענין . . . "פד" בפועל ממש.

"ויירדו חיים שאולה" - שגם בשאול חושבים שהם חיים.

הברכה ב"ויירדו חיים שאולה", כמו "בני קרח לא מתו", מקום נתבצר להם ועשו תשובה, כי תשובה מועלת רק כל עוד שהוא חי, וזוהי הברכה, שגם בשאול יהיו חיים ויוכלו לעשות תשובה.

יום רביעי

ה'תש"ג

כז סיון

יום רביעי

שיעורים. חומש: קרח, רביעי עם פירש"י.
תהלים: קכ"קד.
תניא: וממלא . . . "פד" ותכלית.

כתיב "וברכך ה' אלקיך בכל אשר תעשה". האדם, עליו רק לעשות כלי לפרנסתו, ולהשתדל בכל כחו אשר הכלי יהיה טהור מכל סיג ופסלת דאונאה כו', הינו שיהיה הכל על פי דיני התורה, אשר אז הוא כלי ראוי לברכה העליונה בשנים: פרנסה ברוח, ואשר הפרנסה תלך למקום הראוי.

יום חמישי

ה'תש"ג

כח סיון

יום חמישי

שיעורים. חומש: קרח, חמישי עם פירש"י.
תהלים: קלה-קלט.
תניא: כי מקור . . . "168" מדותיו.

הצ"צ בספרו לבנו אאזמו"ר מאורע מחייו, סיים: מיט דעם וואס מען העלפט א אידען אין פרנסה, אפילו פארדינען זיבעציג קאפיקעס (מטבע קטנה ברוסיא) אין א קעלבעל, איז אלע שערי היכלות העליונים זיינען פאר איהם אפען.

היום יום . . .

כעבור כמה שנים סיפר אאזמו"ר כל הנ"ל לאאמו"ר והוסיף: מ'באדארף אפילו וויסען די וועג צו די היכלות העליונים, נאָר דאָס מאַכט ניט אויס, עס דארף זיין דער עיקר, העלפען בלבב שלם מיט א געפיל, האַבען א געשמאַק אין א אידען טאָן א טובה.

ה"צמח צדק" בספרו לבנו אדני אבי זקני מורי ורבי [מהר"ש] מארע מחייו, סיים: בזה שמשיעים ליהודי בפּרנסתו, אפלו להרויח שבעים "קאפיקעס" (מטבע קטנה ברוסיא) בסחר עגלים, כל שערי ההיכלות העליונים פתוחים עבורו.

כעבור כמה שנים ספר אדני אבי זקני מורי ורבי [מהר"ש] כל הנזכר לעיל לאדני אבי מורי ורבי [הרש"ב], והוסיף: צריך גם לדעת את הדרך להיכלות העליונים, אך אין זה משנה, צריך שיהיה העקר לסייע בלבב שלם ברגש, שיהיה תענוג בעשיית טובה ליהודי.

יום
שישי

ה'תש"ג

כט סיון

יום שישי

שיעורים. חומש: קרח, ששי עם פירש"י.

תהלים: קמ"קמד.

תניא: והחשבון . . . האותיות עצמן.

עבודת האדם על פי תורת החסידות, להרגיל את עצמו לראות ענין השגחה פרטית, איך כי בטובו יתברך מחדש את העולם והנבראים בכל רגע בהשגחתו הפרטית, אשר זה אף זה הוא מציאות הנבראים חיותם וקיומם.

שבת
קודש

ה'תש"ג

ל סיון, שר"ח

שבת

שיעורים. חומש: קרח, שביעי עם פירש"י.

תהלים: קמה"קנ.

תניא: פרק ת. והנה . . . ומקור החיות.

העברת הפרשה שמו"ת – פסוק פסוק. וקורין גם ההפטרה, או שתי ההפטרות אם הוא שבת ר"ח, או פרשיות מחוברות וכיוצא בזה.

מענה רבינו הזקן לאברך עילוי מצוין ובעל כשרון מפורסם כשנכנס ליחידות שלו הראשונה – בשנת תקנ"ה בליאזנא: רוחניות וגשמיות זיינען הפכים בעצם מהותם. דאָס וואָס עס איז א מעלה אין גשמיות, איז א חסרון אין רוחניות.

אין גשמיות איז א שמח בחלקו דער גרעסטער בעל מעלה. און דורך עבודה וועט אזא איינער צוקומען צו די העכסטע מדריגות. אין רוחניות אָבער איז א שמח בחלקו דער גרעסטער חסרון, און ער ווערט, ר"ל, א יורד ונופל.

העברת הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום – פסוק פסוק. וקורין גם ההפטרות, או שתי ההפטרות אם הוא שבת ראש חודש, או פרשיות מחוברות וכיוצא בזה.

מענה רבינו הזקן לאברך עלוי מצוין ובעל כשרון מפורסם, כשנכנס ליחידות שלו הראשונה – בשנת תקנ"ה בליאזנא: רוחניות וגשמיות הם הפכים בעצם מהותם. מה שהוא מעלה בגשמיות, הוא חסרון ברוחניות.

בגשמיות – השמח בחלקו הוא בעל מעלה הגדולה ביותר, ועל ידי 'עבודה' יגיע אחד בזה למדרגות הגבוהות ביותר. אָבל ברוחניות – השמח בחלקו הוא החסרון הגדול ביותר, והוא נהיה, רחמנא לצלן, יורד ונופל.

הכסף משחרר?

יום ראשון כ"ד סיון ה'תשע"ג

האיסור שבו, והלה יוכל לשחררו, אך לדעת הראב"ד שחרור עבד בכסף פועל רק לגבי הצד הממוני וכאשר העבד זוכה בעצמו נפקע ממילא האיסור שבו, ומאחר שלענין הממון נחשב ההקדש כבעלים, הרי הוא יכול לשחררו בכסף. והרמב"ם והראב"ד הולכים לשיטתם במחלוקת נוספת: לדעת הרמב"ם (הל' עבדים פ"ה, ג) העבד משתחרר רק בקנין שטר או כסף המפורשים בתורה ולא בקנין אחר כגון קנין סודר (הגבהת חפץ על ידי המקנה לשם קנין), אך לדעת הראב"ד (שם) קנין סודר מועיל.

ונימוקיהם: לדעת הראב"ד, כשם שקנין כסף מועיל לגבי הצד הממוני וכאשר הוא נפקע הרי זה פועל ממילא גם על צד האיסור, כך יועיל כל קנין אחר המועיל בדיני ממונות, אך לדעת הרמב"ם הקנין צריך לפעול במישרין גם על האיסור (ואין פקיעת איסור ממילא), ואת זה מצאנו בתורה בקנין כסף ולא בשאר קנינים, ואין ללמוד זאת מדרכי הקנינים בשאר דיני ממונות שאינם פועלים באיסור והיתר.

(אמרי משה כד, יבטו)

הלכות ערכים וחרמים פרק ו, הלכה יח: ואין הנזכרין רשאין לקח דמיהן מאחרים ולהוציא אותן לחרות; אלא מוכרין אותן לאחרים, ואחרים מוציאין אותן לחרות אם רצו. דין זה שנוי במחלוקת תנאים (גיטין לח, ב) והרמב"ם פסק כתנא קמא אך הראב"ד פסק כדעת רבי שהגזברים עצמם יכולים לשחרר את העבד בכסף. וביאור המחלוקת:

בבעלות האדון על העבד יש שני עניינים: א) צד ממוני – בעלות על מעשה ידיו. ב) צד איסור – כעבד אינו נחשב כישראל ועם שחרורו נעשה ישראל ומותר בבית ישראל. אך בהקדש זוהי בעלות ממונית ולא בעלות לענין איסור, ולכן עבד הנמצא בבעלות הקדש אין הגזבר יכול לשחררו בשטר, כי שטר פועל על האיסור (כשם ששטר הגט מתיר את האשה להנשא לאחר), ולענין זה אין ההקדש בעלים. והמחלוקת היא בנוגע לשחרור בכסף: לדעת הרמב"ם, גם שחרור בכסף פועל על האיסור, ולכן אין ההקדש יכול לפעול בעצמו אלא רק למוכרו לאדם פרטי הזוכה גם בקנין

כלאי זרעים משום מראית עין

יום שני כ"ה סיון ה'תשע"ג

פ"ב: "לא כן אמר רבי יוחנן, כל האיסורים שריבה עליהם, שוגג מותר מזיד אסור? תמן את מרבה לבטל איסור תורה, ברם הכא את מרבה לבטל מפני מראית העין". והיינו, כיון שהאיסור כאן הוא רק מדרבנן מותר להרבות עליו ולבטלו. ולפי זה הקשה הגר"ע איגור (תוס' רע"א כלאים שם) מדוע כתב הרמב"ם כאן שאם זרע את שני הזרעים המעורבים לוקה, והרי האיסור הוא רק מדרבנן?

ובספר 'באר היטב' (ויקרא יט, יט) תירץ:

אמנם איסור כלאי זרעים הוא מן התורה, אך טעם האיסור הוא משום מראית העין. וכפירוש רש"י (שבת פד, ב) שאיסור כלאים אינו משום יניקת הזרעים זה מזה אלא משום שנראה שיש כאן ערוב. ולכן, מותר להרבות - כדי שהמין השני לא יהא נראה לעין וכך יסוד האיסור בטל מעיקרו. וכן כתב בספר 'שהם וישפה' על יסוד דברי הרמב"ם בפירושו המשניות (כלאים ריש פ"ג): "כלאים אינה אזהרה בו אלא למראית עין" שלכן אם "יש בו פחות מכ"ד אין זה מבטל איסור, אלא כאילו אין שם איסור כלל".

הלכות כלאים פרק ב, הלכה א: זרע שנתערב בו זרע אחר, אם היו אחד מעשרים וארבעה... הרי זה אסור לזרע את המערב, עד שימעט את החמין או יסיר על השעורים. ואם זרע - לוקה.

תערוכת של שני מיני זרעים שאחד מהם הוא חלק אחד מעשרים וארבעה של התערוכת (או יותר) - אסור לזרעה משום כלאי זרעים, ואם חלק זה הוא פחות מעשרים וארבעה מהתערוכת - מותר לזרעה. ובטעם הדבר כתב ה'תוספות יום טוב': "התורה לא אסרה אלא כשרוצה לזרוע כלאים, אבל כשאינו רוצה לא אסרתה התורה, אלא שחכמים אסרו מפני מראית העין ונתנו שיעור לדבר (א' מכ"ד)".

ולכן, אף שאין מבטלין איסור לכתחילה, כאשר המין המועט הוא אחד מעשרים וארבעה מותר למעטו, כי אינו רוצה בזריעת הכלאים וזהו איסור מדרבנן שאסרו משום מראית העין – וחכמים שאסרו הם שהתירו בפחות מאחד חלקי עשרים וארבעה (תוס' יו"ט כלאים פ"ב מ"א).

וכן כתב גם הכסף משנה בשם הירושלמי (כלאים ריש

אין אדם אוסר דבר שאינו שלו

יום שלישי כ"ו סיון ה'תשע"ג

וכתבו התוספות (יבמות מג, ב ד"ה אין) שרק באיסור התלוי במחשבה, כגון השוחט בהמת חברו לעבודה זרה (ראה רמב"ם הל' ע"ז פ"ח ה"א), אינו אוסר את של חברו, אבל אם האיסור אינו תלוי במחשבה ורצון אלא במעשה (כגון הנותן חלב בתבשיל בשרי של חברו), אדם אוסר גם במה שאינו שלו. ואף לענין כלאים, אין אדם אוסר תבואה שאינה שלו כי

הלכות כלאים פרק ה, הלכה ח: אין אדם מקנש דבר שאינו שלו. לפיכך, המסכך גפנו על גבי תבואתו של חברו – קנש גפנו ולא נתקדשה התבואה.

הרמב"ם פוסק כר' יוסי ור' שמעון (כלאים פ"ז מ"ה) שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו, ולכן המסכך גפנו על תבואת חברו - לא נאסרה תבואת חברו.

מחלוקת הראשונים:

גם הר"ש סובר שאין אדם אוסר של חבירו באיסור של מחשבה, אלא שלדעת התוספות כל מעשה שנדרש לו גם מחשבה או רצון אינו אוסר אם אינו שלו, אבל לדעת הר"ש רק אם עיקר האיסור הוא במחשבה, אינו אוסר שאינו שלו (כמו בעבודה זרה שללא מחשבתו אין כאן עבודה זרה ובשל חבירו אין מחשבתו מועלת), אבל באיסור שעיקרו הוא המעשה ונדרש גם רצונו, אוסר גם בשל חבירו (כמו בפרת חטאת שהמלאכה היא הפוסלת רק שנדרש גם רצון). וכך גם בכלאים: עיקר האיסור הוא מעשה התערובת, ולכן אלמלא גזירת הכתוב היה יכול לאסור את של חבירו.

האיסור נקבע במחשבה, כמו ששינונו (כלאים פ"ה מ"ו) שירק הגדל בכרם נאסר בכלאים רק אם בעליו רוצה בקיומו. אך לדעת הר"ש (כלאים שם) גם בדבר התלוי במחשבה יכול לאסור דבר שאינו שלו, כמו שמצינו (ב"ק נו, א) לענין פרת חטאת (הנפסלת אם נעשית בה מלאכה) שהעושה מלאכה בפרת חבירו פסלה, אף שהפסול הוא רק אם המלאכה נעשית לרצונו. והמסכך גפנו על תבואת חבירו לא אסרה כי גזירת הכתוב היא "לא תזרע כרמך - ולא של אחר". ובעבודה זרה לא אסר של חבירו, כי בדבר שאינו שלו אין שם 'תקרובת עבודה זרה' עליו. ומבאר הגר"ע איגר (בהגהותיו ל"ש"ע א"ח סי' רנ"ג ס"ב) את

יום רביעי כ"ז סיון ה'תשע"ג מחיצת הכרם שנפרצה

ואין זה לרצונו, אינם נאסרים (תוס' שם ד"ה נתייאש).

ובגמרא (ב"ק שם) אמרו שאם בעל הכרם לא גדר את המחיצה שנפרצה "ובתוך כך הוציא הזרע אחד מן המאתיים" (רש"י שם) - "הרי זה קידש וחייב באחריותו", היינו בעל הכרם חייב לשלם את דמי התבואה לבעליה (מדין 'גרמי'), כי על ידי הימנעותו מלגדור את הכרם נאסרה התבואה.

והקשה ה'מרכבת המשנה': מדוע השמיט הרמב"ם את הסיום 'וחייב באחריותו'? ותירץ:

מחלוקת תנאים היא (כלאים פ"ז מ"ד) אם אדם יכול לאסור דבר שאינו שלו והגמרא (ב"ק שם) האומרת שבעל הכרם חייב לשלם סוברת כדעה שיכול לאסור דבר שאינו שלו, אך הרמב"ם פסק (לעיל פ"ה ה"ח) שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו, ולכן כאשר בעל הכרם נמנע מלגדור - 'קידש' את כרמו, אך לא את התבואה של חבירו, ולא שייך לומר 'חייב באחריותו'. ורק כאשר גם שדה התבואה היא שלו 'קידש' גם את התבואה.

הלכות כלאים פרק ז, הלכה יז: מחיצת הכרם שנפרצה
 – אומרים לו 'גדר'. גדרה ונפרצה – אומרים לו 'גדר'. נתייאש ממנה ולא גדרה – הרי זה קדש.
 שדה תבואה הסמוך לכרם ואין ביניהם ארבע אמות, צריך לעשות ביניהם מחיצה גבוהה עשרה טפחים כדי שלא יהיו כלאים. ואם נוצרה פרצה במחיצה, חייב בעל הכרם (ולא בעל השדה) לתקן את הפרצה, כי כיון שהרחקת ארבע אמות בין הכרם לשדה נקבעה משום שהן נצרכות לעבודת הכרם, לכן בעל הכרם הוא האחראי לאיסור כלאים ואם אינו מונע את הכלאים הרי הוא כ'מזיק' (תוספות, בבא קמא ק, ב ד"ה אומר).

ורק כאשר "נתייאש ממנה (בעל הכרם) ולא גדרה - הרי זה קידש", אבל אם היה מתעסק בבניית הגדר, אף שלא הספיק לגמור, והתבואה הוסיפה וגדלה מבלי חציצה בין השדה והכרם - הרי היא מותרת, כי בתורה נאמר "לא תזרע כרמך כלאים פן תקדש המלאה אשר תזרע", ומכאן שרק כאשר הזריעה היא לדעתו ולרצונו של הזורע, נאסרים הגידולים, אך כאשר הוא משתדל למנוע את גידול הכלאים

יום חמישי כ"ח סיון ה'תשע"ג לקט שכחה ופאה - מה קודם?

כאן מנה הרמב"ם את המצוות בהתאם לפעולת האדם כפי הרגילות "שכן בתחלת הקצירה אפשר ושכיח להיות נושר [לקט], אבל שכחת עומר וקמה אינו רגיל שישכח בתחלת הקצירה, והדר תני פאה שמקומה בסוף השדה" (עיקר תרי"ט פאה פ"ד מ"ו). ולכן הסדר הוא: לקט, שכחה ופאה. ואילו הפסוק מונה מצוות אלו לפי רמת הוודאות: פאה – היא חיוב ודאי בכל קצירה; לקט – חיוב הבא לפעמים (רק אם נשרו, וגם זאת בכמה תנאים, כמובא להלן (פ"ד ואילך): "והוא שיהיה הנופל שבלת אחת או שתיים, אבל אם נפלו שלש כאחד הרי שלשתן לבעל השדה... " (וכדומה). וזה גם הסדר שנקט הרמב"ם במנין המצוות - פאה, לקט ושכחה.

הלכות מתנות עניים פרק א, הלכה ז: וְשָׁלַשׁ מִתְּנוּת בְּתֵבוֹאָה: הַלֵּקֶט וְהַשְׂכָּחָה וְהַפָּאָה.
 כאן (ובכמה מקומות להלן) מונה הרמב"ם את המצוות שבתבואה בסדר זה: לקט, שכחה ופאה, אבל במנין המצוות (סהמ"צ מ"ע קכ ואילך, וכן במצוות שבכותרת להלכות אלו) הסדר הוא פאה, לקט ושכחה. וגם בפנים ההלכות (בתחילת הפרק) מבאר הרמב"ם את המצוות בסדר זה: פאה (הלכה א"ג), לקט (הלכה ד) ושכחה (הלכה ז) כסדרן במקרא (אמור כג, כב. קדושים יט, ט): "ובקוצרם את קציר ארצכם לא תכלה פאת שדך בקוצרך ולקט קצירך לא תלקט וגו'", ורק בפרשה מאוחרת יותר (תצא) נאמר דין השכחה. ויש לבאר את ההבדל בין הסדר שבמקרא ובמנין המצוות לסדר שנקט הרמב"ם כאן:

(נ"פ לקוטי שיחות י"ז עמ' 262 ה"ג 45)

ספק מעות צדקה

יום שישי כ"ט סיון ה'תשע"ג

חזקת הפטור מקילים, אך במקום שאין חזקה לאחד מהצדדים יש להחמיר. ובהכרח לומר כך שהרי בספק לקט אין כאן חזקת חיוב שכן איננו יודעים האם זרעים אלו הם של לקט (ו'חזקה) היינו כאשר יודעים בוודאות מה היה המצב מלכתחילה והספק הוא אם חל בו שינוי, ולכן צריך לפרש ככוונת הגמרא 'קמה בחזקת חיוב קיימא' שאין בה חזקת פטור ובמקום שאין חזקה לאחד מהצדדים יש להחמיר.

אך המהרי"ט (א, קלט) נוקט שרק כאשר יש חזקת חיוב צריך להחמיר, ו'חזקת חיוב' כאן היינו שבוודאי היה לקט בקמה והספק הוא האם זרעים אלו הם הלקט או לא, אך במקום שאין ידוע כלל אם היה לקט אין להחמיר. ולפי זה מבאר שגם דברי המרדכי דלעיל בספק צדקה אמורים כאשר ידוע לאדם שהיו לו מעות צדקה והספק הוא האם הן מעות אלו או לא, אך אם אין ידוע כלל אם התחייב לצדקה – אין להחמיר מספק.

אך ב'שלחן ערוך' (יו"ד סי' רנט, ה) הובאו דברי המרדכי: 'מי שיש בידו מעות והוא מסופק אם הם של צדקה – חייב ליתן אותם לצדקה', ואם כן להלכה חייב מספק אף כאשר אין חזקת חיוב, כדעה הראשונה דלעיל.

הלכות מתנות עניים פרק ד, הלכה ט: זרעים הנמצאים בחורי הנמלים... אם היו במקום שנקצר – הרי זה של עניים, שפא מן הלקט נרדוהו... שפסק הלקט – לקט. זרעים שהם ספק לקט יש לתת אותם לעניים שנאמר 'עני ורש הצדיקו' – הצדיקהו במתנותיו. וכתב המרדכי (ב"ב סי' תרט ד"ה תניא) שמכאן יש ללמוד לשאר מתנות עניים, כגון מי שיש בידו מעות ואינו יודע אם של צדקה הן, שיש לתת אותן לצדקה.

והנה, בגמרא (תולין קלד, א) הקשו על זה מדין גר שנתגייר וספק האם פרתו נשחטה קודם שנתגייר ופטורה ממתנות כהונה (כי בשעת השחיטה היתה של גוי ולא התחייבה) או שנשחטה לאחר הגירות וחייבת, ומספק פטור לתת לכהן כי 'המוציא מחבירו עליו הראיה', ומדוע בלקט מחמירים בספק? ותרצו: 'פרה' – בחזקת פטור קיימא (שהרי מלכתחילה בוודאי היתה של גוי), קמה – בחזקת חיוב קיימא.

ונחלקו האחרונים מה הדין במצב ביניים – כאשר אין חזקת חיוב וגם אין חזקת פטור. ה'קונטרס הספיקות' (א, ט) נוקט שעיקר תירוץ הגמרא הוא בחלק הראשון – 'פרה בחזקת פטור קיימא', ורק מצד

הזוכה מן ההפקר מתי פטור מן המעשרות שבת קודש ל' סיון ה'תשע"ג

כרמו וזכה בו לעצמו... פטור מן המעשרות, כי המפקיר את כרמו חזר וזכה בפירות ולא בקרקע, ולכן פטור ממעשרות (ובמתנות עניים חייב שנאמר 'שדך וכרמך'), ואילו הזוכה בנכס הגר החזיק גם בקרקע ולכן חייב.

וה'פאת השלחן' (סי' ה סקל"א) כתב שמלשון הרמב"ם "שדך וכרמך אני קורא בו, מפני שהיה שלו והרי הוא שלו" משמע שזכה גם בקרקע, ובכל זאת פטור מן המעשרות (ורק במתנות עניים חייב, כנ"ל) ואם זכה בשדה של אחרים "הרי זה פטור מן הכל", גם אם זכה בקרקע. וכך כתבו התוספות (תמורה ו, א ד"ה המפקיר), שהחיוב במתנות עניים במפקיר כרמו וזכה בו הוא משום "שזכה בגוף השדה, אבל היכא דלא זכה רק בפירות - פטור מכולהו".

ולכן לא הביא הרמב"ם להלכה את הנאמר בירושלמי, שהתופס בקרקעותיו של הגר חייב במתנות עניים ובמעשרות, כי הלכה זו היא נגד שיטת הבבלי (וזהו ההלכה שלפנינו), שהזוכה מן ההפקר בשדה של אחרים, גם אם יזכה בקרקע - פטור מן הכל.

הלכות מתנות עניים פרק ה, הלכה כז: המפקיר את כרמו, והשבים בכפר וזכה בו לעצמו וכצדו – חייב בפרט ובעוללות ובשכחה ובפאה; שהרי 'שדך' ו'כרמך' אני קורא בו, מפני שהיה שלו והרי הוא שלו. אבל אם זכה מן ההפקר בשדה של אחרים – הרי זה פטור מן הכל. ובין כך ובין כך – פטור מן המעשרות.

ה'תוספות יום טוב' (פאה פ"ה מ"ה) ביאר את דברי הרמב"ם "זוכה בו לעצמו", שאין הכוונה שזכה בקרקע הכרם אלא רק בפירות, כי אם זכה בכרם "למה פטרו הרמב"ם מהמעשרות"? ולפי זה, המשך דברי הרמב"ם "אבל אם זכה מן ההפקר בשדה של אחרים פטור מן הכול", הן ממתנות עניים והן ממעשרות, הוא רק אם זכה בפירות בלבד, אבל אם זכה גם בקרקע יתחייב הן במתנות עניים והן במעשרות.

וכך כתב גם הר"ש (פאה פ"א מ"ו) על דברי הירושלמי (קדושין פ"א ה"ה) בגר שמת ואין לו יורשים שנכסיו הפקר, אשר מי שתפס וזכה בקרקעותיו חייב הן במתנות עניים והן במעשרות, שאין זו סתירה להלכה שלפנינו 'המפקיר את

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - כ"ד'ל' סיון ה'תשע"ג

42 הפיית, ואין אתה עושה תמימים נדבך לַבְּדָק הפיית. וְלֹא
43 הַבָּא מְכַלֵּל עֲשֵׂה, הָרִי הוּא כַעֲשֵׂה.
44 ז. המְקַדֵּשׁ אֶת בְּהֵמָתוֹ סֵתֵם, או שֶׁהַקֹּדֵשׁ אֶת נְכֹסָיו סֵתֵם
45 - וְאִין: כָּל בְּהֵמָה תְּמִימָה הָרְאוּיָה לְהַקְרִיב עַל גְּבִי
46 הַמִּזְבֵּחַ - הַזְּכָרִים יִמְכְּרוּ לְצָרְכֵי עוֹלוֹת, וְיִקְרִיבוּ אוֹתָן
47 עוֹלוֹת; וְהַנְּקֻבוֹת יִמְכְּרוּ לְצָרְכֵי שְׁלָמִים, וְיִקְרִיבוּ אוֹתָן
48 שְׁלָמִים; וְהַדְּמִים - יִפְלוּ לַבְּדָק הַפִּיִת, שֶׁסֵּתֵם הַקֹּדֶשׁוֹת
49 לַבְּדָק הַפִּיִת. וְעַל זֶה נֶאֱמַר: "וְאִם בְּהֵמָה אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ
50 מִמֶּנָּה קֶרֶן לַה', כָּל אֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ לַה', יִהְיֶה קֹדֶשׁ" -
51 כְּלוּמַר: כָּל הָרְאוּי לְקַרֵב עַל גְּבִי הַמִּזְבֵּחַ, יִקְרַב.
52 ח. הַקֹּדֵשׁ נְכֹסָיו סֵתֵם, וְהָיוּ בְּהֵן יַיִנוֹת שְׂמִינִים וְסֻלְתוֹת
53 וְעוֹפוֹת הָרְאוּיִן לְקַרֵב עַל גְּבִי הַמִּזְבֵּחַ - יִמְכְּרוּ לְצָרְכֵי
54 אוֹתוֹ הַמִּין, וְיִקְרִיבוּ אוֹתָן; וְהַדְּמִים יִלָּקַח בְּהֵן זְכָרִים,
55 וְיִקְרַבוּ עוֹלוֹת.
56 ט. וּמִפְּנֵי מָה יִקְרַבוּ דְמֵי אֵלוֹ עֲצָמָן, וְדְמֵי הַבְּהֵמָה
57 הַתְּמִימָה יִפְלוּ לַבְּדָק הַפִּיִת? לְפִי שֶׁהַבְּהֵמָה הַקֹּדֶשׁ
58 לְמִזְבֵּחַ, אִם נֶפֶל בָּהּ מוֹם יֵשׁ לָהּ פְּדִיּוֹן כְּמוֹ שִׁיתְבָּאָר,
59 וְהִסְלֵת וְהָיָה וְהַשְׂמֵן וְהָעוֹפוֹת שֶׁנִּפְסְלוּ, אֵין לָהֶן פְּדִיּוֹן,
60 שֶׁנֶּאֱמַר: "וְהַעֲמִיד אֶת הַבְּהֵמָה לְפָנֵי הַשֵּׁם, וְהַעֲרִיף הַכֶּהֵן
61 אוֹתָהּ" - כָּל שֶׁיִּשְׁנוּ בְּכָלֵל הַעֲמֵדָה וְהַעֲרִכָה, יֵשׁ לוֹ פְּדִיּוֹן;
62 וְשֶׁאֵינּוּ בְּכָלֵל הַעֲמֵדָה וְהַעֲרִכָה, אֵין לוֹ פְּדִיּוֹן.
63 י. הַקֹּדֵשׁ נְכֹסָיו סֵתֵם, וְהָיְתָה בְּהֵן הַקְּטָרֶת שְׂנוֹתַיִן לְאַמְנִין
64 [הַעוֹטָקִים בְּרִיקַחַת הַקְּטוֹרוֹת] בְּשִׁכְרָן, עַד שִׁיִּחְזְרוּ וְיִקְחוּ
65 אוֹתָהּ, כְּמוֹ שֶׁבָּאָרְנוּ בְּשִׁקְלִים - הָרִי זֶה תִּתֵּן לְאַמְנִין
66 בְּשִׁכְרָן, כְּמוֹ שֶׁעוֹשִׂין בְּמוֹתֵר הַקְּטָרֶת. וְכֵן עוֹשִׂין אִם יֵשׁ
67 שֵׁם בְּנִכְסָיו אֶחָד מִסְּמִינֵי הַקְּטָרֶת.
68 יא. הַמְקַדֵּשׁ בְּהֵמָה תְּמִימָה לְמִזְבֵּחַ, וְנֶפֶל בָּהּ מוֹם
69 וְנִפְסְלָה - הָרִי זֶה נֶעֱרַכְתָּ וְנִפְדִּיתָ; וְעַל זֶה נֶאֱמַר: "וְאִם כָּל
70 בְּהֵמָה טְמֵאָה, אֲשֶׁר לֹא יִקְרִיבוּ מִמֶּנָּה קֶרֶן לַה' - וְהַעֲמִיד
71 אֶת הַבְּהֵמָה" וְגו'; וְיִכְיָא בְּדַמְיָה קֶרֶן אַחַר כְּמוֹתָהּ.
72 יב. כָּל הַמְקַדֵּשׁ בְּהֵמָה בְּתִיִּים - בֵּין טְמֵאָה בֵּין טְהוֹרָה,
73 בֵּין [לְשׁוֹם] קֹדֶשׁ בְּדָק הַפִּיִת בֵּין קֹדֶשׁ מִזְבֵּחַ שֶׁנֶּפֶל בְּהֵן
74 מוֹם, או תְּמִימָה הָרְאוּיָה לְקַרֵב [שֶׁהַקֹּדֶשׁ לְבַדֵּק הַבֵּית]
75 כְּמוֹ שֶׁנֶּתְבָּאָר - הָרִי זֶה צְרִיכָה הַעֲמֵדָה בְּדִין, שֶׁנֶּאֱמַר:
76 "וְהַעֲמִיד אֶת הַבְּהֵמָה"; לְפִיכָף, אִם מָתָה הַבְּהֵמָה קֹדֶם
77 שֶׁתַּעֲרֹף וְהַפְּדָה, אֵין פּוֹדֵין אוֹתָהּ אַחַר שִׁמְתָהּ, אֲלֵא תִקְבְּרָהּ.
78 אֲבָל אִם הַקֹּדֵשׁ שְׁחוּטָה או נִבְלָה לַבְּדָק הַפִּיִת, הָרִי זֶה
79 תִּפְדָּה כְּשֶׁאָר מִטְּלָטְלִין.
80 יג. שֶׁחַט בָּהּ שְׂנִיִּים או רֵב שְׂנִיִּים, וְעִדִּין הִיא מִפְּרָקֶסֶת -
81 הָרִי הִיא כְּתִיָּה לְכָל דְּבָרֶיהָ, וְנֶעֱרַכְתָּ; וְהָרִי הִיא בְּכָלֵל
82 "וְהַעֲמִיד וְהַעֲרִיף", עַד שֶׁתָּמוּת.
83 יד. הַמְקַדֵּשׁ בְּהֵמָה תְּמִימָה לְדַמְיָה, הָרִי זֶה נִתְקַדֵּשׁ גּוֹפָה.
84 כִּיצַד? הָאוֹמֵר: 'דְּמֵי בְּהֵמָה זֶה הַקֹּדֶשׁ לְמִזְבֵּחַ', הִיא עֲצָמָה
85 תִּקְרַב. הַקֹּדֵשׁ אֶחָד מֵאַבְרֵיָה לְדַמְיָה, וְאָמַר: 'דְּמֵי רִגְלָהּ

1 יום ראשון כ"ד סיון ה'תשע"ג
2 הַלְּכוֹת עֲרָכִים וְחֲרָמִים
3 פָּרָק ה
4 א. הַמְקַדֵּשׁ שָׂדֵה אֲחֻזָּתוֹ - מִצְּנֵה עָלָיו לְפַדּוֹתָהּ הוּא,
5 שֶׁהָאָדוֹן [בַּעַל הַשְּׂדֵחַ] קוֹדֵם; וְאִם לֹא רָצָה, אֵין כּוֹפִין
6 אוֹתוֹ. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּזִמְן שֶׁמִּצְוֹת יוֹבֵל נוֹהֲגִת -
7 שֶׁאִם יִגִּיעַ יוֹבֵל וְלֹא יִגְאָלָנָה, תִּצָּא לְכַהֲנִים, כְּמוֹ שֶׁבָּאָרְנוּ.
8 אֲבָל בְּזִמְן שֶׁבָּטְלוּ הַיּוֹבְלוֹת, שֶׁהָרִי אֵינָה יוֹצֵאת לְכַהֲנִים,
9 אֲלֵא סוֹפָה לְהַפְדּוֹת לְעוֹלָם - כּוֹפִין אֶת הָאָדוֹן לְפַתַּח בַּיַּת
10 תַּחֲלָה [בַּהֲצַעַת חֲחִיר רַאשׁוֹנִית], וְהִיא נִפְדֵּית בְּשׂוֹנֵה כְּשֶׁאָר
11 הַהַקְדָּשׁוֹת. אִם נִמְצָא מִי שֶׁמוֹסִיף עָלָיו וְגוֹאֵל אוֹתָהּ,
12 יִגְאֵל; וְאִם לֹא, אוֹמְרִין לוֹ: 'הַגִּיעַתְךָ', וְיִתֵּן מַה שֶׁאָמַר.
13 וְאֵינּוּ פוֹתַח בְּפִחוֹת מֵאַרְבַּע פְּרוּטוֹת, כְּדֵי שִׁיִּהְיֶה הַחֲמִשׁ
14 שְׁמוֹסִיף פְּרוּטָה.
15 ב. רָצָה הָאָדוֹן לְמַכֵּר שְׂדוֹת אֲחֵרוֹת מִשְׂדוֹתָיו, או לְלוֹת,
16 כְּדֵי לְפַדּוֹת שָׂדֵה זֶה שֶׁהַקֹּדֵשׁ - הַרְשׁוֹת בְּיָדוֹ, בֵּין בְּזִמְן
17 שֶׁהַיּוֹבֵל נוֹהֵג, בֵּין בְּזִמְן שֶׁאֵין הַיּוֹבֵל נוֹהֵג; וְהוּא קוֹדֵם
18 לְכָל אֲדָם. וְכֵן אִם רָצָה לְגָאֵל חֲצִיָּה, גּוֹאֵל - מַה שֶׁאֵין בֵּן
19 בְּמוֹכֵר לְהִדְיֹט [לְחַבִּירוֹ]; וְזֶה חֲמֵר בְּהִדְיֹט מִבְּהַקְדָּשׁ.
20 ג. הַמְקַדֵּשׁ אֶת בֵּיתוֹ, או אֶת בְּהֵמָה טְמֵאָה שְׁלוֹ, או שֶׁאָר
21 מִטְּלָטְלִין - הָרִי אֵלוֹ נֶעֱרַכְיָן בְּשׂוֹנֵיָהֶן, בֵּין טוֹב וּבֵין רַע.
22 וְאִם פָּדָה אוֹתָן הַמְקַדֵּשׁ, או אֲשֶׁתּוֹ, או יוֹרְשׁוֹ - מוֹסִיף
23 חֲמֵשׁ; וְכוֹפִין אֶת הַבְּעָלִים לְפַתַּח רַאשׁוֹן. וְהַדְּמִים לַבְּדָק
24 הַפִּיִת. בֵּין שֶׁהָיָה הַפִּיִת בְּתִי עִיר חוּמָה, בֵּין שֶׁהָיָה מִבְּתֵי
25 הַחֲצָרִים [בֵּית בַּעִיר פְּרוּחָה] - הָרִי זֶה נִגְאָל לְעוֹלָם.
26 ד. גָּאֵלוֹ אֶחָד מִיַּד הַקֹּדֶשׁ - אִם הָיָה בֵּית עִיר חוּמָה, וְקָם
27 כְּדֵי הַגּוֹאֵל שְׂנִיִּים עֲשׂוֹר חֲדָשׁ - נִתְּלַט [מִשְׁתַּיִךְ לְפַדּוֹה
28 לְצַמִּיתוֹת]; וְאִם הָיָה בֵּית הַחֲצָרִים, וְהִגִּיעַ הַיּוֹבֵל וְהוּא כְּדֵי
29 הַגּוֹאֵל - חוֹזֵר לְבַעְלָיו בַּיּוֹבֵל.
30 ה. הַמְקַדֵּשׁ בְּהֵמָה טְהוֹרָה תְּמִימָה לַבְּדָק הַפִּיִת - אֶף עַל
31 פִּי שֶׁעָבַר עַל עֲשֵׂה [שֶׁהָיָה לוֹ לְהַקְדִּישָׁה לְקַרְבָּן], מַה
32 שֶׁעָשָׂה עֲשׂוּי, וְחָלָה קֹדֶשׁ עָלֶיהָ, וְנִפְדֵּית כְּשֶׁהִיא תְּמִימָה;
33 וּמַעֲרִיף אוֹתָהּ הַכֹּהֵן בְּדַמְיָה, וְהַדְּמִים יִפְלוּ לַבְּדָק הַפִּיִת.
34 וְאֵין הַפּוֹדָה אוֹתָהּ פּוֹדָה אֲלֵא עַל מְנַת לְהַקְרִיבָהּ לְמִזְבֵּחַ,
35 לְמַה שֶׁהִיא רְאוּיָה - שֶׁכָּל דְּבַר הָרְאוּי לְמִזְבֵּחַ, אֵינּוּ יוֹצֵא
36 מִיַּד מִזְבֵּחַ לְעוֹלָם.
37 ו. וּמִנִּין שֶׁאֲסוּר לְהַקְדִּישׁ תְּמִימִים לַבְּדָק הַפִּיִת? שֶׁנֶּאֱמַר:
38 "וְשׂוֹר וְשֵׂה שְׂרוּע וְקָלוֹט - נְדָבָה תַעֲשֶׂה אֹתוֹ"; כִּפִּי
39 הַשְּׂמוּעָה לְמִדּוֹ, נְדָבָה לַבְּדָק הַפִּיִת. וְכֵן הַדְּבָרִים מִרְאִין
40 שֶׁאֵינָה אֲלֵא קֹדֶשׁ דְּמִים, שֶׁאֵין מְקַרְבִּינָן בַּעַל מוֹם
41 לְמִזְבֵּחַ. וְנֶאֱמַר: "אֹתוֹ" - אוֹתוֹ אֶתָּה עוֹשֶׂה נְדָבָה לַבְּדָק

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום ראשון כ"ד סיון - ספר הפלאה - הלכות ערכים וחרמים סג

מתוך מהדורת חזק

47 הקדש, ונפדין בשווייהו, ויפלו הדמים לבדק הבית, ויצאו
 48 הנכסים לחלין. וחרמי כהנים - אין להן פדיון לעולם,
 49 אלא נתנין לכהנים פתוימה; ועל חרם כהנים הוא אומר:
 50 "לא ימכר ולא יגאל" - לא ימכר לאחר, ולא יגאל
 51 לבעלים.
 52 ה. ואחד המחרים קרקע או משלטלין - הרי אלו נתנין
 53 לכהן שבאותו משמר בשעה שהחרים. חרמי כהנים - כל
 54 זמן שהן בבית הבעלים - הרי הן הקדש לכל דבריהם,
 55 שגאמר: "כל חרם, קדש קדשים הוא לה"; נתנן לכהן -
 56 הרי הם כחלין לכל דבריהן, שגאמר: "כל חרם בישראל,
 57 לך יהיה".
 58 ו. כהן שהיתה לו שדה חרם שזכה בה אחר היובל,
 59 והחרימה - הרי זו מחרמת, ויצאה לאחיו הכהנים,
 60 שגאמר: "לכהן תהיה אחזתו" - מלמד ששדה חרמו לו,
 61 בשדה אחזה לישראל, שאם החרימה - תהיה מחרמת.
 62 ז. מכר הכהן שדה חרמו, והקדישה לוקח - אפלו היה
 63 הלוקח הבעלים הראשונים שהחרימוה - הרי זו שדה
 64 מקנה, וחוזרת לכהן שמכרה ביובל. אבל קרקע או
 65 משלטלין של כהנים ולויים - אינן מחרמינן אותן, שהרי
 66 הוא אומר בשדיהן: "כי אחזת עולם הוא להם",
 67 ומשלטלין הקשו לקרקעות פחרמינן, שגאמר: "מכל אשר
 68 לו ומשדה אחזתו".
 69 ח. המקדיש קדשי מזבח [בהמת קרבן שעליו להקריבה -]
 70 לבדק הבית - הרי ההקדש חל עליו, ותערף בהמה
 71 ותפדה, ויפלו דמיה לבדק הבית, והבהמה תקרב למה
 72 שהיתה בתחלה. אבל המקדיש קדשי בדק הבית למזבח,
 73 ואמר: 'הרי זו עולה' או 'שלמים', או החרימה לכהנים -
 74 לא עשה כלום, ואין הקדש מזבח ולא החרם חל על קדשי
 75 בדק הבית; שאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו.
 76 ט. האומר: 'שור זה הקדש לאחר שלשים יום', ושחטו
 77 בתוך שלשים יום - הרי זה מתר בהנאה; הקדישו למזבח,
 78 הרי זה הקדש למזבח. אבל אם אמר: 'הרי זה הקדש
 79 מעכשיו [אם לא ימות עד] לאחר שלשים יום', ושחטו
 80 בתוך שלשים יום - הרי זה אסור בהנאה; ואם הקדישו
 81 בתוך השלשים למזבח, אינו מקדש.
 82 י. הקדיש עולה לבדק הבית, אין בה אלא ענוב גזברין
 83 בלבד [שלפני הקרבתה הגזברים נדרשים להעריך שוויה].
 84 ומדברי סופרים שלא תשחט עד שתפדה. לפיכך, אם עבר
 85 ושחטה - הרי זו כשירה.
 86 יא. מחרים אדם בין קדשי קדשים בין קדשים קלים, בין
 87 חרמי כהנים בין חרמי בדק הבית. ואם היו קדשים שהוא
 88 חייב באחריותו, נותן את דמיהן בין לכהנים בין לבדק
 89 הבית; ויקרבו אותן הקדשים אחר שיפדו, למה שהן.
 90 יב. היו נדבה [שלא חייב באחריותו] והחרימן, ביצע
 91 פודין אותן? אומרים: 'כמה אדם רוצה לתן בבהמה זו,
 92 להעלותה עולה שאינו חייב בה', וכל הנותן אותו שעור
 93 [אפילו אחר], יקריב בהמה זו נדבה כמו שהיתה.

1 של פרה זו הקדש למזבח' - הרי זו ספק אם פשטה קדשה
 2 בכלה או לא פשטה, ולפיכך תקרב ולא תפדה.
 3 ט. וכיצד עושין? מוכרין אותה פלה למי שיקריב אותה,
 4 ודמיה חלין, חוץ מדמי אותו אבר. ואם היה אבר
 5 שהנשמה תלויה בו, פשטה קדשה בכלה [ונחשב כהקדיש
 6 כולה].
 7 טז. היתה בהמה בעלת מום שאינה ראויה לקרב,
 8 והקדיש אבר מאכריה לדמיו - בין שהנשמה תלויה בו,
 9 ובין שאין הנשמה תלויה בו - לא נתקדש אלא דמי אותו
 10 אבר בלבד. ביצע? כגון שאמר: 'דמי רגל פרה זו', או
 11 'דמי לבה הקדש למזבח' - הוא והקדש שתפין בה.
 12 יז. וכן האומר: 'ראש עבד זה', או 'לב חמור זה הקדש
 13 למזבח', או שאמר: 'ראשי הקדש למזבח' - אינו חייב
 14 אלא בדמי ראשו [וממילא מחציתו]; ורואין כמה ישנה
 15 אותו אבר [כשארין הנשמה תלויה בו] אלו היה נמכר, ויביא
 16 בדמיו קרבן.
 17 יח. כמה דברים אמורים? בקדשי מזבח. אבל בקדשי
 18 בדק הבית - האומר: 'דמי ראש חמור זה' או 'כברו
 19 הקדש', או 'דמי ראש עבד זה' או 'כברו הקדש' - הואיל
 20 והוא אבר שהנשמה תלויה בו, הרי זה חייב בדמי פלו;
 21 שכל הקדש בדק הבית, קדשת דמים הוא.
 22 ט. האומר: 'ערכי עלי למזבח', מביא בערכו קרבן; ואם
 23 אין ידו משגת לערף שלם, הרי הדבר ספק - אם נדון
 24 בהשג יד, הואיל והוציאו בלשון ערף, או אינו נדון בהשג
 25 יד, הואיל ולמזבח נדר. וכן המקדיש שדה אחזתו למזבח
 26 - הרי זו נפדית, והדמים יביאו בהם עולות למזבח; ויש
 27 בדבר ספק - אם פודין אותה בערף הקצוב בה, או פודין
 28 אותה בשויה הואיל ולמזבח הקדיש. ודנין בכל אלו
 29 וכיוצא בהן, להחמיר.

פרק ו

31 א. אחד האומר: 'הרי זה הקדש לבדק הבית', או 'חרם
 32 לבדק הבית', או 'חרם לשמים'; וכן בכל נכסיו, אם אמר
 33 כל נכסיו 'הקדש', או 'חרם לבדק הבית', או 'חרם
 34 לשמים' - הרי אלו יפלו לבדק הבית. אבל אם אמר 'חרם'
 35 סתם, הרי אלו לכהנים - שסתם חרמים לכהנים, שגאמר:
 36 "כל חרם בישראל - לך יהיה".
 37 ב. מחרים אדם מצאנו ומבקר, ומעבדיו ומשפחותיו
 38 הפגעניים, ומשדה אחזתו. אבל לא יחרים כל בהמתו, ולא
 39 כל עבדיו, ולא כל שדותיו, ולא כל מין שיש לו משאר
 40 המשלטלין - שגאמר: 'מכל אשר לו, מאדם ובהמה';
 41 ואם החרים את הכל, אפלו החרים כל נכסיו - הרי אלו
 42 מחרמינן; בין שהחרים לכהנים, בין שהחרים לבדק הבית.
 43 ג. וכל מי שהחרים או הקדיש כל נכסיו - לוקחין כל מה
 44 שיש לו, ואפלו תפלין שבראשו, ואין צריך לומר כלי
 45 אמונתו ובגדיו - הכל הקדש או חרם.
 46 ד. מה בין חרמי כהנים לחרמי שמים? שחרמי שמים -

47 מהן קצובין, הרי זה כמי שפסק; ואין המוכר יכול
 48 להקדיש דלעת זו, שהרי אינה ברשותו (שכבר נמכרה).
 49 ואם אין הדמים קצובין, והקדישה - הרי זו מקדשת,
 50 שעדין ברשותו היא (עד שידע הקונה כמה לשלם): שזה
 51 שלקחה, לא לקחה דרך גזלה. וכן כל פיוצא בזה.
 52 כו. אין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם. פיצד? מה
 53 שתעלה מצודתי (רשת הדייגים) מן הים קדש, מה
 54 שתוציא שנה זו מן הפרות חרם - לא אמר כלום.
 55 כז. האומר לחברו: 'שדה זו שמכרתי לך לכשאקנה
 56 ממך מקדשת', ולקחה ממנו - אינה מקדשת, לפי
 57 שפשהקדישה לא באת לרשותו.
 58 כח. וכן המקדיש מעשה ידי אשתו - הרי זו עושה
 59 ואוכלת, והמותר חלין. אמר לה: 'קדשו יבין לעושיהן'
 60 - הואיל והן משעבדין לו, הרי כל מעשה ידיה קדש; הא
 61 למה זה דומה? לאומר: 'אילן זה קדש', שכל פרות
 62 שעושה להבא קדש. וכן כל פיוצא בזה.
 63 כט. האומר לחברו: 'שדה זו שאני מוכר לך,
 64 לכשאקנה ממך תתקדש' - הרי זו מקדשת כשיקנה,
 65 שהרי עתה בידו להקדישה. 'שדה זו שמשכנתי לך,
 66 לכשאפנה תהי קדש' - כשיפנה אותה תקדש, שהרי
 67 בידו לפדותה; ואפלו היתה ממשכנת לזמן קצוב, שהרי
 68 בידו לפדותה אחר הזמן.
 69 ל. המשכיר בית לחברו, ותור והקדישו - הרי זה קדש,
 70 ופקעה השכירות; ואם דר בו השוכר, מעל.
 71 לא. יראה לי, שאף על פי שאין אדם מקדיש דבר שלא
 72 בא לעולם, אם אמר 'הרי עלי להקדישו' - הרי זה חייב
 73 להקדישו כשיבוא לעולם, משום נדר; ואם לא הקדיש -
 74 הרי זה עובר משום "לא תאחר לשלמו" ו"לא יחל דברו"
 75 ומשום "ככל היצא מפיו, יעשה", כשאר הנדרים.
 76 לב. פיצד? האומר: 'הרי עלי להקדיש כל שתעלה
 77 מצודתי מן הים', 'הרי עלי לתן לעניים פרות שתוציא
 78 שדה זו', 'הרי עלי לתת חרמים או לתן לשבויים כל שאשתפר
 79 בשנה זו', וכל פיוצא בדברים אלו - הרי זה חייב לעשות
 80 בהן מה שאמר, כשיבואו לידו. וזה וכיוצא בו - בכלל
 81 נדרים הוא, לא בכלל הקדשות.
 82 לג. ראיה לדבר זה - מה שאמר יעקב אבינו: "וכל אשר
 83 תתן לי, עשר אעשרנו לך", ונאמר: "אשר נדרת לי שם
 84 נדר". והרי האומר 'לא אפטר מן העולם עד שאהיה נזיר',
 85 חייב לנהג בנזירות, ואף על פי שעדין לא נדר בנזיר -
 86 הואיל ואמר שידר בנזיר, חייב להתנזר. וזה פיוצא בו, וכזה
 87 ראוי לדון.
 88 לד. הקדש טעות, אינו הקדש. פיצד? האומר: 'שור שחר
 89 שיצא מביתי ראשון הרי הוא הקדש', ויצא לכן - אינו
 90 הקדש; 'דינר זהב שעלה בדי ראשון הרי הוא הקדש',
 91 ועלה של כסף - אינו הקדש; 'חבית של יין שתעלה בדי
 92 ראשונה הקדש', ועלת של שמן - בין שהיין יקר מן

1 יג. ישראל שהחריס את בכור בהמה לשמים, בין שהיה
 2 תמים בין שהיה בעל מום - הרי זה מחרם; ואין צריך
 3 לומר, אם החרימו הכהן לשמים, אחר שבא לידו.
 4 יד. וכיצד פודין אותו? אומרים: 'כמה אדם רוצה לתן
 5 בכור זה, כדי שיהיה לו ותהיה הרשות [=האפשרות]
 6 בידו לתנו לכל כהן שירצה, לקרובו או לרעו'. כל הנותן
 7 אותו שעור, יקח הכור ויתננו לכל כהן שירצה; ויפלו
 8 הדמים לכהן הבית.
 9 טו. המחריס את המעשר - הרי זה במחריס שלמי נדבה,
 10 לפי שאינו חייב באחריותו.
 11 טז. המקדיש שקלו [מטבע מחצית השקל] לכהן הבית,
 12 הרי זה קדש. הקדיש בכורים לכהן הבית, אינן קדש;
 13 אבל אם הקדישן הכהן אחר שבאו לידו, הרי אלו קדש.
 14 יז. המחריס חצי עבדו ושפחתו, הוא והכהנים שתפין בו;
 15 אבל אם הקדיש או החריס לשמים חצי עבדו, פלו קדש
 16 כמו שבארנו. וכל המקדיש עבדו ושפחתו הננענים, או
 17 המקדיש פל נכסיו והיו בהן עבדים - הרי גופן קדש;
 18 לפיכך אסור להנות בהם, עד שיפדו.
 19 יח. ואין הגזברין ושאיין לקח דמיהן מאחרים, ולהוציא
 20 אותן לחרות [כדי שלא יתפרש כולזול בהקדש]; אלא
 21 מוכרין אותן לאחרים, ואחרים מוציאין אותן לחרות, אם
 22 רצו.
 23 יט. המקדיש ידי עבדו, פל היתר על פרנסתו קדש. וכיצד
 24 הוא מתפרנס עבד זה? לונה ואוכל, ועושה ופורע; והוא
 25 שיעשה פחות פחות משנה פרוטה, ויפרע - שאם עשה
 26 בפרוטה, ראשון ראשון קנה הקדש.
 27 כ. המקדיש את עצמו - לא הקדיש אלא דמיו, והרי הוא
 28 חייב בדמי עצמו; ומתיר לו לעשות ולאכל, שהרי לא
 29 נתקדש גופו בעבדו.
 30 כא. אין אדם מקדיש דבר שאינו שלו. פיצד? כגון
 31 שהחריס בנו ובתו, ועבדו ושפחתו העבדיים, או שדה
 32 מקנתו - הרי אלו אינן מחרמין, שאין אדם מקדיש דבר
 33 שאין גופו שלו.
 34 כב. אין אדם מקדיש דבר שאינו ברשותו. פיצד? הנה לו
 35 פקדון ביד אחר, וכפר בו זה שהוא אצלו - אין הבצעלים
 36 יכולין להקדישו; אבל אם לא כפר בו, הרי הוא ברשות
 37 בעליו בכל מקום שהוא.
 38 כג. כמה דברים אמורים? במשלטלין. אבל קרקע שגזלה
 39 אחר, וכפר בה - אם יכול להוציאה בדנין - הרי זה יכול
 40 להקדישה, ואף על פי שעדין לא הוציאה: שהקרקע
 41 עצמה, הרי היא ברשות בעליה.
 42 כד. הגזול את חברו, ולא נתאשוו הבעלים - שניהן אין
 43 יכולין להקדיש: זה לפי שאינו שלו, וזה לפי שאינו
 44 ברשותו. וכן כל פיוצא בזה.
 45 כה. מי שהיה מוכר דלועין או ביצים וכיוצא בהן, ובא
 46 לוקח ונטל אחת והלך לו - אם היו דמי פל אחת ואחת

47 או החרימין - אין חוששין לו, עד שתהיה שם ראיה
48 ברורה.

49 **יום שני כ"ה סיון ה'תשע"ג**

50 **פָּרָק ח**

51 א. בחמשה עשר באדר, בית דין נפנין לחפש ולבדק על
52 צרכי צבור ועל עניני הקדשות; ובודקין עליהן ודורשין
53 וחוקרין, ופודין את ההקדשות ואת החרימין, וגובין את
54 הערכין ואת הדמים מפל החיב בהן - כדי שיהיה הכל
55 עתיד עם תרומת שקלים, לחזק את בית אלהינו.

56 ב. אין פודין את ההקדשות, אלא בשלשה בקיאים
57 [=מומחים]; וכן כשגובין מטלטלין שממשכננין מחיבי
58 ערכין, שמין אותם בשלשה. וכשמעריכין בהמה וכיוצא
59 בה משאר מטלטלין, שמין אותה בשלשה. אבל
60 כשמעריכין את הקרקעות, או אם הזקקו לגבות ערכי אדם
61 מן הקרקע שלו - אין מעריכין אותן אלא בפעשה, ואחד
62 מהן כהן: שהרי "כהן" כתוב בפרשה. וכן האומר דמי
63 עלי, או דמי פלוני עלי, או דמי ירי, או דמי רגלי -
64 כששמין אותו כמה הוא שנה, או כמה דמי ידו או רגלו
65 - שמין בפעשה, ואחד מהן כהן.

66 ג. כשפודין את ההקדשות מידי ההקדש, בין שהיו
67 קרקעות או מטלטלין - מכריזין עליהן בפני כל הבאין
68 לפדות. אמר אהר: 'הרי הן שלי בעשר סלעים', ואמר
69 אחד בעשרים, ואמר אחד בשלשים, ואמר אחד בארבעים,
70 ואמר אחד בחמשים, חזר בו של חמשים לבדו - ממשכננין
71 מנכסיו עשר, ונותנין אותן ההקדשות לזה שנתן ארבעים;
72 ונמצא ההקדש נוטל חמשים, עשר מזה וארבעים מזה.
73 חזר בו אחרי כן של ארבעים - ממשכננין מנכסיו עשר,
74 ונותנין את ההקדש לבעל השלשים; וכן עד הראשון. חזר
75 בו הראשון שנתן עשר - מכריזין על ההקדש פעם שנייה,
76 ומוכרין אותו: אם נפדה בפחות מעשר, נפרעין משל בעל
77 העשר את המותר [=ההפרש].

78 ד. כמה דברים אמורים? בשחזורי זה אחר זה; אבל אם
79 חזרו פלן כאחת, משלשין [=מחלקים] ביניהם בשנה.
80 כיצד? אמר הראשון: 'הרי הוא שלי בעשר', ואמר השני
81 בעשרים, ואמר השלישי בארבע ועשרים, וחזר בו
82 השלישי והשני כאחד - נותנין אותו לראשון בעשר,
83 וממשכננין מנכסיו שני בשבע ומנכסיו שלישי בשבע;
84 ונמצא ההקדש גובה ארבע ועשרים. וכן אם חזרו שלשתן
85 כאחת, ונמכר ההקדש בשלש - ממשכננין מנכסיו כל אחד
86 משלשתן [שבע סלעים]. וכן על דרך זו לעולם.

87 ה. הבעלים קודמין לכל אדם, מפני שהן מוסיפין חמש;
88 ואין מוסיפין חמש על עליון [התוספות] של שאר הפודין,
89 אלא על מה שנותנין הם תחלה. כיצד? אמרו הבעלים:
90 'הרי זה שלנו בעשרים', ובא אחר ואמר: 'הרי הוא שלי

1 **יד**. המקדיש כל נכסיו, והיתה עליו כתבת אשה, או
2 שטרי בעלי חובות - אין האשה יכולה לגבות כתבתה מן
3 ההקדש, ולא בעל חוב את חובו: שההקדש מפקיע
4 [=מסיר] השעבוד שקדם. אבל כשימכר ההקדש הקרקע
5 שלו, ותצא השדה לחלין - יש לבעל חוב ולאשה לגבות
6 מן הפודה, שהרי שעבודה עומד על קרקע זו.

7 טו. הא למה זה דומה? לשני לקוחות שכתבה לראשון:
8 'דין ודברים אין לי עמך' [לגבות ממך נכס], ומכר לשני:
9 - שהיא טורפת [=גובה] מן השני.

10 טז. וכיצד פודין קרקע זה האיש? משביעין את האשה
11 או בעלי חובות תחלה, כדרך כל הבא לפרע מנכסים
12 משעבדים; ואחר כך מכריזין עליה ששים יום בבקר
13 ובערב, כמו שבארנו, ואומרים: כמה אדם רוצה לתן
14 בשדה זו, על מנת לתן לאשה כתבתה [שמקבל את המגיע
15 לה] ולבעל חוב את חובו [שמקבל אפילו מטבעות
16 חסרות]. ואחר שפודין אותה, ולוקח אותה הלוקח אפלו
17 בדינר כדי שלא יאמרו 'הקדש יוצא בלא פדיון' - חוזר
18 הפודה ומגבה לאשה כתבתה או לבעל חוב את חובו,
19 ואפלו היה החוב מאה והשדה שנה תשעים: על מנת כך
20 פודה אותה, הרוצה לפדותה. אבל אם היה החוב [90-]
21 שנים בדמי השדה, כגון שהיתה שנה מאה עליו חוב
22 וכתבת אשה מאתים - אין פודין אותה על מנת לתן החוב
23 או הכתבה, אלא פודין אותה סתם [ובעל חוב מפסיד],
24 שאם התנו [הגוברים, בפני הלוקח, שיש] לתן, אינה נפדית
25 כלל [שלא ימצאו פודים].

26 יז. המקדיש כל נכסיו, ואחר כך גרש את אשתו, וגבת
27 כתבתה מן הפודה מן ההקדש - אינה גובה עד שידינה
28 הנאה, שמא קנוניא [תכנית רמאות] עשו על ההקדש;
29 ואין אומרים אלו רצה היה אומר בטעות הקדשתי, וישאל
30 על הקדשו לחכם והיה חוזר לו.

31 יח. וכן אין נאמן לומר אחר שהקדיש: 'מנה לפלוני חוב
32 עלי, או: 'כלי זה של פלוני הוא' - שמא יעשו קנוניא
33 על ההקדש; ואפלו היה שטר ביד בעל חוב, אינו גובה
34 על פי זה אלא כדרך שגובין כל בעלי חובות כמו
35 שבארנו.

36 יט. כמה דברים אמורים? בכריא. אבל החולה שהקדיש
37 כל נכסיו, ואמר בשעה שהקדיש: 'מנה לפלוני בדי' -
38 נאמן; שאין אדם עושה ערמה על ההקדש בשעת מיתתו,
39 וחוטא לאחרים - שהרי הוא הולך למות. לפיכך אם אמר:
40 'תנו אותה לו', נוטל בלא שבועה; ואם לא אמר 'תנו'
41 [לא מספיקה אמירתו בלבד, ו] אין נותנין לו, אלא אם כן
42 היה בידו שטר מקום, הרי זה נוטל מן ההקדש מפני
43 הצוואה. ואם אחר שהקדיש אמר 'תנו' - אין שומעין לו,
44 אלא הרי הוא כשאר בעלי חובות: אם נתקם שטרו -
45 נשבע וגובה מן הפודה, לא מן ההקדש.

46 כ. מי שיצא עליו קול שהפקיר את נכסיו, או הקדישן,

48 **יב.** אף על פי שההקדשות והתרמין והערכין מצוות, וראוי לו לאדם להנהיג עצמו בדברים אלו, כדי לכף יצרו ולא יהיה כילי [=קמזין], ויקים מה שצונו נביאים: "כבוד את ה' מהונך" - אף על פי כן, אם לא הקדיש ולא העריף ולא החרים מעולם, אין בכך פלוס; הרי התורה העידה ואמרה: "וכי תחידל לנדר - לא יהיה כד חטא".

49 **יג.** לעולם לא יקדיש אדם ולא יחריש, כל נכסיו; והעושה זה, עבר על דעת הפתוב - שהרי הוא אומר: "מכל אשר לו", לא כל אשר לו, כמו שבארנו חכמים. ואין זו חסידות, אלא שטות - שהרי זה מאבד כל ממונו, ויצטרף לבריות; ואין מרחמין עליו. ובהוה וכיוצא בו אמרו חכמים: חסיד שוטף מפלל מבלי [=מחריב] עולם. אלא כל המפזר ממונו במצוות, לא יפזר יותר מחמש; ויהיה כמו שצונו נביאים "מכלכל דבריו במשפט" - בין בדברי עולם, בין בדברי תורה. אפלו בקרבנות שאדם חיב בהן - הרי חסה תורה על המזון, ואמרה שביא כפי מסת יד [=יכולתו הכלכלית]; קל וחמר לדברים שלא נתחייב בהן אלא מחמת נדרו - שלא ינדר אלא כראוי לו. שנאמר: "איש כמתנת ידו, ככרפת ה' אלהיך אשר נתן לך".

50 בריך ורחמנא דסיען. נגמר ספר ששי, בעזרת שדי. ומגן פרקים של ספר זה, שלשה וארבעים: הלכות שבועות, שנים עשר פרקים; הלכות נדרים, שלשה עשר פרקים; הלכות נזירות, עשרה פרקים; הלכות ערכים ותרמים, שמונה פרקים.

בשם ה' אל עולם.

תהי ידך לעזרתי, פי פקודיך בחרתי.

ספר שביעי והוא ספר זרעים

הלכותיו שבע, וזה הוא סדורן: הלכות פלאים, הלכות מתנות עניים, הלכות תרומות, הלכות מעשרות, הלכות מעשר שני ונטע רבעי, הלכות בכורים ושאר מתנות כהנה שבגבולין, הלכות שמטה ויובל.

הלכות פלאים

יש בכללן חמש מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטן: (א) שלא לזרע זרעים פלאים; (ב) שלא לזרע תבואה או ירק בכרם; (ג) שלא להרביע בהמה פלאים; (ד) שלא לעשות מלאכה בכלאי בהמה פאחד; (ה) שלא ללבש פלאים. ובאור מצוות אלו - בפרקים אלו.

פרק א

א. הזרע שני מיני זרעים פאחד בארץ ישראל - לוקה, שנאמר: "שךך לא תזרע פלאים";

1 **בְּעֲשָׂרִים** - הבעלים קודמין, מפני שהם מוסיפין חמש ונותנין חמש ועשרים. בא אחד ואמר: 'הרי הוא שלי באחת ועשרים' - אם שתקו הבעלים ולא הוסיפו פלוס, מוכרין אותו להם בחמש ועשרים. ואם הוסיפו הבעלים על העשרים ואחת, אפלו פרוטה אחת - הרי אלו נותנין שש ועשרים ופרוטה אחת: אחד ועשרים ופרוטה שנתנו מעצמן, וחמש שהן חביבין בו משום חמש המתן שנתנו תחלה. וכן אם בא השני ואמר: 'הרי הוא שלי בעשרים ושנים', ובא שלישי ואמר: 'בעשרים ושלש', ובא רביעי ואמר: 'בעשרים וארבע', ובא חמישי ואמר: 'בעשרים וחמש', והוסיפו הן על העשרים וחמש אפלו פרוטה אחת - כופין אותן לתן שלשים ופרוטה: חמש ועשרים ופרוטה שנתנו מעצמן, וחמש של חמש שהן חביבין בו - לפי שאין הבעלים מוסיפין חמש על עליו של זה, אלא חמש מה שנתנו תחלה מוסיפין על מה שנתן האחרון אם רצו.

2 **וּבְמֵה דְבָרִים אֲמֹרִים?** בשלא שמו (העריכו) ההקדש שלשה ממחין; אבל אם שמו אותו שלשה, ואמרו שהוא שנה מה שנתן האחרון, והוסיפו הבעלים על עליו, אפלו פרוטה אחת - הרי הן מוסיפין חמש על עליו של אחרון, ונותנין אחד ושלשים ודינר ופרוטה.

3 **ז. הרי שלא נשום ההקדש, ונתנו הבעלים תחלה עשרים, ובא אחר ונתן חמש ועשרים, ושתקו הבעלים ולא הוסיפו פלוס - הבעלים קודמין:** שאף הם חביבין לתן חמש ועשרים, מפני החמש. בא אחר ונתן שש ועשרים, הוא קודם; ואם רצו הבעלים והוסיפו אפלו פרוטה, נותנין אחת ושלשים ופרוטה כמו שבארנו. ועל דרך זו לעולם.

4 **ח.** אין מקדישין ולא מעריכין ולא מחרימין בזמן הזה - שאין שם מקדש בחטאינו, כדי לחזק את בקרו. ואם הקדיש או העריף או החריש - אם היתה בהמה, נועל דלת בפניה עד שתמות מאלה; ואם היו פסות [=טג] או פלים, מניחין עד שירקבו; ואם היו מעות או פלי מתכות, ישליכן לים הגדול גם המלח כדי לאבדן.

5 **ט.** הקדיש או החריש עבד שונכנס למצוות, פודהו וילכו הדמים לים המלח כשאר דמים וערכין של זמן הזה; ואם היה עבד גוי, לא מעלין [מן הבור להצילו ממייתה] ולא מורדין [לבור להרגו].

6 **י.** מתר לפדות ההקדשות בזמן הזה לכתחלה, ואפלו בפרוטה; ומשליך את הפרוטה לים המלח. וחכמים דנו שיפדה בארבעה זוזים או קרוב לזה, כדי לפרסם הדבר. אבל בזמן המקדש, לא יפדה לכתחלה אלא בשויו כמו שבארנו.

7 **יא.** מי שהחריש בזמן הזה משלטלין סתם, הרי אלו נתנין לפנהנים הנמצאין באותו מקום. אבל אם החריש שדה בארץ ישראל סתם, או שהחרימה לפנהנים - אינה חרם: שאין שדה חרמים נוהגת, אלא בזמן שהיובל נוהג. החריש לפנהנים קרקע בחוץ לארץ, ואפלו בזמן הזה - הרי היא כמשלטלין בארץ ישראל, ונתתן לפנהנים.

מתוך מהדורת חזק

47 והבצלים והכספר והכרפס והמרור וכיוצא בהן; ואלו הן
48 הנקראין 'מיני ירקות'.

פָּרָק ב

50 א. זרע שנתערב בו זרע אחר - אם היה אחד מעשרים
51 וארבעה, כגון סאה של חטים שנתערבה בשלש ועשרים
52 סאה של שעורים - הרי זה אסור לזרע את המערב, עד
53 שימזעט החטין או יוסיף על השעורים; ואם זרע, לוקה.
54 ב. וכל שהוא כלאים עם הזרע, מצטרף לאחד מעשרים
55 וארבעה. כיצד? שלש ועשרים סאה של חטים, שנתערב
56 בה שני קבין שעורים, ושני קבין צדשים, ושני קבין פולים
57 - הרי זה לא יזרע הכל, עד שימזעט סאה של תערובת, ויבר
58 מקצתה או יוסיף על החטים; שהשעורים והצדשים
59 והפול, פלן כלאים עם החטים.

60 ג. במה דברים אמורים? בשנתערבו מיני תבואה זה בזה,
61 או מיני קטניות זה בזה, או שנתערבה תבואה בקטניות, או
62 קטניות בתבואה. אבל זרעוני גנה שנתערב אחד מהן
63 בתבואה או בקטניות, שעורן אחד מעשרים וארבעה ממה
64 שזרעין בבית סאה מאותו המין: אם נתערב בסאה של
65 תבואה או קטנית - לא יזרע, עד שימזעט או יוסיף על
66 התבואה.

67 ד. כיצד? תרדל שנתערב בתבואה, והרי התרדל זרעין
68 ממנו קב בכל בית סאה - אם נתערב ממנו אחד מעשרים
69 וארבעה מן הקב בסאה של תבואה או של קטנית, חיב
70 למזעט; וכן אם היה מין זה מזרעוני גנה זרעין ממנו
71 סאתים בכל בית סאה - אם נתערב ממנו חצי קב בכל סאה
72 של תבואה או של קטנית, ימזעט.

73 ה. לפיכך, תבואה שנתערב בה זרע פשתן - אם היה
74 שלשת רבעים בכל סאה, הרי זה ימזעט; ואם לאו, אינו
75 צריך למזעט; לפי שבית סאה זרעין בו שלש סאים זרע
76 פשתן. ועל דרך זה, משערין בכל הזרעים האחרים.

77 ו. במה דברים אמורים? בשלל נתפון לערב, ובשלל נתפון
78 לזרע השני מינין שנתערבו. אבל אם נתפון לערב זרע בזרע
79 אחר, או לזרע השני מינין שנתערבו - אפלו היתה חטה
80 אחת בתוף כרי של שעורים, אסורה לזרעה. וכן כל כיוצא
81 בזה.

82 ז. הזרע שדהו מין מן המינין, וכשצמח ראה בו כלאים -
83 אם היה המין האחר אחד מעשרים וארבעה בשדה - הרי
84 זה ילקט ויעקור, עד שימזעטנו, מפני מראית העין, שמה
85 יאמרו: 'כלאים זרע בכונה'; בין שהיה המין האחר שצמח
86 תבואה וקטנית בתבואה וקטנית, או זרעוני גנה בתבואה
87 וקטנית ובזרעוני גנה. ואם היה הצומח פחות מכאן, אינו
88 צריך למזעט.

89 ח. במה דברים אמורים? בזמן שיש מקום לחשד; אבל
90 בזמן שהדברים מראין שאין זה מדעתו של בעל השדה,
91 אלא מאליהן עלו - אין מחיבין אותו למזעט.

1 ב. ואחד הזרע, או המנפש [מסיר צמחים מיותרים
2 מסביבות הכלאים], או המחפה - כגון שהיתה חטה אחת
3 ושעורה אחת, או פול אחד ועדשה אחת מנחין על הארץ,
4 וחפה אותן בעפר, בין בידו בין ברגלו בין בכלי - הרי זה
5 לוקה. ואחד הזרע בארץ, או בעצין נקוב; אבל הזרע
6 בעצין שאינו נקוב, מפין אותו מפת מרדות.
7 ג. אסור לזרע כלאים לגוי, ומתיר לומר לגוי לזרע לו כלאי
8 זרעים. ואסור לאדם לקים כלאי זרעים בשדהו, אלא עוקר
9 אותן; ואם קים, אינו לוקה. ומתיר לישאל לזרע כלאי
10 זרעים בידו, בחופזה לארץ; ואפלו לערב הזרעים לכתחלה,
11 ולזרען בחופזה לארץ - מתיר. ודברים אלו, דברי קבלה.
12 ד. אין אסור משום כלאי זרעים, אלא זרעים הראויין
13 למאכל אדם; אבל עשבים המרים, וכיוצא בהן מן העקרין
14 [=שורשים] שאינן ראויין אלא לרפואה, וכיוצא בהן - אין
15 בהן משום כלאי זרעים.

16 ה. כלאי האילנות, הרי הן בכלל מה שצמח: "שדף לא
17 תזרע כלאים". כיצד? המרכיב אילן, כגון שהרכיב
18 יחור [=ענף] של תפוח באתרוג, או אתרוג בתפוח - הרי
19 זה לוקה מן התורה בכל מקום, בין בארץ בין בחופזה
20 לארץ; וכן המרכיב ירק באילן, או אילן בירק - לוקה בכל
21 מקום.

22 ו. ואסור לישאל להניח הגוי שירכיב לו אילנו כלאים.
23 ומתיר לזרע זרעים וזרע אילן, כפאחד; וכן מתיר לערב זרעי
24 אילנות ולזרען כפאחד - שאין להן כלאים באילנות, אלא
25 הרפכה בלבד.

26 ז. הזרע זרעים כלאים, וכן המרכיב אילנות כלאים - אף
27 על פי שהוא לוקה - הרי אלו מתירין באכילה, ואפלו לזה
28 שעבר וזרען; שלא נאסר אלא זרעיתן בלבד. ומתיר לטע
29 יחור מן האילן שהרכיב כלאים, ולזרע מזרע הירק שהרכיב
30 כלאים.

31 ח. הזרעונין נחלקין לשלשה חלקים: האחד מהן, הוא
32 הנקרא 'תבואה'; והיא חמשה מינין - החטים, והכסמין,
33 והשעורים, ושבלת שועל, והשפון. והשני מהן, הוא הנקרא
34 'קטניות'; והם כל זרעון הנאכל לאדם, חוץ מן התבואה
35 - כגון הפול, והאפונים, והעצשים, והדחן, והארז,
36 והשמשמין, והפרגין, והספיר, וכיוצא בהן. והשלישי מהן,
37 הוא הנקרא 'זרעוני גנה'; והן שאר הזרעונין שאינן ראויין
38 למאכל אדם, והפרי של אותו הזרע מאכל אדם - כגון זרע
39 הבצלים והשומין, וזרע החציר והקצח, וזרע לפת, וכיוצא
40 בהם; וזרע פשתן, הרי הוא בכלל זרעוני גנה. כשיתרעו כל
41 מיני זרעונים אלו, ויצמחו - נקרא הצמח פלו כל זמן שלא
42 נכר הזרע, 'דשא', ונקרא 'ירק'.

43 ט. ויש מזרעוני גנה זרעונים שרפן לזרע מהן שדות, כגון
44 הפשתן והתרדל; ואלו הן הנקראין 'מיני זרעים'. ויש
45 מזרעוני גנה זרעים שאין דרך בני אדם לזרע מהן אלא
46 צרונות צרונות קטנות, כגון הלפת והצנון והתרדן

מתוך מהדורת חזק

46 שיראָה כּשני מינין; ואף על פי שאין דומין זה לזה, 47 הואיל והן מין אחד, אינן פלאים זה בזה.
 48 ב. ויש בנרעים שני מינין, שהן דומין זה לזה וצורת 49 שניהן קרובה להיות צורה אחת; ואף על פי כן, הואיל 50 והן שני מינין, הרי אלו אסורין זה עם זה.
 51 ג. כיצד? התזרת עם חזרת גלים, והעלשין עם עלשי 52 שדה, והפּרשין עם פּרשי שדה, והפּסבּר עם פּסבּר הרים, 53 והתּרדל עם תּרדל מצרי, ודלעת המצרית עם הדלעת 54 הרמוצה - אינן פלאים זה בזה. וכן החטים עם הזנין, 55 והשעורים עם שבלת שועל, והכסמין עם השפון, והפול 56 עם הספיר, והפּרְקָדֵן עם הטפח, ופול לכן עם השעועית, 57 והקשות עם המלפפון, והפּרוּב עם התּרוּבּתוּר [נכּוּב 58 מדברי], והתּרדן עם הלענון - אינן פלאים זה עם זה. 59 אכל הענון עם הנפוס [דומה ללפת], והתּרדל עם הלפסן, 60 ודלעת זניית עם דלעת מצרית או עם דלעת הרמוצה - 61 אף על פי שדומין זה לזה, הרי אלו פלאים זה בזה.
 62 ד. וכן באילן - שני מינין שדומין זה לזה בעליו או 63 בפרות, הואיל והן שני מינין, הרי אלו פלאים. כיצד? 64 התפוח עם התזוויר, והפּרסקין עם השקדים, והשזיפין עם 65 הרימין - אף על פי שדומין זה לזה, הרי הן פלאים זה 66 בזה; אכל האגסין עם הקרוסטמלין, והפּרישין עם עזווירין 67 - אינן פלאים זה בזה.
 68 ה. וכן יש שם זרעים ואילנות אחרות - אף על פי שהם 69 שני מינין בטבען, הואיל ועליון של זה דומין לעליון של 70 זה, או פרי של זה דומה לפרי של זה דמיון גדול עד 71 שיראו כשני גונין ממין אחד - לא חששו להן לכלאים זה 72 עם זה; שאין הולכין בכלאים אלא אחר מראית העין.
 73 ו. כיצד? הלפת עם הענון - אינן פלאים זה בזה, מפני 74 שפרי של זה דומה לפרי של זה; והלפת עם הנפוס - אינן 75 פלאים זה בזה, מפני שהעליון דומין לעליון. אכל צנון עם 76 הנפוס - אף על פי שהעליון דומין זה לזה, והפרי דומה 77 לפרי - הרי אלו פלאים, הואיל וטעם פרי זה רחוק מטעם 78 פרי זה ביותר. וכן כל פיוצא באלו.
 79 ז. וכמה מרחיקין בין שני מיני זרעים שהן פלאים זה עם 80 זה? כדי שיהיו נראין מבדלין זה מזה; אבל אם נראין 81 שנזרעו בערבובית, הרי זה אסור.
 82 ח. ושעורין רבים יש בהתקקה הזאת - הכל לפי גדל 83 השדה הנזרעת, ולפי רחב העליון, ושלוש היונקות 84 [השורשים].
 85 ט. כיצד? שדהו שהיתה זרועה מין תבואה, ובקש לזרע 86 בצדה מין תבואה אחר בשדה אחרת - מרחיק ביניהן בית 87 רבע, והוא כעשר אמות ורביע אמה על עשר אמות ורביעי 88 אמה מרבע, בין מן האמצע בין מן הצד. ואם לא היתה 89 ביניהן פשעור הנה, אסור; ואינו לוקה, עד שיהיו קרובין 90 בתוך ששה טפחים.
 91 י. היתה שדהו זרועה זרק, ובקש לזרע בצדה שדה זרק 92 אחר, אפלו דלעת - מרחיק בין שתי השדות ששה טפחים

1 ט. כיצד? בגון תבואה שעלו בה ספיחי איסטיס, ותלתן 2 שזרעה למאכל אדם שעלו בה מיני עשבים - שנה ומצב 3 שבוודאי לא נגרם בכונה, שהרי הזרע הנוסף מתיק ו- 4 מפסיד הוא. וכן כל פיוצא בזה.
 5 י. וכמה יודע שהתלתן זרועה למאכל אדם? בשהיתה 6 זרועה צרוגות צרוגות, ועשה לה גבול סביב. וכן מקום 7 הגרנות שעלו בו מיני הרבה, אין מחיבין אותו לעקר - 8 שהרי הדבר ידוע, שאינו רוצה שיצמח צמח במקום 9 הגרנות; ואם הסיר מקצתן - אומרין לו: 'עקר הכל חוץ 10 ממין אחד', שהרי גלה דעתו שהוא רוצה בקיום השאר.
 11 יא. אין נוטעין זרקות בתוך סדן [מקום חיתוך הענפים] של 12 שקמה [תאנה מדברית]. וכיוצא בה. הטומן אגדת לפת 13 וצנון וכיוצא בהן תחת האילן, אפלו תחת הגפן - אם היו 14 מקצת העליון מגלין, אינו חושש; שהרי אינו רוצה 15 בהשרשתן. ואם אינן אגדה, או שלא היו העליון מגלין - 16 חושש משום פלאים.
 17 יב. שדה שהיתה זרועה, וקצר הזרע, ונשארו העקרין 18 בארץ - אף על פי שאין מוציאין צמח אלא אחר כמה שנים 19 - לא יהיה זרע באותה שדה מין אחר, עד שיעקר העקרין.
 20 יג. היתה שדהו זרועה חטים, ונמלך לזרעה שעורים קדם 21 שיצמחו החטים - ימתין לה עד שיפסדו החטים ויתליו 22 בארץ, כמו שלשה ימים אם היתה שדהו רזה [במים], ואחר 23 כך יתפך אותן במחרשה, ויזרע המין האחר. ואינו צריך 24 להפך את בלה, עד שלא תשאר חטה שלא נעקרה; אלא 25 חורש את השדה כדרך שחורשין אותה קדם הפטר כדי 26 שתרוה.
 27 יד. צמחו החטים, ואחר כך נמלך לזרעה שעורים - יתפך, 28 ואחר כך יזרע; ואם הוריד בהמתו לתוכה, וקרקסה את 29 הצומח - הרי זה מתר לזרע שם מין אחר.
 30 טו. באחד באדר משמעין על הפלאים; וכל אדם יוצא 31 לגנתו ולשדהו, ומנקין אותן מן הפלאים. ובחמשה עשר 32 בו, יוצאין שלוחי בית דין, ומסבבין לבדק.
 33 טז. בראשונה היו עוקרין ומשליכין, והיו בעלי בתים 34 שמחין שמנקין להן שדותיהן. התקינו שיהיו מפקירין את 35 כל השדה שמצאו בה פלאים - והוא שימצאו בה מין אחר, 36 אחד מעשרים וארבעה; אבל פחות מכן, לא יגעו בה.
 37 יז. וחוקרין שלוחי בית דין בכלו של מועד הפסח, לראות 38 האפיל [הזרעים המאחרים לצמוח] שיצא. וכלאים שהנצו 39 [ביצבצו] - אין ממתנינם להן, אלא יוצאין עליהן מיד; 40 ומפקירין את כל השדה, אם יש בה אחד מעשרים 41 וארבעה.

יום שלישי כ"ו סיון ה'תשע"ג

פרק ג

42 א. יש מינין בנרעים, שהיה המין האחד נפרד לצורות 43 הרבה, מפני שנוי המקומות והעבודה שעובדין הארץ, עד

מתוך מהדורת חזק

- 1 על ששה טפחים מרבע, בין מן האמצע בין מן הצד.
 2 ופחות משעור זה, אסור; ואינו לוקה, עד שיהיו קרובין
 3 בתוף טפח.
 4 יא. היתה אחת משתי השדות זרועה תבואה, והשניה
 5 שבצדה ירק או דלעת - מרחיק ביניהן בית רבע.
 6 יב. במה דברים אמורים, שצריך להרחקה בשעורין
 7 האלו? בין שתי שדות. אבל אם היתה שדה זרועה ירק,
 8 ורצה לזרע בצדה שורה של ירק ממין אחר - דיו לעשות
 9 בין השדה ובין השורה תלם [חפירה] אחד, ארכו ששה
 10 טפחים בלבד ורחבו כעמקו.
 11 יג. היתה שדה זרועה תבואה, ורצה לזרע בתוכה שורה
 12 אחת של ירק - אפלו שורה של דלועין, שהעלין שלה
 13 ארפין ומסתבכין - מרחיק ביניהן ששה טפחים; ואם
 14 נמשכו העלין של דלעת ונכנסו לתבואה ונסתבכו בה -
 15 יצטרך מן התבואה שלפני הדלעת, עד שלא יתערבו העלין.
 16 ואין צריך לומר, שאם זרע שורה ממין זה, ושורה ממין
 17 אחר - שדיו להיות ביניהן תלם אחד, כמו שיתבאר.
 18 יד. הרחיק בין שני המינין הרחקה הראויה להן, והיה מין
 19 זה נוטה על גבי מין זה - בין שנטת תבואה על התבואה,
 20 או ירק על גבי ירק, או ירק על התבואה, או תבואה על
 21 הירק - הכל מתר, שהרי הרחיק בשעור; חוץ מדלעת
 22 וניתי, שהיא נמשכת הרבה; לפיכך, אם נטת - יצטרך
 23 מלפניה כמו שבארנו.
 24 טו. היה בין שני המינין בור [שדה שוממה], או ניר [שדה
 25 חרושה], או גפה [גדר מערימת אבנים], או דרך, או גדר
 26 שהוא גבוה עשרה טפחים, או חריץ שהוא עמק עשרה
 27 טפחים ורחב ארבעה, או אילן שהוא מסף על הארץ, או
 28 סלע שהוא גבוה עשרה ורחב ארבעה - הרי זה מתר
 29 לסמוך המין לצד אחד מאלו, והמין האחד לצד השני;
 30 הואיל ואחד מפל אלו מבדיל ביניהן, הרי הן נראין
 31 מבדלין זה מזה.
 32 טז. במה דברים אמורים, שצריך הרחקה או דבר
 33 המבדיל? בשזרע בתוף שדהו. אבל אם היתה שדהו
 34 זרועה חטים - מתר לחברו לזרע בצדה שעורים, שגאמר:
 35 "שדרך לא תזרע פלאים"; אין האסור אלא שיזרע שדהו
 36 פלאים, ולא נאמר "הארץ לא תזרע פלאים". ולא עוד,
 37 אלא אפלו זרע בתוף שדהו שעורים סמוך לחטים, ומשך
 38 זרע השעורים עד שסמכו לשדה חברו שהיא זרועה
 39 שעורים - הרי זה מתר; מפני שגראו השעורים שבתוף
 40 שדהו, שהן סוף שדה חברו.
 41 יז. היתה שדה זרועה חטים, ושדה חברו בצדה זרועה
 42 חטים - מתר לו לזרע תלם אחד של פשתן בצד חטים
 43 שלו, סמוך לשדה חברו; שהרואה יודע שאין דרך העם
 44 לזרע תלם אחד של פשתן, ולא נתפנון זה אלא לבדק
 45 שדהו אם ראויה היא לזרע פשתן אם לא, ונמצא בזרע
 46 להשתתה. לפיכך, אסור לזרע מין אחר בין שתי שורות
 47 אלו שהן ממין אחד, עד שירחיק בתוף שלו.
- 48 יח. היתה שדהו ושדה חברו שבצדה זרועין שני מיני
 49 תבואה - לא יזרע ביניהן חרדל וחריע, אפלו תלם אחד;
 50 מפני שהעם זרועין מאלו תלם אחד. אבל אם היו שתי
 51 השדות זרועין שני מיני ירקות, מתר לזרע ביניהן חרדל
 52 או חריע - שמתר להקיף חרדל או חריע לכל מין, חוץ
 53 מן התבואה, מפני שאינן מוזקין אותה. וכן אם היתה זית
 54 של זרע זה נוגעת בצלע של זרע האחר בתוף שדהו - הרי
 55 זה מתר, מפני שהן נראין מבדלין זה מזה. ואין צריך
 56 לומר, אם היתה זית של זרע זה נוגעת בזית של זרע
 57 האחר - מפני שהם נראין כסוף שדה שנגע בסוף שדה,
 58 שהוא מתר בלא הרחקה ולא הבדלה, כמו שבארנו.
- 59 **פָּרָק ד'**
- 60 א. מתר לזרע שתי שורות זו בצד זו של קשואין, ושתי
 61 שורות בצדן של דלועין, ושתי שורות של פול המצרי,
 62 ותלם [חפירה] בין כל מין ומין. אבל לא יזרע שורה אחת
 63 של קשואין, ושורה אחת של דלועין, ושורה אחת של פול
 64 המצרי - אף על פי שהתלם מבדיל בין כל מין ומין; מפני
 65 שמינין אלו עלין שלהן ארפין ונמשכין ומסתבכין, ואם
 66 זרען שורה בצד שורה, יתערב הכל ויגראו כגזרעין
 67 בערבוביה.
 68 ב. היתה שדהו זרועה מין ממנין ירקות, ובקש לזרע
 69 בתוכה שורות שורות של דלועין - עזרן מן הירק מקום
 70 שזרע בו שורה של דלועין, ומבדיל בינה ובין הירק
 71 בתלם, ומניח מן הירק רחב שתיים עשרה אמה, ועושה
 72 שורה שניה של דלועין, ומבדיל בינה ובין הירק בתלם;
 73 וכן עד מקום שיירצה, שנמצא בין כל שתי שורות של
 74 דלועין שתיים עשרה אמה. אבל פחות מפן, אסור - מפני
 75 שהעלין מסתבכין מכאן ומכאן בירק שביניהן, ונראה הכל
 76 כאילו נזרע בערבוביה.
 77 ג. היתה שורה של דלעת זרועה, אפלו דלעת יחידית,
 78 וכא לזרע בצדה תבואה - מרחיק בית רבע; שהרי נמשכו
 79 עליה, והחזיקה מקום גדול. וכל דבר שיהיה בתוף בית
 80 הרבע שמרחיקין בין שני המינין - עולה מן המדה, כגון
 81 הקבר והסלע וכיוצא בהן.
 82 ד. התלם או אמת [=תעלת] המים שהן עמקין טפח -
 83 זרועין לתוכן שלשה מיני זרעונין, אחד על שפת התלם
 84 מכאן ואחד מכאן ואחד באמצע.
 85 ה. ומתר לנטע שני מינין בתוף גמה אחת, ואפלו קשות
 86 ודלעת; והוא, שיהיה מין זה נוטה מעל שפת הגמה לכאן
 87 והמין האחר נוטה לצד השני, ויגראו נבדלין זה מזה. וכן
 88 אם נטע ארבעה מינין בתוף הגמה, והפסן לארבע
 89 רוחותיה - הרי זה מתר.
 90 ו. הרוצה לזרע שדהו משר [=שורה] משר מכל מין -
 91 מרחיק בין כל משר ומשר שתי אמות על שתי אמות,
 92 ומצר והולך עד שלא ישאר ביניהם בסוף המשר אלא כל
 93 שהוא; שהרי הן נראין שלא נזרעו בערבוביה.

47 זורע מה שביניהן ערב; ואם היו זרועין ערב, זורע מה
48 שביניהן שתי; כדי שיראו מבדלין.
49 טז. מכל אלו הדברים נתבאר לך, שבזמן שיש בין שני
50 המינין הרחקה הראויה להן כדי שלא יינקו זה מזה - אין
51 חוששין למראית העין, כמו שבארנו; ובזמן שיראו
52 מבדלין זה מזה - אין חוששין ליניקתו, אפלו הן זה בצד
53 זה, כמו שנתבאר עתה.

פָּרָק ה'

54
55 א. הזורע שני מיני תבואה או שני מיני ירקות, עם זרע
56 הפָּרָם - הרי זה לוקה שתיים: אחת משום "שֶׁדָּךְ לֹא תִזְרַע
57 כְּלָאִים", ואחת משום "לֹא תִזְרַע כְּרֶמֶךְ כְּלָאִים".
58 ב. ואינו לוקה משום זורע כלאי הפָּרָם, עד שיוזע בארץ
59 ישראל חטה ושעורה וחרצן במפלת יד; וכן אם חפה אותן
60 בעפר, לוקה. וכן אם זרע שני מיני ירק וחרצן, או זרע
61 אחד ירק וזרע אחד מין תבואה וחרצן, במפלת יד - הרי
62 זה לוקה.
63 ג. ואינו חייב מן התורה, אלא על קנפס, ולוף, וכיוצא בהן
64 מזרעים שנגמריין עם גמר תבואת הפָּרָם; אבל שאר
65 הזרעים, אסורין מדבריהם. וכן אסור מדבריהם לזרע כלאי
66 הפָּרָם בחוצה לארץ.
67 ד. ולמה אסרו לזרע כלאי הפָּרָם בחוצה לארץ, ולא אסרו
68 כלאי זרעים? מפני שכלאי הפָּרָם חמורין הן - שאם נזרעו
69 בארץ ישראל, הרי הן אסורין בהנחה; וכיון שהן אסורין
70 בהנחה בארץ, אסרו לזרען בחוצה לארץ.
71 ה. ואין עודרין [חופרים] עם הגוי בכלאים, אבל עוקרין
72 עמו [ולמרות שהגוי מקבל שכר ונהנה מקיום הכלאים,
73 הקלו -] כדי למעט התפלה [=דבר המגונה].
74 ו. אין אסור משום כלאי הפָּרָם, אלא מיני תבואה ומיני
75 ירקות בלבד. אבל שאר מיני זרעים, מתר לזרען בקָרָם;
76 ואין צריך לומר, שאר אילנות.
77 ז. אסור לזרע ירקות או תבואה בצד הגפנים, או לטע גפן
78 בצד הירק או תבואה. ואם עשה כן - אף על פי שאינו
79 לוקה, הרי זה קדש [אסר בהנאה], ונאסרו שניהן בהנחה -
80 הירק או התבואה, והגפנים. ושורפין את שתייהן, שנגאמר:
81 "פֶּן תִּקְדַּשׁ [ודרושו בו: תוקד אש] המלאה, הזרע וכו';"
82 ואפלו הקש של תבואה, והעצים של גפנים האלו - אסורין
83 בהנחה, ושורפין אותן. ולא יסיק בהן תנור וכירים, ולא
84 כבשל בהן בשעת שרפתן.
85 ח. אחד הנוטע, ואחד המקיים, כגון שראה כלאים צמחו
86 בכרמו והניחן - הרי זה קדש. ואין אדם מקדש דבר שאינו
87 שלו; לפיכך, המספך גפנו על גבי תבואתו של חברו -
88 קדש גפנו, ולא נתקדשה התבואה; ספך גפן חברו על
89 תבואתו - קדש תבואתו, ולא קדש גפן חברו; ספך גפן
90 חברו על תבואת חברו, לא קדש אחד מהן. ומפני זה,
91 הזורע כרמו בשביעית [שהכל הפקר] - לא קדש.

1 ז. רצה לעשות שדהו קרחת [=חלקת שדה] קרחת מכל
2 מין - לא יעשה בתוך כל בית סאה יתר על תשע קרחות,
3 כל קרחת מהן בית רבע; ונמצא רחוק בין כל קרחת
4 וקרחת, קרוב לעשר אמות פחות רביע - שכל בית סאה,
5 חמשים על חמשים.
6 ח. ומה בין המשר לקרחת? שהמשר ארף, והקרחת
7 מרבעת.
8 ט. מיני ירקות שאין דרך בני אדם לזרע מהן אלא מעט
9 מעט, כמו שבארנו - מתר לזרע מהן אפלו חמשה מינין
10 בתוך ערוגה אחת, שהיא ששה טפחים על ששה טפחים;
11 והוא, שיוזע ארבעה מינין בארבע רוחות ערוגה, ואחד
12 באמצע, וירחיק בין כל מין ומין כמו טפח ומחצה, כדי
13 שלא יינקו זה מזה. אבל יותר על חמשה מינין - לא יזרע,
14 ואף על פי שמרחיק ביניהן; לפי שמינין הרבה בערוגה
15 כזו, הרי הן פנטועין בערבוביה.
16 י. במה דברים אמורים? בערוגה שהיא בחרבה ואין שם
17 זרע חוצה לה. אבל ערוגה בין ערוגות, אסור לזרע בה
18 חמשה מינין; שאם יזרע בכל רוח [דצ] מערוגה זו, ובכל
19 רוח מערוגות שסביבותיה - יראה הפל כמערב. ואם הטע
20 עלין שבערוגה זו לכאן, ועלין שבערוגה שבצדה מכאן,
21 עד שיראו מבדלין - מתר; וכן אם עשה תלם בין כל
22 ערוגה לערוגה, מתר.
23 יא. ואסור לזרע חוץ לערוגה בלא תלם ובלא נטיה,
24 ואפלו כנגד הקרנות של ערוגה שאין בהן זרע; גזרה -
25 שאם יזרע ארבעת המינין בארבע זוויות ערוגה, ויוזע
26 מינין אחרים חוצה לה כנגד הזוויות, ונמצא הכל מערב.
27 יב. היתה הערוגה ששה על ששה, והיה לה גבול טפח
28 סביב - מתר לזרע בה ואפלו שמונה עשר מין, שלשה על
29 כל גבול וגבול, וששה באמצע; וירחיק בין כל מין ומין
30 טפח ומחצה. ולא יזרע ראש הלפת בתוך הגבול, שאם
31 ימלאהו. יתר על זה, לא יזרע.
32 יג. ואסור לזרע בערוגה מיני זרעים כענין זה, מפני שהן
33 נראין כלאים; אבל מיני ירקות - הואיל ואין דרך בני אדם
34 לזרע מהן אלא מעט מעט, הרי זה מתר, כמו שבארנו.
35 יד. גבול שהיה גבול טפח, וזרעו בו מינין הרבה כמו
36 שבארנו, ונתמעט מטפח מאחר שזרע בו - פשר, שהיה
37 פשר מתחלתו.
38 טו. הרוצה למלאת כל גתו מיני ירק רבים, ולא ירחיק
39 ביניהן - עושה הגנה כלה ערוגות ערוגות מרבעות, אפלו
40 ששה על ששה, ועושה בכל ערוגה חמשה עגולין, ארבעה
41 בארבע רוחותיה ואחד באמצע; וזורע מין בכל עגול,
42 וזרע ארבעה מינין אחרים בארבע קרנות ערוגה - נמצאו
43 תשעה מינין בכל ערוגה, והן נראין מבדלין זה מזה; ואינו
44 מפסיד אלא מה שבין העגולין בלבד - שהוא מניחו חרב,
45 כדי שיראו העגולין מבדלין מן הקרנות, ומבדלין זה מזה.
46 ואם רצה שלא יפסיד כלום - אם היו העגולין זרועין שתי,

מתוך מהדורת חזק

47 ואם מצאן שנעשו אביב - ינפץ אותו אביב כדי להשחיתו,
 48 שהכל אסור בהנחתו; ואם מצאה שנעשת דגן, הרי זה
 49 תשרף. ואם ראה אותן, וקצמן - הרי אלו ישרפו עם
 50 הגפנים הסמוכות להן.
 51 יח. הרואה בכרם עשב שאין דרך בני אדם לזרועו - אף
 52 על פי שהוא רוצה בקיומו לבהמה או לרפואה, הרי זה
 53 לא קדש; עד שיקדים דבר שכמוהו מקימין רב העם באותו
 54 מקום. כיצד? המקדים קוצים בכרם בערב, שרוצים בקוצים
 55 לגמליהם - הרי זה קדש.
 56 יט. האירוס והקיסוס ושונות המלף ושאור כל מיני
 57 זרעים, אינן פלאים בכרם; והקנבס והקנרס וצמר גפן -
 58 הרי הן כשאור מיני ירקות, ומקדשין בכרם. וכן כל מיני
 59 דשאים שעולין ממליהן בשדה, הרי הן מקדשין בכרם.
 60 ופול המצרי - מין זרעים, ואינו מקדש. הקנים והגורד
 61 והאטדין - מיני אילן, ואינן פלאים בכרם.
 62 כ. זה הכלל: כל המוציא עלין מעקרו, הרי זה ירק; וכל
 63 שאינו מוציא עלין מעקרו, הרי זה אילן. והצלה, אילן לכל
 64 דבר.
 65 כא. הרואה ירק בכרם, ואמר: 'כשאגיע לו אלקטנו' -
 66 מתר; הגיע לו, ועבר מעליו ואמר: 'כשאחזור לו אלקטנו'
 67 - אם שקה עד שהוסיף אחד ממאתים, הרי זה קדש.
 68 כב. וכיצד משערין שעור זה? רואין: אם נחתף ירק זה
 69 או מין תבואה זה מן הארץ, בכמה זמן ייבש - הגע עצמך
 70 שייבש עד שלא תשאור בו לחה, במאה שעה. אם נשתקה
 71 בארץ משהגיע לו חצי שעה, הרי הוסיף ואסור; ואם
 72 נשתקה פחות מחצי שעה, מתר.
 73 כג. אסור לעבר בעצין נקוב שזריע בו ירק, בתוף הכרם;
 74 ואם הניחו תחת הגפן, ונשתקה שם בארץ כדי להוסיף
 75 אחד ממאתים - הרי זה קדש.
 76 כד. בצל שנטעו בכרם, ואחר כך נעקר הכרם, ואחר כך
 77 צמחו הצעלים מן העקר הנטוע - אף על פי שרבו
 78 הגדולים על עקרו במאתים, הרי אותו העקר באסורו;
 79 שאין גדולי התר, מעלין את העקר האסור.

יום רביעי כ"ז סיון ה'תשע"ג

פָּרָק ו

81
 82 א. הזורע ירק או תבואה בכרם, או המקימו עד שהוסיף
 83 במאתים - הרי זה מקדש מן הגפנים שסביבותיו שש
 84 עשרה אמה לכל רוח, עגלות ולא מרבעות; ורואין כל
 85 העגול שרקבו שתיים ושלישים אמה, כאלו הוא כולו מלא
 86 ירק - וכל גפן שתהיה בתוף כל עגול זה, נתקדשה עם
 87 הירק, וכל שחוזן לעגול, אינן מתקדשות.
 88 ב. כמה דברים אמורים? בשניה בין שפת העגול הזה
 89 ובין שורות הגפנים שחוצה לו יתר על ארבע אמות. אבל
 90 אם היה ביניהן ארבע אמות מצומצמות או פחות - רואין

1 ט. הרואה פלאים בכרם חברו, וקימו - הרי זה הרואה
 2 אסור בהנחתו, וכל אדם מתרין בהן. ואלו קימן בעל הכרם
 3 - היה מקדש אותן לכל אדם, כמו שבארנו.
 4 י. האנס [גזלן] שזרע פלאים בכרם חברו - אם נשתקעו
 5 [נשתכח שם] הבעלים [כי התחבאו], אף על פי שלא
 6 נתזאשו - הרי זה קדש מן התורה; ואם לא נשתקעו
 7 הבעלים, אף על פי שנתזאשו - אינו מקדש אלא מדברי
 8 סופרים.
 9 יא. הרוח שעקרה פירות [=ענפין] הגפן, ושלחה אותן על
 10 התבואה - יגדר אותן מיד; ואם ארעו אנס, ולא סלקן -
 11 הרי אלו מתרין, ולא נתקדשו.
 12 יב. אנס שזרע הכרם - כשיצא האנס, יקצר הזרע מיד,
 13 ויפלו בחלו של מועד. ואם לא מצא פועלין, יוסיף להן
 14 עד שליש בשכרן; בקשו ממנו יותר מכאן, עד שלא מצא
 15 פועלים - הרי זה מבקש בנחת וקוצר. ואם נשתקה הזרע
 16 עד שהגיע לעונת שיקדש - הרי זה קדש, ויאסרו שניהן.
 17 יג. מאימתי תבואה או ירק מתקדשין? משיירשו;
 18 ענבים, משיעשו כפול הלבן, שגאמר: "המלאה הזרע אשר
 19 תזרע, ותבואת הפרם" - עד שיזריע זה, ויהיה זה תבואה;
 20 אבל תבואה שיכשה כל צרפה, וענבים שבשלו כל צרפן
 21 - אינן מתקדשות. כיצד? תבואה שיכשה כל צרפה, ובא
 22 ונטע גפן בתוכה, וכן ענבים שבשלו כל צרפן, וזרע
 23 תבואה או ירק בצדן - אף על פי שזה אסור, אינן
 24 מתקדשות.
 25 יד. כרם שלא הגיעו ענביו להיות כפול הלבן, אלא עדן
 26 הן בסר, וזרע בתוכו ירק או תבואה, והשירישו - הרי זה
 27 לא קדש. ואף על פי כן קונסין אותו, ואוסרין את הזרע;
 28 אבל הבסר, מתר. ואם עקר הזרע קדם שיעשו הענבים
 29 כפול הלבן, הרי הוא מתר בהנחה. מקצתן נעשו כפול
 30 הלבן, ומקצתן לא נעשו - את שנעשו, נתקדשו; ושלא
 31 נעשו, מתרין.
 32 טו. ענבים שנעשו כפול הלבן, וזרע בצדן תבואה או מיני
 33 ירקות, ולקט הזרע קדם שישיריש - הרי זה מתר בהנחה;
 34 ואם השיריש, אסור.
 35 טז. גפן שיכשו העלין שלה, ונפלו בדרך שתיבש הגפן
 36 בימי הקר - אסור לזרע בצדה ירק או תבואה; ואם זרע,
 37 לא קדש. וכן הזרע בעצין שאינו נקוב המנח בכרם - לא
 38 קדש; ומכין אותו מפת מרדות. אבל עצין נקוב, הרי הוא
 39 בארץ.
 40 יז. היה עובר בכרם ונפלו ממנו זרעים, או שיצאו מן
 41 הזבלים או עם המים, או שהיה זורע או זורה בשדה לבן
 42 וסערותו הרוח לאחוריו ונפלו הזרעים בכרם, וצמחו - הרי
 43 זה לא נתקדש, שגאמר: "אשר תזרע", וזה לא זרע. וחיב
 44 לעקר, כשיראה; ואם קימן, הרי זה קדש. סערותו הרוח
 45 לפניו, וראה הזרעים שנפלו לכרם - הרי זה כזורע. וכיצד
 46 יעשה? אם צמחו העשבים - יתפף אותו במחרשה, ודיו.

48 - לא יזרע תחת מותר האפפירות, ואף על פי שאין עליהן
 49 לא שריגיין ולא עלין; ואם זרע - הואיל ואין הזרע תחת
 50 סכופ הגפן, הרי זה מותר. וכן אם הדלה הגפן על מקצת
 51 בדי [=ענפי] אילן שאינו עושה פרי, כגון הארו והברוש.
 52 אבל אם הדלה על מקצת אילן מאכל - הרי זה מותר לזרע
 53 תחת מותר בדי האילן שלא נמשכו עליהן שריגי הגפן;
 54 שאין אדם מבטל אילן מאכל ועושה אותו אפפירות לגפן.
 55 ואם נמשכו השריגים אחר שזרע, וסככו על הזרע - הרי
 56 זה מחזירין למקום אחר.
 57 יג. הזרע תחת מותר האפפירות או תחת מותר אילן
 58 שאינו עושה פרות, ונמשכו שריגי הגפן וסככו על הזרע
 59 - הרי זה אסור לקימו, או להחזיר השריגים. אלא פיצד
 60 עושה? עוקר הזרע.
 61 יד. קנים היוצאין מן העצים [עריסת הקנים שהגפן שוכבת
 62 עליה], וחס עליהן לפסקן [לחותכנו] כדי שלא ישחית
 63 האפפירות - הרי זה מותר לזרע תחתיהן; ואם עשאן כדי
 64 שיהלכו עליהן השריגים והעלין היוצאין, הרי זה אסור
 65 לזרע תחתיהן.
 66 טו. פרח היוצא מן העצים, או מן הדלית [גפן מוגבהת] -
 67 רואין כאלו משקלת תלויה בו עד הארץ, ואסור לזרע
 68 תחתיו; וכן המותח זמורה מאילן לאילן, אסור לזרע
 69 תחתיה.
 70 זז. קשר חבל או גמי בזמורה, וקשר הראש האחר באילן
 71 - הרי זה מותר לזרע תחת החבל; ואם מתח חבל זה כדי
 72 שיהלכו עליו השריגים והעלים - הרי הוא כאפפירות,
 73 ואסור לו לזרע תחתיו.

פרק ז

74
 75 א. הבא לזרע בצד הכרם - מרחיק ממנו ארבע אמות
 76 מעקרי הגפנים, וזרע; ואם גפן יחידית היא - מרחיק
 77 ממנה ששה טפחים, וזרע. היתה שורה אחת של גפנים
 78 זו בצד זו, אפלו הן מאה - אין זה כרם, אלא כגפן
 79 יחידית; ומרחיק מן השורה ששה טפחים, וזרע. היו שתי
 80 שורות, הרי אלו כרם, וצריך להרחיק ארבע אמות מכל
 81 צד, ואחר כך יזרע.
 82 ב. וכמה יהיה בכל שורה? שלש גפנים או יותר. במה
 83 דברים אמורים? בשקה בין כל גפן וגפן מארבע אמות
 84 ועד שמונה אמות. אבל אם היה בין שתי השורות שמונה
 85 אמות, חוץ ממקום הגפנים עצמן - הרי אלו כמבדלות זו
 86 מזו, ואינן כרם אחד, ואינו מרחיק אלא ששה טפחים מכל
 87 שורה. וכן אם היה ביניהן פחות מארבע אמות - הרי אלו
 88 כגפן אחת, ומרחיק ששה טפחים לכל רוח.
 89 ג. היו שלש שורות - אף על פי שיש ביניהן פחות
 90 מארבע, הרי אלו כרם; ורואין את האמצע, כאלו אינה.
 91 וכן אם היו שלש שורות, ובין כל שורה ושורה שמונה
 92 אמות או יותר - הרי זה זרע בין השורות.
 93 ד. לפיכך, הנוטע את פרמו מתחלה, והרחיק בין כל

1 את העגול כאלו הגיע לשורה הסמוכה לו, וכאלו רחב
 2 העגול ארבעים אמה; ורואין כל גפן שתפל בתוך עגול
 3 זה של ארבעים אמה, הרי היא מתקדשת.
 4 ג. במה דברים אמורים? בזרע או מקום בתוך הכרם;
 5 אבל הזרע חוצה לכרם, וסמך לו - הרי זה מקדש שתי
 6 שורות של גפנים הסמוכות לזרע, בארץ כל הזרע ויתר
 7 ארבע אמות חוץ לזרע; ומתקדש מן הזרע רחב ארבע
 8 אמות, בארץ כל השורה של כרם. ואם זרע בצד גפן
 9 יחידית, אינו מקדש מן הזרע אלא ששה טפחים לכל רוח.
 10 ד. ילדה [=גפן צעירה] פחות מטפח, אינה מקדשת את
 11 הזרעים. במה דברים אמורים? בשמים כנגד שמים, ואחת
 12 יוצאת ונב [החמישית בולטת כזנב]; אבל אם היה כל
 13 הכרם כן, הרי זה מקדש.
 14 ה. שתי גנות זו על גבי זו, המתחננה עשויה כרם - זרע
 15 את העליונה, עד שהוא מגיע לאויר עשרה טפחים קרוב
 16 לכרם; שאויר עשרה טפחים סמוך לכרם או לגפן יחידית,
 17 אסור לזרע בו זרעים. ואם היתה העליונה עשויה כרם -
 18 הרי זה זרע את המתחננה, עד שהוא מגיע למטה
 19 משלשה טפחים מעקר הגפנים.
 20 ו. מי שהיתה שדהו זרועה ירק או תבואה, ונמלך לטע
 21 בה גפנים - הופך את הזרעים במחרשה, ואחר כך נוטע;
 22 ולא יטע ואחר כך יתפך. היתה נוטעה גפנים, ונמלך
 23 לזרעה זרעים - משרש את הגפנים, ואחר כך זרע את
 24 הזרעים; ואם רצה לקץ את הגפנים עד שלא ישאר מהן
 25 אלא פחות מטפח סמוך לארץ - הרי זה מותר לזרע, ואחר
 26 כך יחזר וישרש את הנשאר בארץ מן הגפנים.
 27 ז. המכריף [=המטמין] את הגפן בארץ, אפלו הכריכה
 28 בתוך הדלעת שיכשה ונעשת כסילון [=צינור], או בתוך
 29 סילון של חרש - אם היה עפר על גבה שלשה טפחים או
 30 יתר - הרי זה מותר לזרע על גבה; ואם היה על גבה פחות
 31 מזה - אסור לזרע על גבה, ומותר לזרע בצדה.
 32 ח. הכריכה בסלע - אף על פי שאין עפר על גבה אלא
 33 שלש אצבעות, מותר להביא זרע עליה. במה דברים
 34 אמורים? בשאין עקר הגפן נראה; אבל אם היה עקרה
 35 נראה - צריך להרחיק ששה טפחים לכל רוח, ואחר כך
 36 יזרע, כמו שמרחיק מכל גפן יחידית שלא הכריכה, כמו
 37 שיתבאר.
 38 ט. המכריף שלש גפנים, ועקריהן נראין - אם יש ביניהן
 39 מארבע אמות ועד שמונה - הרי אלו מצטרפות לשאר
 40 גפנים העומדות, וכאלו לא הכריכן; ואם לאו, אינן
 41 מצטרפות.
 42 י. היו פחות משלש - אין מצטרפות, אלא מרחיק מהן
 43 ששה טפחים לכל רוח וזרע.
 44 יא. כל הזרע תחת השריגים [=הענפים] והעלין היוצאין
 45 מן הגפן - הרי זה קדש, ואף על פי שהזרע רחוק מעקר
 46 הגפן במה אמות.
 47 יב. הדלה [=הגביה] את הגפן על מקצת אפפירות [קנים]

מתוך מהדורת חזק

- 1 שוּרָה וְשׁוּרָה שְׂמוּנָה אֲמוֹת - מֵתָר לְהִבְיֵא זֶרַע בְּתוֹכוֹ,
 2 וַיִּרְחִיק מִכָּל שׁוּרָה שֶׁשָּׂה טְפָחִים בְּלֶבֶד; אָבָל אִם זֶרַע
 3 חוּצָה לוֹ, צָרִיף לְהִרְחִיק מִשׁוּרָה הַחִיצוֹנָה אַרְבַּע אֲמוֹת
 4 כְּשֶׁאֵר הַכְּרָמִים. וְאִין דִּין בֵּין הַשּׁוּרוֹת שֶׁל זֶה הַכְּרָם, כְּכֶרֶם
 5 שְׁחָרַב מְאֻמָּצְעוּ - שֶׁהָרִי מִתְחַלֵּה נִטְעָן מִרְחִיקִין.
 6 ה. הֵימָּה בִּשְׂדֵה זוֹ שׁוּרָה אַחַת שֶׁל גְּפָנִים, וּבִשְׂדֵה חֲבָרוֹ
 7 שׁוּרָה שְׁנִיָּה כְּנִגְדָה קְרוּבָה לָהּ - אֵף עַל פִּי שֶׁמִּפְסִיק בִּינֵיהֶן
 8 דְרָף הַיַּחֲדִי, אוֹ דְרָף {לְרַבִּים} (הַרְבִּים), אוֹ גֵּדֵר שֶׁהוּא נִמְוָף
 9 מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים - הָרִי אֵלּוּ מֵצִטְרָפוֹת לְהִיּוֹת שְׂמִיתָן כְּרָם;
 10 וְהוּא, שֶׁיִּהְיֶה בִּינֵיהֶן פְּחוֹת מִשְׂמוּנָה.
 11 ו. נִטְעַע שׁוּרָה אַחַת בְּאַרְץ, וְשׁוּרָה אַחַת בַּמְדִּירָגָה - אִם
 12 גְבוּהָה הַמְדִּירָגָה מִן הָאָרֶץ עֲשָׂרָה טְפָחִים, אִין מֵצִטְרָפוֹת;
 13 פְּחוֹת מִכֵּן, מֵצִטְרָפוֹת.
 14 ז. הַנוֹטֵעַ חֶמֶשׁ גְּפָנִים, שְׂמִיתִים כְּנִגְדָה שְׂמִיתִים וְאַחַת יוֹצֵאת
 15 בְּזֶנֶב - הָרִי זֶה נִקְרָא 'כְּרָם קָטָן', וְצָרִיף לְהִרְחִיק מִמֶּנּוּ
 16 אַרְבַּע אֲמוֹת לְכָל רוּחַ. אָבָל אִם נִטְעָן שְׂמִיתִים כְּנִגְדָה שְׂמִיתִים
 17 וְאַחַת בְּאַמְצָע, אוֹ שֶׁלֶשׁ בְּשׁוּרָה זוֹ וְשְׂמִיתִים כְּנִגְדָן בְּשׁוּרָה
 18 שְׁנִיָּה - אִינָן כְּרָם, וְאִינוּ מִרְחִיק מִמֶּנּוּ אֶלָּא שֶׁשָּׂה טְפָחִים
 19 לְכָל רוּחַ.
 20 ח. כְּרָם שְׁחָרַב - אִם יֵשׁ בוֹ לְלֶקֶט עֲשָׂרָה גְּפָנִים לְכָל בֵּית
 21 סָאָה, וְיִהְיֶה נִטְוֵעוֹת שְׂמִיתִים כְּנִגְדָה שְׂמִיתִים וְאַחַת יוֹצֵאת זֶנֶב
 22 [בּוֹלוֹטָת כּוֹנֵב], אוֹ יֵשׁ בוֹ לְכוֹן שֶׁלֶשׁ כְּנִגְדָה שֶׁלֶשׁ - הָרִי זֶה
 23 נִקְרָא 'כְּרָם דֵּל', וְאִסּוּר לְזַרְעַ כְּבָלוֹ.
 24 ט. כְּרָם שְׂאִינוּ נִטְוֵעַ שׁוּרוֹת שׁוּרוֹת, אֶלָּא מְעַרְבָב - אִם
 25 יֵשׁ בוֹ לְכוֹן שְׂמִיתִים כְּנִגְדָה שֶׁלֶשׁ, הָרִי זֶה כְּרָם. וְאִם לֹא, אִינוּ
 26 כְּרָם; אֶלָּא דִּיּוֹ לְהִרְחִיק שֶׁשָּׂה טְפָחִים מִכָּל גֶּפֶן, וְזוֹרַע.
 27 י. הֵיּוּ הַעֲקָרִים מְכֻנְיִין, וְהַנוֹף אִינוּ מְכֻנֵּן - הָרִי זֶה כְּרָם;
 28 הַנוֹף מְכֻנֵּן, וְהַעֲקָר אִינוּ מְכֻנֵּן - אִינוּ כְּרָם. הֵיּוּ דִקּוֹת וְאִינָן
 29 מְכֻנְנוֹת, הַעֲבֹבוּ וְהָרִי הֵן מְכֻנְנוֹת - הָרִי זֶה כְּרָם. כִּיצַד הוּא
 30 יוֹדֵעַ אִם הֵן מְכֻנְנוֹת? מְבִיא חוּט הַמֵּדָה, וּמוֹתַח מִזּוֹ לְזוֹ.
 31 יא. כְּרָם שְׁחָרַב בְּאַמְצָעוֹ, וְנִשְׂאָר שֶׁלֶם מִכָּל סִבְיָיו - אִם
 32 יֵשׁ בְּקִרְחַת שְׂבָאֻמָּצְעוֹ שֶׁשׁ עֲשָׂרָה אֲמָה - הָרִי זֶה מִרְחִיק
 33 מֵעַקְרֵי הַגְּפָנִים אַרְבַּע אֲמוֹת לְכָל רוּחַ, וְזוֹרַע בְּאַמְצָע
 34 הַקִּרְחַת. וְאִם אִין בַּהּ שֶׁשׁ עֲשָׂרָה אֲמָה, הָרִי זֶה לֹא יִבִּיא
 35 זֶרַע לְשֵׁם; וְאִם הִבִּיא - הוּאִיל וְהִרְחִיק אַרְבַּע אֲמוֹת לְכָל
 36 רוּחַ מִן הַגְּפָנִים שֶׁל כְּרָם, הָרִי זֶה לֹא קָדַשׁ.
 37 יב. וְכֵן מְקוֹם שֶׁנִּשְׂאָר פְּנוּי בְּלֹא גְּפָנִים, בֵּין סוֹף הַכְּרָם
 38 וּבֵין הַגֵּדֵר שְׁלוֹ, וְהוּא הַנִּקְרָא 'מְחוּל הַכְּרָם' - אִם יֵשׁ בוֹ
 39 שְׂמִיתִים עֲשָׂרָה אֲמָה - מִרְחִיק מִן הַגְּפָנִים אַרְבַּע אֲמוֹת,
 40 וְזוֹרַע אֶת הַשְּׂאָר.
 41 יג. הֵיּהּ בוֹ פְּחוֹת מִשְׂמִיתִים עֲשָׂרָה אֲמָה, לֹא יִבִּיא זֶרַע
 42 לְשֵׁם; וְאִם הִבִּיא - הוּאִיל וְהִרְחִיק אַרְבַּע אֲמוֹת, הָרִי זֶה
 43 לֹא קָדַשׁ. בַּמָּה דְּכָרִים אֲמוּרִים? בְּכֶרֶם גְּדוֹל; אָבָל כְּרָם
 44 קָטָן - אִין לוֹ מְחוּל, אֶלָּא מִרְחִיק אַרְבַּע אֲמוֹת מִסּוֹף
 45 הַגְּפָנִים, וְזוֹרַע עַד הַגֵּדֵר. וְכֵן כְּרָם גְּדוֹל שֶׁהֵיּהּ בֵּין כָּל
 46 שׁוּרָה וְשׁוּרָה שְׂמוּנָה אֲמוֹת אוֹ יֵתֵר, אִין לוֹ מְחוּל.
 47 יד. הֵיּהּ הַגֵּדֵר הַמְקִיף אֶת הַכְּרָם פְּחוֹת מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים,
- 48 אוֹ שֶׁהֵיּהּ גְבוּהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים וְאִין בוֹ רַחֵב אַרְבָּעָה
 49 טְפָחִים - אִין לוֹ מְחוּל, אֶלָּא מִרְחִיק מִסּוֹף הַגְּפָנִים אַרְבַּע
 50 אֲמוֹת, וְזוֹרַע עַד הַמְחִיצָה; אֶפְלוּ הֵיּהּ בֵּין הַגְּפָנִים וּבֵין
 51 הַמְחִיצָה אַרְבַּע אֲמוֹת וּמְחִיצָה, זוֹרַע אֶת חֲצֵי הָאֲמָה.
 52 טו. גֵּדֵר שֶׁהוּא גְבוּהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים, וְכֵן חֲרִיץ שֶׁהוּא עֵמֶק
 53 עֲשָׂרָה טְפָחִים וְרַחֵב אַרְבָּעָה - הָרִי זֶה מֵתָר לְטַעַ כְּרָם
 54 בְּצִדּוֹ מִכָּאן, וַיִּרְקוֹת בְּצִדּוֹ מִכָּאן; אֶפְלוּ מְחִיצָה שֶׁל קָנִים
 55 - אִם אִין בֵּין קָנֵה לְחֲבָרוֹ שֶׁלֶשָׁה טְפָחִים, הָרִי זֶה מְבַדְּלֵת
 56 בֵּין הַכְּרָם וְהַיֶּרֶק כְּגֵדֵר.
 57 טז. גֵּדֵר הַמְבַדְּלֵל בֵּין כְּרָם וְיֶרֶק, שְׁנִפְרִיץ - עַד עֲשָׂרָה אֲמוֹת
 58 - הָרִי זֶה כְּפִתּוּחַ, וּמֵתָר; הֵימָּה פְּרָצָה יֵתֵר מֵעֶשֶׂר - כְּנִגְדָה
 59 הַפְּרָצָה אֲסוּר, עַד שֶׁיִּרְחִיק מִן הַגְּפָנִים כְּשַׁעֲוֵר. נִפְרָצוּ בוֹ
 60 פְּרָצוֹת רְבוּת - אִם הֵיּהּ הַעוֹמֵד כְּפָרוּץ - הָרִי זֶה מֵתָר,
 61 וְכֵאלּוֹ אִין שֵׁם פְּרָצָה; הֵיּהּ [הַחֲלָק] הַפְּרוּץ מְרַבָּה עַל
 62 הַעוֹמֵד [-הַחֲלָק הַמְגוֹדָד] - לֹא יִזְרַע כְּנִגְדָה כָּל הַמְקוֹמוֹת
 63 הַפְּרוּצִים, עַד שֶׁיִּרְחִיק כְּשַׁעֲוֵר.
 64 יז. מְחִיצַת הַכְּרָם שְׁנִפְרָצָה - אוֹמְרִין לוֹ: 'גְּדֵר'; גְּדֵרָה
 65 וְנִפְרָצָה - אוֹמְרִין לוֹ: 'גְּדֵר'. נִתְיַאֵשׁ מִמֶּנָּה, וְלֹא גְּדֵרָה -
 66 הָרִי זֶה קָדַשׁ.
 67 יח. בֵּית שֶׁהֵיּהּ חֲצִיּוֹ מִקְרָה וְחֲצִיּוֹ אִינוּ מִקְרָה, וּגְפָנִים
 68 נִטְוֵעִים בְּצִד זֶה - מֵתָר לְזַרְעַ יִרְקוֹת בְּצִד הָאַחֵר; שֶׁהָרִי פִי
 69 תִּקְרָה כֵּאלּוֹ יֵרֵד וְסִתֵּם, וְנִעֲשֶׂה בִּינֵיהֶן כְּמְחִיצָה. לְפִיכֵן,
 70 אִם הִשּׁוּהָ אֶת קְרוּיּוֹ, אֲסוּר.
 71 יט. חֲצֵר קֶטְנָה שְׁנִפְרָצָה בְּמִלּוּאָה לְגְדוּלָה, וְהֵיּוּ גְפָנִים
 72 בְּגְדוּלָה - אֲסוּר לְזַרְעַ בְּקֶטְנָה; וְאִם זֶרַע - הַזְּרַעִים אֲסוּרִין,
 73 וְהַגְּפָנִים מִתְרוֹת. הֵיּוּ גְפָנִים בְּקֶטְנָה - מֵתָר לְזַרְעַ בְּגְדוּלָה;
 74 הוּאִיל וְיֵשׁ לְגְדוּלָה פְּסִין מִכָּאן וּמִכָּאן, הָרִי הֵיּהּ מְבַדְּלֵת
 75 מִן הַקֶּטְנָה, וְאִין הַקֶּטְנָה מְבַדְּלֵת מִן הַגְּדוּלָה.
 76 כ. חֲרִיץ שֶׁהוּא עוֹבֵר בְּכֶרֶם, עֵמֶק עֲשָׂרָה וְרַחֵב אַרְבָּעָה -
 77 אִם הֵיּהּ מְפֹלֵשׁ מֵרֵאשׁ הַכְּרָם וְעַד רֵאשׁוֹ - הָרִי זֶה נִרְאָה
 78 כְּבֵין שְׁנֵי הַכְּרָמִים, וּמֵתָר לְזַרְעַ בְּתוֹכוֹ; וּבְלֶבֶד שֶׁלֹּא יִהְיֶה
 79 הַגְּפָנִים מִסְכֵּכִין עֲלָיו, כְּמוֹ שְׂבָאֲרָנוֹ. וְאִם לֹא הֵיּהּ מְפֹלֵשׁ
 80 - הָרִי הֵיּהּ כְּנֶגֶת שְׂבָאֻמָּצְעַע הַכְּרָם, שְׂאָף עַל פִּי שֶׁהִיא עֵמֶקָה
 81 עֲשָׂרָה וְרַחֵבָה אַרְבָּעָה אוֹ יֵתֵר, אֲסוּר לוֹ לְזַרְעַ בְּתוֹכָהּ -
 82 אֶלָּא אִם כֵּן הֵיּהּ בְּקִרְחַת שֶׁשׁ עֲשָׂרָה אֲמָה.
 83 כא. שְׂבִיל שְׂבִיּוֹן שְׁנֵי כְּרָמִים, הָרִי הוּא כְּכֶרֶם שְׁחָרַב
 84 מְאֻמָּצְעוֹ: אִם יֵשׁ בִּינֵיהֶן שֶׁשׁ עֲשָׂרָה אֲמָה - מִרְחִיק מִזֶּה
 85 אַרְבַּע אֲמוֹת וּמִזֶּה אַרְבַּע אֲמוֹת, וְזוֹרַע אֶת הַמּוֹתָר; וְאִם
 86 הֵיּהּ פְּחוֹת מִכָּאן, לֹא יִבִּיא זֶרַע לְשֵׁם.
 87 כב. שׁוּמְרָה [בֵּיתוֹ הַשּׁוּמֵר] שְׂבָכָרֶם - אִם גְבוּהָה עֲשָׂרָה
 88 וְרַחֵבָה אַרְבָּעָה, מֵתָר לְזַרְעַ בְּרֵאשֵׁה יֶרֶק; וּבְלֶבֶד שֶׁלֹּא יִהְיֶה
 89 הַשְּׂוִרִיגִין נוֹגְעִין בָּהּ, כְּדִי שֶׁלֹּא יִרְאָה יֶרֶק בְּתוֹף הַכְּרָם
 90 מִלְמַעְלָה. בַּמָּה דְּכָרִים אֲמוּרִים? בְּמִרְבַּעַת. אָבָל אִם הֵימָּה
 91 הַשּׁוּמְרָה עֲגֵלָה - צָרִיכָה שֶׁיִּהְיֶה בְּתוֹכָהּ חֲלָל אַרְבָּעָה
 92 טְפָחִים, כְּדִי שֶׁתִּהְיֶה מְפֹלֵגָת מִן הָאָרֶץ; וְצָרִיכָה עֶפֶר עַל
 93 רֵאשֵׁה מִלְמַעְלָה, שֶׁלֶשָׁה טְפָחִים.
 94 כג. הַבֵּית שְׂבָכָרֶם - אִם הֵיּהּ יֵתֵר מִשְׁלֶשָׁה טְפָחִים עַל

47 טפחים מכל שורה, וזרע; שאין כאן לא ערים, ולא פסקי
 48 ערים. חזר ובנה הגדר - חזר ערים למקומו, וחזרו פסקי
 49 ערים למקומם.
 50 ז. גנה קטנה שהיא מקפת גדר, וערס את הגפנים סביב
 51 לה מבחוץ על כל כחליה - אם יש בה מלא בוצר וסלו
 52 מכאן, ומלא בוצר וסלו מכאן - הואיל והיא מקפת גדר,
 53 וזרעין בתוכה ירקות; ואם אין בה פשעור הזה - אין
 54 זרעים בתוכה, מפני שגראה הכל כערים אחד וירק
 55 בתוכו.
 56 ח. גפנים שהיו זרעין במדרגה גבוהה, והערים שלהן
 57 יוצא ומסוכף על השדה - אם עומד בארץ ובוצר את כלו
 58 - רואין כל המקום שפחת הערים כאלו הוא מקום עקרי
 59 הגפנים, ואוסר ארבע אמות בשדה לכל רוח משפת
 60 הערים; ואם אינו יכול לבצר עד שיעלה במדרגה או
 61 בפסלם - אין אסור לזרע, אלא פחת הערים בלבד.
 62 ט. שני כתלים הסמוכין זה לזה, והגפנים נטועין בזוית
 63 ביניהן, והערים יוצא עם הכתלים מתוך הקרן וכלה -
 64 מרחיק מעקרי הגפנים פשעור, וזרע במקום הכלה שאין
 65 עליו ערים; ואף על פי שהזרע מכונן בין שני הכתלים
 66 שביניהן הערים - הואיל והרחיק פשעור, הרי זה זרע בין
 67 הכתלים.
 68 י. גפן שעלה העץ שלה מן הארץ מעט, ואחר כך נעקם
 69 ונמשך על הארץ, וחזר ועלה כמו ארבעה [פרק הרגל] -
 70 כשמודדין בין הגפן ובין הזרע ששה טפחים, או ארבע
 71 אמות - אין מודדין אלא מסוף הארבעה, לא מעקר הגפן
 72 הראשון.
 73 יא. כבר בארנו, שאף על פי שמרחיק בין הזרע והגפנים
 74 פשעור - צריך להזהר שלא תספך הגפן על הירק, או
 75 יספך הירק על הגפן; זרע ירק או תבואה, וצמחה, ואחר
 76 כך ספך עליה את הגפן - הקשים מתרין, והדגן ידלק. היו
 77 שרשי הפרם יוצאין לתוך הארבע האמות שבין הפרם
 78 והתבואה, יעקר; היו שרשי התבואה יוצאין לתוך הארבע
 79 אמות, מתר.
 80 יב. כל ההרחקות והשעורין האמורין בכלאים - באמה
 81 בת ששה טפחים שוחקות [=מרווחות]; ולא יצמצם
 82 במדות הכלאים, שאין מצמצמים אלא להחמיר.
 83 יג. כל השעורין האלו שמרחיק בין הגפנים והתבואה או
 84 הירק - אינו אלא בארץ ישראל, או בסוריה. אכל בחוצה
 85 לארץ, מתר לזרע בצד הגפנים בתוך הפרם לכתחלה; ולא
 86 אסרו בחוצה לארץ, אלא לזרע שני מיני ירק או תבואה
 87 עם הסרצן במפלת יד. ואם אמר לתינוק גוי לזרע לו
 88 בחוצה לארץ, מתר; אכל לא יאמר לגוי גדול, שלא
 89 יתחלף בישראל.
 90 יד. ואף על פי שמתר לזרע הירק בצד הפרם בחוצה
 91 לארץ - הרי אותו הירק הזרוע שם אסור באכילה, ואפלו
 92 בחוצה לארץ; והוא, שיגאה אותו לוקט ומוכר; אכל
 93 ספקו מתר, כמו שבארנו במאכלות אסורות.

1 שלשה טפחים, זרעין בתוכו ירק; ואם היה פחות
 2 משלשה על שלשה - הרי הוא פסותם, ואין זרעין בתוכו.
 3 כד. גפן יחידית שהיתה נטועה בתוך הנקע (שקע
 4 באדמה), או בתוך החרין - מרחיק ממנה ששה טפחים
 5 לכל רוח וזרע את כל החרין, כדרך שעושה במישור;
 6 ואם היה עמק עשרה, והיה רחב שפת החרין ארבעה -
 7 אסור לזרע בתוכו, אף על פי שהרחיק ששה.
 8 כה. וכן גפן יחידית שהיתה מקפת גדר גבוה עשרה
 9 ורחב ארבעה - לא יזרע בכל המחיצה, ואף על פי
 10 שהרחיק ששה; ואם הרחיק ששה וזרע, לא קדש. וכמה
 11 ירחיק לכתחלה, ויזרע? ארבע אמות לכל רוח, ואחר כך
 12 יזרע שאר החרין, או שאר המקום המקף גדר.

פרק ח

14 א. הגפנים שגדלו כפריתן, והרי השריגים שלהן
 15 והאשכולות משלכין על הארץ - הן הנקראין 'פרם'. אכל
 16 העושה כמו מטה, או כמו שכלה גבוהה מעל הארץ, כרי
 17 שהיו השריגים והאשכולות נסמכין עליה, והגביה נוף
 18 הגפנים מעל הארץ על אותה המטה, והדלה אותן - הרי
 19 זה נקרא 'ערים'; ואותן הקנים וכיוצא בהן שעשה מהן
 20 מטה או שכלה, והדלה עליהן את נוף הגפן - הן הנקראין
 21 'אפפרות'. ודינים אחרים יש בערים.
 22 ב. הנוטע שורה אחת של חמש גפנים או יתר, וערסן על
 23 גבי כהל שגבוה עשרה וכיוצא בו, או שנטען בצד חרין
 24 עמק עשרה ורחב ארבעה - הרי אלו נקראין 'ערים';
 25 וצריך להרחיק מן הערים ארבע אמות, ואחר כך יזרע -
 26 כדרך שמרחיק מן הפרם.
 27 ג. ומהיכן מודדין? מן עקר הגדר שערסן עליו. כיצד?
 28 הרחיק את השורה של גפנים מן הכהל אמה, ונמצא
 29 הערים מן הגפנים ולכתל - מודד מן הכהל ארבע אמות,
 30 וזרע; ונמצא בין הזרע ובין עקרי הגפנים חמש אמות.
 31 ואם בא לזרע מצד הגפנים - מרחיק מעקרי הגפנים ארבע
 32 אמות, שנמצא רחוק מן הכהל חמש אמות. ועל הדרך זו,
 33 דנין בכל ערים.
 34 ד. אחד הבונה את הגדר ואחר כך נטע, או שנטע ואחר
 35 כך עשה הגדר - הואיל וערסן, הרי זה ערים; ונהרס הגדר
 36 או נסתם החרין - אין כאן ערים, אלא הרי כל השורה
 37 כגפנים יחידים.
 38 ה. ערים שחבר אמצעו, ונשתירו בו חמש גפנים בצד
 39 הגדר מכאן, וחמש גפנים בצד הגדר האחר מנגדן - זה
 40 הוא הנקרא 'פסקי ערים'. אם יש ביניהם שמונה אמות
 41 ואחד משישים באמה - הרי זה מרחיק מכל שורה ששה
 42 טפחים, וזרע; והוא, שלא יזרע פחת תחת האפפרות, כמו
 43 שבארנו.
 44 ו. היה ביניהן שמונה אמות בצמצום, הרי זה לא יביא
 45 זרע לשם; ואם זרע - הואיל והרחיק מכל שורה ששה
 46 טפחים, הרי זה לא קדש. ואם אין שם גדר - מרחיק ששה

45 בקול - לוקה, שנגמר: "יחדו", מכל מקום; אבל המזונגן
 46 [רותם אותם יחדיו], פטור עד שימשך או ינהיג.
 47 ח. אחד שור וקמור, ואחד כל שני מינין שאחד טמא
 48 ואחד טהור - בין בהמה עם בהמה, כחזיר עם הכבש, או
 49 חיה עם חיה, ביחמור עם הפיל, או חיה עם בהמה, ככלב
 50 עם העז או צבי עם החזיר, וכיוצא בהן - על כל אלו,
 51 לוקה מן התורה; שחיה בכלל בהמה היא, כמו שבארנו
 52 במאכלות אסורות. אבל מדברי סופרים - כל שני מינין
 53 שהן פלאים בהרבעה, אסורין לתרש בהן באחד ולמשך
 54 אותן ולהנהיגן; ואם עשה בהן מלאכה באחד, או משך,
 55 או הנהיג - מכין אותו מכת מרדות. ואסור להנהיג בהמה
 56 מן היבשה עם חיה שבים, כגון עז עם שבוט; ואם עשה,
 57 פטור.
 58 ט. עגלה שהיו מושכין אותה פלאים - היושב בעגלה
 59 לוקה, ואף על פי שלא הנהיג; ששייכותה גורמת לבהמה
 60 שתמשך בעגלה. וכן אם היה אחד יושב בעגלה, ואחד
 61 מנהיג - שניהן לוקין; ואפלו מאה שהנהיגו פלאים באחד,
 62 כלן לוקין.
 63 י. מתר לעשות מלאכה באדם ובהמה או חיה באחד -
 64 כגון אדם שחורש עם השור, או מושך עגלה עם הקמור,
 65 וכיוצא בזה, שנגמר: "בשור ובחמור יחדו", לא באדם
 66 וקמור או באדם ושור.
 67 יא. בהמת פסולי המקדשין - אף על פי שהיא גוף אחד,
 68 הכתוב עשה אותה לשני גופין; מפני שהיתה קדש,
 69 נעשית כקדש וחול מערבין זה בזה; ונמצאת בהמה זו,
 70 כבהמה טמאה עם הטהורה המערבין באחד - הרי הוא
 71 אומר: "ואם כל בהמה טמאה, אשר לא יקריבו ממנה
 72 קרבן לה", מפי השמועה למדו, שאינו מדבר אלא
 73 בפסולי המקדשין. לפיכך, החורש בשור פסולי המקדשין,
 74 או המרביע בו - הרי זה לוקה משום פלאים; ואסור זה,
 75 מדברי קבלה.

פרק י

76 א. אין אסור בכלאי בגדים, אלא צמר ופשתים בלבד,
 77 שנגמר: "לא תלבש שעטנז, צמר ופשתים יחדו". ויש
 78 בכרבי חים כמו צמר שגדל על האבנים שבים המלח ים
 79 שמימיו מלוחים, תבניתו כתבנית הזקב, והוא רך ביותר,
 80 וכלך שמו; ואסור עם הפשתן מפני מראית העין, שהוא
 81 דומה לצמר רחלים. וכן השירים [=משן] והפלה, אסורין
 82 מפני מראית העין.
 83 ב. רחל בת עז - צמר שלה, אין לוקין עליו משום
 84 פלאים; אבל אסור הוא מדבריהם, מפני מראית העין.
 85 כיון שנתחבר הצמר עם הפשתן צד חבור בעולם - הרי
 86 זה פלאים מן התורה. כיצד? צמר ופשתים שטרפן
 87 [=ערבם] זה בזה, וישע [סרקם והחליקם] אותן, ועשה מהן

יום חמישי כ"ח סיון ה'תשע"ג

פרק ט

1 א. המרביע זכר על נקבה שאינה מינו - בין בהמה בין
 2 בחיה ובעופות, ואפלו במיני חיה שבים - הרי זה לוקה
 3 מן התורה בכל מקום, בין בארץ בין בחוצה לארץ.
 4 שנגמר: "בהמתך לא תרביע פלאים". ואחד בהמה חיה
 5 ועוף שלו, או של חברו. ואינו לוקה, עד שיכניס בידו
 6 כמכחול בשפופרת; אבל אם העלם זה על זה בלבד, או
 7 שעוררן בקול - מכין אותו מכת מרדות.
 8 ב. מתר להכניס שני מינין לסהר [=כלוב] אחד; ואם ראה
 9 אותן רבעו זה את זה, אינו זקוק להפרישן. ואסור
 10 לישראל לתן בהמתו לגוי להרביעה לו.
 11 ג. מי שעבר והרביע בהמתו פלאים, הרי הנולד מהן מתר
 12 בהנאה; ואם היה מין טהורה עם מין טהורה - מתר
 13 באכילה, כמו שנתבאר במאכלות אסורות.
 14 ד. שני מיני בהמה או חיה שדומין זה לזה - אף על פי
 15 שמתערבין זה מזה, ודומין זה לזה - הואיל והן שני
 16 מינין, הרי אלו פלאים ואסור להרביבן. כיצד? הזאב עם
 17 הכלב, והכלב הפפרי עם השועל, והצבאים עם העזים,
 18 והיעלים עם הרחלים, והסוס עם הפרד, והפרד עם
 19 הקמור, והקמור עם הערוד - אף על פי שדומין זה לזה,
 20 הרי הן פלאים זה בזה.
 21 ה. מין שיש בו מדברי ישובי, כגון שור הבר עם השור,
 22 והרמף [מין טוס] עם הסוס - מתר להרביבן זה עם זה,
 23 מפני שהן מין אחד. אבל אלו עם אלו בר, פלאים זה עם
 24 זה; שהאנו ביציו מבפנים, ואנו הבר ביציו מבחוץ -
 25 מכלל שהם שני מינין. והכוין [מין שהוא טפק חיה טפק
 26 בהמה] - פלאים עם החיה, ועם הבהמה; ואין לוקין עליו,
 27 מפני שהוא ספק.
 28 ו. הילודין מן הפלאים - אם היו אמותיהן מין אחד, מתר
 29 להרביבן זה על זה. ואם היו אמותיהן משני מינין, אסור
 30 להרביבן זה על זה; ואם הרביב, לוקה. וכן אם הרביב זה
 31 הנולד, אפלו על מין אמו - לוקה. כיצד? פרד [נולד מטוס
 32 וחמורה] שאמו חמור - מתר להרביבו על פרדה שאמה
 33 חמור, ואסור להרביבו אפלו על החמור; אבל פרד שאמו
 34 סוס, אסור להרביבו על פרדה שאמה חמור. וכן כל כיוצא
 35 בזה. לפיכך, הרוצה להרביב פרד על פרדה, או למשך
 36 בשתי פרדות - בודק בסימני אוננים ונב וקול: אם דומין
 37 זה לזה - בידוע שאמן ממין אחד, ומתרין.
 38 ז. כל העושה מלאכה בשני מיני בהמה או חיה באחד,
 39 והיה אחד מהן מין טהורה, והשני מין טמאה - הרי זה
 40 לוקה בכל מקום, שנגמר: "לא תחורש בשור ובחמור
 41 יחדו". אחד החורש, או הזורע, או המושך בהן עגלה או
 42 אבן באחד; ואפלו משכן באחד או הנהיגן באחד, ואפלו

48 סופרים, אפלו עשר מצעות זו על גבי זו, והתחתון שבהם
49 כלאים - אסור לישיב על העליון, שמא תפרו נימה על
50 בשרו.
51 **יג.** במה דברים אמורים? ברכין, כגון ריעות ושמלות.
52 אבל אם היו קשין ואינן נכרכין, כגון פרים וכסות - מתר
53 לישיב עליהן ולהסב; והוא, שלא יהיה בשרו נוגע בהן.
54 **יד.** וכן הפרכת שהיא כלאים - אם היתה רפה, אסורה;
55 שמא יסמוך לה השמש, ותעלה על בשרו. ואם היתה קשה
56 שאינה נכרכת, מתרת.
57 **טו.** מנעל שהוא כלאים, ואין לו עקב - מתר ללבושו;
58 שעור הרגל קשה הוא, ואינו נהנה פשאר עור הגוף.
59 **טז.** תופרי כסות (של כלאים), תופרין כדרבן (כהרגלם) -
60 ובלבד שלא יתפנו (להנות מהכסות המונח עליהם) בחמה
61 מפני החמה, ובגשמים מפני הגשמים; והצנועין
62 [=המהדרים], תופרין בארץ (תוך הקפדה שלא להניח על
63 גופם). וכן מוכרי כסות, מוכרין כדרבן - ובלבד שלא
64 יתפנו בחמה שציל להן הכלאים שעל בתפיהן מן החמה,
65 ולא יתפנו בגשמים להתחמם בו; והצנועין, מפשילין
66 במקל.
67 **יז.** לא יקח אדם ביצה פשהיא (חמה ומונחת) בכגד כלאים
68 - שהרי הוא נהנה בכלאים (של הבגד המפריד את גופו)
69 מפני החמה (שלא יכוה מחום הביצה) או מפני הצנה
70 (שבחורף, שחום הביצה מחמם את הבגד, והבגד מחמם את
71 גופו). וכן כל פיוצא בזה.
72 **יח.** לא ילבש אדם כלאים עראי, ואפלו על גבי עשרה
73 בגדים, שאינו מהנהו כלום, ואפלו לגנב את הפקס; ואם
74 לבש כן, לוקה.
75 **יט.** אין אסור משום כלאים, אלא בגדים שהן דרך חמום
76 - כגון הכתנת, והמצנפת, והמכנסים, והאבנט, והשמלה,
77 ובגדים שמחפין בהן את השוקים ואת הידים וכיוצא בהן.
78 אבל צלצולין [=חגורות] קטנים שעושין אותן העם בבית
79 יד שלהן, לצרר בהן את המעות, או לצרר בהן את
80 התבלין, וסמרטוט שמניחין עליו רטיה או מלוגמה או
81 אספלינת (מיני תחבושת) וכיוצא בהן - הרי אלו מתרין,
82 אף על פי שבשרו נוגע בהן; שהרי אין דרך חמום בכך.
83 **כ.** ציץ (רצועה המקיפה את הראש) של עור או משי
84 וכיוצא בהן, שתלה בהן חוטי צמר וחוטי פשתן מדלדלין
85 על פני האדם, כדי להפריט הזבובין - אין בו משום
86 כלאים; שאין דרך חמום בכך.
87 **כא.** המנהיג בהמות ומכניס חבלים לתוך ידו, מהן
88 פשתים ומהן צמר - הרי זה מתר, ואף על פי שכורך על
89 ידו; אבל אם קשרן בלן - נעשו כלאים, ואסור לו לכורך
90 על ידו.
91 **כב.** מטפחות שמקנחין בהן את הידים, ומטפחות
92 שמספגין בהן הכלים והקרקעות, ומטפחות ספר תורה,
93 ומטפחות הספרים - אסורין משום כלאים; שהרי הידים
94 נוגעות בהן, והן נכרכין על היד תמיד ומחממין.

1 לברין - הרי אלו כלאים; טרפן, וטהה אותן פאחד, וארג
2 בגד מטוי זה - הרי זה כלאים.
3 **ג.** תפר בגד של צמר בשל פשתן, אפלו תפרן במשי, או
4 שתפר בגד צמר בחוטי פשתן, או בגד פשתים בחוטי
5 צמר, או קשר חוט צמר בחוטי פשתים או גדלן, אפלו
6 נמן צמר ופשתים בשק או בקפה וברבן - הרי אלו כלאים.
7 ואפלו קשר גדיל של צמר בגדיל של פשתן, אף על פי
8 שהרצועה באמצע, וכן אם קפל בגדי צמר ופשתן, וקשרן
9 - הרי אלו כלאים, שנאמר: "צמר ופשתים יחדו", מקל
10 מקום (בכל מצב) - כיון שנתאחד, נאסר.
11 **ד.** ומנין שקל אסורין אלו של תורה? שהרי צרף הכתוב
12 להתיר כלאים בציצית, כמו שלמדו מפי השמועה, שלא
13 נסקמה פרושת כלאים לפרשת ציצית, אלא להתיר כלאים
14 בציצית; והציצית, חוטין קשורין בלבד הן - מקלל,
15 שתחבר בזה שלא במקום מצוה אסור מן התורה, שאינו
16 ממצט בתורה דבר שהוא אסור מדברי סופרים.
17 **ה.** הכלאים, אין לו שעור; אפלו חוט כל שהוא של צמר
18 בכגד גדול של פשתן, או של פשתן בצמר - אסור.
19 **ו.** צמר רחלים וצמר גמלים וכיוצא בו, שטרפן זה בזה,
20 וטהה מהן טוי - אם היה החצי מן הרחלים - הרי הכל
21 כצמר, והרי הוא כלאים עם הפשתן. ואם היה הרב מן
22 הגמלים - מתר לערבו עם הפשתן, מפני שצורת הכל
23 צורת צמר גמלים; ואין חוששין לנימות [=שערות] של
24 צמר המערבין בהן, מפני שאינן חוטי צמר.
25 **ז.** לפיכך, עורות הפכשים שעושין מהן בגדים - אף על
26 פי שתופרין אותן בפשתן, מתרין; ואין חוששין לנימות
27 של צמר, אף על פי שנוכרו בכלל חוט הפשתן שתפרו
28 בו, שהרי בטלו במעוטן.
29 **ח.** וכן הקנבס והפשתן שטרפן זה בזה - אם רב מן
30 הקנבס, מתר לארג הטוי מהן עם חוטי צמר; ואם היה
31 מחצה למחצה, אסור.
32 **ט.** העושה בגד פלו צמר גמלים, או צמר ארנבים, או
33 קנבס, וארג בו חוט של צמר מצד זה, וחוט של פשתן
34 מצד זה - הרי זה אסור משום כלאים.
35 **י.** בגד צמר שנפרם (נקרע) - מתר לפרו (לחבר) אותו
36 בחוט פשתן, וקושר (את החוט מסביבם, באופן שניתן
37 להפריד את חלקי הבגד מבלי להתיר הקשר); אבל לא
38 תפר.
39 **יא.** לובש אדם בגד צמר ובגד פשתן, וחוגר עליהן
40 מבחוץ - ובלבד שלא יטרף [=יערבב] את המשיחה
41 [שרוך של שני הבגדים], ויקשר בה בין כתפיו.
42 **יב.** כלאי בגדים - מתר לעשותן ולמכרן, ואין אסור אלא
43 ללבש אותן או להתפסות בהן בלבד, שנאמר: "לא תלבש
44 שעטנז", ונאמר: "לא יעלה עליך" - העליה שהיא דרך
45 לבישה. אבל אהל שהוא כלאים, מתר לישיב תחתיו; וכן
46 מתר מן התורה לישיב על מצעות של כלאים, שנאמר:
47 "לא יעלה עליך", אבל אמה מציעו תחתיה. ומדברי

47 הלובש לוקה, והמלביש עובר משום "ולפני עור, לא תתן
48 מכשל"; ואם לא ידע הלובש שהבגד כלאים, והמלביש
49 מזיד - המלביש לוקה, והלובש פטור.
50 **לב.** כהנים שלבשו בגדי כהנה שלא בשעת עבודה - אפלו
51 במקדש - לוקין, מפני האבגט שהוא כלאים; ולא התרו בו
52 אלא בשעת עבודה, שהיא מצות עשה כמו הציצית.

53 בריף רחמנא דסינן

הלכות מתנות עניים

54 יש בכללן שלש עשרה מצוות - שבע מצוות עשה,
55 ושש מצוות לא תעשה; וזה הוא פֶּרֶטְן; (א) להניח
56 פֶּאָה; (ב) שלא יכלה הפֶּאָה; (ג) להניח לֶקֶט; (ד) שלא
57 לֶקֶט הֶלְקֵט; (ה) לעזוב עוללות בפָּרָם; (ו) שלא יעולל
58 הפָּרָם; (ז) לעזוב פֶּרֶט הפָּרָם; (ח) שלא לֶקֶט פֶּרֶט
59 הפָּרָם; (ט) להניח השִׁכְחָה; (י) שלא ישוב לֶקַחַת
60 השִׁכְחָה; (יא) להפריש מעשר לעניים; (יב) לתן צֶדָקָה
61 כמסת יד; (יג) שלא יאמץ לִבּוֹ על העני. ובאור מצוות
62 אלו - בפָּרָקִים אלו.
63

פָּרָק א

64 **א.** הקוצר את שדהו - לא יקצר כל השדה בלה, אלא
65 יניח קמה מעט לעניים בסוף השדה, שִׁנְאָמֶר: "לא תכלה
66 פֶּאֶת שְׂדֵךְ בְּקִצְרְךָ"; אֶחָד הקוצר, ואֶחָד התולש. וזה
67 שְׁמַנִּיחַ, הוא הַנְּקִיָּא 'פֶּאָה'.
68 **ב.** וכשם שמיניח בשדה - כן מניח באילנות לכאוסף את
69 פְּרוֹתֵיהֶן, מעט לעניים. עבר וקצר את כל השדה, או אֶסֶף
70 כל פְּרוֹת הָאֵילָן - לֹקַחַת מִמֶּה שֶׁקָּצַר או אֶסֶף מֵעַט, וְנוֹתְנוֹ
71 לְעֵנִיִּים; שְׁנִיתִיתוּ מִצְוֹת עֲשֵׂה, שִׁנְאָמֶר: "לְעֵנִי וְלִגְר תַּעֲזֹב
72 אֹתָם". ואפלו טחן הקמח ולשו, ואָפְהוּ פֶת - הָרִי זֶה נוֹתֵן
73 פֶּאָה מִן הַפֶּת לְעֵנִיִּים.
74 **ג.** אֶבֶד כל הקציר שקציר, או נשרף, קִדְּם שִׁיתֵן הַפֶּאָה -
75 הָרִי זֶה לֹקַחַת; שֶׁהָרִי עָבַר עַל מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה, וְאֵינּוּ יָכוֹל
76 לֶקֶטִים עֲשֵׂה שֶׁבָה שְׁנִתְקַן לוֹ.
77 **ד.** וכן בֶּלֶקֶט, כְּשֶׁקָּצַר וּמֵאֵלֶם [- אלומות] - לא יֶלְקֵט
78 הַשִּׁבְלִים הַנוֹפְלוֹת בְּשַׁעַת הַקִּצְרִי, אֶלָּא יְגִיחֵם לְעֵנִיִּים,
79 שִׁנְאָמֶר: "וְלֶקֶט קִצְרֶךָ לֹא תִלְקֵט". עבר ולקטן - אפלו
80 טחן ואָפְהוּ - נוֹתֵן לְעֵנִיִּים, שִׁנְאָמֶר: "לְעֵנִי וְלִגְר תַּעֲזֹב
81 אֹתָם"; אֶבְדוּ או נשרפו אחר שלקטן, קִדְּם שִׁיתֵן לְעֵנִיִּים
82 - לֹקַחַת.
83 **ה.** וכן בֶּפֶרֶט שֶׁנִּפְרַט מִן הַעֲנָבִים בְּשַׁעַת הַבְּצִירָה, וְכֵן
84 בְּעוֹלָלוֹת - שִׁנְאָמֶר: "וְכִרְמֶךָ לֹא תַעֲוֹלֵל, וּפֶרֶט כִּרְמֶךָ לֹא
85 תִלְקֵט; לְעֵנִי וְלִגְר תַּעֲזֹב אֹתָם". וכן הַמַּעֲמָר [חבילות],
86 וְשִׁכְבַּח אֲלֵמָה אַחַת בְּשָׂדֶה - הָרִי זֶה לֹא יִקְחֶנָּה, שִׁנְאָמֶר:
87 "וְשִׁכְחַת עִמָּךְ בְּשָׂדֶה, לֹא תִשׁוּב לִקְחָתוֹ". עבר ולקחו -
88 אפלו טחנו ואָפְהוּ, הָרִי זֶה נוֹתְנוֹ לְעֵנִיִּים, שִׁנְאָמֶר: "לִגְר
89

1 **כג.** אותות [=סימנים] שעושין הכוכסין והגרדין
2 [=אורגים] בבגדים, כדי שיהיה כל אחד מכיר את שלו -
3 אם היה את של צמר בפשתן, או פשתן בצמר - הרי זה
4 אסור, ואף על פי שאינו חשוב אצלו.
5 **כד.** בגד צמר שחברו עם בגד פשתן, בתכיפה [=תפירה]
6 אחת - אינו חבור, ואין זה כלאים; קבץ שני ראשי החוט
7 בקאחד, או שתכף שתי תכיפות - הרי זה כלאים.
8 **כה.** מתר לעשות מן הכלאים תכריכין למת, שאין על
9 המתים מצוה; ולעשות ממנו מרדעת לחמור, ויושב
10 עליה; והוא, שלא יהיה בשרו נוגע בה. ולא יניח מרדעת
11 זו על כתפו, אפלו להוציא עליה את הזבל.
12 **כו.** המת והבהמה שהיו מלבישין כלאים, מתר לנשאן על
13 כתפו.
14 **כז.** בגד צמר שאבד בו חוט פשתן, או בגד פשתן שאבד
15 בו חוט צמר - הרי זה לא ימכרנו לגוי, שמא ימכרנו הגוי
16 לישראל; ולא יעשונו מרדעת לחמור, שמא ימצא אותו
17 אחר ויקרענו מעל המרדעת וילבשונו - שהרי אין הכלאים
18 נכר בו. וכיצד היא תקנת בגד זה? צובעו - שאין הצמר
19 והפשתים עולין בצבע אחד - ומיד הוא נכר לו, ושומטו;
20 ואם לא נכר, הרי זה מתר, שמא נשמט והלך לו, שהרי
21 בדיק ולא מצאו. וכבר בארנו בכיאות אסורות, שקל אסורי
22 ספקות מדברי סופרים; ולפיכך הקלו בספק זה.
23 **כח.** הלוקח פלי צמר מן הגוים - צריך לברקן יפה יפה,
24 שמא תפורין הן בפשתן.
25 **כט.** הרואה כלאים של תורה על חברו - אפלו היה מהלך
26 בשוק - קופץ לו, וקורעו עליו מיד, ואפלו היה רבו
27 שלמדו חכמה; שאין כבוד הבריות דוחה אסור לא תעשה
28 המפרש בתורה. ולמה נדחה בהשב אבדה, כמו שיתבאר?
29 מפני שהוא לאו של ממוץ; ולמה נדחה בטמאת מת?
30 הואיל ופרט הפתוב ומפי השמועה למדו: "לאחתו" אינו
31 מטמא, אכל מטמא למת מצוה. אכל דבר שאסורו
32 מדבריהם - הרי הוא נדחה מפני כבוד הבריות בכל מקום;
33 ואף על פי שפתוב בתורה "לא תסור מן הדבר", הרי לאו
34 זה נדחה מפני כבוד הבריות. לפיכך, אם היה עליו שעטנז
35 של דבריהם - אינו קורעו עליו בשוק, ואינו פושט בשוק,
36 עד שמגיע לביתו; ואם היה של תורה, פושטו מיד.
37 **ל.** הלובש כלאים, או המתפסה בו - לוקה; היה לבוש
38 בכלאים כל היום פלו, אינו לוקה אלא אחת. הוציא ראשו
39 מן הבגד והחזירו, הוציא ראשו והחזירו - אף על פי שלא
40 פשט הבגד פלו, הרי זה חיב על כל אחת ואחת. במה
41 דברים אמורים, שהוא חיב אחת על כל היום? בשתתרו
42 בו התראה אחת; אכל אם התרו בו ואמרו לו: 'פשט!
43 פשט! והוא לבוש בו, ושהה כדי לפשט וללבוש אחר
44 שתתרו בו - הרי זה חיב על כל שהיה ושהיה שתתרו בו
45 עליה, ואף על פי שלא פשט.
46 **לא.** המלביש את חברו כלאים - אם היה הלובש מזיד -

יד. כל מתנות עניים האלו - אינן נוהגות מן התורה אלא
 בארץ ישראל, כתרומות וכמעשרות; הרי הכתוב אומר:
 "ויקצרוכם את קציר ארצכם", ו"פי תקצר קצירך בשדך".
 וכבר נתפרש בפתלמוד, שהפאה נוהגת בחוצה לארץ
 מדבריהם; ונראה לי, שהוא הדין לשאר מתנות עניים אלו,
 שהן נוהגות בחוצה לארץ מדברי סופרים.
 טו. כמה הוא שיעור הפאה? מן התורה, אין לה שיעור;
 אפלו הניח שבלת אחת, יצא ידי חובתו. אבל מדבריהם,
 אין פחות מאחד מששים, בין בארץ, בין בחוצה לארץ;
 ומוסיף על האחד מששים לפי גדל השדה, ולפי רב
 העניים, ולפי ברפת הנרע. כיצד? שדה שהיא קטנה
 ביותר, שאם הניח ממנה אחד מששים, אינו מועיל לעני
 - הרי זה מוסיף על השיעור; וכן אם היו העניים מרבין,
 מוסיף. ואם זרע מעט ואסוף הרבה, שהרי נתברר - מוסיף
 לפי הברכה. וכל המוסיף בפאה, מוסיפין לו שכר; ואין
 להוספה הזאת שיעור.

יום שישי כ"ט סיון ה'תשע"ג

פָּרָק ב

א. כל אכל, שגדוליו מן הארץ, ונשמר, ולקישתו פלו
 כאחת, ומכניסין אותו לקיים - חייב בפאה, שנגאמר:
 "ויקצרוכם את קציר ארצכם".
 ב. כל הדומה לקציר בחמש דרכים האלו, הוא שחייב
 בפאה - כגון התבואה, והקטניות, והחרובין, והאגוזין,
 והשקדים, והרמונים, והענבים, והזיתים, והתמרים בין
 רטבים בין יבשים, וכל פיוצא באלו. אבל איסטים ופואה
 וכיוצא בהן פטורין, מפני שאינן אכל. וכן כמהין ופטוריות
 פטורין, מפני שאינן גדוליהן מן הארץ כשאר פרות הארץ.
 וכן ההפקר פטור, שאין לו מי ישישמונו, שהרי הוא מפקר
 לכל. וכן התאנים אינן חייבין בפאה, שאין לקישתן באהה,
 אלא יש באילן זה מה שיגמר היום ויש בו מה שיגמר
 לאחר כמה ימים. וכן הנרק פטור, שאין מכניסין אותו
 לקיים. השומים והבצלים חייבין בפאה, שהרי מיבשין
 אותן ומכניסין אותן לקיים; וכן האמהות של בצלים
 שמניחין אותן בארץ לקח מהן הנרע, חייבות בפאה. וכן
 כל פיוצא בהן.
 ג. קרקע כל שהוא חייב בפאה, ואפלו הייתה של שפתין
 - שנגאמר: "קציר ארצכם", אפלו של רבים.
 ד. שדה שקצורה גוים לעצמן, או קצורה לסטים, או
 קרסמוה נמלים, או שברתה הרוח או בהמה - הרי זו
 פטורה מן הפאה; שחובת הפאה במקמה.
 ה. קצר חציה, וקצרו הלסטים חציה שנושאר - הרי זו
 פטורה; שהחייב - בחצי שקצרו הלסטים. אבל אם קצרו
 הלסטים חציה, וחזר הוא וקצר השאר - נותן פאה לשיעור
 מה שקצרו; קצר חציה, ומכר חציה - הולקח נותן פאה

ליתום ולא למנה יהיה, זו מצות עשה. הא למדת, שכלן
 מצות לא תעשה שנתק לעשה; ואם לא קיים עשה שבהן,
 לוקה.
 ו. פשם שהשקחה בעמרין, כף היא בקמה - אם שכח
 מקצת הקמה ולא קצרה, הרי זו לעניים. וכשם שהשקחה
 בתבואה וכיוצא בה - כף יש שקחה לאילנות בלן,
 שנגאמר: "כי תחבט זיתך, לא תפאר אתריך" [וידרשו:
 "אחרך" זו שכחה]; והוא הדין לשאר האילנות, שיש להן
 שקחה פזיתים.
 ז. נמצאת למד, שארבע מתנות לעניים בפרם - הפרט,
 והעוללות, והפאה, והשקחה; ושלוש מתנות בתבואה -
 הלקט, והשקחה, והפאה; ושנים בשאר האילנות -
 השקחה, והפאה.
 ח. כל מתנות עניים אלו - אין בהן טובת הנגה לבעלים
 [=אין לו רשות לתתם למי שירצה על מנת שיחזיק לו
 טובה], אלא העניים באין ונוטלין אותן על כרחן של
 בעלים; ואפלו עני שבישראל, מוציאין אותן מידו.
 ט. כל גר האמור במתנות עניים, אינו אלא גר צדק -
 שהרי הוא אומר במעשר: "ובא הלוי והגר", מה לוי בן
 ברית אף הגר בן ברית. ואף על פי כן, אין מונעין עניי
 גוים ממתנות אלו, אלא באין בכלל עניי ישראל ונוטלין
 אותן - מפני דרכי שלום.
 י. נאמר במתנות עניים: "לעני ולגר תעזב אתם", כל זמן
 שהעניים תובעין אותן. פסקו העניים מלבקש ולחזר
 עליהן - הרי הנשאר מהן מתר לכל אדם; שאין גופן
 קדוש כתרומות. ואינו חייב לתן דמיהן; שלא נאמר בהן
 "ונתן לעניים", אלא "תעזב אתם"; ואינו מצוה לעזוב
 אותן לחיה ולעופות אלא לעניים, והרי אין עניים.
 יא. ומאימתי כל אדם מתרין בלקט? משיכנסו המלקטים
 השניים וילקטו אחר מלקטים הראשונים, ויצאו. ומאימתי
 כל אדם מתרין בפרט ובעוללות? משהיה לכו העניים בפרם
 ונבואה, הנשאר אחרי כן מתר לכל אדם. ומאימתי כל אדם
 מתרין בשקחה של זיתים בארץ ישראל? אם שכח אותה
 בראש הזית - הרי זה מתר בה מראש חדש כסלו, שהוא
 זמן רביעה [מטר] שניה בשנה אפלה [כלומר: המועד השני
 לירידת המטר בשנה שהגשמים מאחרים]; אבל צבורי
 זיתים שישכחו פחת האילן, הרי זה מתר בהן משיפסקו
 עניים מלחזר אתריהן.
 יב. כל זמן שיש לעני לטל שקחת הזיתים המנחות בארץ
 פחת האילנות - נוטל, ואף על פי שכבר התר כל אדם
 בשקחה שבראש האילנות; וכל זמן שיש לו לטל שקחה
 שבראש האילן - נוטל, ואף על פי שעדין אין לו שקחה
 תחתיו.
 יג. מתנות עניים שבשדה שאין העניים מקפידין עליהן -
 הרי הן של בעל השדה, ואף על פי שעדין לא פסקו
 העניים מלחזר על מתנותיהן.

48 בְּסוֹף שָׂדֶה - אֲסוּר לִגְע בָּהּ מִשּׁוּם גְּזֵל, עַד שֶׁיִּדְעַע לוֹ
 49 שֶׁהִיא מִדְּעַת בְּעַל הַבַּיִת.
 50 טו. הַפֶּאֶה שֶׁל תְּבוּאָה וְקִטְנִיּוֹת וְכִיּוּצָא בְּהֵן מִזְרָעִים
 51 הַנִּקְצָרִין, וְכֵן פֶּאֶת הַפָּרֶם וְהָאֵילָנוֹת - נִתְּנָה בְּמַחְבֵּר
 52 לַקֶּרְקַע, וְהָעֲנִיִּים בּוֹזְזִין אוֹתָהּ בְּיָדָם; וְאִין קוֹצְרִין אוֹתָהּ
 53 בְּמַגְלוֹת, וְלֹא עוֹקְרִין אוֹתָהּ בְּקִרְדָּמוֹת - כְּדִי שְׁלֹא יִכּוּ אִישׁ
 54 אֶת רַעְהוּ. רָצוּ אוֹתָן הָעֲנִיִּים לְחַלֵּק אוֹתָהּ בִּיגִיחָן, הָרִי
 55 מְחַלְקִין; וְאֶפְלוּ תַשְׁעִים וְתַשְׁעָה אוֹמְרִין לְחַלֵּק, וְאָחַד אוֹמֵר
 56 לְבוֹ - לְזֶה הָאָחַד שׁוֹמְעִין, שְׁאָמַר כִּתְּלֹכָה.
 57 טז. פֶּאֶה שֶׁל דְּלִית [=19 מוּגְבַהַת] וְשֶׁל דְּקָל, שְׂאִין
 58 הָעֲנִיִּים מְגִיעִין לְבוֹ אוֹתָהּ אֲלֹא בְּסִכְנָה גְדוּלָּה - בְּעַל הַבַּיִת
 59 מוֹרִיד אוֹתָהּ, וּמְחַלֵּק בֵּין הָעֲנִיִּים; וְאִם רָצוּ כָּלָן לְבוֹ אוֹתָהּ
 60 לְעַצְמָן, בּוֹזְזִין; וְאֶפְלוּ תַשְׁעִים וְתַשְׁעָה אוֹמְרִין לְבוֹ, וְאָחַד
 61 אוֹמֵר לְחַלֵּק - שׁוֹמְעִין לְאָחַד שְׁאָמַר כִּתְּלֹכָה, וּמְחַיְבִין בְּעַל
 62 הַבַּיִת הַהוּרִיד וְלְחַלֵּק בִּיגִיחָן.
 63 יז. בְּשֶׁלֶשׁ עֲתוֹת בַּיּוֹם מְחַלְקִין אֶת הַפֶּאֶה לְעֲנִיִּים בְּשָׂדֶה,
 64 אוּ מִנִּיחִין אוֹתָן לְבוֹ אוֹתָהּ - בְּשַׁחַר, וּבְחֻצוֹת הַיּוֹם,
 65 וּבְמַנְחָה; וְעִנִּי שֶׁבֶא שְׁלֹא בּוֹמֵן זֶה, אִין מְנִיחִין אוֹתוֹ לְטַל
 66 - כְּדִי שֶׁיִּהְיֶה עַת קְבוּעַ לְעֲנִיִּים שֶׁיִּתְקַבְּצוּ בּוֹ כָּלָן לְטַל.
 67 וְלִמָּחָה לֹא קָבְעוּ לָהּ עַת אַחַת בַּיּוֹם? מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ שָׁם עֲנִיּוֹת
 68 מְנִיחוֹת שֶׁצָּרִיכִין לְאַכֵּל בְּתַחֲלַת הַיּוֹם, וְיֵשׁ שָׁם קִטְנִים
 69 שְׂאִינָן גְּעוֹרִין בְּבִקְרָה וְלֹא יִגִּיעוּ לְשָׂדֶה עַד חֲצֵי הַיּוֹם, וְיֵשׁ
 70 שָׁם זְקָנִים שְׂאִינָן מְגִיעִין עַד הַמַּנְחָה.
 71 יח. עִנִּי שֶׁנִּטַּל מִקְצַת הַפֶּאֶה וְזָרַק עַל הַשָּׂדֶה, אוּ שֶׁנִּפַּל
 72 עָלָיָהּ, אוּ שֶׁפָּרַשׁ טְלִיתוֹ עָלָיָהּ - קוֹנְסִין אוֹתוֹ, וּמַעֲבִירִין
 73 אוֹתוֹ מִמֶּנָּה; וְאֶפְלוּ מֵה שֶׁנִּטַּל - לוֹקְחִין אוֹתוֹ מִיָּדוֹ, וְיִצְטָן
 74 לְעִנִּי אַחֵר.
 75 יט. מִי שֶׁלֶקֶט אֶת הַפֶּאֶה, וְאָמַר: 'הָרִי זֶה לְאִישׁ פְּלוֹנִי
 76 הָעֲנִי' - אִם עִנִּי הוּא זֶה שֶׁלֶקֶט - מִתּוֹךְ שֶׁזֹּכֶה בָּהּ לְעַצְמוֹ,
 77 זָכָה בָּהּ לְאוֹתוֹ פְּלוֹנִי; וְאִם עֲשִׂיר הוּא - לֹא זָכָה לוֹ, אֲלֹא
 78 יִתְּנָהּ לְעִנִּי שֶׁנִּמְצָא רֵאשׁוֹן.
 79 כ. בְּעַל הַבַּיִת שֶׁהֵנִיחַ פֶּאֶה לְעֲנִיִּים אֵלּוּ הָעוֹמְדִין לְפָנָיו,
 80 וְכֹא עִנִּי אַחֵר וְנִטְלָה - זָכָה בָּהּ; שְׂאִין אֲדָם זֹכֶה בְּלֶקֶט
 81 שֶׁכֻּחָהּ וּפֶאֶה וְסָלַע שֶׁל מְצִיאָהּ, עַד שֶׁיִּגִּיעוּ לְיָדוֹ.

פָּרָק ג

82
 83 א. אִין מְנִיחִין אֶת הַפֶּאֶה מִשָּׂדֶה עַל חֲבֵרְתָהּ. כִּיצַד? הֵיּוּ
 84 לוֹ שְׁתֵּי שְׂדוֹת - לֹא יִקְצַר אֶת הָאֶחָת כְּלָהּ, וְיִנְיַח בְּשִׁנְיָה
 85 פֶּאֶה הָרְאוּיָה לְשִׁתְּיָהּ, שְׁנֵאמַר: "לֹא תִכְלֶה פֶּאֶת שְׂדֶךְ
 86 בְּקִצְרְךָ", שִׁנְיַח בְּכָל אַחַת וְאַחַת פֶּאֶה הָרְאוּיָה לָהּ. וְאִם
 87 הֵנִיחַ מִשָּׂדֶה עַל חֲבֵרְתָהּ, אֵינָה פֶּאֶה.
 88 ב. הֵיחָה שְׂדֵהוּ זְרוּעָה כְּלָהּ מִין אָחַד, וְהֵיחָה נַחַל בְּתוֹךְ
 89 הַשָּׂדֶה, אָף עַל פִּי שְׂאִינוֹ מוֹשֵׁף, אוּ אִמַּת [=תַּעֲלַת] הַמַּיִם
 90 שְׂאִינוֹ יְכוּל לְקַצֵּר מֵה שֶׁבִּשְׁנֵי צְדָדֶיהָ כְּאֶחָת, וְהוּא שִׁתְּיָהּ
 91 מוֹשֵׁכַת וְקַבּוּעָה - הָרִי זֶה כְּשִׁתֵּי שְׂדוֹת, וְנוֹתֵן פֶּאֶה מִצַּד
 92 זֶה לְעַצְמוֹ וּפֶאֶה מִצַּד זֶה לְעַצְמוֹ.
 93 ג. וְכֵן אִם הֵיחָה מִפְּסִיק [מפריד] בָּהּ דֶּרֶךְ הַיְחִיד שֶׁהוּא רָחֵב

1 לכל. קָצַר חֲצִינָה, וְהִקְדִּישׁ חֲצִינָה - הַפּוֹדָה מִיַּד הַגְּזָבֵר נוֹתֵן
 2 פֶּאֶה לְכָל; קָצַר חֲצִינָה, וְהִקְדִּישׁוּ - הָרִי זֶה מְנִיחַ מִן הַנִּשְׁאָר
 3 פֶּאֶה הָרְאוּיָה לְכָל.
 4 ו. פָּרֶם שֶׁהִיָּה בּוֹצֵר מִמֶּנּוּ עֲנִבִים לְמַכּוֹר בְּשׁוּק, וּבְדַעְתּוֹ
 5 שִׁנְיַח הַשָּׂדֶה לְגַת לְדֶרֶךְ אוֹתוֹ - אִם הֵיחָה בּוֹצֵר לְשׁוּק מִכָּאֵן
 6 וּמִכָּאֵן - הָרִי זֶה נוֹתֵן פֶּאֶה לְמָה שֶׁבּוֹצֵר לְגַת, כְּפִי הַנִּשְׁאָר.
 7 וְאִם הֵיחָה בּוֹצֵר לְשׁוּק מְרוּחַ אַחַת בְּלִבָּד - הָרִי זֶה נוֹתֵן
 8 פֶּאֶה מִן הַנִּשְׁאָר, כְּפִי הָרְאוּיָה לְכָל הַפָּרֶם; הוּאֵיל וּבָצֵר
 9 מְרוּחַ אַחַת - אֵינּוּ כְּבוֹצֵר עֲרָאִי מֵעַט מִכָּאֵן וּמֵעַט מִכָּאֵן,
 10 שֶׁהוּא פְּטוּר. וְכֵן הַקּוֹטֵף מְלִילוֹת וְקִטְיָפָה עוֹרְאִית שֶׁל
 11 [שְׁבִלִים] מֵעַט מֵעַט וּמְכַנְסִים לְבֵיתוֹ - אֶפְלוּ קֹטֵף כָּל שְׂדֵהוּ,
 12 פְּטוּר מִן הַלֶּקֶט וּמִן הַשִּׁכְחָה וּמִן הַפֶּאֶה.
 13 ז. הַקּוֹצֵר כָּל שְׂדֵהוּ - קֵדָם שֶׁתְּגַמֵּר וְעַדִּין לֹא הִבִּיאָהּ
 14 שְׁלִישׁ, הָרִי זֶה פְּטוּרָה; וְאִם הִגִּיעָה לְשְׁלִישׁ, חֲיִבָּתָהּ. וְכֵן
 15 בְּפִרוֹת הָאֵילָן - אִם נִגְמְרוּ שְׁלִישׁ גְּמִירְתּוֹ, חֲיִבָּתוֹ.
 16 ח. הַמְקַדֵּשׁ שְׂדֵהוּ וְהִיא קָמָה, וּפְדָאָה וְהִיא קָמָה - חֲיִבָּתָהּ
 17 בְּפֶאֶה. קִצְרָה הַגְּזָבֵר, וְאַחֵר כֶּף פְּדָאָה - פְּטוּרָה; שֶׁבִּשְׁעַת
 18 חִיּוֹב הַפֶּאֶה, הֵיחָה קֵדָשׁ שְׂאִינוֹ חֲיִב בְּפֶאֶה.
 19 ט. גוֹי שֶׁקָּצַר שְׂדֵהוּ, וְאַחֵר כֶּף נִתְּגַבֵּר - הָרִי זֶה פְּטוּרָה מִן
 20 הַפֶּאֶה וּמִן הַלֶּקֶט וּמִן הַשִּׁכְחָה, אָף עַל פִּי שְׂאִין הַשִּׁכְחָה
 21 אֲלֹא בְּשַׁעַת הָעֵמוּר.
 22 י. אִין שׁוֹכְרִין פּוֹעֲלִים גּוֹיִם לְקַצֵּר, מִפְּנֵי שְׂאִינָן בְּקִיאִין
 23 בְּלֶקֶט וּפֶאֶה; וְאִם שֶׁכָּר וְקָצְרוּ אֶת כְּלָהּ, הָרִי זֶה חֲיִבָּתָהּ
 24 בְּפֶאֶה.
 25 יא. בְּעַל הַבַּיִת שֶׁקָּצַר כָּל שְׂדֵהוּ, וְלֹא הֵנִיחַ פֶּאֶה - הָרִי
 26 זֶה נוֹתֵן מִן הַשְּׁבִלִים פֶּאֶה לְעֲנִיִּים, וְאֵינּוּ צָרִיךְ לְעֶשֶׂר;
 27 וְאֶפְלוּ נִתֵּן לָהֶן רֵב הַקִּצְרִי מִשּׁוּם פֶּאֶה, הָרִי זֶה פְּטוּר מִן
 28 הַמַּעֲשָׂרוֹת. וְכֵן אִם דָּשׁ וְעַדִּין לֹא זָרָה, נוֹתֵן לָהֶן פֶּאֶה קֵדָם
 29 שִׁיעֶשֶׂר; וְאֶבֶל דָּשׁ וְזָרָה בְּרַחַת וּבְמִזְרָה, וְגַמֵּר מְלֹאכְתּוֹ -
 30 מַעֲשֵׂר, וְאַחֵר כֶּף נוֹתֵן לָהֶן מִן הַפִּרוֹת הַמַּעֲשָׂרִין, שֶׁעוֹר
 31 הַפֶּאֶה הָרְאוּיָה לְאוֹתָהּ שְׂדֵה. וְכֵן בְּאֵילָנוֹת.
 32 יב. אִין מְנִיחִין אֶת הַפֶּאֶה אֲלֹא בְּסוֹף הַשָּׂדֶה - כְּדִי שֶׁיִּהְיֶוּ
 33 הָעֲנִיִּים יוֹדְעִין מְקוֹם שֶׁיִּבְאוּ לוֹ, וְכְדִי שֶׁתְּהִיָּה נִפְרָת
 34 לְעוֹבְרִים וְלִשְׂבִיִּים וְלֹא יִחַשְׁדוּ, וּמִפְּנֵי הַרְמָאִין - שְׁלֹא יִתְּכַוֵּן
 35 לְקַצֵּר הַכָּל, וְאוֹמֵר לְאֵלּוּ שְׂרוּאִין אוֹתוֹ קוֹצֵר סוֹף הַשָּׂדֶה,
 36 'בְּתַחֲלַת הַשָּׂדֶה הֵנִיחֵתִי'. וְעוֹד, שְׁלֹא יִשְׁמַר שְׁעָה שְׂאִין שָׁם
 37 אֲדָם, וְיִנְיַחְנָהּ, וְיִתְּנָהּ לְעִנִּי הַקְּרוֹב לוֹ. עֵבֶר וְהֵנִיחַ הַפֶּאֶה
 38 בְּתַחֲלַת הַשָּׂדֶה, אוּ בְּאַמְצָעָה - הָרִי זֶה פֶּאֶה; וְצָרִיךְ שִׁנְיַח
 39 בְּסוֹף הַשָּׂדֶה, כְּשֶׁעוֹר הַפֶּאֶה הָרְאוּיָה לְמָה שֶׁנִּשְׁאָר בְּשָׂדֶה
 40 אַחֵר שֶׁהִפְרִישׁ אֶת הָרְאוּיָה.
 41 יג. בְּעַל הַבַּיִת שֶׁנִּתְּנָה פֶּאֶה לְעֲנִיִּים, וְאָמְרוּ לוֹ: 'תֵּן לָנוּ מִצַּד
 42 זֶה', וְנִתְּנָה לָהֶם - זוֹ וְזוֹ פֶּאֶה; וְכֵן בְּעַל הַשָּׂדֶה שֶׁהִפְרִישׁ
 43 פֶּאֶה, וְאָמַר: 'הָרִי זֶה פֶּאֶה, וְגַם זוֹ', אוּ שְׁאָמַר: 'הָרִי זֶה
 44 פֶּאֶה, וְזוֹ' - הָרִי שִׁתְּיָהּ פֶּאֶה.
 45 יד. אֲסוּר לְפוֹעֲלִים לְקַצֵּר אֶת כָּל הַשָּׂדֶה, אֲלֹא מְנִיחִין
 46 בְּסוֹף הַשָּׂדֶה כְּשֶׁעוֹר הַפֶּאֶה; וְאִין לְעֲנִיִּים בָּהּ כְּלוּם, עַד
 47 שֶׁיִּפְרִישְׁנָהּ בְּעַל הַבַּיִת מִדַּעְתּוֹ. לְפִיכֹף, עִנִּי שֶׁרָאָה פֶּאֶה

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום שישי כ"ט סיון - ספר זרעים - הלכות מתנות עניים פא

מתוך מהדורת חזק

48 מין שזורעין אותו שדות, כגון תבואה וקטניות - נותן
 49 פאה אחת לכל.
 50 **יב.** במה דברים אמורים? כשהיה יבש מכאן ויבש מכאן
 51 ולח באמצע ונותחיל לקצור בקצה השדה כדרך כל
 52 הקוצרים]; אבל לח מכאן ולח מכאן ויבש באמצע, מניח
 53 מן היבש בפני עצמו ומן הלח בפני עצמו.
 54 **יג.** שדה שזרעה בצלים או אפונים או פולין וכיוצא בהן,
 55 והיה בדעתו למכר מקצתן לחין בשוק, ומניח מקצת
 56 השדה יבש ויעשה ממנו גרן - תיב להניח פאה לזה
 57 שמוכר אותו לח בפני עצמו, ולזה שקוצר אותו יבש בפני
 58 עצמו; שששוק והגרן, כשני מינין הן.
 59 **יד.** הזורע את שדהו מין אחד - אף על פי שהוא עושהו
 60 שני גרנות, מניח פאה אחת; וזרעה שני מינין - אף על פי
 61 שהוא עושה אותן גרן אחד, נותן פאה למין זה בפני
 62 עצמו ופאה למין זה בפני עצמו.
 63 **טו.** זרעה שני גונים ממין אחד, כגון שזרעה שני מיני
 64 חטים או שני מיני שעורים - אם עשן גרן אחד, נותן
 65 פאה אחת; שתי גרנות, נותן שתי פאות; ודבר זה, הלכה
 66 למשה מסיני.
 67 **טז.** האחין שחלקו, נותנין שתי פאות; חזרו ונשתתפו,
 68 נותנין פאה אחת. השתפין שקצרו חצי השדה, ואחר כך
 69 חלקו - זה שלקח הקצור, אינו מפריש כלום; וזה שלקח
 70 הקמה, מפריש על החצי שלקח בלבד. חזרו ונשתתפו,
 71 וקצרו החצי האחר בשתפות - כל אחד מהן מפריש
 72 מחלקו שבקמה על חלק חברו שבקמה, אבל לא על החצי
 73 שנקצר.
 74 **יז.** שדה שהגיע חציה עד שלישי, וחציה לא הגיע,
 75 והתחיל לקצר בחצי שהגיע חציו, ואחר כך הביאה בלה
 76 שלישי, ואחר כך גמר החצי הראשון שהגיע בתחלה -
 77 מפריש מן הראשון על האמצעיים, ומן האמצעיים על
 78 הראשון ועל האחרון; אבל לא מן הראשון על האחרון.
 79 **יח.** המוכר מקומות מקומות משדהו לאנשים הרבה - אם
 80 מכר כל השדה, כל אחד ואחד נותן פאה מחלקו שלקח.
 81 ואם התחיל בעל השדה לקצר, ומכר מקצת ושיר מקצת
 82 - בעל השדה נותן פאה הראויה לכל; שפיון שהתחיל
 83 לקצר, נתחייב בכל. ואם מכר תחלה - מפריש הלוקח על
 84 מה שלקח, ובעל השדה על מה ששיר.
 85 **יט.** שדה אילן, אין מפסיק בה אלא גדר גבוה המבדיל
 86 בין האילנות; אבל אם היה הגדר מבדיל מלמטה, והבדים
 87 והפאות מערבין מלמעלה ונוגעין בגדר על גבו - הרי זה
 88 כשדה אחת, ונותנין פאה לכל.
 89 **כ.** שנים שלקחו אילן אחד, נותנין ממנו פאה אחת; לקח
 90 זה צפוני וזה דרומי - זה נותן פאה לעצמו, וזה נותן פאה
 91 לעצמו.
 92 **כא.** החרובין - כל שאדם עומד בצד חרוב זה וחרבו
 93 בצד חרוב אחר, ורואין זה את זה - הרי הן בלן כשדה
 94 אחת, ופאה אחת לכלן; היו שני הצדדין רואין את

1 ארבע אמות, או דרך הרבים הרחב שש עשרה אמה. אבל
 2 שביל היחיד, והוא הפחות מארבע אמות, או שביל
 3 הרבים הפחות משש עשרה אמה - אם היה קבוע בימות
 4 החמה ובימות הגשמים, מפסיק; ואם אינו קבוע בימות
 5 הגשמים - אינו מפסיק, אלא הרי היא כשדה אחת.
 6 **ד.** היה מפסיק בה ארץ בורה שאינה זרועה ולא חרושה,
 7 או ארץ נירה - והיא שנתרשה ולא נזרעה - או שהפסיק
 8 בה זרע אחר, כגון שהיה חטים מכאן וחטים מכאן
 9 ושעורים באמצע, או שקצר באמצעה אפלו קדם שתביא
 10 שלישי וחרש מקום שקצר - הרי זו נפסקת לשתי שדות;
 11 והוא, שהיה רחב כל אחד מאלו, כשלשה תלמים של
 12 פתיח [=תחילת החרישה] - והוא פחות מבית רבע. במה
 13 דברים אמורים? בשדה קטנה שהיא חמשים אמה על שתי
 14 אמות או פחות; אבל אם הייתה יתרה על זו, אין הבור
 15 או הגיר מפסיקה לשנים, אלא אם כן היה בו רחב בית
 16 רבע. אבל זרע אחר כל שהוא, מפסיק בה.
 17 **ה.** אכלה גובאי [מין ארבה], או קרסמוה נמלים באמצעה
 18 - אם חרש מקום שאכלו, הרי זה מפסיק.
 19 **ו.** הזורע בהר שאינו כלו שנה, אלא יש בו תלים תלים
 20 גבוהין ומקומות מקומות עמקות - אף על פי שאינו יכול
 21 לחרש אותו כלו ולזרע אותו כאחד, אלא נחרש המקום
 22 הגבוה בפני עצמו - הרי זה כשדה אחת, ומניח פאה אחת
 23 בסוף ההר על כל ההר.
 24 **ז.** מדרגות שהן גבוהות עשרה טפחים, נותן פאה מכל
 25 אחת ואחת; ואם היו ראשי שורות מערבין, נותן מאחת
 26 על הכל. היו פחות מעשרה - אף על פי שאין ראשי
 27 השורות מערבין, נותן מאחת על הכל. היה סלע על פני
 28 כל השדה - אם עוקר הוא את המחרשה מצד זה ונותנה
 29 מצד זה, מפסיק; ואם לאו, אינו מפסיק.
 30 **ח.** הזורע שדה שיש בה אילנות - אף על פי שהיא
 31 מלבנות מלבנות [ערוגות מרובעות] בין האילנות, ואין כל
 32 הזרע מערב - נותן פאה אחת לכל השדה; שהדבר ידוע
 33 ששדה אחת היא, ומפני מקום האילנות נחלק הזרע.
 34 **ט.** במה דברים אמורים? בשדהו האילנות כל עשרה
 35 בתוף בית סאה; אבל אם היו כל עשרה אילנות ביתר
 36 מבית סאה, הרי זה נותן פאה מכל מלבן ומלבן - שהרי
 37 האילנות מרחקין הרבה, ולא מפני האילנות זרע מלבנות
 38 מלבנות.
 39 **י.** וכן מלבנות הבצלים שבין הירק - נותן פאה אחת לכל
 40 הבצלים, ואף על פי שהירק מבדיל ביניהן ומשימו
 41 מלבנות מלבנות.
 42 **יא.** שדה שהיא בלה זרועה מין אחד, וכיון שהתחילו בה
 43 מקומות ליבש קצר או תלש מה שייבש מכאן ומכאן, עד
 44 שנשאר הלח מפרד מלבנות מלבנות מרחקות זו מזו - אם
 45 היה דרך בני אדם שם לזרע מאותו המין ערוגות ערוגות,
 46 כגון שבת או חרדל - הרי זה מניח פאה מכל מלבן
 47 ומלבן, שהרואה אומר: 'ערוגות ערוגות נזרעו'; ואם היה

46 לעשות לקט? מפני שעבר והגדיש על הלקט, קנסוהו;
 47 ואפלו הנה שוגג, ואפלו הנה הלקט שעורים והגדיש
 48 עליו חטים, ואפלו קרא לעניים ולא באו, ואפלו
 49 הגדישוהו אחרים שלא מדעתו - כל הנוגעות בארץ,
 50 הרי הן לעניים.

ח. הצרף לרבץ [=להרטיב] את שדהו קדם שילקטו
 51 העניים לקט שבה - אם הזקו מרבה על הפסד הלקט,
 52 מתר לרבץ; ואם הפסד הלקט מרבה על הפסדו, אסור
 53 לרבץ. ואם קבץ את כל הלקט, והניחו על הגדר עד
 54 שיבוא העני וישלנו - הרי זו מדת חסידות.

ט. זרעים הנמצאים בחרי הנמלים - אם היו החרים
 56 בתוף הקמה, הרי הוא של בעל השדה; שאין לעניים
 57 מתנה בתוף הקמה. ואם היו במקום שנקצר - הרי זה של
 58 עניים; שמא מן הלקט גרוהו. ואף על פי שנמצא שחר,
 59 אין אומרים: 'הרי זה משנה שעברה' - שספק הלקט,
 60 לקט.

י. שבלת של לקט שנתערבה בגדיש - הרי זה מפרש
 62 שתי שבולות, ואומר על אחת מהן: 'אם הלקט היא זו,
 63 הרי היא לעניים; ואם אינה לקט - הרי המעשרות שהיא
 64 חייבת בהן שבלת זו, קבועים בשבלת שניה'; וחוזר ומתנה
 65 בן על שבלת שניה, ונותן את אחת מהן לעני, והאחרת
 66 תהיה מעשר.

יא. לא ישכר אדם את הפועל, על מנת שילקט בנו
 68 אחריו; אבל האריסין והחכורות והמוכר קמתו לחברו
 69 לקצר, ילקט בנו אחריו. ויש לפועל להביא את אשתו
 70 ובניו ללקט אחריו, ואפלו שכרו לטל חצי הקציר או
 71 שלישו או רביעו בשכרו.

יב. מי שאינו מניח את העניים ללקט, או שהוא מניח
 73 את אחד ומזעזע את אחד, או שפיצע את אחד מהן על חברו
 74 - הרי זה גזול את העניים.

יג. ואסור לאדם להרביץ ארי וכיזא בו בתוף שדהו,
 76 כדי שיראו העניים ויברחו. היו שם עניים שאינן ראויין
 77 לטל לקט - אם יכול בעל הבית למחות בידן, ממתה;
 78 ואם לאו, מניחן מפני דרכי שלום.

יד. המפקיר את הלקט עם נפילת רבו - אינו הפקר;
 80 מאחר שנשר רבו, אין לו בו רשות.

טו. איזה הוא פרט? זה גרגר אחד או שני גרגרין,
 82 הנפרטין מן האשכול בשעת הבצירה; נפלו שלשה גרגרין
 83 בבת אחת, אינו פרט.

טז. היה בוצר וכורת את האשכול, והסבף בעלין ונפל
 85 לארץ ונפרט - אינו פרט. היה בוצר ומשליף לארץ -
 86 כשמפנה האשכולות, אפלו חצי אשכול הנמצא שם,
 87 פרט; וכן אשכול שלם שנפרט שם, הרי הוא פרט
 88 [כמגדיש על הלקט שהוזכר למעלה]. והמניח את הפלפלה
 89 תחת הגפן בשעה שהוא בוצר, הרי זה גזול את העניים.

יז. איזו היא עוללות? זה אשכול הקטן שאינו מעבה

1 האמצעיים, ואין הצדין ואין זה את זה - מפרש מצד
 2 אחד מן הראשונים על האמצעיים ומן האמצעיים על
 3 הראשונים, אבל לא יפריש מצד ראשון זה על צד האחר.
 4 כב. היתים - כל שיש מהן ברוח אחת מרוחות העיר,
 5 כגון ויתים שיש במערב העיר כלן, או במזרח - הרי הן
 6 בשדה אחת, ופאה אחת לכלן.

כג. הבוצר את מקצת פרמו מכאן ומכאן, כדי להקל מעל
 7 הגפן עד שימצאו שאר האשכולות רוח ויוסיפו - הוא
 8 הנקרא 'מדל'; וכבר בארנו, שהבוצר מרוח אחת אינו
 9 מדל, ולפיכך נותן מן הנשאך פאה הראויה לכל - ואף
 10 על פי שבוצר לשוק. אבל אם הדל למכר בשוק, אינו נותן
 11 פאה לזה שהדל; הדל להביא לביתו - נותן מן הנשאך
 12 שהניח לדרך, פאה הראויה לכל.

פרק ד

א. איזה הוא לקט? זה הנופל מתוף המגל בשעת
 15 הקצירה, או הנופל מתוף ידו כשקבץ השבילים וקצר;
 16 והוא, שיהיה הנופל שבלת אחת או שתיים; אבל אם נפלו
 17 שלש כאחת, הרי שלשתן לבעל השדה. והנופל מאחר
 18 המגל, או מאחר היד - אפלו שבלת אחת, אינה לקט.

ב. היה קוצר בידו בלא מגל - הנופל מתוף ידו אינו לקט;
 20 אבל התולש דברים שתולשין אותן - הנופל מתוף ידו
 21 לקט. היה קוצר או תולש דבר שדרכו להתלש, ואחר
 22 שקצר מלא ורועו או תלש מלא קמצו, הנהו קוצר ונפל
 23 מידו על הארץ - הרי זה של בעל הבית.

ג. היה קוצר ונשארה שבלת אחת לא נקצרה, ונקצר כל
 25 סביבותיה - אם היה ראשה מגיע לקמה שבצדה ויכולה
 26 להקצר עם הקמה, הרי היא של בעל השדה; ואם לאו,
 27 הרי היא של עניים.

ד. היו שתי שבולות זו בצד זו - הפנימית יכולה להקצר
 29 עם הקמה, והחיצונה יכולה להקצר עם הפנימית ואינה
 30 יכולה להקצר עם הקמה - הפנימית נצלת, ומצלת את
 31 החיצונה; שהרי היא [השבולת שאין ראשה מגיע לקמה]
 32 כנופלת מתוף המגל, ואף על פי שעדין לא נקצרה.
 33 והשבילים שבקש, הרי הן של בעל השדה.

ה. הרוח שפזרה את העמרים, ונתערב קציר של בעל
 35 הבית עם הלקט - אומדין את השדה כמה לקט היא
 36 ראויה לעשות, ונותן לעניים; מפני שזה אנס. וכמה הוא
 37 שעור זה? ארבעת קבין תבואה לכל בית כור.

ו. לקט שנפל לארץ, ולא לקטוהו עניים, וכא בעל הבית
 39 והגדיש את הקציר שלו על הארץ - פיצד הוא עושה?
 40 מפנה הגדיש שלו פלו למקום אחר, וכל השבילים
 41 הנוגעות בארץ - כלן לעניים; מפני שאין אנו יודעין איזו
 42 היא מהן שהיתה לקט, וספק מתנות עניים לעניים -
 43 שנקאמר: 'תעזוב', הנח לפניך משלך.

ז. ולמה אין אומדין אותה, ויתן לעניים מה שראויה

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום שבת קודש ל' סיון - ספר זרעים - הלכות מתנות עניים פג

מתוך מהדורת חזק

45 ב. היה בעל השדה בעיר, ואמר: 'יודע אני שהפועלים
46 שוכחין עמר שבמקום פלוני' - ששכחוהו, הרי זה ששכחה;
47 ואם היה בשדה ואמר פן, ושכחוהו - אינו ששכחה;
48 שהשכוח מעקרו בשדה, הוא השכחה, אבל בעיר, אפלו
49 זכור ולבסוף שכח, הרי זה ששכחה - שגאמר: 'ושכחת
50 עמר בשדה', לא בעיר.
51 ג. עמדו העניים בפניו או חפזו בקש והוא זוכר את
52 הקש, או שהחזיק בו להליכו לעיר והניחו בשדה ושכחו
53 - אינו ששכחה; אבל אם נטלו ממקום למקום, אף על פי
54 שהניחו סמוך לגפה או לגדיש או לבקר או לפלים, ושכחו
55 - הרי זה ששכחה.
56 ד. נטל עמר להליכו לעיר, והניחו על גבי חברו, ושכח
57 את שניהן - אם זכר העליון [מצד עצמו] קדם שפיגע
58 [=שיתקל] בו, אין התחתון ששכחה [שהרי הוא מכוסה
59 בעליון]; ואם לאו, התחתון ששכחה.
60 ה. עפו עמרין ברוח חזקה לתוך שדה חברו, ושכח שם
61 עמר - אינו ששכחה, שגאמר: "קצירך בשדה"; אבל פזרה
62 עמריו בתוך שדהו, ושכח - הרי זה ששכחה.
63 ו. הנוטל עמר ראשון ושני ושלישי, ושכח את הרביעי -
64 אם היה שם ששי, אין הרביעי ששכחה עד שיטל החמישי;
65 ואם היו חמשה בלבד - משישקה כדי לטל את החמישי,
66 הרי הרביעי ששכחה.
67 ז. שדה שעמריה מערפבין, ושכח את אחד מהן - אינו
68 ששכחה, עד שיטל את כל סביבותיו.
69 ח. הלוי והשום והבצלים וכיוצא בהן - אף על פי שהן
70 טמונין בארץ, יש להן ששכחה. הקוצר בליה ושכח קמה,
71 או שעמר בליה ושכח עמר, וכן הסומה ששכח - יש להן
72 ששכחה; ואם היה הסומה או הקוצר בליה מתבונן לטל
73 את הגס הגס, אין לו ששכחה. וכל האומר: 'הריני קוצר
74 על מנת מה שאני שוכח, אני נוטל' - יש לו ששכחה; שפל
75 המתנה על הכתוב בתורה, תנאו בטל.
76 ט. תבואה שקצרה עד שלא נגמרה להאכילה לבקמה,
77 וכן אם קצרה אגדות אגדות ולא עשאה עמרים, וכן
78 השומים והבצלים שתלשן אגדות קטנות להמכר לשוק
79 ולא עשאה עמרים להעמיד מהן גרן - אין להן ששכחה.
80 י. הקוצר שהתחיל לקצר, ושכח לפניו ולאחריו -
81 שלאחריו ששכחה, ושלפניו אינו ששכחה, שגאמר: "לא
82 תשוב לקחתו" - אינו ששכחה, עד שיעבר ממנו ויניחו
83 לאחריו.
84 יא. שנים שהתחילו לקצר מאמצע השדה, זה פניו לצפון
85 וזה פניו לדרום, ושכחו לפניו ולאחריו - שלפניו
86 שכחה; מפני שפל אחד מהן, זה שלפניו - הוא לאחריו
87 של חברו. והעמר ששכחוהו לאחריו במקום שהתחילו
88 ממנו, אינו ששכחה; מפני שהוא מערב עם השורות שמן
89 המזרח למערב, והן מוכיחין עליו שאינו שכוח. וכן
90 השורות של עמרים שפנו אותן לגרן, והתחילו שנים

1 כששכחוהו, שאין לו פתח, ואין ענביו נוטפות זו על זו
2 אלא מפירות. יש לה פתח ואין לה נטף, נטף ואין לה
3 פתח - הרי היא של בעל הפרם; ואם ספק - לעניים.
4 יח. אינה הוא פתח? פסיגין המחרות בשדה זו על גבי
5 זו; נטף, ענבים המחרות בשדה ויורדות; והוא שיהיו
6 כל הענבים שבעוללות, נוזעין בפס ידו [שיכול לגעת בכל
7 גרגר בנפרד]. ולמה נקרא שמו 'עולל'? מפני שהוא לשאר
8 האשכולות פעולל לאיש.
9 יט. ואין בעל הבית חייב לבצר העוללות ולתנן לעניים,
10 אלא הן בוצרין אותן לעצמן; וגרגר יחידי, הרי הוא
11 עוללות.
12 כ. זמורה שהיה בה אשכול, ובארבעה של זמורה עוללת
13 - אם נקצרת [=נחתכת] עם האשכול, הרי היא של בעל
14 הפרם; ואם לאו, הרי היא לעניים.
15 כא. פרם שפלו עוללות, הרי הוא של עניים - שגאמר:
16 "וכרמך לא תעולל", אפלו פלו עוללות. ואין הפרט
17 והעוללות נוהגין אלא בפרם בלבד.
18 כב. אין העניים זוכין לקח פרט ועוללות, עד שיתחיל
19 בעל הפרם לבצר את פרמו - שגאמר: "כי תבצר פרמך,
20 לא תעולל"; וכמה יבצר ויהיו זוכין בהן? שלשה
21 אשכולות שהן עושין רביע.
22 כג. המקדיש את פרמו עד שלא נודעו העוללות, אין
23 העוללות לעניים; ואם משנודעו העוללות - העוללות
24 לעניים, ויתנו שכר גדולם להקדיש.
25 כד. הזמר את הגפן אחר שנודעו העוללות, הרי זה זומר
26 בדרכו; וכשם שכורת האשכולות, כך כורת העוללות.
27 כה. גוי שמכר פרמו לישראל לבצר, חייב בעוללות;
28 ישראל גוי שהיו שתפין בפרם - חלקו של ישראל חייב,
29 ושל גוי פטור.
30 כו. בן לוי שנתנו לו מעשר טבל, ומצא בו עוללות -
31 נתנן לעני; ואם נקצרת עם האשכול [הרי היא שלו] -
32 יש לו [אף] לעשותה תרומת מעשר על מקום אחר.
33 כז. מי שהיו לו חמש גפנים, ויצרן לתוך ביתו - אם
34 לאכלן ענבים [בציר עראי] - פטור מן הפרט ומן השכחה
35 ומן הרביעי, וחייב בעוללות [שארין החיוב בעוללות מותנה
36 בבציר]; ואם בצרן יין - חייב בכל, אלא אם בן שיר
37 מקצתן.

יום שבת קודש ל' סיון ה'תשע"ג

פרק ה

40 א. העמר ששכחוהו פועלים ולא שכחו בעל השדה,
41 שכחו בעל השדה ולא שכחוהו פועלים, שכחוהו אלו
42 ואלו והיו שם אחרים עוזרין ורואין אותו בשעה
43 ששכחוהו - אינו ששכחה; עד שישכחוהו כל אדם. ואפלו
44 עמר השמון - אם נשפח, הרי זה ששכחה.

שיעורי רמב"ם ג' פרקים ליום - יום שבת קודש ל' סיון - ספר זרעים - הלכות מתנות עניים פה

מתוך מהדורת חזק

47 יפחות מקב; ואם מן הדבילה, לא יפחות ממשקל חמש
48 ופעורים סלע; ואם מן היין, לא יפחות מחצי לג; ואם מן
49 השמן נתן, לא יפחות מרביעית; מן הארז, רבע הקב. נתן
50 לו ירק, נותן לו משקל ליטרה, והוא משקל חמשה
51 ושלשים דינר; מן התרובין, שלשת קבין; מן האגוזים,
52 עשרה; מן האפרסקין, חמשה; מן הרמונים, שתיים;
53 ואתרוג, אחד. ואם נתן לו משאר הפרות, לא יפחות מקדי
54 שיקברם ויקח בדמיהן מזון שתי סעודות.
55 ט. היה לו דבר מועט, והעניים מרביין ואין בו כדי לתן
56 לכל אחד ואחד פשעור - נותן לפניהן, והן מחלקין ביניהן.
57 י. ומעשר עני המתחלק בגרן - אין בו טובת הנאה
58 לבעלים, אלא העניים באין ונוטלין על פרהו; ואפלו עני
59 שפישוראל, מוציאין אותו מידו. אבל המתחלק בבית - יש
60 בו טובת הנאה לבעלים, ונותנו לכל עני שיירצה.
61 יא. היה לו מעשר בגרן, ורצה לתנו לעני קרובו או מידעו
62 - יש לו להפריש מחצה לתנו לו, והחצי - מחלקו לכל עני
63 שיעבר, פשעור שאמרנו.
64 יב. במה דברים אמורים, שאינו נותן לעני אלא כדי
65 שבעו? בשדה; אבל אם היה המעשר בבית, מחלקו לכל
66 העניים אפלו כזית כזית; שאינו מצוה לתן כדי שבעו אלא
67 בשדה - שהרי אינו מוצא שם לקח, שנאמר: "ואכלו
68 בשערך, ושבעו".
69 יג. באו איש ואשה לבית - נותנין לאשה תחלה, ופותרין
70 אותה; ואחר כך נותנין לאיש. אב ובנו, איש וקרובו, שני
71 אחין, שני שתפין, שהיה אחד מהן עני - נותן לו האחר
72 מעשר עני שלו.
73 יד. שני עניים שקבלו שדה בארסות - זה מפריש מעשר
74 עני מחלקו ונותנו לחברו, וכן חברו מפריש מחלקו ונותן
75 לו.
76 טו. המקבל שדה לקצר, אסור בלקט שכחה ופאה ומעשר
77 עני. אימתי? בזמן שקבלה ממנו לקח חלק בכל השדה,
78 כגון שנתן לו שלישה או רביעה בשכרו. אבל אם אמר לו
79 בעל השדה: 'שליש מה שאתה קוצר בלבד היא שלך', או
80 'רביע מה שתקצר' - הרי זה אין לו פלוס עד שיקצר,
81 ובשעת הקציר עני הוא; לפיכך, מתר בלקט שכחה ופאה.
82 ואסור במעשר עני - שאין מפרישין מעשר עני אלא אחר
83 שקצר, והרי זכה בחלקו שקצר.
84 טז. המוכר את שדהו קרקע ופרות, והעני - הרי זה מתר
85 בלקט שכחה ופאה ומעשר עני שלה. והלוקח אסור בהן,
86 ואף על פי שעדין לא נתן דמים; ואפלו לזה הדמים
87 ולקחה, הרי זה אסור במתנות עניים.
88 יז. מעשר עני - אין פורעין ממנו מלוה, ואין משלמין
89 ממנו את התגמולין [החזר טובה], ואין פודין בו שבויים,
90 ואין עושין בו שושבינות [מתנה לזוג הנישא], ואין נותנין
91 ממנו דבר לצדקה; אבל משלחין ממנו דבר של גמילות
92 חסדים, וצריך להודיעו שהוא מעשר עני. ונותנין אותו
93 לחקר עיר [לרב - כמתנה] בטובה. ואין מוציאין אותו

1 שלו. אבל אם זכה מן ההפקר בשדה של אחרים, הרי זה
2 פטור מן הכל. ובין כך פטור מן המעשרות, כמו
3 שיחבאר.
4 פָּרָק ו
5 א. מתנה אחרת ששית יש לעניים בגרע הארץ, והוא
6 המעשר שנותנין לעניים, והוא הנקרא 'מעשר עני'.
7 ב. וזה הוא סדר הפרשת תרומות ומעשרות: אחר שקוצר
8 גרע הארץ, או אוסף פרי העץ, ותגמר מלאכתו - מפריש
9 ממנו אחד מן החמשים, וזה הוא הנקרא 'תרומה גדולה',
10 ונותנה לפהן; ועל זה נאמר בתורה: "ראשית דגנדך תירשך
11 ויצהרך". ואחר כך מפריש מן השאר אחד מן העשרה,
12 וזה הוא הנקרא 'מעשר ראשון', ונותנו ללוי; ועל זה
13 נאמר בתורה: "כי את מעשר בני ישראל וגו'", ונאמר:
14 "ולבני לוי, הנה נתתי כל מעשר בישראל".
15 ג. ואחר כך מפריש מן השאר אחד מעשרה, והוא הנקרא
16 'מעשר שני', והוא לבעליו, אוכלין אותו בירושלים; ועליו
17 נאמר: "ואם גאל גאל איש ממעשרו", ועליו נאמר:
18 "עשר תעשר... ואכלת לפני ה' אלהיך, במקום אשר יבחר
19 לשכן שמו שם, מעשר דגנדך וכו'".
20 ד. על הסדר הזה מפרישין בשנה ראשונה מן השבוע,
21 ובשנה וברביעית ובחמישית; אבל בששית ובשלישית מן
22 השבוע - אחר שמפרישין מעשר ראשון, מפריש מן השאר
23 מעשר אחר ונותנו לעניים, והוא הנקרא 'מעשר עני', ואין
24 בשתי שנים אלו מעשר שני אלא מעשר עני; ועליו נאמר
25 בתורה: "מקצה שלש שנים, תוציא את כל מעשר תבואתך
26 בשנה ההיא, והנחת בשערך. ובא הלוי וכו'", ועליו
27 נאמר: "כי תכלה לעשר את כל מעשר תבואתך בשנה
28 השלישית, שנת המעשר וכו'".
29 ה. שנת השמטה - פלה הפקר; ואין בה לא תרומה, ולא
30 מעשרות קלל, לא ראשון ולא שני, ולא מעשר עני.
31 ובחוצה לארץ, שאין בה שמטת קרקע - מפרישין בארץ
32 מצרים ובעמון ומואב, מעשר ראשון ומעשר עני; מפני
33 שארצות אלו קרובות לארץ ישראל, כדי שיהיו עניי
34 ישראל נסמכין עליה בשביעית. והלכה למשה מסיני,
35 שיהיו מפרישין בארץ עמון ומואב מעשר עני בשביעית.
36 אבל בשנער, מפרישין בשביעית מעשר שני, כסדר רב
37 השנים.
38 ו. מעשר ראשון שלוקח הלוי, מפריש ממנו אחד מעשרה,
39 ונותנו לפהן, והוא תרומת מעשר; ועליו נאמר בתורה:
40 "ואל הלויים תדבר".
41 ז. בעל השדה שעברו עליו עניים, והיה לו שם מעשר עני
42 - נותן לכל עני שיעבר עליו מן המעשר כדי שבעו,
43 שנאמר: "ואכלו בשערך, ושבעו" -
44 (ח) כדי שבעו. וכמה? אם מן החטים נתן, לא יפחות
45 מחצי קב; ואם מן השעורים נתן, לא יפחות מקב; ואם מן
46 הפסמין, לא יפחות מקב וחצי; ואם מן הגרורות, לא

38 הנמכר בפונדיון פשהיו החטים ארבע סאין בסלע [שהוא
39 ככר של רובע הקב, ויש בו כדי שתי סעודות]; ויכר בארנו
40 כל המדות. ואם לן - נותנין לו מצע שישן עליו, וכסת לתן
41 תחת מראשוהו, ושמן וקטנית; ואם שבת - נותנין לו מזון
42 שלש סעודות, ושמן וקטנית ודג וזרק. ואם היו מכירין
43 אותו, נותנין לו לפי כבודו.
44 ט. עני שאינו רוצה לקח צדקה, מערימין עליו ונותנין לו
45 לשם מתנה או לשם הלואה; ועשיר המרעיב את עצמו,
46 ועינו צרה בממונו שלא יאכל ממנו ולא ישתה - אין
47 משיגיחין בו.
48 י. מי שאינו רוצה לתן צדקה, או שיתן מעט ממה שראוי
49 לו - בית דין כופין אותו, ומכין אותו עד שיתן מה
50 שאמדהו לתן; ויורדין לנכסיו בפניו, ולוקחין מהן מה
51 שראוי לו לתן. וממשכנין על הצדקה, ואפלו בערבי
52 שבתות.
53 יא. אדם שוע [=נדיב] שהוא נותן צדקה יתר מן הראוי לו,
54 או שמצר לעצמו ונותן לגבאין כדי שלא יתביש - אסור
55 לתבעו ולגבות ממנו צדקה; וגבאי שמכלימו ושואל ממנו
56 - עתיד להפרע ממנו, שנאמר: "ופקדתי על כל לחציו".
57 יב. אין פוסקין צדקה על היתומים, ואפלו לפדיון שבויים,
58 ואף על פי שיש להן ממון הרבה; ואם פסק הדין עליהן
59 כדי לשום להם שם, מותר. גבאי צדקה לוקחין מן הנשים
60 ומן התינוקות דבר מועט, אבל לא דבר מרבה - שחוקת
61 המרבה, גנבה או גזל משל אחרים. וכמה הוא מועט
62 שלהן? הכל לפי עשר הבעלים או ענייתן.
63 יג. עני שהוא קרובו, קודם לכל אדם; ועני ביתו, קודמין
64 לעני עירו; ועני עירו, קודמין לעני עיר אחרת, שנאמר:
65 "לאחיה לעניו ולאביו בארצו".
66 יד. מי שהלך בסחרה, ופסקו עליו אנשי העיר שהלך שם
67 צדקה - הרי זה נותן לעני אותה העיר. ואם היו רבים,
68 ופסקו עליהן צדקה - נותנין; וכשהן באין, מביאין אותה
69 עמהן ומפרינסין בה עני עירם. ואם יש שם חבר עיר
70 [תלמיד חכם המתעסק בצרכי הציבור] - יתנו אותה לחבר
71 עיר, והוא מחלקה כמו שיצאה לו.
72 טו. האומר: 'תנו מאתי דין לבית הפנסת', או 'תנו ספר
73 תורה לבית הפנסת' - יתנו לבית הפנסת שהוא רגיל בו;
74 ואם היה רגיל בשניהם, יתנו לשניהם. האומר: 'תנו מאתיים
75 דינרין לעניים', יתנו לעני אותה העיר.

1 מהארץ לחוצה לארץ, שנאמר: "והנחת בשערך", ואומר:
2 "ואכלו בשעריך, ושבעו".

פרק ז

3
4 א. מצות עשה לתן צדקה לעני ישראל כפי מה שראוי
5 לעני, אם היתה יד הנותן משגת - שנאמר: "פתח תפתח
6 את ירך לו", ונאמר: "והחזקת בו, גר ותושב וחי עמך",
7 ונאמר: "וחי אחיך עמך".
8 ב. וכל הרואה עני מבקש, והעלים עינו ממנו, ולא נתן
9 לו צדקה - עובר בלא תעשה, שנאמר: "לא תאמץ את
10 לבך, ולא תקפיץ את ירך, מאחריך האביון".
11 ג. לפי מה שחסר העני, אהה מצוה לתן לו - אם אין לו
12 כסות, מכסים אותו; אין לו כלי בית, קונין לו כלי בית;
13 אין לו אשה, משיאין אותו אשה; ואם היתה אשה,
14 משיאין אותה לאיש. אפלו היה דרכו של זה העני לרכב
15 על הסוס ועבד רץ לפניו, והעני וירד מנכסיו - קונין לו
16 סוס לרכב עליו ועבד לרוץ לפניו, שנאמר: "די מחסורו
17 אשר יחסר לו"; ומצוה אהה להשלים חסרונו, ואין אהה
18 מצוה לעשרו.
19 ד. יתום שבא להשיאו אשה - שוכרין לו בית, ומציעין
20 לו מטה וכל כלי תשמישו, ואחר כך משיאין לו אשה.
21 ה. בא עני ושואל די מחסורו, ואין יד הנותן משגת - נותן
22 לו כפי השגת ידו. וכמה? עד חמש נכסיו, מצוה מן
23 המבחר; ואחד מעשרה בנכסיו, בינוני; פחות מכן, עין
24 רעה. ולעולם אל ימנע אדם עצמו משלישית השקל
25 בשנה; וכל הנותן פחות מזה, לא קים מצוה. ואפלו עני
26 המתפרנס מן הצדקה, חיב לתן צדקה לאחר.
27 ו. עני שאין מכירין אותו, ואמר: 'רעב אני, האכילוני' -
28 אין בודקין אחריו שמא רמאי הוא, אלא מפרינסין אותו
29 מיד. היה ערם, ואמר: 'פסיוני' - בודקין אחריו שמא רמאי
30 הוא; ואם היו מכירין אותו - מכסין אותו לפי כבודו מיד,
31 ואין בודקין אחריו.
32 ז. מפרינסין ומכסין עני גזים עם עני ישראל, מפני דרכי
33 שלום. ועני המחזיר על הפתחים, אין נזקקין לו למתנה
34 מרבה; אבל נותנין לו מתנה מועטת. ואסור להחזיר את
35 העני ששאל ריקם, ואפלו אהה נותן לו גרוגרת אחת,
36 שנאמר: "אל ישב דך, נכלם".
37 ח. אין פוחתין לעני העובר ממקום למקום, מכפר אחר

שיעורי רמב"ם פרק אחד ליום - כ"ד-ל' סיון ה'תשע"ג

1

43 ארבעה טורים של אבן המפְרָשִׁים בתורה - כל אבן מהן
44 מרבע, ומשקע בבית של זהב שמקיפו מלמטה ומארבע
45 רוחותיו.

46 ז. ומפתח [חורט] על האבנים שמות השבטים כתולדותם
47 [כסדר לידתם], ונמצא פותב על האדם 'ראובן', ועל
48 'שפה' 'בנְיָמִין'. וכותב בתחלה למעלה מ'ראובן' -
49 'אברהם' יצחק ויעקב, וכותב למטה מ'בנְיָמִין' - 'שבטי
50 י', כְּדֵי שִׁיחִיו כָּל הָאוֹתוֹת מְצוֹיֹת שָׁם.
51 ח. ועושה על ארבע זויות של חשן, ארבע טבעות זהב.
52 ונותן בשתי הטבעות של מעלה שהחשן נתלה בהן שתי
53 עבותות זהב, והן הנקראים 'שרשרות'; ונותן בשתי
54 הטבעות של מטה שהן כנגד הדדים [- כנגד הלב], שני
55 פתילי תכלת.

56 ט. האפוד - רחבו כרחב גבו של אדם מכתף לכתף,
57 וארכו כמנגד אצילי הדדים [- מהמרפק] מאחוריו עד
58 הרגלים. ויש לו כמו שתי ידות [רצועות] יוצאות ממנו
59 באריג לכאן ולכאן, שחוגרין אותו בהן; והן הנקראין
60 'חשב האפוד'. והכל ארוג זהב תכלת וארגמן ותולעת
61 שני ושש, על עשרים ושמונה חוטים - כמעשה החשן.
62 ותופר עליו שתי כתפות, כדי שיהיו על כתפות הכהן.
63 וקובע על כל כתף וכתף אבן שהם מרבע, משקע בבית
64 של זהב; ומפתח [חורט] על שתי האבנים שמות
65 השבטים, ששה על אבן זו וששה על אבן זו כתולדותם,
66 וכותבין שם יוסף 'יהוסף'; ונמצאו חמש ועשרים אות
67 באבן זו, וחמש ועשרים אות באבן זו. וכך היו כותבין:
68 והאבן שכתוב בה 'ראובן' על כתפו הימנית, והאבן
69 שכתוב בה 'שמעון' על כתפו השמאלית. ועושה בכל
70 כתף שתי טבעות - אחת מלמעלה בראש הכתף, ואחת
71 מלמטה לכתף למעלה מן החשב; ונותן שתי עבותות
72 זהב בשתי טבעות שלמעלה, והם הנקראין 'שרשרות'.
73 וזו היא צורת האפוד:

74 י. ואחר כך מכניס קצות העבותות של חשן בטבעות
75 שלמעלה בכתפות האפוד, ומכניס שני פתילי התכלת
76 שבשולי החשן בשתי הטבעות שלמעלה מחשב האפוד.
77 ומורידין את השרשרות שבטבעות כתפות האפוד, עד
78 טבעות החשן העליונות - כדי שידבקו זה בזה, ו'לא יח
79 [ינתנתק] החשן מעל האפוד". וכל המדיח חשן מעל
80 האפוד, ומפרק חבורן דרך קלקול - לוקה.

81 יא. נמצא כשולבש האפוד עם החשן - ?היה החשן על
82 לבו בשנה, והאפוד מאחוריו, וחשב האפוד קשור על לבו
83 תחת החשן, ושתי כתפות האפוד על שתי כתפיו; ושתי
84 עבותות זהב יורדות מעל כתפו מכאן, ושתי עבותות זהב
85 מכאן, מכתפות האפוד עד טבעות החשן; ושני חוטי

יום ראשון כ"ד סיון ה'תשע"ג

2

הלכות כלי המקדש

3

פרק ט

4

5 א. כיצד מעשה הציץ? עושה טס של זהב רחב שתי
6 אצבעות, ומקיף [- אורכו] מאזן לאזן. וכותב עליו שני
7 שיטין [שורות]: 'קדש לה'; 'קדש מלמטה, לה' -
8 מלמעלה. ואם כתבו בשיטה אחת, פשר; ופעמים כתבוהו
9 שיטה אחת.

10 ב. והאותיות בולטות לפניו - חופר את האותיות
11 מאחוריו, והוא [הטס] מדבק על השערה, עד שבולט. והוא
12 נקוב בשתי קצותיו; ופתיל תכלת למטה נכנס מנקב לנקב,
13 כדי שיהיה נקשר בפתיל כנגד הערף.

14 ג. המעיל פלו תכלת, וחוטיו כפולין [שזורים מ:] שנים
15 עשר [חוטין]; ופיו [מקום הצוואר] ארוג בתחלת אריגתו
16 [שלא יפרס]. ואין לו בית ד' [שרוול], אלא נחלק כנפים
17 [- לשני חלקים] מסוף הגרון עד למטה כדרך כל המעילים.
18 ואינו מחבר אלא כנגד כל הגרון בלבד. והקורע פי המעיל
19 - לוקה, שנאמר: "לא יקרע"; והוא הדין לכל בגדי כהנה,
20 שהקורע אותם דרף [בשביל] השחתה לוקה.

21 ד. ומביא תכלת וארגמן ותולעת שני, כל מין משלשתן
22 שזור שמונה, לפי שנאמר בשוליו 'משזר'; נמצאו חוטי
23 השולים ארבעה ועשרים. ועושה אותן כמין רמונים שלא
24 פתחו פיהם [- סגורים], ותולה אותן במעיל. ומביא
25 שבעים ושנים זוגין, ובהם שבעים ושנים ענבולים - הכל
26 זהב; ותולה בו שלשים וששה בשולי כנף זה, ושלשים
27 וששה בשולי כנף זה; והוא עם הענבול התלוי בין
28 שניהם כאחד, נקרא 'פעמון'. עד שיהיו שוליו משני
29 צדדיו, "פעמון ורמון פעמון ורמון".

30 ה. והזהב שבאריגת האפוד והחשן האמור בתורה, ככה
31 הוא מעשהו: לוקח חוט אחד זהב טהור, ונותנו עם
32 ששה חוטים של תכלת, וכופל השבעה חוטים כאחד; וכן
33 הוא עושה חוט זהב עם ששה של ארגמן, וחוט אחד
34 עם ששה של שני, וחוט אחד עם ששה של פשתן;
35 נמצאו ארבעה חוטי זהב, ונמצאו כל החוטים שמונה
36 ועשרים, שנאמר: "ויקרועו את פחי הזהב וגו' לעשות
37 בתוף התכלת ובתוף הארגמן, ובתוף תולעת השני ובתוף
38 השש" - מלמד שחוט הזהב כפול בתוכן.

39 ו. כיצד מעשה החשן? אורג כגד מעשה חושב מן הזהב
40 והתכלת והארגמן ותולעת השני והשש, על עשרים
41 ושמונה חוטים כמו שבארנו - ארכו אמה ורחבו זרת,
42 וכפולו לשנים; נמצא זרת על זרת מרבע. וקובע בו

45 [חוט תלוש מעט]. ואם היה שם אחד מכל אלו בשעת
46 העבודה, עבודתו פשרה.
47 ח. כרף על בשרו בגד שלא במקום בגדים, כגון שפרכו
48 על אצבעו או על עקבו - אם היה בו [כגודל] שלש
49 אצבעות על שלש אצבעות, הרי זה חוצץ ופוסל; פחות
50 מכן, אינו חוצץ. ואם היה צלצול [חגורה] קטן - הואיל
51 והוא חשוב בגד בפני עצמו - הרי זה פוסל, ואף על פי
52 שאין בו שלש על שלש.

53 ט. כהן שלקה באצבעו - מתר לכהן עליה גמי [רטיח]
54 בשבת, או בגד שאין בו שלש על שלש, ועובד; ואם
55 נתפון להוציא דם, אסור. והוא שלא יחויז הגמי או בגד
56 בין בשרו לבגד בשעת העבודה.

57 י. עשו בבית שני אורים ותמים [- חושן] כדי להשלים
58 שמונה בגדים, ואף על פי שלא היו נשאלין בהן. ומפני
59 מה לא היו שואלין בהן? מפני שלא היה שם רוח
60 הקדש; וכל כהן שאינו מדבר ברוח הקדש ואין שכינה
61 שורה עליו - אין נשאלין בו.

62 יא. וכיצד שואלין? עומד הכהן ופניו לפני הארון,
63 והשואל מאחוריו, פניו לאחוריו הכהן. ואומר השואל:
64 'אעלה או לא אעלה?' ואינו שואל בקול רם, ולא מהרהר
65 בלבו, אלא בקול נמוך, כמי שמתפלל בינו לבין עצמו.
66 ומיד רוח הקדש לובשת את הכהן, ומביט בחשן, ורואה
67 במראה הנבואה 'עלה' או 'לא תעלה' באותיות שבוטלות
68 מן החשן כנגד פניו, ואומר לו: 'עלה', או 'לא תעלה'.
69 יב. ואין שואלין על שני דברים בחד; ואם שאל,
70 משיבין על הראשון בלבד. ואין נשאלין בהן להדיט,
71 אלא למלך, או לאב בית דין, או למי שצריך הצבור בו,
72 שגאמר: 'ולפני אלעזר הכהן יצמד וגו'', [- יהושע -] זה
73 הוא המלך; 'וכל בני ישראל', זה משה [כהן ממונה ל:]
74 מלחמה או מי שצריך הצבור בשאלתו; 'וכל העדה', אלו
75 בית דין הגדול.

76 יג. זה שאמה מוצא בדרך נביאים שכהנים רבים היו
77 חוגרין אפוד בד - לא היו כהנים גדולים, שאין האפוד
78 של כהן בד. אף הלויים היו חוגרין אותו - שהרי שמואל
79 הנביא לוי היה, ונאמר בו: 'נער חגור אפוד בד'. אלא
80 אפוד זה - היו חוגרין אותו בני הנביאים [- הרוצים
81 להתנבא] ומי שהוא ראוי שתשרה עליו רוח הקדש,
82 להודיע כי הגיע זה למעלת כהן גדול שמדבר על פי
83 האפוד והחשן ברוח הקדש.

84 בריה רחמנא דסיען

יום שלישי כ"ו סיון ה'תשע"ג

הלכות ביאת המקדש

87 יש בכללן חמש עשרה מצוות - שתי מצוות עשה,
88 ושלוש עשרה מצוות לא תעשה; וזה הוא פרטן:

1 תכלת מרפסין [קשורים] מתחת אצילי ידיו, משתי טבעות
2 החשן הפתחונות עד שתי טבעות כהפוד האפוד
3 הפתחונות, שהם למעלה מן החשב.

יום שני כ"ה סיון ה'תשע"ג

פרק י

6 א. כיצד סדר לכישת הבגדים? לובש המכנסים תחלה,
7 וחוגר את המכנסים למעלה מטבורו מעל מתניו, ואחר כך
8 לובש הכתנת, ואחר כך חוגר את האבנט כנגד אצילי ידיו
9 [המרפק], ומקיפו כרף על גבי כרף עד שגומר, וקושר.
10 ב. ועל האבנט מפרש בקבלה: "ולא יחגרו ביזע" -
11 במקום שמוזיעין [שהבשר מתקפץ ומתחמם]; וכך קבל
12 יונתן בן ציאל מפי הנביאים, ותרגם: 'על לבהון יסרוך'
13 [- סמור ללב]. ואחר כך צונף במצנפת כמין כובע.

14 ג. כהן גדול - אחר שחוגר באבנט, לובש המעיל, ועל
15 המעיל האפוד והחשן; וחוגר בחשב האפוד על המעיל
16 מתחת החשן, ולפיכך נקרא 'מעיל האפוד' - מעיל
17 שחוגרו האפוד. ואחר כך צונף המצנפת, וקושר הציץ
18 [בעורף] למעלה מן המצנפת; ושערו היה נראה בין ציץ
19 למצנפת, ושם היה מגיח תפלין בין ציץ למצנפת.

20 ד. מצות עשה לעשות בגדים אלו, ולהיות הכהן עובד
21 בהן - שגאמר: "ועשית בגדי קדש", "ואת בניו תקריב,
22 והלבשתם כתנת". וכהן גדול ששמש בפחות משמונה
23 בגדים אלו, או כהן הדיט ששמש בפחות מארבעה
24 בגדים אלו - הוא הנקרא 'מחסר בגדים', ועבודתו
25 פסולה; ותיב מיתה בידי שמים כזר ששמש, שגאמר:
26 "והגרת אותם אבנט . . . והיתה להם כהנה" - בזמן
27 שבגדיהם עליהם, כהנהם עליהם; אין בגדיהם עליהם,
28 אין כהנהם עליהם, אלא הרי הן כזרים, ונאמר: "והזר
29 הקרב יומת".

30 ה. כשם שמחסר בגדים תיב מיתה ופוסל העבודה, כך
31 היתר בגדים; כגון שלבש שתי כתנות או שני אבנטים,
32 או כהן הדיט שלבש בגדי כהן גדול ועבד - הרי זה
33 מתלל העבודה, ותיב מיתה בידי שמים.

34 ו. נאמר בבגדי כהנה: "על בשרו ולבשם", מלמד שלא
35 יהיה דבר חוצץ בין בשרו לבגדים; אפלו נימה [חוט]
36 אחת, או עפר, או כנה מטה - אם היתה בין בשרו לבגד
37 - הרי זו חציצה, ועבודתו פסולה. לפיכך אין הכהן יכול
38 לעבד בתפלין של יד, שהרי חוצצת; אבל של ראש, אינה
39 חוצצת, אם רצה להניחם בשעת העבודה, מגיח.

40 ז. וצריך להזהר בשעה שלובש, שלא יהיה אבק בין
41 בשרו לבגד, ולא כנה - ואף על פי שהיא בחיים - ושלא
42 תקנס הרוח בשעת העבודה בין בגדו לבשרו עד שיתרחק
43 הבגד מעליו; ולא יכניס ידו תחת חלוקו לחוף [לגרד],
44 ולא יצא שערו מן הבגד, ולא יהיה בבגד נימא מדלדלת

שיעורי רמב"ם פרק אחד ליום - יום חמישי כ"ח סיון - ספר עבודה - הלכות ביאת המקדש צא

מתוך מהדורת חזק

48 שנטמא באותן הטמאות שהנזיר מגלח עליהן, שהרי הוא
49 שני לראשון שנגע במת, או שנטמא בשאר אבות
50 הטמאות של תורה שיתפרשו במקומן.
51 יד. פללו של דבר: כל הטעון ביאת מים [טבילה] מן
52 התורה - חייב כרת על ביאת המקדש [בטומאה], ואפלו
53 אחר שטבל, עד שיעריב שמשו [שתשקע השמש]; אכל
54 המטמא בטמאות מן המת שאין הנזיר מגלח עליהן -
55 שאף על פי שהוא טמא טמאת שבעה, הרי זה פטור על
56 ביאת המקדש.
57 טו. וכן הנוגע בכלים שנגעו באדם שנגע במת, או שנגע
58 באדם שנגע בכלים הנוגעים במת - אף על פי שהוא טמא
59 ראשון לעגן תרומה ולטמא בשר הקדשים - הרי זה פטור
60 על ביאת המקדש; ודברים אלו הלכה מפי הקבלה
61 [מסורת ממש רבינו]. ואף על פי שהוא פטור, מכין אותו
62 מכת מרדות.
63 טז. המכניס שרץ וכיוצא בו למקדש, או שהכניס אדם
64 טמא למקדש - הרי זה חייב כרת, שהרי טמא מקדש ה'.
65 אכל הזורק פלים טמאים למקדש, אפלו היו פלים שנגעו
66 במת - פטור מן הכרת, אכל חייב מלקות, שנגמר: "ואם
67 לא יכבס וגו'" - מפי השמועה [מסורת ממש רבינו]
68 למדו: על רחיצת גופו ענוש כרת, על כבוס בגדיו לוקה
69 ארבעים.
70 יז. יראה לי שאינו לוקה אלא על בגדים שהן אב טמאה,
71 כגון בגד שנגע בו זה הנטמא למת, שהן [הבגדים] אב
72 טמאה כמו שיתבאר. אכל בגד שהוא ראשון [לטומאה] -
73 אם הכניסו למקדש, אינו לוקה עליו; אכל מפין אותו
74 מכת מרדות.
75 יח. וכן טמא שהכניס ידו למקדש, מכין אותו מכת
76 מרדות; וכן כל הטמא באב מאבות הטמאות של דבריהם
77 [מגזירות חכמים], או שאכל אכלין טמאין, ושתה משקין
78 טמאין, ונכנס למקדש במזיד קדם שייטבל - מכין אותו
79 מכת מרדות.
80 יט. טמא שנגנס למקדש דרך גגות - פטור, שנגמר:
81 "ואל המקדש לא תבא" - דרך ביאה חייבה תורה. ואף
82 על פי שהוא פטור, מכין אותו מכת מרדות. אפלו נכנס
83 במגדל הפורח באויר - מכין אותו מכת מרדות; בין
84 שנגנס במגדל דרך גגות, בין שנגנס בו דרך פתחים.
85 כ. כל מקום [בעזרה] שחייבין [אם נכנס טמא] על זדונו
86 כרת ועל שגגתו קרפן - אם נמצאת שם טמאה בשבת,
87 מוציאין אותה; ושאר המקומות - כופין עליו כלי עד
88 אחר השבת. וכשתה מוציאין, אין מוציאין אותן אלא
89 בפשוטי כלי עץ [חתיכות עץ] שאין מקבלין טמאה, שלא
90 לרבות את הטמאה [-] אם יוציאה בכלי גם הכלי טמא].
91 כא. אחד טמא שנגנס למקדש טהור, או טהור שנגנס
92 למקדש שיש בו טמאה, כגון שהיה מת תחת אהל
93 במקדש, ונכנס הוא תחת האהל - הרי זה חייב כרת, שהרי
94 ביאתו וטמאתו באין כאחת. נכנס למקדש ונטמא שם

1 חמורה, חמור שלוחו משלוח חברו. לפיכך משלחין את
2 המצרע חוץ לשלש מחנות, שהוא חוץ לירושלים, מפני
3 שהוא מטמא בכיאה [-] בכניסה לבית מטמא את כולו, מה
4 שאין הזב מטמא.
5 ג. ומשלחין זבין וזבות נדות וילדות חוץ לשני מחנות,
6 שהוא חוץ להר הבית, מפני שהן מטמאין המשקב
7 והמושב [בישיבה ושכיבה עליהן] אפלו [היו החושב
8 והמשכב] מתחת האבן, מה שאין המת מטמא.
9 ד. טמא מת, אפלו המת עצמו - מתר להכנס להר הבית,
10 שנגמר: "ויקח משה את עצמות יוסף עמו" - עמו במחנה
11 לזיה.
12 ה. החיל [גדר טביב המקדש] - משלחין ממנו גויים
13 וטמאי מת ובוועלי נדות; אכל טבול יום [שיטהר בערב]
14 נכנס לשם, שפך טבול.
15 ו. עזרת הנשים - משלחין ממנה טבול יום; אכל לא
16 מחסר כפורים [-] טהור שטרם הביא קרבנו, שמחסר
17 כפורים העריב שמשו [טהור הוא]. ואסור [כניסת] טבול
18 יום במחנה לזיה [עזרת נשים] מדברי סופרים [חכמים].
19 ז. מעזרת ישראל ולפנים - אפלו מחסר כפורים לא יכנס
20 לשם, שעדין לא טהר טהרה גמורה, שנגמר: "וכפר עליה
21 הכהן, וטהרה", מקלל שעדין לא גמרה טהרה.
22 ח. הטמא המשלח מהר הבית - אם נכנס, עובר בלא
23 תעשה ולוקה, שנגמר: "ויצא אל מחוץ למחנה", זה
24 מחנה שכינה; "לא יבוא אל תוך המחנה", זה מחנה לזיה.
25 וכן מצרע שנגנס לירושלים, לוקה; אכל אם נכנס לשאר
26 הערים המקפות חומה - אף על פי שאינו רשאי, לפי
27 שנגמר: "בדך ישב", אינו לוקה.
28 ט. נכנס המצרע להר הבית, לוקה שמונים; אכל טמא
29 מת או טבול יום שנגנס לעזרת נשים, או מחסר כפורים
30 שנגנס לעזרת ישראל - אף על פי שאינו לוקה, מכין אותו
31 מכת מרדות.
32 י. וכשם ששלוח טמאים מן המקדש בעשה [-] מצות
33 עשה] - כך אם נכנסו, עוברין בלא תעשה, שנגמר: "ולא
34 יטמאו את מחניהם", זה מחנה שכינה.
35 יא. ומנין שאינו עובר אלא אם נכנס, אכל אם נגע בעזרה
36 מאחורייה פטור? תלמוד לומר בילדת: "ואל המקדש לא
37 תבא".
38 יב. טמא שנגנס למקדש - במזיד ענוש כרת [מת עד גיל
39 חמישים], שנגמר: "ואם לא יכבס, וכשרו לא ירחץ -
40 ונשא עונו"; בשוגג מביא קרבן עולה ויורד [-] עשיר -
41 כבש, עני - עוף או מנחה], שנגמר: "או נפש אשר תגע
42 בכל דבר טמא". ואין חייבין כרת או קרבן אלא מעזרת
43 ישראל ולפנים, או על תוספת העזרה שנתקדשה קדוש
44 גמור כמו שבארנו.
45 יג. ואיזה הוא הטמא שחייב כרת על המקדש? כל
46 שנטמא בטמאות מן המת שהנזיר [שנטמא] מגלח עליהן,
47 שפך נתפרש בנזירות, או שיגע באדם או בכלים

צב שיעורי רמב"ם פרק אחד ליום - יום שישי כ"ט סיון - ספר עבודה - הלכות ביאת המקדש

מתוך מהדורת חזק

45 כפורים שעבד - אף על פי שעבודתו פסולה וחלל, הרי
 46 זה פטור.
 47 ה. ומניין שעבודתו פסולה? שגאמר: [על יולדת שטבלה]
 48 "וכפר עליה הפהן, וטהרה" - מקלל שעדין לא נגמרה
 49 טהרתה; והוא הדין לכל מחסרי כפורים.
 50 ו. כהן שעבד, ואחר כך נודע שהיה טמא - אם היא טמאה
 51 ידועה [אפילו לאיש אחד], כל הקרבנות שהקריב פסולין,
 52 שהרי עבודתו חלין; ואם היא טמאת התהום [שלא ידעו
 53 כלל על קיומה] - הציץ [של כהן גדול] מרצה [מכפר], וכל
 54 הקרבנות שהקריב נרצו. ואפלו נודע לו שהיא טמא קדם
 55 שיזרק הדם, וזרק - הורצה; שהציץ מרצה על טמאת
 56 התהום אף על פי שהוא מזיד. וכבר בארנו טמאת התהום
 57 בגזירות.
 58 ז. וכן הציץ מרצה על טמאת דברים הקריבין [קורבנות
 59 טמאים], שגאמר: "והיה על מצח אהרן, ונשא אהרן את
 60 עון הקדשים". אבל אינו מרצה על טמאת הנאכלין [לא
 61 לאכול בשר קרבן בטומאה], ולא על טמאת האדם שנטמא
 62 בטמאה ידועה, אלא אם כן היתה הטמאה הדחוקה בצבור
 63 [- כגון: שרוב הציבור טמא], שהציץ מרצה עליה.
 64 ח. ואין הציץ מרצה אלא בזמן שהוא על מצחו, שגאמר:
 65 "והיה על מצחו תמיד, לרצון להם לפני ה'".
 66 ט. כל קרבן שאין קבוע לו זמן - אינו דוחה לא את
 67 השבת ולא את הטמאה: שאם לא יקרב היום, יקרב למחר
 68 ולמחר מחר. וכל קרבן שקבוע לו זמן, בין קרבן יחיד בין
 69 קרבן צבור - דוחה את השבת ואת הטמאה; ולא כל
 70 הטמאות הוא דוחה, אלא טמאת המת לבדה.
 71 י. כל קרבנות הצבור, קבוע זמנן; לפיכך דוחין פלן את
 72 השבת ואת טמאת המת.
 73 יא. וכל קרבן מהן שקרב בטמאה, אינו נאכל; אלא
 74 מקטירין ממנו דברים הראויין להקטרה, והשאר הראוי
 75 לאכילה נשרף, כשאר קדשים שנטמאו.
 76 יב. כיצד דוחין את הטמאה? הגיע זמנו של אותו קרבן,
 77 והיו רב הקהל שמקריבין אותו טמאים למת, או שהיו
 78 הקהל טהורין והיו הפהנים המקריבין אותו טמאים למת,
 79 או שהיו אלו ואלו טהורין והיו פלי השרת טמאים במת
 80 - הרי זה יעשה בטמאה; ויתעסקו בו הטמאים והטהורים
 81 כאחד, ויכנסו פלן לעזרה. אבל הטמאים בטמאה אחרת,
 82 כגון זבין וזבות ונדות וטמאי שרץ ונבלה וכיוצא בהן -
 83 לא יתעסקו בו ולא יכנסו לעזרה, ואף על פי שנעשה
 84 בטמאה; ואם עברו [שאר הטמאים] ונעשו או נכנסו לעזרה
 85 - חייבין פרת על הביאה ומיתה על העבודה; שלא נדחית
 86 אלא טמאת המת בלבד.
 87 יג. ופסח שבא בטמאה, ודחקו טמאי מת ונכנסו להיכל
 88 - פטורין; אף על פי שלא התרו אלא לעזרה - הואיל ואין
 89 אני קורא בהם "אל מחוץ למחנה תשלחום", הרי אלו
 90 פטורין.

1 אחר שנגנס, אפלו טמא שם עצמו במזיד - ימהר ויבהל
 2 ויצא בדרך קצרה.
 3 כב. ואסור לו לשהות או להשתחוות או לצאת בדרך
 4 ארצה. ואם שהה, או שיצא בארצה אף על פי שלא שהה,
 5 או שהחזיר פניו להיכל והשתחוה אף על פי שלא שהה
 6 - חייב פרת; ואם היה שוגג, מביא קרבן.
 7 כג. לא החזיר פניו אלא השתחוה [ב:]: דרך יציאתו כלפי
 8 חוץ - פטור, אלא אם כן שהה בשעור. וכמה שעור
 9 שהיתה? כדי לקרות: "ויכרעו אפים ארצה על הרצפה
 10 וישתחוו, והודות לה' כי טוב, כי לעולם חסדו"; וזה הוא
 11 שעור השתחוה.
 12 כד. ואיזו היא דרך ארצה? כל שאפשר לו לצאת מן
 13 המקדש בדרך קצרה ממנה. יצא בקצרה - אף על פי שלא
 14 רץ אלא הלך עקב בצד גודל, אפלו כל היום פלו - פטור;
 15 יצא בארצה - אף על פי שרץ ודחק עצמו בכל כחו,
 16 ונמצא שעור זמן שהלך בו הארצה פחות משעור זמן
 17 שמהלך כל אדם בקצרה - הואיל ויצא בארצה, חייב. יצא
 18 בקצרה, והלך מעט, ועמד ושהה מעט, וחזר והלך ושהה
 19 מעט, עד שנצטרף מכל השהיות כדי השתחוה - במזיד
 20 אינו לוקה, בשוגג אינו מביא קרבן; מפני שהדבר ספק.
 21 אבל מפין אותו מפת מרדות.

יום שישי כ"ט סיון ה'תשע"ג

פרק ד

22
 23
 24 א. טמא שעבד במקדש - חלל [99סל] עבודתו, וחייב
 25 מיתה בידי שמים על עבודתו, אף על פי שלא שהה,
 26 שגאמר: "ויגזרו מקדשי בני ישראל, ולא יחללו את שם
 27 קדשי", הרי זו אזהרה לעובד בטמאה; ולהלן הוא אומר:
 28 "ומתו בו פי יחללהו" - מה חלול האמור כאן מיתה בידי
 29 שמים, אף כאן מיתה בידי שמים. וכל לאו שחייבין עליו
 30 מיתה בידי שמים, לוקין עליו.
 31 ב. אף על פי שאם עבד בטמאה אינו חייב בבית דין אלא
 32 מלקות - אהיו הפהנים לא היו מביאין אותו לבית דין,
 33 אלא מוציאין אותו לחוץ ופוצעין את מוחו בידן; ואין
 34 ממחין [מוחין] עליהן בכף [- שחייב מיתה בידי שמים].
 35 ג. והיאך אפשר לו לעבד ולא ישהה עד שיתחייב פרת
 36 אלא מיתה בידי שמים בלבד? כגון שנטמא בעזרה, ויצא
 37 בקצרה, וביציאתו היה צנור בידו, והפך בו אבר על גבי
 38 האש במזבח וקרב שרפתו; שכל קרוב עבודה, הרי הוא
 39 בעבודה.
 40 ד. וכן טמא ששכח ועבד קדם שיצריב שמשו - עבודתו
 41 פסולה, וחייב מיתה בידי שמים, שגאמר: "ולא יחללו שם
 42 אלהיהם" - מפי השמועה [מסורת ממושה רבינו] למדו,
 43 שזו אזהרה לטבול יום שעבד, שעדין טמא הוא, שגאמר:
 44 "ויבא השמש, וטהר", מקלל שעדין לא טהר. אבל מחסר

שיעורי רמב"ם פרק אחד ליום - יום שבת קודש ל' סיון - ספר עבודה - הלכות ביאת המקדש צג

מתוך מהדורת חזק

45 ולנרעו, ויבגדי כהנה הוא אומר: "חקת עולם" - מה
46 מחסר בגדים מחלל עבודה כמו שבארנו, אף מי שלא
47 רחץ ידיו ורגליו מחלל עבודה.
48 ג. אין הפנה צריך לקדש בין כל עבודה ועבודה; אלא
49 פעם אחת מקדש בפקר, והולך ועובד כל היום בלא וכל
50 הלילה; והוא (בתנאי: -) שלא יצא מן המקדש, ולא ישן,
51 ולא יטיל מים (צרכים קטנים), ולא יסיח דעתו; ואם עשה
52 אחד מארבעתן, צריך לחזור ולקדש.
53 ד. יצא מן המקדש וחזר ועבד ולא קדש - אם לא הסיח
54 דעתו, עבודתו כשרה. וזה הכלל הנה במקדש: אין אדם
55 נכנס לעזרה לעבודה אף על פי שהוא טהור, עד שהוא
56 טובל.
57 ה. וכן המסך את רגליו (- צרכים גדולים), טעון טבילה;
58 וכל המטיל מים, טעון קדוש ידים ורגלים. יצא חוץ
59 לחומת העזרה - אם לשהות בחוץ יצא - כשחוזר, טעון
60 טבילה; ואם לחזור מיד יצא - כשחוזר, טעון קדוש ידים
61 ורגלים בלבד. ואם לא טבל ולא קדש [אחר שיצא ונכנס],
62 ועבד - הואיל ולא הסיח דעתו, ולא הסיח רגליו, ולא
63 הטיל מים - עבודתו כשרה. הוציא ידיו חוץ לחומת
64 העזרה, אינו צריך לחזור ולקדש.
65 ו. נטמא ידיו - מטבילן, והן טהורין; ואינו צריך לחזור
66 ולקדש. נטמא גופו באכילת אכלין טמאין, או שתית
67 משקין טמאין, וטבל - אף על פי שאינו צריך הערב שמש
68 [להמתין לשקיעה שיטהר], חוזר ומקדש אחר טבילה;
69 שכל טובל - מקדש ידיו ורגליו, ואחר כך עובד. ואם לא
70 קדש - הואיל ולא הסיח דעתו, לא חלל.
71 ז. כהן גדול שלא טבל ולא קדש ידיו ורגליו בין בגדים
72 לבגדים ובין עבודה לעבודה ביום הפורים, ועבד -
73 עבודתו כשרה, הואיל ואותן הטבילות והקדושין אינן
74 שווים באהרן ובניו, ונאמר: "ורחצו אהרן ובניו" - דבר
75 השוה בכל הכהנים מעכב, שהוא קדוש ראשון.
76 ח. קדש ידיו היום - צריך לחזור ולקדש למחר אף על פי
77 שלא ישן כל הלילה, שהימים נפסלות בלינה. קדש
78 בלילה, והקטיר החלבים כל הלילה - צריך לחזור ולקדש
79 ביום לעבודת היום.
80 ט. קדש ידיו ורגליו לתרומת הדשן (- השלכת האפר מעל
81 המזבח) - אף על פי שהוא מקדש קדם שפתעלה השמש,
82 אינו צריך לחזור ולקדש אחר שהאיר היום, שהרי בתחלת
83 עבודת היום קדש.
84 י. מצוה לקדש ממי הכיור. ואם קדש מאחד מקלי השרת,
85 הרי זה פשר; אבל כלי החל אינן מקדשין. קדש בכלי
86 שרת בחוץ (- מחוץ לעזרה), או בכלי חל בפנים, ועבד -
87 עבודתו פסולה. ואין מקדשין בתוך הכיור או בתוך כלי
88 השרת, אלא מהן, שנגמרו: "ורחצו אהרן ובניו ממנו", לא
89 בתוכו; ואם קדש בתוכו ועבד - לא חלל.
90 יא. הטביל ידיו ורגליו במי מקוה, אפלו במעין - אין זה

1 יד. הנה מקצת בית אב [משמרת יומית] טמאים ומקצתם
2 טהורים - אף על פי שרפן טמאי מת, לא יקריבו אלא
3 הטהורים. הנה כל בית האב טמאי מת, יביאו בית אחר.
4 היתה כל המשמרה [השבועית] טמאי מת, מחזרין על
5 משמרה אחרת. אם היו רב הכהנים הנמצאים שם
6 בירושלים בזמן הקבוע טמאים, יעשו בטמאה.
7 טו. ומפני מה מחזרין על הטהורים מבית אב אחר? מפני
8 שהטמאה לא היתה בצבור, אלא באסורה עומדת, ודחיה
9 היא עתה מפני הדחק; ואין דוחין כל דבר הנדחה, אלא
10 במקום שאי אפשר. ומפני זה צריכה ציץ לרצות עליה.
11 טז. ומנין שטמאת מת דחיה בצבור? שנגמרו: "ויהי
12 אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם" - כך למדו מפי
13 השמועה: שאנשים יחידים הם שידחו לפסח שני אם היו
14 טמאים, אבל צבור שהיו טמאי מת אינם נדחין, אלא
15 הטמאה תדחה מפניהם, ויעשו פסח בטמאה. והוא הדין
16 לכל קרבן שקבוע לו זמן פסח, שהוא דוחה את הטמאה.
17 יז. והרי הדבר מפרש בפתובים, שנגמרו שם: "פי רבת
18 בקהל אשר לא התקדשו, והלויים על שחיתת הפסחים
19 לכל לא טהור פי מרבית העם רבת מאפרים ומנשה
20 יששכר וזבלון לא הטהרו". ומה הוא זה שנגמרו: "כי
21 אכלו את הפסח בלא ככתוב"? מפני שעבר את - הוסיף
22 חודש ל: אותה השנה מפני הטמאה, שנגמרו: "ויועץ
23 המלך ושריו וכל הקהל בירושלים, לעשות הפסח בחדש
24 השני, כי לא יכלו לעשותו בעת ההיא, כי הכהנים לא
25 התקדשו למדי". וכבר בארנו בקדוש החדש, שאין
26 מעברין את השנה לכתחלה מפני הטמאה.
27 יח. ועוד אחרת היתה שם באותה השנה, שעבר חזקה
28 המלך את השנה ביום שלשים של אדר, שראוי להיות ראש
29 חודש ניסן, ועשה אותו החדש אדר שני; ולא הודו לו
30 חכמים - שאין מעברין ביום זה, כמו שבארנו בקדוש
31 החדש. ומפני דברים אלו שעשה שלא פהלכה, נאמר: "כי
32 אכלו את הפסח בלא ככתוב". ובקש רחמים על עצמו ועל
33 החכמים שהספימו על מעשיו, שנגמרו: "כי התפלל
34 יחזקיהו עליהם לאמר, ה' הטוב יכפר בעד"; ונאמר:
35 "וישמע ה' אל יחזקיהו, וירפא את העם", זה שגנרצה
36 קרבנם.

יום שבת קודש ל' סיון ה'תשע"ג

פרק ה

37
38
39 א. מצות עשה, לקדש [לרחוץ] כהן העובד ידיו ורגליו,
40 ואחר כך יעבד - שנגמרו: "ורחצו". . ממנו את ידיהם
41 ואת רגליהם". וכהן שעבד ולא קדש ידיו ורגליו שחרית
42 - חזב מיתה בידי שמים, שנגמרו: "ורחצו מים - ולא
43 ימתו"; ועבודתו פסולה, בין כהן הדייט בין כהן גדול.
44 ב. ומנין שעבודתו פסולה? שנגמרו: "חקת עולם לו

מתוך מהדורת חזק

- 1 קדוש פלל, עד שיִרחץ בכלי; ובכל כלי הקדש מקדשין,
- 2 בין שיש בהן [כמות של] רביעית בין שאין בהן פדי
- 3 רביעית.
- 4 יב. כל המימות פְּשִׁים לקדוש, בין מים חיים [מי מעיין]
- 5 בין מי מקנה; ובלבד שלא ישחנה מראיהם, אלא יהיו
- 6 פמים הפְּשִׁים לטבילה. טיט הנרוק [- דליל] שהפְּרָה
- 7 שוחה ושוחה ממנו, משלים למי כיוור. זה הפלל: כל
- 8 המשלים למי מקנה, משלים למי כיוור.
- 9 יג. כמה מים צריך להיות בכיור? אין פחות מפדי
- 10 לקדש ממנו ארבעה פהנים, שצאמר: "אחרן ובניו", והיו
- 11 אֶלְעָזָר ואיתמר ופינחס עמֶהָ, הרי ארבעה.
- 12 יד. מי כיוור נפסלין בלינה, כמו שבארנו. וכיצד היו
- 13 עושין? משקעין אותו במי מקנה או במעין, ולמחר מעלין
- 14 אותו; או ממלאין אותו בכל יום בבקר.
- 15 טו. הים [דוד גדול] שעשה שלמה מקנה היה, מפני
- 16 שאמה [תעלה] של מים היתה עוברת בתוכו ממעין
- 17 עיטם; לפיכך לא היו מימיו נפסלין בלינה כמי הכיור,
- 18 וממנו היו ממלאין הכיור.
- 19 טז. כיצד מצות קדוש? מניח ידו הימנית על גבי רגלו
- 20 הימנית, וידו השמאלית על גבי רגלו השמאלית, ושוחה

שיעורי רמב"ם ספר המצוות – כ"ד-ל' סיון ה'תשע"ג

- 40
- 41 יום ראשון כ"ד סיון ה'תשע"ג
- 42 מצות עשה כמה.
- 43 מצות לא תעשה קי.
- 44 המצוה הקמ"ה — הצווי שצנצטוינו לדון בדיני חרמים,
- 45 הינו שמי שהחרים דבר מרכושו ואמר 'הרי זה חרם' —
- 46 יתן אותו הדבר לכהן; אלא אם פרש לשם, שאז הוא
- 47 לבדק הבית. לפי שסתם חרמים לכהנים, והוא אמרו
- 48 יתעלה: "אף כל-חרם אשר יחרים איש לה' מפל-אשר-
- 49 לו מאדם ובהמה" (ויקרא כו, כח). ורמז לנו על כך שסתם
- 50 חרמים לכהנים, באמרו יתעלה: "כשדה החרם לכהן
- 51 תהיה אחרתו" (שם, כא). וכבר נתבאר דיני מצוה זו
- 52 בפ'ק ח' מערכים (כח). ובגריש נדרים (פרק ב משנה ד).
- 53 המצוה הק"י — האזהרה שהזהרנו מלמכר שדה
- 54 שהחרימו אותו בעליו, ואפלו לגזבר שהוא הממנה על
- 55 ההקדש, והוא אמרו יתעלה: "כל-חרם וגו' לא ימכר"
- 56 (שם, כח). ולשון ספרא (פרשת בחוקותי): "לא ימכר
- 57 לגזבר". וחרם זה אינו אלא סתם חרמין (שלא פירש
- 58 לשמים וכדומה).
- 59 יום שני כ"ה סיון ה'תשע"ג
- 60 מצות לא תעשה קיא. רטו.
- 61 המצוה הקי"א — האזהרה שהזהרנו מלפדות סתם

ומקדש; וכל החוצץ בטבילה, חוצץ בקדוש ידים ורגלים. ואינו מקדש כשהוא יושב, מפני שהוא כעבודה, ואין עבודה אלא מעמד, שצאמר: "לעמד לשרת". יז. וכל העובד והוא יושב - חלל, ועבודתו פסולה; ואינו לוקה, מפני שאזהרה שלו מכלל עשה היא. וכן כל העוסק בעבודה מעבודות המקדש, צריך שיהיה עומד על הרצפה; ואם היה דבר חוצץ בינו ובין הקרקע - כגון שעמד על גבי כלים, או בהמה, או על רגלי חברו - פסל. וכן אם דבר חוצץ בין ידו ובין הפלי שעובד בו, פסל. יח. ואין עבודה אלא בזמין; ואם עבד בשמאל - פסל, ואינו לוקה. רגלו אחת על הפלי ורגלו אחת על הרצפה, רגלו אחת על האבן ורגלו אחת על הרצפה - רואין: כל שאלו ינטל הפלי או האבן יכול לעמד על רגלו אחת - עבודתו פְּשִׁה; ואם לאו - עבודתו פסולה. קבל בזמין, ושמאל מסיעתו - עבודתו פְּשִׁה; שהמסיע, אין משגיחין [מקפידין] עליו. יט. נתנדנדה אבן מאבני העזרה - לא יעמד עליה בשעת העבודה, עד שתחבר בארץ; ואם עבד - עבודתו פְּשִׁה, הואיל ובמקומה עומדת.

חרמי הארץ גם-כן, והוא אמרו "לא ימכר ולא יגאל" (ויקרא כו, כח). ולשון ספרא: "לא יגאל לבעלים, מה-יעשה בו?" כשדה החרם לכהן תהיה אחרתו, יכול אף-על-פי שפרש לשם? תלמוד לומר: "הוא". וכבר נתבאר דיני מצוה זו, כלומר: שדה חרמין במסכת ערכין (כח). ושם נתבאר שסתם חרמין לכהנים. ושם אמרו: "חרמי כהנים אין להם פדיון אלא נתנים לכהנים בפרומה". המצוה הרט"ו — האזהרה שהזהרנו מלזרוע פלאים, והוא אמרו יתעלה: "שךך לא-תזרע פלאים" (שם יט, ט), וכלאי זרעים אלו אין אסור לזרעם אלא בארץ ישראל, והזרעם שם — חיב מלקות דאורייתא; ובחוצה לארץ — מתר. וכבר נתבאר דיני מצוה זו במסכת פלאים.

יום שלישי כ"ו סיון ה'תשע"ג

מצות לא תעשה רטז. המצוה הרט"ז — האזהרה שהזהרנו מלזרוע תבואה בפגרים, וכן שאר ירקות. ומין זה מן-הפלאים נקרא: פלאי הפגרים, והוא אמרו יתעלה: "לא-תזרע פגרים" (דברים כב, ט). ולשון ספרי (פרשת דברים כב, ט): "לא-תזרע פגרים פלאים" — מה אני צריך, והלא כבר נאמר: "שךך לא-תזרע פלאים", וזה כולל בלי ספק הפגרים

42 המצוה המשלמת ק"כ — הצווי שנוצטוינו להניח פאה
 43 (קצה בשדה) מן-התבואה והפרות וכיוצא בהן והוא אמרו
 44 יתעלה: "תעזב אתם" (ויקרא יט, י) אחר שהזכיר הפאה.
 45 וכבר נתבאר בגמרא מכות (טז), שהפאה היא לאו שנתק
 46 לעשה. הלאו — הוא אמרו: "לא תכלה פאת שדך" (לא
 47 תעשה רי:) והעשה — הוא אמרו (בהמשך): "לעני ולגר
 48 תעזב אתם". וכבר נתבאר דיני מצוה זו במסכת פאה.
 49 ודין תורה, שלא תהא נוהגת אלא בארץ.

50 המצוה הרי"י — האזהרה שהזהרנו מלקצור פל-הנורע,
 51 אלא יניח ממנו שארית לעניים בפאת השדה, והוא אמרו
 52 יתעלה: "לא תכלה פאת שדך בקצרך" (שם כג, כב), ולא
 53 זה נתק לעשה, לפי שאם עבר וקצר פל-הנורע, יתן
 54 לעניים כשעור הפאה מן-הקציר, והוא אמרו יתעלה:
 55 "לעני ולגר תעזב אתם" (שם) כמו שבארנו במצות עשה
 56 (מצות עשה קב — לעיל). והפאה חובה גם לאילן כמו
 57 שהיא חובה לשדה. ומצוה זו חובה מן-התורה בארץ
 58 ישראל בלבד. וכבר נתבאר דיני מצוה זו במסכתא
 59 שחברה לה ("פאה").

יום שישי כ"ט סיון ה'תשע"ג

60 מצות עשה קכא. מצות לא תעשה ריא.

61 מצות עשה קכג. מצות לא תעשה ריב.

62 המצוה הקכ"א — הצווי שנוצטוינו להניח את-הלקט
 63 (שבלים הנופלות בשעת הלקט) והוא אמרו: "ולקט קצירך
 64 לא תלקט לעני ולגר תעזב אתם" (ויקרא כג, כב), וגם זה
 65 לאו (לא תעשה ריא) שנתק לעשה, כמו שנתבאר במסכת
 66 מכות (טז): "וגבי פאה. וכבר נתבאר גם דיני מצוה זו
 67 במסכת פאה (פרק ד). ודין תורה, שלא תהא נוהגת אלא
 68 בארץ.
 69 המצוה הרי"א — האזהרה שהזהרנו מלקחת השבלים

70 הנופלות בשעת הקצירה, אלא ינחו לעניים, והוא אמרו
 71 יתעלה: "ולקט קצירך לא תלקט" (שם). וגם זה נתק
 72 לעשה (מצות עשה קכא), כמו שבארנו בפאה. וכבר
 73 נתבאר דיני מצוה זו במסכת פאה (פרק ד משנה י).

74 המצוה הקכ"ג — הצווי שנוצטוינו להניח לעניים
 75 את-השאירות הנשארות בכרם בשעת בציר פרותיו, והן
 76 הנקראות עוללות (אשכול קטן שיחסו הגדול כעולל-תינוק),
 77 וגם בהן אמר הפתוב: "לעני ולגר תעזב אתם" (שם יט, י)
 78 אחר שהזכיר את-העוללות. וכבר נתבאר דיני מצוה
 79 זו במסכת פאה (פרק ז). ואינה נוהגת מן-התורה אלא
 80 בארץ.
 81 המצוה הרי"ב — האזהרה שהזהרנו מלכלות את-הכרם

82 בשעת בצירתו (לא לבצור את העוללות), והוא אמרו
 83 יתעלה: "וברמך לא תעולל" (שם), אלא ינחו האשכולות
 84

1 והנרעים? אמרו: מלמד שכל-המקלים בלאים בכרם —
 2 עובר בשני לאוין. ודע שאין בלאי הכרם אסורים
 3 מן-התורה אלא בארץ ישראל, והזורעם בארץ ישראל
 4 — לוקה מלקות דאורייתא. ובתנאי שיזרע חטה ושעורה
 5 ותרצן (= גידולי הכרם) במפלת יד (בבת אחת). ומדרבנן
 6 אסור לזרעם גם בחוצה לארץ, והזורע בחוצה לארץ
 7 חטה ושעורה ותרצן (= גידולי הכרם) במפלת יד — לוקה
 8 מדרבנן. אבל הרבבת אילן לוקין עליה בכל-מקום,
 9 והאזהרה על כך נכללת בכלל אמרו: "שדך לא-תזרע
 10 בלאים". וכבר נתבאר גם דיני מצוה זו במסכת פלאים.

יום רביעי כ"ז סיון ה'תשע"ג

11 מצות לא תעשה ריז. ריח.

12 המצוה הרי"ז — האזהרה שהזהרנו מלהרביע
 13 (להכליא לצורך גידול צאצאים) בלאי (שני מיני) בהמה,
 14 והוא אמרו: "בהמתך לא-תרביע בלאים" (ויקרא יט, יט),
 15 ואם הרביע בהמה — לוקה, ובתנאי שירביע בידו אבר
 16 הזכר בנקבה במכחול בשפופרת, ובפרוש אמרו (בבא
 17 מציא צא). בנואפים (שאינן נסקלין אלא): עד שייראו
 18 קשהם מנאפין, ובכלאים: עד שיכניס במכחול
 19 בשפופרת, ואז ילקה. וכבר נתבאר דיני מצוה זו בפרק
 20 ח' מפלאים.

21 המצוה הרי"ח — האזהרה שהזהרנו מלעשות מלאכה
 22 בכלאי בהמה ביחד, והוא אמרו: "לא-תחרש בשור-
 23 ובחמור יחדו" (דברים כב, י). ואם עשה בהם מלאכה, כגון
 24 שחרש בהם או דש או הנהיגם יחד — לוקה, שנגמר
 25 "יחדו" הפונה בזה שלא יאחדם ביחד בשום מלאכה
 26 מן-המלאכות. מן-התורה אינו חיב מלקות אלא על שני
 27 מינים: שאחד מהם בהמה טהורה והאחר בהמה טמאה
 28 כשור וחמור, שאם חרש בהם או משך או הנהיג —
 29 לוקה; אבל מדרבנן לוקה על פל-שני מינים שיהיו. וכבר
 30 נתבאר דיני מצוה זו בפרק ח' מפלאים.

יום חמישי כ"ח סיון ה'תשע"ג

31 מצות לא תעשה מב.

32 מצות עשה קכ. מצות לא תעשה רי.

33 המצוה המ"ב — האזהרה שהזהרנו מללבוש בגד
 34 הארוג ממזמר ופשתים כמו שהיו לובשים כמרי עבודה
 35 זרה באותו הזמן, והוא אמרו יתעלה: "לא תלבש
 36 שעטנז" (דברים כב, יא). וזה מפרסם היום אצל גזירי
 37 הקבטים המצרים. העובר על לאו זה — חיב מלקות;
 38 וכבר נתבאר דיני מצוה זו במסכת פלאים (פרק ט) וגם
 39 בשבת (נד.) ובסוף מכות (כ).

מתוך מהדורת חזק

35 וְלֹא־לִמְנָה" (שם, כא). וּכְבֹר נִתְבָּאֲרוּ דִינֵי מִצְוֵה זֶה בְּמִסְכַּת
 36 פָּאָה. וְדַע שְׁפָלָל הוּא אֲצִלְנוּ: שְׁפָל-מִצְוֹת לֹא-תַעֲשֶׂה
 37 שְׂיִישׁ בָּהּ (אפשרות לקיום עֲשֵׂה, כְּשִׁקְיָם (=כל זמן שניתן
 38 לקיים) עֲשֵׂה שְׂבָה — אֵינֹה לֹקְהָ; וְאִם לֹא יִקְיָמֶנּוּ —
 39 לֹקְהָ, כְּגֹן הַפָּאָה — שְׂאִם קִצְרָה (=לעניים) לֹא יִתְחַיֵּב
 40 מִלְקוֹת בְּזִמְן שְׂיִקְצֹר אֲלָא יִכּוֹל לְתַנְה שְׂבָלִים. וְכֵן אִם דָּשׁ
 41 אֶת-הַחֲטִיִּים וְיִטְחֲנֵן וְלָשֵׁן — נוֹתֵן מִן-הַבְּצֵק שְׂעוֹר מֵה-
 42 שְׂהִיָּה חֵיב בּוֹ מִן-הַפָּאָה. אֲבָל אִם אָרַע שְׂאֲבָדוֹ אוֹתָן
 43 הַחֲטִיִּים לְגַמְרֵי אוֹ שִׁנְשָׁרְפוּ — הָרִי זֶה לֹקְהָ, בִּינֵן שְׂלֵא
 44 קִיָּם עֲשֵׂה שְׂבָה; כֹּל-שִׁפְן אִם בְּטָלוֹ בְּיָדוֹ, כְּגֹן שְׂאֲכַל אֶת
 45 כֹּל-אוֹתָן הַחֲטִיִּים עַד גְּמִירָא. וְאֵל תִּחְשׁוּב שְׂאֲמָרְם בְּגִמְרָא
 46 מִכּוֹת (טז): "אֲנֹה אֵינִן לָנוּ אֲלָא זֹאת (שילוח הקן) וְעוֹד
 47 אֲחֶרֶת" (מצב שבו שייך לבטל בהן את העשה הניתק ללא —
 48 ועל ידי כך להתחייב מלקות), וְנִתְקַיָּם (ומתברר שם בגמרא)
 49 שְׂאוֹתָהּ הֵ"אֲחֶרֶת" הִיא הַפָּאָה (אל תחשוב) שְׂמִשְׁמַע שְׂלֵא
 50 יִהְיֶה דִין זֶה אֲלָא בַּפָּאָה בְּלֶכֶד — לֹא, אֲלָא עֲנִיָּן "אֲחֶרֶת"
 51 רְצוֹנוֹ לֹמַר: הַפָּאָה וְכָל-מֵה-שְׂדִינֹה כְּדִין הַפָּאָה. לְפִי
 52 שְׂהַפְרֵט וְהַלְקֵט וְהַשְׂכָּחָה וְהַעוֹלָלוֹת כֹּל-אֶחָד מֵהֶם הוּא
 53 לֹא שְׂיִישׁ בּוֹ מַעֲשֵׂה, וְאִפְשָׁר בּוֹ (בהם) מֵה שְׂאִפְשָׁר בַּפָּאָה
 54 מַעֲנִין קִיָּמוֹ וְלֹא קִיָּמוֹ (צורת קיום העשה או אי-קיומו) או
 55 בְּטָלוֹ וְלֹא בְּטָלוֹ (צורת בטול אפשרות קיום העשה או אי
 56 ביטולו). לְפִי שְׂהַפְתּוּב שְׂמִמְנוֹ לְמַדְנוֹ לַפָּאָה שְׂיִישׁ בָּהּ קִיּוּם
 57 עֲשֵׂה הוּא אָמְרוּ יִתְעַלֶּה: "לְעֲנִי וְלִגְר תַּעֲזוּב אִתְּם" — וְזֶה
 58 נֶאֱמַר בַּפָּאָה וּבַלְקֵט וּבַפְּרֵט וּבַעוֹלָלוֹת. אָמַר: "לֹא-תִכְלֶה
 59 פֶּאת שְׂדֶךְ. וְלִקְטֵט קִצְיָרְךָ לֹא תִלְקֵט, וְכִרְמֶךָ לֹא תַעוֹלֵל
 60 וּפְרֵט כִּרְמֶךָ לֹא תִלְקֵט לְעֲנִי וְלִגְר תַּעֲזוּב אִתְּם". וְאָמַר עוֹד
 61 בְּעַמֵּר הַשְׂכָּחָה: "לֹא-תִשׁוּב לְקַחְתּוֹ לִגְר לִיתּוּם וְלֹא־לִמְנָה
 62 יִהְיֶה". וְכִינֵן שְׂמִצְאָנוּ לְשׁוֹן הַגְּמֵרָא שְׂהַפָּאָה הִיא לֹא
 63 שְׂנַתֵּק לַעֲשֵׂה וְלְמַדּוֹ עַל עֲשֵׂה שְׂבָה מִמָּה שְׂאָמַר: "לְעֲנִי
 64 וְלִגְר תַּעֲזוּב אִתְּם", מִשְׁמַע שְׂפָל-אֵלוֹ חֲמַשֵּׁת הַלְּאוּיִן לֹא
 65 שְׂנַתֵּק לַעֲשֵׂה, וְכָל-זִמְן שְׂקִיָּם עֲשֵׂה שְׂבָה — אֵינֹה לֹקְהָ,
 66 כְּמוֹ שְׂזַכְרָנוּ; וְאִם נִבְצֹר מִמְנוֹ קִיּוּם עֲשֵׂה שְׂבָה — לֹקְהָ.
 67 וְכָל-זִמְן שְׂאִפְשָׁר לוֹ לְקִיָּמוֹ, אֶף-עַל-פִּי שְׂלֵא קִיָּמוֹ עִתָּה
 68 — אֵינֹה לֹקְהָ, אֲלָא נִצְוָהוּ לְקִיָּמוֹ בְּלֶכֶד עַד שְׂנַדַּע שְׂכָבֵר
 69 אִי אִפְשָׁר וְשְׂעֵבֵר עַל הַלְּאוֹ וְלֹא נִשְׁאַרְה שׁוּם אִפְשָׁרוֹת
 70 לְקִיּוּם עֲשֵׂה שְׂבָה — (רק) אִזְ לֹקְהָ. וְדַע עֲנִיָּן זֶה וְהַבִּינְהוּ.

1 הַקִּיצוֹנִיּוֹת (העוללות נמצאות בקצה) — לְעֲנִיִּים. אֲבָל אֵינִן
 2 דְּבָר זֶה בְּשִׁאָר הָאֵילָנוֹת וְאִפְלוּ הַדּוּמִים לְכָרֶם (וזהו אזהרה
 3 יהודית בכרם), לְפִי שְׂהַאָרְהָ בְּאָמְרוֹ: "כִּי תִחַבֵּט זֵיתָךְ לֹא
 4 תִפְאַר אֲחֶרֶיךָ" (דברים כד, כ) הִיא שְׂלֵא יִקַּח אֶת-הַשְׂכָּחָה
 5 וּמִן-הַזֵּיתִת גְּלִמַּד הַדִּין (אך ורק) בְּשִׂכְחָה לְשִׁאָר הָאֵילָנוֹת.
 6 וְגַם זֶה (הלאו של "עוללות") נִתֵּק לַעֲשֵׂה. וּכְבֹר נִתְבָּאֲרוּ דִינֵי
 7 מִצְוֵה זֶה בְּמִסְכַּת פָּאָה (פרק ז משנה ד).

יום שבת קודש ל' סיון ה'תשע"ג

9 מצות עשה קכד. מצות לא תעשה ריג.

10 מצות עשה קכב. מצות לא תעשה ריד.

11 הַמִּצְוָה הַקַּכ"ד — הַצּוּי שְׂנַצְטִינֹה לְהַנִּיחַ לְעֲנִיִּים
 12 מֵה-שְׂנִשָּׁר וְנִפְל מִן-הַעֲנִיִּים בְּשַׁעַת הַבְּצִיר, וְהוּא אָמְרוֹ:
 13 "וּפְרֵט כִּרְמֶךָ לֹא תִלְקֵט לְעֲנִי וְלִגְר תַּעֲזוּב אִתְּם" (ויקרא
 14 יט, י), וּכְבֹר נִתְבָּאֲרוּ גַם דִּינֵי מִצְוֵה זֶה בְּמִסְכַּת פָּאָה (פרק
 15 ו) וְאֵינֶה נִוְהַגַּת מִן-הַתּוֹרָה אֲלָא בְּאָרְץ.

16 הַמִּצְוָה הַרִי"ג — הַאֲזַהֲרָה שְׂהַזְהַרְנוּ מִלְּאֲסוֹף אֶת-
 17 הַגְּרָגְרִים הַנוֹפְלִים מִן-הַכָּרֶם בְּשַׁעַת הַבְּצִירָתוֹ, אֲלָא יִנְחוּ
 18 לְעֲנִיִּים, וְהוּא אָמְרוֹ: "וּפְרֵט כִּרְמֶךָ לֹא תִלְקֵט" (שם), וְגַם
 19 זֶה נִתֵּק לַעֲשֵׂה. וּכְבֹר נִתְבָּאֲרוּ דִינֵי מִצְוֵה זֶה בְּמִסְכַּת פָּאָה
 20 (פרק ז משנה ג).

21 הַמִּצְוָה הַקַּכ"ב — הַצּוּי שְׂנַצְטִינֹה לְהַנִּיחַ עַמֵּר
 22 הַשְׂכָּחָה (אלומות ואגודות שנשכחו בשדה), וְהוּא אָמְרוֹ
 23 יִתְעַלֶּה: "וְשִׂכַחְתָּ עַמֵּר בְּשִׂדְהָ לֹא-תִשׁוּב לְקַחְתּוֹ לִגְר
 24 לִיתּוּם וְלֹא־לִמְנָה יִהְיֶה" (דברים כד, יט), זֶה שְׂאָמַר "לִגְר
 25 לִיתּוּם וְלֹא־לִמְנָה יִהְיֶה", — הוּא הַצּוּי לְהַנִּיחַ וְהוּא
 26 הַעֲשֵׂה, כְּמוֹ שְׂאָמַר בְּלִקְטֵט וּפָאָה "תַּעֲזוּב אִתְּם", שְׂהוּא
 27 הַעֲשֵׂה כְּמוֹ שְׂבִאָרְנוּ (מצוות עשה ככ"א), וְגַם זֶה אֵינֶה
 28 נִוְהַגַּת מִן-הַתּוֹרָה אֲלָא בְּאָרְץ. וּכְבֹר נִתְבָּאֲרוּ גַם דִּינֵי
 29 מִצְוֵה זֶה בְּמִסְכַּת פָּאָה (פרק ה ופרק ו).

30 הַמִּצְוָה הַרִי"ד — הַאֲזַהֲרָה שְׂהַזְהַרְנוּ מִלְּקַחַת עַמֵּר
 31 הַשְׂכָּחָה, וְהוּא אָמְרוֹ: "וְשִׂכַחְתָּ עַמֵּר בְּשִׂדְהָ לֹא-תִשׁוּב
 32 לְקַחְתּוֹ" (שם), וְכֵן הַשְׂכָּחָה נִוְהַגַּת לְכָל בֵּין בְּתַבּוּאָה בֵּין
 33 בְּאֵילָן. וְגַם זֶה נִתֵּק לַעֲשֵׂה, שְׂאִם עֵבֵר וּלְקַחְהָ — חֵיב
 34 לְהַחֲזִיר לְעֲנִיִּים, וְהוּא אָמְרוּ יִתְעַלֶּה: "לִגְר לִיתּוּם

מלכים א יד כג-לא

כג וַיִּבְנוּ גַם־הֵמָּה לָהֶם בַּמּוֹת וּמִצְבוֹת וְאֲשֵׁרִים עַל פְּלִיגְבָעָה גְבֻהָה וְתַחַת פְּלִיעַץ רַעֲנָן: כד וְגַם־קָדַשׁ הָיָה בְּאֶרֶץ עָשׂוּ כְּכֹל־הַתּוֹעֵבֹת הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הוֹרִישׁ יְהוָה מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: כה וַיְהִי בַשָּׁנָה הַחֲמִישִׁית לְמֶלֶךְ רַחֲבֵעַם עָלָה (שׁוּשַׁק) שִׁישַׁק מֶלֶךְ־מִצְרַיִם עַל־יְרוּשָׁלָּם: כו וַיִּקַּח אֶת־אֲצִרּוֹת בֵּית־יְהוָה וְאֶת־אֲוִצְרוֹת בֵּית הַמֶּלֶךְ וְאֶת־הַכֶּלֶל לָקַח וַיִּקַּח אֶת־כָּל־מַגְנֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר עָשָׂה שְׁלֹמֹה: כז וַיַּעַשׂ הַמֶּלֶךְ רַחֲבֵעַם תַּחְתָּם מַגְנֵי נְחֹשֶׁת וְהַפְקִיד עַל־יָד שְׁרֵי הָרָצִים הַשְּׂמֹרִים פֶּתַח בַּיִת הַמֶּלֶךְ: כח וַיְהִי מִדִּי־בֵּא הַמֶּלֶךְ בֵּית יְהוָה יִשְׂאוּם הָרָצִים וַהֲשִׁיבוּם אֶל־תֵּא הָרָצִים: כט וַיִּתֵּר דְּבָרֵי רַחֲבֵעַם וְכָל־אֲשֶׁר עָשָׂה הֲלֹא־הֵמָּה כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יְהוּדָה: ל וּמִלְחָמָה הָיְתָה בֵּין־רַחֲבֵעַם וּבֵין יִרְבֵּעַם כָּל־הַיָּמִים: לא וַיִּשְׁפֹּב רַחֲבֵעַם עַם־אֲבֹתָיו וַיִּקְבֹּר עַם־אֲבֹתָיו בְּעִיר דָּוִד וְשֵׁם אִמּוֹ נַעֲמָה הָעַמֻּנִית וַיִּמְלֹךְ אַבְיָם בְּנוֹ תַחְתָּיו:

מלכים א טו א-ח

א וּבַשָּׁנָה שְׁמִנֵּה עֲשָׂרָה לְמֶלֶךְ יִרְבֵּעַם בְּיָנֹכְבֵּט מֶלֶךְ אַבְיָם עַל־יְהוּדָה: ב שְׁלֹשׁ שָׁנִים מָלַךְ בִּירוּשָׁלָּם וְשֵׁם אִמּוֹ מַעֲכָה בַת־אֲבִישָׁלוֹם: ג וַיִּלְכֹּד בְּכָל־חַטָּאוֹת אָבִיו אֲשֶׁר־עָשָׂה לְפָנָיו וְלֹא־הָיָה לְבָבוֹ שָׁלֵם עִם־יְהוָה אֱלֹהָיו כְּכָבֶד דָּוִד אָבִיו: ד בִּי לְמַעַן דָּוִד נָתַן יְהוָה אֱלֹהָיו לוֹ נִיר בִּירוּשָׁלָּם לְהַקִּים אֶת־בְּנוֹ אַחֲרָיו וְלְהַעֲמִיד אֶת־יְרוּשָׁלָּם: ה אֲשֶׁר עָשָׂה דָוִד אֶת־הַיֵּשֶׁר בְּעֵינֵי יְהוָה וְלֹא־סָר מִכָּל אֲשֶׁר־צִוָּהוּ בַּל יָמִי חָיָו רַק בְּדָבָר אֲוִרְיָה הַחַתְּנִי: וּמִלְחָמָה הָיְתָה בֵּין־רַחֲבֵעַם וּבֵין יִרְבֵּעַם פְּלִימֵי חַיִּיו: ז וַיִּתֵּר דְּבָרֵי אַבְיָם וְכָל־אֲשֶׁר עָשָׂה הֲלֹא־הֵם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יְהוּדָה וּמִלְחָמָה הָיְתָה בֵּין אַבְיָם וּבֵין יִרְבֵּעַם: ח וַיִּשְׁפֹּב אַבְיָם עַם־אֲבֹתָיו וַיִּקְבֹּרוּ אֹתוֹ בְּעִיר דָּוִד וַיִּמְלֹךְ אֶסָא בְּנוֹ תַחְתָּיו:

רש"י

(כג) גם המה. כשאר השבטים: (כד) קדש. ניאוף: (כה) שישק. מצינו במדרש שיר השירים (אסתר רבה א יב) הוא פרעה נכה, ונקרא שישק, על שהיה שוקק ומתאוה כל ימיו לכסא השן שהיה לשלמה חתנו, ועכשיו עלה ולקחו: (כו) ואת הכל לקח. את הכסא, החביב מן הכל: (כז) ישאום

הרצים. לפניו לכבוד, ואחר כך ישיבום אל תא שהרצים עומדים שם תמיד: (א) ובשנת שמונה עשרה למלך ירבעם. שנה אחת אחר מות רחבעם, ובשנת עשרים לירבעם מלך אסא, שנה השלישית של נדב (אבים) נמנית למלך אסא שנה, ולו נמי נמנית:

מצודת ציון

(כג) כמות. בנין גבוה לעבודה זרה, מקום יעמדו בו המזבחות: ומצבות. מזבחות מאבן אחת: רענן. ענין לחות ורטיבות, כמו (תהלים צב יא) בשמן רענן, כי על ידי זה הוא מרבה בענפים: (כד) קדש. ניאוף, כמו (בראשית לח כא) איה הקדשה: הוריש. גירש, כמו (שופטים יא כג) הוריש את האמורי: והפקיד. מלשון פקדון והנחה: על יד. כמו ביר: (כח) מדי. מתי, רוצה לומר: בכל זמן, כמו (שמואל א א ז) מדי עלותה: תא. ענין חדר מה, כמו (יחזקאל מ יג) מגג התא: (ד) ניר. כמו נר, ורוצה לומר: מלכות:

מצודת דוד

(כג) גם המה. כמו שבנו בני עשרת השבטים: להם. לעצמם: ותחת כל עץ רענן. חוזר הוא על הבמות והמצבות: (כו) ואת הכל. ולא השאיר מהם כלום: (כז) ישאום הרצים. להגן עליו ומהאויב הבא פתאום: והשיבוים. אחרי בוא לבית המלך: (ל) ומלחמה היתה. עם כי שב מלהלחם בדבר הנביא כמו שנאמר למעלה מכל מקום לאחר זמן חזר ונלחם עמו כל הימים עד מותו: (לא) ושם אמו. חזר וכתבו, לומר שעד יום מותו נדמה במעשיו למעשה אמו: (א) ובשנת שמונה עשרה. כי ירבעם ורחבעם מלכו כאחד, ומת רחבעם ב"ז למלכו, ובשנה הבאה מלך אבים, שהיא ב"ז לירבעם: (ב) שלש וכו'. ומקוטעות היו: (ד) כי למען דוד. רצה לומר: כל כך הרשעו, עד שלא היה ראוי למלוך רק למען דוד וכו': לו ניר. לדוד נתן ניר בירושלים, ולתוספות ביאור אמר להקים את בנו אחירוי: ולהעמיד וכו'. רוצה לומר: בכדי שיתקיים הבית אשר בירושלים, כאשר ימלוך בה מזרע הבונה אותה: (ה) אשר עשה. רוצה לומר: בעבור אשר עשה דוד את הישר וכו': רק בדבר אוריה. כי בבת שבע לא חטא, כי כל היוצא למלחמת בית דוד, גט כריתות כותב לאשתו. (ו) ומלחמה היתה. רוצה לומר, המלחמה שהיתה בין רחבעם לירבעם, היתה כל ימי חייו של אבים, רוצה לומר: מעת היותו לאיש, כי הוא היה היוצא והבא במלחמה: (ז) בין אבים. אף בימי מלכותו לא חדל מלהלחם עם ירבעם:

הרצים. לפניו לכבוד, ואחר כך ישיבום אל תא שהרצים עומדים שם תמיד: (א) ובשנת שמונה עשרה למלך ירבעם. שנה אחת אחר מות רחבעם, ובשנת עשרים לירבעם מלך אסא, שנה השלישית של נדב (אבים) נמנית למלך אסא שנה, ולו נמי נמנית:

תהלים פב א-ח

א מְזִמּוֹר לְאֶסֶף אֱלֹהִים נִצַּב בְּעֶדְת־אֵל בְּקֶרֶב אֱלֹהִים יִשְׁפֹּט: ב עֲדֹמְתִי תִשְׁפְּטוּ-עוֹל וּפְנֵי רָשָׁעִים תִּשְׁאוּ-סֵלָה: ג שְׁפֹטוּ-דָל וְיָתוּם עִנִּי וְרַשׁ הַצְּדִיקִים: ד פִּלְטוּ-דָל וְאֶבְיוֹן מִיַּד רָשָׁעִים הַצִּילוּ: ה לֹא יִדְעוּ וְלֹא יִבְיִנוּ בַחֲשֵׁכָה יִתְהַלְּכוּ יִמּוּטוּ פְלִמּוּסְדֵי אֶרֶץ: ו אֲנִי-אֲמַרְתִּי אֱלֹהִים אַתֶּם וּבְנֵי עֲלִיוֹן כָּלְכֶם: ז אֲכַן פְּאָרֶם תְּמוֹתוֹן וּכְאֶחָד הַשָּׁרִים תִּפְּלוּ: ח קוֹמָה אֱלֹהִים שְׁפֹטָה הָאֶרֶץ פִּירְאֲתָה תִנְחַל בְּכָל-הַגּוֹיִם:

תהלים פג א-ז

א שִׁיר מְזִמּוֹר לְאֶסֶף: ב אֱלֹהִים אֲלִדְמִי-לְךָ אֶל-תַּחֲרֹשׁ וְאֶל-תִּשְׁקֹט אֵל: ג פִּירְהֵנָּה אוֹיְבֵיךָ יִהְיִינוּ וְכִשְׁנֵי-אֵיךָ נִשְׂאוּ רֹאשׁ: ד עַל-עַמֶּךָ יַעֲרִימוּ סוֹד וְיִתְעַצְּוּ עַל-צַפּוֹנֵיךָ: ה אֲמָרוּ לָכֹה וְנִכְחָדֶם מִגּוֹי וְלֹא-יִזְכָּר שֵׁם-יִשְׂרָאֵל עוֹד: ו פִּי נִזְעַצְּוּ לָב יַחַדוּ עֲלֶיךָ בְּרִית יִכְרְתוּ: ז אֶהְלִי אֲדוֹם וְיִשְׁמַעְאֲלִים מוֹאֵב וְהַגְּרִים:

רש"י

השרים. הראשונים שמתו כן תפולו, ומדרש אגדה כאחד השרים של מעלה שנאמר (ישעי"ב כ"ד) יפקוד ה' על צבא המרום במרום: (ח) קומה אלהים. אסף התחיל להתפלל שיקום ויכריח אותם הדיינים המקולקלין מישראל: כי אתה. הוא הנוחל הגוים, והכל בידך לשפוט: (ב) אל דמי לך. אל תתן שתיקה לעוותותינו שאויבינו מריעים לנו: (ו) עליך ברית יכרתו. ברית זו אינה אלא עליך להשכיח את שמך שאין אתה קרוי אלהים אלא לנו אלהי ישראל ומאחר שלא יזכר שם ישראל אף שמך הגדול אינו נזכר כך מצאתי:

(א) אלהים נצב בעדת אל. לראות אם אמת ישפטו ואתם הדיינים עד מתי תשפטו עול: (ג) הצדיקו. אם זכאי הוא בדינו אל תהפכו דינו לטובה בשביל לשאת פני רשעים: (ה) לא ידעו. הדיינים המעוותים את הדין: ולא יבינו. את אשר בשביל העון הזה יתהלכו בחשכה (על דרך כי השוחד יעור וגו') וימוטו על כך מוסדי ארץ: (ו) אלהים אתם. מלאכים כשנתתי לכם את התורה נתתיה לכם ע"מ שאין מלאך המות שולט עוד בכס: (ז) אכן כאדם תמותון. אכן כאדם הראשון תמותון אחרי שחבלתם מעשיכם כמוהו: וכאחד

מצודת ציון

(ב) תשאו. ענין חנופה וכן שאת פני רשע (משלי יח): (ד) פלטו. ענין הצלה: (ה) ימוטו. מלשון הטיה: (ב) דמי. ענין שתיקה כמו לך דומיה תהלה (לעיל סה): תשקוט. ענין מנוחה: (ג) יהמיון. מלי המיה: (ד) יערימו. מלי ערמה: (ה) ונכחידם. ענין כריתה כמו ותכחד מן הארץ (שמות ט):

המשפט אם הוא צדיק בריבו ולא תאמרו אוכה במשפט את העשיר בעל דינו שלא לביישו ואח"כ אודיעו שהדין עם שכנגדו: (ד) פלטו. מיד הבא לעשקם: (ה) לא ידעו. אין הדיינים נותנים לב לדעת ולהבין חומר העון והרי הם כההולך בחשיכה ואינו יודע במה יכשל: ימוטו. הלא בעבור קלקול הדין ימוטו מוסדי הארץ והיא קרובה ליפול כי על שלשה דברים העולם עומד והדין אחד מהם כן ארז"ל: (ו) אני אמרתי. אמר בשם ה' הנה כאשר צויתי אתכם על הדינים אמרתי אז שבעבורם תהיו כמלאכים ולא תשלוט בכס המיתה: ובני עלין. כפל הדבר במ"ש: (ז) אכן. באמת הואיל ואין אתם נזהרים בה תמותו כמו שמת אדם הראשון על שלא נזהר במצותי: (ח) שפטה הארץ. שפוט אתה דין עני ואביון: כי אתה תנחל וגו'. הלא אף בכל גויי הארץ תאהב העניים דכאי הרוח והנחלתם לך לנחלה לזה שפוט את משפטם: (ב) אל דמי לך. לא יהיה לך דומים: אל תחרש. אל תשתוק ואל תנוח מלהפרע: (ג) יהמיון. לכלות את ישראל: נשאו ראש. מרימים ראש ועולים מעלה מעלה: (ד) יערימו סוד. מערימין עצה בסוד לבל יגלה עצתם לחשוב רע על ישראל הצפונים ונסתרים בצלך לבטוח בך: (ה) אמרו. אומרים זה לזה נכריתם מהיות עוד גוי ולא יזכרו עוד: (ו) עליך. כרתו ביניהם ברית לקום עליך להשחית עמך: (ז) אהלי אדום. והם בני אדום הקדמונים יושבי אוהלים: והגרים. המה בני הגר שילדה מבעל אחר, לא מאברהם:

מצודת דוד

(א) בעדת אל. בתוך הדיינים השופטים לראות אם עושים משפט אמת: בקרב. יושב בקרב הדיינים וכאלו ישפוט עמהם וכפל הדבר לחזוק: (ב) עד מתי. הואיל וכן א"כ עד מתי תשפטו עול ולעולם תשאו פני הרשעים להחניפם בדבר המשפט: (ג) שפטו. לא כן עשו כ"א שפטו דל ויתום במשפט הראוי ולא תרחמו עליהם במשפט: הצדיקו. בעת

המשפט אם הוא צדיק בריבו ולא תאמרו אוכה במשפט את העשיר בעל דינו שלא לביישו ואח"כ אודיעו שהדין עם שכנגדו: (ד) פלטו. מיד הבא לעשקם: (ה) לא ידעו. אין הדיינים נותנים לב לדעת ולהבין חומר העון והרי הם כההולך בחשיכה ואינו יודע במה יכשל: ימוטו. הלא בעבור קלקול הדין ימוטו מוסדי הארץ והיא קרובה ליפול כי על שלשה דברים העולם עומד והדין אחד מהם כן ארז"ל: (ו) אני אמרתי. אמר בשם ה' הנה כאשר צויתי אתכם על הדינים אמרתי אז שבעבורם תהיו כמלאכים ולא תשלוט בכס המיתה: ובני עלין. כפל הדבר במ"ש: (ז) אכן. באמת הואיל ואין אתם נזהרים בה תמותו כמו שמת אדם הראשון על שלא נזהר במצותי: (ח) שפטה הארץ. שפוט אתה דין עני ואביון: כי אתה תנחל וגו'. הלא אף בכל גויי הארץ תאהב העניים דכאי הרוח והנחלתם לך לנחלה לזה שפוט את משפטם: (ב) אל דמי לך. לא יהיה לך דומים: אל תחרש. אל תשתוק ואל תנוח מלהפרע: (ג) יהמיון. לכלות את ישראל: נשאו ראש. מרימים ראש ועולים מעלה מעלה: (ד) יערימו סוד. מערימין עצה בסוד לבל יגלה עצתם לחשוב רע על ישראל הצפונים ונסתרים בצלך לבטוח בך: (ה) אמרו. אומרים זה לזה נכריתם מהיות עוד גוי ולא יזכרו עוד: (ו) עליך. כרתו ביניהם ברית לקום עליך להשחית עמך: (ז) אהלי אדום. והם בני אדום הקדמונים יושבי אוהלים: והגרים. המה בני הגר שילדה מבעל אחר, לא מאברהם:

יהל אור

שהוא שם אד'. ובעה"ק ח"ג פמ"ה נצב הוא היחוד. ויש להעיר לזה ממ"ש והנה קמה אלומתי וגם נצבה עמ"ש ע"ז בוח"ג פינחס דרמ"ב ע"ב:

א אלקים נצב. פ"ק דברכות ד"ו ע"א מנין שהקב"ה מצוי בבהכ"נ שנאמר אלקים נצב. עמ"ש מזה ע"פ דרשו ה' בהמצאו. ולפמ"ש בזהר ויצא דק"נ ע"א פי' והנה הוי' נצב עליו הוא המשכת שם הוי' סוכ"ע להתקשר במלי ממכ"ע

ז המוכר את העיר – מכר בתים, בורות, שיחין, ומערות, מרחצאות, ושוככות, בית הפדין, ובית השלחין, אבל לא את המטלטלין. ובזמן שאמר לו: היא וכל מה שבתוכה, אפלו היו בה פהמה ועבדים – הרי פלו מכורין. רבן שמעון בן גמליאל אומר: המוכר את העיר – מכר את הסנטר.

ח המוכר את השדה – מכר את האבנים שהן לצרפה, ואת הקנים שבפיהם להם לצרפו, ואת התבואה שהיא מחברת לקרקע, ואת מחצת הקנים שהיא פחותה מבית רבע, ואת השומרה שאינה עשויה בפטיט, ואת החרוב שאינו מרובב, ואת בתולת השקמה.

ט אבל לא מכר, לא את האבנים שאינן לצרפה, ולא את הקנים שבפיהם שאינן לצרפו, ולא את התבואה פירוש ברטנורא

ז מכר בתים. וכל שכן חצרות שהן עיקר העיר: בית השלחין. גנות ופרדסין השייכים לעיר: אבל לא המטלטלין. מאני תשמישתא, כגון מפתח וקלת וכיוצא בהן. וכל שכן שלא מכר חצי ושערי: הרי כולן מכורים. אפילו עבדים ובהמות דמטלטלי דניירי נניהו. וכל שכן חצי ושערי דהוו מיטלטלי דלא ניירי: הסנטר. העבר הממונה לשמור העיר. ואין הלכה כרשב"ג:

ח האבנים שהם לצרפה. לעשות גדר: ואת הקנים. עשויים בהם הגפנים: ואת מחיצת הקנים. קנים הרבה גדלים בקלח אחד, כשהיא פחותה מבית רובע או היא במלה לגבי השדה: שומרה. סוכת שומרים המחוברת לקרקע בטיט: ואת החרוב. בבחירתו שעדיין לא הורכב. דכשמוקן מתגבר ומרכיבין אותו ויש לו שם בפני עצמו ולא במיל לגבי שדה: ואת בתולת השקמה. בבחירתה קודם שחתכו ענפיה. דכשמוקן קוצצים הענפים וגדלן הרבה במקומן וקריו סדן שקמה:

ט לא מכר את מחיצת הקנים וכו'. שכל אלה חשובים כשדה בפני עצמן: לא מכר את הבור. אע"פ שמכר לו השדה אין אלו מכורין: צריך המוכר

משניות מבוארות – קהתי

באור משנה ח

משנתנו באה ללמד, מה נכלל בשדה לענין מכר.

המוכר את השדה – סתם, מכר את האבנים שהן לצרפה – הסדורות לגדר סביב לה, ויש מפרשים: אבנים המונחות על העומרים, שלא יפוזר הרוח (גמרא), ואת הקנים שבפיהם שהם לצרפו – לסמוך בהם את הגפנים; ואף על פי שתשמישים המיטלטלים הם, כיון שקבועים הם לאותו תשמיש ואין מזיזים אותם משדה זו לעולם, הרי הם נחשבים כתשמישים מחוברים (גמרא); ויש מפרשים, שממשנתנו אנו למדים ממילא, שהמוכר את השדה מכר את הכרם שבה (הרשב"ם; ונימוקי יוסף); וזהו ששינו, שהמוכר את השדה מכר את הקנים שבכרם שהם לצרכו. ויש מפרשים, שכונת המשנה היא, שאם מכר את הכרם מכר את הקנים שבכרם שהם לצרכו. אבל המוכר את השדה לא מכר את הכרם שבה (המאירי; הלבוש; ועיי' תוספות יום טוב; שתחמ על פירוש זה); ואת התבואה שהיא מחברת לקרקע – ומכר את התבואה המחוברת לקרקע, אף על פי שכבר הגיע זמנה להיקצר, ואין אומרים לענין זה, שכל העומד להיקצר הרי זה כאילו כבר נקצר (גמרא; רשב"ם); ואת מחצת הקנים – ומכר את מחיצת הקנים; ובמשנה שבגמרא גורסים: חיצת הקנים. והיינו קנים הרבה הגדלים מקלח אחד, שהיא פחותה מבית רבע – ששטח מחיצת הקנים הוא פחות מבית רובע הקב, היינו שאי אפשר לזרוע בו רבע הקב תבואה, והרי מחיצת קנים זו בטלה לגבי השדה, הלכך נכללת במכירת השדה, ואת השומרה – ומכר את השומרה, היינו סוכת השומר, שאינה עשויה בפטיט – שאין כתליה טוחים בטיט (רשב"ם), שאינה חשובה בפני עצמה; ויש גורסים: העשויה בטיט (רבנו חננאל; הרי"ף; הרמב"ם) – היינו שכתליה טוחים בטיט, אף על פי שאינה מחוברת לקרקע בטיט (תוספות יום טוב; תפארת ישראל); ואת החרוב – ומכר את החרוב שבשדה, שאיננו מרובב – שעדיין לא הורכב באילן אחר ובטל הוא לגבי השדה; ואת בתולת השקמה – אילן השקמה בעודו צעיר ולא נקצצו ממנו ענפים, שעדיין אין לו חשיבות, ובטל לגבי השדה; אבל כשהוא מוקן וגזעו מתעבה, קוצצים את ענפיו, ואז נקרא הגזע: "סדן השקמה" וחשוב הוא בפני עצמו.

באור משנה ט

משנתנו היא המשך המשנה הקודמת, והיא באה ללמד מה לא נכלל במכר השדה. אבל לא מכר – המוכר את השדה, לא את האבנים שאינן לצרפה – שאינן סדורות לגדר, או שאינן מונחות על גבי העומרים,

באור משנה ז

משנתנו דנה במוכר עיר, שכן בימיהם היו ערים שהיו שייכים ליחידים. ובאה המשנה ללמד מה נכלל במכירת העיר.

המוכר את העיר, מכר בתים, בורות, שיחין, ומערות – שמכנסים בהם העיר (רשב"ם; ברטנורא), בורות, שיחין, ומערות – שמכנסים בהם מים, מרחצאות – בתי מרחץ, ושוככות – של יונים, בית הפדין – לעצירת שמן מזיתים, ובית השלחין – בגמרא מבואר, שאין הכוונה כאן (כמו בכך מקום) לשדות הזקוקות להשקאה (שהרי לענין מכר העיר אין חילוק בין שדה בית השלחין לשדה בית הבעל – תוספות), אלא כוונת המשנה היא לגנים ולפרדסים שבתוך העיר והסמוכים לה, שהואיל ושייכים הם לעיר, נכלל במכר העיר, ונקראו "בית השלחין" על שם שנאמר (שיר השירים ד, ג): שלחין פרדס רמונים, ופירש הרשב"ם: "שלחין – גנות המשלחים פירות בכל שנה; ובתוספות מבואר: על שם האילן שעושה בדים ושולח פירות כמו שכתוב (יחזקאל יז, ח): "ותעש בדים ותשלח פירות" (עיי' תפארת ישראל; שםבאר בדרך אחרת). ויש מפרשים (בגמרא), ש"בית השלחין" היינו השדות שסביב העיר; ואף שדות בית הבעל בכלל, ונקראו כאן "בית השלחין" לפי שצריכים לגשמים, כמו שנאמר (איוב ה, י): "ושולח מים על פני חצות". אבל לא את המטלטלין – לא מכר עם העיר את הדברים המיטלטלים שבה, כגון אלו שנימנו במוכר את הבית, שאינם בכלל הבית (עליו משנה ג). ובזמן שאמר לו – המוכר ללוקח: היא וכל מה שבתוכה – אפלו היו בה פהמה ועבדים – שהם מיטלטלים המהלכים, וכל שכן שאר מיטלטלים (רשב"ם). הרי פלו מכורין – בכלל העיר. רבן שמעון בן גמליאל אומר: המוכר את העיר, מכר את הסנטר – שומר העיר (רבנו חננאל; רמב"ם; ברטנורא), ואף על פי שלא מכר את העבדים, מכל מקום את זה מכר, הואיל והוא צורך העיר. ואין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל.

יש מפרשים (בגמרא), ש"סנטר" היינו שדות, כלומר שלדעת תנא קמא דווקא גינות ופרדסים בכלל העיר, כמו שהבאנו לעיל בפירוש "בית השלחין" שהכוונה לגינות ולפרדסים, אבל השדות אינן בכלל העיר, ובא רבן שמעון בן גמליאל לחלוק על חכמים וסובר, שאף השדות בכלל העיר. ולפי פירוש זה ההלכה אמנם כרבן שמעון בן גמליאל. ברם, המפרשים, ש"סנטר" היינו שומר העיר, מבארים הם ש"בית השלחין" פירושו: שדות, כלומר שאף לדעת תנא קמא השדות בכלל העיר וכל שכן גנים ופרדסים, ובא רבן שמעון בן גמליאל לומר, שאף שומר העיר בכלל העיר (גמרא; ועיי' תוספות יום טוב).

שהיא תלושה מן הקרקע. בזמן שאמר לו: היא וכל מה שבתוכה – הרי פלן מכורין. בין כך ובין כך – לא מכר, לא את מחצת הקנים שהיא בית רבע, ולא את השומרה שהיא עשויה פטיט, ולא את החרוב המרוב, ולא את סדן השקמה, ולא את הבור, ולא את הגת, ולא את השוכה, בין חרבין בין ישובין. וצריך לקח לו דרך; דברי רבי עקיבא. ונחמנים אומרים: אינו צריך. ומודה רבי עקיבא, בזמן שאמר לו: הוין מאלו, שאינו צריך לקח לו דרך. מכרן לאחר – רבי עקיבא אומר: אינו צריך לקח לו דרך. ונחמנים אומרים: צריך לקח לו דרך. במה דברים אמורים? במוכר; אבל בנותן מתנה – נותן את פלם. האחין שחלקו, וכו' בשדה – וכו' בכלם. המחזיק בנכסי הגר, החזיק בשדה – החזיק בכלם. המקדיש את השדה – הקדיש את פלם. רבי שמעון אומר: המקדיש את השדה – לא הקדיש אלא את החרוב המרוב ואת סדן השקמה.

פירוש ברטנורא

ליקח לו דרך מן הלוקח. לבוא לבור ולגת. דמוכר בעין יפה מוכר כדפרישנא לעיל: נתן את בולן. ואפילו למאן דאמר מוכר בעין רעה מוכר וצריך הלוקח ליקח לו דרך היכא דמכר לו אחד מכל אלו ושירי השדה לעצמו, דוקא במוכר אמרין הכי, משום דהוה ליה ללוקח לאתנויי ולפרושי וכיון דלא אתני איהו הוא דאפסיד, אבל נבי נותן שמקבל המתנה מתבייש לומר לנותן פרש לי מה שאתה נותן לי, לא אמרין מדלא פירש איהו הוא דאפסיד, אלא אמרין בעין יפה נתן ואין צריך מקבל המתנה ליקח לו דרך. וכן נמי כל הני דאמרין לעיל לא מכר לפי שאינן בכלל שדה, ואפילו הני דאינן בכלל כל מה שבתוכה כגון חרוב וסדן השקמה ובור וגת, אם נתן השדה מתנה, נתן את כולן, משום דבעין יפה יותר מדאי הוא נותן: וכו' בשדה וכו' כבולן. אפילו בור וגת ושוכך שבשדה. מפני שכל אחד זוכה בשלו ומסתלק מחבירו מכל וכל: החזיק בבולם. ואף על גב דחרוב ושקמה לא במילי לגבי שדה, הוה כשתי שדות ואין מיצר בניניה דאם החזיק באחת מהן קנה חברתה: הקדיש בולם. המקדיש בעין יפה מקדיש: לא הקדיש אלא החרוב. מכל הנך דאמרין במתניתין גבי מוכר לא מוכר, גבי הקדש נמי לא הקדיש, דדעת מקדיש כדעת מוכר, לבר מחרוב המורכב וסדן השקמה, דאף על גב דמכר לא מכר, בהקדש קדש. וטעמא, הואיל ומשדה הקדש קא ינקי:

משניות מבוארות – קהתי

שהתנה עמו בפירוש, שאינו מוכר לו את אלו, שאינו צריך לקח לו דרך – לקנות לו דרך מן הלוקח, שהואיל ותנאו מיותר הוא, אנו אומרים שבא להוסיף בזה שמשאיר לו גם דרך. מכרן לאחר – מכר לאחר את הבור או הגת או את השוכך, והשדה השאיר לעצמו, רבי עקיבא אומר: אינו צריך לקח לו דרך – אין הלוקח צריך לקנות לו דרך, שרבי עקיבא לשיטתו, שהמוכר בעין יפה הוא מוכר, ובודאי מכר לו גם דרך, ונחמנים אומרים: צריך לקח לו דרך – הלוקח צריך לקנות דרך מן המוכר, כמו שבארנו טעמם לעיל, שכל המוכר בעין רעה הוא מוכר, ומן הסתם לא מכר לו דרך. והלנה כרבי עקיבא. במה דברים אמורים – שכל הדברים שנימנו למעלה, כגון מחיצת הקנים שהיא בית רובע והשומרה והחרוב המורכב וסדן השקמה והבור וכו', אינם בכלל השדה ואינם מכורים עמה? במוכר – שכן הלוקח היה לו לעמוד על כך, שיפרש לו המוכר את כל הדברים הללו בשטר המכירה, וכיון שלא חזיקו לפרש הכל, הפסיד. אבל בנותן מתנה – שמקבל המתנה מתבייש לומר לו שיפרש לו את כל הדברים הנכללים במתנה, אין אנו אומרים, שהואיל ולא פירש לו הכל, הפסיד, אלא אנו אומרים: הנותן שדה במתנה לחבור, נותן את פלם – כל אותם הדברים שנימנו לעיל שאינם נכללים במכר, שכן הנותן מתנה בעין יפה הוא נותן. והוא הדין בבית ובחצר ובבית הבר ובמרחץ, שאם נתנם אדם במתנה לחבור, כל אותם הדברים שנימנו בפרקנו שאינם בכלל המכירה, בכלל המתנה הם וזכה המקבל בכלם (סוה). וכן האחין שחלקו בנכסי הירושה, וכו' בשדה, וכו' בכלם – מי שזכה בשדה, וזכה בכל הדברים שבשדה, אפילו בבור ובגת ובשוכך שבה. וכן המחזיק בנכסי הגר – שמת ואין לו יורשים, וכל הקודם להחזיק בנכסיו, זכה מן ההפקר. החזיק בשדה, החזיק בכלם – זכה בכל מה שבשדה. וכן המקדיש את השדה – סתם, הקדיש את פלם – שהמקדיש בעין יפה הוא מקדיש. רבי שמעון אומר: המקדיש את השדה, לא הקדיש אלא את החרוב המרוב ואת סדן השקמה – לפי שהם יונקים משדה הקדש (גמרא). אבל שאר הדברים המנויים לעיל שאינם בכלל שדה לענין מכר, אינם בכלל שדה אף לענין הקדש, שדעת מקדיש כדעת מוכר. בגמרא מבואר, שלדעת רבי שמעון המקדיש בעין רעה מקדיש, ואפילו חרוב ושקמה לא הקדיש, אלא שלשטחם של חכמים אמו, שאפילו לידים לא הקדיש אלא את החרוב המורכב ואת סדן השקמה,

אף על פי שהן מוכנות לכך, ולא את הקנים שפפךם שאינן לצרכו – שאינם עומדים תחת הגפנים, אף על פי שהם משופים ומוכנים לכך, ולא את התבואה שהיא תלושה מן הקרקע – אף על פי שצריכה עדיין להתייבש בשדה. בזמן שאמר לו – המוכר ללוקח: היא וכל מה שבתוכה – שמוכר לו את השדה וכל מה שבתוכה, הרי פלן מכורין – אף האבנים שאינן לצרכה, והקנים שבכרם שאינם לצרכו, והתבואה התלושה מן הקרקע, בין כך ובין כך – אפילו אמר לו: היא וכל מה שבתוכה, לא מכר – עם השדה, לא את מחצת הקנים – קנים הרבה הגדלים בקלח אחד, אף על פי שהם דקים וקטנים, שהיא בית רבע – שמקום גדילת הקנים הוא שטח של בית רובע הקב (עשר אמות וחומש על עשר אמות וחומש בקירוב). ולא את השומרה – סוכת השומר, שהיא עשויה פטיט – שכתליה טוחים בטיט אף על פי שמחוברין לקרקע; ולפי גירסת רבנו חננאל והרמב"ם שהבאנו במשנה הקודמת הגירסה כאן: ולא את השומרה שאינה עשויה בטיט – היינו שאין כתליה טוחים בטיט, אף על פי שהיא קבועה בארץ, ולא את החרוב המרוב – שכבר הורכב, ולא את סדן השקמה – גזע אילן השקמה לאחר שנקצצו ממנו ענפיו, כמו שבארנו במשנה הקודמת, ואפילו החרוב המורכב וסדן השקמה עדיין דקים; כל אלו אינם מכורים עם השדה, לפי שחשובים הם כשדה בפני עצמם, ולא את הבור – אף על פי שמכר לו את השדה וכל מה שבתוכה, מכל מקום לא מכר לו את הבור שבה, ולא את הגת, ולא את השוכה – שבה, בין חרבין – שהיו הבור והגת והשוכך חרבים, שאין משתמשים בהם, בין ישובין – שהבור מלא מים, והגת מלאה ענבים, והשוכך מלא יונים, ויש גורסים: בין שלמים. וצריך לקח לו דרך – המוכר צריך לקנות לו דרך מן הלוקח כדי שילך בה לבורו או לגתו או לשוכו ששייר לו בתוך השדה שמכר; ובשביל האילנות ששייר, יש סוברים שאינו צריך דרך, ויש סוברים שאף לאילנות צריך דרך (מיגיד משנה על הרמב"ם הל' מכירה כו. ד; דברי רבי עקיבא – וטעמו, כמו שבארנו לעיל (משנה ב), שכל המוכר בעין יפה מוכר, ומן הסתם לא השאיר דרך לעצמו. ונחמנים אומרים: אינו צריך לקח לו דרך מן הלוקח, שסוברים חכמים: כל המוכר בעין רעה הוא מוכר, ובודאי השאיר לו דרך כדי לילך לבורו או לגתו או לשוכו. ומודה רבי עקיבא, בזמן שאמר לו – המוכר ללוקח: הוין מאלו –

פ ר ק ח מ י ש י

א המוכר את הספינה – מכר את התרין ואת הנס ואת העוגין ואת כל המנהיגין אותה; אבל לא מכר לא את העבדים, ולא את המרצופין, ולא את האנתיקי. ובזמן שאמר לו: היא וכל מה שבתוכה – הרי בלן מכורין. מכר את הקרון – לא מכר את הפרדות; מכר את הפרדות – לא מכר את הקרון. מכר את הצמד – לא מכר את הפקר; מכר את הפקר – לא מכר את הצמד. רבי יהודה אומר: הדמים מודיעין. ביצד? אומר לו: מכר לי צמדך במאתים וזו; הדבר ידוע שאין הצמד במאתים וזו. וחכמים אומרים: אין הדמים ראיה.

ב המוכר את החמור – לא מכר את פליו. נחום המדי אומר: מכר פליו. רבי יהודה אומר: פעמים מכורין ופעמים אינן מכורין. ביצד? הנה חמור לפניו וכליו עליו, ואמר לו: מכור לי חמורך זה – הרי פליו מכורין; חמורך הוא – אין פליו מכורין.

פירוש ברטנורא

א המוכר את הספינה. סתם: מכר את התרין. עץ גבוה שתולין עליו את הנס. והנס הוא כמין וילון שתולין בתורן לנגד הרוח: עוגין. ברול שקושרין אותו בחבל וזורקין אותו בעומק המים לעכב ולעגן הספינה: מנהיגים. אלו המשוטות שבהם מוליכין הספינה למקום שרוצים: מרצופין. אמתחות שנותנים בהם הסחורה: אנתיקי. הפרקמטיא שבתוך הספינה. וכל הני דחשיב הכא דמכר לא מכר, אם נתן והקדיש את הספינה לא הוה הנך בכלל המתנה והתקדש. ולא דמי לבור ודות ונת דפרקין דלעיל דכלהו מקרקעי נניהו ובטלי לנבי שדה לענין הקדש ומתנה, אבל הנך לא בטלי כלל: פדוות. בהמות המושכות את הקרון. והוא שאין ארוקם בו בשעת המכירה. ואית דמפרשי, פדוות. עצים הנפרדים מן העגלה שמושכים את העגלה בהם. והוא שלא יהיו קשורים בה בשעת המכירה: צמד. הוא העול שצמוד ומחבר את השוורים יחד: אין הדמים ראיה. והא דאמר דתורת קנה ומחיר אונאה יותר משתות בטל מקח, הני מילי בכדי שהדעת טועה, דסבור הלוקח ששוח כך, והוי מקח טעות, אבל בכדי שאין הדעת טועה, כגון דקנה צמד ששוח וזו. במאתים, אמרינן במתנה נתנם לו ואין כאן בטול מקח. ואין הלכה כרבי יהודה:

ב לא מכר את פליו. בכלים העשויים לרכיבה כגון אוקף ומרדעת, כולי עלמא לא פליגי דקנה אפילו אינם עליו בשעת מכירה. כי פליגי, בכלים של משאוי, כגון שק ודיסקיא, ת"ק סבר לא מכר הכלים של משאוי שעליו, ונחום המדי סבר מכר הכלים של משאוי שעליו. והלכה כתנא קמא ולא קנה הכלים של משאוי ואפילו היו עליו בשעת מכירה: חמורך זה. משמע כמות שהוא עם כליו: חמורך הוא. הוי כשואל לו חמורך הוא, מכור אותו לי. והוי כמכר חמור סתם, ואין כליו מכורים ואפילו הן עליו בשעת מכירה. ואין הלכה כרבי יהודה:

משניות מבוארות – קהתי

שכן מה שנתן לו דמים מרובים, שמא במתנה נתנם לו, ולא מכר לו אלא את הצמד בלבד. בגמרא שואלים: ואם אין הדמים ראיה, למה אין אומרים, שבטל המקח משום אונאה, והרי ההלכה היא שאם האונאה יתיר על תורת, בטל מקח (עיי' בבא מציעא ד, ג-ד)? ומשיבים, שאין אונאה אלא בטעות שהיא בכדי שהדעת טועה, כגון הלוקח חפץ ששוה ששה זוזים בשמונה זוזים, שסבור היה הלוקח, שאמנם החפץ שווה שמונה, והרי כאן מקח טעות, הלכך בטל המקח. אבל אם החפרש הוא "בכדי שאין הדעת טועה", כגון שקנה צמד ששוויו זוז במאתים זוז, אין כאן אונאה, אלא אנו אומרים, שהלוקח ודאי נתן למוכר את הפרש במתנה.

ב א ו ר מ ש נ ה ב

המוכר את החמור, לא מכר את פליו – בגמרא מבואר: היינו הכלים העשויים למשא, כגון השק שמניחים על החמור כדי ליתן בתוכו את המשא; אבל כליו העשויים לרכיבה, כגון האוקף והמרדעת, מכורים עם החמור; נחום המדי אומר: מכר פליו – כל כליו של החמור, בין העשויים למשא בין העשויים לרכיבה. טעם מחלוקתם מבואר בגמרא, שתנא קמא סובר: סתם חמור לרכיבה עומד ולא למשא, הלכך המוכר חמור סתם, לא מכר את כליו העשויים למשא אלא אותם העשויים לרכיבה, ונחום המדי סובר: סתם חמור למשא עומד, הלכך המוכר חמור סתם מכר את כל כליו, שכן הכלים העשויים לרכיבה, כגון האוקף והמרדעת, עשויים אף למשא. והלכה כתנא קמא. במפרשים מבואר שלדעת תנא קמא אפילו היו הכלים של משא על החמור בשעת המכירה, לא מכרם עם החמור, ואילו הכלים העשויים לרכיבה, אפילו אינם על החמור בשעת המכירה, מכורים הם עם החמור (עיי' ברטנורא ו' יחטופות יוס טוב'). רבי יהודה אומר: פעמים מכורין ופעמים אינן מכורין – כליו של החמור עם החמור. ביצד? הנה חמור לפניו וכליו עליו, ואמר לו – הלוקח לבעל החמור: מכור לי חמורך זה, הרי פליו מכורין – שהואיל ואמר: חמורך זה. הרי משמע: כמו שהוא עם הכלים שעליו;

הואיל ויונקים משדה הקדש, אבל שאר הרברים לא הקדיש (עיי' ברטנורא ש' מפרש משנתנו כפשוטה וכמשמעו, ולא כמסקנת הגמרא; ועיי' "תוספות יוס טוב").

ב א ו ר מ ש נ ה א

חמש המשניות הראשונות של פרקין הן המשך לפרק הקודם, ומוסיפות הן ללמד במוכר מיטלטלים מסויימים, מה כלל בהם ומה לא כלל.

המוכר את הספינה – סתם. מכר את התרין ואת הנס – המפרש, ואת העוגין – העוגן, ואת כל המנהיגין אותה – היינו המשוטים (גמרא): אבל לא מכר – בכלל הספינה, לא את העבדים – העושים את מלאכות הספינה, ולא את המרצופין – השקים הגדולים שנותנים בתוכם את הסחורה, ולא את האנתיקי – הסחורה שבתוכה. ובזמן שאמר לו – המוכר ללוקח: היא וכל מה שבתוכה – שמוכר לו את הספינה וכל מה שבתוכה, הרי בלן מכורין – אף העבדים והמרצופין והסחורה. מכר את הקרון – העגלה, לא מכר את הפרדות – המושכות בקרון; בגמרא מבואר: דווקא כשאינן קשורות לקרון בשעת המכירה, אבל אם היו קשורות לקרון, הרי הן בכלל המכירה. מכר את הפרדות, לא מכר את הקרון – אפילו היו קשורות לקרון (סוד), הואיל ויכול לרכוב עליהן ולהשתמש בהן בלא קרון (סמיט). מכר את הצמד – העול שנותנים על צואר השוורים לצמרם ולחברם יחד, לא מכר את הפקר – שאין הבקר בכלל הצמד; וכן אם מכר את הפקר, לא מכר את הצמד – בגמרא מבואר: אפילו במקום שמקצת אנשים קוראים לבקר צמד ולצמד בקר, הואיל ורוב אנשים קוראים לצמד צמד ולבקר בקר, לפיכך אין בקר בכלל צמד ולא צמד בכלל בקר. ודווקא כשמכר סתם, אבל אם פירש שמוכר בקר לחרישה, מכר את הבקר מכר את הצמד (סוד). רבי יהודה אומר: הדמים מודיעין – מסכום המעות ששילם הלוקח למוכר אנו יכולים לדעת מה מכר לו. ביצד? אומר לו – ראוהו לשמעון: מכר לי צמדך במאתים וזו; הדבר ידוע שאין הצמד במאתים וזו – וברואי אף הבקר בכלל המכירה. וחכמים אומרים: אין הדמים ראיה – שמכר לו אף את הבקר,

ג המוכר את החמור – מכר את הפסח. מכר את הפרה – לא מכר את בנה. מכר אשפה – מכר זבלה. מכר בור – מכר מימיו. מכר פורת – מכר דבורים. מכר שובך – מכר יונים. הלוקח פרות שובך מחברו – מפרים ברכה ראשונה. פרות פורת – נוטל שלשה נחילין ומפרסם. חלות דבש – מניח שתי חלות. זיתים לקוץ – מניח שתי גרופיות.

ד הקונה שני אילנות בתוך שדה חברו – הרי זה לא קנה קרקע. רבי מאיר אומר: קנה קרקע. הגדילו – לא ישפה. והעולה מן הגזע – שלו; ומן השרשים – של בעל הקרקע. ואם מתו – אין לו קרקע. קנה שלשה

פירוש ברטנורה

ג המוכר את החמור מכר את הסויה. בנו של חמור. ובגמרא מוקי לה כגון שאמר לו חמור מניקה אני מוכר לך. דחלב האתון למאי מהני, אלא ודאי היא ובנה קאמר ליה. וסיפא דאמר פרה מניקה אני מוכר לך לא קנה את בנה, דפרה לחלבה עומדת, ופרה וחלבה קאמר ליה: מכר אשפה. מקום גבוה שלשה טפחים או יותר, או עמוק שלשה טפחים או יותר, שרגיל להניח שם זבל בהמותיו: מכר בור מכר מימיו. מתניתין יחדאה היא. ופליגי רבנן עלה ואמרו מכר בור לא מכר מימיו. והלכה כחכמים: הלוקח פירות שובך. מה שילדו היונים כל השנה: מפרים. הלוקח: בריכה ראשונה. ויניחה למוכר. וכל שני ולדות קרויין בריכה. ומניחין עם אמם כדי להיות לצוותא לאמם שלא יכרתו: פירות כוורת. דבורים הגולדים מן הכוורת ואת השנה. נוטל הלוקח שלשה נחילים, שלשה חברות מוולדות הדבורים הראשונים היוצאים מן הכוורת ומכניסן לתוך הכוורת שלו. שהראשונים הם חשובים, ואחרון אחרון גרוע. ומשם ואילך מסרם, כלומר נוטל אחת ומניח אחת למוכר, כדי שיגדלו ויתחברו עם האבות כדי שתתיישב הכוורת. וכן לעולם: חלות דבש. הדבש עם השקעה יחד מעורבים עשוי חלות חלות: מניח שתי חלות. שמתפרנסים הדבורים מהם כל ימות הגשמים: גרופיות. ענפים. וחור וצומח:

ד הקונה שני אילנות. סתמא, לא קנה קרקע כלל סביבותיו: הגדילו. הרחיבו הענפים: לא ישפה. לא יכרת אותם בעל הקרקע אע"פ שהצל שלהם מוזק לקרקע שלו, דכיון דאין לו קרקע לבעל האילנות הרי בעל הקרקע שעבר לו קרקעו לכל צרכן כל זמן שהם קיימים: גזע. כל שהוא למעלה מן הארץ שרואה

משניות מבוארות – קהתי

שוכך לפירותיו או כוורת לדבשה, שהרי הוא כשוכר אמת המים מחברו, שהוא נהנה בכל מה שיצוד בה, כך זה הקנה שוכך זה לפירותיו כמו שמוכר אילן לפירותיו... (הל' מכירה כג, ט); ומפרש בעל "כסף משנה", שכיון שהשובך הגדול לפירותיהם טפלים הם, שמן הסתם אינם שווים כל כך, הרי זה כמוכר שוכך וכוורת לפירותיהם, אבל פירות שדה שהם טפלים לגבי השדה, אינו כמוכר דקל לפירותיו עד שיפרש כן. חלות דבש – הלוקח מחברו חלות דבש שבכוורתו, מניח שתי חלות – משאיר הלוקח שתי חלות דבש בכוורת, לפרנסת הדבורים בימות הגשמים. זיתים לקוץ – הלוקח מחברו אילני זיתים כדי לקצצם, מניח שתי גרופיות – משאיר הלוקח שני ענפים בכל אילן, כדי שיחזרו ויגדלו. ויש מפרשים: מניח מן האילנות סמוך לקרקע שני אגרופים. כלומר שני טפחים, וקוצץ (עיין "תוספות יום טוב").

באור משנה ד

הקונה שני אילנות – סתם – בתוך שדה חברו, הרי זה לא קנה קרקע – תחתיהם וסביב להם, שלא מכר לו אלא הם ופירותיהם. רבי מאיר אומר: קנה קרקע – שמסביבם; ואין הלכה כרבי מאיר. הגדילו – אם גדלו ופשטו הענפים, לא ישפה – לא יכרת אותם בעל הקרקע, אף על פי שהצל שלהם מוזק לקרקע, שהואיל ולא מכר לו את הקרקע, נמצא ששיעבר לו קרקעו לכל צרכם של האילנות כל זמן שהם קיימים. והעולה מן הגזע – והצומח מן הגזע למעלה מן הקרקע, שלו – הרי זה של בעל האילנות; ומן השרשים – ומה שעולה באילן מן השרשים שהם למטה מן הקרקע, של בעל הקרקע – שמתוך קרקעו גדל. בגמרא מבואר, שאף העולה מן הגזע אין הלוקח רשאי להשאירו שיגדל, שחוששים שמא תעלה האדמה ותכסה את הבור היוצא מן הגזע, ויראה כאילו בפני עצמו, ויאמר הלוקח למוכר, ששלושה אילנות מכר לו ויש לו קרקע (כמבואר להלן), אלא יקוץ אותן. ואם מתו – שייבשו שני האילנות, אין לו קרקע – לבעל האילנות, שיוכל ליטע שם אילנות אחרים במקומם. קנה שלשה – אילנות סתם מחברו, קנה קרקע – תחתיהם וביניהם, וכן אף חוצה להם כמלוא אורה (מלקט תאנים) וסלו, היינו כדי שיוכל לעמוד מלקט הפירות עם סלו (גמרא). שכן שלושה אילנות נחשבים כשדה אילן. במה דברים אמורים? כשיש בין אילן לאילן לא פחות מארבע אמות, שתהא ראויה המחרשה לחרוש ביניהם, ולא יותר על

אבל אם אמר לו: תמורץ הוא – כלומר: אם חמורך הוא, מכור אותו לי, אין פליו מכורין – שהואיל ואמר בלשון שאלה ("חמורך הוא?"). אנו אומרים שלא התכוון אלא לחמור בלבד, הלכך אין כליו מכורים, אפילו הם עליו בשעת המכירה. ואין הלכה כרבי יהודה.

באור משנה ג

המוכר את החמור – כלומר את החמורה, האתון, מכר את הפסח – בנה של האתון. מכר את הפרה, לא מכר את בנה – את העגל. בגמרא מבואר, שמדובר כאן בכגון שאמר המוכר ללוקח: חמורה מניקה או פרה מניקה אני מוכר לך, הלכך בחמורה, שאין אדם קונה אותה לחלבה, אנו אומרים שבוודאי נתכוון לומר בזה שאמר "חמורה מניקה", שמוכר לו את בנה, וזהו שנינו: המוכר את החמור מכר את הטיח; אבל בפרה, אף על פי שאמר "מניקה", הרי אפשר לומר שמכרה לחלבה, לפיכך שנינו: "מכר את הפרה, לא מכר את בנה". מכר אשפה – מקום כינוס הובל, מכר זבלה – את הובל המכונס שם. מכר בור, מכר מימיו – המכונסים בו; ברם, בגמרא אמרו, שמשנתנו דעת יחיד היא, אבל חכמים חולקים (בברייתא) על דעה זו, ואומרים: מכר בור, לא מכר מימיו. והלכה כחכמים (רמב"ם הל' מכירה כז, י). ויש פוסקים הלכה כמשנתנו (רשב"ם; טור). מכר פורת, מכר דבורים. מכר שובך, מכר יונים – שיעיק הכוורת הם הדבורים ועיקר השובך הם היונים. הלוקח פרות שובך מחברו – שקנה את הגוזלות שיוולדו כל השנה בשוכך. מפרים ברכה ראשונה – כלומר מניח הלוקח למוכר את הזוג הראשון של גוזלות שיוולדו לאחר המכירה, כדי שיהיו צוות להורים שלא יכרחו, שהרי שוככו לא מכר, ולכן מן הסתם גם בריכה ראשונה של שנה זו עיכב עם השוכך, שזהו קיומו של השוכך (רשב"ם). פרות פורת – הלוקח את הדבורים העתידות להיוולד כל השנה בכוורת, נוטל שלשה נחילין – מקבל הלוקח שלוש מחנות ראשונות של דבורים היוצאים מן הכוורת, ומכניסן לתוך כוורתו, ומפרסם – כלומר שמכאן ואילך נוטל הלוקח בסירוס, היינו לסירוגין: נחיל אחד הוא נוטל ונחיל אחד הוא מניח למוכר, כדי ליישב את הכוורת (גמרא; רמב"ם; ברטנורה); ויש מפרשים (בגמרא): ומסרם – המוכר את הדבורים, שלא יסיפו ללדת, כדי שיעסקו בעשיית דבש. הרמב"ם נותב: המוכר פירות שוכך ופירות כוורת לחברו – קנה, ואין זה מוכר דבר שלא בא לעולם. לפי שאינו מוכר יונים שיוולדו או דבש שיבוא לכוורת, אלא הוא מוכר

– קנה קרקע הגדילו – ישפה. והעולה מן הגזע ומן השרשין – שלו. ואם מתו – יש לו קרקע. ה המוכר ראש בהמה גסה – לא מכר את הרגלים; מכר את הראש. מכר את הקנה – לא מכר את הכבד; מכר את הכבד – לא מכר את הראש – מכר את הרגלים; מכר את הקנה – לא מכר את הכבד; מכר את הקנה – לא מכר את הקנה.

ו ארבע מדות פמוכרין: מכר לו חטים יפות ונמצאו רעות – הלוקח יכול לחזור בו; רעות ונמצאו יפות – המוכר יכול לחזור בו; רעות ונמצאו רעות, יפות ונמצאו יפות – אין אחד מהם יכול לחזור בו; שחמתית ונמצאת לבנה, לבנה ונמצאת שחמתית, עצים של זית ונמצאו של שקמה, של שקמה ונמצאו של זית, זין ונמצא חמין, חמין ונמצא זין – שניהם יכולין לחזור בהן.

פירוש ברטנורה

פני חמה: שרשין. כל שהן למטה מן הארץ: שלו. של בעל האילן. ולא שניחנו שם ויגדל, דחיישנין שמא תגביה הקרקע עד שתכסה האילן היוצא מן הגזע מקצתו בקרקע ויראו כשלשה אילנות, ויאמר לו הלוקח שלשה אילנות מכרת לי ויש לי קרקע, אלא יקוץ אותו וישרפנו: ואם מתו. שיבש האילן: אין לו קרקע. שיוכל ליטע אחר במקומו: קנה קרקע. דחשיבי שדה האילן. וקנה בקרקע שיש בין אילן לאילן, ותחתיהן הוציח להן כמלא אורה וסל, כדי שיכול לעמוד מלמט הפירות עם הסל שלו. והני מילי, כשיש בין אילן לאילן לא פחות מארבע אמות ולא יותר על שש עשרה אמה, או קנה בקרקע שבין אילן לאילן ותחתיהן הוציח להן כדאמרן. אבל אם יש בין אילן לאילן פחות מארבע אמות או יותר משש עשרה אמה, לא קנה קרקע:

ה לא מכר את הרגלים. כתוספתא תניא, כמה דברים אמורים במקום שלא נהגו, אבל במקום שנהגו הכל כמנהג המדינה: מכר את הקנה. את הריאה. ונקראת על שם הקנה שלה:

ו ד' מדות. דינים חלוקים זה מזה: מכר לו חטים יפות. התנה עמו שיתן לו חמין יפות ונמצאו רעות, הוי כאונאה, ולכך יכול לחזור בו מי שנתאנה בלכר, שהוא לוקח, אבל מוכר אינו יכול לחזור בו ואפילו הוקרו החמין הרבה: אין אחד מהן יכול לחזור בו. ואפילו הוקרו או הולו. ולא מצי לוקח למימר אני ליפות נתכוונתי והאי דאמינא רעות משום דרע יאמר הקנה. וכן איפכא לא מצי מוכר למימר אני לרעות נתכוונתי והאי דאמינא יפות דדרך המוכר לומר לרע טוב: שחמתית. אדומה. וכל חום (בראשית ל) מתרגמין שחום: ונמצאת לבנה. ואיכא דניחא ליה בהאי ואיכא דניחא ליה בהאי. וכל כהאי גוונא

משניות מבוארות – קהתי

אַרְבַּע מְדוֹת בְּמוֹכְרִין – כלומר ארבעה דינים חלוקים במכירה: **מְכַר לֹו** – אדם לחברו, **חֲטִיטִים יְפוֹת** – שאמר לו המוכר: חטטים יפות אני מוכר לך, **וְנִמְצְאוּ רְעוֹת** – שנתן לו חטטים גרועות, **הַלּוֹקֵחַ יְכוֹל לְחַזֵּר בּוֹ** – הואיל והוא נתאנה; אבל המוכר, שלא נתאנה, אינו יכול לחזור בו, ואפילו הוקרו החטטים בינתיים. **רְעוֹת** – מכר לו חטטים רעות, **וְנִמְצְאוּ יְפוֹת** – כגון שהטעה הלוקח את המוכר ואמר לו: החטטים שלך רעות הן, ומתוך כך מכרן לו, ואחר כך התברר שהחטטים יפות הן (ינימוקי יוסף). **הַמוֹכֵר יְכוֹל לְחַזֵּר בּוֹ** – שהרי נתאנה, אבל לא הלוקח, ואפילו הולו החטטים, **רְעוֹת וְנִמְצְאוּ רְעוֹת** – מכר לו חטטים ואמר לו שהן רעות, ואמנם נמצאו רעות, או **יְפוֹת וְנִמְצְאוּ יְפוֹת** – שאמר המוכר ללוקח שנתן לו חטטים יפות, ונמצאו יפות, **אִין אֶחָד מֵהֶם יְכוֹל לְחַזֵּר בּוֹ** – שאם הולו, ורוצה הלוקח לחזור בו, והוא בא וטוען: "אני לחטטים יפות התכוונתי, ומה שאמרתי לך, שהחטטים רעות, משום שכך דרכו של קונה לומר למוכר, שפירותיו רעים, כדי שימכרם לו בול", אין שומעים לו, ואינו יכול לחזור בו; וכן להיפך, אם הוקרו החטטים ורוצה המוכר לחזור בו, והוא טוען: "אני לחטטים רעות התכוונתי, ומה שאמרתי שהחטטים יפות, משום שכך דרכו של מוכר לשבח את סחורתו", אין שומעים לו ואינו יכול לחזור בו (רשב"ם; ברטנורה); ויש מפרשים: רעות ונמצאו רעות – שאמר המוכר ללוקח שהחטטים רעות ונמצאו רעות שברעות, או יפות ונמצאו יפות – שאמר לו שהחטטים יפות, ונמצאו יפות שביפות, אין אחד מהם יכול לחזור בו – שהרי רעות או יפות אמר לו, והכל בכלל "ינימוקי יוסף". והרמב"ם כותב: "רעות ונמצאו רעות, יפות ונמצאו יפות, אף על פי שאינן יפות שאין למעלה מהן ולא רעות שאין למטה מהן. והרי יש שם הונאת שתות, אין אחד מהם יכול לחזור בו. אלא קנה ומחזיר אונאה". **שְׁחֻמְתִּית** – מכר לו חטטים שחומות, **וְנִמְצְאוּ לְבָנָה** – שנתן לו חטטים לבנות, או שמכר לו **לְבָנָה וְנִמְצְאוּ שְׁחֻמְתִּית** – והרי מינים חלוקים הם, שכן השחמתית עושה קמח מרובה, והלבנה עושה קמח נאה אבל מעט; וכן המוכר לחברו **עֲצִים שֶׁל זֵית וְנִמְצְאוּ שֶׁל שְׁקָמָה**, או שמכר לו **עֲצִים שֶׁל שְׁקָמָה וְנִמְצְאוּ שֶׁל זֵית**, או המוכר לחברו **זֵין וְנִמְצְאוּ חֲמִין**, או שמכר לו **חֲמִין וְנִמְצְאוּ זֵין** – שיש ואדם צריך לחומץ ואינו רוצה ביין, ויש שנוה לו למכור זין ולא

שש עשרה אמה, שבכגון זה אינם נחשבים כמפורזים; אבל אם יש בין אילן לאילן פחות מארבע אמות או יותר משש עשרה אמה, לא קנה קרקע (ברייתא בגמרא). **וְהַגְדִּילוּ** – ענפי האילן, **וְשִׁפָּה** – רשאי בעל הקרקע לקרץ את הענפים שהתפשטו לתוך שדהו, שהואיל ומכר לו קרקע לצורך אילנותיו, לא נשתעבר לו אלא מה שראוי לגידול האילנות, אבל לא להתפשטותם של הענפים מחוץ לקרקעם של אילנותיו. **וְהַעוֹלָה מִן הַגֵּזַע וּמִן הַשְּׂרָשִׁין** – וכל מה שצומח מן האילנות, בין מן הגזע בין מן השרשים, **שָׁלוּ** – הרי זה של בעל האילנות, שהרי מקרקעו גדל, **וְאִם מֵתוֹ** – שייבשו האילנות, **יֵשׁ לוֹ קֶרְקַע** – ויכול הוא לחזור ולנטוע אילנות אחרים במקומם.

ב א ו ר מ ש נ ה

הַמוֹכֵר רֹאשׁ בְּהֵמָה גְּסָה, לֹא מְכַר אֶת הַרְגָלִים; מְכַר אֶת הַרְגָלִים, לֹא מְכַר אֶת הָרֹאשׁ – שכל אחד מהאברים הללו בבהמה גסה, היינו בבקר, חשוב ונמכר בפני עצמו; **מְכַר אֶת הַקֶּנֶה** – הגרגרת עם הריאה, **לֹא מְכַר אֶת הַכְּבֵד** – יש מפרשים, שהקנה היינו הריאה עם הלב (תוספות). **מְכַר אֶת הַכְּבֵד, לֹא מְכַר אֶת הַקֶּנֶה** – מהטעם שבארנו לעיל, שכל אחד מאלו נמכר בפני עצמו. **אֶבֶל בַּדְּקָה** – בבהמה דקה, היינו בצאן, **מְכַר אֶת הָרֹאשׁ, מְכַר אֶת הַרְגָלִים; מְכַר אֶת הַרְגָלִים, לֹא מְכַר אֶת הָרֹאשׁ** – שכן בבהמה דקה הקונה אבר חשוב מוסיפים לו אבר אחר שאינו חשוב, אבל לא להיפך; הלכך הקונה ראש, מוסיפים לו רגלים שאינן חשובות כל כך, אבל הקונה רגלים אין מוסיפים לו ראש, שאבר חשוב אינו טפל לאבר שאינו חשוב. וכן אם **מְכַר אֶת הַקֶּנֶה, מְכַר אֶת הַכְּבֵד** – שהכבד בבהמה דקה טפל לריאה, **מְכַר אֶת הַכְּבֵד, לֹא מְכַר אֶת הַקֶּנֶה** – מהטעם שבארנו לעיל, שאין מוסיפים אבר חשוב למי שקונה אבר שאינו חשוב. בגמרא מובאת ברייתא, שכל הדינים הללו נאמרו במקום שאין שם מנהג ידוע בדברים אלו, אבל במקום שיש מנהג ידוע, הכל כמנהג המדינה (עיי' תוספות יום טוב).

ב א ו ר מ ש נ ה

משנתנו דנה במקום שיש בו אונאה או טעות, מתי יכולים הצדדים לחזור בהם ומתי אינם יכולים לחזור בהם.

ז המוכר פרות לחברו, מִשְׁךְ וְלֹא מִדְּד – קָנָה; מִדְּד וְלֹא מִשְׁךְ – לֹא קָנָה. אִם הָיָה פָּקֵחַ – שׁוֹכֵר אֶת מְקוֹמוֹ. הַלּוֹקֵחַ פֶּשְׁתָּן מִחֶבְרוֹ – הָרִי זֶה לֹא קָנָה, עַד שְׁיִטְלַמְלֵנוּ מִמְּקוֹם לְמָקוֹם; וְאִם הָיָה בְּמַחְבֵּר לְקָרְקַע וְתִלְשׁ כָּל שָׁהוּא – קָנָה.

ח המוכר יין וְשֵׁמֶן לְחֶבְרוֹ וְהוֹקְרוֹ אוֹ שֶׁהוֹזְלוּ, אִם עַד שְׁלֹא נִתְמַלְּאֵת הַמְּדָה – לְמוֹכֵר; מִשְׁנַתְּמַלְּאֵת הַמְּדָה

פירוש ברטנורא

הוי מקח טעות לשניהם ושניהם יכולים לחזור. דאילו ביפות ונמצאו רעות כולו עלמא ניהא להו ביפות: יין ונמצא חומין. איכא דניחא ליה בחמרא ואיכא דניחא ליה בחלא:

ז מִשְׁךְ. מרשות הרבים בסממא או בחצר של שניהם, קנה. אבל משיכה ברשות הרבים לא מהניא: אע"פ שלא מדד. וכגון שפסק לו מתחלה הרמים בכך וכך יתן לו המדה. אבל לא פסק לו הרמים, אפי' מדד ומשך לא קנה, דלא סמכא דעתיהו, שהמוכר יכול להעלות הרמים כמו שרוצה, והקונה אומר איני קונה אלא כזו: מדד. המוכר ללוקח ברשות הרבים, אפילו בכליו של לוקח, לא קנה, שאין כליו של אדם קונים לו ברשות הרבים. ואם לוקח עצמו מדד, אפילו ברשות הרבים קנה בהגבהה: אם היה פקח. הלוקח: שוכר את מקומו. אם הוא ברשות בעלים. ומקומו קונה לו. ובמשאות גדולות איירי דאין דרכן להגביה, לכך קני במשיכה: עד שיטלטלנו. היינו הגבהה. ואורחא דמלחא נקט, דדרך מגביה לטלטל ממקום למקום: ואם היה מחובר לקרקע. בנמרא מוקף לה כגון שאמר לו מוכר ללוקח לך ויפה לי קרקע כל שהוא וקני כל מה שעליה, דכיון ששכרו לעשות מלאכה בקרקע שלו ועשה בו מלאכה כל שהוא, קנה שכירותו, וקנה נמי אותו דבר שרוצה להקנות לו עם השכירות, לפיכך אם תלש כל שהוא קנה:

ח עַד שְׁלֹא נִתְמַלְּאֵת הַמְּדָה לְמוֹכֵר. במידה שאינה של שניהם מיורי, והמשאיל השאילה לשניהם, והרי היא שאולה למוכר עד שימלאנה, ומשם ואילך

משניות מבוארות – קהתי

חומין, וכן בשאר הדברים, וכל כיוצא בזה, שְׁנֵיהֶם יְכוּלִין לְחַזֵּר פְּהֵן – לפי שיש כאן מקח טעות לשניהם, שאין זה המין שאמר למכור לו, ויש שהלוקח מעוניין דווקא במין זה שרצה לקנות, ויש שהמוכר נותן לו למכור דווקא מין זה שרצה למכור לו.

ב א ו ר מ ש נ ה ז

משנתנו עוסקת בדיני קנין מיטלטלים; וכבר בארנו (קידושין א, ד), שמיטלטלים נקנים בשלוש דרכים: א. בהגבהה; ב. במשיכה; ג. במסירה. שלוש דרכים אלו שונות הן זו מזו, שכן כל דבר שדרכו בהגבהה אינו קנה אלא בהגבהה, ברם, דברים שאין ההגבהה נוחה בהם נקנים הם במשיכה, ויש דברים שאף המשיכה אינה נוחה בהם, כגון ספינה ותיבה גדולה, אלו נקנים במסירה. כן נבדלות הן שלוש דרכים אלו לגבי מקום הקנין: ההגבהה קונה בכל מקום, ואף ברשות המוכר; המשיכה אינה קונה אלא בסימטה, היינו זווית של רשות הרבים, ובחצר של שניהם; המסירה אינה קונה אלא ברשות הרבים ובחצר שאינה של שניהם. ברם, כל אחת מדרכי הקנין הללו אינה מועילה אלא לאחר שהמוכר והלוקח פסקו ביניהם את הדמים; שכל זמן שלא פסקו הדמים, אינם סומכים על אותה הקנייה. ויש סוברים, שאם השער של הדבר הנמכר ידוע וקבוע, הרי הקנין מועיל כמו לאחר פסיקת הדמים.

המוכר פרות לחברו – ופסקו את דמיהם, או כגון שקצוב שער הפירות, כך וכן קבים בדינר, כמו שבארנו לעיל, מִשְׁךְ – הלוקח את הפירות, וכגון שהיו מונחים בסימטה או בחצר של שניהם, וְלֹא מִדְּד – אף על פי שעדיין לא מדד אותם, קָנָה – את הפירות במשיכה, וכגון שלקח מטען של פירות בשקים גדולים, שאין ההגבהה נוחה בהם, הלכך קונה אותם במשיכה. מִדְּד וְלֹא מִשְׁךְ – מדד המוכר את הפירות ללוקח, ולא משכס הלוקח, לֹא קָנָה – אותם; ברם, אם מדד הלוקח, קנה בהגבהה (דעת רוב המפרשים: אבל הראב"ד חולק עליהם: עיין בשיטה מקובצת). והוא הדין אם מדד המוכר לתוך כליו של לוקח, קנה, שכליו של לוקח בסימטה או בחצר של שניהם קונים לו, אלא שבמשנתנו מדובר שמדד המוכר על קרקע הסימטה או לתוך כליו שלו, הלכך לא קנה הלוקח את הפירות עד שימשכסם. ויש מפרשים משנתנו בפירות שהיו מונחים ברשות הרבים, ובאה המשנה ללמדנו, שאם משך הלוקח את הפירות לרשותו או לסימטה, אף על פי שעדיין לא מדד, קנה; אבל אם מדד אותם המוכר, אפילו לתוך כליו של לוקח, ולא משך הלוקח, לא קנה, שאין כליו של אדם קונים לו ברשות הרבים, כיון שאין לו רשות להניחם שם; ברם, אם לוקח עצמו מדד, אפילו ברשות הרבים, קנה בהגבהה (דמב"ט; ברטנורא; ועיין תוספות ובי עקיבא איגו). אִם הָיָה פָּקֵחַ – הלוקח, ורוצה לזכות בפירות שלא משכס כדי שלא יוכל המוכר לחזור בו, שׁוֹכֵר אֶת מְקוֹמוֹ – של הפירות, אם הם מונחים ברשות המוכר, ונמצא

מקום הפירות קונה לו בתורת חצרו. הַלּוֹקֵחַ פֶּשְׁתָּן מִחֶבְרוֹ – שאפשר להגביהו, הָרִי זֶה לֹא קָנָה, עַד שְׁיִטְלַמְלֵנוּ מִמְּקוֹם לְמָקוֹם – כלומר עד שיגביהנו, כמו שבארנו הטעם בהקדמה למשנתנו, שדברים שדרכם בהגבהה אינם נקנים אלא בהגבהה, ולא במשיכה; ומה שנקטה המשנה "עד שיטלטלנו ממוקום למקום" לא דווקא, אלא שדרך המגביהים שאינם מחזירים את החפץ הנקנה למקומו כי אם מיטלטלים אותו למקום אחר, כגון לרשותם, או למקום מיוחד באותה רשות עצמה. וְאִם הָיָה – הפשתן – בְּמַחְבֵּר לְקָרְקַע וְתִלְשׁ כָּל שָׁהוּא, קָנָה – הלוקח את כל הפשתן. בגמרא מבואר, שמדובר במשנתנו כגון שאמר המוכר ללוקח: "לך יפה לך קרקע כל שהוא וקנה כל מה שעליה", כלומר החזק בקרקע על ידי יפוי, שהוא כעין נעל וגדר כל שהוא, ותהא שאולה לך להיות כחצרך לענין זה שתקנה מה שעליה (ותוספות). הלכך משתלש כל שהוא לשם יפוי הקרקע, קנה את הפשתן כולו. ויש מפרשים שכיון שתלש כל שהוא כדי ליפות את הקרקע קנה את הקרקע בחזקה, וקנה כל מה שעליה מתורת מחובר לקרקע, ואף על פי שלא הקנה לו את הקרקע אלא לשם קניית הפשתן, מכל מקום מועיל קנין זה, לפי שכל המחובר לקרקע הריהו כקרקע (דמב"ט; המאירי) ויש גורסים (בגמרא): יפה לי קרקע כל שהוא. ומפרשים שמדובר כאן בפשתן שנתייבש ועומד להיתלש, וכל העומד להיתלש כתלוש הוא, לפיכך משתלש כל שהוא, הרי בשכר יפוי ותיקן הקרקע קנה קרקע, ואגב הקרקע קנה את הפשתן שעליה (דמב"ט; מ"ג ד משנה; ברטנורא; ועיין תוספות יום טוב).

ב א ו ר מ ש נ ה ח

המוכר יין וְשֵׁמֶן לְחֶבְרוֹ וְהוֹקְרוֹ אוֹ שֶׁהוֹזְלוּ – לאחר שפסקו דמיהם, ורוצה המוכר או הלוקח לחזור בו: אִם עַד שְׁלֹא נִתְמַלְּאֵת הַמְּדָה – אם הוקרו או הוזלו קודם שנתמלאה המידה, היינו הכלי שמדד המוכר לתוכה את היין או השמן, לְמוֹכֵר – ברשות המוכר הוקרו או הוזלו; מִשְׁנַתְּמַלְּאֵת הַמְּדָה – אם הוקרו או הוזלו לאחר שנתמלאה המידה, לְלוֹקֵחַ – ברשות הלוקח הם, בנמרא מבואר, שאם המידה היא של המוכר, אפילו משנתמלאה, לא קנה הלוקח, שאין כליו של מוכר קונים לו, ואפילו ברשות הלוקח; ואם המידה היא של הלוקח, הרי אפילו קודם שנתמלאה, יש והלוקח קנה, כגון אם היו במידה סימנים (שנתות) לציון חציה, שלישא ורביעא, כיון שהגיע לסימן מן הסימנים קנה ראשון ראשון; לא נשנתה משנתנו אלא בכגון שהמידה אינה של שניהם אלא של אחד שהשאילה לשניהם, ובאה המשנה ללמדנו, שקודם שנתמלאה המידה, הרי היא שאולה

— לְלוֹקַח. וְאִם הָיָה סָרְסוּר בִּינְיָהוּן, נִשְׁבְּרָה הַחֲבִית — נִשְׁבְּרָה לְפָרְסוּר. וְחֵיב לְהַטִּיף לוֹ שְׁלֹשׁ טַפִּיִּין. הַרְפִּינָה וּמִצָּה — הָרִי הוּא שֶׁל מוֹכֵר. וְהַחֲנוּנִי אֵינוֹ חֵיב לְהַטִּיף שְׁלֹשׁ טַפִּיִּין; רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: עֶרֶב שֶׁפֶת עִם חֲשֻׁכָה — פְּטוּר.

מֵהַשּׁוֹלֵחַ אֶת בְּנוֹ אֶצֶל חֲנוּנִי וּפְנִדְיוֹן בִּירוֹ, וּמִדָּר לוֹ בְּאֶפְסָר שֶׁמֶן וְנִתֵּן לוֹ אֶת הָאֶפְסָר; שֶׁבֵר אֶת הַצְּלוּחִית וְאָבַד אֶת הָאֶפְסָר — הַחֲנוּנִי חֵיב. רַבִּי יְהוּדָה פּוֹטֵר, שֶׁעַל מִנְתַּן בֶּן שְׁלֹחֵהוּ. וּמוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי יְהוּדָה: בְּזִמְנֵי שֶׁהַצְּלוּחִית בִּיד הַתִּינוּק וּמִדָּר הַחֲנוּנִי לְתוֹכָהּ — הַחֲנוּנִי פְּטוּר.

י הַפִּיטוֹן מִקְנָהּ מִדּוֹתָיו אַחַת לְשָׁלִישִׁים יוֹם, וּבְעֵל הַבַּיִת — אַחַת לְשָׁנִים עֶשֶׂר חֲדָשׁ. רַבִּין שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל פִּירוּשׁ בִּרְטוּרָא

היא שאולה ללוקח, לפיכך עד שלא נתמלאה המדה שהכלי שאול למוכר, לא קנה לוקח, ומשנתמלאה המדה שהכלי שאול ללוקח, קנה לוקח, שקנו לו כליו. ובסמטא מיירי או ברשות הלוקח: היה סרסור ביניהם ונשברה החבית. והיתה החבית שלו: נשברה לפרסור. ולא אמרין שלוחו של לוקח הוא ונשברה ללוקח: וחייב להטיף לו שלש טפין. המוכר ללוקח. מן הנדבק בדופני המדה לאחר שעירה היין והשמן: הרכינה ומיצת. המה את המדה על צדה לאחר שעירה השמן והיין והטיף שלש טפין, ונתאסף מיצת המדה לשולי הכלי אל מקום אחד: הרי הוא של מוכר. שהרי נתייאש הלוקח ממנו: והחנוני אינו חייב להטיף שלש טפין. לפי שהוא טרוור, שמוכר כל שעה: ר' יהודה אומר. לא אמרו שחנוני פטור מלהטיף שלש טפין, אלא ערב שבת עם חשיכה. ואין הלכה כר' יהודה:

ט השולח בנו. קמן אצל החנוני ובידו פונדיון שהם שני איסרין, להביא לו באיסר שמן ואיסר אחד יתן לו, וכן עשה, ושבר התנוק את הצלוחית ונשפך השמן ואיבד את האיסר שנתן לו החנוני. חנוני חייב. בשמן ובצלוחית ובאיסר. דלא שלח האב את בנו הקטן אל החנוני אלא לאודועי ליה שהוא צריך לשמן, לא שישלח השמן על ידו. ובגמרא פריך, אמאי חייב החנוני על הצלוחית אברה מדעת היא. שהרי הוא עצמו שלחה ביד בנו. ומשני, כגון שנטלה חנוני למוד בה שמן לאחרים, הלכך נעשה גולן עליה וקמה ליה ברשותיה עד דמהדר לה למרה, ואע"ג דאחרתה לתינוק לא מפטר מינה: רבי יהודה פוטר שעל מנת בן שלחו. כי הוכי דלשרד ליה חנוני ביד בנו: שהוא פטור. מדמי צלוחית. ואין הלכה כרבי יהודה:

י הפיטון. סוחר שקונה הרבה ביחד וחוזר ומוכר לחנונים מעט מעט: מקנה מדותיו. בשביל היין והשמן שנקרש בתוכם והמדה מתמעטת: ובעל הבית.

משניות מבוארות — קהתי

והפונדיון מידי הקטן וישלח לו את השמן והעודף בידי שליח בר דעת, וכיון ששלח בידי הקטן שאינו בר דעת, הריהו חייב. ברם, בגמרא שואלים: מפני מה חייב המוכר לשלם בעד הצלוחית, והלא אבידה מדעת היא, שהרי האב עצמו שלח את הצלוחית בידי בנו הקטן? ומשיבים, שמדובר במשנתנו ככגון שנטל החנוני את הצלוחית מידי הקטן ומדד בה שמן לאחרים, והרי נעשה עליה שואל שלא מדעת, שדינו כגולן, הלכך נתחייב באונסיה עד שתחזור לבעליה. ואף על פי ששאלת הגמרא יש לשאלה אף ביחס לפונדיון, מכל מקום מבואר במפרשים שהואיל והפונדיון נשאר ביד החנוני, אינו פטור עד שיביאו לידו שווה פונדיון שמן ואיסר; ואילו היה החנוני מחזיר אותו פונדיון עצמו לתינוק, היה אמנם פטור (תוספות; ועיין 'נימוקי יוסף'). רבי יהודה פוטר — את החנוני, שעל מנת בן שלחו — שלח האב את בנו, שישלח החנוני בידו את השמן והאיסר; ואפילו השתמש בצלוחית למוד בה לאחרים, מכל מקום פטור עליה, שלדעת רבי יהודה אינו אלא כשואל, וכיון שהחזיר את הצלוחית למקום ששאלה משם, נפטר מאונסיה (גמרא). ואין הלכה כרבי יהודה. ומודים חכמים לרבי יהודה: בזמן שהצלוחית ביד התינוק — כלומר שלא נטלה למוד בה לאחרים, אף על פי שנטלה למוד לתינוק, ומדד החנוני לתוכה — ובדרכו לביתו שבר התינוק את הצלוחית, החנוני פטור — עליה, שהואיל והאב עצמו נתן את הצלוחית בידי הקטן, הרי האחריות עליו ואבידה מדעת היא, כמו שבארנו לעיל. ברם, על השמן והאיסר חייב (רשב"ם).

ב א ו ר מ ש נ ה י

כתוב בתורה (ויקרא יט, לו): "מאזני צדק אבני צדק איתך צדק והיין צדק יהיה לך" — אבני צדק הן המשקלות ששוקלים כנגדן; איפה היא מידת היבש; והן זה מידת הלח (רש"י). מכאן, שמצוות עשה לצדק המאזניים והמשקלות והמידות יפה יפה, ולדקדק בחשבונן בשעת עשייתן (רשב"ם הל' גיבה ח, א). משנתנו באה ללמד, שהמוכר יין או שמן וכיוצא בזה, צריך לנקות את המידות פעם לזמן מסוים מן השירים הנדבקים בדפנותיהן ובשוליהן, לפי שעל ידי השירים הללו המידות מתמעטות. ויש בזה הבדל בין סוגי המוכרים, שכן שלושה סוגי מוכרים ישנם: א. בעל הבית, היינו המכנס תבואתו ומשדותיו ויינו מכרמיו ושמןו ומזיתו וכן כל שאר הדברים, ומשאייר מהם כדי סיפוק ביתו, ומוכר השאר לסיטונאים; ב. הסיטון, והוא הלוקח מבעל הבית ומוכר לקמענאים; ג. החנוני, והוא הקמענאי, המוכר לצרכנים קימעה קימעה.

למוכר, ומשנתמלאה המידה, הרי היא שאולה ללוקח, ומדובר כאן שמודד לו את היין או השמן בסימטה, או בחצר של שניהם, או ברשות לוקח, שדווקא בכגון זה כליו של לוקח קונים לו (רשב"ם הל' מכירה ד, ח). וְאִם הָיָה סָרְסוּר בִּינְיָהוּן — המודד ללקוחות בשכר שנותנים לו, נִשְׁבְּרָה הַחֲבִית — בשעת המדידה, וכגון שלא נשברה מחמת אונסים אלא משום שלא נזהר יפה במדידה, נִשְׁבְּרָה לְפָרְסוּר — וחייב הוא לשלם את ההפסד כדין שומר שכן (תוספות; המאירי). ויש מפרשים, שמדובר כאן בחבית של הסרסור שהשאלה למוכר וללוקח, ובאה המשנה להשמיענו, שאם הסרסור היה שם, אף על פי שהוא לא מדד, כל שנשברה החבית מחמת אונסים, נשברה לו, ואין המוכר והלוקח חייבים לשלם לו, שהרי שאלה בבעלים היא (הראב"ד) וְחֵיב לְהַטִּיף לוֹ שְׁלֹשׁ טַפִּיִּין — אגב הענין הקודם מוסיפה המשנה ללמדנו, שהמוכר יין ושמן לחברו חייב להטיף לו שלוש טיפות, כלומר לאחר שעירה המוכר את היין או את השמן לתוך כליו של הלוקח חייב הוא להשהות את המידה על הכלי עד שיטפטפו ממנה עוד שלוש טיפות, טיפה אחר טיפה, הַרְפִּינָה — היטה המוכר את המידה על צידה לאחר שהטיף ממנה שלוש טיפות. וּמִצָּה — את שיירי היין או השמן, כלומר שהניח את המידה על צידה עד שכונסו שיירי המשקים שבדפנות לשולי הכלי, הָרִי הוּא — המיצוי, שֶׁל מוֹכֵר — שכבר נתייאש הלוקח ממנו. וְהַחֲנוּנִי אֵינוֹ חֵיב לְהַטִּיף שְׁלֹשׁ טַפִּיִּין — מפני שהוא טרוור בלקוחותיו, ואין לו פנאי לעמוד בכל אחד עד שיטיף שלוש טיפות. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: עֶרֶב שֶׁפֶת עִם חֲשֻׁכָה, פְּטוּר — כלומר אף החנוני אינו פטור מלהטיף שלוש טיפות אלא בערב שבת עם חשכה, מפני שהשעה דוחקת, אבל בימות החול חייב (גמרא), ואין הלכה כרבי יהודה.

ב א ו ר מ ש נ ה ט

השולח את בנו — הקטן, אֶצֶל חֲנוּנִי — לקנות שמן באיסר, וּפְנִדְיוֹן בִּירוֹ — שהוא שני איסרים (1/48 בסלע) וּמִדָּר לוֹ — החנוני באֶפְסָר שֶׁמֶן וְנִתֵּן לוֹ אֶת הָאֶפְסָר — העודף, שֶׁבֵר — הבן, אֶת הַצְּלוּחִית — בדרכו מן החנות לביתו, ונשפך השמן, וְאָבַד אֶת הָאֶפְסָר — שנתן לו החנוני, הַחֲנוּנִי חֵיב — לשלם את הפונדיון ואת הצלוחית; ומבואר הטעם בגמרא, לפי שלא שלח האב את בנו אלא להודיעו שהוא צריך לשמן, ודעתו היתה שיקח החנוני את הצלוחית

אומר: חלוף הדברים. החנוני מקנח מדותיו פעמים בשבת, וממחה משקלותיו פעם אחת בשבת, ומקנח מאזנים על כל משקל ומשקל.

יא אומר רבן שמעון בן גמליאל: במה דברים אמורים? בלח. אבל ביבש אינו צריך. ותיב להכריע לו טפה. היה שוקל לו עין בעין – נותן לו גרומיו; אחד לעשרה בלח, ואחד לעשרים ביבש. מקום שנהגו למוד בדקה – לא ימוד בגסה, בגסה – לא ימוד בדקה; למחוק – לא יגדש, לגדש – לא ימחק.

פירוש ברטנורא

שאינו מוכר תדיר כסיתו, מקנח פעם אחת בשנה: פעמים בשבת. שהחנוני אינו חייב להטיף שלש טפין כמו שחייב הסימון ובעל הבית, ומשתייר בכלי ונדבק בו; וממחה. מקנח אבני משקלותיו ששוקל בהן דבר לח: על כל משקל ומשקל. כל פעם ששוקל מקנח: יא ותיב להכריע טפה. ממשקל ליטרא ואילך. אבל פחות מליטרא אין צריך הכרע טפה: היה שוקל עין בעין. כגון במקום שלא נהגו להכריע ומעמיד קנה המאזנים בשוה: נותן לו את גרומיו. הכרעותיו. לכל עשרה ליטרא מוסיף לו עשירית ליטרא, שהוא אחד למאה כשימכור בלח. וביבש מוסיף [חצי] עשירית ליטרא לכל עשרים ליטרא: למוד בדקה. במדה קמנה: לא ימוד בגסה. במדה גדולה. דהוי פסידא דלוקח, שאין נותן לו אלא הכרע אחד והיה צריך ליתן לו הכרעות רבות: למחוק. להסיר מה שעולה על שפת המדה: לא יגדש. ואף על פי שמוסיף לו בדמים: לא ימחק. ואף על פי שפחת לו מן הדמים:

משניות מבוארות – הקהתי

לקנח את המידות ואת המשקלות? בלח – במודד ובשוקל דברים לחים, כגון יין או שמן או בשר. אבל ביבש – במודד ובשוקל דברים יבשים כגון פירות, אינו צריך – לקנח, שלא נדבק מהם מאומה. ותיב להכריע לו טפה – שכף המאזניים שעליה הסחורה תרד ותהא נמוכה מחברתה טפה; ומבואר במפרשים: דיוקא ממשקל ליטרא ואילך, אבל פחות מליטרא אינו חייב בהכרע של טפה (דשב"ס; ברטנורא); ומדובר כאן במקום שנהגו להכריע (גמרא). הנה שוקל לו עין בעין – בדיוק, ששתי כפות המאזניים שוות, כגון במקום שלא נהגו להכריע, נותן לו גרומיו – הכרעותיו, היינו תוספת על המידה: אחד לעשרה בלח – בגמרא מבואר: אחד מעשרה לעשרה בלח, כלומר שמוסיף לו בדברים לחים עשירית ליטרא לכל עשר ליטראות. והיינו אחד ממאה (אחוז אחד). ואחד לעשרים ביבש – כלומר שבדברים יבשים מוסיף אחד מעשרים בליטרא לכל עשרים ליטראות, היינו אחד מארבע מאות (רבע אחוז). ויש מפרשים: אחד מעשרים בליטרא לכל עשר ליטראות ביבש, היינו אחד ממאתיים (רבע גרסום; המאירי). דין זה – נותן לו גרומיו – למדים בגמרא ממה שנאמר (דברים כה, טו): "אבן שלמה וצדק יהיה לך", שהואיל ותיבת "צדק" מיותרת היא, דורשים ממנה: צדק משלך ותן לו. כלומר אף על פי ששקלת משקל שלם, מכל מקום תוסיף לו על המשקל משלך. מקום שנהגו למוד בדקה – במידה קטנה, כגון קב, לא ימוד בגסה – במידה גדולה, כגון סאה, שיש כאן הפסד ללוקח, שנותן לו הכרע אחד לכל הסאה כמו בקב. וכן מקום שנהגו למוד בגסה, לא ימוד בדקה – שיש הפסד למוכר. למחוק – מקום שנהגו למחוק את פי המידה, היינו להסיר מעליה את הגודש, לא יגדש – ואפילו הלוקח מוסיף לו דמים בעד הגודש; וכן מקום שנהגו לגדש, לא ימחק – ואפילו פוחת לו דמים, אלא מודד כמנהג המדינה, לפי שבכל שינוי כזה יש חשש שמא יבואו לידי רמאות ואונאה.

הסיטון – המוכר לחנוניים, כמו שבארנו לעיל, מקנח מדותיו – היינו המידות שמודד בהן דברים לחים, כגון יין או שמן וכיוצא בהם, כמבואר במשנה הבאה, אחת לשלשים יום – שמפני השיירים הנקשרים ונדבקים בדפנות כלי המידה ובשוליו, המידה מתמעטת; ובעל הבית – המוכר לסיטון, ואינו משתמש במידותיו אלא לעתים רחוקות, אחת לשנים עשר חדש – מקנח את מידותיו פעם אחת בשנה; רבן שמעון בן גמליאל אומר: חלוף הדברים – הסיטון מקנח מידותיו אחת לשנים עשר חדש, שהואיל והוא מוכר תדיר, אין המשקה נקשר בדפנות המידה, אבל בעל הבית מקנח את שלושים יום, שהואיל ואינו מוכר תדיר, שירי המשקה נקשרים ומתייבשים בתוך המידה (דשב"ס). ויש מבארים טעמו של רבן שמעון בן גמליאל, לפי שבעל הבית מוכר לאחד ואונאתו מרובה, אבל הסיטון מוכר לכמה חנוניים והאונאה מתפזרת, וכיון שאף הם מרוויחים בקנינים לא חשו לאונאה זו (המאירי). ומכל מקום הלכה כנחמא קמא (רמב"ם הל' גניבה ה, יח). החנוני מקנח מדותיו פעמים בשבת – בשבוע, שהואיל ואינו חייב להשהות את המידה על כליו של הלוקח עד שיטפטפו ממנה שלוש טיפות אחרונות, כמו ששינונו לעיל (משנה ח), לפיכך נקשר ונדבק הרבה בדופני המידה; ואפילו רבן שמעון בן גמליאל מודה בזה (דשב"ס). ויש מבארים הטעם, לפי שהחנוני מוכר תדיר יותר מן הסיטון ומבעל הבית, ואין זו אלא דעת תנא קמא (הושב"ס בשם רבותיו), וממחה – החנוני, היינו מקנח וממחה, משקלותיו – ששוקל בהן דבר לח, פעם אחת בשבת – פעם בשבוע, ומקנח מאזנים על כל משקל ומשקל – בכל פעם ששוקל בהם, שהואיל ויש להם בית קיבול, נדבק בהם הרבה (דשב"ס; המאירי: "תפארת ישראל"); והרמב"ם כותב, כדי שלא יחלידו (הל' גניבה ח, יח).

באור משנה יא

אמר רבן שמעון בן גמליאל: במה דברים אמורים – שצריכים

המשך ביאור למ' עירובין ליום ראשון עמ' א

8 מִתְּרַתְּ בְּחֹרֶפֶה, שבית שחרב ואין בו עכשיו מחיצות כדין רשות
9 היחיד, ונשארה בו קורה שהיא רחבה ארבעה טפחים תחובה
10 מכותל לכותל, מותר לטלטל תחתיה, שאנו רואים את החוד של
11 עובי הקורה בשני צדיה כאילו הוא יורד עד הקרקע, ונמצא
12 המקום שתחת הקורה מוקף מחיצה (צירור ה). ורב נחמן אמר בשם
13 רבה בר אבהו,

1 מעורבים ואין הפסק המחיצה ניכר במים, והרי כשהמחיצה
2 למעלה מן המים סמוך למים, נמי – גם כן היא צריכה מים – הרי
3 המים מעורבים ואין הפסק המחיצה ניכר במים. אמר ליה – השיב
4 לו אביי, לא שמיע לך – וכי לא שמעת הא דתני – ברייתא זו ששנה
5 יעקב קרית'א, שצריך שישקע את ראשי הקנים התחתונים של
6 המחיצה במים, טפה.
7 מקשה הגמרא: ואלא, הא – דבר זה דאמר רב יהודה, קורה ארבעה

רש"י

ביאור עם "שפה ברורה – עוז והדר"

דף נב עמוד א. דביר. היא המחיצה לפני הדביר חלל בית קדשי הקדשים שהוא לפני מן המחיצה: קחשיב לדידית. למקום המחיצה לבד מן הששים: כותל אולם. כותל החיצון למטה רוחב היסוד והאסקופה ולמעלה מגובה כיפת הפתח עובי החומה שעולה עד ק' אמה לבד רוחב כיפת החלל שהיא י"א אמה לבד רוחב כיפת עובי החומה: והתא שש. יציע שאחורי בית הכפרת: היכי קאמר קרא. מי אמרינגן ה"ק ודביר בתוך הבית מחיצה עשה שמפסקת בתוך הבית: מפנימה הכין. ולפנים מאותה מחיצה הכין מקום חללה והזמינו לתת שם את הארון אלמא דביר גופיה לאו מקדושת פנים הוא: או דילמא ה"ק ודביר בתוך הבית מפנימה. דמקום הדביר גופיה משל פנים הוה ואותו הכין לתתו שם באותה כניסה את הארון:

דף נב עמוד א. מקשה הגמרא: מתקיה לה רבינא, מאי מעמא - מה הם צדדי הספק שביניהם לא ידעו חכמים להכריע, אילמא משום דכתוב (מלכים א' ו ב) 'והבית אשר בנה המלך שלמה לה' ששים אמה ארבו ועשרים רחבו ושלשים אמה קומתו, מוכח מהפסוק שאורכו הכולל של הבית היה ששים אמה, וכתוב (שם ו יז) 'וארבעים באמה תיה הבית הוא החיכל לפני, שארבעים אמה מתוך הששים אמה אורך היה החיכל, וכתוב (שם ו כ) 'ולפני הדביר עשרים אמה ארך ועשרים אמה רחב ועשרים אמה קומתו' - לפנים מן הדביר שהוא המחיצה שהבדילה בין החיכל לקודש הקדשים [והיא הנקראת בלשון חכמים אמה טרקסין] היה חלל של עשרים אמה אורך על עשרים אמה רוחב בגובה עשרים אמה, ועשרים אמה אלו הנותרים מן הששים אמה, היו קודש הקדשים. ולא ידעין על מקום האמה מרקסין היכן היה, אי מהני עשרים - אם הוא נכלל בעשרים אמה שלפני הדביר שהם קודש הקדשים, ואם כן היה חלל קודש הקדשים תשע עשרה אמה בלבד, ואי מהני ארבעים - או שמא הוא נכלל בארבעים האמה של החיכל, ונמצא שחלל החיכל היה רק שלשים ותשע אמות. אומר רבינא שאין מקום לספק זה, שכן ודילמא מקום האמה טרקסין, לא מהני עשרין - אינו בכלל העשרים אמה של קודש הקדשים, ולא מהני ארבעין - ולא בכלל הארבעים אמה של החיכל הוא, ונתללא קא חשיב - ומה שהפסוק מחשב את אורך הבית לששים אמה, הוא רק מדות החלל של בית המקדש שהיו ששים אמה, אבל מדות הבותלים שבבית המקדש לא קא חשיב - אין הם נחשבים בחשבון הששים אמה, ולכן אף שכתוב בפסוק שהיה אורך הבית ששים אמה, אין הכותל בכלל זה, ואין להסתפק אם הוא החיכל או בקודש הקדשים, שהרי אין הוא חלק לא מן החיכל ולא מקודש הקדשים.

רבינא מביא ראיה לדבריו: תרע שאין האמה של הטרקסין נחשבת בחשבון של הששים אמה, שכן אנו מוצאים דבל היבא דקא חשיב בותלים - שבכל מקום כשהתנא מחשב את מדות כותלי בית המקדש, חשיב ליה לדידיה - הרי הוא מחשב אף את האמה של כותל זה. דיתנן במשנה (מדות פ"ד מ"ו ז), תחיכל - הבנין הכולל של הבית היה מאה אמה אורך על מאה אמה רוחב ברום - בגובה מאה אמה [כולל העליות שעליו]. ומפרשת המשנה כיצד הגיעו מדות האורך למאה אמה, עובי בותל האולם מצד מזרח היה חמש אמות, והחלל שממזרח למערב בתוך האולם היה אחת עשרה אמות. עובי בותל החיכל שהפריד בין האולם להיכל היה שש אמות, וארבו של החיכל היה ארבעים אמה, ואמה מרקסין - בין החיכל לקודש הקדשים, ועשרים אמה לארכו של בית קדשי הקדשים, עובי בותל המערבי של החיכל שמאחורי בית קודש הקדשים היה שש אמות, והתא - לשכה שהיתה מאחורי בית קדשי הקדשים היתה שש אמות ממזרח למערב, וכותל התא החיצוני היה עובי חמש אמות. נמצא שאורכו הכולל של הבית הוא מאה אמה. הרי לנו שהתנא מחשיב את האמה טרקסין שבין החיכל לקדש הקדשים בנפרד, ואינו כוללו בחשבון הארבעים אמה של החיכל ולא בחשבון העשרים אמה של קדש הקדשים, ועל כרחך שאינו לא בכלל החיכל ולא בכלל קדש הקדשים, ואם כן מה הם צדדי הספק של חכמים.

מבארת הגמרא: אלא ספיקם של החכמים היה בענין קדושתיה - הקדושה של אותה אמה, אי בלפנים - אם כקדושת קודש הקדשים, אי בלחזן - או כקדושת החיכל. ובאמת לא היה מקום הכותל בכלל המדות של החיכל וקודש הקדשים, אלא נחשב בפני עצמו, ומכל מקום כיון שקדושת אמה זו היא בודאי כאחת משתי אלו, או החיכל או קודש הקדשים, נסתפקו חכמים מה דין אמה זו, אם קדושת קודש הקדשים עליה, או קדושת החיכל עליה.

והיינו - וספק זה הוא כמו דאמר רבי יוחנן, בעי יוסף איש הוצל, נאמר בפסוק המתאר את בית המקדש (מלכים א' ו יט) 'ודביר [הוא המחיצה שמכונה אמה טרקסין] בתוך הבית מפנימה הכין לתתן [לתת] שם את ארון ברית ה', איבעיא להו, היכי קאמר קרא - מהו פירוש הכתוב, אפשר לפרש 'ודביר בתוך הבית' שעשה בתוך החיכל מחיצה כדי להפריד בין החיכל לקודש הקדשים, ומפנימה - למחיצה הכין לתתן שם' - לתת שם את ארון ברית ה', ואם כן לדביר עצמו אין קדושת קודש הקדשים, ורק לפנים ממנו יש קדושת קודש הקדשים. או דילמא הכי קאמר - נפרש כוונת הפסוק כך, 'ודביר עשה בתוך הבית מפנימה' שהדביר אף הוא בכלל הפנים, דהיינו קודש הקדשים. ולפי זה 'פנימה' הוא המשך למה שנאמר קודם לכן, שהדביר הוא פנימה, וגם הדביר הרי הוא בחלק הפנימי שאת חלק זה הכין שלמה לתת שם את ארון ברית ה'. נמצא שמה שאמר רבי נתן שנסתפקו בבית שני איזה דין יש לאמה, נסתפק בו יוסף איש הוצל.

עירובין דף פו עמוד א תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום ראשון)

57 אתה להיכנס לביתו, אבל אם נָבַח בָּךְ גּוֹרְיָתָא – כלבה נקבה,
58 כלומר, שיש לכלתך מריבה עמך, פּוּק – צא מבית בנך.

משנה

59 כל החצירות רשות אחת הן, שכלים ששבתו בחצר אחת, מותר
60 להוציאם לחצר אחרת, גם אם לא עירבו שתי החצירות, אבל
61 כלים ששבתו בתוך הבית, אסור להוציאם לחצר אחרת שלא
62 עירבה עם החצר ששבת בה הכלי. והמשנה דנה בבור שעומד
63 בשתי חצירות, אם מותר למלאות ממנו מים בכלי ששבת בבית.
64 בור מים שביין שתי חצירות, וחציו בחצר זו וחציו בחצר זו וציוור
65 א, ולא עירבו שתי החצירות יחד, אין מְמַלְאִין מִמֶּנּוּ בַשֶּׁבֶת, לפי
66 שהבור הוא רשות משותפת לשתי החצירות, והוא מכניס מרשות
67 של שניהם לרשותו, אֵלָּא אם כן עָשׂוּ לוֹ – ולבורן מְחִיצָה גְבוּלָה
68 עֲשָׂה טְפָחִים, שהיא מחלקת את הבור בין שתי החצירות, וכל
69 אחד מבני החצר ממלא מחצי הבור שברשותו. ומחיצה זו, אפשר
70 לעשות בין מְלַמְּטָה בבור, ובין מְתוּךְ אוּגִנוּ
71 – כחלל הבור. אבל מחיצה שמעל הבור אינה מועלת. רבן שמעון
72 כן מְלַמְּטָה אוֹמֵר, נחלקו בית שמאי ובית הלל, היכן צריך לעשות
73 מחיצה זו, שביית אומרים, צריך להניח את המחיצה דווקא
74 מְלַמְּטָה בבור, ובית הלל אומרים, שאפשר להניחה אף מְלַמְּעָה.
75 רבי יהודה חולק וטובר שאין צריך כלל מחיצה בבור: אִמְרַי רְבִי
76 יְהוֹדָה, לא תהא מְחִיצָה הנעשית בתוך הבור, גְּדוּלָה – ומועילה
77 יותר מן הַפּוֹתֵל שְׁבִינִיָּהִם – שבין שתי החצירות, שהוא עובר גם
78 על הבור, ואף מחיצה העוברת מעל הבור מתרת.
79

גמרא

80 הגמרא מבארת מה הם 'למטה' ולמעלה' שנאמרו במשנה: אִמְרַי
81 רַב הוּנָא, מה שאמרו בית שמאי שצריך להניח את המחיצה
82 לְמַטָּה, היינו לְמַטָּה מִמֶּשׁ, שצריך להניחה בתוך הבור עד סמוך
83 למים וציוור בו, אמנם אין צריך שתיגע המחיצה במים, ומה שאמרו
84 בית הלל שאפשר להניח את המחיצה לְמַעְלָה, היינו לְמַעְלָה מִמֶּשׁ,
85 אפילו גבוה הרבה מעל המים, שאם רוצה יכול להניחה סמוך
86 לשפת הבור וציוור ג, וְהָאֵין בָּבוֹר, כלומר, שאף לבית הלל שיכול
87 להניחה סמוך לשפת הבור, מכל מקום צריכה היא להיות בתוך
88 חלל הבור. וְרַב יְהוֹדָה אָמַר, לְמַטָּה, היינו לְמַטָּה מִן הַמִּים – מתחת
89 למים, שצריך לעשות מחיצה עשרה טפחים תחובה בקרקעית
90 הבור וציוור ד, וְלַמְּעָלָה, היינו לְמַעְלָה מִן הַמִּים – מעל המים סמוך
91 למים וציוור ב, אבל מחיצה הרחוקה מהמים, אף בית הלל מודים
92 שאינה מועלת.
93

94 הגמרא מבארת את דעת רב יהודה: אִמְרַי לִיָּהּ – ושלן רַב רַב
95 חַנַּן לְאַבְיִי, הָא – דבר זה דִּמְרַי רַב יְהוֹדָה, שְׁלַמְּטָה שנאמר במשנה,
96 היינו לְמַטָּה מִן הַמִּים, בקרקעית הבור, קשה הוא, דִּמְרַי שָׁנָא לְמַטָּה
97 מִמֶּשׁ דִּלָּא – שבמה שונה מחיצה הנתונה בגובה סמוך למים,
98 שאמר רב יהודה שלדעת בית שמאי אינה מועלת, משום דְּעַרְיִבִי
99 מֵיָא – שהמים מעורבים מתחת למחיצה, ואין הפסק המחיצה ניכר
100 במים, ולכן אף שיש מחיצה אסור למלאות משם, והרי
101 כשהמחיצה לְמַטָּה מִן הַמִּים, בקרקעית הבור, נְמִי – גם כן הָא עַרְיִבִי
102 מֵיָא – הרי המים מעורבים מעל המחיצה ואין המחיצה ניכרת שם,
103 שהמים מכסים אותה. אִמְרַי לִיָּהּ – השיב לו אביי, לָא שְׂמִיעַ לָךְ –
104 וכי לא שמעת הָא – דבר זה דִּמְרַי רַב יְהוֹדָה אִמְרַי – ובשם רַב רַב,
105 וְיִמְנוּ בָּהּ – ויש אומרים שאמר כן משום – בשם רַב חִיָּיא, שְׁצַרְיָךְ
106 שְׂרִיאָן רָאשֵׁן שְׁל הַקָּנִים העליונים שמהם עשויה המחיצה, לְמַעְלָה
107 מִן הַמִּים, טָפַח.

108 ותו – עוד הקשה רבה בר רב חנן לאביי, הָא – דבר זה דִּמְרַי רַב
109 יְהוֹדָה, שְׁלַמְּטָה שנאמר במשנה, היינו לְמַעְלָה מִן הַמִּים סמוך
110 למים, גם כן קשה, דִּמְרַי שָׁנָא לְמַעְלָה מִמֶּשׁ דִּלָּא – שבמה שונה
111 מחיצה הנתונה בחלל הבור רחוק מהמים שאמר רב יהודה שאף
112 לדעת בית הלל אינה מועלת, משום דְּעַרְיִבִי מֵיָא – שהמים

המשך בעמוד קו

1 פְּנּוּ מְקוֹם לְכָן מְאֵתִים מְנַה, כלומר מקום חשוב יותר, שסבר רבי
2 שהוא עשיר גדול יותר מבן בונייס. אִמְרַי לְפִנּוּ – לפני רבי רבי
3 יִשְׁמַעְיָאל בְּרָבִי יוֹסֵי, רְבִי, אִבּוֹי שְׁל זֶה – של בן בונייס, שהוא בונייס
4 יֵשׁ לוֹ אֲלֶף סְפִינּוֹת בָּיָם, וְכִנְיָדָן אֲלֶף עֲצֵרוֹת כְּיִבְשָׁה, שעשיר גדול
5 הוא מאוד. אִמְרַי לוֹ רְבִי, לְכִשְׁתַּנְעִי אֶצְל אִבּוֹי אִמּוֹר לוֹ, אַל תִּשְׁגְּרוּהוּ
6 – וּשְׁלַחְתוּהוּ כְּכֹלִים – ובבגדים – הָלְלוּ לְפָנָי, שאינו נראה בהם עשיר
7 כל כך. אומרת הגמרא: רָבִי הִיָּה מְכַבְּד עֲשֵׁרִים, וכן רַבִּי צְנוּקָא הִיָּה
8 מְכַבְּד עֲשֵׁרִים, שיש לכבדם על מה שהם עושים צדקה לעניים,
9 כְּדָרֶשׁ – כמו שדרש רַבָּא בְר מְרִי, מה שנאמר (ההלים סא ח) יִשְׁבּוּ
10 עוֹלָם לְפָנַי אֱלֹהִים חַסֵּד וְאַמֶּת מִן יִצְחָרְהוּ, אִימְרַי וְשֵׁב עוֹלָם לְפָנַי
11 אֱלֹהִים – מתי מתקיים העולם, בְּזָמַן שְׁחֶסֶד וְאַמֶּת מִן – שיש בו
12 עשירים שגומלים חסד ומזמנים מזונות לעניים, והם יִצְרְרוּהוּ –
13 שומרים על העולם.

14 הגמרא חוזרת לבאר מהי תפיסת יד, ומבארת באופן אחר: רַבָּה בְר
15 בְר תָּנָה אִמְרַי, אפילו אם אין לבעל הבית שם אלא דבר שאינו
16 חשוב, כְּגוֹן יְתֵד שְׁל מְחַרְשָׁה – וְכִלֵּי העשוי כסכין שבו עושים את
17 החריץ של התלם בחרישה, הרי זו תפיסת יד, ואינו אוסר עליו.
18 הגמרא מביאה הלכה נוספת בענין תפיסת יד: אִמְרַי רַב נַחֲמָן, תָּנָא
19 דְּבֵי שְׂמוּאֵל – בבית מדרשו של שמואל שנו ברייתא זו, אם יש
20 לבעל הבית בבית השואל דְּבֵי תְּנִיָּטָל – שמוטר לטלטלו בְּשַׁבָּת,
21 אִמְרַי השואל על בעל הבית לטלטל בחצר, שאין זו תפיסת יד, כיון
22 שיכול השואל ליטלם ולהשליכם לחוץ, ואם יש לבעל הבית שם
23 דְּבֵי שְׂאִינּוּ נִיָּטָל – שאסור לטלטלו בְּשַׁבָּת, השואל אינו אוסר על
24 בעל הבית לטלטל בחצר, כיון שזו היא תפיסת יד. מביאה הגמרא
25 ברייתא כדברי רב נחמן: תָּנָא נְמִי הָכֵי – וכן שנינו בברייתא, אם
26 יֵשׁ לוֹ – לבעל הבית בבית השואל מְגַל – פירות שלא ניתלו מהם
27 תרומות ומעשרות, או שיש לו שם עֲשִׂישִׁית – חתיכה גדולה של
28 ברזל, וְכַל דְּבֵי שְׂאִינּוּ נִיָּטָל בַּשֶּׁבֶת, הרי זו תפיסת יד, ואינו אוסר –
29 ואין השואל אוסר על בעל הבית לטלטל. אבל אם יש לו שם רק
30 דבר הניתל בשבת, אין זו תפיסת יד.

משנה

31 המשנה דנה, במי שיש לו בית בחצר, ואינו דר שם בשבת, אם הוא
32 אוסר לטלטל בחצר: הַמְּנִיָּח את ביתו בערב שבת, וְהָלָךְ לְשֵׁבוֹת
33 – ולהיות בשבת כְּעֵיר אַחֲרָה, אַחַד – בין נְכָרִי וְאַחַד – ובין יִשְׂרָאֵל,
34 הֲרִי זֶה אוֹסֵר על שאר בני החצר לטלטל בחצר, דְּבָרֵי רַבִּי מָאֵר,
35 שטובר שאף דירה שאין בעליה נמצאים בה, נחשבת דירה
36 ואוסרת את שאר בני החצר מחמת חלקה בחצר. רַבִּי יְהוֹדָה אָמַר,
37 אִינּוּ אוֹסֵר, שדירה שאין דרים בה אינה נחשבת דירה שיהיה לה
38 חלק בחצר. רַבִּי יוֹסֵי אָמַר, נְכָרִי שהניח את ביתו והלך לעיר
39 אחרת, אוֹסֵר על שאר בני החצר לטלטל בחצר, שאף שדירה
40 שאין דרים בה אינה נחשבת דירה, יש לחוש שמא יבוא בשבת,
41 אבל יִשְׂרָאֵל שהלך לעיר אחרת, אינו אוֹסֵר על שאר בני החצר,
42 שְׂאִין דְּרָדִי יִשְׂרָאֵל לְכֹא בְּשַׁבָּת, כיון שהוא נמצא חוץ לתחום. רַבִּי
43 שְׂמַעוֹן אָמַר, אִפִּילוּ הֵנִיחַ בֵּיתוֹ וְהָלַךְ לְשֵׁבוֹת אֶצְל בֵּיתוֹ בְּאֲזוּתָה הַעִיר,
44 שיכול הוא לבוא בשבת, אִינּוּ אוֹסֵר, שְׂבָבֶךְ הַסִּיעַ מִלְּבָ – שמסתמא
45 היה בדעתו להיות שם כל השבת, והסיח את דעתו מביתו, וכיון
46 שדעתו היתה שלא לחזור, אין לנו לחשוש שיחזור.

גמרא

47 הגמרא פוסקת את ההלכה במחלוקת זו: אִמְרַי רַב, הֲלָכָה כְּרַבִּי
48 שְׂמַעוֹן, שאפילו אם הלך לשבות אצל בתו שבאותה העיר אינו
49 אוסר, וְאִין רַבִּי שמעון לא אמר שאינו אוסר, אלא דִּיקָא כַּשְׁחֶלֶךְ
50 לשבות אצל בָּתוּ, שאדם רגיל לדור אצל חתנו, אֲבָל אם הלך
51 לשבות אצל בָּנּוּ, לא אמר רבי שמעון שאינו אוסר, שההוא הלך לדור
52 אצל בנו, אינו מסיח דעתו מביתו, מחשש שתהיה לו מריבה עם
53 כלתו, ויצא מבית בנו, דִּמְרַי אִינְשֵׁי – שרגילים בני אדם לומר,
54 נָבַח בָּךְ בְּלָבָא – כלב זכר, כלומר, שחתנך מריב עמך, עוֹל – יכול

עירובין. פרק שמיני – כיצד משתתפין דף פו עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)" קט רש"י

1 פנו מקום לבן מאתים מנה – כלומר: מקום חשוב יותר, בין גדולים לפי כבוד עשרו.
2 אביו של זה – בנינו. בבליים הללו – בבגדים הללו, שאין נראה עשיר כל כך. אימתי
3 ישב עולם – בזמן שיש בו עשירים, שגומלין ומזמנין מזונות לעניים, והם ניצרוהו. מן
4 – לשון מזונות. כגון יתר של מחרישה = קביליאי, הויה תפיסת יד. רבי הניטל בשבת
5 – אינו תפיסת יד, ואוסר. דאי בעי – שקיל
6 ושדי ליה לבראי. עקשיות – של ברול חתיכות
7 גדולות. משנה הרי זה אוסר – דרידה בלא
8 בעלים – שמה דירה, אינו אוסר – דלאו
9 שמה דירה. רבי יוסי – נמי סבירא ליה לאו
10 שמה דירה. מיהו, נכרי אוסר שמא יבא היום.
11 הפיע – הסיח דירת ביתו מלבו. גמרא
12 ודוקא בתו – דעבדי איניש דדייר אצל חתנו.
13 אבל בנו – אין אדם מסיח דעתו מביתו לדור
14 אצל בלחו, שמא תתקוטט ויצא. כלבא – זכר,
15 כגון חתנו. גמרייהא, נקבה. כגון בלחנא.
16 משנה בור שבין שתי חצירות – חציו בור
17 וחציו בור. אין ממלאין הימנו – שזה ממלא
18 מרשות חבירו אלא אם כן, בין מלמטה –
19 בגמרא מפרש. בין פתוך אוגנו – אף על פי
20 שאינה נוגעת במים – קל הוא שהקילו חכמים
21 במים, דאמר ביה גוד אחית למחיצה. ובלבד
22 שתהא בתוך אוגן הבור, שתראה כחפסקה. מן
23 הכולל שביניהם – שמפסקת בין החצירות
24 ומפסקת על פני הבור, ואף על פי שאינה
25 נכנסת לתוך אוגנו. גמרא למטה – דקאמר
26 בית שמאי. למטה ממש – סמוך למים, ואין
27 צריכין ראשי קנים ליגע במים. למעלה –
28 דקאמר בית הלל. למעלה ממש – סמוך
29 משפתו למלמעלה אם ירצה – דין בכך. וזהו זה
30 כבוד – אפילו לבית הלל צריך שתהא כל
31 מחיצת עשרה מאוגן הבור ולפנים. ורבי יהודה
32 אמר למטה – דבית שמאי. למטה פון המים –
33 שתהא המחיצה תחובה בקרקעית הבור.
34 למעלה – דבית הלל. למעלה פון המים –
35 ובחא מקלי, שאין קנים צריכין ליגע במים.
36 אבל מלמעלה ממש – לא. מעלה דרב יהודה
37 הוא מטה דרב הונא. דעריבי מיא – תחת
38 המחיצה. הא עריבי מיא – על המחיצה,
39 פנמים שהמים עמוקים מעשרה. שיראו ראשי
40 קנים – העליונים. ותו – לרב יהודה נמי,
41 אליבא דבית הלל דאמר למעלה מן המים
42 סמוך למים, אבל רחוק מן המים לא. מאי שם
43 למעלה ממש – דחזוק מן המים דלא –
44 שאין מחיצת הפסק ניכרת במים, ועריבי מיא
45 להדיא. למטה נמי, מאי הפסק איכא? הרי אין
46 נוגעין במים. שישקע ראשי הקנים –
47 התחתונים ובחא פליגי, דבית שמאי בש
48 מחיצה המפסקת עד התהום, ובית הלל בש
49 היכר מחיצה. קורה ארבעה מותרת בחורבה –
50 קורה התחובה מחומה לחומה בחורבה. בדרך
51 חרבות הנפלות, ונשארים בהן קורות ויש
52 ברחבה ארבעה והיא מוטלת על רחבה –
53 מותר לטלטל תחתיה. דאמר שני חודיה יורדין
54 וסותמין, דסבר לה כרבי שמעאל ברבינו יצחק,
55 דאמר ולקמן עמוד ב' מחיצה תלויה מותרת
56 ולית הלכתא כוותיה. ולהכי נקט ארבעה, דכי
57 אמרת חודין יורדין וסותמין – יתא בין חיל
58 המחיצות ארבעה, דמחיצה העשויה לפחות
59 מחלל ארבעה – אינה מחיצה.
מותרת

1 דעריבי מיא – פירושו: ואין היכר הפרשה ביניהם. אבל אם יש היכר, אף על פי שהמים
2 באים מצד זה לצד זה – לא קפיד, דאי הוה קפיד – לא היה מועיל אפילו מחיצה
3 של ברול, כדאמרין בימי שהוציאיהו" (עירובין מזחא).
4 צריך שיראו ראשי קנים למעלה מן המים טפה – ואין נראה כפירוש הקונטרס דבית
5 שמאי בעו מחיצה מפסקת עד התהום, אלא
6 שתהא עשרה טפחים בתוך המים. ואפילו המים
7 עמוקים הרבה, ועריבי מיא מתחת המחיצה – סגי
8 בהכי לבית שמאי, כיון שיש היכר מחיצת עשרה
9 בתוך המים. ובית הלל בעו היכר מחיצת עשרה
10 למעלה, חוץ מן המים, וטפה בתוך המים כדקאמר.
11 צריך שישקע ראשי קנים במים טפה.
12 קורה ארבעה מותרת בחורבה – פירש
13 בקונטרס: דלהכי נקט רחב ארבעה, דכי
14 אמרת חרודין יורדין וסותמין יהיה בין חלל
15 המחיצה ארבעה, דמחיצה העשויה לפחות
16 מארבעה חללה – לא שמה מחיצה. משמע מתוך
17 פירושו דכי אין בו ארבעה נמי היה אומר פי
18 תקרה יורד וסותם מרחק אחר, אם היו שאר
19 הרחות מוקפות מחיצה. והוא עצמו פירש קורה
20 ארבעה מותרת במים כבוד שבין שתי חצירות,
21 ונתן על רחבה באמצע הבור למעלה. ולדבריו
22 התם, למה צריך שם קורה ארבעה? כיון
23 שהחצירות מוקפות מחיצה, ואין צריך כי אם
24 להפסיק, ועוד: קיימא לן כרב, דאמר פי תקרה
25 יורד וסותם. וקיימא לן נמי כרבא לגבי אביי
26 דקורה משום היכר, ולא משום מחיצה – היינו
27 משום דקורה שאינה רחבה כי אם טפה לא אמר
28 פי תקרה יורד וסותם עד שיהא רחבה ארבעה.
29 וזכי נמי מוכח פרק קמא דשבט (טו א) גבי
30 איסקופה דלפי תקרה בעינן רחבה ארבעה גבי
31 דקאמר כגון שקדיה בשתי קורות, ואין באחד
32 ארבעה כו'. ולאביי נמי, דקא אמר קורה משום
33 מחיצה – נראה לרבינו יצחק דלא הוי אלא
34 מדרבנן, כמו למאן דאמר משום היכר. אלא
35 דסבר אביי דמשום היכר לא הוי מתיירין חכמים
36 את המבוי, אלא שעשאהו במחיצה דפי תקרה
37 ולא הוי "קורה משום מחיצה" פירושו כמו לחד
38 משום מחיצה, דהוי דאורייתא, כדאמרין בפרק
39 קמא (גבא). הכשירו בלחי – חזוק לתוכו חיבי.
40 והא דקאמר בפרק קמא (גם זה שם) אמילתיה
41 דרב יהודה, דאמר מבוי שאינו ראוי לשיתוף
42 הכשירו בלחי – חזוק לתוכו חיבי, הכשירו
43 בקורה – חזוק לתוכו פטור. אלמא: לחי משום
44 מחיצה, וקורה משום היכר. אינו בא לומר דקורה
45 על כרחך משום היכר ולא משום מחיצה, דאפילו
46 הוי משום מחיצה – חזוק לתוכו פטור, משום
47 דלא הוי מחיצה אלא מדרבנן. אלא, כלומר: לחד
48 – ודאי משום מחיצה, אבל קורה – מצניו
49 למימר משום היכר, ומיהו, רב יעקב בר אבא
50 שמקשה שם על רבא מותר על כן אמר רבי
51 יחודה, דאפילו קורה משום מחיצה דאורייתא –
52 טועה היה, וליתא, דאפילו למאן דאמר משום
53 מחיצה – לא הוי אלא מדרבנן, וכן משמע בסוף
54 "כל גגות" (צהא) דמוכח אביי לרבה מברייתא
55 דיתר על כן, דשתי מחיצות דאורייתא. מדמתיר
56 בקורה מכאן וקורה מכאן אף על גב דסבר אביי
57 דקורה משום מחיצה, אלא ודאי לא הוי אלא
58 מדרבנן. מיהו, יש לדחות: ולדבריו רבבה קא
59 מותבי, דסבר דהויה משום היכר.
קורה

1 קורה ארבעה מתרת בחורבה - פירש בקונטרס: דסבר לה כרבי ישמעאל כרבי יוסי, דאמר: 1
2 מתיצה תלויה מתרת, ולית הלתא כוותיה, ואין נראה לרבינו יצחק, דרבי ישמעאל
3 לא התיר אלא במבוי, אבל במתיצה תלויה דחורבה הפרצה לרשות הרבים - לא. ועוד:
4 דקורה ארבעה לא מטעם מתיצה תלויה מתרת, דהא ליכא מתיצה כלל אלא מטעם פי
5 תקרה, ופי תקרה לא אשכחנא תנאי דפליגי. ורב
6 נמי, דאית ליה (ג.ב) פי תקרה יורד וסותם - 1
7 קאמר הכא בסמוך דאין מתיצה תלויה מתרת 2
8 אלא במים. 3
9 הא קאזיל דלי לאידך גיסא - פירש בקונטרס: 3
10 דלרב יהודה דוקא פריך, שמצריך לשקע 4
11 ראשי קנים במים שלא ידלה מרשות חבירו. אבל 5
12 רב הונא לא בעי רק שיש היכר קצת, שלא טלטל 6
13 שם להדיא. (ולא) מצי למימר דרב נחמן כחנא 7
14 קמא דשרי מתוך אוגו - דהא מתוך אוגו דתנא 8
15 קמא היינו מלמעלה דרב גמליאל, דבי 9
16 היכי דבעי רב יהודה שיקוע לרבן שמעון בן 9
17 גמליאל - הוא הדין לתנא קמא. וכן הא דפריך: 10
18 תחת הקורה מיהא עריבי מיא - לרב יהודה פריך. 11
19 ולא מצי לשנויי דקורה מתרת מחורבה ולפנים, ולא 12
20 תחת הקורה - דכיון דרשות שניהן שולטת בהם 21
21 תחת הקורה, אם כן בסמוך לקורה נמי ליתוס 22
22 משום שערבי מיא שחתת הקורה. ועוד: דמשמע 23
23 ליה דמתרת לגמרי, אף תחת הקורה. 23

24 אלא קל הוא שהקילו חכמים במים - פירש 24
25 בקונטרס: וליתא לדרב יהודה, אלא כרב 25
26 הונא דבית הלל למעלה ממש קאמרי. ועל זה 26
27 סומכין העולם שיש ליה בתי כסאות על המים, אף 27
28 על פי שאין המתיצות מגיעות עד המים. דהא 28
29 דאמר בפירקי (א.ת.מ.) אמתניתי דגזוּתא שדאי 29
30 למעלה מן המים ועשו לה מתיצה גבוה עשרה כו' 30
31 לא שנו אלא למלאות, אבל לשפך - אסור. 31
32 והלתא כאיכא דאמרי, דאפילו לשפוך נמי שרי, 32
33 דבשל סופרים הלך אחר הניקול. ומיהו, נראה 33
34 דאינה מועלת המתיצה העשויה לצניעות בית 34
35 הבסא ולא לשם מתיצת מים, דאין הלכה כרבי 35
36 יהודה דאמר לא תזא מתיצה גזולה מן הכותל 36
37 שביניהן, ודבר תימא הוא שפירש בקונטרס 37
38 מסקנא דשמתין דלא כרב יהודה, דהא רבי ורבי 38
39 חייא קימי כוותיה וברייחא דיעקב קרואא, 39
40 ומצינו לפרש: קל הוא שהקילו חכמים במים - 40

41 דקורה מתרת בלא שיקוע, אבל מתיצה תלויה 41
42 מצטנא למימר כרב יהודה דבעי שיקוע. ורבינו 42
43 תננאל פירש: שקימא לן כרב יהודה, ולא גריסין 43
44 "אלא", ורבינו נמי לא גרס "אלא", ומפרש: 44
45 דפריך לרב נחמן אפילו אליבא דרב הונא דלא 45
46 מצריך שיקוע, והכי פירושה קורה ארבעה מתרת 46
47 במים - פירושו: אמת המים, או ים עובר אצל 47
48 כותל, דהוי ככרמלית ויש חלון למטה מן הקורה, 48
49 דקורה מונחת על גבי חילון דהוראין מן הכותל.

50 ופריך: דא קאזיל לאידך גיסא. בשלמא בור שבין שתי חצירות - סגי במתיצות, למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה, 50
51 דאית לן למיחש דילמא אתי לאידך גיסא! ומשגי גמרי כו'. ופריך: תחת קורה מיהא עריבי מיא בחדי הגר ומכרמלית הוא דולח! ומשני: קל הוא שהקילו חכמים במים. ולא גרס "אלא", 51
52 דשנייא דאין דלי מהלך יותר מארבעה - כדקאי קאי. והכי פירושו: כיון שהדלי לא ילך בכרמלית - לערובי מיא נמי לא חיישין, משום הדקילו במים על ידי מתיצת תקרה, כדאמר לקמן 52
53 (פ.א.ת.) באמת המים שעשו לה מתיצה עשרה, ולא חיישין לאיערובי מיא - הכי נמי גבי תקרה.

עד כן לא קאמר רבי יהודה אלא בעירובי חצירות - ואם תאמר: ולמנא משום דבמיא הקילו חכמים? ועוד, אמאי קאמר: רבי יהודה בשית רבי יוסי אמר: ליתא דכולהו תנאי דמפירי 54
55 במתיצה תלויה - בשית רבי יוסי אמרו ויש לומר: דאשאר תנאי איכא למימר משום דבמיא הקילו, אבל רבי יהודה משום מים - לא היה מיקל כל כך שמתיר אף במתיצה שלא נעשית 56
57 לשם מים. ולהכי קאמר: משום דבעירובי חצירות דרבנן.

58 **גזוּתא** שיש בה ארבעה על ארבעה כו' - משמע: דכי אין בה ארבעה על ארבעה - אינו ממלא. אבל גזוּתא עצמה - היא רשות היחיד. וכן גזוּתא דמתניתין, דקתני אין ממלאין 58
59 הימנה אלא אם כן עשה לה מתיצה עשרה. אבל גזוּתא גופה - היא רשות היחיד, ומטלטל בכולה. ותימא: כיון דאין לה מתיצות, אמאי היא רשות היחיד? והא טרסקל לא 59
60 הוי רשות היחיד אפילו לרבי יוסי בר יהודה, אלא משום דהדרא מתיצתא, כדאמרין בפרק "בבל מערבין" (לג.ב.) ויש לומר: דבקיעת דיגס לא הויא בקיעה, ואמרין גוד אחית. אבל בטרסקל 60
61 - איכא בקיעת דיגס, אי נמי: טמנא פתח לרשות היחיד, והויא חחור היחיד. ורבינו יצחק האריך בזה בריש "כל גזות" גבי מתיצות שאין ניכרות. ואם תאמר: כי אין בה ארבע אמות על 61
62 ארבע אמות, לישתרי למלאות לפירושו הקונטרס שפירש בסוף "כל גזות" (ג.ב.) דאמר פי תקרה בכל ארבע רוחות! ויש לומר: דהבא איירי נעבידאי בי איזילא באלכסון בעין גזון שלנו, דלא 62
63 אמרין פי תקרה יורד, כדאמרין ב"עושין פסק" (כה.ב.), אי נמי: כגון שהגזוּתא אינה שוה ומליאה פגימות כל כסיבותיה, דאין פי תקרה. אי נמי: כשאין טפח בעובי הגזוּתא, דמשמע מפירושו 63
הקונטרס דסוף פרק קמא דסוכה (יח.ב.) בשמנתא דאבסדרה שיש לה פצימן - דלא אמר פי תקרה יורד וסותם אלא אם כן יש בעובי התקרה טפח.

מתרת במים - כבור שבין שתי חצירות, ונתנה על רחבה באמצע הבור למעלה. לאידך 1
גיסא - תחת כל רוחב הקורה, חוץ לקורה, בחלק חבירו. עריבי מיא - רוב יהודה הפסק 2
מתיצה בעי. אלא קל הוא שהקילו חכמים במים - וליתא לדרב יהודה, אלא כדרב הונא 3
דבית הלל למעלה ממש קאמרי. הכי גרסין. אלא קל הוא כו'. מתיצה תלויה מתרת אף 4
כיבשה - הלכך, במים נמי אין צריך שתרעה 5
המתיצה עשויה בשביל המים ובתוך אוגו 6
הבור. המשלשל - טריציירי בלעו. מלמעלה 7
למטה - שהתחיל לארוג מתיצות הסוכה 8
למעלה, ואורג ובא למטה. גבוהות מן הארץ 9
שלשה - דגדיים בוקעים בה, והיא לה תלויה 10
ופסולה. מלמטה למעלה - שגוועות בקרקע. 11
אם גבוהות עשרה טפחים כשירי - ואף על פי 12
 שאינן מגיעות לסכך. והכא לא גרס גבוהות מן 13
הארץ, אלא אם גבוהות עשרה טפחים. כשם 14
שמלמטה למעלה - מכשרת ליה, ואף על גב 15
דלא מטיא לסכך. כך מלמעלה למטה - די לה 16
באריג עשרה, ואף על פי שאינה מגעת לארץ. 17
אבל שבת דאיסור סקילה - אף על גב 18
דברשות דרבנן ליכא סקילה - כל דתקון רבנן 19
כעין דאורייתא תקון. ואם תאמר - הואיל ורבי 20
יוסי לגבי שבת לית ליה מתיצה תלויה. מנישה 21
שנעשה בצפורי - על ידי מתיצה תלויה, 22
כדאמר לקמן. על פי מי נעשה - והלא רבי יוסי 23
ראש של ציפורי הוה, ועל פיו היו עושין כולן, 24
כדאמר בסנהדרין (ל.ב.) אחר רבי יוסי לציפורי: 25
הכי גרסין. לא על פי רבי יוסי נעשה אלא על 26
פי רבי ישמעאל בר רבי יוסי נעשה - שכבר 27
נפטר רבי יוסי. ולא גרסין לא על פי רבי יהודה 28
לרבי יהודה לאו בצפורי הוה. ועוד: דרבי 29
יהודה שרי, דהא רשות דרבנן הוה, כולקמן. 30
ולא הכיאו ספר תורה - לבית הכנסת. ובחצר 31
אחרת הוה, והוי מביאין אותו דרך חצר שאינה 32
מעורבת. ופירוט סדינין על גבי עמודין להיות 33
מתיצה מפקסת אצל מתיצות החצר, מבית 34
שדיה ספר תורה מונח בו ועד בית הכנסת, וכעין 35
מבוי קטן שן היילין בין סדינים למתיצות החצר. 36
ולא היו בני החצר אוסרים שם - שלא היה 37
פתח פתוח לו אלא אותו פתח לבדו, והנך 38
סדינים מתיצה תלויה הווא. הכל פורים - רבי 39
אלעזר ומחולקתו שחלוק בתוספת אהל עראי 40
גבי פקק חלון, דיכא למאן דאמר פוקקין בו, 41
ואף על גב דמוסיף על אהל עראי הוא - מודים 42
שאין עושין את כל האהל לבתחלה שבבת. 43
בפרק "כל הכלים" (ק.ה.ב.) אמרו דבר אחד - 44
הקילו הרבה במים. גזוּתא - שהיא למעלה 45
מן הים. שיש בה ארבעה - מרובעות, שהן 46
עשרים וארבעה טפחים על עשרים וארבעה 47
טפחים.

קורה ארבעה מתרת במים, הא קא אזיל דלי לאידך 1
גיסא ומייתי! קים להו לרבנן דאין דלי מהלך יותר 2
מארבעה טפחים. תחת קורה מיהא הא עריבי מיא! 3
אלא: משום דקל הוא שהקילו חכמים במים. כדרעא 4
מיניה רבי מכלא מרב: מתיצה תלויה, מהו שתתיר 5
בחורבה? אמר ליה: אין מתיצה תלויה מתרת אלא 6
במים, קל הוא שהקילו חכמים במים. "אמר רבי 7
יהודה: לא תהא מתיצה". אמר רבה בר בר חנה, אמר 8
רבי יוחנן: רבי יהודה בשיטת רבי יוסי אמרה, דאמר: 9
מתיצה תלויה מתרת אפילו בינעשה. דתנן: המשלשל 10
דפנות מלמעלה למטה פומן שגבוהות מן הארץ 11
שלשה טפחים - פסולה, מומטה למעלה, אם גבוהות 12
עשרה טפחים - פשוטה. רבי יוסי אמר: פשם 13
שומלמטה למעלה עשרה קד מלמעלה למטה עשרה. 14
ולא היא, לא רבי יהודה סבר לה כרבי יוסי, ולא רבי 15
יוסי סבר לה כרבי יהודה. רבי יהודה לא סבר לה 16
כרבי יוסי, עד פאן לא קאמר רבי יהודה - אלא 17
בעירובי חצירות דרבנן, אכל סוכה דאורייתא - לא. 18
ולא רבי יוסי סבר לה כרבי יהודה; עד פאן לא קאמר 19
רבי יוסי - אלא בסוכה דאיסור עשה הוא, אכל שבת 20
דאיסור סקילה הוא - לא אמר. ואם תאמר: אותו 21
מעשה שנעשה בצפורי על פי מי נעשה? לא על פי 22
רבי יוסי אלא על פי רבי ישמעאל ברבי יוסי נעשה. 23
דכי אתא רב דימו, אמר: פעם אחת שכחו ולא הכיאו 24
ספר תורה מבעוד יום, למחר פרסו סדין על העמודים, 25
והכיאו ספר תורה, וקראו בו. פרוסו! לכתחילה מו 26
שרי? והא הפל מודים שאין עושין אהל עראי בשבת! 27
אלא: מצאו סדינין פרוסין על העמודים, והכיאו ספר 28
תורה, וקראו בו. אמר רבה: רבי יהודה ורבי תננאל בן 29
עקביא אמרו דבר אחד. רבי יהודה - הא דאמרן. רבי 30
תננאל בן עקביא - דתנן: רבי תננאל בן עקביא אמר: 31
גזוּתא שיש בה ארבע אמות על ארבע אמות 32

חוקק

חוקק

חוקק

חוקק

חוקק

חוקק

חוקק

חוקק

חוקק

חוקק

חוקק

חוקק

חוקק

חוקק

חוקק

חוקק

חוקק

חוקק

חוקק

חוקק

חוקק

חוקק

חוקק

חוקק

חוקק

חוקק

קיא עירובין דף פו עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום ראשון)

50 לא סבר לה רבבי יוסי, משום שעד כן לא קאמר רבי יהודה
51 שמחיצה תלויה מתרת, אלא בעירובי חצירות, כלומר בחצירות
52 שאסור לטלטל ביניהם כיון שלא עירבו, שאין צריך שם מחיצה
53 אלא מדרבנן, אבל בסוכה שצריך שם מחיצה מדאורייתא, לא אמר
54 רבי יהודה שתועיל מחיצה תלויה, ולא רבי יוסי סבר לה רבבי
55 יהודה, שעד כן לא קאמר רבי יוסי שמחיצה תלויה מועלת, אלא
56 בסוכה, דאיפור עשה הוא – שאין בה אלא איסור עשה, אבל בשבת
57 דאיפור פקילה הוא, לא אמר רבי יוסי שתועיל מחיצה תלויה,
58 אומרת הגמרא: ואם תאמר, מאחר שרבי יוסי לא אמר שמחיצה
59 תלויה מתרת אלא בסוכה, ולא בשבת, אם כן אותו מעשה ושתביא
60 הגמרא בסמוך שנעשה בצפורי, שסמכו על מחיצה תלויה בשבת,
61 על פי מי נעשה אותו מעשה, והרי רבי יוסי הוא היה ראש של
62 צפורי, וכל בני העיר נוהגים על פי דבריו, אין זו ראייה, שיש לומר,
63 שאותו מעשה לא על פי רבי יוסי נעשה, אלא מעשה זה היה אחר
64 שנפטר רבי יוסי, ועל פי רבי ישמעאל רבבי יוסי נעשה מעשה זה.
65 ומביאה הגמרא את המעשה שנעשה בצפורי: דכי אתא –
66 שכשבה רב דימי מארץ ישראל לבבל אמר, פעם אחת שכחו
67 ולא הביאו ספר תורה מן הבית שבו היה מונח לבית הכנסת
68 מבעוד יום של ערב שבת, למחר [בשבת] פרוסו פרוץ על
69 העמודים שהיו שם, והביאו ספר תורה וקראו בו, וסדינים אלו
70 לא הגיעו לארץ, אלא היו מחיצות תלויות, וסמכו בני צפורי
71 על מחיצה תלויה להביא את הספר תורה לבית הכנסת, והיה
72 זה רק איסור דרבנן, שבת הכנסת היה באותה חצר של הבית
73 שהיה בו הספר תורה, אלא שלא עירבו כל בני החצר יחד, והיה
74 אסור לטלטל מהבית לבית הכנסת, וכיון שהיו שם סדינים ליד
75 מחיצות החצר, שיחד עם מחיצות החצר יצרו כעין מבוי בית
76 ברוחב שאפשר להלך בו מהבית שהיה הספר תורה שם עד בית
77 הכנסת, יכלו להביא את הספר תורה. ושאר הבתים לא אסרו
78 לטלטל בין אותם מחיצות, כיון שלא היו פתוחים לבין אותם
79 מחיצות.
80 שואלת הגמרא: איך יתכן שפרסו סדינים כדי לעשות מחיצות
81 בשבת, וכי לפתחיה מי שרי – האם מותר לעשות מחיצה
82 מתחילתה בשבת בלא שיהיה שם התחלה של בני מערב שבת,
83 והיא – והרי אף שנחלקו תנאים (שבת קכה) אם מותר להוסיף תוספת
84 ארעי על אהל בשבת, מכל מקום הפל מודים שאין עושין אהל
85 עראי כולו בשבת, ועשיית המחיצות הרי היא בכלל עשיית אהל.
86 מתרצת הגמרא: לא היה המעשה שפרסו מתחילה בשבת, אלא
87 מצאו סדינין שכבר פרוסין היו על העמודים, וסמכו עליהם שיחשבו
88 כמחיצות על אף שלא הגיעו לארץ אלא תלויות היו, והביאו ספר
89 תורה וקראו בו.
90 הגמרא מביאה עוד תנא שהיקל הרבה במחיצה תלויה במים: אמר
91 רבה, רבי יהודה ורבי חנניא בן עקביא אמרו דבר [דין אחד] אחר,
92 ששניהם מקילים הרבה בדיני מחיצות במים. ומבארת הגמרא: רבי
93 יהודה, היא דאמרו – מצינו שהוא מיקל הרבה במים, במה שאמר
94 במשנה, שאף הכותל שעובר על הבור מתיר למלאות מהבור. רבי
95 חנניא בן עקביא, גם כן מצינו שהוא מיקל הרבה במים, (רתגן)
96 [רתגן] – ששינו בריתא. רבי חנניא בן עקביא אומר, גזוהי –
97 בליטה בקיר בעין מדרג, שבולטת מזהבית ועומדת מעל המים, שיש
98 בה ארבע אמות על ארבע אמות אף אם אין בה מחיצות.

1 קורה רחבה ארבעה טפחים, הנתונה על רחבה על גבי בור שבין
2 שתי חצירות [צירור א], מתרת במים – מתירה למלאות מים מהבור,
3 שאנו רואים את חודי עובי הקורה, משני הצדדים כאילו הם
4 יורדים עד קרקעית הבור. ומקשה הגמרא מדברי רבה בר אבוח,
5 לרב יהודה שכבר שאין מחיצה מתרת בבור, אלא אם כן ניכרת
6 המחיצה במים, איך מתרת הקורה, והרי אף אם הקורה תועיל
7 משום מחיצה, היא קא אויל דלי לא יתיר נפא ומיתי – הרי הולך
8 הדלי תחת הקורה עד לצד השני של הבור, שהוא רשות חבירו,
9 ומביא משם מים, שהרי אין דבר המפסיק במים בין שני חלקי
10 הבור. מתרצת הגמרא: קים להו לרבנן – בקיאים היו החכמים,
11 וידעו דאין דלי מהלף בבור יותר מארבעה טפחים, וכיון שהקורה
12 רחבה ארבעה, אין הדלי מגיע לחלק חבירו, ונמצא שהמים
13 חלוקים בבור ואין אחד ממלא מרשות חבירו.
14 מקשה הגמרא: תחת הקורה מהא – מכל מקום היא עריבי מיה –
15 הרי המים מעורבים, ואין היכר מחיצה במים שתחלק ביניהם
16 לחלק, ולרב יהודה אסור למלאות אלא אם כן המחיצה ניכרת
17 במים. מתרצת הגמרא: אלא, מה שהקורה מתרת במים, הוא
18 משום דקל הוא שהקילו חכמים פנים – קולא מיוחדת היא שלא
19 הקילו כן אלא במים, שאף אם אין המחיצה ניכרת במים, מותר
20 למלאות מים מהבור, וכמו שאמר רב הונא שלבית הלל די להניח
21 את המחיצה אפילו גבוהה הרבה מן המים ובלבד שתהא בתוך
22 הבור, ונדחו דברי רב יהודה שהצריך שתהא המחיצה שקועה
23 בתוך המים. וכמו שמצינו שהקילו במים שמחיצה תלויה מתרת
24 בהם, כדביא מינה – כמו ששאל רבי מכלא מרב, מחיצה תלויה
25 שאינה מגיעה לקרקע, מהו שתחשב מחיצה ותתיר לטלטל
26 בהורה וצירור בו, ואמר ליה – והשיב לו רב, אין מחיצה תלויה
27 מתרת אלא במים וצירור גו, משום שקל הוא שהקילו חכמים במים,
28 אבל בחורבה לא.
29 שנינו במשנה: אמר רבי יהודה, לא תהא מחיצה גדולה מן הכותל
30 שביניהם. והיינו שאין צריך לעשות עוד מחיצה בתוך חלל הבור.
31 אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן, רבי יהודה שמיקל כל כך
32 במחיצה תלויה, וסובר שהכותל המפריד בין החצירות ועובר מעל
33 שפת הבור מתיר למלאות מהבור, פשיטת רבי יוסי אמרה להלכה
34 זו, דאמר רבי יוסי, מחיצה תלויה מתרת אפילו בפשיטה, ולפיכך גם
35 במים אין צריך מחיצה בתוך הבור שנעשתה בשביל המים. דתנן
36 (סוכה טו), המשלשל דפנות סוכה מלמעלה למטה, שהחל בעשיית
37 הדפנות למעלה סמוך לסכך, והמשיך וירד כלפי מטה, כגון
38 שנבזהות המחיצות מן הארץ שלשה טפחים, שהוא השיעור
39 שגדיים יכולים לעבור שם [צירור ד], פסולה, שהגדיים מעכבים
40 מלאות את המחיצה כאילו היא יורדת לארץ. ואם הוא אורג
41 ממתה למעלה, שהחל מהקרקע כלפי מעלה, אם נבזהות המחיצות
42 עשרה טפחים, פשיטה, אף שאין הדפנות מגיעות לסכך [צירור ה].
43 רבי יוסי אומר, כשם שאם הוא אורג מלמעלה למעלה די במחיצות
44 עשרה טפחים, כך אם הוא אורג מלמעלה למטה, די במחיצות
45 עשרה טפחים, ואף אם אין המחיצות מגיעות לארץ, שמחיצה
46 תלויה מתרת בסוכה.
47 דוחה הגמרא: ולא היא – מה שאמרנו שרבי יהודה אמר את דבריו
48 בשיטת רבי יוסי, אין זה נכון, כיון שלא רבי יהודה סבר לה רבבי
49 יוסי, ולא רבי יוסי סבר לה רבבי יהודה. ומבארת הגמרא: רבי יהודה

המשך ביאור למס' עירובין ליום חמישי עמ' ב

7 מאיר שבמשנה ננין רשות לעצמן – כל גגות העיר הם רשות
8 אחת בפני עצמה, ומותר לטלטל מגגו של ראובן לגגו של
9 שמעון, וכן כל חצירות העיר הם רשות לעצמן, ומותר לטלטל
10 וכלים ששבתו בחצר] מחצר של יחיד לחצר של יחיד אחר,
11 וכן מחצר של רבים לחצר של רבים, אפילו אם לא עירבו
12 ביניהם,

1 מחיצות אין הדבר ניכר אם נפתח משיעורו, ויסברו האנשים
2 שעדיין גדול הוא יותר מבית סאתיים, וימשיכו לטלטל ממנו
3 לקרפף, ולפיכך אסרו חכמים את הטלטול מגג לקרפף בכל ענין.
4 הגמרא מבארת את שיטת התנאים במשנה: אמר רב יהודה,
5 בשתמצא לומר – כשתדקדק בדברי התנאים במשנה (לעיל פט).
6 ותעמוד על סוף דבריהם תמצא שכך יש לומר, לדברי רבי

1 חוקק גה באמצעה נקב של ארבעה טפחים על ארבעה טפחים
 2 [צירור א], ומלא מהמים שתחת הגוזזטרא. שכל אמה יש בה ששה
 3 טפחים, ובארבע אמות יש עשרים וארבעה טפחים, ונמצא שחוץ
 4 מהארבעה טפחים שחקק באמצע, נשארו עשרה טפחים בכל צד,
 5 ועשרה טפחים אלו אנו רואים אותם כאילו הם נכפפים למטה
 6 ועומדים סביב הנקב, כמו מחיצה תלויה [צירור ב], ושוב אנו
 7 אומרים גוד אחית, היינו משוך והורד את המחיצות כלפי מטה,
 8 ורואים כאילו מחיצות אלו מגיעות עד המים, ועל ידי כך נחשבים
 9 המים שתחת הנקב לרשות היחיד, ומותר להכניס מהם לגוזזטרא.
 10 הרי שרבי חנניא בן עקיבא מיקל הרבה במים.

11 דוחה הגמרא: אמר ליה אבוי רבבה, ודילמא לא היא – ושמא אין
 12 כל אחד מהם סובר את הדין שאמר השני, אלא עד פאן לא קאמר
 13 רבי יהודה הָתָם – שם, בבור שבין שתי חצרות שמחיצה תלויה
 14 מועילה, אלא דאמר – שדי בכך שאנו אומרים גוד אחית מחיצתא,
 15 אכל בוף גוד לא – אבל במקום שצריך לומר גם שרואים את מה
 16 שסביב הנקב כאילו הוא נכפף ועומד סביב הנקב, וגם אחר כך
 17 לומר שרואים כאילו המחיצות מגיעות עד המים, באופן כזה לא
 18 אמר רבי יהודה להתיר לסמוך על מחיצה כזו ולמלאות מהמים.
 19 ועד פאן לא קאמר רבי חנניא בן עקיבא הָתָם – שם, בגוזזטרא. אלא
 20 בְּמִיָּה שֶׁל מְבָרֵיא, הוֹאִיל וְיֵשׁ לָהּ אוֹנֵנִים – שפה גבוהה סביב המים,
 21 וְעִירֹת וְקַרְפִּיפֹת – מקומות חוץ לעיר שמקיפים אותם מחיצה
 22 לשמור בהם עציס מפְּיֹת אֹתָהּ, ועל ידי כך כולה מוקפת
 23 מחיצה, ויש בזה קצת היכר של דבר המתיר, ואף שעדיין היא
 24 כרמלית, שהרי היא מקום של יותר מבית סאתים שלא הוקף
 25 לדירה, מכל מקום כיון שמה שאסרו להכניס מכרמלית לרשות
 26 היחיד, הוא כדי שלא יטעו להכניס מרשות הרבים לרשות היחיד,
 27 והיא כיון שיש לה מחיצות, יש קצת היכר שאינה רשות הרבים,
 28 לכן הקילו שאף תיקון קל כזה שצריך לומר גם כוף וגם גוד מועיל
 29 בה, אכל בְּשָׂרָא מִיָּמוֹת שאינם מוקפים מחיצה, לא אמר רבי חנניא
 30 בן עקיבא שמחיצה שאינה עשויה למים מועלת.

31 אמר אבוי, ודלדרי רבי חנניא בן עקיבא שאומרים גם כוף וגם גוד,
 32 אם היתה הגוזזטרא סמוכה לכותל בפחות משלשה טפחים, כלומר
 33 שהיא מרוחקת מהכותל קצת פחות משלשה טפחים, אין צריך
 34 שתהיה ארבע אמות על ארבע אמות. אלא צריך שיהא אוֹרְבָּה
 35 שמקביל לכותל ארבע אמות, ורוחבה די שיהיה אחד עשר טפחים
 36 ומשנהו, ויחקוק באמצע אורכה בשפתה סמוך לחלל שבין
 37 הגוזזטרא לכותל טפח ומשהו לרוחב הגוזזטרא, וארבעה טפחים
 38 באורכה, שיחד עם הפחות משלש טפחים שבין הגוזזטרא לכותל,
 39 יהיה הנקב ארבעה טפחים על ארבעה טפחים [צירור ג], ורואים אנו
 40 את הנקב מוקף מחיצות, מחיצה אחת הרי היא כותל הבנין, ושאר
 41 המחיצות הן על ידי שרואים את הגוזזטרא כאילו היא נכפפת
 42 סביב הנקב, והעשרה טפחים שנשארו לרוחבה הרי הם מחיצה
 43 גמורה, ובצדיה שאין כנגד הנקב אלא רוחב טפח ומשהו בגובה
 44 עשרה טפחים בכל צד, כיון שהיא עומדת בפחות משלשה טפחים
 45 מהכותל, אומרים שם לבוד, וכמו שנסתם במחיצה עד הכותל,
 46 ויש שם מחיצה ארבעה טפחים [צירור ד].

47 ואם היתה זקופה, כלומר שהיה שם סר זקוף כנגד הכותל, צריך
 48 שיהא גובהה עשרה טפחים, ורוחבה ששה טפחים ושני משהו, ו
 49 ומעמידה כשגובה הנסר עומד מקביל לגובהה של כותל, ורחבו של
 50 נסר מקביל לארכו של כותל, רחוק מן הכותל ארבעה טפחים,
 51 והרי לנו שתי מחיצות. מחיצת הכותל, והמחיצה השלימה שכנגד
 52 הכותל [צירור ה]. ועוד שתי מחיצות שמן הצדדים נעשות על ידי
 53 שאנו רואים כאילו נכפף בכל צד טפח ומשהו לצד הכותל, ונמצא
 54 שבכל צד ראש הנסר המכופף רחוק מהכותל פחות משלשה
 55 טפחים, שהוא לבוד, והרי זה כמו שיש שם מחיצה עד הכותל,
 56 ונמצא שיש שם נקב ארבעה טפחים על ארבעה טפחים ומוקף

57 במחיצות עשרה טפחים [צירור ו].
 58 אמר רב הונא בריה דרב יהושע, אם היתה הגוזזטרא עומדת בקרן
 59 וזית, שיש למים שתי מחיצות גמורות, והיא עומדת זקופה, צריך
 60 שיהא גובהה עשרה טפחים, ורוחבה רק שני טפחים ושני משהו,
 61 ומעמידה שיהיה רחבה מקביל לכותל אחד רחוק ממנו ארבעה
 62 טפחים, ועוביה רחוק מהכותל השני פחות משלשה טפחים, שהוא
 63 לבוד [צירור ט], ונמצא שיש כאן מחיצה של חמשה טפחים ומשהו,
 64 סמוכה לכותל אחד, ורחוקה מהכותל השני ארבעה טפחים, ואנו
 65 רואים את הנסר כאילו טפח ומשהו הנותר נכפף לצד הכותל,
 66 ומגיע עד פחות משלשה מהכותל, שהוא לבוד, ונמצא שיש כאן
 67 חלל של ארבעה על ארבעה, מוקף בארבע מחיצות [צירור י].

68 שואלת הגמרא: ואלא, מאחר ואם יש שם כותל, אמר אבוי שדי
 69 שתהיה הגוזזטרא רוחב אחד עשר טפחים, הא דתניא – מה ששנינו
 70 בברייתא. רבי חנניא בן עקיבא אומר, גוזזטרא שיש בה ארבע אמות
 71 על ארבע אמות חוקק גה ארבעה על ארבעה ומלא, אבל בפחות
 72 מארבע אמות על ארבע אמות, אי אפשר לחקוק בה ולמלאות,
 73 היכי משפחת לה – היכן מוצא אתה דין זה. משיבה הגמרא:
 74 דעבידא כי אסיקא – שצריך לעשות ממנה כעין כמתשת, כלומר
 75 שאין שום כותל סמוך לה, שצריך לעשות את הנקב וכל מחיצותיו
 76 מהגוזזטרא עצמה [צירור יא].

משנה

77 המשנה ממשיכה לדון במקומות שיש בהם מים, אם מותר להכניס
 78 מים מהם לחצר: אמת המים – חפירה המוליכה מים מהנהר שהיא
 79 עוברת בחצר, ונכנסת תחת מחיצות החצר בצד אחד ויוצאת בצד
 80 אחר, אין ממלאין הימנה בשבת, שאף שהיא תוך מחיצות החצר,
 81 הרי היא כרמלית, ואסרו להכניס מכרמלית לרשות היחיד, אלא
 82 אם בן עשו לה מחיצה גבוהה עשרה טפחים בתוך שפת האמה
 83 בכניסה וכיצאה וצירור יב. רבי יהודה אומר, אין צריך לעשות לה
 84 מחיצות בתוך שפתה, אלא הכותל שעל גבה [שהוא הכותל המקיף
 85 את החצר כולו] תידון משום מחיצה [צירור יג], ותתיר למלאות
 86 ממנה. שמחיצה תלויה מתרת במים אף אם אין ניכר שנעשתה
 87 המחיצה בשביל המים. אמר רבי יהודה, מעשה באמה של העיר
 88 אכל, שהיתה עוברת בין החצרות, והיו ממלאין ממנה על פי יקנים
 89 בשבת. אמרו לו, הטעם שמלאו מאמת המים זו בשבת, לא היה
 90 משום שמכבו על הכותל משום מחיצה, אלא מפני שלא היה בה
 91 כפיצוי שבו היא חולקת לרשות לעצמה, שרק כאשר יש שיעור
 92 של עשרה טפחים גובה ברוחב ארבעה טפחים הרי זו רשות
 93 לעצמה, אך בפחות מכך, אין המים חולקים רשות לעצמם להיות
 94 כרמלית, אלא הם נחשבים כחלק מהרשות שהם בה, וכיון שאמה
 95 זו עוברת בחצר שהיא רשות היחיד, הרי היא חלק מרשות היחיד.
 96

גמרא

97 הגמרא מביאה ברייתא, שבה מבוארים יותר דברי המשנה: תנו
 98 רבנן, אמת המים שעוברת בחצר, אם עשו לה מחיצה בכניסה, ולא
 99 עשו לה מחיצה ביציאה, או שעשו לה מחיצה ביציאה, ולא עשו לה
 100 מחיצה בכניסה, אין ממלאין הימנה בשבת, שכיון שהיא מחוברת
 101 למים שחוץ לחצר בצד אחד, נעשית כולה כרמלית. אלא אם בן
 102 עשו לה מחיצה עשרה טפחים ביציאה וכניסה, שבכך נחשב חלק
 103 האמה שבחצר כמו שאינו מחובר עם האמה שחוץ לחצר. רבי
 104 יהודה אומר, אין צריך לעשות לה מחיצות בתוך שפתה, אלא
 105 הכותל שעל גבה תידון משום מחיצה. אמר רבי יהודה, מעשה באמת
 106 המים שהיתה באה – מוליכה מים) מאכל לצפורי, והיתה עוברת
 107 בין החצרות, והיו ממלאין הימנה בשבת על פי יקנים. אמרו לו,
 108 וכי משום אתה מביא ראייה לדברך, הלא שם הטעם שמלאו ממנה
 109 בשבת, הוא מפני שלא היתה עמוקה עשרה טפחים ורוחבה ארבעה
 110

עירובין. פרק שמיני – כיצד משתתפין דף פז עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזלץ) קיג רש"י

חוקק בה – נקב באמצעותה, ואפילו אין לה מחיצות סביב חייץ לה עשרה טפחים הנשארים סביב הנקב לכל צד, ורואין אותן כאילו היו כפופין למטה כעין מחיצה תלויה על המים. ואמר נמי גוד אחית כאילו יורדות וסותמות עד המים וחייץ מים שכנגד הנקב רשות היחיד וביצור מהכי לא סגי דאין מחיצה פחות מעשרה גובה ואין מחיצה פחות מארבעה טפחים חלל שביניהם. כוף – רוחב הנסר שיהא כפוף למטה במחיצה ואכתי היא מחיצה תלויה ומנבי לן למימר תו גוד אחית. אלא בימה של מבריא – דהכי אמר לקמן דלאנשי טבריא היתר. אוגנים – שפה גובה והוא במחיצות סביב לה, דאיכא קצת הכירא דהיתר. דהא כרמלית מדרבנן היא, גורה משום הוצאה מרשות היחיד לרשות הרבים. והאיל ויש לה קצת היתר, ואף על גב דאכתי כרמלית היא דהא

קרפף יותר מבית אטחים שלא חוקק לדירה
הוא, מידו בתקנתא פורתא כי הא – סגי, היתה
סמוכה – שהיתה כותל העליה על שפת המים,
ואותו הנסר נתון על שני זיזין היוצאים מן
הכותל, ושפת הנסר פחות משלשה סמוך
לכותל – הויא לה האי כותל דהא מן
המחיצות, והאיר פחות משלשה שבינה
ולכותל מהני לנקב ומוסיף עליו טפח. ומשדו
פגם ברוחב הנסר על פני ארבעה לארכה
להחליט הנקב לארבעה על ארבעה וצריך
להיות בה רוחב עוד עשרה טפחים למימר בהו
כוף למחיצה שניה כנגד הכותל – הרי אחד
עשר רוחב ומשדו. וארבע ארבע אמות, להיות
עשרה טפחים לשני ראשיה עד הנקב, דנימא
כוף. וכשאתה כופף את שני הראשים, אף על פי
שהנסר רחב יותר עשר ומשדו – אין מועיל
למחיצות חלל הנקב אלא טפח ומשדו מזה
וטפח ומשדו מזה, שהרי עשרה טפחים בולטין
מן המחיצה האמצעית ולחוץ לצד המים שהרי
המחיצה האמצעית כשכפפנו אותה נמצאת
ועומדת בשפת הפגם, ואין מחיצות הראשין
נמשכין ממנה לצד הכותל אלא טפח ומשדו,
דהוא מצטרף עם פחות משלשה לבוד, והוא
מחיצה ארבעה. היתה זקופה – לארכה, צריך
שיהא ארבע עשרה ורחבה ששה ושני משחויין
זקופה רחבה כנגד הכותל מופלג ארבעה מן
הכותל, וכוף שפת רחב טפח ומשדו לכאן לצד
הכותל, והרי שפתה עכשיו בפחות משלשה
סמוך לכותל והוא לבוד – הרי מחיצת ארבעה
לכאן, ועוד כוף טפח ומשדו בשפת רחבה השני
לצד הכותל – הרי טפח ומשדו מחיצה, ופחות
משלשה לבוד – הרי מחיצת ארבעה מכאן.
ומחיצה השלשה שכנגד הכותל רחבה ארבעה
שלימין – הרי חלל ארבעה במחיצותיו. וגובוקן
עשרה ופוחת חלון בכותל וממלא. היתה עומדת כפרן זווית – ששני כותלים מחיצות למים, ואינה צריכה אלא שתי מחיצות – צריך שיהא גובה ארבע כשהיא זקופה עשרה טפחים ורחבה שני טפחים ושני משחויין, ומעמידה זקופה שפת עוביה כנגד כותל האחד מופלג ממנו פחות משלשה והוא לבוד, נמצאת כאן מחיצה רחבה חמשה ומשדו. וכותל השני מוחסן כנגד רחבה מופלג מכאן ארבעה כוף טפח ומשדו והיתרין על מדת רחבה. והטרה אותם לצד כותל המופלג ארבעה – נמצאת שפת הנסר עומדת בפחות משלשה והוא לבוד, הרי שתי מחיצות של ארבעה. ואלא הא דבעי רבי חנניא – עשרים ארבעה על עשרים ארבעה היכי משכחת לה. דעבידא כסיתא – שאין כותל סמוך לה, וקביעה על יתדות, וצריך להיות כל חללה וכל מחיצותיה ממנה, ונעשה כעין מדוכה. אסיתא מורטיר.

חוקק בה ארבע על ארבע וממלא. אמר ליה אביי:
ודילמא לא היא; עד פאן לא קאמר רבי יהודה התם
- אלא דאמר: "גוד אחית מחיצתא", אכל כוף וגוד -
לא. ועד פאן לא קאמר רבי חנניא בן עקיבא התם -
אלא בימה של מבריא, והאיל ויש לה אוגנים, ועיירות
וקרפפות מקיפות אותה, אכל בשאר מימות - לא. אמר אביי: ולדברי רבי חנניא בן עקיבא,
היתה סמוכה לכותל בפחות משלשה טפחים - צריך שיהא ארבע אמות ורוחבה אחד
עשר ומשדו. היתה זקופה - צריך שיהא גובהה עשרה טפחים, ורוחבה ששה טפחים ושני
משחויין. אמר רב הונא פריה דרב יהושע: היתה עומדת כפרן זווית - צריך שיהא גובהה
עשרה טפחים, ורוחבה שני טפחים ושני משחויין. ואלא הא דתניא, רבי חנניא בן עקיבא
אומר: גזוזמרא שיש בה ארבע אמות על ארבע אמות - חוקק בה ארבע על ארבע וממלא,
היכי משכחת לה? דעבידא פי אסיתא. משנה אמת המים שהיא עוברת בחצר - אין ממלאין
הימנה בשבת, אלא אם כן עשו לה מחיצה גובה עשרה טפחים בכניסה וביציאה. רבי יהודה
אומר: פוחל שעל גבה תידון משום מחיצה. אמר רבי יהודה: מעשה באמה של אכל שהיו
ממלאין מוננה על פי זקנים בשבת. אמרו לו: מפני שלא היה בה בשיעור. גמרא תנו רבנן:
עשו לה בכניסה ולא עשו לה ביציאה, עשו לה ביציאה ולא עשו לה בכניסה - אין ממלאין
הימנה בשבת, אלא אם כן עשו לה מחיצה עשרה טפחים ביציאה ובכניסה. רבי יהודה אומר:
פוחל שעל גבה תידון משום מחיצה. אמר רבי יהודה: מעשה באמת המים שהיתה פאה
מאכל לצפורי, והיו ממלאין הימנה בשבת על פי הזקנים. אמרו לו: משם ראיה! מפני שלא
היתה עמוקה עשרה טפחים ורוחבה ארבעה. תניא אידך: אמת המים העוברת בין החלונות,
פחות משלשה - משלשל דלי וממלא, שלשה - אין משלשל דלי וממלא. רבן שמעון בן
גמליאל אומר: פחות מארבעה - משלשל דלי וממלא. ארבעה - אין משלשל דלי וממלא.
במאי עסקינן? אילמא באמת המים גופה, ואלא הא דכי אתא רב דימי, אמר רבי יוחנן: אין
כרמלית פחותה מארבעה - לימא פתניא אמרה לשמעתי? אלא באגפיה, ולהחליף. והא פי
אתא רב דימי, אמר רבי יוחנן: מקום שאין בו ארבעה על ארבעה - מותר לבני רשות היחיד
ולבני רשות הרבים לכתף עליו, ובלבד שלא יחליפו! התם רשויות דאורייתא,
הכא

עשרה ופוחת חלון בכותל וממלא. היתה עומדת כפרן זווית – ששני כותלים מחיצות למים, ואינה צריכה אלא שתי מחיצות – צריך שיהא גובה ארבע כשהיא זקופה עשרה טפחים ורחבה שני טפחים ושני משחויין, ומעמידה זקופה שפת עוביה כנגד כותל האחד מופלג ממנו פחות משלשה והוא לבוד, נמצאת כאן מחיצה רחבה חמשה ומשדו. וכותל השני מוחסן כנגד רחבה מופלג מכאן ארבעה כוף טפח ומשדו והיתרין על מדת רחבה. והטרה אותם לצד כותל המופלג ארבעה – נמצאת שפת הנסר עומדת בפחות משלשה והוא לבוד, הרי שתי מחיצות של ארבעה. ואלא הא דבעי רבי חנניא – עשרים ארבעה על עשרים ארבעה היכי משכחת לה. דעבידא כסיתא – שאין כותל סמוך לה, וקביעה על יתדות, וצריך להיות כל חללה וכל מחיצותיה ממנה, ונעשה כעין מדוכה. אסיתא מורטיר.

משנה אמת המים – אפילו ברשות היחיד כרמלית היא. עשו לה פחיצה – בתוך אוגניה על פני רוחבה, שיהא ניכר שבשביל המים נעשית. ומחיצת החצר התלויה ועוברת על גבה אינה מועלת לה. ואף על גב דמחיצה תלויה מותרת במים – הני מילי היכא דנראית מחיצה שנעשית בשביל המים, כגון חוזטרא דמתניתין וכגון מחיצה שבתוך הבור. של אבל – שם העיר, והיתה עוברת בתוך החצירות וממלאין הימנה בחצירות, דמהניא לה מחיצת כותל בחצר תלויה עליה ורבי יהודה לטעמיה, דפליג נמי במתניתין אבור. שלא היתה בשיעור – כרמלית, או בעומק עשרה או ברוחב ארבעה שאין מים נעשין רשות לעצמן בפחות מעומק עשרה ברוחב ארבעה ואם עוברת ברשות הרבים – היין רשות הרבים, כדתנן ב"הורק" (שבת ק"ב), הורק ארבע אמות בים פטור, דכרמלית היא ואם היה רשק מים עשרה טפחים עשה רוחב ארבעה ואם עוברת ברשות הרבים – רשות היחיד לרשות היחיד. ומרשות היחיד לברמלית. טפחים. אלמא: מים שאינן עמוקין עשרה אינם רשות לעצמן, וכי הוו נמי בחצר – הוו להו רשות היחיד.

גמרא עשו לה בכניסה ולא עשו לה ביציאה – לא מהני מידי, דהא מחוברת למים שחוץ לחצר ביציאתה, ונעשית הכל כרמלית. אבל כי עשו בכניסה וביציאה – אינה כרמלית דומה כמי שמתחלת בחצר זו. שלא היתה עמוקה עשרה – או לא היתה רחבה ארבעה דלא חשיב פחות מארבעה למידיה רשותא לנפשיה. בין החלונות – למכני או לחצר, ובתים מוכאן ומכאן על שפתו, וחלונות פתוחין ליהן למלאות. פחות משלשה – מפרש ואולי במאי קאמר. במאי עסקינן – האי שיעורא דשלשה וארבעה. אי נימא ברוחב אמת המים – דקאמר תנא קמא שלשה רוחב היא כרמלית, ואין ממלאין ממנה לרשות היחיד. לימא בתנאי אמרה – דהא רבנן בשלשה רוחב קרו לה כרמלית (ואין ממלאין ממנה ברשות היחיד). **אלא באגפיה ולהחליף** – דיש באמה שיעור כרמלית, והכא בביש לה אגפים גבוהים, ומדחי למידיה הך אגפים מקום פטור כי לית להו רוחב שלשה ומשלשל את הדלי ומניחו על אגפים, ומשם מחליפו לאמה וממלאו ורוחו ומניחו על אגפים. ומשמחליפו לרשות היחיד, דהשתא מהני אגפים להחליף המשאוי מברמלית לרשות היחיד. ומרשות היחיד לברמלית. וקאמרי רבנן: דאי אית בהו רוחב שלשה – תו לא הוי מקום פטור אלא רשותא באגפי נפשיה, ולא בטיל להכא ולהכא. והא כי אתא רב דימי נזיפה אמר ובלבד שלא יחליפו – דרך מקום פטור. דהא כיון דאמרין מותר לאלו ולאלו לכתף עליו – מקום פטור חשיב ליה, וקאמר לא יחליפו. התם רשויות דאורייתא – רשות היחיד ורבים איסורא דאורייתא להוציא מזה לזה, אשתכח דמתעבדא איסורא דאורייתא דרך מקום פטור. אבל מברמלית לרשות היחיד רשויות דרבנן, ומחליפין דרך מקום פטור. ואף על גב דחשיב רב דימי מקום פטור בפחות מארבעה, והכא קאמרי רבנן דשלשה לא הוי מקום פטור – ליכא למימר דהא שומעתא בתרייתא דרב דימי בתנאי אמרה, דאיכא למימר דגבי רשויות דאורייתא דחשיבי – הוי פחות מארבעה הסמוך לזה בטל אצלן, אבל לגבי כרמלית – לא בטיל מפי הוי רוחב שלשה.

1 והא רבי יוחנן ברשויות דרבנן - כגון שתי חצירות. נמי אמר - דלא יחליפו דרך מקום
2 פטור, דקאמר: אלו מעלין מכאן לכותל ואלו מעלין מכאן, והוא הדין דמוירדיון, אבל
3 לאחלוףי לא, דאמר התם: ואודא רבי יוחנן לטעמיה ומייתי' עלה ליה דרב דימי מקום
4 שאין בו ארבעה על ארבעה בטל לאלו ולאלו ובלבד שלא יחליפו. אויר שתי רשויות
5 שולפת בו - דכיון דלא הוי ארבעה על ארבעה
6 לא הוי רשותא לנפשיה ושולטין שניהם ברוחבו,
7 ולא יזו - בראשו אפילו כמלא נימא, וכל שכן
8 שלא יורד הימנה כלום, ולא יעלה מן החצירות
9 עליו כלום אלו מעלין בו' - דבטל לגביהו
10 לקולא. ואודא רבי יוחנן לטעמיה - מסקנא
11 דאתקפתא היא. הווא - דאלו מעלין מכאן
12 ואלו מעלין מכאן, דמשמע אבל לאחלוףי לא,
13 ועירי אמרה - משמיה דרבי יוחנן, אבל לרב
14 דימי אליבא דרבי יוחנן - מותר להחליף,
15 ולעירי קשיא הא - דקתני לעיל: פחות
16 משלשה משלשל דלי וממלא וליבא לאוקמא
17 אלא באגפיה ולהחליף אלמא: ברשויות דרבנן
18 מחליפין דרך מקום פטור. ועירי מוקי -
19 פלוגתיהו דרבן שמעון בן גמליאל ורבנן ברוחב
20 אמת ההמים גופה. ואמרי רבנן דבשלשה מקריא
21 כרמלית. ורבי דימי - דאמר אין כרמלית
22 פחותה מארבעה תנאי היא, ותיהוי בי חורי
23 כרמלית - האי אמרה אפילו לית בה שיעור
24 כרמלית - ליתסר משום חורי כרמלית, כי ייבי
25 דאמרינן במסכת שבת (ו.ב.) חורי רשות הרבים
26 כרשות הרבים דמי, כגון כותל הסמוך לרשות
27 הרבים ויש בו חור, ורק ארבע אמות ונח שם -
28 חייב דחשיבי ליה הנחה ברשות הרבים - הכי
29 נמי, הואיל ויש בה שיעור כרמלית קודם
30 שתכנס לעיר - השתא נמי ויתוסר, דמכרמלית
31 אתיא. אין תורת חורין לכרמלית, דלא
32 אחמירו ביה רבנן כולי האי, כסמוכה - כגון
33 חור שככותל הסמוך לקרפף יותר מביט סאתים,
34 כמפלגת - שאין בה כשיעור אלא למרוק,
35 רבינא אמר - האי שיעורא דשלשה וארבעה
36 דרבנן ורבן שמעון בן גמליאל לא בשיעורא
37 דאמנא גופה ולא באגפיה, ולהחליף, אלא דעבי
38 לה ניפיק - מוצאות, אפופה - בכניסה
39 וביציאה, והתחיל המחיצה סמוך לאגפיה בתוך
40 אוניה מכאן ומכאן, ולא חיברה באמצע שיהו
41 המים נכנסין ויוצאין דרך שם, ואמרי רבנן
42 דפחות משלשה - אמרינן לבוד, אבל שלשה
43 - לא אמרינן לבוד, ואסור דפריצה היא, ורבן
44 שמעון לטעמיה - דאמר ובפק קמא פחות
45 מארבעה לבוד. משנה אלא אם כן עשו לה
46 - כל סביבותיה, או סביב הנקב ארבעה על
47 ארבעה החוקק באמצעיתה. דגוד אחית אמר
48 להכשיר, אף על פי שהיא תלויה, אבל כוף וגוד
49 כחנניא בן עקיבא - לא אמר, בין מלפטה -
50 מחוברת לגזוזטרא מתחיה. זו לעלה מוז -
51 אפילו זו שלא כנגד זו, ובלבד שלא תהא
52 מופלגת מכנגדה במשך הכותל ארבעה, כדאמר
53 בגמרא. שתיון אסורות - למלאות בנקב
54 העליונה עד שיערבו והתחתונה בנקב שלה אין
55 צריך לומר שהיא אסורה דהא מכרמלית
56 לרשות היחיד קא ממלא. גמרא חוקק בה

57 ב' - ואין צריך בה מחיצה אחרת, דאמרינן "כוף וגוד" הואיל ויש עשרה רוח לכל רוח לנקב,
58 ממלאין מים מגזוזטרא - שיש בה ארבע אמות על ארבע אמות, וטומנין - פירותין
59 בעצה, פסולת קטנית, ואף על פי שלקטו מן השרדה בהשכמה והטל עליו אין מוכשירין את הפירות כדמפרש לקמיה. אלונות - בגד שמסתפקין בו כשיוצאין מבית המרחץ. השכים
60 - קודם היום, להביא פסולת תבואה מן השרדה להטמין בו פירות. אם לא נתכוון להשכים, שרודה ונח לו בטל שעליו, והשכים עד שלא ייבש - הרי הוא כבי יותן.
אנשי

1 **הכא** רשויות דרבנן - ברש"י "חלוף" (עירויות ע"ב), סב רב איפכא, דברשויות דרבנן כי אין
2 ארבעה ככותל שבין שתי חצירות לא יזו אפילו כמלא נימא, דעשו הם חזוק
3 לדבריהם יותר משל תורה, ואם תאמר: דלקמן בפרק בתרא (ק.א.ב.) משמע דרב דימי אוסר
4 להחליף אפילו ברשויות דרבנן, גבי הא דתניא וחכמים אומרין אף בזמן שהמגעול למעלה
5 מעשרה מביא מפתח מעל שם ומניחו באיסקופה,
6 ולמחר פותח נועל בו ומחזירו לאיסקופה או
7 לחלוק שעל גבי הפתח, ואם יש בחלוק ארבעה על
8 ארבעה - אסור, מפני שהוא כמוציא מרשות
9 לרשות, פירושו: מאיסקופה כרמלית לחלוק שהוא
10 רשות היחיד דרך מנגעל שהוא מקום פטור, ואסור
11 להחליף, ומסיק עלה: שמע מינה איתא דרוב
12 דימי, ויש לומר: דרב דימי ודאי קסבר דבריייתא
13 דלקמן פליגא אהך דשמעתין, והכי פירושו:
14 איתא דרוב דימי, ועדיפא מדידיה, דאפילו
15 ברשויות דרבנן אוסר להחליף, כזערי דשמעתין.
16 **ולעירי** קשיא - אף על גב דבריייתא בפרק
17 בתרא אתיא כותייה, מכל מקום בעי
18 לאוקמי גם ברייתא דהכא כותייה, מיהו, אומר
19 רבינו יצחק: דעירי לא אתי כרבי יהודה, דשרי
20 בשבת בסוף "חורק" (ק.א.ב.) בספינה שבגובה
21 ועמוקה עשרה לטלטל מתוכה לים ומן הים
22 התוכה דרך למעלה מעשרה שהוא מקום פטור,
23 כדומכת התם.
24 **גזוזטרא** שהיא למעלה מן הים - פירשתי
25 לעיל.

26 **אלא** אם כן עשו לה מחיצה בו' - ואם תאמר:
27 דהכא בעינן מחיצה, ובמסכת שבת בפרק
28 "חורק" (ק.ב.) אמר רב הונא: ספינה מוציא ממנה
29 זוז כל שהוא וממלא: ואומר רבינו יצחק: דהתם
30 שרמיים עמוקים עשרה, דאמרינן אין ספינתא
31 מהלכת בפחות מעשרה, וכרמלית מארעא
32 משחינן הוי מים למעלה מי מקום פטור, והכא
33 מיירי בשאין המים עמוקים עשרה, דכי אמרינן
34 מארעא משחינן - אבהי מיא כרמלית, אי נמי:
35 אפילו יש כאן עמוק עשרה, גודו אטו שאר
36 גזוזטרא דאין תחתיה עמוק עשרה, דשם צריך
37 מחיצה למלאות, ולכך לא פליג בשם גזוזטרא,
38 אבל ספינה לעולם מהלכת למעלה מעשרה, אי
39 נמי, אומר רבינו יצחק: דהכא אפילו עמוק איבא
40 למיחז שמא יעלה הים שריון, אבל ספינה
41 דמהלכת כל שעה - ליבא למיחז להכי,
42 **עושה** מחיצה גבוה עשרה - הוא דאמר רבה
43 בר רב הונא בפרק "חורק" (שבת ק.ב.)
44 עושה מקום ארבעה וממלא - על ידי מחיצות
45 עשרה קאמר, ולהכי בעי מקום ארבעה, כדפירש
46 בקונטרס לעיל דאין מחיצה לפחות מארבעה, ולא
47 כפירוש הקונטרס דהתם.
48 **בין** מלמעלה בין מלמטה - מתוך פירוש
49 הקונטרס משמע דלמעלה - היינו למעלה
50 מן הגזוזטרא, ולמטה - למטה מן הגזוזטרא, ולא
51 רצה לפרש הכל תחת הגזוזטרא כלמעלה ולמטה
52 דלעיל גבי בור, משום דנקב עשוי ארבעה על
53 ארבעה ועושה מחיצה סביב הנקב, אפילו למעלה
54 הוי היכר.

55 **מתניתין** דלא כחנניא - אף על גב דחנניה
56 לא אמר אלא בימה של טבריא,
57 מתניתין נמי לא מפיליגא ומיירי בכל מימנות.

הני
בעצה, פסולת קטנית, ואף על פי שלקטו מן השרדה בהשכמה והטל עליו אין מוכשירין את הפירות כדמפרש לקמיה. אלונות - בגד שמסתפקין בו כשיוצאין מבית המרחץ. השכים
- קודם היום, להביא פסולת תבואה מן השרדה להטמין בו פירות. אם לא נתכוון להשכים, שרודה ונח לו בטל שעליו, והשכים עד שלא ייבש - הרי הוא כבי יותן.
אנשי

עירובין דף פז עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שני) קטו

57 טפחים, תנאי היא – מחלוקת תנאים היא, שכן לחכמים אף אם יש
58 בה שלשה טפחים כרמלית היא ואסור למלאות ממנה.
59 הגמרא מקשה על זעירי שפירש שהברייתא מדברת ברוחב האמה
60 עצמה, ואמרה שאם אינה רחבה כשיעור כרמלית מותר למלאות
61 ממנה. מקשה הגמרא: ותייהוי – ותחשב אמת המים זו אפילו כשאין
62 בה שיעור כרמלית, כי חזירי כרמלית – כחורים הסמוכים
63 לכרמלית, ומחמת כך תחשב אף היא לכרמלית, כמו כותל הסמוך
64 לרשות הרבים, ויש בו חור, שנחשב החור כרשות הרבים, ואף
65 אמה זו, כיון שקודם שנכנסה לעיר היא גדולה ויש בה שיעור
66 כרמלית, אף לאחר שהתמעטה משיעור זה תחשב כרמלית מדין
67 חור. מתרצת הגמרא: אפי' כר' אבין ורב הנינא כר' אבין דאמרי
68 תרוניה, אין דין חזירין לכרמלית, שכרמלית אינה אסורה אלא
69 מדרבנן, ולא החמירו חכמים עד כדי כך לאסור גם את החורים
70 הסמוכים לה. תירוצ' נוסף: רב אשי אמר, אפילו תימא – אף אם
71 תאמר שיש דין חזירין לכרמלית, הני מילי – דברים אלו אינם אלא
72 כפסוקה – כשהכרמלית סמוכה לחור, הךא – וכאן מדובר
73 בפסוקה – שהמקום שיש בו שיעור כרמלית הוא רחוק מהמקום
74 שאנו דנים עליו שיחשב כחור.
75 הגמרא חזרת לברייתא שנחלקו בה חכמים ורבן שמעון בן
76 גמליאל, ומביאה פירוש נוסף בברייתא: רבינא אמר, מה שנחלקו
77 חכמים ורבן שמעון בן גמליאל בברייתא בשיעור הרוחב אם הוא
78 שלשה או ארבעה, אינו לא האמה עצמה ולא האגפים, אלא כגון
79 דקבר לה ניפקי אפופה – מדובר שעשה מוצאות בפי האמה
80 בכניסה וביציאה, כלומר שעשה בתוך האמה מחיצה משני
81 חלקים, וכל חלק סמוך לכותל האמה, והניח בין החלקים רווח
82 שבו יהיו המים עוברים, ואמרו חכמים שאם ארתו רווח הוא פחות
83 משלשה, אומרים שם לבדו וציר ב', והרי זה כמו שיש מחיצה
84 לכל רוחב האמה ומותר למלאות ממנה, אבל אם הרווח הוא יותר
85 משלשה טפחים, שאין אומרים שם לבדו, אסור למלאות ממנה,
86 ורבן שמעון בן גמליאל אומר, שאם הרווח הוא פחות מארבעה
87 טפחים אומרים שם לבדו. ואדו רבנן למעמייהו ורבן שמעון כן
88 גמליאל למעמיהו – והלכו בזה חכמים לשיטתם ורבן שמעון בן
89 גמליאל לשיטתו, שנחלקו בברייתא (לעיל טו) מהו השיעור
90 שאומרים בו לבדו, שלחכמים אין אומרים לבדו רק באויר פחות
91 משלשה, ולרבן שמעון בן גמליאל אומרים לבדו גם באויר פחות
92 מארבעה.

משנה

93 גוויזרא | – כעין דף הבולט מרשות היחיד | שהיא עומדת למעלה מן
94 המים, ויש באמצעה נקב ארבעה על ארבעה טפחים, שדרכו
95 ממלאים מהמים, אין ממלאין הימנה בשבת, לפי שהגוזזרא רשות
96 היחיד היא, והמים כרמלית הם, ואסור להכניס מכרמלית לרשות
97 היחיד, אלא אם כן עשו לה סביב כל הגוזזרא או סביב הנקב,
98 מחיצה שהיא גבוהה עשרה טפחים, שמחיצה זו מחשיבה את המים
99 שתחת הגוזזרא רשות היחיד. ומחיצה זו אפשר לעשותה בין
100 למעלה מהגוזזרא, ובין למטה – כשהיא מחוברת לגוזזרא
101 מתחתיה, ורואים את המחיצה כאילו היא יורדת ומגיעה עד המים
102 (ציר ג).
103 וכן שתי גוויזראות הקרובות זו לזו במשך אורכו של הכותל,
104 שעומדות זו למעלה מזה, שגוזזרא אחת גבוהה יותר, ועשו
105 לעליונה מחיצה סביב הנקב, ולא עשו לתחתונה, ובני התחונה
106 רגילים למלאות מים דרך הנקב שבעליונה וציר ד', שתייהו
107 אפירות למלאות, התחונה אסורה כיון שאין מחיצה בנקב שלה,
108 והעליונה אסורה מחמת התחונה שאף היא משתמשת בנקב
109 שלה, ונמצאת העליונה משמשת שתי רשויות, עד שיערבנו יחד,
110 ואז יהיה מותר למלאות דרך הנקב שבעליונה.
111

1 אבל הךא – כאן בברייתא. מדובר שהמקום פטור עומד בין רשויות
2 דרבנן, בין רשות היחיד לכרמלית, שאף אם יוציא שלא דרך
3 המקום פטור, אינו עושה אלא איסור דרבנן, שהוא מוציא
4 מכרמלית לרשות היחיד, ולא אסרו חכמים לעשות כן דרך מקום
5 פטור.
6 מקשה הגמרא: והא – והרי רבי יוחנן, במקום שהוא עושה הוצאה
7 דרך מקום פטור כרשויות דרבנן, שההוצאה מרשות אחת
8 לחברתה אינה אסורה אלא מדרבנן, כגון להוציא מחצר לחצר,
9 נמי – גם כן אמר שאסור להחליף דרך מקום פטור (דתינא) (דתינן)
10 (לעיל עה), כותל שעומד בין שתי חצירות, והוא גבוה עשרה טפחים
11 ורוחב ארבעה טפחים, החצירות שמשני צדיו מערבין שנים ואין
12 מערבין אחד – עושים עירוב חצירות כל חצר בפני עצמה, ואינם
13 יכולים לערב כולם יחד כחצר אחת. ואם היו בראשו | – של הכותל |
14 פירות, אלו עולין מן האבן, ואלו עולין מן האבן, ואם
15 נפרץ הכותל, אם הפירצה היא עד עשר אמות, מערבין שנים –
16 יכולים לעשות שני עירובין, שכל חצר יכולה לערב לעצמה, ואם
17 רצו מערבין אחד – יכולים לעשות עירוב אחד, שיהיו שתי
18 החצירות רשות אחת. מפני שפירצה עד עשר אמות הוא כפיתה,
19 אבל יותר מן – אם הפירצה היא יותר מעשר אמות, אין זה
20 פתח, אלא פירצה, ונמצא שאין מחיצה מפרדת בין החצירות,
21 והרי הם חצר אחת, ומערבין עירוב אחד לשתי החצירות, ואין
22 מערבין שנים – ואין יכולים לעשות כל חצר עירוב לעצמה. והיו
23 כה – ונשאנו ונתנו בדברי המשנה, ושאלנו, אם אין בו | – בכותל |
24 רוחב ארבעה טפחים, מאי – מה דינו. ואמר רב, שאינו רשות בפני
25 עצמו, אלא אויר שתי רשויות | היינו שתי החצירות שבשני צדיו |
26 שולמת בו, ולא יזיו בו גם את הדברים הנמצאים מעל גביו, אפילו
27 מלא תימא – כרוחב השערה, וכל שכן שאסור להוציא ולהכניס
28 ממנו לחצירות. ורבי יוחנן אמר, אלו מעלין לכותל מן | – מצד
29 זה | ואבן, ואלו מעלין מן האבן, שמה שהוא בטל לשתי
30 החצירות, אינו להחמיר אלא להקל. ואדא רבי יוחנן למעמיהו –
31 ואמרנו שדרב זה שאמר רבי יוחנן, לשיטתו אמרו, רבי אהא –
32 שכשברב רב דימי מארץ ישראל לבבל אמר בשם רבי יוחנן, מקום
33 שאין בו ארבעה על ארבעה שהוא עומד בין רשות הרבים לרשות
34 היחיד וציר א', מותר גם לבני רשות הרבים, וגם לבני רשות היחיד
35 לבקוה עליו את משאותיהם, ובלבד שלא יחליפו להכניס מרשות
36 הרבים לרשות היחיד דרך שם. וממה שהביאו מדינו של רבי יוחנן
37 שאסור להחליף מרשות היחיד לרשות הרבים דרך מקום פטור
38 סיוע ומקור לדברי רבי יוחנן עצמו לדין זה של כותל שבין שתי
39 חצירות, הרי מוכח מכך שרבי יוחנן אסר להחליף דרך מקום פטור
40 גם במקום שההוצאה שלא דרך המקום פטור אינה אלא מדרבנן.
41 מתרצת הגמרא: התיא – אותה מימרא של רבי יוחנן לענין כותל
42 שבין שתי חצירות, ועירי אמרה בשם רבי יוחנן, שהוא סובר שרבי
43 יוחנן אסר להחליף גם ברשויות דרבנן, אבל רב דימי סובר, ששם
44 מתיר רבי יוחנן גם להחליף מחצר לחצר.
45 שואלת הגמרא: ולעירי שאמר שרבי יוחנן אסר להחליף גם
46 ברשויות דרבנן, קשיא הא – קשה הברייתא שהביאה הגמרא
47 לעיל, לגבי אמת המים העוברת בחצר, שאמרה שבפחות משלשה
48 או ארבעה טפחים מותר לשלשל הדלי ולמלאות מהאמה שהיא
49 כרמלית לרשות היחיד, והוכחה הגמרא לפרש שהברייתא דנה
50 ברוחב האגפים, ומבואר שברשויות דרבנן מותר להחליף דרך
51 מקום פטור. מתרצת הגמרא: ועירי מוקים לה – מעמיד את
52 הברייתא, שהיא מדברת ברוחב אמת המים גופה – עצמה,
53 שחכמים סוברים שכל שיש בה שלשה טפחים, הרי היא כרמלית,
54 ואסור להכניס ממנה לבית, ורבן שמעון בן גמליאל סובר שרק
55 כשיש בה ארבעה טפחים היא כרמלית, ואכן לפי זה, ההלכה
56 שאמר רב דימי בשם רבי יוחנן שאין כרמלית פחותה מארבעה

4 ארבעה טפחים באויר. וְרַב לְמַעְמֵיהּ – ומה שאמר רב, לשיטתו
 5 אמר זאת, דִּאֲמַר רַב (לעיל פה), אֵין אָדָם אוֹסֵר עַל חֲבִירוֹ דְרַף דְרַף אוּר,
 6 כלומר שאדם שמשתמש ברשות מסוימת רק על ידי שהוא זורק
 7 שם דברים במרחק של ארבעה טפחים, אינו אוסר על חבירו
 8 שמשתמש שם בלא זריקה. ואף כאן, כיון שבני התחונה אינם
 9 משתמשים שם אלא על ידי זריקת הדלי למרחק של ארבעה
 10 טפחים, ובני העליונה משתמשים שם בלא הרחקה, אין בני
 11 התחונה אוסרים עליהם.
 12 הגמרא מביאה מימרא של אמוראים, ומקשה עליהם ממשנתנו,
 13 ומתוך כך מתבאר הדין האמור במשנה: אָמַר רַבָּה אָמַר רַבִּי הֵיא,
 14 וְרַב יוֹפֵה אָמַר דָּבַר זֶה בַּשֵּׁם רַבִּי אוֹשְׁעַיָא, אָדָם שִׁישׁ בָּצַד בֵּיתוֹ
 15 חוּרְבָה שְׁיִיכַת לְאָדָם אַחֵר, שאינו משתמש בה, והוא רגיל
 16 להשתמש בה בימי החול, לענין שבת יש גּוֹל בְּשֻׁבְתָּ וְחֹרְבָה מְחִיר
 17 לְבַעֲלָיִם. הגמרא מבארת מימרא זו ושואלת: הֲאֵ הָא גּוֹפֵא קְשָׁיָא – דבר
 18 זה מצד עצמו קשה הוא, שמבינה הגמרא, שיש גול בשבת, היינו
 19 שמוטר לגזול בשבת רשות ולהשתמש בה, שאף רשות שהוא
 20 משתמש בה שלא כדין, כיון שהוא משתמש בה, קנה אותה
 21 בגזלתו והרי היא כרשותו, ומותר לו להכניס משם לביתו. ומשום
 22 כך מקשה, אָמַרְתָּ יֵשׁ גּוֹל בְּשֻׁבְתָּ, אֲלָא קֵנִיא – הרי שהשתמש
 23 בשבת ברשות שלא כדין, קנה אותה ונחשבת כרשותו, ואמרת גם
 24 וְחֹרְבָה מְחִיר לְבַעֲלָיִם, שמשמע שעל כרחו מחזיר הוא את
 25 החורבה לבעליה, שלענין שבת אינה נחשבת כרשותו, אלא
 26 כרשות בעליה, אֲלָא – הרי שלא קניא. מתרצת הגמרא: הָבֵי
 27 קְאָמַר – כך הוא פירוש המימרא, יֵשׁ דִּין גּוֹל בְּשֻׁבְתָּ, כלומר שדין
 28 השבת גזילה נוהג ברשויות שבת, בַּיְצֵד, דְחֹרְבָה עַל כִּרְחוֹ הוּא
 29 מְחִיר אוֹתָהּ לְבַעֲלָיִם, שאסור לו להשתמש שם בשבת.
 30 אָמַר רַבָּה, וְיוֹתְבִינָן אוֹשְׁמֵתֵין – ויש לי להקשות על דברי,
 31 ממשנתנו, ששנינו בה, וְכֵן שְׁתֵי זְווּזְמַרְאָתֵין זוּ לְמַעֲלָה מְזוּ וְכוּ, שאם
 32 עשו מחיצה רק לעליונה שתיקה אסורות, שאף בני העליונה
 33 אסורים למלאות, משום שבני התחונה אוסרים עליהם, וְאֵי
 34 אָמַרְתָּ יֵשׁ דִּין גּוֹל בְּשֻׁבְתָּ, וכל שמשתמש ברשות אחרת בלא רשות,
 35 אינו אוסר, אָמַרְתָּ – מדוע שתיקה אסורות, והרי בני התחונה
 36 משתמשים שם שלא כדין, והיה להם לבני העליונה להיות
 37 מותרים בה, וממה של שנינו כך, מוכח שלא כדברי אלא שאין
 38 גול בשבת, וכיון שרגלים בני התחונה להשתמש בעליונה,
 39 אוסרים עליה. מתרצת הגמרא: אָמַר רַב שְׁשֵׁי, הָבֵא גְמַאי עֶקְוִינָן
 40 – כאן במשנה במה מדובר, גָּזוּן שָׁעֵשׂוּ אֵת הַמְחִיצָה בְּגוּזוֹטְרָא
 41 העליונה בְּשׂוֹתְפוֹתָהּ, שבני התחונה משתמשים שם מהדין.
 42 שואלת הגמרא: אֵי הָבֵי – אם אכן עשו את המחיצה בשותפות,
 43 מדוע אמרו במשנה שרק כשעשו לעליונה ולא עשו לתחונה
 44 שתיקה אסורות, הרי בֵּי עָשׂוּ – כשעשו לְתַתְּחוֹנָה נְמֵי – גם כן, כיון
 45 שזה שותפים במחיצה אוסרים הם זה על זה. מתרצת הגמרא: בֵּינָן
 46 דְעָשׂוּ מַחִיצָה לְתַתְּחוֹנָה, גְּלוּ גְלוּ דַעְתָּה – גילו בזה בני התחונה
 47 את דעתם, דִּאֲנָא בְהַרְדָּף לֹא נִיחָא לִי – שאין נוח להם להשתמש יחד
 48 עם העליונה בשבת, וסילקו עצמם ממחיצת העליונה, שהרי לא
 49 עשו את המחיצה אלא כדי להתיר למלאות בשבת, ואם באו
 50 להתיר למלאות בשבת, ודאי התכוונו להסתלק מהעליונה.

משנה

107 המשנה דנה מתי מותר לשפוך מים לחצר, אף אם יוצאים המים
 108 לרשות הרבים: חָצֵר שְׁחִיא פַּחוֹתָהּ מְאָרְבַּע אַמּוֹת עַל אַרְבַּע אַמּוֹת,
 109 אֵין שׁוֹפְכִין בְּתוֹכָהּ מִיָּם בְּשֻׁבְתָּ, שכיון שהמים מקלקלים את החצר,
 110 שהם עושים את עפר החצר לטיט, השופכים שם רוצה שיצאו
 111 לרשות הרבים, אֲלָא אִם בָּן עָשׂוּ לָהּ עֵיקָה – גומא שהיא מְחַוָּקָה
 112 בְּאִתָּיִם, מִן הַנֶּבֶק וְלִמְטָה – שהחלל שלה מחזיק סאתיים. וגומא זו
 113 יכול לעשותה בֵּין מְבַחֲזִין – ברשות הרבים סמוך לחצר, וְכֵן
 114 מְבַבְּנִים – בתוך החצר וצויר ג. אֲלָא שָׁכְשָׁהוּא עוֹשֶׂה אוֹתָהּ מְבַחֲזִין,
 115 צָרִיף לְקַמּוּר – לכסות את הגומא, כדי שתהיה מקום פטור, ויפלו

1 אֲנָשֵׁי מְבָרִיא, שבעלי מלאכה הם, כְּמֵי שְׁלֵא יִבְטְלוּ מְמַלְאָתָהוּ דְמֵי –
 2 מה שהם מלקטים את הפסולת בבוקר, הוא משום שלא יבטלו
 3 ממלאכתם, ולא משום שהם רוצים דווקא בפסולת שיש עליו טל.
 4 מבררת הגמרא את הדין השלישי: וּמִסְתַּפְּנִין בְּאֵלוֹנְשִׁית מֵאֵי הֵיא –
 5 מה היה צריך להתיר להם. משיבה הגמרא: דִּתְנִיא, מְסַתְּפִין אָדָם
 6 בְּאֵלוֹנְשִׁית בִּשְׁבַת וּיּוֹם טוֹב אַחֵר הַרְחִיצָה, ואין חוששין שמא יסחט,
 7 וּמַיְיָהּ פְּחִלּוֹן שֶׁל הַמַּרְחָף, וְלֹא וְקַרְנָה לְאוּלְיָרִין – לבלנים, מְסָנִי
 8 שֶׁהֵם חֲשׂוּדִין עַל אוֹתוֹ דְרָב – על סחיטה. וכן לא יביאנה לביתו,
 9 שיש לחשוש, שמא בדרך יטבח ויסחט. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמַר, אָף
 10 מְבִיאָה בֵּירוֹ לְתוֹךְ בֵּיתוֹ, ואין צריך להניחה בחלון, ואין חוששים
 11 שישבחו ויסחט. הרי שהיה מקום לומר שאסור להסתפק באלונשית,
 12 כדי שלא יסחט, וזה התיר להם רבי חנניא.

13 שנינו במשנה שעל ידי מחיצה סביבות הנקב שבגוזוטרא מותר
 14 למלאות מן המים. הגמרא דנה אם המחיצה מתירה גם לשפוך
 15 מהגוזוטרא למים: אָמַר רַבָּה פַר רַב הוּנָא, לֹא שְׂנוּ – לא גשנה דין
 16 זה שמחיצה תליה מתרת בגוזוטרא, אֲלָא שִׁיחַיָה מוֹתָר לְמֵלֵאוֹת
 17 מהמים ולהכניס לגוזוטרא, אֲכָל לְשָׁפוּף מְהַגוּזוֹטְרָא
 18 למים, אָסוּר, כיון שהמים מוליכים את השופכים מחוץ למחיצות
 19 הגוזוטרא, ונמצא שהמים הולכים מכוחו לכרמלית.

20 מקשה הגמרא: מַתְקִיף לָהּ – הקשה רב שְׁיָבִי עַל רַבָּה בַּר רַב הוּנָא,
 21 וְכֵי מַה בֵּין זֶה לְחֻצֵר שֶׁהִיא פַּחוֹתָהּ מְאָרְבַּע אַמּוֹת, שאמרו במשנה
 22 בסמוך, שאם יש שם עֵיקָה – גומא שהיא מחוקת סאתיים, מותר
 23 לשפוך בה מים בשבת, ושנינו בבבביתא, שאף אם נתמלאה הגומא
 24 מים קודם שבת, מותר לשפוך בה בשבת, ואף שהמים שהוא שופך
 25 עכשיו יוצאים מכוחו לרשות הרבים, ואם כן ודאי אין לאסור אם
 26 יוצאים המים מכוחו לכרמלית. מתרצת הגמרא: הָנִי תַיִמִי – המים
 27 שבגומא עשויים להיות כלים, על ידי שיבלעו בארץ, ולכן כשהוא
 28 שופך מים בחצר, כוונתו היא שיבלעו המים בחצר ולא יצאו
 29 לחוץ, ואף אם יוצאים המים לרשות הרבים, לא נתקימה
 30 מחשבתו בכך, ולא אסרו כוחו בדבר שאינו מתכוין, וְהָנִי לֹא תַיִמִי
 31 – והמים שתחת מחיצות הגוזוטרא, לעולם אינם כלים, ולא יתכן
 32 שישארו השופכים שהוא שופך במקומם, וודאי כוונתו היא שיצאו
 33 המים מחוץ למחיצות.

34 הגמרא מביאה לשון אחרת בדברי רבה בר רב הונא: אֵיבָא דִּאֲמַרִי
 35 – יש שאמרו שמועה זו בלשון אחרת, אָמַר רַבָּה בַר רַב הוּנָא, לֹא
 36 תֵימָא – אל תאמר שמה שהתירה המשנה במחיצה תליה,
 37 לְמֵלֵאוֹת הוּא דְשַׁרְי – שרק למלאות ולהכניס מהמים לגוזוטרא
 38 הותרו, אבל לְשָׁפוּף מְהַגוּזוֹטְרָא לְמִים אָסוּר, אֲלָא לְשָׁפוּף
 39 מְהַגוּזוֹטְרָא לְמִים נְפִי שַׁרְי – גם כן הותרו. אָמַר – ושאל על כך רַב
 40 שְׁיָבִי, שְׂפִיטָא – הלא פשוט הוא דין זה ולמה הוצרך רבה בר רב
 41 הונא להשמיעו, שהרי הֵינִי עֵיקָה – הוא הדין המבואר במשנה,
 42 שחצר שיש בה גומא, מותר לשפוך בה שופכים. ותירצה הגמרא:
 43 שהוצרך רבה בר רב הונא להשמיעו דין זה, דְמָה דִּתְנִיא –
 44 ששמא תאמר, שאין זה דומה לחצר שיש בה גומא משום דְהָנִי
 45 תַיִמִי – שהמים שבגומא עתידים להיות כלים, ואין כוונתו שיצאו
 46 השופכים לחוץ, וְהָנִי לֹא תַיִמִי – והמים שתחת הגוזוטרא אינם
 47 כלים, וודאי כוונתו שיצאו מחוץ למחיצות, קָא מְשַׁמַּע לָן –
 48 השמיענו רבה בר רב הונא, שאין הדבר כן, אלא אף בגוזוטרא אין
 49 כוונתו שיצאו המים לחוץ.

50 שנינו במשנה: וְכֵן שְׁתֵי זְווּזְמַרְאָתֵין זוּ וְכוּ' לְמַעֲלָה מְזוּ, ועשו מחיצה
 51 רק לעליונה שתיוקן אסורות. הגמרא דנה מתי אסורת התחונה
 52 על העליונה: אָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב, לֹא שְׂנוּ שֶׁהַתְּחִינוֹנָה אוֹסְרָה
 53 עַל הָעֵלְיוֹנָה לְמֵלֵאוֹת, אֲלָא בְּמַנְיָה – באופן שהגוזוטרא
 54 התחונה אינה רחוקה מהעליונה יותר מארבעה טפחים במשך
 55 אורך הכותל וצויר א, אֲכָל בְּמֵיפִלְגָתָ – אם התחונה רחוקה
 56 מהעליונה יותר מארבעה טפחים, הגוזוטרא העליונה מוֹתֵרָה
 57 לְמֵלֵאוֹת מִהֶנֶקֶב, ואין בני התחונה אוסרים עליה, כיון שאינם
 58 יכולים להשתמש בנקב, אלא אם יורקו את הדלי מרחק של

עירובין. פרק שמיני. כיצד משתתפין דף פח עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזלץ) קי"ז רש"י

1 אנשי טבריא — בעלי מלאכה היו. מסתפני אדם — ביום טוב. ובשבת אם רחץ בצונן
2 מסתפני באלונגית, ואין חוששין שמא יסחוטו. לאולייירן — בלנין. על אותו דבר — סחיטה.
3 אף מביאה בירו — ואין חוששין שמא ישכח ויסחוטו. לא שנו — שמחיצה תלויה מתרת
4 בנוטרא רבנן, אלא למלאות. אבל לשפוך — שופכין בנקב למים — אסור, מפני שהגדר
5 מוליך השופכין תוך למחיצת הגזוזטרא. מה בין
6 זה לעוקה — דתנן במתניתין חצר שפחותה
7 מארבע אמות — אין שופכין לתוכה מים בשבת
8 אלא אם על שולחן עוקה, גומא, מחוקת
9 סאתים. ותני עלה: אף על פי שנתמלאה העוקה
10 מבעוד יום — שופכין לה מים בשבת, ואף על פי
11 שהמים יוצאין הימנה לרשות הרבים. התם
12 תימי מיא — המים עשויין כללות ולהבלע
13 בקרקע, הלכך, כי שפך — אדעתא דליבלעו
14 בדוכתייהו קא שפיק, ואי נפקי לבר — לאו
15 מחשבתו להכי יחוק, ולא נתקימה מחשבתו
16 ושרי. דאפילו איכון — איסור ממש ליבא, דהא
17 ברשות היחיד שפיק. אבל הכא — מידע ידיע
18 דודאי נפקי ולא תימי. אפילו לשפוך נמי שרי
19 — דאידו לא איכפת ליה דליפקו לבראי. אבל
20 חצר הפחותה מארבע אמות — ניחא ליה
21 דליפקו לבר שלא יכלך את חצרו, הלכך, בעי
22 עוקה, דעוקה ניהא ליה דליבלעו. בסמוכה —
23 שאינה רחוקה מתחתונה במשך הכותל ארבעה
24 טפחים. ואני שמעתי: שאינה גבוהה ממנה
25 עשרה. ולא מצינו לשון הפלגה בהתלמוד
26 בגובה אלא במשך, כדתנן במתניתין באנשי
27 חצר ומרפסת. ועוד: לרב, מה לי גבוהה או
28 גמוכה: דא אידו דאמר (לעיל פג.ב): לזה
29 בשלשול ולזה בוריקה — שניהם אסורין ועוד,
30 מהא מנביא מותבין תיובתא לשמאל
31 בפירקין לעיל ופד.ב) ואי רב גופיה כדקימין בגו
32 עשרה דהרדי אוקומה, היכי מותב לה? ואבי
33 הרצה כגון דקימין בגו עשרה דהרדי — מאי
34 חדשיה. עיונה מותרת — כדאמרין דאין
35 תשמיש לתחתונה בעליונה אלא דרך אויר
36 ודיקת משך איבעה טפחים, ורב לטעמיה,
37 דאמר: אין אדם אוסר על חבירו דרך אויר. יש
38 גול בשבת וחורבה מחזיר לבעלים — השתא
39 סלקא דעתך דהכי קאמר: מותר לגזול בשבת
40 רשותו, ולהשתמש בה בחורבתו של חבירו
41 הסמוכה לו, כי היכי דרגיל בה בחול. הואיל
42 וסתם חורבה אין הבעלים משתמשין בה כל כך,
43 קני לה האי בגולתו כשאר גולנים, ונעשת
44 רשותו. וחורבה מחזיר לבעלים משמע על כרחו
45 איסור שבת מחזירה לבעלים, וצריך להחזירה
46 ואין קנייה לה. אלמא: אסור להשתמש בה. יש
47 דין גול — דין השבת גולה נהגה ברשות של שבת דחורבה מחזיר הגזילה לבעלים, ואסור להשתמש בה. אמאי אסרת — הא רשותא דעליונה היא, ותחתונה זו שלא כדן משתמשת
48 בה בחול. ואפילו הכי, כיון דרגילה בה — אסרה עלה. שעשו — אותה מחיצה של עליונה בשותפות. אי הכי בי עשו — בני תחתונה לתחתונה, אם יש להם שותפות בעליונה — נמי
49 אסרי עלה. גלויי גילאי דעתה — תחתונה לעליונה דסלקה נפשה בשבת מינה, דהא מחיצה זו אינה נעשית אלא להיתר שבת.
50 **משנה** אין שופכין לתוכה מים ביום — מפרש לה בגמרא. עוקה — גומא. סאתים — בגמרא מפרש טעמא דשערא. מן הנקב ולמטה — שבחוקי סאתים החלל שלה. בין מבפנים —
51 בין שעשה לעוקה בתוך החצר, בין שעשאה ברשות הרבים סמוך לחצר. אלא שמבחוץ צריך לקמור — לכסות פיה בבסרים שיפלו המים מידיו לתוך מקום פטור. בייב — חריץ העשוי
52 לקלח שופכין שבחצר לרשות הרבים. שהוא קמור במשך ארבע אמות ברשות הרבים — קים לן בארבע אמות יש שיעור ליבלע בהם סאתים מים שאדם עשוי להסתפק בכל יום.
53 שופכין לתוכו — התיימי מיא. ואי נמי לא תיימי, דיש בו מים מבעל ידי, כיון דרוב ימות השנה עשויין ליבלע — הכי נמי כי נפקי לבראי לאו להכי איכון, וכיון דלא נתקימה מחשבתו
54 — שרי דאפילו מתכוין לאו איסורא דאורייתא איכא הכא. דהא לאו ברשות הרבים ודיק ליה אידו גופיה, אלא מאיליהן יוצאין הלכך, כי לא מיכוין שרי לכתחילה. לא ישפוך על פי
55 הכיב — כלומר: בתוך החריץ. ואף על פי שיש אורך מכאן עד יציאתו מאה אמה, ויכולין ליבלע. כיון דבגופיה קא שפך — מקלחי להדיא ובכח לרשות הרבים, והרואה אומר ששופכן
56 סמוך ליציאתו, ובעי דליפקו. כדאמר בגמרא: גזרה שמא יאמרו צנורו של פלוני מקלח מים בשבת. דיומאות — עליות. וחצר פחותה מארבע אמות לפנייהם, ששופכין בה מימיהם.
57 **מקצתם** — בני האחת עשו עוקה בחצר, ובני האחת לא עשו.
58 **גמרא** מאי טעמא — אחצר פחותה מארבע אמות קאי, דמשמע: הא ארבע אמות — שרי. אדם רוצה לזלפן — שראייה היא לזלף, לחריץ עפרה, שלא יעלה אבקה. דבימות החמה
59 מוקמינן לה למתניתין לקמן בברייתא, וכיון דרוצה לזלפן — אי נמי שפך ליה ונפקי, לא מתקימא מחשבתו.

פחות מארבע — אינו ראוי לזלף ושופכן. וכי נפקי, מקיימא מחשבתו. וגזר רבנן עליה דילמא אתי למישרי זריקה בהדיא לרשות הרבים. תימי — מיא בארבע אמות ראיין לילבע סאתים. הלכך, אי נמי נפקי לבר — לא מקיימא מחשבתו. דאריך וקמין — כגון שישה שמונה אמות על שתיים, דאיכא קרקע כשיעור ארבע מרובעות, יש מקום להבלע סאתים, אבל לזלף אינה ראויה. (לרב) אסור לשפוך בלא עוקה, לרבי זירא לא בעי עוקה. ובין למר ובין למר, ארבע אמות דמתניתין באורך וברוחב משמע. דאי לא יהיב שיעורא נמי לפותיא — אין כאן שיעור מפורש בלום. ומשמע אפילו רחבה משחו, וליכא לאוקומי בה טעמא. תנן החצר ואבסדרה מצטרפין לארבע אמות — לפטורא מן העוקה. קא סלקא דעתך באבסדרה העומדת חוץ לחצר כנגד אחד מן המקצועות, ומצטרפת להשלים השיעור. אלמא: טעמא כדי שיהא שם שיעור לבליעת המים הוא, דהא הכא לאו ארבע מרובעות ניהו דליתחו לזלף. באבסדרה מהלכת על פני כל החצר — כגון חצר ארבע על שתיים, ואבסדרה מהלכת על פני כולה להשלים ארבע על ארבע. ארבע אמות על ארבע אמות — גרס בברייתא, אלמא: מרובעות בעינן. הא מני רבנן היא — דלא שרו ליה משום שיעור מקום בליעת המים כדתנן במתניתין אפילו ביב מאה אמה לא ישפוך לתוכו, אלא על הגג או על החצר. אלמא: טעמא דידהו משום זילוף הוא. וגבי ביב מגלי דעתיה דקא שפך דלאו בר זילוף הוא. ורישא דמתניתין רבי אליעזר בן יעקב היא, דאמר: טעמא משום שיעור מקום לבליעה. כדתנן גבי שזויה קמור ארבע אמות. ומאי דוחקיה דרבי זירא — לפרושי מתניתין משום דתימי מיא, ושרי ליה באריך וקטין, ומבעי ליה לאוקומי כרבי אליעזר. לוקמה דבעיא ארבע אמות מרובעות, ומשום זילוף, וכרבנן. שהיא פחותה — משמע שחסר שיעורה. הא יש בה שיעור ארבע אמות על ארבע אמות — דלא שרא בריבוע, ולא שרא באריך וקטין — שרי. ליתני חצר שאינה ארבע על ארבע אמות — דמשמע שאינה עשויה בריבוע זה — ואפילו יש בה כשיעור. מתניתין — דקתני לרבנן, אבל שופך הוא על הגג וזן יורדין לביב, כלומר: לצנור החתוק בו. דלא כחנניא — דלדידהו, בחצר שרי בגג אסור. גגן שלחן לא היו משופעין, אלא חלקן כעין עליות שלנו, וטחון אותו בטיח מעזיבה וחוקקין צנורות לקלח גשמים, ושופכין השופכין שם. כמה דברים אמורים — דצריך עוקה. שיבלעו במקומן — ולא איכפת ליה דליפקא, דבלאו הכי חצרו מטונפת ועומדת מפני הגשמים. אמר ליה אביו והרי שופכין — הנשפכין לו לביב ארוך מאה אמה, שיש בו שיעור להיבלע בו. וקא אמרו רבנן במתניתין: לא ישפוך. להנך דביב קרי שופכין סתמא, ולהנך דחצר קרי מים, לפי שפעמים הוא מולפן. התם — בימות הגשמים למאי נחושי? אי משום דניחא ליה דניפקו משום קלקול חצרו. הא מקלקלא וקיימא — בגשמים. אי משום שלא יאמרו — ואתי למעבד בימות החמה, אי נמי אתי למימר שרי לזרוק בהדיא לרשות הרבים, דמה לי בצנור ומה לי ברשות הרבים ממש האי נמי להכי מתכוון — להא ליכא למיחש, דסתם צנורות בימות הגשמים מקלחין הן, ואמרו מי גשמים ניהו. אבל גבי ביב בימות החמה, אף על גב דיש בו שיעור, ואדם רוצה שיבלעו במקומן — איכא למיחש שמא יאמרו. מחזיק סאה — עוקה. נותנין לו רשות להסתפק ולשפוך סאה. והאי דקאמרי לעיל: שופך ושונה ואינו נמנע — סבירא ליה לרב נחמן בעוקה קטנה, ושיעור מדהתא קאמרו תנא דברייתא דשרי. התם למאי נחושי לה — אי נמי אתי למיחש סאתים — לא איכפת לן. דהא הוא גופיה לא יליף מינה חורבה, למימר כי היכי דשרי ליה לשפוך בעוקה זו כדי לצאת לחוץ, הכי נמי שרי למשידינהו לבראי — דהא לא מקיימא מחשבתו, ולא ניחא ליה דליפקו מיא, דהא חצרו מקלקלא וקיימא. ואי משום שמא יאמרו — הרואים, הרי צנורו של פלוני בו? וסברין שהוא מתכוון לכן. סתם צנורות בו? — ומיהו, לכתחלה לא שרינן ליה טפי משיעורא. אמר אביו הלכך — כיון דליכא למיחש למודי. אפילו כור וכוריים — קא שרי תנא דברייתא. ואפילו עירבו — שתי העליות, דליכא למיחש אי שרי לזו להני על ידי עוקא דהנך, אתי לאפוקי מאני מן הבתים ולהורידן לחצר בהדיא עד שפת העוקה ברגליהם, וקא מטלטל בחצר דלא מיערב — אפילו הכי אסור. משום נפישא דימא — דיש כאן ארבע סאים לשני בתים. ניספריא — כלי חרס שנסדק, ותנוו שם חציו לקבל המים. להכי נקט גיטרא, דלא חזיא לתשימא אחרינא. בריכה — חריץ רחב, כעין ביבר שעושין לדגים. עריבה — ספינה

1 תנא כמה דברים אמורים — פירש הקונטרס: 1
2 כמה דברים אמורים — דצריך עוקה. 2
3 ולפירושו צריך לומר דלרב נחמן דבסמוך הכי 3
4 פירושו: כמה דברים אמורים שצריך עוקה — של 4
5 סאתים, אבל בימות הגשמים אין צריך עוקה של 5
6 סאתים אבל עוקה של סאה — צריך. ודוקא כדי 6
7 מדהתא שופך ושונה בה. וכן פירש בקונטרס בסמוך. 7
8 והא דלא מייחי התלמוד דך ברייתא לעיל 8
9 אמתניתין דעוקה — משום דבעי לאקשויי עלה 9
10 ממתניתין דביב. ורבינו תם מפרש דאמתניתין לא 10
11 ישפוך על הביב קיימא ברייתא, והא דקאמר הרי 11
12 שופכין — כלומר: הרי ביב. ונרסין: "אלא למאי 12
13 נחושי לה", ולא כמו שכתוב בספרים "אלא התם". 13
14 מחזיק סאתים נותן לתוכו סאתים — לאו דוקא 14
15 סאתים, אלא אפילו כוריים. דאי לאו 15
16 הכי — אין חילוק בין סאתים לסאה. 16
17 לא 17
18 אמות על ארבע אמות! אלא לאו — שמע מינה דרבי אליעזר בן יעקב היא, שמע מינה. והא 18
19 מדסיפא רבי אליעזר בן יעקב, רישא לאו רבי אליעזר בן יעקב! פולח רבי אליעזר בן יעקב 19
20 היא, וחספוי מיחסרא והכי קתני: חצר שהיא פחותה מארבע אמות — אין שופכין לתוכה מים 20
21 בשבת, הא ארבע אמות — שופכין, שרבי אליעזר בן יעקב אומר: ביב הקמור ארבע אמות 21
22 ברשות הרבים שופכין לתוכו מים בשבת. "רבי אליעזר בן יעקב אומר: ביב הקמור". מתניתין 22
23 דלא כחנניא. דתניא, חנניא אומר: אפילו גג מאה אמה — לא ישפוך, לפי שאין הגג עשוי 23
24 לבלוע אלא לקלח, תנא: כמה דברים אמורים — בימות החמה, אבל בימות הגשמים — שופך 24
25 ושונה ואינו נמנע. מאי טעמא? אמר רבא: אדם רוצה שיבלעו מים במקומן. אמר ליה אביו: 25
26 והרי שופכין, דאדם רוצה שיבלעו, וקתני "לא ישפוך"! אמר ליה: התם למאי נחושי לה? אי 26
27 משום קלקול חצרו — הא מימלקלא וקיימא, ואי משום גזירה שפא יאמרו צנורו של פלוני 27
28 מקלח מים — סתם צנורות מקלחים הם. אמר רב נחמן: בימות הגשמים, עוקה מחזיק סאתים 28
29 — נותנין לו סאתים, מחזיק סאה — נותנין לו סאה. בימות החמה נמו, מחזיק סאה גיחוי ליה סאה! גזרה 29
30 דלמא אתי ליתן ליה סאתים. אי הכי, בימות הגשמים נמי ליגזור! התם מאי נחושי לה? אי 30
31 משום קלקול — הא מימלקלא וקיימא, אי משום גזירה שפא יאמרו צנורו של פלוני מקלח 31
32 מים — סתם צנורות מקלחין הן. אמר אביו: הילכך, אפילו כור ואפילו כוריים. "וכן שתי 32
33 דיומאות זו כנגד זו". אמר רבא: אפילו עירבו. אמר ליה אביו: מאי טעמא? אילימא משום 33
34 נפישא דימא? והתניא: אחת לי עוקה ואחת לי גיטרא בריכה ועריבה, אף על פי שנתמלאו 34
35 מים מערב שבת — שופכין לתוכן מים בשבת! אלא אי איתמר — הכי איתמר: אמר רבא: 35
36 לא

דמה לי בצנור ומה לי ברשות הרבים ממש האי נמי להכי מתכוון — להא ליכא למיחש, דסתם צנורות בימות הגשמים מקלחין הן, ואמרו מי גשמים ניהו. אבל גבי ביב בימות החמה, אף על גב דיש בו שיעור, ואדם רוצה שיבלעו במקומן — איכא למיחש שמא יאמרו. מחזיק סאה — עוקה. נותנין לו רשות להסתפק ולשפוך סאה. והאי דקאמרי לעיל: שופך ושונה ואינו נמנע — סבירא ליה לרב נחמן בעוקה קטנה, ושיעור מדהתא קאמרו תנא דברייתא דשרי. התם למאי נחושי לה — אי נמי אתי למיחש סאתים — לא איכפת לן. דהא הוא גופיה לא יליף מינה חורבה, למימר כי היכי דשרי ליה לשפוך בעוקה זו כדי לצאת לחוץ, הכי נמי שרי למשידינהו לבראי — דהא לא מקיימא מחשבתו, ולא ניחא ליה דליפקו מיא, דהא חצרו מקלקלא וקיימא. ואי משום שמא יאמרו — הרואים, הרי צנורו של פלוני בו? וסברין שהוא מתכוון לכן. סתם צנורות בו? — ומיהו, לכתחלה לא שרינן ליה טפי משיעורא. אמר אביו הלכך — כיון דליכא למיחש למודי. אפילו כור וכוריים — קא שרי תנא דברייתא. ואפילו עירבו — שתי העליות, דליכא למיחש אי שרי לזו להני על ידי עוקא דהנך, אתי לאפוקי מאני מן הבתים ולהורידן לחצר בהדיא עד שפת העוקה ברגליהם, וקא מטלטל בחצר דלא מיערב — אפילו הכי אסור. משום נפישא דימא — דיש כאן ארבע סאים לשני בתים. ניספריא — כלי חרס שנסדק, ותנוו שם חציו לקבל המים. להכי נקט גיטרא, דלא חזיא לתשימא אחרינא. בריכה — חריץ רחב, כעין ביבר שעושין לדגים. עריבה — ספינה

עירובין דף פח עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שלישי) ק"ט

60 שתהא חצור מרובעת דווקא, רבי אליעזר בן יעקב היא, שאמר
 61 שאף בביב שיש בו ארבע אמות מותר לשפוך בו, שהוא סובר
 62 שהטעם הוא משום שבארבע אמות נבלעים סאתיים מים, ולא
 63 משום שצריך מקום שראוי לזילוף.
 64 שואלת הגמרא: ומאי דוחקיה דרבי ירמיה – וכי איזה הכרח היה
 65 לרבי ירמיה לפרש שהטעם של המשנה הוא משום שבארבע אמות
 66 כלים סאתיים מים ולכך גם בחצר ארוכה וצרה מותר לשפוך,
 67 ולאוקמה למהני – ולהעמיד את המשנה דרבי אליעזר בן יעקב,
 68 ולא לפרש שהטעם הוא משום שארבע אמות הוא מקום שראוי
 69 לזילוף, ולהעמיד את המשנה שיש צורך שתהא חצור מרובעת,
 70 וכחכמים. משיבה הגמרא: אמר רבא, מהנין קשייתיה – המשנה
 71 היתה קשה לרבי ירמיה, מאי איריא דתני – מדוע נקט התנא בלשונו
 72 חצור שהיא פחותה מארבע אמות, שלשון זה משמע שעיקר
 73 החסרון הוא מה שיש בה פחות משיעור זה של ארבע על ארבע
 74 אמות, אבל אם יש בה שיעור זה, אף אם אינה מרובעת מותר,
 75 ליתני – היה לו לשנות חצור שאין בה ארבע אמות על ארבע
 76 משמעה שאם אינה מרובעת, שאין בה צורה של ארבע על ארבע
 77 אמות, אפילו יש בה שטח שיש בו שיעור של ארבע אמות על
 78 ארבע אמות אסור לשפוך בה, אלא לאו שמע מינה – אלא ודאי
 79 מוכח מכך, דהמשנה רבי אליעזר בן יעקב היא. מסיקה הגמרא:
 80 שמע מינה – אכן מוכח כן מהמשנה.
 81 שואלת הגמרא: והא מסיפא – והרי מכך שהסיפא של המשנה
 82 רבי אליעזר בן יעקב אמרה, מוכח שהרישא לאו – ולא רבי אליעזר
 83 בן יעקב אמרה. משיבה הגמרא: בולה – כל המשנה רבי אליעזר בן
 84 יעקב היא, וחפורי מיחפרא והכי קתני – ויש ללמוד את המשנה
 85 כאילו היא חסירה, וכך יש לשנות בה, חצר שהיא פחותה מארבע
 86 אמות אין שופכין לתוכה מים בשפתה, הא – אבל אם יש בה שיעור
 87 של ארבע אמות, אף אם אינה מרובעת, שופכין בה מים, כיון
 88 שהוא שיעור שכלים בו סאתיים מים, שרבי אליעזר בן יעקב אומר,
 89 כיב תקמור ארבע אמות ברשות הרבים לאחר שהוא יוצא מהחצר,
 90 שופכין לתוכה מים בשפתה, שכיון שהמים כלים בשיעור זה של
 91 ארבע אמות, אין כוונתו שיצאו המים לרשות הרבים.
 92 שנינו במשנה: רבי אליעזר בן יעקב אומר, כיב תקמור בו' ארבע
 93 אמות ברשות הרבים שופכים לתוכו מים בשבת, וחכמים אומרים
 94 שלא ישפוך על פי הביב, אבל יכול הוא לשפוך לגג, והמים יורדים
 95 לביב. אומרת הגמרא: מהנין – משנתנו שאמרה שלחכמים מותר
 96 לשפוך מים על הגג, אף שהם יורדים לביב ויוצאים לרשות
 97 הרבים, היא דלא פדעת חנינא, דתנינא, הנניא אומר, אפילו נג גדול
 98 מאה אמה, לא ישפוך בו מים בשבת. לפי שאין הנני עשוי לקלוע
 99 אלא לקלת, כלומר שאין המים שנשפכים בגג, רגילים להיבלע
 100 בגג, אלא רגילים הם לקלח חוץ לגג דרך צינורות הקבועים בגג
 101 שיצאו בהם המים.
 102 הגמרא דנה אם מותר לשפוך בחצר בימות הגשמים בלא גומא,
 103 ורוצה לדמות דין זה לביב: תנא – שנינו בברייתא, פמה דברים
 104 אמורים שחצר שאין בה ארבע אמות אסור לשפוך בה מים אלא
 105 אם כן עשו בה גומא, בימות החמה, אכל בימות הנשמים, שופך
 106 ושושה – ו-חזור ושופך ו-אינו נמנע מלשפוך שם, אף אם אין שם
 107 גומא. מבררת הגמרא: מאי מעמיא, אמר רבא, בימות הגשמים, כיון
 108 שאף בלא מים אלו חצירו מטונפת מחמת הגשמים, אמר ר' יוחנן
 109 שייפלעו מים במקומן, כלומר שאין לו רצון שיצאו המים חוצה
 110 לחצר, ולא איכפת לו אם ישארו במקומם ויבלעו בחצר. אמר ליה
 111 ו-שאלו אפי' לרבא, והרי שופכין שהוא שופך בביב, האדם רוצה
 112 שייפלעו, שאין לו רצון שיצאו לרשות הרבים, וקתני – ואמרו
 113 חכמים במשנה שלא ישפוך אותם בביב. אמר ליה – השיב לו רבא
 114 לאביי, קתם – שם בימות הגשמים האמורים בברייתא, למאי ניהוש
 115 ליה – לאיזה דבר יש לנו לחשוש שמחמתו נאסור עליו לשפוך מים
 116 בחצר, אי משום קלקול חצירו – אם תאמר שנאסור עליו משום
 117 שרצונו שיצאו המים חוצה לחצר כדי שלא יקלקלו את חצירו, הא
 118 מייקלקלא וקיימא – הרי חצירו מקולקלת היא כבר מחמת הגשמים,

1 אבל בחצר שיש בה פחות מארבע אמות, אינו נותן שם את המים
 2 כדי שישקעו את העפר, אלא כדי לשופכן, ורצונו הוא שלא
 3 ישארו המים בחצר, ואי דעביד עינה – ואם עשה גומא בחצר,
 4 שהיא מחוקת סאתיים, שרי – מותר לו לשפוך שם מים, כיון שאז
 5 אין רצונו שיצאו המים לרשות הרבים, אלא רוצה הוא שילכו
 6 המים לגומא, ואי לא עשה גומא, אסור לו לשפוך שם מים, שכיון
 7 שרצונו הוא שיצאו המים לרשות הרבים, אסרו לו חכמים לשפוך
 8 בחצר, כדי שלא יבוא להתיר לשפוך ברשות הרבים.
 9 טעם אחר מביאה הגמרא: רבי ירמיה אמר, בארבע אמות תיימי –
 10 כלים סאתיים מים, שהם נבלעים שם ארץ, ואין לו צורך שיצאו
 11 המים לרשות הרבים, אבל בחצר שיש בה פחות מארבע אמות, לא
 12 תיימי – לא כלים שם סאתיים מים, ורצונו הוא שיצאו המים
 13 לרשות הרבים.
 14 שואלת הגמרא: מאי בנייהו, משיבה הגמרא: אמר אביי, אריף
 15 וקטין איבא בנייהו – יש הבדל בין הביאורים בחצר שהיא ארוכה
 16 וצרה. כלומר, שהיא שיהא שטחה בחצר של ארבע על ארבע
 17 אמות, אבל אורכה ורוחבה אינם שווים, כגון שיש בה שמונה
 18 אמות על שתי אמות, שרלבה אסור לשפוך שם, שכיון שאין בה
 19 ארבע על ארבע אמות ברביע, אינה ראויה לזילוף, ולרבי ירמיה
 20 מותר לשפוך שם, כיון שיכולים להיבלע שם סאתיים מים.
 21 הגמרא רוצה להביא ראיה לרבי ירמיה מהמשנה: תני שנינו
 22 במשנתנו, החצר והאבסדרה מצטרפין לארבע אמות, שחצר שאין
 23 בה ארבע אמות, ויש אבסדרה ו-חצר מקורה ופתוחה שלפני
 24 הבית בצדה, וביחד יש בהם ארבע אמות, מותר לשפוך שם מים
 25 אף אם אין שם גומא. והבינה הגמרא, שאבסדרה זו עומדת מחוץ
 26 לחצר, בסמוך לאחת מפינות החצר, שאף בצירוף האבסדרה אין
 27 בחצר צורת ריבוע של ארבע על ארבע אמות, אלא שיש שם
 28 שטח שיש בו שיעור של ארבע על ארבע אמות, ובשלמא לרבי
 29 ירמיה ניהא – לדברי רבי ירמיה שביאר הטעם שצריך ארבע אמות
 30 שבכך נבלעים המים, המשנה מובנת, שאין צריך רק שיהיה שם
 31 שיעור של ארבע על ארבע אמות, שאפילו אינה מרובעת מכל
 32 מקום יש בה שיעור כדי בליעת המים. אלא לרבה שביאר שטעם
 33 ארבע אמות הוא משום שבכך ראויה החצר לזילוף, קשיא, שהרי
 34 חצר שאינה מרובעת אינה ראויה לזילוף, ומכך שמועיל צירוף
 35 האבסדרה לחצר אף שאינה מרובעת מוכח שאין הטעם משום
 36 זילוף. דוחה הגמרא: תרמיא רבי ירמיה ארבע דרבה – פירש רבי
 37 ירמיה את המשנה לפי דעת רבה, שהמשנה מדברת באופן
 38 שהאבסדרה מהלכת על פני כל החצר בולה, וכגון שיש בחצר שתי
 39 אמות על ארבע אמות, והאבסדרה סמוכה לה בצד אחד לכל
 40 אורך הצד, ובאבסדרה יש עוד רוחב של שתי אמות, שיחד יש שם
 41 ריבוע של ארבע על ארבע אמות, ומה שמועיל הצירוף הוא משום
 42 שתהא ראויה החצר לזילוף.
 43 הגמרא רוצה להביא ראיה לדברי רבה מברייתא: הא שמע,
 44 ששנינו בברייתא, חצר שאין בה ארבע אמות על ארבע אמות, אין
 45 שופכין לתוכה מים בשפתה. וממה שלא אמרה הברייתא רק חצר
 46 שאין בה ארבע אמות, אלא הדגישה ואמרה ארבע אמות על
 47 ארבע אמות, מוכח שאין די בשיעור כדי שיהיה בו שטח של
 48 ארבע אמות על ארבע אמות, אלא צריך שתהיה החצר מרובעת,
 49 ובשלמא לרבה שביאר שטעם ארבע אמות הוא משום שבכך
 50 ראויה החצר לזילוף, ניהא – מובנת הברייתא, שרק כאשר היא
 51 מרובעת ראויה היא לזילוף. אלא לרבי ירמיה שטעם ארבע אמות
 52 הוא שבכך נבלעים המים, קשיא, שמבואר בברייתא, שאין די
 53 בשיעור של ארבע על ארבע אמות. דוחה הגמרא: אמר לך רבי
 54 ירמיה – יש לרבי ירמיה לתרץ ולומר, הא מני – ברייתא זו בשיטת מי
 55 היא הולכת, בשיטת רבנן היא, שאמרו במשנה, שביב אף שיש בו
 56 ארבע אמות, שראויים המים להיבלע בו, אסור לשפוך בו בשבת,
 57 והם ודאי סוברים, שמה שמותר בחצר יותר מארבע אמות, הוא
 58 משום שחצר כזו ראויה לזוף בה, ומשום כך אסר בביב, כיון
 59 שאינו מקום שחצרות המזולפים בו, ומתניתין – והמשנה שלא הצריכה

1 חלוקין למעלה, משום דכל הנמצא בגובה למעלה מעשרה טפחים
 2 רשות אחת היא, ולפיכך נידונים כל גגות העיר כרשות אחת, אם
 3 כן, אפילו אם גג גבוה מחבירו עשרה טפחים ונמוך מחבירו עשרה
 4 טפחים נמי – גם כן יש לדונם כרשות אחת, שהרי מכל מקום
 5 שניהם עומדים למעלה מעשרה טפחים מהקרע.
 6 אמר להו – להם ולאבי בר אבין ורבי חנינא בר אבין אבי, לא
 7 שמעי לבו הא – וכי לא שמעתם דין זה דאמר רב יצחק בר אבדימי,
 8 אומר הני רבי מאיר, כל מקום שאמה מוצא שתי רשויות שעומדות
 9 כל אחת בפני עצמה, והן רשות אחת, ששתיהן רשות היחיד, אלא
 10 שאחת מהן גבוהה מחבירתה עשרה טפחים, כגון עמוד העומד
 11 בחצר שברשות היחיד, והוא גבוה עשרה טפחים ורחב ארבעה
 12 טפחים, אסור לכתף עליו – אסור לאדם העומד בחצר להניח את
 13 משאו על העמוד, כדי שיוכל להעמיסו על כתפו בקלות, כלומר,
 14 שאסור לטלטל מן החצר לעמוד או להיפך, אף ששניהם רשות
 15 היחיד הם, גזירה משום תל (ג-בעה קטנה) העומד ברשות הרבים,
 16 וגבוה עשרה טפחים ורחב ארבעה, שדינו כרשות היחיד, ואסור מן
 17 התורה לטלטל מרשות הרבים לאותו תל, ולפיכך אסור חכמים
 18 לטלטל מן החצר לעמוד שבתוכה, כדי שלא יבואו להתיר לטלטל
 19 מרשות הרבים לתל העומד בתוכה.
 20 וממשיך אביי ואומר להם, הלא נמי – אף כאן במשנתנו, טעם
 21 הדבר שאוסר רבי מאיר לטלטל מגג לגג כשיש ביניהם גובה
 22 עשרה טפחים, גזירה משום תל ברשות הרבים, שאם יתירו לאדם
 23 לטלטל מגג נמוך לגג גבוה יש לחוש שיבוא לטלטל מרשות
 24 הרבים לתל העומד בתוכה.
 25 סבור מינה – סברו אביי בר אבין ורבי חנינא בר אבין להבין מתוך
 26 דברי אביי, שגזירה זו של רבי מאיר נאמרה אפילו במכתשת (כלי
 27 שטוחנים בו), ואפילו בנייתו (קערה גדולה), העומדים ברשות
 28 היחיד וגבוהים עשרה טפחים ורחבים ארבעה, שאסור לטלטל
 29 מרשות היחיד אליהם או מהם לרשות היחיד משום גזירה זו. אמר
 30 להו אביי, הכי אמר רב – כך אמר מורי רבה בר נחמני, לא אמר
 31 רבי מאיר לאסור משום גזירה זו, אלא רק בעמוד ואמת הריחים
 32 ו-הבנין שעליו מושבים את הריחים) העומדים ברשות היחיד,
 33 הואיל ואדם קובע להן מקום בחצירו. דחינו, שמאחר וקבועים
 34 במקומם דומים הם לתל הקבוע ברשות הרבים, ולפיכך אסר רבי
 35 מאיר לטלטל מהם לרשות היחיד, שמא יבואו לטלטל מרשות
 36 הרבים לתל הקבוע בתוכה שהוא רשות היחיד, אבל מכתשת או
 37 גיגית שאין להם מקום קבוע אינם דומים לתל ברשות הרבים,
 38 ולפיכך לא גזר בהם רבי מאיר.
 39 הגמרא מקשה על דברי אביי: כיצד ניתן לפרש שטעמו של רבי
 40 מאיר במשנתנו הוא משום גזירת תל ברשות הרבים, והרי מצינו
 41 לגבי כותל שעומד בין שתי חצירות, דקבוע הוא במקומו, וגבוה
 42 עשרה טפחים ורחב ארבעה, ולפיכך הדין נותן שיגזור רבי מאיר
 43 שלא לטלטל מן החצר לכותל, ואף על פי כן אמר רב יהודה (להלן
 44 ע' כשתמצוי לומר – כשתדקדק בדברי התנאים במשנה תמצא
 45 שיש לומר, שלדברי רבי מאיר כל הגזין (גגות) שבעיר הם רשות
 46 לעצמן, ומותר לטלטל מגג של אדם אחד לגג של חבירו, וכן כל
 47 החצירות הם רשות לעצמן, וכן כל הקרפפות רשות לעצמן. כלומר,
 48 שכשם שאמר רבי מאיר במשנה שכל גגות העיר רשות אחת הן
 49 ומותר לטלטל מגג לגג בלא עירוב, כך הוא סובר אף לגבי חצירות
 50 וקרפפות, שכל החצירות רשות אחת הן לטלטל מחצר לחצר, וכן
 51 כל הקרפפות רשות אחת הן לטלטל מקרפף לקרפף, אלא שאינו
 52 מתיר לטלטל מגג לחצר או קרפף.

1 מה שאמרה המשנה שבני העלייה שלא עשו גומא אסור להם
 2 לשפוך שם מים, לא שנו – לא נשנה דין זה, אלא בשלא עירבו שתי
 3 העליות יחד, אבל אם עירבו שתי העליות יחד, מותרין אף בני
 4 העלייה שלא עשו גומא לשפוך שם מים.

5 שואלת הגמרא: וכי לא – וכשלא עירבו שתי החצירות יחד, מאי
 6 מעמא לא – מדרו הטעם שאלו שלא עשו גומא אסור להם לשפוך.
 7 משיבה הגמרא: אמר רב אשי, גזירה דילמא אתי לאפוקי ממימי
 8 דבתים להתם – שמא יבואו בני עלייה זו שלא עשו גומא להוציא
 9 כלים מלאים מים מהבתים לשפת הגומא של בני העלייה השניה
 10 כדי לשפוך בה.

הדרן עלך ביצר משתתפין

פרק תשיעי - כל גגות

12 פרק זה דן בדיני רשויות שאין תשמישן תדיר כבתים, כמו גגות
 13 חצירות וקרפפות, האם יש בהם חילוק רשויות כבתים, וממילא
 14 אסור לטלטל מזה לזה, או לא. וכן יתבאר בו דיני בתים וחצירות
 15 שנפרצו לרשות אחרת, האסורה להם בטלטול.

משנה

17 משנה זו דנה האם מותר לטלטל מגג של אדם אחד לגג של אדם
 18 אחר או לא: כל גגות העיר רשות אחת הן, ומותר לטלטל כלים
 19 ששבתו בגג של אדם אחד לגג של אדם אחר, ואפילו אם לא
 20 עירבו ביניהם, ובלבד שלא יהא גג גבוה מחבירו עשרה טפחים או
 21 נמוך מחבירו עשרה טפחים, שאם אחד הגגות חלוק מן השאר
 22 בגובה עשרה טפחים אסור לטלטל מזה לזה. אלו דברי רבי מאיר.
 23 והחכמים אומרים, כל אחד ואחד מן הגגות הוא רשות בפני עצמו,
 24 ולפיכך אם לא עירבו דיירי הבתים אלו עם אלו אסורים הם
 25 לטלטל אף מגג לגג.

26 רבי שמעון אומר, אחד ו-בין גגות העיר, ואחד חצירות העיר, ואחד
 27 קרפפות ו-מקום המוקף מחיצות שלא לצורך דירה) העיר, כולם
 28 רשות אחת הן, ומותר לטלטל אפילו מגג של אדם אחד לחצר של
 29 אדם אחר, או לקרפף. אמנם אין הדברים אמורים אלא לענין כלים
 30 ששבתו לתוכן – ששהו בזמן כניסת השבת בגג או בחצר או
 31 בקרפף, שאז מותר לטלטלם בשבת מזה לזה, ולא לענין כלים
 32 ששבתו בתוך חצות היום – ששהו בבית בכניסת השבת, והביאום לאחר
 33 מכן בשבת לחצר, שכלים אלו אסור לטלטלם לחצר אחרת לדעת
 34 הכל, אלא אם כן עירבו דיירי חצר זו עם דיירי החצר השניה.

גמרא

36 הגמרא מבררת את סברת רבי מאיר האוסר לטלטל מגג לגג
 37 שחלוקים בגובה עשרה טפחים: יתיב (ישבו) אביי בר אבין ורבי
 38 חנינא בר אבין, ויתיב אביי גביהו – וישב אביי עמו, ויתיב וקאמר
 39 – וישבו אביי בר אבין ורבי חנינא בר אבין והקשו, בשלמא רבן –
 40 שיטת חכמים שבמשנה, האסורים לטלטל מגג לגג, מבוארת היא,
 41 סברי – לפי שהם סוברים ששם שדירין חלוקין למטה, כלומר,
 42 כשם שהדירות שלמטה חלוקות בין דייר לדייר, שכל אחד מהם
 43 יש לו רשות בפני עצמו, ואסור לטלטל מידרה לדירה בלא עירוב,
 44 כך דירין חלוקין למעלה – כך חלוקות הרשויות בין הגגות שמעל
 45 הבתים, שכל גג נידון כמו הדירה שמתחתיו, ואין לטלטל מגג לגג
 46 בלא עירוב.

47 אלא רבי מאיר המתיר לטלטל מגג לגג, אך אוסר לטלטל כשיש
 48 בנינים גובה עשרה טפחים, מאי קסבר – מה היא סברתו, אי קסבר
 49 – אם הוא סובר ששם שדירין חלוקין למטה כך דירין חלוקין
 50 למעלה, אם כן אמאי (מדוע) הוא סובר שרשות אחת הן לטלטל
 51 מזה לזה בלא עירוב. ואי קסבר – ואם הוא סובר שאין הדירין

עירובין. פרק שמיני. כיצד משתתפין דף פט עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזלץ) קכא רש"י

1 הכי גרסינן: דלמא אתי לאפוקי מיא במאני דבתים להכא – לשפת העוקה לשפוך
2 לתוכה.

3 הדרן עלך כיצד משתתפין

4 **משנה** כל גגות העיר רשות אחת – ואף על
5 פי שדירורין חלוקין למטה לשני בני אדם, הגגות
6 שאין תשמישן תדיר – אין בהם חילוק רשות, וכלים
7 ששבתו בגג זה מותרין להוציאם לזה, ובלבד
8 שלא יהא גג גבוה – מחבירו עשרה, דאם חלוק
9 מזהן כגובה עשרה – אסור לטלטל ממנו לגגין,
10 וטעמא מפרש בגמרא, וחכמים אומרים כל
11 אחד ואחד רשות לעצמו – ואם לא עירבו דירורין
12 שלמטה – אסור לטלטל מזה לזה, רבי שמעון
13 מיקל מכולם, ואמר: חצירות וגגות וקרפיות
14 שאינן יותר מבית סאתים, הואיל וכולם אין
15 תשמישן מיוחד ותדיר – רשות אחת הן, ומטלטלין
16 מזה לזה, אפילו מחצר של רבים לחצר רבים
17 בלא עירוב, ולית ליה לרבי שמעון עירובי חצירות
18 אלא משום היתר כלי הבית, לכלים ששבתו בתוכן – כלים
19 ששבתו באחד מהן, מצינא אותן מזה לזה, אבל לא
20 לכלים ששבתו בתוך הבית – והביאום לחצירן
21 על ידי שעירבו בני החצר, אסור להוציאן מחצירו
22 לחצר אחרת, אם לא עירבו שתי החצירות יחד.

23 **גמרא** כל מקום שאהא מוציא שתי רשויות –
24 שעומדת כל אחת לברדה, והן רשות אחת – שם
25 אחת להן, משתייהן רשות היחיד, כגון עמוד –
26 גבוה עשרה בחצר, אסור לכתף עליו – מן החצר,
27 ואף על פי שרשות חצר עולה עד לרקיע, ניריה
28 משום תל גבוה עשרה – ברשות הרבים, דהוה
29 רשות היחיד, דלא ליתי לכתופי עליה, אמת הריחים –
30 כל בנין העמדת הריחים מקום מושבן קרי ליה
31 אמת הריחים, הואיל ואדם קובע להן מקום –
32 דדמו לתל, ואמר רב יהודה – לקמן בפירקין,
33 כשתדקדק בדבריהם תמצא כן, חצירות רשות לעצמן –
34 ומטלטלין מחצר של רבים לחצר של רבים בלא עירוב,
35 וכן של יחיד יכדי הכי דאמר רבי מאיר גגות רשות
36 אחת הן – שמעין מינה דחצירות נמי רשות אחת,
37 שהרי אין תשמישן מיוחד בבתיים, ודמו לגגין,
38 אבל מגג לחצר – לא, רשות לעצמן, חצירות רשות
39 לעצמן, אבל מזה לחצירות – לא, דלא דמו לחצירות,
40 דחצירות רשות שותפות, וקרפף רשות היחיד,
41 רב אמר אין מטלטלין – לרבנן, בגג הסמוך לחבירו,
42 אלא בארבע אמות – דכיון דלרבנן כל אחד רשות
43 לעצמו, והן פרוצין זה לזה – אוסרין זה על זה,
44 דהוה ליה רשות פרוצה במלואה למקום האסור לה,
45 מותר לטלטל בכולו – שמחיצות המבדילות למטה

1 **לא** שנו אלא שלא עירבו – ואם תאמר: אי דלא עירבו –
2 תריוויהו ליתרין ויש לומר, דאינם שופכין ממש בתוך
3 העוקה שחבצר, אלא שופכין על הדיוטא, והן יורדין על
4 העוקה הסמוכה לה, ואף על גב דהוי חצר שאינה מעורבת –
5 מכל מקום לא אסרו חכמים כן אלא כרמלית, כעין שפירשנו לעיל,
6 אבל בחצר שאינה מעורבת – לא אסרו כלל, וכן פסק רבינו
7 שמואל, דמותר לשפוך מים אף על פי שהולכין לרשות
8 אחרת שאינה מעורבת, דמרושות לרשות לא בעי
9 קמירה, ואותם שלא עשו עוקה – אסורים, כדאמר:
10 דילמא אתו לאפוקי מיא במנא דבתים להכא,
11 שדירורין מן הדיוטא בכלים מלאים מים לשפת העוקה
12 שרדוקה מהן, דאין רוצין שיפלו המים למטה ויקלקל החצר.
13 **הדרן עלך כיצד משתתפין**

14 **כל גגות** גורה משום תל ברשות הרבים – אף על גב דקיימא לן
15 כרבי מאיר בגזירותיו, אפילו במקום רבים, כדאמרין בפרק
16 "אף על פי" (כתובות נו"א), גבי משהה אדם את אשתו
17 שתיים ושלוש שנים בלא תרובה – הכא אומר רבינו
18 יצחק דאין הלכה כרבי מאיר, דפסקין לקמן הלכה כרבי
19 שמעון, דאמר: כולן רשות אחת הן, וכותל שבין שתי
20 חצירות דאסרין הכא לרבי מאיר – שרי רבי יוחנן
21 לעיל בריש "חלוץ" (ע"א), ולקמן בפירקין (זב"א).

22 **מאי** לאו דשרי לטלטולי דרך כותל – הוה מצי למימר:
23 כשאין הכותל רחב ארבעה.

24 **רב** אמר אין מטלטלין בו אלא בארבע – אף על גב דרב
25 ושמואל פסקי לקמן כרבי שמעון – הכא אליבא דרבנן
26 פליגי, ולא סביר להו. אי נמי פלוגתיהו נפקא מינה
27 נמי לרבי שמעון לכלים ששבתו בבית,
28 ואף על גב דגבי כלים ששבתו בתוכו הוי נפרץ
29 במילואו למקום המותר לו – מכל מקום חשיב שפיר
30 נפרץ במילואו למקום האסור לכלים ששבתו בתוך הבית,
31 כעין שפירש רש"י בריש "מי שהוציא" (מב"א), דנפרץ
32 במילואו למקום האסור לטלטל מגואי לברייתא
33 ומבראי לגואי הוי מקום המותר לו, אי נמי: נפקא מינה
34 כשהגגין יחד יתירים מבית סאתים, דאי לא אמר
35 גוד אסיק – אסור כדאמרין לקמן:

36 **במחיצות** שאינן ניכרות – כשהבתים מחוברין,
37 דאין מחיצות הבתים ניכרות, כדפירש בקונטרס,
38 ונראה דהוא הדין אם הגג בולט חוץ
39 למחיצות הבית, מחשיב נמי מחיצות שאינן ניכרות,
40 ואומר רבינו יצחק, דגגן שלנו שכולטין ראשיהן
41 לרשות הרבים ועבדי כי ארזילא, לפירוש רש"י
42 דמפרש כי ארזילא בשיפוע כגגין שלנו –
43 הוי כרמלית, דלא מינכרא מחיצתא וליכא למימר
44 גוד אסיק, ופי תקרה נמי לא אמרין, כיון דעבדי
45 כי ארזילא, וגוד אחיה נמי לא אמרין, לרבנן דרבי יוסי
46 בר יהודה גבי טרסקל, משום בקיעת גדיים, דאפילו רבי יוסי
47 בר יהודה לא אמר אלא כטרסקל
48 הדרן מחיצתא, כדאמר בפרק

1 **לא** שנו אלא שלא עירבו, אכל עירבו – מותרין, וכי
2 לא עירבו מאי טעמא לא? אומר רב אשי: גזירה
3 דילמא אתי לאפוקי ממואני דבתים להתם.

4 הדרן עלך כיצד משתתפין

5 **משנה** פל גגות העיר רשות אחת, ובלבד שלא
6 יהא גג גבוה עשרה או נמוך עשרה, דכרי רבי מאיר,
7 ותקמים אומרים: פל אהד ואהד רשות בפני עצמו.
8 רבי שמעון אומר: אהד גגות ואהד חצירות ואהד קרפיות –
9 רשות אחת הן לכלים ששבתו לתוכן, ולא לכלים
10 ששבתו בתוך הבית, ולא לרבי הנינא בר אבין, ויתבי אבין
11 גביהו, ויתבי וקאמרי: בשלמא רבנן סברי: פשם שדירורין
12 חלוקין למטה – פך דירורין חלוקין למעלה, אלא רבי
13 מאיר מאי קסבר? אי קסבר פשם שדירורין חלוקין למטה
14 פך דירורין חלוקין למעלה – אמאי רשות אחת הן?
15 ואי קסבר אין חלוקין, דכל למעלה מעשרה רשות אחת
16 היא – אפילו גג גבוה עשרה ונמוך עשרה נמי!
17 אומר רב אשי: לא שמייע לכו הא דאמר רב יצחק
18 בר אבדימי, אומר היה רבי מאיר: פל מקום שאתה מוציא
19 שתי רשויות והן רשות אחת, כגון עמוד ברשות
20 היחיד גבוה עשרה ורחב ארבעה – אסור לכתף עליו,
21 גזירה משום תל ברשות הרבים, הכי נמי – גזירה
22 משום תל ברשות הרבים, סבור מינה: אפילו מבחשת
23 ואפילו גיטית, אמר להו אבין, הכי אומר מר: לא אומר רבי מאיר
24 אלא עמוד ואמת הריחים, הואיל ואדם קובע להן מקום,
25 ודרי פותל שבין שתי חצירות דקבוע, ואמר רב יהודה:
26 כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן:
27 כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן:
28 כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן:
29 כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן:
30 כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן:
31 כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן:
32 כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן:
33 כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן:
34 כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן:
35 כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן:
36 כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן:
37 כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן:
38 כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן:
39 כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן:
40 כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן:

41 **אמר:** אין מטלטלין בו אלא בארבע אמות, לא אומר רב
42 אשי: כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן:
43 כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן:
44 כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן:
45 כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן:
46 כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן:
47 כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן:
48 כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן:
49 כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן:
50 כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן:
51 כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן:
52 כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן:
53 כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן:
54 כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן:
55 כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן:
56 כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן:
57 כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן: כשתדקדק רב יוחנן:

58 מן הדירורין אמרין גוד אסיקנהו למעלה, ופירדו ביניהן, כמחיצות הניכרות – שאין הבתים מחוברין, ויש אויר ביניהם,
59 ומחיצות הבתים נראין לעמודין על הגג כשמתכלין תחת רגליהם, כולי עלמא לא פליגי – דאמרין בהו גוד אסיק, דדמו לעמוד ברשות הרבים דהוי רשות היחיד משום גוד אסיק – משוך והעלה,
60 כי פליגי כשאין המחיצות ניכרות – שהגגן מחוברין יחד, ומכסין המחיצות שבין הדירורין, לא אמרין גוד אסיק – בכי האי גונא.

1 בפרק "בבל מערבין" (לג,ב), והואיל וכן — כל הגג אסור, כי כל הגג נפרץ במילואו כרמלית
2 — לאותה בליטה הכוללת לרשות הרבים. ואף על גב דלא שלטי ביה רבים, שהרי גבוה
3 עשרה — נעשה כרמלית, דלא מצינו מקום פטור רחב ארבעה. דהא בית שאין תוכו עשרה
4 וקריו משלימן לעשרה חזי תוכו כרמלית, ואין מטלטלין בו אלא בארבע אמות, אף על גב
5 דלא שלטי ביה רבים, שהרי סתום הוא מכל צד.

6 והא דאמר בפרק קמא דשבט (ו,א) דאין כרמלית
7 למעלה מעשרה — היינו שמכח קרקע הכרמלית
8 אין נעשה האויר כרמלית למעלה מ', כדאמר
9 התם דאקילו ביה רבנן קולי רשות הרבים,
10 שהאויר למעלה מעשרה מקום פטור, וגוהוטרטא
11 דלא היא כרמלית אלא רשות היחיד — היינו
12 משום דגדו אחיזה, דבקיעת דגים לא היא בקיעה,
13 כדפריכי לעיל. או פתוח לרשות הרבים החי כי
14 חזיר רשות היחיד. וכן זו היוצא לרשות הרבים
15 רחב ארבעה דהו רשות היחיד — היינו סמוך
16 לחלון תוך עשרה, דהו כי חזיר רשות היחיד.
17 ומנעול החשיב ליה ב"המוצא תפלין" (קא,ב)
18 רשות היחיד — היינו משום דליכא בקיעת גדיים,
19 שהאיסקופה גבוה שלשה. אי נמי: שיש במנעול
20 עצמו גבוה עשרה, דהו רשות היחיד אפילו איכא
21 רשות הרבים גמורה תחתיו, כמו געלות דהו
22 רשות היחיד ותחתיו רשות הרבים ב"החורין"
23 (שבת ט,א,ט). ורש"י פירש נמי לקמן אמתניתין דגג
24 גדול הסמוך לקטן, גבי מה חצר דמינברא מחיצה
25 שלא היא גג בולט היוצא להן, דאי לא מינברא —
26 לא אמר גוד אסיק. וגדול נמי אסור, שאין לו שום
27 מחיצה, וכל שאין לו מחיצה אינו רשות היחיד. וכן
28 בשמעתין גבי גגין השוין לרבי מאיר כו' דתירי:
29 קשיא דרב אדרב, פירש בקונטרס: דלית ליה גוד
30 אסיק הכי נמי בגגין השוין לרבי מאיר, נהי דלא
31 אסור כל חד אחבריה, דהוא רשותא משוי להו —
32 מיהו, בני רשות הרבים העוברים לפנים
33 ולאחריהם ולצידי החיצונה, אמאי לא אסרי
34 עליהו? הא ליכא מחיצה לגגין כו' מיהו,
35 בירושלמי משמע דלא חשיב כרמלית והכי איתא,
36 אמר רבי יוחנן: וזין ובתלים שהיו בגוהים עשרה
37 ורחבין ארבעה — מותרין כאן וכאן ובלבד שלא
38 יחליף, משמע דחשיב להו מקום פטור, מדרשו
39 לבני רשות הרבים ורשות היחיד, ובתלים דקאמר
40 התם נראה דהיינו אבנים הכולטין מן הכותל,
41 דאלו כותל גבוה עשרה ורחב ארבעה — הו דהאי
42 רשות היחיד. והא דנקט רב ארבעה — לרבותא,
43 דאפילו הכי הו מקום פטור, וכל שכן אם אינם
44 רחבים ארבעה. ולא קשיא ההיא דבית שאין תוכו
45 עשרה דהו כרמלית, אף על גב דלא מצי רבים
46 לאשתמושי — דהכא כיון שהוא למעלה מעשרה
47 יש לו ליחשב מקום פטור, אף על גב דרחב ארבעה כיון דלא הו לא רשות הרבים ולא רשות
48 היחיד. והא דפריך: קשיא דרב אדרב — לאו משום דרשות הרבים אסורה, כדפירש בקונטרס
49 — דלעולם אין רשות הרבים אסורה למעלה מעשרה, אלא משום דיעד שפיר דאיירי ביתר

1 רשות לעצמו, בשלמא לשמואל - נוחא, אלא לרב -
2 קשיא! אמרי בי רב משמיה דרב: שלא יטלטל שתי
3 אמות בנג זה ושתי אמות בנג זה, והא אמר רבי
4 אלעזר, פי הוינן בבבלי הנה אמרינן, פי רב משמיה
5 דרב אמרו: אין מטלטלין בו אלא בארבע אמות, והני
6 דבי שמואל תנו: אין להן אלא גגין. מאי "אין להן
7 אלא גגין" - לאו דשרו לטלטולי בכוליה? וכו' אלימא
8 ממתניתין, דאוקימנא שלא יטלטל שתי אמות בנג זה
9 ושתי אמות בנג זה - הכי נמי: שתי אמות בנג זה
10 ושתי אמות בנג זה. אמר רב יוסף: לא שמיע לי
11 הא ששמעתא. אמר ליה אבוי: את אמרת ניהלן, והא
12 אמרת ניהלן: גג גדול הסמוך לקטן - הגדול מותר
13 והקטן אסור. ואמרת לן עלה, אמר רב יהודה, אמר
14 שמואל: לא שנו אלא שיש דירין על זה ודירין על
15 זה, דהויה לה הא דקטן מחיצה גדרסת. אבל אין
16 דירין על זה ועל זה - שניהן מותרין. אמר ליה:
17 אנא הכי אמרי לבו: לא שנו אלא שיש מחיצה על
18 זה ומחיצה על זה, דגדול מישתרי בגיפופי, וקטן
19 נפרץ במלואו, אבל אין מחיצה לא על זה ולא על
20 זה - שניהן אסורין. והא דירין אמרת לן! אי אמרי
21 לבו דירין - הכי אמרי לבו: לא שנו אלא שיש
22 מחיצה ראויה לדירה על זה ומחיצה ראויה לדירה
23 על זה, דגדול מישתרי בגיפופי וקטן נפרץ במלואו.
24 אבל יש מחיצה ראויה לדירה על הגדול, ואין ראויה
25 לדירה על הקטן - אפילו קטן שרי לבני גדול. מאי
26 טעמא - פיון דלא עבוד מחיצה - סלוקי סלוקי
27 נפשיהו מהכא. פהא דאמר רב נחמן: עשה סולם
28 קבוע לגגו - הותר בכל הגגין פולין. אמר אבוי: בנה
29 עליה על גבי ביתו ועשה לפניו דקה ארבע - הותר
30 בכל הגגין פולין. אמר רבא: פעמים שהדקה לאיסור.
31 הויה דמי - דעבידא להי תרביצא דביתיה, דאמר
למאורי

1 רשות לעצמו — קא סלקא דעתך: כל אחד יטלטל בנגו משמעו. והני דבי שמואל תנו —
2 אית מתניתא בידיהו דמותבי מינה תיובתא לדבי רב, דקתני: אין לון לכל אחד אלא גג,
3 דמשמע דלא יטלטלו אלא בנגו, הא בנגו — יטלטלו. לא שמיע לי הא שמעתא —
4 דשמואל, דנימא גוד אסיק במחיצות כי הני, שאין ניכרות נג גדול סמוך לקטן — גדול
5 עורף עליו לכאן ולכאן. הגדול מותר — לטלטל
6 בו דירין שבו, ואפילו לרב. דהא מחיצות של
7 מטה שישנן בעדופי לכאן ולכאן — מחיצות
8 הניכרות הן, וגוד אסקינהו. ואית להו גפופי, ודך
9 פירצה שכנגד הקטן — פתחא הו לגדול, ואין
10 קטן אסור עליו, דהו כשתי חצירות ופתח
11 ביניהם. אבל קטן אסור — דלדידה הו מלואו,
12 ולא פתחא הוא, ואסרי עליה בני גדול. שיש
13 דירין על זה ועל זה — שעוברין כל שעה מזה
14 לזה, הלכך, ליכא מימור גוד אסיק במחיצה
15 התחתונה שבניהם, מפני שנדרסת היא. אבל
16 אין בהו דיריים — אמרינן בה גוד אסיק, ומותר
17 אף הקטן, אלמא: אף במחיצה שאינה ניכרת
18 אית ליה לשמואל גוד אסיק, דאי לאו דמחברין
19 הן — אין דריסה מזה לזה. שיש מחיצה על זה
20 ועל זה — כל סביבותיהן, חוץ ממכנגד חבורן,
21 דהשתא מישתרי גדול בגיפופי. אבל אין מחיצה
22 לא לכאן ולא לכאן שניהן אסורין — דקטן נמי
23 אסר אנדול, דהואיל ולא הו גיפופי ממש אלא
24 על ידי גוד אסיק, לא הו גיפופי לשויה פתחא
25 לגביה, דפתחא דמינכר בעינן, וכהאי גוונא: לא
26 עבדי אינשי. אי אמרי לבו דירין — אם הזכרתי
27 לכם שום דירה דבר, כך אמרתי לכם. רב יוסף
28 חלה ושכח תלמודו. לא שנו — דקטן אסור, בין
29 לדירי קטן בין לדירי גדול — אלא שיש מחיצה
30 ראויה לדירה. כלומר: מחיצה קבוע וקיימא,
31 דתרייהו גלו דעתיהו דבעו אשתמושי כל חד
32 בדידה. הלכך, גדול מותר בשלו — דפתחא
33 הוא, ולא אסר קטן עליהו. וקטן אסור לשניהם
34 משום דנפרץ במלואו לגדול, ואסרי עליה בני
35 גדול. ולדיריהו נמי לא מישתרי, דכיון דעבד ליה
36 מריה מחיצה קבועה — לא סליק נפשיה מניה,
37 ולא אחלי לגביהו. סלוקי סלוקי נפשיהו — בני
38 קטן מנגו, ואחליה לבני גדול. הותר בכל הגגין
39 — ואפילו לרבנן, דכיון דאינהו לא עבדי סולם
40 — סלוקי נפשיהו ואחלינהו לגביה. בנה עלייה
41 — דהקף גגו מחיצות לעליה. דקה — פתח
42 קטן פתוח לצד הגגין. הותר בבולין — דגלי
43 דעתיה דקא מחויק ברו — והם לא הפידו
44 לעשות כן — אחלינהו לגביה. פעמים שהדקה
45 לאיסור — ואפילו לרבי מאיר, דמשוי כל הגגות
46 רשות אחת אסור בהן. דעבידא להי תרביצא —
47 שפתח לצד גינתו, ומחיצה של צד הגגין הניח סתומה.

למאורי

1 דאי
2 לא מינברא גדול נמי אסור — משום דקטן אסור עליו, אבל כי מינברא — אין הקטן אסור עליו, משום גוד אסיק אפילו לשויה פתחא דלא כרב יוסף דבסמוך דאמר אין מחיצה לא על זה
3 ולא על זה שניהם אסורין, דלא אמר גוד אסיק לשויה פתחא — משום דפתחא כי האי גוונא לא עבדי אינשי.
4 **וקמן** נפרץ במילואו — כגון שהגג קטן נכנס לתוך הגדול, כדאוקימנא פרק קמא (ט,ב), דמתניתין דחצר קטה שנפרצה לגדולה, בכנסין כותלי קטה לגדולה, שלא היא נפרץ מבחוץ ושזה
5 מבפנים.
6 **ועשה** לפניו דקה ארבעה הותר בכל הגגין — לפי מה שמפרש ב"כיצד מערבין" (נט,ב וסא,א) דקה היא מחיצה, מפרש רבינו יצחק הכה דכשנבה עלייה ועשה מחיצה כל סביב גגו, ופתחה
7 לצד הגגין, ועשה לפני הפתח דקה ארבעה — זו היא תרביצא ששם תשמיש קבוע, מפני בני גגין אחרים. וקשה: דכלא דקה נמי אמר לעיל, דאם
8 יש מחיצה ראויה לדירה על הגדול ולא על הקטן דאפילו קטן נמי שרי לבני גדול. ורבינו חננאל גוס: "הותרו כל הגגין", פירוש: אם עירבו שאר הגגין וזה לא עירב עמם — אינו אסור עליהם,
9 דכיון דעשה דקה סילק עצמו מהם. וצריך לומר לפירושו דלצד הגגין הוא פרוץ במילואו, או עלייה אינה אלא בחצי הגג. שאם היה כל הגג מוקף מחיצה — בלא דקה נמי לא היה אסור. ולשון
10 פעמים שהדקה לאיסור צריך ליישב, דהדקה אינה עושה לא איסור ולא היתר.

עולה וחוצצת בין הגגות, ונמצא שהגג הקטן אינו פרוץ לגדול.
מתבאר מדברי שמואל, שאומרים דין גוד אסיק מחיצתא' גם
במחיצה שאינה ניכרת, שהרי עוסק הוא בגגות המחוברים זה לזה,
ואין המחיצה התחתונה שבין הבתים ניכרת לעומדים על הגגות,
ואף על פי כן טובר שמואל שבאופן שאין בני אדם דורסים מעל
מחיצה זו אומרים בה דין גוד אסיק'.
אמר ליה רב יוסף לאביי, אני לא אמרתי לכם את דינו של שמואל
באופן כזה, אלא אמא ה'בי אמרי לבו – אני כן אמרתי לכם, לא שני
חכמים שהגג הגדול מותר בטלול, אלא באופן שיש מחיצה גמורה
על זה ומחיצה גמורה על זה, כלומר, שיש מחיצה בפועל סביב
לשני הגגות מכל צידיהם, חוץ ממקום היבורם שבו אין מחיצה
ביניהם (ציור דן), וידול מ'שתרי פניפופי' – שבאופן כזה הגג הגדול
נותר על ידי המחיצות שיש לו משני צידי הגג הקטן, שמשום כך
דנים את הפירצה שבינו לגג הקטן כ'פתח', ואילו הגג הקטן נפרץ
ב'מלווא' למקום האסור לו, ולפיכך נאסר בטלול. אכל אם אין
מחיצה גמורה לא על זה ולא על זה – לא על הגג הקטן ולא על
הגדול, ש'ניהן אסורין, לפי שאין הפירצה שביניהם נראית כ'פתח'.
שאל אביי לרב יוסף רבו: והא דיוזין אמתרין לן – והרי הזכרת לנו
בדבריך אז ענין ד'ירה, דהיינו שהדין תלוי אם דרים אנשים על
הגגות או לא, ואילו לפי דבריך עתה אין הדין תלוי בדיררים אלא
במחיצות.
השיב רב יוסף לאביי: אי אמרי לבו דיוזין – אם הזכרתי בדברי אז
ענין ד'ירה, ה'בי אמרי לבו – כך אמרתי לכם, לא שני חכמים שהגג
הגדול מותר בטלול לדייריו ואילו הגג הקטן אסור לכולם, בין
לדייריו ובין לדיירי הגג הגדול, אלא באופן שיש מחיצה קבועה
וקיימת הראויה לדירה על זה – על הגג הגדול, ומחיצה הראויה
לדירה על זה – על הגג הקטן, שעל ידי מחיצה זו גילו דיירי שני
הגגות את דעתם שחפצים הם להשתמש בגגותיהם, ובה דין
הוא הנדול מ'שתרי פניפופי' – שהגג הגדול נותר על ידי המחיצות
שיש לו משני צידי הגג הקטן, ואילו הגג הקטן נפרץ במלווא
למקום האסור עליו בטלול, ועל כן הוא נאסר לגמרי, בין לדיירי
ההגג הקטן ובין לדיירי הגג הגדול. אכל אם יש מחיצה הראויה
לדירה על הגג הגדול, ואין מחיצה הראויה לדירה על הגג הקטן, אז
אפילו הגג הקטן שרי – מותר בטלול לבני הגג הגדול, ולא לבני
הגג הקטן. מאי מעמא – מזה הוא טעם הרב, פיון דלא עבד מחיצה
– מאחר שלא עשו בני הגג הקטן מחיצה הראויה לדירה על גגם,
סליקי סליקו נפשיהו מהכא – סילקו את עצמם מלהשתמש בגגם,
ומחלו את השימוש בו לבני הגג הגדול.
כהא – כמו הדין דאמר רב נחמן, עשה אחד מבני הבתים סולם קבוע
לעלות בו לנגו, ושאר דיירי הבתים לא עשו סולמות קבועים
לגגותיהם, הותר אותו אדם להשתמש בכל הנגין בולן, לפי שגילו
דיירי כל הבתים את דעתם שמתלקים הם מגגותיהם, ומחלים
את השימוש בהם לאותו אדם שעשה סולם קבוע לגג.
הגמרא מביאה דין נוסף כעין דינו של רב נחמן: אמר אביי, אדם
ש'נהן עלייה על גבי ביתו, והקיף את כל גגו במחיצות לצורך עלייה
זו, ועשה לפניו דקה ארבעה – ועשה במחיצות העליה פתח קטן
ברוחב ארבעה טפחים, בצד הפונה לגגות שכניו וציור ון, הותר לו
לטלטל בשבת בכל הנגין בולן, ואפילו לשיטת חכמים האוסרים
לטלטל מגג לגג, שמאחר ועשה פתח לצד הגגות האחרים גילה
דעתו שחפץ הוא להשתמש בהם, ומכיון שבעלי הגגות האחרים
לא עשו כן גילו דעתם שהם מוחלים לו את השימוש בגגותיהם,
ולפיכך ידונום כל הגגות כעומדים ברשותו של בעל העליה.
אמר רבא, פעמים שהדקה גורמת לאיסוף, כלומר, פעמים שעל ידי
עשיית הדקה נאסר עליו לטלטל מגגו לגגות שכניו, אף לשיטת
רבי מאיר המתיר לטלטל מגג לגג, ה'בי דמי – ובאיזה אופן יהיה
הדין כן, וד'כדיא למדי תרביצא דביתיה – אם עשה את הפתח
בעלייתו לצד גינתו, ואילו את המחיצה הפונה לצד גגותיהם של
שכניו השאיר סתומה וציור זן, דאמרינן – לפי שאומרים אנו
שגילה דעתו בזה,

רשות לעצמו. סברה הגמרא עתה, שכוונת המשנה היא שכל גג
הוא רשות בפני עצמו לענין כך שמותר לטלטל בכולו. ועל כן היא
מקשה, בשלמא לשמואל ניקא – דברי המשנה מבוארים הם
לשיטת שמואל, הסובר שאף חכמים מודים שמותר לטלטל בכל
גג בפני עצמו. אלא לשיטת רב הסובר שאין מטלטלים בהם אלא
בארבע אמות, קשיתא – יקשה, כיצד יתבאר דברי המשנה שכל גג
הוא רשות לעצמו.
מתרצת הגמרא: אמרי פי רב – אמרו בשיבתו של רב מ'שמיה דרב,
אין כוונת המשנה שכל גג הוא רשות לעצמו להקל, שיהא מותר
לטלטל בכולו, אלא להחמיר, שלא יטלטל שתי אמות בנג זה ושתי
אמות בנג זה. כלומר, שאף על פי שמודה רב שמותר לדברי
חכמים לטלטל ארבע אמות בנג, מכל מקום אין לטלטל שתי
אמות בנג זה ושתי אמות בנג אחר, לפי שכל גג הוא רשות לעצמו,
ונמצא מוציא מרשות לרשות.
הגמרא מקשה עוד על דברי רב מברייתא: והא (והרי) אמר רבי
אלעזר, פי הוינן ב'בבל תנה אמרינן – כאשר היינו שכלל היינו
אומרים כך, פי רב מ'שמיה דרב אמרי – בשיבתו של רב היו
אומרים משמו שאין מטלטלין בו (בנג הפרוץ לחבירו). לדברי
חכמים אלא פארבע אמות, והני רבי שמואל תנו – ואילו בשיבתו
של שמואל הביאו ברייתא שבה מבואר כשיטת רבם, כדי
להקשות ממנה על דברי רב, וכך נאמר בה, אין להן – לכל אחד
מבעלי הגגות, אלא את נגן – הגג שלו בלבד. מבררת הגמרא, מאי
– מה היא כוונת הברייתא שאין להן אלא את נגן, לאו – האם אין
הכוונה בזה ד'רשי ל'טלטולי פכוליה – שמותר לכל אחד מבעלי
הגגות לטלטל בכל גג, כשיטת שמואל, ושלא כדברי רב.
מתרצת הגמרא: ומי אלימא מט'נתינן – וכי הקושיא מן הברייתא
חזקה יותר מן הקושיא שהקשינו לעיל מהמשנה, דאוקימנא –
שהרי העמדנו את דברי המשנה 'כל אחד ואחד רשות לעצמו'
לענין כך שלא יטלטל שתי אמות בנג זה ושתי אמות בנג זה, ה'כא
נמי – אף כאן בברייתא יש לפרש את כוונת הדברים 'אין להן אלא
נגן' באופן כזה, שלא יטלטלו שתי אמות בנג זה ושתי אמות בנג
זה.
הגמרא מביאה את דברי רב יוסף על שיטתו של שמואל: אמר רב
יוסף, לא שמיע לי הא ש'מעמא – לא שמעתי הלכה זו שאמר
שמואל, שאומרים 'גוד אסיק מחיצתא' אף במחיצות שאינן
ניכרות.
אמר ליה אביי תלמידו, את אמרת ניהלן – אתה אמרת לנו שמועה
זו משמו של שמואל, ואהא אמרת ניהלן – ועל משנה זו אמרת לנו
את דינו, שכן שנינו (להלן ע'ב) שאם יש נג גדול הפסוד לגג קטן, והגג
הגדול עודף על הקטן משני צידיו, ופתוחים זה לזה בלא מחיצה
ביניהם (ציור אן), הגג הגדול מותר בטלול, אפילו לשיטת רב
הסובר שחכמים אוסרים לטלטל בגג הפרוץ לגגות אחרים, לפי
שדנים אותו כמקוף מחיצות מדין גוד אסיק מחיצתא, ובאילו יש
לו מחיצות משני צידי הפירצה לגג הקטן וציור בו, ולפיכך אין אנו
דנים זאת כ'פירצה' אלא כ'פתח', והרי זה כשתי חצירות שיש פתח
ביניהם שאינן אוסרות זו על זו. והגג הקטן אסור בטלול, שהרי
הוא פרוץ במלווא לגג הגדול.
וממשיך אביי בדבריו לרב יוסף רבו: ואמרת לן עלה – ואמרת לנו
על משנה זו, אמר רב יהודה אמר שמואל, לא שני חכמים שהגג
קטן אסור בטלול, אלא באופן שיש דיוזין על זה ודיוזין על זה,
כלומר, שדיירי הבתים דרים ומשתמשים בשני הגגות, ומהלכים
בכל שעה מזה לזה, ולפיכך אי אפשר להעלות את המחיצה
התחתונה שבין הבתים למטה כדי שתשמש כמחיצה בין הגג
הגדול לקטן, משום ה'הויא לה הא דקמן מחיצה נדרסת – שכן
מחיצה זו של הגג הקטן נדרסת על ידי העוברים ושבים מעליה
(ציור גן), ואין אומרים 'גוד אסיק' במחיצה הנדרסת, אכל אם אין
דיוזין על זה ועל זה, דהיינו, שאין דיירי הבתים דרים ומשתמשים
בגגות, ואינם עוברים מגג לגג, ש'ניהן מותרין – אף הגג הקטן מותר
בטלול, שכן דנים את המחיצה התחתונה שבין הבתים כאילו

60 ראוי לדירה, וממילא יש לאסור לטלטל מגג לחורבה.
 61 מתרצת הגמרא: אם תימצא לומר קאמר – כוונת רב ביבי בר אבוי
 62 היתה לשאול בדרך 'אם תרצה לומר', אם תימצא (ו-תרצה) לפשוט
 63 את ספיקו של רמי בר חמא, ולומר שמותר לטלטל מגג לאכסדרה,
 64 מכל מקום עדיין יש מקום לומר שאין דין חורבה דומה לדין
 65 אכסדרה, שהרי אכסדרה לא תיזא (א-אינה ראויה) לדירה, וקרובה
 66 היא להיות כגג, ולפיכך נידונית היא כרשות אחת עמו ומותר
 67 לטלטל מזה לזה, אבל חורבה תיזא (ו-ראויה) לדירה על ידי תיקון
 68 מועט, ואינה דומה לגג, ולפיכך אסור לטלטל מזה לזה. או דילמא
 69 – או שמא יש לומר, שאף על פי שהחורבה עררה לדירה מכל
 70 מקום מותר לטלטל מגג לחורבה, דהשתא מיהא לית בה דיוורין –
 71 שהרי עתה מכל מקום אין דרים בה אנשים, ולפיכך נידונית היא
 72 כרשות אחת עם הגג, ומותר לטלטל מזה לזה.
 73 מסיקה הגמרא: תיבוי – יעמדו שאלות אלו במקומן, לפי שלא
 74 נפשטו.
 75 הגמרא מביאה מחלוקת בין רב לשמואל בידי גגות: נחלקו רב
 76 ושמואל בדין טלטול בגגין תשון – הרבה גגות העומדים יחד
 77 בגובה שדה, שאין בהם גג הגובה מחבירו עשרה טפחים, לשיטת
 78 רבי מאיר, הסובר שכל גגות אלו נידונים כרשות אחת, ואינם
 79 אוסרים זה על זה, וכן נחלקו בדין טלטול בגג העומד יחידי ואינו
 80 פרוץ לגגות אחרים, אפילו לשיטת רבנן, שאף הם מודים שגג יחידי
 81 נידון כרשות אחת, מאחר שאין מי שיאסור עליו.
 82 רב אמר, מותר לטלטל בגגו – בכל הגגות השוים, לשיטת רבי
 83 מאיר, או בכל הגג היחידי, אפילו לשיטת חכמים, שמאחר והכל
 84 נידון כרשות אחת מותר לטלטל בכלה. ושמואל אמר, אין
 85 מטלטלין בו – בגגות שוים לרבי מאיר או בגג יחידי אפילו
 86 לחכמים, אלא בארבע אמות בלבד.
 87 נתבאר לעיל (וב) שחלקו רב ושמואל בשיטת חכמים האוסרים
 88 לטלטל מגג לגג, האם מותר על כל פנים לטלטל בכל גג (העומד
 89 בין הגגות) בפני עצמו או לא. דעת רב היא, שמאחר וכל אחד מן
 90 הגגות נפרץ במלואו לגגות אחרים האוסרים עליו בטלטול נאסר
 91 אף הוא ואין לטלטל בו אלא בארבע אמות בלבד. ואילו דעת
 92 שמואל היא, שדנים את המחיצות שבין הבתים כאילו עולות
 93 וחוצצות בין הגגות ומדין 'גוד אסיק מחיצתא', ונמצא שכל גג
 94 מוקף מחיצות ואינו פרוץ למקום האסור לו, ועל כן מותר לטלטל
 95 בו.
 96 מקשה הגמרא שתירה בין מחלוקת רב ושמואל בסוגייתנו
 97 למחלוקתם לעיל: שכן שנינו במחלוקתם כאן, רב אמר מותר
 98 לטלטל בגגו – בכל הגגות השוים לרבי מאיר, או בגג יחידי אפילו
 99 לחכמים, לפי שהכל נידון כרשות אחת. תשניא דרב ארבע – יש
 100 להקשות שתירה בדברי רב, שהרי לעיל אמר שאסור לטלטל בגג
 101 העומד בין הגגות לדעת חכמים, משום שנפרץ במלואו לשאר
 102 הגגות. ומבואר מדבריו, שאין 'מעלים' את המחיצות שבין הבתים
 103 למטה לחוץ בין הגגות למעלה. ואם כן, מטעם זה היה לו לאסור
 104 הלטלטל אף בגגות השוים לרבי מאיר, או בגג יחידי אפילו
 105 לחכמים, שאף על פי שאין הם פרוצים לגגות האוסרים עליהם
 106 בטלטול, מכל מקום מאחר ואינם מוקפים במחיצות נמצא שהם
 107 פרוצים לרשות הרבים והחיצרות שמסביבם, ומדוע מתיר רב את
 108 הלטלטול בהם.
 109 מתרצת הגמרא: תתם – שם, לגבי גג בין הגגות, סובר רב שאין
 110 'מעלים' את המחיצות התחתונות שבין הבתים, משום דלא
 111 מינפרא מחיצתא – אין המחיצות הפנימיות שבין הבתים ניכרות
 112 לעומדים על הגגות, לפי שהם מכוסים על ידי הגגות. אבל תתם –
 113 כאן, לענין מחיצות החיצונות של גגות השוים לרבי מאיר או גג
 114 יחידי אפילו לחכמים, מינפרא מחיצתא – ניכרות מחיצות
 115 החיצונות של הבתים לאלו העומדים על הגג, ולפיכך מודה רב
 116 שאומרים בזה 'גוד אסיק מחיצתא', ודנים את הגגות כמקופים
 117 מחיצות, ועל כן מותר לטלטל בהם.
 118 עתה מבררת הגמרא את שיטתו של שמואל: שנינו במחלוקתם

1 לנפרי תרביצא הוא דעבידא – שעשה פתח זה כדי לצפות משם
 2 לעבר גינתו לשומרה, אך לא עשה הפתח כדי להשתמש
 3 בגגותיהם של שכניו, ונמצא שסילק עצמו מהם, ועל כן אסור לו
 4 לטלטל מגגו לגגותיהם אפילו לשיטת רבי מאיר.
 5 הגמרא מביאה כמה ספיקות בשיטת חכמים שבמשנה: נתבאר
 6 לעיל (וב) שלדברי רב לא התירו חכמים לטלטל בגג העומד בין
 7 הגגות (בלא מחיצות ביניהם), לפי שפרץ במלואו למקום האסור
 8 עליו בטלטול. ועתה מביאה הגמרא כמה ספיקות לשיטתו בידי
 9 טלטול מגג כזה למקומות אחרים. פני (ו-נסתפק) רמי בר חמא,
 10 אדם החפץ לטלטל שתי אמות בגג שלו העומד בין הגגות, ושתי
 11 אמות בעמוד של אדם אחר העומד בסמוך לו ברשות הרבים, גבוה
 12 עשרה טפחים ורחב ארבעה (צויר א), מהו – מה הדין בזה, האם
 13 הגג והעמוד נידונים כרשות אחת, ולפיכך מותר לטלטל מזה לזה,
 14 כפי שרשאי אדם לטלטל ארבע אמות בגג אחד, או שהם נידונים
 15 כשתי רשויות שונות, ולפיכך אסור לטלטל מזה לזה, כפי שאסרו
 16 חכמים לטלטל שתי אמות בגג זה ושתי אמות בגג אחר.
 17 הגמרא מקשה על ספיקו של רמי בר חמא: אמר רבה, מאי קא
 18 מיבעיא ליה – במה נסתפק רמי בר חמא, פרמלית ורשות היחיד קא
 19 מיבעיא ליה – וכי מסופק היה אם מותר לטלטל מכרמלית לרשות
 20 היחיד, הרי ודאי אסור לעשות כן, ומאחר וגג (בין הגגות) נידון
 21 ככרמלית, ואילו עמוד זה רשות היחיד הוא, אם כן פשוט הדבר
 22 שאסור לטלטל מזה לזה.
 23 אומרת הגמרא: ורמי בר חמא אנב חורפיה לא עיני קה – בגלל
 24 חריפותו מיהר רמי בר חמא, ולא עיין כל הצורך באיזה אופן יש
 25 לשאול שאלה זו, ואכן ודאי אין מקום להסתפק בדין טלטול מגג
 26 לעמוד, אלא הני מיבעיא ליה – כך היתה כוונתו להסתפק, אדם
 27 המטלטל שתי אמות בגג שלו העומד בין הגגות, ושתי אמות
 28 באכסדרה ו-מקום לפני הבית שיש לו תקרה על גבי עמודים
 29 השייכת לאדם אחר (צויר ב), מהו – מה דינו.
 30 ומבארת הגמרא את צדדי הספק: מי אמרינן – האם אומרים, דבין
 31 דלא האי תוי לדירה ולא האי תוי לדירה תרא רשותא היא – מכיון
 32 שגג הגג וגם האכסדרה אינם ראויים לדירה נידונים הם כרשות
 33 אחת, ולפיכך מותר לטלטל שתי אמות בזה ושתיים בזה, או דילמא
 34 – או שמא יש לומר, דבין דגגנן לנג אסיר – שמאחר לשיטת
 35 חכמים אסור לטלטל מגג לגג, כיון שכל אחד מהם שייך לאדם
 36 אחר, מנג לאכסדרה נמי אסיר – מטעם זה אסור לטלטל אף מגג
 37 לאכסדרה, שהרי יש חילוק בעלים ביניהם.
 38 הגמרא מביאה ספק נוסף כעין זה: פני (ו-נסתפק) רב ביבי בר אבוי,
 39 אדם המטלטל שתי אמות בגג שלו העומד בין הגגות, ושתי אמות
 40 בחורבה (בית חרב) של אדם אחר, שהיא פרוצה לרשות הרבים
 41 ונידונית ככרמלית (צויר ג), מהו – מה דינו, האם יש לדון את
 42 שניהם כרשות אחת, מאחר ודין שניהם ככרמלית, ולפיכך מותר
 43 לטלטל שתי אמות בגג ושתי אמות בחורבה, או שמאחר ויש
 44 ביניהם חילוק בעלים נידונים הם כשתי רשויות, ואין לטלטל מזה
 45 לזה כלל.
 46 הגמרא תמזה על ספיקו של רב ביבי בר אבוי: אמר לו רב תתם
 47 לרב ביבי בר אבוי, לאו היינו דרמי בר חמא – האם אין זה אותו
 48 הספק שנסתפק רמי בר חמא לענין טלטול שתי אמות בגג ושתי
 49 אמות באכסדרה, ומדוע הוצרכת לשוב ולהסתפק בענין זה.
 50 אמר לו רב ביבי בר אבוי לרב כהנא, וכי מאחר אתאי נמצא – וכי
 51 מפיו של אדם אחר באתי וחלקתי. כלומר, האם סבור אתה
 52 שכונתי לבוא ולקנות באותה שאלה שנשמעה כבר בבית
 53 המדרש מפיו של רמי בר חמא. ודאי אין הדבר כן, אלא אני סובר
 54 שיש לחלק בין אכסדרה לחורבה, לפי שאכסדרה לא תיזא (א-אינה
 55 ראויה) לדירה, ואילו חורבה תיזא (ו-ראויה) לדירה, ולפיכך אין
 56 ללמוד את דין החורבה מדין האכסדרה.
 57 מקשה הגמרא: וכי מאחר דחויא לדירה – מאחר וחורבה זו ראויה
 58 היא לדירה, אם כן, מאי מיבעיא ליה – במה נסתפק רב ביבי בר
 59 אבוי, הרי פשוט הדבר שאין דינה דומה לדין גג שבין הגגות שאינו

עירובין. פרק תשיעי – כל גגות דף צ עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזולץ) קכה רש"י

1 **כרמלית** ורשות היחיד קמבעיא ליה – ובגן שהעמוד מופלג מן הגג ארבעה. דאי בסמוך
2 לו – לא הוי עמוד רשות היחיד דנפרץ במילואו לגג, ובג דמי. אבל כשהוא
3 מופלג – אסור, אף על גב דדרך למעלה מעשרה משתמש, דהוי מקום פטור – מכל מקום
4 אסור להחליף, ואפילו מאן דשרי לעיל – הכא מודה, כיון דאין נח במקום פטור.

5 **אלא** שתי אמות בגג ושתי אמות באבסדרה
6 מהו – פירש בקונטרס: על גבי תקרה של
7 אבסדרה של בעלים אחרים, יותר מבית סאתים
8 דהשתא הוי ליה כרמלית. אבל תוך אבסדרה לא
9 רצה לפרש, דכיון דמקורה – לא הוי כרמלית
10 במה שהוא יותר מבית סאתים. כדמוכח בפרק
11 "עושין פסין" (ב.ה.א.), דאמר: קרפף יותר מבית
12 סאתים וקורה בו בית סאה כו'. ומביעיא ליה
13 באבסדרה, דלא שייך בה כל כך כשם שדירין
14 חלוקק למטה – דלית בה דירין כל כך, כדפירש
15 בקונטרס, ובתר הכי בעי בחורבה, דחזי' לדירה
16 טפי. ובעי נמי בגג דחורבה, כמו באבסדרה.
17 ומלשון הקונטרס משמע דבחורבה לא בעי בגג
18 אלא בקרקע החורבה. ורובנו תם פירש: שתי
19 אמות בגג דהוי רשות היחיד, ושתי אמות בעמוד
20 – שהוא כרמלית, שאינו גבוה עשרה והוא רחב
21 ארבעה. וחשיבא לגג כרשות היחיד, משום דמהני
22 ביה עירוב לטלטל בכולו ולא הוי כשאר כרמלית.
23 **או דילמא** כיון דמגג לגג אסיר – פירש
24 בקונטרס: ושעמא דרבנן –
25 משום דקפדי אשינוי בעלים. קצת קשה: דלקמן
26 (צ.א.ב.) אמרינן גג חוצר ומרפסת רשות אחת
27 לרבנן, משמע: אף על פי שדן של בעלים הרבה.
28 **ושמואל** אמר אין מטלטלין בו אלא בארבע
29 – פירש בקונטרס: הוא דקאמר רבי
30 מאיר רשות אחת – היינו לטלטל שתי אמות בזה
31 ושתי אמות בזה. אף על גב דלפי המשקא דמוקד
32 שמואל ביהרז מבית סאתים אתי שפיר, דאיכא
33 לאוקומי מתינתין דלא הוי יותר מבית סאתים –
34 מכל מקום הוצרך לפרש הקונטרס למאי דסלקא
35 דעתיה השתא: קשיא דרב אדרב. דסלקא דעתך
36 דבלא מינבר מחיצה איירי, דאי מינבר מחיצתא
37 לא היה שמואל אומר "אין מטלטלין בו אלא
38 בארבע".

39 **הכא** דהוי יותר מבית סאתים – ולא אמרינן
40 גוד אסיק לרבי מאיר בגגין הרבה, אלא
41 במחיצות החיצונות, כיון דכולן רשות אחת הן. אף
42 על גב דלענין כלים ששבתו בבית אינו רשות אחת
43 ואמרינן גוד אסיק לשמואל. ואם תאמר: כיון דשמואל חשיב גג כקרפף לאסור ביתר מבית
44 סאתים, אם כן בבית סאתים או בפחות נמי יחשב כקרפף בית סאתים שלא הוקף לדירה,
45 ויאסר לטלטל מגג לחצר לרבנן כמו מקרפף לחצר. ולקמן (צ.א.א.) אמרינן: דלרבנן גג חוצר
46 רשות אחת, וקרפפות רשות אחת! ויש לומר: דדירת גג היא טפי דירה מבקרפף, לענין
47 כשאינו יותר מבית סאתים.
48 **איתמר** ספיה – ביתיהרז מבית סאתים איירי, כדפירש בקונטרס. ופליגי אי חשיבי מחיצה
49 דספיה כמקפת לדירה, אי לא. אבל בפחות מבית סאתים – לכולי עלמא הויא
50 מחיצה, ומטלטלין בה, דהא נעשה כולה כארבע אמות. דפסקי רב ושמואל כרבן נגמליאל
51 בספיה בפרק "מי שהוציא אורו" (מ.ב.ב.). ואי אפילו בפחות מבית סאתים אין מטלטלין בה אלא
52 בארבע – לא היתה נחשבת כארבע אמות כמו בשבת בתל ונקע, דדוקא מארבע אמות ועד
53 בית סאתים, אבל יותר מבית סאתים – לא.

דהא

54 **התם** ליכא יותר מבית סאתים. **התם** ליכא יותר מבית סאתים
55 **התם** ליכא יותר מבית סאתים. **התם** ליכא יותר מבית סאתים. **התם** ליכא יותר מבית סאתים
56 **התם** ליכא יותר מבית סאתים. **התם** ליכא יותר מבית סאתים. **התם** ליכא יותר מבית סאתים
57 **התם** ליכא יותר מבית סאתים. **התם** ליכא יותר מבית סאתים. **התם** ליכא יותר מבית סאתים
58 **התם** ליכא יותר מבית סאתים. **התם** ליכא יותר מבית סאתים. **התם** ליכא יותר מבית סאתים
59 **התם** ליכא יותר מבית סאתים. **התם** ליכא יותר מבית סאתים. **התם** ליכא יותר מבית סאתים
60 **התם** ליכא יותר מבית סאתים. **התם** ליכא יותר מבית סאתים. **התם** ליכא יותר מבית סאתים

1 לנפרי תרביצא עבידא – וסילק עצמו מן הגגין. שתי אמות בגג זה – כרב סבירא ליה
2 דאמר: גג שבין הגגין אין מטלטלין בו אלא בד' דאסרי אהרדי. מהו – לטלטל מאחת
3 מהן לעמוד העומד ברשות הרבים סמוך לו, גבוה עשרה ורחב ארבעה. כרמלית ורשות
4 היחיד קא מיבעיא ליה – בתמיה. כלומר, פשיטא דאסיר, דהא גג כרמלית הוא כדאמרי
5 אין מטלטלין בו אלא בארבעה ועמוד רשות
6 היחיד. וימי בר חמא אנב חורפיה כו' –
7 התלמוד קאמר: וימי בר חמא אנב חורפיה כו' –
8 איבעי ליה למיבעי הכי, אלא אנב חורפיה מידר
9 בשאילתו, ולא עיין בה יפה. והכי הוא דמיבעיא
10 ליה שתי אמות בגג – שבין הגגין. ושתי אמות
11 באבסדרה – של בעלים אחרים, על גבי תקרה
12 של אבסדרה יותר מבית סאתים, ואין לה
13 מחיצה ואין לה פי תקרה דנימא יורד וסותם.
14 דעבידא וימי אורזיאל, בשפע בגגין שלנו,
15 וכדאמרין ב"עושין פסין" (לעיל כ.ה.) דהשתא
16 הויא לה נמי כרמלית, מהו לטלטל מזה לזה.
17 **הדא** רשותא הוא – ואף על פי שאינן של איש
18 אחד – אין בהם חלוק רשותא, ואפילו לרבנן.
19 דלא דמו לשני גגין. דהתם איכא דירין למטה
20 בשניהם, ויש לומר: כשם שיש חלוק רשות
21 למטה בבתיים – כך יש חלוק למעלה. דחלוק
22 למטה שתיק ואילו לעיל. אבל באבסדרה –
23 ליכא למימר כיון דמגג לגג אסיר
24 – טעמייהו דרבנן משום דקפדי אשינוי בעלים
25 הוא. ומגג לאבסדרה נמי. בחורבה – של
26 אחרים, ופירצה לרשות הרבים דהויא נמי
27 כרמלית בגג כן הגגין. לאו היינו דרמי – מה
28 בין חורבה לאבסדרה. וכי מאחר אתאי נגצאי –
29 מפי אחר באתי וחלקתי בשאלה ששאלה אור
30 באתי לקנתר? בתמיה. מאי קא מיבעיא ליה –
31 הא לא דמי לגג, ואסיר. אם תיפצי לומר קאמר
32 – כלומה: לא פשיטא לרב ביבי דתייהו חורבה
33 חזיא לדירה, ולא פשיטא ליה נמי דתייהו כי
34 אבסדרה, דהא עדיפא מינה פורתא. ובא
35 להוסיף על שאילתו של רבי בר חמא על ידי
36 אתלמוד לומר. והכי קאמר: אם פשיטא לרמי
37 בר חמא דשרי, הכא מאי? התם הוא דאבסדרה
38 לא חזיא מיד לדירה, אבל חורבה חזיא לדירה
39 בתיקון מועט, או דילמא כו'. גגין חשויין – שאין
40 בן גג גבוה מחבירו עשרה, ויש הרבה סמוכין
41 יחד. לרבי מאיר – דמשווי להו כוליה חזא
42 רשותא, ולא אסיר אהרדי. ונג יחזי לרבנן –

43 שאינו סמוך לאחרים, דאפילו לרבנן ליכא דליטר עליה. ושמואל אמר אין מטלטלין בו
44 **אלא בארבע** – והא דקאמר רבי מאיר רשות אחת הן לטלטל שתי אמות בזה ושתי אמות
45 בזה, וטעמייהו דרב ושמואל מפרשא ואלא. קשיא דרב אריב – דאמר רב לעיל (פ.ט.א.):
46 בגגין חשויין לרבנן דאסרי אהרדי, אלמא: לא אמר גוד אסיק מחיצות שביניהם להיות
47 מובדלת. הדי נמי בגגין חשויין לרבי מאיר, נהי נמי דהאי לא אסר אחבריה, דחזא רשותא
48 משוי להו, מיהו בני רשות הרבים העוברת לפניהם ולאתריהם ולצדידי החיצונות אמאי
49 לא אסרי עלייהו? הא ליכא מחיצות לגגין, ומחיצות תחתונות אמר רב דלא מהני להו.
50 וכן בגג יחיד לרבנן, ליתסרו עליה בני רשות הרבים וחצירות שסביבותיה: ומשני: התם
51 בין גג לגג לא אמרינן גוד אסיק, דלא מינבר מחיצתא שהן מכוסות בגגין. הלכך, כיון
52 דאמרו רבנן יש חלוק רשות למעלה, וגוד אסיק נמי בכי הני לא אמרי – הדין הן פרוצים
53 כל אחד לרשות האסורה לו, לפיכך אסור לטלטל בו. אבל הכא מחיצות מינברין –
54 וקאמרינן בהו גוד אסיק. הלכך: לרבי מאיר דמשווי להו חזא רשותא – ליכא דליטר,
55 דהא מחיצות חיצונות אית להו, והוה כוליה כחד גג מוקף מחיצות, וכן גג יחיד לרבנן: הכי גרסינן: התם ליכא יותר מבית סאתים
56 – כיון דאית ליה לשמואל גוד אסיק אף במחיצות שביניהם, ואף על פי שאינן נכריים. ופלוגתיהו קמייטא אליבא דרבנן היא, דמשווי לכל חד רשותא באנפי נפשיה – הוי כל גג ונג
57 מוקף בפני עצמו, ובכל חזא ליכא יותר מבית סאתים. אבל הכא דפלגינן אליבא דרבי מאיר דמשווי לכולהו כחד, וכולן נתיירן במחיצות חיצונות – יש כאן יותר מבית סאתים. ודיקף
58 זה דגוד אסיק אינו הדין. דהגן מחיצות של מטה אף על פי שגעשו לדירה – למטה עבידן, לדור בחללן למטה, ולא לדירת גג. הלכך: כי מסקינן להו – הוי מוקף יותר מבית
59 סאתים שלא הוקף לדירה ונג יחיד לרבנן נמי, בדאיכא טפי מבית סאתים. דומיא דגגין חשויין לרבי מאיר. מותר לטלטל בכולה – ואפילו ישנה יותר מבית סאתים. דהוקף לדירה
60 הוא.

להבירח

1 דהא איכא מחיצתא - ואפילו לרבי זירא דאמר בריש "מי שהוציא אוהו" (מגא). מחיצות
2 להבריה מים עשויים, היינו דוקא לענין יוצא חרוץ לתחום, ולא שרי להלך את כולה.
3 ורב אליבא דרבי מאיר לטלטל מגג לחצר - לשמואל אליבא דרבי מאיר לא מצי
4 למיפך, כדפירש בקונטרס. דלשמואל גיין השוין לרבי מאיר הוי כרמלית, לפיכך אין

5 מטלטלין מן חצר. ופחות מבית סאתים נמי, אף
6 על גב דלא הוי כרמלית - מכל מקום, כיון דחשיב
7 ליה לשמואל אין מוקף לדירה - ליכא למיפך
8 דלטלטל מגג לחצר. אף על גב דלרבנן בגי יתר
9 מבית סאתים אסור לטלטל ממנו לחצר לשמואל,
10 בפחות מבית סאתים - שרי, מכל מקום יאמר
11 שמואל דלרבי מאיר יש לגג תורת קרפף, בין ביתר
12 מבית סאתים בין בפחות.
13 לויטלטל מגג לחצר - אף על גב דידע טעמא
14 דרבי מאיר דגג גבוה ונומן, דהוי
15 משום דרב יצחק בר אבדימי מגג לחצר עניניהם
16 חלוקים - סלקא דעתך דלא דמו לתל ברושות
17 הרבים.
18 לשמואל אליבא דרבנן לטלטל מגג לקרפף -
19 פירש בקונטרס: בגי יתר מבית
20 סאתים, לקרפף יתר מבית סאתים. כיון דחשיב ליה
21 אין מוקף לדירה, והוה תרויהו כרמלית. ואם
22 תאמר: ומנא ליה דאסור? דאי משום דאמרי רבנן
23 לקמן דגיין חצירות רשות אחת, וקרפפות רשות
24 אחת, התם על כרחך באין יתיריים מבית סאתים,
25 כדפירש בסמוך בקונטרס, דביתיריים לא אמר רבי
26 שמעון דחצר וקרפף רשות אחת, דבהדיא מוכח
27 בפרק "עושין פסין" (בבב). גבי גורע רובו, דקרפף
28 יתר מבית סאתים לרבי שמעון הוי כרמלית.
29 ונראה לרבינו יצחק: דבג דלא הוי יתר מבית
30 סאתים פריך, דלטלטל לקרפף שאינו יתר מבית
31 סאתים לרבנן, אף על גב דלדירה נהי שמישיב טפי משל
32 קרפף, שמותר לטלטל מגג לחצר ומקרפף לחצר
33 אסור - מכל מקום הוי לן למישרי מגג לקרפף,
34 דטפי דמי לקרפף מלחצר. דכשהוא יתר מבית
35 סאתים - הוי כרמלית כמו קרפף, וחצר אפילו בית עשרה כורים שריא. ומשני: גיריה שמא
36 יפחת. פירוש: שמא יפחת הגג באמצעותו, וישתמש בני הבית על הגג דרך הפחת, ואו הוי
37 הגג חשובו מוקף לדירה, ואסור לטלטל ממנו לקרפף כמו מחצר. אף על גב דהוי מוקף ולבסוף
38 פתח, ולא חשיב מוקף לדירה. דדוקא בקרפף שלא הוקף לדירה לא מהני הוקף ולבסוף פתח.
39 אבל בג דבלאו הכי חשיב קצת מוקף לדירה, דהא מותר לטלטל ממנו לחצר - מהני ליה
40 הפחת לשויה מוקף לדירה לגמרי, כחצר. ופריך: אי הכי, מקרפף בית סאתים לקרפף בית
41 סאתים נמי לא לטלטל, שמא יפחת, פירוש: יפרוץ האחד יתר מעשר במילואו לרשות הרבים
42 או לבקעה. ומשום דנקט לשון פחת בג, נקט נמי ליה אישנא גבי פירצת קרפף. ומשני: התם
43 אי פחות - מינבר, אבל הוה נג לטלטל מילוא לעומד בקרפף, ולעומד על הגג נמי לא
44 מינברא, שיחא אסור לטלטל ממנו לקרפף מחמת פחת זה.

1 דהא איכא מחיצתא. ושמואל אמר: אין מטלטלין בה
2 אלא בארבע אמות - מחיצות להכריח מים עשויים.
3 אמר ליה רב הויה בר יוסף לשמואל: הילכתא פוּתוּדָה,
4 או הילכתא פרב? אמר ליה: הילכתא פרב. אמר רב
5 גידל, אמר רב הויה בר יוסף: ומודה רב שאם בפאה
6 על פיה - שאין מטלטלין בה אלא בארבע אמות.
7 בפאה למאי? אליבא דלדור תחתיה - מאי שנא מגג
8 יחידי? אלא שבפאה לזופתה. רב אשי מתני לה
9 אספינה, ורב אחא בריה דרבא מתני לה אאכסדרא.
10 דאיתמר: אכסדרה בבקעה, רב אמר: מותר לטלטל
11 בכולה, ושמואל אמר: אין מטלטלין בה אלא בארבע.
12 רב אמר: מותר לטלטל בכולה - אמרין: "פי תקרה
13 יורד וסותם". ושמואל אמר: אין מטלטלין בה אלא
14 בארבע - לא אמרין: "פי תקרה יורד וסותם". ורב
15 אליבא דרבי מאיר, ליטלטלי מגג לחצר! גזירה מישום
16 דרב יצחק בר אבדימי. ושמואל אליבא דרבנן, ניטלטל
17 מגג לקרפף! אמר רבא בר עוליא: גזירה שפוא ופחת
18 הגג. אי הכי, מקרפף לקרפף נמי לא יטלטל, דילמא
19 מיפחית ואתי לטלטלי! התם, אי מיפחית - מינברא
20 ליה מילתא, הךא, אי מיפחית - לא מינברא מילתא.
21 אמר רב יהודה: כשתמצא לומר, לדרבי רבי מאיר:
22 גגין רשות לעצמן, חצירות רשות לעצמן,

1 להבריה מים - ולא לדירה, ומודה רב שאם כפאה על פיה - וגובהה יותר מעשרה, אין
2 מטלטלין בה אלא בארבע. מאי שנא מגג יחידי - דאמר רב: אפילו לרבנן מותר לטלטל
3 בכולה, ואפילו יותר מבית סאתים. דכיון דמחיצות לדירה נעשו אף על פי שלא לדירה
4 מעלה עשאום. כי אמרין בהו גוד אסיק - הוי כהיקף לדירה. הכי נמי, כיון דכפאה לדור
5 - כפייתה זו היא עשיית מחיצתה לדירת מסן,
6 כי אמרת בהו גוד אסיק - הוי היקף לדירה.
7 שכפאה לזפתה - שבטל מחיצותיה מתורת
8 דירה, דאינן עומדות כל זמן שבטלה לא לדירת
9 מעלן ולא לזפתה קורות מסן, והוה כממוד בעלמא. וכי
10 אמרת בהו גוד אסיק - הוי היקף יותר מבית
11 סאתים שלא הוקף לדירה, וכרמלית היא. פתני
12 לה - להא דרב חייא בר יוסף אנאכסדרה.
13 אנכסדרה בבקעה - הבקעה כרמלית, כדאמרין
14 ב"צ"אות השבת" (שבת 10ב). ואכסדרה זו פרוצה
15 מארבע רוחותיה, ועומד קרייה על ארבע
16 יתידות ונותנין ארבע קורות מיתד ליתד, ועלין
17 מסדרין הצטרין. ואותן הקורות קרי פי תקרה.
18 והאי דנקט בקעה - משום דבעיר סתם
19 אנכסדרות סמוכות להיקף בית או חצר, ואיכא
20 מחיצה אחת או שתיים. ומודה שמואל התם
21 דמטלטלין, כדאמרין לקמן. ורב אליבא דרבי
22 מאיר - כיון דאמר בגיין השוין מטלטלין בכולה,
23 אלמא: לאו כרמלית נינהו לטלטל מגג לחצר.
24 אלמא אמרין לקמן לדברי רבי מאיר גיין רשות
25 לעצמן, חצירות רשות לעצמן, דאין מטלטלין
26 מגג לחצר? ואליבא דרבנן בגי יחידי - ליכא
27 למיפך ליה לרב לטלטל מיניה לחצר, דלרבנן
28 הכי נמי שרי. דאמרין לקמן (צ"א). לדברי
29 חכמים גיין חצירות רשות אחת, ומטלטלין מגג
30 יחידי לחצר של רבים ישל על רשות בה
31 ולשמואל לא מצי למיפך אליבא דרבי מאיר
32 לטלטל מגג לחצר - דהא שמואל גיין השוין
33 לרבי מאיר כרמלית משוי להו, לפיכך אין
34 מטלטלין מן חצר של רבים, דהויא רשות
35 יחידי. דאפילו לא עירבה קיימא לן במסכת שבת בפרק "אם לא הביא כלי" (קלב).
36 דמטלטלין בכולה. דהא דאמר לקמן לדברי חכמים גיין חצירות רשות אחת - שמואל
37 מוקד לה בגיין ביה גיין, דלשמואל דאית ליה דאן אסיק במחיצות שביניהן - ליכא לכל
38 אחד יותר מבית סאתים. אי נמי: בגי יחידי, דליכא יותר מבית סאתים. ואשמעינן אף על
39 גב דגג לרבנן רשות מיוחדת, וחצר הוא רשות שותפות - מטלטלין, דלא גזור רבנן
40 משותף היחיד לרשות שותפין אלא בבתיים, כגון מבית לחצר. משום דרב יצחק - בריש
41 פירקין, גזירה משום תל ברשות הרבים. ושמואל אליבא דרבנן - בגי יחידי יותר מבית
42 סאתים, כיון דאמר דהאי גוד אסיק - לא הוי היקף לדירה, וכרמלית היא, לטלטל מיניה
43 לקרפף יותר מבית סאתים שתי אמות ביה ושתי אמות ביה. אלמא אמרין לקמן: לדברי
44 חכמים גיין חצירות רשות אחת וקרפפות רשות אחת, דאין מטלטלין מן חצר לקרפף.
45 ואליבא דרבי מאיר ליכא למיפך לטלטל מגג לקרפף - דהא תרויהו כרמלית נינהו,
46 דהא גג יחידי יותר מבית סאתים אוקימנא גזירה משום תל ברשות הרבים. ולרב נמי
47 אליבא דרבנן ליכא למיפך, דהא רב גג יחידי יותר מבית סאתים רשות היחיד משוי ליה,
48 ובגיין השוין לרב אליבא דרבי מאיר דמותר לטלטל בכלן - ליכא למיפך לטלטל
49 מיינייה לקרפף פחות מסאתים גזירה משום תל. ולרבנן מגג יחידי אליבא דרב דמשוי ליה
50 רשות יחידי נמי לא פרכינן: לטלטל מיניה לקרפף פחות מבית סאתים. וכן מחצר לקרפף
51 בין לרבי מאיר בין לרבנן - משום דקרפף חלוק מחצר, דקרפף מוקצה לתשמיש שאינו
52 תדיר, אבל חצר וגגין שוה תשמישן. ולרב לא פרכינן בגיין השוין לרבנן, דמשוי להו רב אליבייהו כרמלית
53 לטלטל מגג לחצר, דמשוי להו רב אליבייהו כרמלית לטלטל מגג לחצר, דמשוי להו רב
54 כרמלית, מפני שפרוצין זה לזה - הני מילי להחמיר, לאסור טלטול של כל אחד ואחד ביותר מדי אבל לא משוי ליה
55 כרמלית גמורה להקל לטלטל מתוכן לכרמלית גמורה. דאמרין
56 לעיל לגבי גג בין הגגין לרב, דאסור לטלטל ממנו לחצורה ולאכסדרה. ואף על גב דשנינו אסורין לטלטל
57 בתוכן אלא בארבע אמות, מכל מקום הואיל ואין רשותיהו דומת דג הוי
58 לדירה טפי מחצר ואכסדרה לטלטל ממנו לחצורה ולאכסדרה. וכל שכן הכא, דג חזי לחצורה ולאכסדרה.
59 פרכינן, גזירה שמא יפחת הגג - ויחסר מבית סאתים, ויקצר גם את הבית למדת הגג מלמטה, ויתנו המחיצה כנגד שפת
60 המעלה ליכא יותר מבית סאתים. ומי לא לטלטל אפילו בתוך ארבע ילדים מפוחית זה מיינייה והוי רשות
61 יחידי מעלייתא, ואתי לטלטלי כמעיקרא מיניה לחצורה, הוי כרמלית. אי מיפחית לא מינברא מילתא -
62 ואלא מיפחית חצרות רשות לעצמן - ומטלטלין מחצירו של ראובן לחצירו של שמעון כלים ששבתו בחצר,
63 וכן מחצר של רבים לחצר של רבים.

1 דהא איכא מחיצתא. ושמואל אמר: אין מטלטלין בה
2 אלא בארבע אמות - מחיצות להכריח מים עשויים.
3 אמר ליה רב הויה בר יוסף לשמואל: הילכתא פוּתוּדָה,
4 או הילכתא פרב? אמר ליה: הילכתא פרב. אמר רב
5 גידל, אמר רב הויה בר יוסף: ומודה רב שאם בפאה
6 על פיה - שאין מטלטלין בה אלא בארבע אמות.
7 בפאה למאי? אליבא דלדור תחתיה - מאי שנא מגג
8 יחידי? אלא שבפאה לזופתה. רב אשי מתני לה
9 אספינה, ורב אחא בריה דרבא מתני לה אאכסדרא.
10 דאיתמר: אכסדרה בבקעה, רב אמר: מותר לטלטל
11 בכולה, ושמואל אמר: אין מטלטלין בה אלא בארבע.
12 רב אמר: מותר לטלטל בכולה - אמרין: "פי תקרה
13 יורד וסותם". ושמואל אמר: אין מטלטלין בה אלא
14 בארבע - לא אמרין: "פי תקרה יורד וסותם". ורב
15 אליבא דרבי מאיר, ליטלטלי מגג לחצר! גזירה מישום
16 דרב יצחק בר אבדימי. ושמואל אליבא דרבנן, ניטלטל
17 מגג לקרפף! אמר רבא בר עוליא: גזירה שפוא ופחת
18 הגג. אי הכי, מקרפף לקרפף נמי לא יטלטל, דילמא
19 מיפחית ואתי לטלטלי! התם, אי מיפחית - מינברא
20 ליה מילתא, הךא, אי מיפחית - לא מינברא מילתא.
21 אמר רב יהודה: כשתמצא לומר, לדרבי רבי מאיר:
22 גגין רשות לעצמן, חצירות רשות לעצמן,

1 דהא איכא מחיצתא. ושמואל אמר: אין מטלטלין בה
2 אלא בארבע אמות - מחיצות להכריח מים עשויים.
3 אמר ליה רב הויה בר יוסף לשמואל: הילכתא פוּתוּדָה,
4 או הילכתא פרב? אמר ליה: הילכתא פרב. אמר רב
5 גידל, אמר רב הויה בר יוסף: ומודה רב שאם בפאה
6 על פיה - שאין מטלטלין בה אלא בארבע אמות.
7 בפאה למאי? אליבא דלדור תחתיה - מאי שנא מגג
8 יחידי? אלא שבפאה לזופתה. רב אשי מתני לה
9 אספינה, ורב אחא בריה דרבא מתני לה אאכסדרא.
10 דאיתמר: אכסדרה בבקעה, רב אמר: מותר לטלטל
11 בכולה, ושמואל אמר: אין מטלטלין בה אלא בארבע.
12 רב אמר: מותר לטלטל בכולה - אמרין: "פי תקרה
13 יורד וסותם". ושמואל אמר: אין מטלטלין בה אלא
14 בארבע - לא אמרין: "פי תקרה יורד וסותם". ורב
15 אליבא דרבי מאיר, ליטלטלי מגג לחצר! גזירה מישום
16 דרב יצחק בר אבדימי. ושמואל אליבא דרבנן, ניטלטל
17 מגג לקרפף! אמר רבא בר עוליא: גזירה שפוא ופחת
18 הגג. אי הכי, מקרפף לקרפף נמי לא יטלטל, דילמא
19 מיפחית ואתי לטלטלי! התם, אי מיפחית - מינברא
20 ליה מילתא, הךא, אי מיפחית - לא מינברא מילתא.
21 אמר רב יהודה: כשתמצא לומר, לדרבי רבי מאיר:
22 גגין רשות לעצמן, חצירות רשות לעצמן,

1 דהא איכא מחיצתא. ושמואל אמר: אין מטלטלין בה
2 אלא בארבע אמות - מחיצות להכריח מים עשויים.
3 אמר ליה רב הויה בר יוסף לשמואל: הילכתא פוּתוּדָה,
4 או הילכתא פרב? אמר ליה: הילכתא פרב. אמר רב
5 גידל, אמר רב הויה בר יוסף: ומודה רב שאם בפאה
6 על פיה - שאין מטלטלין בה אלא בארבע אמות.
7 בפאה למאי? אליבא דלדור תחתיה - מאי שנא מגג
8 יחידי? אלא שבפאה לזופתה. רב אשי מתני לה
9 אספינה, ורב אחא בריה דרבא מתני לה אאכסדרא.
10 דאיתמר: אכסדרה בבקעה, רב אמר: מותר לטלטל
11 בכולה, ושמואל אמר: אין מטלטלין בה אלא בארבע.
12 רב אמר: מותר לטלטל בכולה - אמרין: "פי תקרה
13 יורד וסותם". ושמואל אמר: אין מטלטלין בה אלא
14 בארבע - לא אמרין: "פי תקרה יורד וסותם". ורב
15 אליבא דרבי מאיר, ליטלטלי מגג לחצר! גזירה מישום
16 דרב יצחק בר אבדימי. ושמואל אליבא דרבנן, ניטלטל
17 מגג לקרפף! אמר רבא בר עוליא: גזירה שפוא ופחת
18 הגג. אי הכי, מקרפף לקרפף נמי לא יטלטל, דילמא
19 מיפחית ואתי לטלטלי! התם, אי מיפחית - מינברא
20 ליה מילתא, הךא, אי מיפחית - לא מינברא מילתא.
21 אמר רב יהודה: כשתמצא לומר, לדרבי רבי מאיר:
22 גגין רשות לעצמן, חצירות רשות לעצמן,

60 מוקפת היא במחיצות מכל צדדיה ואינה פרוצה לבקעה, ומותר
 61 לטלטל בכלה. ושמואל אמר, אין מטלטלין בה אלא בארבע אמות,
 62 לפי שהוא סובר דלא אמרינן כאן דין 'פי תקרה יורד ופותח', מאחר
 63 והאכסדרה פרוצה מכל רוחותיה, וסובר שמואל שאין אומרים דין
 64 'פי תקרה יורד וסותם' אלא באופן שיש לפחות מחיצה אחת
 65 בפועל, שאז אומרים דין 'פי תקרה' בשלושת המחיצות האחרות.
 66 הגמרא שבה לדון במחלוקת רב ושמואל: נתבאר לעיל (ע"א)
 67 שנחלקו רב ושמואל בדין גגות השוים רבי מאיר, או גג יחיד
 68 אפילו לדעת חכמים, האם מותר לטלטל בכל שטחם, או שאין
 69 לטלטל בהם אלא בארבע אמות בלבד. ועתה מבררת הגמרא את
 70 שיטת רבי מאיר לדברי רב.
 71 מקשה הגמרא: ורב אליבא דרבי מאיר – לרב, הסובר בשיטת רבי
 72 מאיר שמותר לטלטל בכל הגגות השוים, אף אם גדולים הם יותר
 73 מבית סאתיים, מאחר שעל ידי דין 'גוד אסיק' הם נידונים כמקופים
 74 מחיצות לצורך דירה, אם כן מן הדין שיתיר רבי מאיר אף לטלטל
 75 מנגן – מגגות השוים לצורך, ומדוע מבואר בדברי הגמרא שרבי
 76 מאיר אוסר את הטלטול מגג לחצר.
 77 מתרצת הגמרא: טעם הדבר שאוסר רבי מאיר לטלטל מגג לחצר,
 78 גזירה משום דרב יצחק בר אבדימי, שאמר (לעיל ע"ב) שלדברי רבי
 79 מאיר אסור לטלטל ממקום גבוה עשרה טפחים למקום נמוך, אף
 80 לשניהם עומדים ברשות היחיד, לפי שיש לחוש שמא יבואו
 81 לטלטל מתל גבוה עשרה טפחים שברשות הרבים והנידון ברשות
 82 היחיד אל רשות הרבים, ונמצאו מוציאים מרשות לרשות.
 83 ומטעם זה אוסר רבי מאיר אף לטלטל מגג לחצר, שהרי הגג גבוה
 84 מן החצר יותר מעשרה טפחים.
 85 עתה מבררת הגמרא את שיטת חכמים לדברי שמואל. מקשה
 86 הגמרא: ושמואל אליבא דרבנן – לשמואל הסובר בשיטת חכמים
 87 שאסור לטלטל בגג יחיד, אם גדול הוא יותר מבית סאתיים,
 88 מאחר שאינו נידון כמקופ מחיצות לצורך דירה, אם כן ניטלטל מנגן
 89 לקרפף – מן הדין היה שיתירו חכמים לטלטל מגג שיותר מבית
 90 סאתיים לקרפף שיותר מבית סאתיים, שתי אמות בזה ושתי אמות
 91 בזה, שהרי מאחר ואוסרים הם לטלטל בגג זה מוכח שדנים אותו
 92 ככרמלית, והרי הוא רשות אחת עם הקרפף, ומדוע מבואר בדברי
 93 הגמרא להלן (ע"ב) שחכמים אוסרים את הטלטול מגג לקרפף
 94 אפילו בתוך ארבע אמות.
 95 מתרצת הגמרא: אמר רבא על עולא, טעם הדבר שאוסרים חכמים
 96 אליבא דשמואל לטלטל מגג יותר מבית סאתיים לקרפף יותר
 97 מבית סאתיים, הוא משום גזירה שפמא יפתח מנגן, כלומר, שמא
 98 תתחסר מדת הגג מבית סאתיים, ויקצרו אף את הבית שתחתיו
 99 כמדת הגג, ונמצא שעתה גג זה נידון כרשות היחיד, ואסור
 100 לטלטל הימנו לקרפף שיש בו יותר מבית סאתיים הנידון
 101 ככרמלית, אך לא ישימו דיירי הבית ליבם לזאת, וימשיכו לטלטל
 102 מן הגג לקרפף כבתחילה, ולפיכך אסרו חכמים את הטלטול מגג
 103 לקרפף בכל ענין.
 104 שבה הגמרא ומקשה: אי הוי – אם כן, שאוסרים חכמים לטלטל
 105 מגג לקרפף משום גזירה, מקרפף לקרפף נמי לא ימלטל – היה להם
 106 לאסור אף את הטלטול מקרפף שיש בו יותר מבית סאתיים לקרפף
 107 אחר שיש בו יותר מבית סאתיים, אפילו בתוך ארבע אמות. דילמא
 108 מיפחית ואתי לטלטולי – משום שיש לחוש שמא יפחת שיעורו של
 109 אחד מהם מבית סאתיים, ויהא נידון כרשות היחיד, אך לא יידעו
 110 האנשים מכך וימשיכו לטלטל ממנו לקרפף אחר הגדול מבית
 111 סאתיים, ונמצאו מוציאים מרשות היחיד לכרמלית.
 112 מתרצת הגמרא: התיב – שם, לגבי טלטול מקרפף לקרפף, אין
 113 לחוש שמא יפחת אחד מהם ויבואו לטלטל, משום דאי מיפחית
 114 מינברא ליה מילתא – שאם יפחת אחד מהם יהא הדבר ניכר, ולא
 115 יבואו לטלטל מזה לזה, לפי שמקופים הם במחיצות, ומקום המוקף
 116 במחיצה ניכר לכל כשהוא נפחת משיעורו. אבל התיב – כאן, לגבי
 117 טלטול מגג לקרפף, אי מיפחית לא מינברא מילתא – אם יפחת הגג
 118 אין הדבר ניכר, לפי שאין על הגג מחיצות, ומקום שאינו מוקף

1 דהא איבא מחיצתא – שהרי מוקפת היא מחיצות, ומקום המוקף
 2 מחיצות לצורך דירה מותר לטלטל בכלו, אף אם גדול הוא יותר
 3 מבית סאתיים. ושמואל אמר, אין מטלטלין בה – בספינה הגדולה
 4 מבית סאתיים) אלא בארבע אמות, לפי שמחיצות אלו של הספינה
 5 להקרייהו מים עשויים, כלומר, הן נעשו כדי לעצור בעד המים שלא
 6 יציפו את הספינה, ולא לצורך דירה, ונמצא שספינה זו היא
 7 כ'קרפף יותר מבית סאתיים שלא הוקף לדירה', שדינו ככרמלית,
 8 שאין מטלטלים בו אלא בארבע אמות בלבד.
 9 הגמרא מבררת בשיטת מי נוקטים להלכה במחלוקת זו: אמר ליה
 10 רב חייה בר יוסף לשמואל, הילכתא פוּתָהּ או הילכתא ברב – האם
 11 הלכה כמותך, שאין לטלטל בספינה זו אלא בארבע אמות בלבד,
 12 או שהלכה כדברי רב שמותר לטלטל בכלה. אמר ליה שמואל
 13 לרב חייה בר יוסף, הילכתא ברב – ההלכה היא כדברי רב, שמותר
 14 לטלטל בכלה.
 15 הגמרא מביאה אופן שבו מודה רב שאין לטלטל בספינה אלא
 16 בארבע אמות: אמר רב גידל אמר רב חייה בר יוסף, ומוּדָה רב
 17 לשמואל, שאם פתח – הפכה) לספינה על פיה, באופן שקרקעית
 18 הספינה עומדת עתה למעלה כג, שאין מטלטלין בה – על גבה,
 19 אלא בארבע אמות בלבד.
 20 מבררת הגמרא: פתחה למאי – לצורך מה הפכה לספינה זו על
 21 פיה, אליבא – אם תאמר שהפכה כדי לדור תחתיה, דהיינו,
 22 שקרקעית הספינה תשמש לו כגג מעל ראשו, אם כן מדוע מודה
 23 רב לשמואל שאין מטלטלים על גבה אלא בארבע אמות בלבד,
 24 וכי מאי שניא – מה שונה דין ספינה זו מנגן יחיד שאין גגות
 25 סביבותיו, שסובר רב (לעיל ע"א) שמאחר ואומרים דין 'גוד אסיק
 26 מביצתא' במחיצות החיצונות של הבנין, ממילא דנים את הגג
 27 כאילו הוקף מחיצות לצורך דירה ואף שלא הוקף לצורך דירה
 28 למעלה אלא למטה, ולפיכך מותר לטלטל בו אף לשיטת חכמים,
 29 ואפילו אם גדול הוא יותר מבית סאתיים, ואם כן גם בספינה זו יש
 30 לומר כן, שמאחר וכפאה כדי לדור תחתיה נידונות מחיצות
 31 הספינה כאילו עשאן לדירה, ומעתה יש לומר בהן דין 'גוד אסיק
 32 מחיצתא' ולהתיר את הטלטול אף על גבה, אפילו אם גדולה היא
 33 יותר מבית סאתיים.
 34 מבארת הגמרא: אלא כוונת רב חייה בר יוסף היא, שמודה רב
 35 לשמואל באופן שפפתא לספינה זו על פיה כדי לזוּפְתָהּ – לטוחה
 36 בזפת, שעל ידי כפיה זו ביטל את מחיצותיה מתורת דירה, שהרי
 37 אין הספינה עומדת עתה לדירה כלל, לא מעליה ולא מתחתיה,
 38 ונמצא, שאף שאומרים אנו במחיצות אלו דין 'גוד אסיק מחיצתא'
 39 ודנים את גגה כאילו הוא מוקף מחיצות, מכל מקום אין דנים אותו
 40 כהוקף לצורך דירה, ולפיכך אין לטלטל בו ואם גדול הוא יותר
 41 מבית סאתיים) אלא בארבע אמות בלבד.
 42 הגמרא מביאה דעה נוספת על איזה ענין שאל רב חייה בר יוסף
 43 את שמואל אם הלכה כמותו או לא: רב אשי מתני ליה אפפינה –
 44 רב אשי היה שונה את שאלת רב חייה בר יוסף לשמואל 'הילכתא
 45 כוותך או הילכתא כרב', ואת תשובת שמואל על כך 'הילכתא
 46 כרב', על מחלוקתם של רב ושמואל לענין ספינה, אם מותר
 47 לטלטל בכלה או רק בארבע אמות. ורב אחא בריה דרבא מתני
 48 ליה אאכפדרא – היה שונה שאלה ותשובה זו על מחלוקתם של רב
 49 ושמואל לענין אכסדרה.
 50 הגמרא מביאה את המחלוקת של רב ושמואל לענין אכסדרה:
 51 דאיתמר – שכן נאמרה מחלוקת בבית המדרש, לענין אכפדרה
 52 ו-תקרה העומדת על גבי עמודים בקבועה, ואין לאכסדרה
 53 מחיצות כלל, אלא פרוצה היא מארבע רוחותיה לבקעה שהיא
 54 כרמלית. רב אמר, מותר לטלטל בפולה – בכל האכסדרה, ושמואל
 55 אמר, אין מטלטלין בה אלא בארבע אמות בלבד.
 56 הגמרא מבארת את סברות מחלוקתם: רב אמר מותר לטלטל
 57 בפולה, משום דאמרין 'פי תקרה יורד וסותם'. כלומר, ישנה הלכה
 58 למשה מסיני, שדנים את התקרה של האכסדרה כאילו יורדת
 59 כלפי מטה ונעשית כמחיצה. ולפיכך יש לדון אכסדרה זו כאילו

59 לטלטל הפצים ששבתו בחצר האחת לחצר האחרת, או לגג
 60 וקרפף, אכל אם עירבו דיירי כל חצר לעצמם, שאו ראשם הם
 61 להוציא את כלי בתייהם לחצר, ולא עירבו החצירות אלו עם אלו,
 62 לא – אינם ראשם לטלטל מחצר לחצר אפילו את הכלים ששבתו
 63 בחצרות, דגורין דילמא אתי לאפוקי מאני דבתים לחצר – לפי שיש
 64 לחוש שיבואו להוציא מחצר לחצר גם את הכלים ששבתו בבתיים,
 65 דבר זה אסור אף לדעת רבי שמעון.
 66 ושמואל אמר, מותר לטלטל לשיטת רבי שמעון מחצר לחצר ונאו
 67 לגג וקרפף, פין אם עירבו דיירי החצרות בינם לבין עצמם ופין שלא
 68 עירבו, ואין לחוש שמא יבואו להוציא את כלי הבתים לחצר
 69 האחרת.
 70 וכן אמר רבי יוחנן כשיטת שמואל, שהרי כך אמר לו רבי יוחנן
 71 לרב, מי לחשך – מי לחש באזניך לחלק בדעת רבי שמעון, ולומר
 72 שאינו מתיר הטלטול באופן שלא עירבו דיירי החצר בינם לבין
 73 עצמם, אין הדבר כן, אלא מתיר הוא לטלטל בגגות חצירות
 74 וקרפפיות פין אם עירבו דיירי כל חצר לעצמם, ופין שלא עירבו.
 75 הגמרא מקשה על שמואל ורבי יוחנן: פתקין לה [הקשה] רב
 76 חקדא, לשמואל ולרבי יוחנן הסבורים שרבי שמעון מתיר לטלטל
 77 מחצר לחצר אפילו אם עירבו דיירי כל חצר לעצמם, יש לתמוה,
 78 הרי מאחר ועירבו דיירי כל חצר לעצמם נמצא שכלי הבתים
 79 מצויים בחצירות, ואסור לטלטלם לחצר אחרת לדעת הכל, ואם
 80 כן, כיצד ניתן להתיר לטלטל את הכלים ששבתו בחצר לחצר
 81 אחרת, הרי יתמדהו על כך הבריות, ויאמר, כיצד יתכן הדבר שיש
 82 שני בליים כחצר אחת, זה [ששבת בחצר] מותר לטלטלו לחצר
 83 אחרת, וזה [ששבת בבית] אסור לטלטלו לחצר אחרת.
 84 מתרצה הגמרא: רבי שמעון למעשה – רבי שמעון סובר כשיטתו
 85 במקום אחר, ולא גזר – שאינו גזר במקרה הדומה לזה. דתנן –
 86 שכך שנינו (לעיל מה): לענין שלשה בני אדם שיש לכל אחד מהם
 87 תחום של ארבע אמות בלבד, ועומדים השנים החיצונים במרחק
 88 שמונה אמות זה מזה, ואילו האמצעי עומד ביניהם, שהדין בזה
 89 הוא שהאמצעי מותר בטלטול עם כל אחד מן החיצונים, בשתי
 90 אמות המשותפות לו עם כל אחד, וכן הם מותרים עמו, אך השנים
 91 החיצוניים אסורים בטלטול זה עם זה, כיון שאין ארבע אמותיהם
 92 משותפות כלל. ואמר על כך רבי שמעון, למה הדבר דומה – למה
 93 יש לדמות דין שלשה בני אדם אלו, לשלוש חצירות הנעמדות זו על
 94 יד זו, הפתוחות זו לזו – שיש פתח בין החצר הראשונה לשניה, ובין
 95 השניה לשלישית, ופתוחות חצירות אלו אף לרשות הרבים, הדיינו,
 96 שכל אחת מהן יש לה פתח בפני עצמה לרשות הרבים [ראה ציור],
 97 ועירבו – הניחו עירובי חצירות, שפתי
 98 החצירות החיצונות עם החצר האמצעית, אך לא עירבו השתיים
 99 החיצונות זו עם זו, היא – החצר האמצעית, מותרת לטלטל עמה
 100 – מתוך החצירות החיצונות ואליהן, והן – החצירות החיצונות,
 101 מותרות לטלטל עמה – מתוך החצר האמצעית ואליה, ושפתי
 102 החצירות החיצונות אסורין זו עם זו, כלומר, אסור להוציא חפץ מן
 103 החצר החיצונה האחת ולהעבירו דרך החצר האמצעית אל החצר
 104 החיצונה השניה, לפי ששתי החצרות החיצונות לא עירבו זו עם
 105 זו. ולפיכך אף לגבי שלשה בני אדם הדין כן, שמאחר ותחומם של
 106 השנים החיצונים מובלע עם תחומן של האמצעי, ראשם הם
 107 להשתמש עמו בשתי האמות המשותפות לשניהם, אך החיצונים
 108 אינם מותרים זה עם זה, לפי שאין תחומם משותף כלל.
 109 מבואר מדברי רבי שמעון, שאף על פי שהחצירות החיצונות
 110 אסורות זו עם זו, מכל מקום מותר לטלטל מכל אחת מהן
 111 לאמצעית, ולא גזר דילמא אתי לאפוקי מאני דהא חצר להא חצר
 112 – ואינו גזר לאסור בזה שמא יבואו להוציא את כלי החצר
 113 החיצונה האחת אל השניה דרך האמצעית, הלא נמי לא גוררין
 114 דילמא אתי לאפוקי מאני דבתים לחצר – ואף כאן יש לומר שהוא
 115 מתיר לטלטל את הכלים ששבתו בחצר לחצר אחרת, ואינו חושש
 116 שמא יבואו להוציא לשם אף את הכלים ששבתו בבתיים.

1 וכן כל קרפפיות העיר הם רשות לעצמן, ומותר לטלטל מקרפף של
 2 אדם זה לקרפף של אדם אחר.
 3 לדברי חכמים שבמשנה, גגין וחקירות רשות אחת הן, ומותר
 4 לטלטל מחצר לחצר או מגג לחצר, ואפילו מגג של אדם יחיד
 5 לחצר של רבים ושיש לו שותפות בהן, אבל לא מגג של אדם אחד
 6 לגג של אדם אחר. וקרפפיות רשות אחת הן, ומותר לטלטל
 7 מקרפף לקרפף, אבל לא מגג או חצר לקרפף.
 8 לדברי רבי שמעון, פולין – גגות חצירות וקרפפיות, רשות אחת הן,
 9 ומותר לטלטל מזה לזה.
 10 הגמרא מביאה ראיה מברייטא לשיטת רב לעיל (וב), וראיה
 11 מברייטא אחרת לשיטת רב יהודה כאן: תניא פנותיה דרב – שנינו
 12 בברייטא כשיטת רב, הסובר (לעיל וב) שחכמים אינם מתירים
 13 לטלטל בגגות השמים אלא בארבע אמות בלבד. תניא פנותיה דרב
 14 יהודה – וכן שנינו בברייטא כדברי רב יהודה, הסובר שלרבי
 15 שמעון גגות חצירות וקרפפיות רשות אחת הן.
 16 הגמרא מפרשת את הדברים: תניא בברייטא פנותיה דרב, שכך
 17 שנינו, כל גגות העיר רשות אחת הן, ולפיכך מותר לטלטל מגג לגג,
 18 ואסור לתעלות ולהוריד הפצים מן הגגין לחצר ומן החצר לגגין, לפי
 19 שיש ביניהם הפרש גובה של עשרה טפחים, ויש לחוש שאם נתיר
 20 לטלטל באופן כזה יבואו לטלטל מתל העומד ברשות הרבים.
 21 ובלים ששבתו כחצר בכניסת השבת מותר לטלטלן בשבת ככל
 22 החצר, אפילו אם לא עירבו דיירי החצר בינם לבין עצמם, וכן
 23 כלים ששהו בכניסת השבת בגגין מותר לטלטלן בשבת ככל הגגין,
 24 ובלבד שלא יהא נג גבוה עשרה טפחים או נמוך עשרה משאר
 25 הגגות. אלו דברי רבי מאיר.
 26 וחסכמים אומרים, כל אחד ואחד מן הגגות הוא רשות לעצמו,
 27 ולפיכך אסור לטלטל מגג לגג, אפילו שתי אמות בגג זה ושתי
 28 אמות בגג זה. וכמו כן אין מוטלמן בו [לעצמו] אלא
 29 בארבע אמות בלבד, לפי שכל גג פרוץ במלואו לשאר הגגות
 30 שאסורים עליו בטלטול. מבואר מדברי הברייטא כשיטת רב
 31 לעיל, שלדברי חכמים אסור לטלטל אפילו בכל גג בפני עצמו.
 32 תנה מביאה הגמרא ברייתא שבה מבואר כדברי רב יהודה
 33 בסוגייתנו: תניא פנותיה דרב יהודה, אמר רבי, פנותינו לומדים
 34 תורה אצל רבי שמעון במקום ששמו תקוף, היינו מעלין בשבת שמן
 35 לסוף בו ואלינמיה [ומגבת] להסתפג בה, מנג לנג, ומנג לחצר,
 36 ומחצר לחצר, ומחצר לקרפה, ומקרפה לקרפה אחר, עד שהיינו
 37 מניעין אצל הפעין שהיינו רוצין בו. כלומר, שהיו מעבירים את
 38 השמן והאלונתית [ששבתו בגג] דרך גגות חצירות וקרפפיות עד
 39 למעיין, כדי שלא להעבירם דרך מקום האסור בטלטול. מבאר
 40 מברייטא זו כדברי רב יהודה בסוגייתנו, שלשיטת רבי שמעון גגות
 41 חצירות וקרפפיות רשות אחת הן, ולפיכך מותר לטלטל מזה לזה.
 42 וממשיכה הברייטא ומביאה את דברי רבי יהודה המביא ראיה
 43 לשיטת רבי שמעון: אמר רבי יהודה, פועשה בשעת הפסקה, שגורה
 44 המלכות על קיום התורה והמצוות, והיינו מעלין ספר תורה
 45 [ששבת בחצר] מקוצר לנג, ומנג לחצר אחרת, ומחצר זו לקרפה, כדי
 46 לקרות בו שם בסתר. ויש להוכיח מכך כשיטת רבי שמעון, שגגות
 47 חצירות וקרפפיות רשות אחת הן, ולפיכך מותר לטלטל מזה לזה.
 48 אמרו לו חכמים לרבי יהודה, אין שעת הפסקה ראיה – אין אתה
 49 יכול להביא ראיה ממעשה זה לשיטת רבי שמעון, לפי שיתכן
 50 שלא התיירו לעשות כן אלא בשעת הסכנה.
 51 שנינו במשנה: רבי שמעון אומר אחר גגין וכו', ואחד חצירות ואחד
 52 קרפפיות רשות אחת הן לכלים ששבתו לתוכן, ולא לכלים
 53 ששבתו בתוך הבית.
 54 הגמרא מביאה מחלוקת אמוראים בדעת רבי שמעון: אמר רב,
 55 הלכה כרבי שמעון, שגגות חצירות וקרפפיות רשות אחת הן,
 56 ומותר לטלטל מזה לזה, והוא – אמנם לא אמר רבי שמעון את
 57 דינו, אלא כשלא עירבו דיירי כל חצר בינם לבין עצמם, שאו
 58 אסורים הם להוציא את חפצי בתייהם אל החצר, באופן כזה מותר

עירובין. פרק תשיעי – כל גגות דף צא עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזליץ) קכט

רש"י

1 **אמר** רב הלכה כרבי שמעון הוא שלא עירבו – אין לפרש דרבי שמעון אין מחלק בין
2 עירבו ולא עירבו, ורב בלא עירבו סבר ליה כוותיה. דאם כן בסמוך, דפריך רב חסדא
3 לשמואל ורבי יוחנן יאמרו שני כלים בחצר אחת זה אסור וזה מותר, לרב נמי תיקשי אליבא
4 דרבי שמעון? ורב ששת נמי דפריך לרב: אלא אי אמרת בשלא עירבו, היכי משכחת מאני

5 דבתים בחצר? הא רב נמי מודה דרבי שמעון
6 אפילו בעירבו קאמרו ולכן נראה דרב סבר דרבי
7 שמעון גופיה לא אמר אלא בשלא עירבו, והשתא
8 סברת שמואל איפכא מדרב. דשמואל לא גזר
9 הכא, דאמר בין עירבו בין לא עירבו, וגבי שלש
10 חצירות גזר – דסבר כרבנן דאמרי שלשתן
11 אסורות לשיטת רבינו תם ד"מי שהוציא אורו"
12 (מחב, דיבור המתחיל רשות), ורב הכא גזר והתם
13 לא גזר, דפסיק התם כרבי שמעון. ועוד: דמשני
14 הכא שמואל דרבי שמעון לטעמיה דלא גזר,
15 משמע דסבר כוותיה בהדיא דשלשה חצירות,
16 ולשיטת רבינו תם סבר כרבנן.

17 **ושמואל** אומר בין עירבו בין לא עירבו – והא
18 דאמר שמואל בגיטין ב"הוורוק'
19 (ע"ט, ב): לא יעמוד אדם בנג הדין ויקלוט מי גשמים
20 בנגו של חבירו, ואמר רבינו יצחק: הנהום דקלוט
21 ולהוליק לביתו קאמר, דכמו שאסור לטלטל כלים
22 ששבתו בבית לחצר ולגג שלא עירבו אפילו לרבי
23 שמעון – כן אסור מנג חצר לבית, ודוקא מנגו
24 של חבירו, אבל מנג של עצמו – יכול לקלוט
25 ולהוליק לביתו, ואין גג של חבירו אסור עליו.
26 דשמואל לטעמיה, דאמר לעיל גזר אסיק
27 מחיצתא. ואם תאמר: מאי קא משמע לן שמואל,
28 דפשיטא דאסור להוליק לביתו ויש לומר:
29 דאשמעינן דאף על פי שקלוט מן האויר, ועדיין
30 לא נגעו מי גשמים בנג.

31 **מי** לחשך – רש"י לא גרס ליה. ואומר רבינו
32 יצחק: דאיתא בתורת כהנים בכמה מקומות.
33 ורבינו תם נמי גרס ליה, ומפרש: מי השמיעך
34 הלכה כרבי שמעון בין עירבו ובין לא עירבו,
35 ורבינו שמואל פירש: דקאי ארב. כלומר: מי הגיד
36 לך שאתה מחלק ביניהם? אינו כן, אלא בין עירבו
37 ובין לא עירבו. ואית דגרסי "מלחשך" בחיבה
38 אחת, ומפרשי: שגולד מלחשך.

גג

9 **וְשֵׁנֵי הַחֲצִירוֹת אֲסוּרִין זו עִם זו. וְלֹא גִזַּר**
10 **דִּילְמָא אֲתֵי לְאִפּוּקֵי מֵאֵי הַחֲצֵר לְהָא חֲצֵר - הֲכִי נִמְי לָא גִזַּרְיָן דִּילְמָא אֲתֵי לְאִפּוּקֵי**
11 **מֵאֵי דְבֵתִים לְחֲצֵר. מֵתִיב רַב שֵׁשֶׁת, רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמְרִי: אֶחָד גִּזַּזְתָּ, אֶחָד חֲצִירוֹת, וְאֶחָד**
12 **קִרְפִּיפוֹת - רְשׁוּת אַחַת הֵן לְכֻלָּם שֶׁשָּׁבְתוּ בְּתוֹכָן, וְלֹא לְכֻלָּם שֶׁשָּׁבְתוּ בְּתוֹךְ הַבַּיִת. אִי אֲמַרְתָּ -**
13 **בְּשֵׁלְמָא דְעִירְבוּ - הֵינּוּ דְמִשְׁפַּחַת לָהּ מֵאֵי דְבֵתִים בְּחֲצֵר. אֲלֵא אִי אֲמַרְתָּ בְּשֵׁלְמָא דְעִירְבוּ -**
14 **הֲיֵכִי מִשְׁפַּחַתָּ לָהּ מֵאֵי דְבֵתִים בְּחֲצֵר? הוּא מוֹתִיב לָהּ וְהוּא מְפָרֵק לָהּ: בְּכּוּמְתָא וְסוּדְרָא.**

תא

1 וקריפיות רשות לעצמן – ואפילו הן של שני אנשים, מטלטלין מזה לזה. והאמר רבי
2 מאיר כל גגות העיר רשות אחת, שמע מינה דסבירא ליה דאין רשות מתחלקת מחמת
3 שני בעלים, אלא בתים חודידיה, מפני שהם תדירות לדירה. דמה לי גגין ומה לי
4 חצירות ומה לי קריפיות. אבל מנג לחצר ומנג לקרפף לרבי מאיר לא, ואפילו של איש

5 אחד כדאמרין: גזירה משום תל ברשות הרבים.
6 וכל שכן כשהן של שנים. ומחצר לקרפף נמי
7 לא. דשמעינן להו לרבנן לקמן בברייתא דאסור
8 לטלטל מחצר לקרפף. ורבי מאיר לא שמעינן
9 ליה דפליג עליהו להקל אלא בחלוק רשויות
10 דגגין, הואיל ושמן שוה. אבל ברשויות
11 החלוקות בשמן – לא שמעינן ליה דמיקל.
12 דדוקא קאמר רבי מאיר גגות דתשמיתן שוה,
13 וכן חצירות וכן קריפיות. ואפילו הן של שנים,
14 דבשניו בעלים לא מיתסרי אלא בתים לרבי
15 מאיר, וגגין לרבנן. אבל בחלוק תשמיש ושניו
16 שם הרשות – קפיד. הלכך. מחצר לקרפף
17 אסור, ואפילו הוא שלו, ואינו יותר מבית
18 סאתים. דעל כרחק הניך קריפיות בשאין יתירים
19 על בית סאתים קאמר. דאי ביתירים – בהא
20 לימא רבי שמעון מטלטלין? דאי ברמלית היא,
21 וליכא מאן דפליג דחציר המשכן גמרי, ועוד,
22 בהדיא אמרין בשלהי "עושין פסין" דפלוגתא
23 דרבי שמעון ורבנן בקרפף בית סאתים היא,
24 ואפילו חצר וקרפף של איש אחד אסור רבנן,
25 דקאמרי התם: קרפף יותר מבית סאתים שהוקף
26 לדירה, נורע רובו – הרי הוא כגגה כו' ואמר רב
27 הונא בריה דרב יודישע כו' ובי דייקת בה שמעינן
28 מינה דלא שרי רבי שמעון אלא בקרפף בית
29 סאתים, ורבנן אסרי אף על גב דלחז גברא הוא.
30 לרביי הכמים – דלא גזרו משום תל, גגין
31 וחצירות רשות אחת הן, לא שיטלטל מנג לגג
32 אם חלוקין בעליהן. משום דגגין לרבנן כבתים
33 משוי להו על ידי חלוק שלמטה. אבל מחצר של
34 רבים לחצר של רבים – מטלטלין, ומנג לחצר
35 דרבים – מטלטלין. ואף על גב דגג רשותא
36 דידיה, וחצר דשותפות, כדתיא בברייתא לקמן
37 – הואיל וגג תשמיש שאינו תדיר הוא, לא הו
38 ממש בבית, ומטלטל ממנו לחצר. קריפיות
39 רשות אחת – ואפילו הן של שנים. דכל רשות
40 ששמו שוה מותר לה, חוץ מן הגגין. אבל מחצר
41 לקרפף אפילו דחד גברא – אסור, ולא דמי לגג
42 וחצר. דתשמיתיה דגג שוה לחצר הוא. והכי
43 שמיע ליה לרב יהודה, וממתניתין דייק ליה.
44 מקאמר רבי שמעון: כולן רשות אחת, מכלל
45 דרבנן לאו חדא רשותא משוי להו לכולהו.
46 וברייתא מסייעא ליה לקמן, דקתני: גג וחצר
47 ואכסדרה ומרפסת כולן רשות אחת הן, וחצר
48 ומרפסת כשתי חצירות דמי. ומדוקא דידיה,
49 דלא תנא בה קרפף ומבוי – מוקמינן לה כרבנן.

50 דאי רבי שמעון – אפילו קרפף נמי מיתסרי בהדי חצר. ואי רבי מאיר – גג וחצר לא מיתסרו, דהא בהדיא אסר במתניתין מנמנן לגבוה. לרבי רבי שמעון כולן רשות אחת – דלא
51 תימא דאי דאמר רבי שמעון אחד גגות ואחד חצירות ואחד קריפיות – כל חדא חדא רשותא באנפי נפשיה משוי לה, גגין לעצמן וחצירות לעצמן וקריפיות לעצמן. דהא סברא
52 – לרבי מאיר אית ליה. אבל רבי שמעון – כולוהו חדא רשותא משוי להו. הכי שמיע ליה לרב יהודה, וברייתא מסייעא ליה. דהנאי כוותיה לקמן: היינו מעלין שמן ואלונגית מנג
53 לגג, ומנג לחצר, ומחצר לחצר, ומחצר לקרפף. תניא כוותיה דרב – דאמר לעיל (פ"טא, ב) בגגין השוקן לרבנן דאין מטלטלין בו אלא בארבע דאסרי אהדרי, ולא אמרין "גזר אסיק"
54 במחיצות שאין ניכרות. רשות אחת – ומטלטלין מזה לזה. ואסור להעלות ולהוריד, דגזר משום תל. מותר לטלטלין בחצר – אף על פי שלא עירבה הוא הדין
55 לשאר חצירות. רשות לעצמו – ואין מטלטלין מזה לזה אפילו בתוך ארבע. ואין מטלטלין בו – אפילו בנג עצמו. תניא כוותיה דרב יהודה – אליבא דרבי שמעון. שמן – לטקן בו.
56 אלונגית – להסתנף בה. מנג לגג ומנג לחצר, ומחצר לקרפף, ומחצר לקרפף – כולוהו גרסין. והוא שלא עירבו – בני החצירות כל אחת לעצמה, דהשתא לא שכחין כלי הבתים
57 בחצר, וליכא למיגזר אי שרית להוציא כלים ששבתו בו להכניסן לחברתה, אתי לאפוקי נמי לה כלי הבית. אבל עירבו – כל חצר לעצמה ולא עירבו שתי החצירות יחד – אסור
58 לטלטל מזו לזו אפילו כלי החצר, דכיון דשכחין מאני דבתים בחצר – גזרינן דילמא אתי לאפוקי מאני דבתים שחצרו זו לחצר זו. ורבי שמעון מודה בהו, דקתני: אבל לא לכלים
59 ששבתו מזו לחצר. מי לחשך? לא גרסין. היינו דמשכחת לה מאני דבתים בחצר – דאיצטרך למיתני: אבל לא לכלים ששבתו בתוך הבית: בכומתא וסודרא – ששבתו בתוך
60 הבית, והוציאן לחצר דרך מלבוש.

אנשי

עירובין. פרק תשיעי - כל גגות דף צא עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזלץ)

רש"י

אנשי מרפסת - דיורי עליות הרבה פתוחין לה. ולא עירבו - בני חצר עם בני מרפסת אבל עירבו אלו לעצמן ואלו לעצמן ובני מרפסת אין אוסרים על בני חצר אף על פי שזורדין לה בסולם ודריסת גולם עליה לרשות הרבים דאמרינן לעיל בפרק "כיצד מעברין" (ט.ב.) סולם תורת פתח עליו, ותורת מחיצה עליו, והכל להקל והכא אמרינן תורת מחיצה עליו. כל שנובו עשרה טפחים - כגון עמוד או תל. למרפסת - מותר להשתמש בו, ולחצר אסור. דהוה ליה לזה בפתח ולזה בוריקה. ובסמוכה למרפסת בתוך ארבע עסקין, וכדמוקמא לה בפירוקן דלעיל (פ.ד.א.) פחות מכאן לחצר - כלומר: אף לחצר, ושניין אסורים בו. והכי אוקמינן התם. במה דברים אמורים - דמחלקין רשות חצר ומרפסת. דלא מישתרו בהדי הדדי. כוונן שהיו אלו של רבים בו - שדיורין הרבה בחצר, ודיורין הרבה במרפסת. ועירבו אלו לעצמן ואלו לעצמן - דהשתא מפקי בני חצר מאני דבתים לחצרין ובני עליות מאני דעלייה למרפסת. ואי שרית ליה כלים ששבתו בחצר לטלטל במרפסת - אתי לטלטל בה נמי כלי הבית. או שהיו של יחידים - שאין בחצר אלא בית אחד, ואין במרפסת אלא עלייה אחת. שאיני צריכין לערב - להשתא שכיחי מאני דבתים בחצר, ומאני דעלייה במרפסת. דליכא דבית עליותו. הלכך, גזרו בהו רבנן דלא לישתרו בהדי הדדי, גזרה משום מאני דבתים. ושכחו ולא עירבו - לעצמן, דלא שכיחי מאני דבתים בחצר ומאני דעלייה במרפסת. כולן רשות אחת הן - לכלים ששבתו בתוכם. מאן שמעת ליה האי סברא - רבי שמעון, וקאמר: עירבו - לא. רבי היא דמדודו בגנין וחצירות דרשות אחת הן, ואינהו דאי לא שרו היכא דעירבו, דגורי כדאמרינן בפרק "מי שהוציא אורו" (לעיל מט.א.) גבי שלש חצירות הפתוחות זו לזו, דפליגי ארביי שמעון ואמרו: שלשתן אסורין, דגורי דילמא אתי לאפקי מאני דבתים דחיצונה שבאמצעית לחיצונה חברתה. אבל רבי שמעון לא גזר. דלא קתני - גג חצר ואבסדרה ומרפסת וקרפף ומבוי, דאי רבי שמעון - כולוהו חזא רשותא גינהו. אסור להוציא מן החצר למבוי - כרבנן, דאסיי במבוי כקרפף. כגמבו אסור - ולקמן מפרש: קא סלקא דעתך השתא דאפילו כלים ששבתו בתוכו אסור לטלטולי ביה, דברמילית משוי ליה כל זמן שלא נשתתפו בו. ורבי שמעון פתיר - אף להוציא כלי חצר למבוי. כל זמן שהן של רבים - קא סלקא דעתך דהכי קאמר והאילו ובכולן יש דיורין הרבה ושכחו ולא עירבו לעצמן. כיון דהשתא לא שכיחי כלי הבתים בחצירות - כולן מותרים זה עם זה. לא עירבו חצירות בהדי - וכל חצר עירבה לעצמה. והאי "כל זמן שהן של רבים" דאמר - לאו טעמא להיתירא הוא, אלא רבותא הוא. ואף על גב דלא עירבו חצירות בהדי, וכל חצר עירבה לעצמה, וכל חזא אית בה דיורין טובא, ומפקי מאני דבתים לחצר ואיכא למיגרו דאידי דאושת דיורין לא מיוודחי שפיר, ומפקי מאני דבתים לחצר האחרת - אפילו הכי לא גזר. והא לא עירבו - לגמרי משמע. מאי לא עירבו - דמשמע לגמרי - דאשתתפו מבוי קא, ובעירוב דחצירות לא איירי מידי. דלא איכפת ליה בהו בין עירבה כל אחת לעצמה, בין לא עירבו קאמר דמותרים במבוי בלא שיתוף. ואמרי ליה רבנן לא - בגג חצר ואבסדרה ומרפסת

הא שמע: אנשי חצר ואנשי מרפסת ששכחו ולא עירבו, כל שנובו עשרה טפחים - למרפסת, פחות מפאן - לחצר. במה דברים אמורים - שהיו אלו של רבים ואלו של רבים, ועירבו אלו לעצמן ואלו לעצמן, או של יהודים שאין צריכין לערב. אבל היו של רבים, ושכחו ולא עירבו - גג חצר ואבסדרה ומרפסת כולן רשות אחת הן. טעמא - דלא עירבו, הא עירבו - לא! הא מני - רבנן היא. דיקא נמי, דלא קתני קרפף ומבוי, שמע מונה. הא שמע: המש חצירות הפתוחות זו לזו ופתוחות למבוי, ושכחו פולם ולא עירבו - אסור להכניס ולהוציא מחצר למבוי, ומן המבוי לחצר. וכלים ששבתו בחצר - מותר לטלטלן בחצר, ובמבוי - אסור. ורבי שמעון מתייר. שהיה רבי שמעון אומר: כל זמן שהן של רבים ושכחו ולא עירבו, גג חצר ואבסדרה ומרפסת וקרפף ומבוי - כולן רשות אחת הן. טעמא - דלא עירבו, הא עירבו - לא! מאי לא עירבו - לא עירבו חצירות בהדי הדדי, הא חצר ובתים - עירבו. והא "לא עירבו" קתני! מאי לא עירבו - לא נשתתפו. ואיבעית אימא: רבי שמעון להכריחם דרבנן קאמר להו; לדירי לא שנא עירבו ולא שנא לא עירבו, אלא לירדו - אודו לי מיהת דהיקא דלא עירבו רשות אחת היא. ואמרו ליה רבנן: לא, שהיו רשויות הן. אמר מר: ובמבוי אסור. לימא מסייע ליה לרבי זורא אמר רב, דאמר רבי זורא, אמר רב: מבוי שלא נשתתפו בו - אין מטלטלין אלא במה דברים אמורים! אימא: ולמבוי אסור. היינו רישא! משנה יתירא איצטרקא ליה, מהו דתימא: כי פליגי רבנן עליה דרבי שמעון - הני מילי היכא דעירבו, אבל היכא דלא עירבו - מודו ליה, קא משמע לן. אמר ליה רבינא לרב אשי: כו

מבוי לדידהו לאו רשות אחת הן. מזהו דתימא כי פליגי רבנן עליה דרבי שמעון היכא דעירבו - ואסור לטלטל מחצר למבוי, משום דשכיחי מאני דבתים בחצר. ומיהו, מחצר לחצר לא אסרי, אף על גב דעירבו - דאין תשמיש דחצר זה גיליין בחצר אחרת, אבל גיליתא הוא להוציא מחצר למבוי. ואף על גב דרבנן דשלש חצירות (מה.ב.) - גזרו, וגם בברייתא דגג חצר ואבסדרה ומרפסת אמרינן דוקא לא עירבו, הא עירבו - גזרינן, שמא רבנן דהכא אינם רבנן דהתם. ובלאו הכי צריך לומר כן, דבפרק "מי שהוציא אורו" (מו.ב.) אמר דתנא דפליגי ארביי שמעון - היינו רבי יהודה, ובברייתא דמסיעה לרב יתודה אית ליה לרבי יתודה דגג וקרפף רשות אחת, ולרבנן דהכא לית להו. קמשמע לן דבלא עירבו פליגי, וטעמא דאסור מחצר למבוי - דהוי מבוי כמו קרפף, דלא הוי רשות אחת עם החצר.

והא מדינן לך, אבל בקרפף ובמבוי - לא: הא דרבי זורא בפרק "רבי אליעזר דמילה" (ק.ב.) אימא ולמבוי אסור - להוציא כלי חצר. היינו רישא - הא תנא ליה אסור להכניס ולהוציא מן החצר למבוי. מהו דתימא - הא תנא רישא אסור - בעירבו לעצמן קאסרי רבנן, ומשום כלי בתים והאי דקתני לא עירבו - לא נשתתפו הוא. אבל לא עירבו לעצמן אימא מודו - אשמעינן משנה יתירה, דעל כרחך חזא לעירבו חזא ללא עירבו, ואפילו הכי אסור.

גג חצר ואבסדרה ומרפסת כולן רשות אחת הן - לרב דאוקי מתניתין ב"כיצד משתתפין" (פ.ד.א.) לאותם הדברים במרפסת - אתי הבא שפיר, דכשעירבו בני מרפסת לעצמן, ובני חצר לעצמן דשכיחי מאני דבתים בחצר ומאני דעליות במרפסת, כשהסלע גבוה עשרה הוי למרפסת שהסלע שוה לחן. ולבני חצר אסור להשתמש על הסלע, אפילו כלים ששבתו בחצר, אטו כלים ששבתו בבית, ופחות מכאן אסורין לשניהם. וכשלא עירבו, דלא שכיחי מאני דבתים ודעליות שם - הוי מרפסת וחצר רשות אחת, ואין אסורין זה על זה. אבל לשמואל, דקרי מרפסת לבני עליות ומיירי כשהסלע כנגד חלונות, ומשתמשין שם בני עליות דרך חלונות כשלא עירבו. ותימה: היאך משתמשין בפחות מעשרה בני עליות על הסלע כלים ששבתו בעליות דרך חלונותיהן? והלא אין חצר ומרפסת רשות אחת אלא לכלים ששבתו בתוכן, ולא לכלים ששבתו בתוך הבית ועליותו ויש לומר: דלשמואל דוקא ארישא קאי, דמיירי בגבוה עשרה, הוא דמפליג בין עירבו בין לא עירבו כדפרשינן לעיל אליבא דשמואל, אבל סיפא, דקתני פחות מיכן לחצר, דהוי דוקא לחצר לשמואל - מיירי והאי בין עירבו בני עליות לעצמן ובני חצר לעצמן, בין לא עירבו. ובין הכי ובין הכי, בני חצר מותרין ובני עליות אסורין לטלטל מחלונותיהם.

ובלמים ששבתו בחצר מותר לטלטל בחצר - פירושו: בכל חצירות. דאי באותו חצר ותו לא - אפילו שבתו בבית נמי. ומיירי לרב כשלא עירבו חצירות עם הבתים. וקשיא: דאם כן, היכי מייתי סיעתא בסמוך לרב, דאמר מבוי שלא נשתתפו בו אין מטלטלין בו אלא בארבע? הא רב נופח לא אסר אלא כשעירבו בתים עם החצירות, אבל כשלא עירבו - לא אסר, כדמוכח בפרק "אם לא הביא" (שבת ק.ב.) ואורדה, קשיא מינה לרב דבכהאי גוונא לא אסר רבו ועוד: דרב פסק כרבי שמעון, והכא קאמר רבי שמעון מתייר! ויש לומר: דמייתי דכמו שעירבו לרב אליבא דרבי שמעון אין מטלטלין בו אלא בארבע, וטעמא כדמפרש שם רש"י: משום דכשעירבו אסור לטלטל מחצר למבוי אפילו כלים ששבתו בתוכה אטו כלים ששבתו בבית. ואין במבוי שום תשמיש, ודמיא לכרמלית כיון דאין בו אלא שלש מחיצות, ולכן אין מטלטלין בו אלא בארבע. הכי נמי לרבנן, אפילו בלא עירבו - אין מטלטלין בו אלא בארבע, דאסרי לטלטל מאני דחצר למבוי, דחצר ומבוי לדידהו לאו רשות אחת הן.

מהו דתימא כי פליגי רבנן עליה דרבי שמעון היכא דעירבו - ואסור לטלטל מחצר למבוי, משום דשכיחי מאני דבתים בחצר. ומיהו, מחצר לחצר לא אסרי, אף על גב דעירבו - דאין תשמיש דחצר זה גיליין בחצר אחרת, אבל גיליתא הוא להוציא מחצר למבוי. ואף על גב דרבנן דשלש חצירות (מה.ב.) - גזרו, וגם בברייתא דגג חצר ואבסדרה ומרפסת אמרינן דוקא לא עירבו, הא עירבו - גזרינן, שמא רבנן דהכא אינם רבנן דהתם. ובלאו הכי צריך לומר כן, דבפרק "מי שהוציא אורו" (מו.ב.) אמר דתנא דפליגי ארביי שמעון - היינו רבי יהודה, ובברייתא דמסיעה לרב יתודה אית ליה לרבי יתודה דגג וקרפף רשות אחת, ולרבנן דהכא לית להו. קמשמע לן דבלא עירבו פליגי, וטעמא דאסור מחצר למבוי - דהוי מבוי כמו קרפף, דלא הוי רשות אחת עם החצר.

והא מדינן לך, אבל בקרפף ובמבוי - לא: הא דרבי זורא בפרק "רבי אליעזר דמילה" (ק.ב.) אימא ולמבוי אסור - להוציא כלי חצר. היינו רישא - הא תנא ליה אסור להכניס ולהוציא מן החצר למבוי. מהו דתימא - הא תנא רישא אסור - בעירבו לעצמן קאסרי רבנן, ומשום כלי בתים והאי דקתני לא עירבו - לא נשתתפו הוא. אבל לא עירבו לעצמן אימא מודו - אשמעינן משנה יתירה, דעל כרחך חזא לעירבו חזא ללא עירבו, ואפילו הכי אסור.

עירובין דף צא עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עזו והדר" (ליום שישי) קלא

59 עִרְבוּ דִּירֵי הַחֲצֵר בֵּינָם לְבֵין עַצְמָם, וְכֵן לֹא עִירְבוּ דִּירֵי הַמֶּרְפֶּסֶת
60 בֵּינָם לְבֵין עַצְמָם, הָא עִרְבוּ – אֲבָל אִם עִירְבוּ בֵּינָם לְבֵין עַצְמָם,
61 וְלֹא עִירְבוּ דִּירֵי הַחֲצֵר עִם דִּירֵי הַמֶּרְפֶּסֶת, לֹא הוֹתֵר לָהֶם לְטַלְטַל
62 מִחֲצַר לְמֶרְפֶּסֶת אוֹ לְהִפְךָ, אֲפִילוּ אֵת הַכְּלִים שֶׁשֶׁבְתוֹ בָּהֶם, לְפִי
63 שֵׁשׁ לַחוּשׁ שֵׁמָא יוֹצִיאֹ לְשֵׁם אָף אֵת כְּלֵי הַבְּתִימִים וְהַעֲלִיּוֹת, וְכַדְּבָרֵי
64 רַב הַסּוֹבֵר שֶׁלֹא הֵתִיר רַבִּי שִׁמְעוֹן לְטַלְטַל מִחֲצַר לְחֲצַר אֲלֵא בְּאֹפֶן
65 שֶׁלֹא עִירְבָה כֹּל חֲצַר לְעַצְמָהּ, וְשֶׁלֹא כַּדְּבָרֵי שְׂמוּאֵל הַסּוֹבֵר שֶׁרַבִּי
66 שִׁמְעוֹן מַתִּיר בְּכָל עַנִּין.
67 דוּחָה הֶגְמָרָא: אֵין לְהַבִּיאַר רַאיהּ מְבַרְיִיתָא זֹו לְמַחְלֻקְתָּם שֶׁל רַב
68 וְשְׂמוּאֵל בְּשִׁטַּת רַבִּי שִׁמְעוֹן, מִשּׁוּם דְּהָא מַנְיָ – בְּרִייתָא זֹו בְּשִׁטַּת
69 מִי הֵיא, כְּשִׁיטַת רַבְּנָן הֵיא, הַסּוֹבְרִים שְׂגוּגַת וְחֲצִירוֹת רִשׁוֹת אַחַת
70 הֵן, וּמוֹתֵר לְטַלְטַל מִזֶּה לְזֶה, וְלִשְׁטִיָּה זֹו מוֹדֵה גַם שְׂמוּאֵל שָׂאֵם
71 עִירְבוּ דִּירֵי כֹּל חֲצַר לְעַצְמָם וְלֹא עִירְבוּ זֶה עִם זֶה אֲסוּרִים הֵם
72 לְטַלְטַל מִחֲצַר לְחֲצַר אֲפִילוּ אֵת הַכְּלִים שֶׁשֶׁבְתוֹ בַּחֲצִירוֹת, לְפִי
73 שֶׁחֲשֵׁשׁוּ חֲכָמִים שְׂמָא יְבוֹאוּ לְהוֹצִיאַ לְשֵׁם אָף אֵת הַכְּלִים שֶׁשֶׁבְתוֹ
74 בְּבָתִּים, וְלֹא נַחֲלַק שְׂמוּאֵל עַל רַב אֲלֵא בְּשִׁטַּת רַבִּי שִׁמְעוֹן.
75 וּמְבִיאַהּ הֶגְמָרָא רַאיהּ לֶכְךָ מְבַרְיִיתָא זֹו הֵיא כְּשִׁיטַת חֲכָמִים: דְּרֵיקָא
76 נְמִי – יֵשׁ לְדִיִּיק כֵּן מוֹדְבָרִי מְבַרְיִיתָא, שְׂאִינָה כְּשִׁיטַת רַבִּי שִׁמְעוֹן,
77 דְּלֹא קָתְנִי – שְׁהָרִי לֹא שְׂנִינּוּ בַּהּ שְׂאֵף קֶרְפַּף וּמְבוֹי רִשׁוֹת אַחַת הֵן
78 עִם גִּג וְחֲצַר וְאַכְסָרְדָּה וּמֶרְפֶּסֶת, וְהֵינּוּ כְּשִׁיטַת חֲכָמִים, שְׂאִינָם
79 מַתִּירִים לְטַלְטַל מְגִג אוֹ חֲצַר לְקֶרְפַּף אוֹ מְבוֹי, שְׁהָרִי לְשִׁיטַת רַבִּי
80 שִׁמְעוֹן כּוֹלֵם נִידוּנִים כַּרְשׁוֹת אַחַת.
81 מְסִיקָה הֶגְמָרָא: שְׂמֵעַ מַנְיָה – אֲכֵן יֵשׁ לְהוֹכִיחַ מִכָּךְ מְבַרְיִיתָא זֹו
82 אִינָה כְּשִׁיטַת רַבִּי שִׁמְעוֹן אֲלֵא כְּשִׁיטַת חֲכָמִים.
83 הֶגְמָרָא מְנַסֶּה שׁוֹב לְהַבִּיאַר רַאיהּ לְשִׁיטַת רַבִּי: תָּא שְׂמֵעַ – בּוֹא וּשְׁמַע
84 רַאיהּ לְדַבְרֵי רַב, הַסּוֹבֵר שֶׁרַבִּי שִׁמְעוֹן אִינּוּ מַתִּיר לְטַלְטַל מִחֲצַר
85 לְחֲצַר אַחֲרַת אוֹ לְקֶרְפַּף אֲלֵא בְּאֹפֶן שֶׁלֹא עִירְבוּ דִּירֵי הַבְּתִימִים
86 שֶׁבְחֲצַר בֵּינָם לְבֵין עַצְמָם. שְׂנִינּוּ מְבַרְיִיתָא, הַקֵּשׁ הַחֲצִירוֹת הַפְּתוּחוֹת
87 זֹו לֹזוּ, וְפְתוּחוֹת אֵף לְמְבוֹי, כְּלוֹמֵר, שְׂכַל אַחַת מִחֲצִירוֹת אֲלוּ יֵשׁ לָהּ
88 פֶּתַח לְחֲצַר הַסּוֹמְכָה לָהּ וְכֵן פֶּתַח לְמְבוֹי, וְשֶׁכָּחוּ בּוֹלָם – כֵּל דִּירֵי
89 הַחֲצִירוֹת וְלֹא עִרְבוּ יַחְדָּיו, אֲסוּר לְהַבְּנִים וְלְהוֹצִיאַ כְּלִים מִחֲצַר
90 לְמְבוֹי וְכֵן הַמְבוֹי לְחֲצַר, כְּשִׁיטַת חֲכָמִים הַסּוֹבְרִים שֶׁחֲצַר וּמְבוֹי שְׁתֵּי
91 רְשׁוּיֹת הֵן, וְאַסוּר לְטַלְטַל מִזֶּה לְזֶה בְּלֹא עִירּוֹב. וּכְלָיִם שֶׁשֶׁבְתוֹ
92 – שֶׁשְׁהוּ בְּשַׁעֵת כְּנִיסַת הַשַּׁבָּת בְּחֲצַר, מוֹתֵר לְטַלְטַל מִחֲצַר. וּכְבַּיֹּתוֹ
93 אֲסוּר לְטַלְטַל. זֹו הֵיא דַעַת חֲכָמִים. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַתִּיר לְטַלְטַל אֲפִילוּ
94 מִחֲצַר לְמְבוֹי, לְפִי שֶׁהָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, כֵּל לְמִן שָׁהֵן – הַרְשׁוּיֹת
95 שָׁלֹא אַנְשִׁים רַבִּים, וְשֶׁכָּחוּ וְלֹא עִרְבוּ אֲלוּ עִם אֲלוּ, אִזִּי נִגְ וְחֲצַר
96 וְאַכְסָרְדָּה וּמֶרְפֶּסֶת וּקֶרְפַּף וּמְבוֹי בּוֹלָן כַּרְשׁוֹת אַחַת הֵן, וְעַל כֵּן מוֹתֵר
97 לְטַלְטַל מִזֶּה לְזֶה בְּלֹא עִירּוֹב.
98 סִרְבָּה הֶגְמָרָא עֵתָהּ, שְׂכוּוֹנַת דְּבָרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן כִּךָ הֵיא, שָׂאֵם לֹא
99 עִירְבוּ דִּירֵי כֹּל חֲצַר לְעַצְמָם מוֹתְרִים הֵם לְטַלְטַל כְּלִים שֶׁשֶׁבְתוֹ
100 בְּחֲצַר לְחֲצַר אַחֲרַת אוֹ לְמְבוֹי. וְעַל כֵּן מִדִּיִּיקַת הֶגְמָרָא, מִעֲקָמָא –
101 טַעַם הַדְּבַר שֶׁמַתִּיר רַבִּי שִׁמְעוֹן לְטַלְטַל מִחֲצַר לְחֲצַר אַחֲרַת אוֹ
102 לְמְבוֹי, מִשּׁוּם דְּלֹא עִרְבוּ דִּירֵי כֹּל חֲצַר בֵּינָם לְבֵין עַצְמָם, וְאַסוּרִים
103 הֵם לְהוֹצִיאַ אֵת כְּלֵי בְתִימָה לְחֲצַר, וּלְפִיכָךְ אֵין לַחוּשׁ שְׂמָא יְבוֹאוּ
104 לְטַלְטַל אֵת כְּלֵי הַבְּתִימִים לְחֲצַר אַחֲרַת אוֹ לְמְבוֹי, הָא עִרְבוּ לֹא –
105 אֲבָל אִם עִירְבוּ דִּירֵי כֹּל חֲצַר לְעַצְמָם, שָׂאוּ מְצוּיִים כְּלֵי הַבְּתִימִים
106 בְּחֲצַר, וְלֹא עִירְבוּ דִּירֵי הַחֲצִירוֹת אֲלוּ עִם אֲלוּ, מוֹדֵה רַבִּי שִׁמְעוֹן
107 שֶׁאַסוּר לְטַלְטַל מִחֲצַר לְחֲצַר אוֹ לְמְבוֹי אֲפִילוּ כְּלִים שֶׁשֶׁבְתוֹ בְּחֲצַר,
108 לְפִי שְׂהוּא חוֹשֵׁשׁ שְׂמָא יְבוֹאוּ לְטַלְטַל לְשֵׁם אָף אֵת הַכְּלִים שֶׁשֶׁבְתוֹ
109 בְּבֵית. מַתְבָּאֵר מְדַבְּרֵי מְבַרְיִיתָא כְּשִׁיטַת רַב, שֶׁרַבִּי שִׁמְעוֹן אִינּוּ
110 מַתִּיר לְטַלְטַל מִחֲצַר לְחֲצַר אַחֲרַת אֲלֵא בְּאֹפֶן שֶׁלֹא עִירְבוּ דִּירֵי
111 הַחֲצַר לְעַצְמָם, וְלֹא כְּשִׂמוּאֵל וְרַבִּי יוֹחָנָן הַסּוֹבְרִים שֶׁרַבִּי שִׁמְעוֹן
112 מַתִּיר בְּכָל עַנִּין.
113 דוּחָה הֶגְמָרָא: אֵין לְהוֹכִיחַ מְבַרְיִיתָא זֹו כְּשִׁיטַת רַב, לְפִי שֶׁאֲפִשֶׁר
114 לְפַרְשָׂהּ אָף כְּשִׂמוּאֵל וְרַבִּי יוֹחָנָן, וְכַּאֲ – וְמֵה הֵיא כּוֹנוֹת רַבִּי שִׁמְעוֹן
115 בְּאוֹמְרוֹ 'כֵּל זְמַן שָׁהֵן שֶׁל רַבִּים וְשֶׁכָּחוּ וְלֹא עִרְבוּ', כּוֹנוֹתוֹ שֶׁלֹא
116 עִרְבוּ הַחֲצִירוֹת פְּתָדֵי הַרְדֵי – זֹו עִם זֹו, הָא חֲצַר וּבְתִימָם עִרְבוּ – אֲבָל

1 הגמרא מנסה להביא ראיה מברייאתא לשיטת רב ומקשה על
2 שמואל: תָּא שְׂמֵעַ – בּוֹא וּשְׁמַע רַאיהּ לְדַבְרֵי רַב, הַסּוֹבֵר שְׂאֵין רַבִּי
3 שִׁמְעוֹן מַתִּיר לְטַלְטַל מִחֲצַר לְחֲצַר אַחֲרַת אֲלֵא בְּאֹפֶן שֶׁלֹא עִירְבוּ
4 דִּירֵי כֹּל חֲצַר לְעַצְמָם. שְׂנִינּוּ בְּתוֹסַפְתָּא (פ"ז ה"ו), אֲנַשְׁי הֲצַר וְאַנְשְׁי
5 מֶרְפֶּסֶת, כְּלוֹמֵר, כְּאִשֶׁר דְרִים בְּחֲצַר אַחַת דִּירֵים רַבִּים, הַלֵּקֶם
6 דְרִים בְּקוּמַה הַתְּחוּנָה וְבַתִּימָה פְּתוּחִים לְחֲצַר, וְהַלֵּקֶם דְרִים
7 בְּקוּמַה הַעֲלִיּוּנָה וְבַתִּימָה פְּתוּחִים לְמֶרְפֶּסֶת, וּמִמְנַה הֵם יוֹרְדִים
8 בְּסוּלָם אֵל הַחֲצַר, הַדִּין בּוּזָה הוּא שֶׁהֲחֲצַר וְהַמֶּרְפֶּסֶת נִידוּנִים כְּשִׁי
9 רְשׁוּיֹת שׁוֹנוֹת, וְאַסוּר לְטַלְטַל מִזֶּה לְזֶה, אֲלֵא אִם כֵּן עִירְבוּ דִּירֵי
10 הַחֲצַר עִם דִּירֵי הַמֶּרְפֶּסֶת. וְבְּאֹפֶן שֶׁשֶׁכָּחוּ וְלֹא עִרְבוּ יַחְדָּיו, אֵךְ
11 עִירְבוּ דִּירֵי הַחֲצַר לְעַצְמָם וְדִירֵי הַמֶּרְפֶּסֶת לְעַצְמָם, כֵּל דְּבַר
12 הַעוֹמֵד בְּחֲצַר שְׂבֻבָּה עֲשָׂרָה מִפְּחָים מִקְרַקְעֵית הַחֲצַר, כְּגוֹן עֲמוּד אוֹ
13 תֵּל, מוֹתֵר לְבְנֵי הַמֶּרְפֶּסֶת לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ, וְלְבְנֵי הַחֲצַר אֲסוּר,
14 שְׂמֵאֵחַר וְעַמּוּד זֶה סוּמוֹךְ לְמֶרְפֶּסֶת יוֹתֵר מִלְּחֲצַר וְנוּחַ לָהֶם
15 לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ הוּא נִידוּן כְּרִשׁוּתָם (צִיּוּר ג'). אֲבָל אִם גּוּבְהוּ מְפָחוֹת
16 מְפָאֵן – מְשִׁיעוּר זֶה, כְּלוֹמֵר, שְׂאֵין בּוֹ עֶשְׂרֵה טַפָּחִים, הִרִי זֶה שְׂיָךְ
17 גַם לְבְנֵי הַחֲצַר, וּמֵאֵחַר וְלֹא עִירְבוּ יַחְדָּיו הֵם אֲסוּרִים זֶה עַל זֶה
18 לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ.
19 וּמִסִּפְּהֶיהּ מְבַרְיִיתָא וְאוֹמֵרְתָּ, בְּמָה דְבָרִים אֲמוּרִים – בְּאַיִזָּה אֹפֶן
20 נֵאמַר דִּין זֶה, שֶׁדְּנִים אֵינוֹ אֵת הַחֲצַר וְהַמֶּרְפֶּסֶת כְּשִׁיטַת רְשׁוּיֹת
21 שׁוֹנוֹת, וְאַסוּר לְטַלְטַל מִזֶּה לְזֶה, כְּשֶׁכָּחוּ אֲלוּ שָׁל רַבִּים וְאֲלוּ שָׁל רַבִּים,
22 כְּלוֹמֵר, שְׁהִיו דְרִים אַנְשִׁים רַבִּים בְּחֲצַר וְאַנְשִׁים רַבִּים בְּעֵלְיוֹת
23 הַפְּתוּחוֹת לְמֶרְפֶּסֶת, וְעִרְבוּ אֲלוּ – דִּירֵי הַחֲצַר לְעִצְמָן, וְאֲלוּ
24 – דִּירֵי הַעֲלִיּוֹת לְעִצְמָן, אֵךְ לֹא עִירְבוּ אֲלוּ עִם אֲלוּ, שְׂבֵאֹפֶן כּוּזָה
25 מוֹתְרִים הַדְרִים חֲצַר לְהוֹצִיאַ אֵת חֲפָצֵיהֶם מִן הַבְּתִימִים לְחֲצַר, וְכֵן
26 מוֹתְרִים דִּירֵי הַעֲלִיּוֹת לְהוֹצִיאַ חֲפָצֵיהֶם אֵל הַמֶּרְפֶּסֶת.
27 אוֹ שֶׁהָיו הַחֲצַר וְהַמֶּרְפֶּסֶת שָׁל אַנְשִׁים יוֹדִים, כְּלוֹמֵר, שֶׁהֵיא בֵית
28 אַחַד בְּחֲצַר וְעֵלְיָה אַחַת בְּמֶרְפֶּסֶת, שְׂבֵאֹפֶן כּוּזָה אֵין עִרְבִין דִּירֵי
29 הַחֲצַר לְעַצְמָם, וְכֵן אֵין צָרִיכִים דִּירֵי הַמֶּרְפֶּסֶת לְעַרְב
30 לְעַצְמָם, כִּיּוֹן שְׂכַבְל אַחַד מָהֶם אֵין אֲלֵא רִשׁוֹת אַחַת, וְרִשְׁאִים הֵם
31 לְהוֹצִיאַ אֵת כְּלֵי הַבֵּית לְחֲצַר וְאֵת כְּלֵי הַעֲלִיָּה לְמֶרְפֶּסֶת. וּבְשִׁנֵּי
32 אֹפְנִים אֲלוּ אֲסוּר חֲכָמִים לְטַלְטַל מִן הַחֲצַר לְמֶרְפֶּסֶת בְּלֹא עִירּוֹב,
33 אֲפִילוּ אֵת הַכְּלִים שֶׁשֶׁבְתוֹ בְּחֲצַר אוֹ בְּמֶרְפֶּסֶת, שִׁמְעִיקָה הַדִּין אֵין
34 אִסוּר לְטַלְטַל מִזֶּה לְזֶה, מֵאַחַר וְחֲצַר וּמֶרְפֶּסֶת רִשׁוֹת אַחַת הֵן,
35 מְכַל מְקוֹם כִּיּוֹן שְׂכָלֵי הַבְּתִימִים מְצוּיִים בְּחֲצַר וְכֵלֵי הַעֲלִיָּה בְּמֶרְפֶּסֶת,
36 חֲשֵׁשׁוּ חֲכָמִים שָׂאֵם נִתִּיר לָהֶם לְטַלְטַל אֵת הַכְּלִים שֶׁשֶׁבְתוֹ בְּחֲצַר
37 אֵל הַמֶּרְפֶּסֶת יְבוֹאוּ לְטַלְטַל גַּם אֵת הַכְּלִים שֶׁשֶׁבְתוֹ בְּבֵית (וְהוֹצִיאֹם
38 לְחֲצַר) אֵל הַמֶּרְפֶּסֶת, אוֹ שִׁיוּצִיאֹ אֵת הַכְּלִים שֶׁשֶׁבְתוֹ בְּעֵלְיָה
39 (וְהוֹצִיאֹם לְמֶרְפֶּסֶת) אֵל הַחֲצַר, וְדַבְּרֵי זֶה אֲסוּר לְעִשׂוֹתוֹ, שְׁהָרִי לֹא
40 עִירְבוּ דִּירֵי הַחֲצַר עִם דִּירֵי הַמֶּרְפֶּסֶת, וּלְפִיכָךְ אֲסוּר חֲכָמִים
41 לְטַלְטַל מִזֶּה לְזֶה אֵף אֵת הַכְּלִים שֶׁשֶׁבְתוֹ בְּחֲצַר אוֹ בְּמֶרְפֶּסֶת.
42 אָבָל אִם הָיו הַחֲצַר וְהַמֶּרְפֶּסֶת שָׁל רַבִּים, דְּהֵינּוּ, שְׁדִּירִים אַנְשִׁים
43 רַבִּים בְּחֲצַר וְכֵן דְרִים אַנְשִׁים רַבִּים בְּעֵלְיוֹת הַפְּתוּחוֹת לְמֶרְפֶּסֶת,
44 וְשֶׁכָּחוּ אוֹתָם הֶאֱנָשִׁים וְלֹא עִרְבוּ אֲפִילוּ בֵּינָם לְבֵין עַצְמָם, מַעֲתָה
45 אֵין לַחוּשׁ שִׁיטְלָטְלוּ אֵת כְּלֵי הַבֵּית לְמֶרְפֶּסֶת אוֹ אֵת כְּלֵי הַעֲלִיּוֹת
46 לְחֲצַר, שְׁהָרִי אֲסוּרִים דִּירֵי הַחֲצַר לְהוֹצִיאַ אֵת כְּלֵי הַבֵּית אֲפִילוּ
47 לְחֲצַר, מֵאַחַר וְלֹא עִירְבוּ בֵּינָם לְבֵין עַצְמָם, וְכֵמוֹ כֵּן אֲסוּרִים דִּירֵי
48 הַעֲלִיּוֹת לְהוֹצִיאַ אֵת כְּלֵי הַעֲלִיּוֹת אֲפִילוּ לְמֶרְפֶּסֶת, וּלְפִיכָךְ הַדִּין
49 בּוּזָה הוּא שֶׁנִּגְ וְחֲצַר וְאַכְסָרְדָּה וּמֶרְפֶּסֶת בּוֹלָן רִשׁוֹת אַחַת הֵן, וּמוֹתֵר
50 לְטַלְטַל מִזֶּה לְזֶה אֵת הַכְּלִים שֶׁשֶׁבְתוֹ בְּאֵחַד מָהֶם, אֲבָל אֵת אֵת
51 הַכְּלִים שֶׁשֶׁבְתוֹ בְּבֵית. מֵאַחַר וּמְצַיְנּוּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן (לְעַל פּט.) שֶׁסּוֹבֵר
52 שְׂגוּגַת חֲצִירוֹת וְקַרְפִּיפּוֹת רִשׁוֹת אַחַת הֵן, וְכַעֲיִן הַמְּבוּאָר בְּדַבְּרֵי
53 הַמְּבַרְיִיתָא כָּאֵן, לְפִיכָךְ מְסַתְבֵּר לוֹמֵר שְׂאֵף בְּרִייתָא זֹו דְּבָרֵי רַבִּי
54 שִׁמְעוֹן הֵיא.
55 עֵתָהּ מְבִאֵרְתָּ הֶגְמָרָא כִּי צִיָּד נִיתָן לְהוֹכִיחַ מְדַבְּרֵי הַמְּבַרְיִיתָא כְּשִׁיטַת
56 רַב וְשֶׁלֹא כְּשִׂמוּאֵל: מִדִּיִּיקַת הֶגְמָרָא, מְעָקָמָא – טַעַם הַדְּבַר שֶׁמַתִּירָה
57 הַמְּבַרְיִיתָא לְטַלְטַל מִן הַחֲצַר לְמֶרְפֶּסֶת אֵת הַכְּלִים שֶׁשֶׁבְתוֹ בָּהֶם,
58 וְאִינָה חוֹשֶׁשׁת שְׂמָא יוֹצִיאֹ לְשֵׁם אָף אֵת כְּלֵי הַבְּתִימִים, מִשּׁוּם דְּלֹא

קלב עירובין דף צב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה - עוז והדר" (ליום שבת קודש)

59 אותה חצר שעירבו בינם לבין עצמם אינם רשאים לטלטל כלים
60 ששבתו בחצרם אל החורבה, שמאחר ועירבו הרי מצויים כלי
61 בתיהם בחצר, ויש לחוש דלמא אתי לאפוקי מאני דבתים להורקה
62 - שמה יבואו להוציא אף את הכלים ששבתו בבתיים אל החורבה.
63 וטעם הדבר שאוסר רב הונא בזה, לפי שתלמידו של רב היה, ונקט
64 להלכה כשיטתו, שבאופן שעירבו דיירי חצר לעצמם אסורים הם
65 לטלטל לחצר אחרת, לפי שיש לחוש שמה יוציאו לשם אף את
66 כלי הבתים.
67 והיניי פרי רב אמר, אני שמעתי מאבי [רב] שנותנים את החורבה
68 אף לאותה חצר שעירבה, כלומר, שדין שתי החצירות שווה לענין
69 החורבה, אמנם לא שמעתי ממנו האם שתיהן שוות בה להיות או
70 לאיסור, ונראה לי לומר, שכוננתו בזה היא ששתייהן אסורות
71 לטלטל כלים ששבתו בהן אל החורבה. ואם תאמר שאין כוננתו
72 כן, אלא הוא סובר ששתייהן מותרות להוציא כלים ששבתו בתוכן
73 אל החורבה, אם כן יש לתמוה, מפני מה אין נותנין חצר שלא
74 עירבה להוציא שעירבה. כלומר, הרי באופן שיש שתי חצירות
75 הסמוכות זו לזו, אשר באחת מהן עירבו דיירי הבתים לעצמם
76 ובאחת מהן לא עירבו, סובר רב שאסורים דיירי החצר שעירבה
77 לטלטל את הכלים ששבתו בחצרם אל החצר שלא עירבה, לפי
78 שהוא חושש שמה יבואו להוציא לשם אף את כלי בתיהם,
79 שמאחר ועירבו דיירי הבתים שבחצר זו בינם לבין עצמם מצויים
80 כלי בתיהם בחצר, ואם נאמר שאין רב אוסר על דיירי החצר
81 שעירבה להוציא את כליהם לחורבה, אם כן, מדוע הוא אוסר
82 עליהם להוציא את כליהם לחצר שלא עירבה הסמוכה אליהם.
83 אלא בהכרח צריך לומר, שאין כוננתו רב ששתייהן שוות להיות,
84 אלא שוות הן לאיסור. וטעם הדבר שיש לאסור אף על דיירי
85 החצר שלא עירבה להוציא כליהם לחורבה, אף שאין חשש
86 שיוציאו לשם את כלי בתיהם, לפי שאילו נתיר להם את הדבר
87 יבואו אף דיירי החצר שעירבה להוציא לשם את כלי בתיהם
88 המצויים בחצרם.
89 דוחה הגמרא: אין להוכיח שכוננתו של רב היתה לאסור על שתי
90 החצרות לטלטל לחורבה, אלא יתכן שכוננתו היתה להתיר
91 בשתייהן, ומה שתמה חייא בנו מדוע אם כן הוא אוסר לטלטל
92 מחצר שעירבה לחצר שלא עירבה, אין זו קושיא. לפי שיש לחלק
93 ביניהם, הנהם - שם, לענין טלטול מחצר שעירבה לחצר שלא
94 עירבה, סובר רב שיש לאסור בזה שמה יבואו להוציא לשם אף
95 את הכלים ששבתו בבתיים, דפנין דמנשרי מאני דבתים כהוציא אתי
96 לאפוקי - שמאחר וכלי הבתים משתמרים בחצר רגילים הם
97 להוציא כלים רבים מבתיים אל החצר, ולפיכך יש מקום לחשוש
98 שאם נתיר להם לטלטל את כלי החצר לחצר השניה יבואו
99 לטלטל לשם אף את כלי הבתים. אבל הנהם - כאן כחוצרקה, פיין
100 דלא מנשרי מאני דחצר כחוצרקה לא אתי לאפוקי - מאחר וכלי
101 החצר אינם משתמרים בחורבה אין דרך בני אדם להוציא לשם
102 כלים הרבה, ולפיכך ניתן להתיר גם לבני החצר שעירבה להוציא
103 את הכלים ששבתו בחצרם אל החורבה, ואין לחוש שמה יבואו
104 להוציא לשם אף את כלי הבתים.
105 הגמרא מביאה דעה אחרת בדברי חייא בר רב: איבא דאמרי - יש
106 שאמרו שמועה זו בלשון אחרת. היניי פרי רב אמר, שמעתי מאבי
107 שנותנים את החורבה אף לאותה חצר שעירבה, כלומר, שדין שתי
108 החצירות שווה לענין החורבה. אך לא פירש האם שתיהן שוות בה
109 להיות או לאיסור, ונראה לי לומר, שכוננתו היא ששתייהן מותרות
110 לטלטל את הכלים ששבתו בהן אל החורבה. ואם תאמר שכוננתו
111 של רב היתה ששתייהן אסורות, לפי שמצינו שהוא סובר שאין
112 נותנים חצר שלא עירבה להוציא שעירבה, אין האופנים דומים זה
113 לזה, משום דהנהם - שם, לגבי טלטול מחצר שעירבה לחצר שלא
114 עירבה, פיין דמנשרי מאני דבתים כהוציא - מאחר שכלי הבתים
115 משתמרים בחצר, רגילים הם להוציא כלים רבים מן הבית אל
116 החצר, ולפיכך לא שריו פהו דפנין - לא התירו בזה חכמים את

1 מי אמר רבי יוחנן קבי - כיצד יתכן שאמר רבי יוחנן (לעיל צב)
2 שהלכה בדברי רבי שמעון, שחצרות נידונות כרשות אחת לטלטל
3 מזו לזו, אפילו באופן שעירבו דיירי כל חצר לעצמם, והא ו-והרי
4 אמר רבי יוחנן ה'הלכה כסתם משנה', כלומר, שכאשר יש במשנה
5 דין הנשנה בסתם ללא חולקים, ובלא הזכרת שם התנא, יש לנקוט
6 כן להלכה, והנה - ושנינו לעיל (עב), שכאשר יש פותל שעומד בין
7 שתי חצירות, שהוא גבוה עשרה טפחים, ויש בו רוחב של ארבעה
8 טפחים, הוא חוצץ בין החצירות, ולפיכך דייריהם מערביין שנים -
9 שני עירובין, כלומר, דיירי כל חצר מערבים לעצמם, ואין מערביין
10 עירוב אחד יחדיו. ואם היו מונחים בראשו של הכותל פירות, אלו
11 - דיירי החצר האחת, עולין לראש הכותל מפתן - מצידו האחד,
12 ואוכלים שם את הפירות, ואלו - דיירי החצר השניה, עולין לראש
13 הכותל מפתן - מצידו השני, ואוכלים שם את הפירות, ובלבד שלא
14 יורידו אלו ואלו את הפירות למטה לחצר.
15 מבואר מדברי המשנה, שאסור לטלטל מחצר אחת לאחרת,
16 ולפיכך אסור להוריד את הפירות מראש הכותל אל החצירות
17 שלמטה. ומאחר ומשנה זו נשנית בסתם, בלא חולקים, יש לנקוט
18 כן להלכה הדאי יוחנן. ונמצא שיש להקשות סתירה בדבריה,
19 שמצד אחד הדאי פוסק כרבי שמעון שחצירות רשות אחת הן,
20 ומותר לטלטל מזו לזו, ומאידך הוא פוסק כסתם משנה שאסור
21 לטלטל מחצר לחצר. ואמנם, אילו היה סובר רבי יוחנן שלא התיר
22 רבי שמעון לטלטל מחצר לחצר אלא באופן שלא עירבו דיירי כל
23 חצר לעצמם, ניתן היה ליישב הקושיא, ולומר שהמשנה שם
24 עוסקת באופן שעירבו דיירי החצרות לעצמם, ולפיכך אוסרת היא
25 לטלטל מן הכותל אל החצרות. אבל מאחר וסובר רבי יוחנן שרבי
26 שמעון מתיר לטלטל מחצר לחצר בכל ענין, אפילו כשעירבו דיירי
27 כל חצר לעצמם, אם כן יש לתמוה מדוע אין המשנה מתירה את
28 הטלטול מראש הכותל אל החצירות.
29 השיב רב אשי לרבינא: מאי - מה היא כוננת המשנה ובלבד שלא
30 יורידו למטה, למטה לפתים. כלומר, אכן מותר להוריד פירות
31 מראש הכותל אל החצירות שלמטה, ואין המשנה אוסרת אלא
32 ליטול מראש הכותל ולהוליק לתוך הבתים, שכן לדעת הכל אין
33 לטלטל מחצר לבית באופן שלא עירבו יחדיו.
34 שב רבינא והקשה לרב אשי, כיצד יתכן לפרש את דברי המשנה
35 לענין שלא יורידו למטה לבתים, והרי שנה רבי תניא
36 משנה זו בברייתות שסידר, וכך שנה בה, ובלבד שלא יהא זה ו-כן
37 החצר האחת עומד במקומו בקרקעית החצר ואוכל, וכן לא יהיה
38 זה ו-כן החצר השנית עומד במקומו ואוכל, כלומר, שאין המשנה
39 מתירה את אכילת הפירות אלא בראש הכותל בלבד, אך אסורים
40 הם להוריד למטה אף לחצר, ולא רק לבתים.
41 אמר ליה רב אשי לרבינא, ובי רבי לא שנייה - מאחר שרבי לא
42 שנה את המשנה באופן כזה, אלא כתב סתם ובלבד שלא יורידו
43 למטה, אם כן רבי תניא שסידר את הברייתא, שהוא תלמידו של
44 רבי, מניין לו לפרש שכוננת המשנה היא שלא יורידו לחצר, הרי
45 יתכן לפרשה לענין שלא יוליכו לבתים.
46 הגמרא מביאה מחלוקת אמוראים בענין חורבה שבין שתי
47 חצירות: אהמרי - נאמרה מחלוקת בבית המדרש, לגבי שתי
48 חצירות שבכל אחת מהן יש כמה בתים, ויש חוצרקה ו-בית חרבן
49 אחת העומדת ביניהם - בין שתי החצירות. וחצירות אלו אהת מהן
50 עירבה, כלומר, דיירי הבתים שבאותה חצר עירבו בינם לבין
51 עצמם, ואהת מהן לא עירבה - לא עירבו דיירי הבתים לעצמם.
52 ונחלקו אמוראים האם מותר לטלטל מחצרות אלו אל החורבה,
53 או לא.
54 אמר רב הונא, נותנין אותה ו-את החורבה לחצר זו שלא עירבה.
55 כלומר, שמתירים דיירי החצר שלא עירבו בינם לבין עצמם
56 להוציא כלים ששבתו בחצרם אל החורבה, שמאחר ולא עירבו
57 אין כלי בתיהם מצויים בחצר, ואין לחוש שמה יוציאו לחורבה,
58 אבל לחצר שעירבה לא - אין נותנים את החורבה, כלומר, שדיירי

עירובין. פרק תשיעי – כל גגות דף צב עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזלץ)

קלג

תוספות

1 וזי אמר רבי יוחנן הכי – הלכה כרבי שמעון ואפילו עירבו דחצירות רשות אחת. ובלבד
2 שלא יורידו למטה – אלמא: אסור להוציא מחצר לחבירתה. אי אמרת בשלמא בעירבו
3 אסור אוקימנא להא בעירבו אבל השתא כבואי תוקמא. שלא יהא זה עומד במקומו –
4 בקרקעית החצר. לישנא אחרינא שיהא זה עומד במקומו גרסינן ועל ראש הכותל קאמר.
5 וזי רבי לא שניא – למשנה זו במושגתו. רבי
6 חייא – שסידר וסתם את חבריתא ותלמידי
7 היה. מניין לו – זה הפירוש. ולעולם למטה
8 דסתם רבי מתניתין – בבתיים קאמר, שלא יוריד
9 מראש הכותל ויולך לביתו. וחורבה אחת
10 ביניהם – לא שניא שלהם ולא שניא של אחריים.
11 דהא אוקמא כרבי שמעון, שאין חילוק רשות
12 אלא בבתיים, וכגון שאינה פרוצה לרשות
13 הרבים. אחת עירבה – לעצמה, ושכחי מאני
14 דבתיים בגוה. אמר רב הונא נותנין החורבה לו
15 שלא עירבה – להוציא לה כלים ששבתו בחצר,
16 דהא לא שכחי בה מאני דבתיים הואיל ולא
17 עירבה אבל לשעירבה – לא, דרב הונא
18 תלמידי דרב הוה. דאמר הלכה כרבי שמעון
19 בשלא עירבו, אבל עירבו – לא. וחייא בר רב
20 אמר אף לשעירבה – אני שמעתי מאבא אף
21 לשעירבה – נותנין אותה. ומדעתי אני מפרש,
22 דהאי דאמר אבא אף לשעירבה – לאסור את
23 שתיקה קאמר. דגור לא עירבה אטו עירבה. דאי
24 מפקי הני לגוה – הני נמי אטו ומפקי. ואם
25 תאמר: – במה ששמעתי אף לשעירבה להחיר
26 קאמר אבא דשתיקה מותרות, ולא גור אבא
27 בעירבה משום מאני דבתיים – קשיא לי
28 במילתא דאבא, דאמר לעיל הלכה כרבי שמעון
29 והוא שלא עירבו, אבל עירבו – לא. מפני מה
30 אין נותנים חצר שלא עירבה לחצר שעירבה,
31 תניס כליה לתוך חבירתה ותוציאם, הא לא
32 גור רב בחורבה כלומר: נהי נמי דתשני לי דהא
33 דאמר רב לעיל אבל עירבה – מודה הוא
34 דאותה שלא עירבה מכוסת ומוציאה כליה
35 לתוך שעירבה, דהא לא שכחי בה בשלא
36 עירבה מאני דבתיים. ואף על גב דבדא שכחי –
37 לא חיישינן, דסתמא כי משתמש איניש –
38 במאני ידיה משתמש ולא בחבריה. מיהו,
39 קשיא לי אמאי אסור אבא כשעירבה להכניס
40 לשלא עירבה, הא לא גור לגבי חורבה. התם כיון דמינפר – כלומר: אף לשעירבה דקאמר רב – לדחיר קאמר וגבי חצירות אמאי גור – משום דכיון דמינפרי כלים בחצר, שכחי
41 לאפוקי מאני טובא. וחישינן דלמא מחלפי מאני דבתיים במאני דחצר, ומפקי לחבירתה, שהרי נשמרים גם בתוכה. אבל חורבה לא עבידי בה איניש לאפוקי מאני טובא. איבא דאמרי
42 חייא בר רב אמר אף לשעירבה ושתיקה מותרות ואם תאמר שתיקה אסורות – וטעמא משום דשמעין ליה לאבא דקאמר אבל עירבו לא. אלמא: על כרחך, אפילו דחקת למילתיה
43 דאבא לאוקומא להאי דאסר בשעירבה הוא דאסר לטלטל כליה לשלא עירבה, אבל שלא עירבה מותרת לתוך שעירבה – שמעינן מיהא דאין נותנין שלא עירבה לשעירבה. אלמא:
44 גור בעירבה משום מאני דבתיים. ובחורבה נמי, על כרחך שעירבה אסורה בה. וזי אמר אבא דיהבי לה לתרויהו – לאיטורא קאמר, לא דמי. התם – גבי חצירות, כיון דמינפרי מאני
45 בחצר חבירו בכחצירו – עבידי לאפוקי לה מאני טובא. וחישינן דלא ליפוק לה מאני דבתיים. אבל חורבה לא.
46 **משנה** הגדול מותר – להכניס לו כלי הבית שלמטה, ואין בני קטן אוסרין עליו. דלגבי גדול דף פרצה פתח הוא דשרי בגיפוי. וכגון דאין הפרעה יותר מעשר. אבל קטן אסור לו
47 להוציא כלי הבית, דבני גדול אסרי עליה דנפרץ לו במלואו דחברי הכל דהא דאפילו רבי מאיר לא אמר גיין רשות אחת אלא לכלים ששבתו בתוכן אבל לכלים ששבתו בבתיים לא.
48 דומיא דחצר קטנה שנפרצה לגדולה דכבולי עלמא חצירות רשות אחת חן ולענין כלי הבתיים אסרה גדולה אקטנה. נדילה מותרת – להוציא כלי הבתיים שבה אם עירבה לעצמה
49 ולא אסרי עליה בני קטנה.
50 **גמרא** תרתי – חצר וגג. מה חצר דמינברא מחיצתא – שהרי יש לה מחיצות. אף גג – נהי נמי דשרינן ליה במחיצות תחתונות משום גוד אסיק, מיהו מחיצות ניכרות בעינן, שלא
51 יזא גג בולט חוצה להם. דאי לא מינברא – לא אמרינן גוד אסיק. וגדול נמי אסור, דאין לו שום מחיצה וכל שאין לו מחיצות אינו רשות היחיד. כל גגין שלהן חלקן היו ולא משופעין.
52 ולשמואל – דאמר אפילו לא מינברא אמרינן גוד אסיק, להכי תננהי גבי הידי. דמה חצר דדרסי לה רבים – אף גג, האי דקתני קטן אסור – משום דדרסי רבים מזה לזה, דהוי לה
53 מחיצה תחתונה שבניהם מחיצה נדרסת ולא מצית למיגד ואסוקה. אבל אי לא דרסי בהן – אף קטן שרי, דאמרינן גוד אסיק ותפסיק המחיצה ביניהם, ואף על גב דמכסיא ולא
54 מינברא. דיוורי גדולה מושלין בקטנה – ומושכן אותה אצלן. ואין דיוורי קטנה – מושלין בגדולה. למושכן אצלן. אסור לזרוע את הקטנה – דכמאן דהויא קטנה כולה בתוך גדולה
55 דמי. ואפילו מרחיק ארבע אמות מן הגפנים, שאפילו בתוך הגדולה מותר להרחיק ולזרוע – דהא אסור, דקתני מתניתין מפני שהיא כפתחה של גדולה, אלמא: כולה כחד פתח משוה
56 לה. גפנים מותרין – דהא אין דיוורי קטנה מושלין בגדולה.

גפנים

גפנים

1 גפנים בקטנה מותר לזרוע את הגדולה — פירש בקונטרס: וכשיגדלו הרעים, אף על גב
2 דידורי גדולה בקטנה — אין אוסרין את הגפנים, כדאמרין במנחות בפרק שני
3 (טו א): מעשה בא' שזרע כרמו של חבירו, ובא מעשה לפני חכמים, ואסרו הרעיים והתירו
4 הגפנים. מאי טעמא — קבנבוס ולוף אסרה תורה, שאר זרעים דרבנן. דף דעביד איסורא —
5 קנסו, דף דלא עביד איסורא — לא קנסו. והכי נמי,

6 הואיל וכשזרע את הגדולה — בהיתר זרעה,
7 אפילו שתיקן שלו — ליכא למינססיה. ולפירושו
8 מיירי הכא בשאר זרעים. ותימה: דהיכי שרי
9 להניח הרעיים כשיגדלו? כיון דידורי גדולה
10 בקטנה, דאפילו עלו מאיליהו תמן במסכת כלאים
11 (פירש הקונטרס: משנה ו'): היה עובר בכרם וראה
12 ירק בתוך כרמו, ואמר לכשאחזור אלקטנו, אם
13 הוסיף מאתים — אסור, כיון שמתמיאש מללוקטו.
14 ועל כרחק הדיא דמנחות איירי שלא ידע בעל
15 הכרם שהרעיים בכרמו לכך נראה: דרבינו יצחק
16 לפרש טעמא דשמעתין: משום דשם גדולה על
17 הקטנה, ואין שם קטנה על הגדולה. ולחכי גפנים
18 בגדולה — הווי שם כרם על הקטנה, ואף על גב
19 דאין גפנים בקטנה — אסור לזרעה, דרחמנא
20 קפיד על שם כרם, כדתיב: "לא תזרע כרמך
21 כלאים". אבל גפנים בקטנה — מותר לזרוע
22 בגדולה, אף על גב דלכשיזרענה יהיה שם שדה
23 על הקטנה — אין לחוש, דרחמנא לא קפיד אשם
24 שדה, דהא לא תיב: "שדך לא תטע כרם" דהוה
25 משמע דקפיד אשם שדה.
26 **אשה** בגדולה וגם בקטנה — פירש בקונטרס:
27 ושתיקן שלה. דאיכא למאן דאמר בניטין
28 (עובב), דא דתנן הוורק וגם לאשתו ודיא בתוך
29 ביתה, או בתוך חצירה הרי זו מגורשת — דדוקא דעומדת בתוכה באותה שעה. אבל אינה
30 עומדת בתוכה — לא, אף על גב דשלה היא. וצריך לומר: דא דקאמרין התם בגמרא "והוא
31 שעמדה בצד ביתה" — לאו אצל ביתה קאמר, אלא בתוך ביתה ממש קאמר, כדתניי התם
32 במתניתין בתוך ביתה. דהא הכא אמרין אשה בקטנה וגם בגדולה — אינה מגורשת, אף על
33 פי שעומדת אצל הגדולה. ולרבינו יצחק נראה דהבא מיירי בשאשאלו לאהשא חצר אותה,
34 וקאמרין דכשהשאלו לה גדולה — הוי שמה גם על הקטנה. אשה בקטנה, שהשאלו לה,
35 הקטנה — לא הוי בחיב שמע על גדולה.

36 **תשעה** בגדולה ויחיד בקטנה מצטרפין — דדוקא ביחיד בקטנה. אבל חמשה בקטנה וחמשה
37 בגדולה — אין מצטרפין. וסיפא דנקט תשעה בקטנה — הוא הדין חמשה בקטנה,
38 אלא אגב רישא נקט האי לישנא. והא דתנן בפרק "כיצד צולין" (פסחים פה ב.) מן האגף
39 ולפנים — כלפנים ומן האגף ולחוץ — כלחוץ. וקאמר התם רב בגמרא: וכן לתפלה. ורבי יהושע בן לוי אמר:
40 דלענין צירוף פליגי, דלענין לצאת מודה רב דיצא אפילו חוץ לבית הכנסת. כדתנן בפרק "דאודו בית דין" (ראש השנה כו ב.) היה עובר אחורי בית הכנסת ושמע קול שופר וקול מגילה, אם
41 כוון לבו — יצא. וקשיא, דאם כן סוגיא דהבא כרב. ובפרק "אלו נאמרין" (סוטה לח ב.) משמע דקימא לן כרבי יהושע בן לוי, גבי עם שאחורי הבהנים, ומייתי סתמא דהתלמוד ממילא דרבי
42 יהושע בן לוי? ונראה לפרש: דליצורף מודה רבי יהושע בן לוי דאין מצטרפין. כדאמרין בא. ופליגי לענין קדושה או "ברכו" דקימא לן במגילה (גג ב.) דאין דבר שבקדושה פחות
43 מעשרה, וקסבר רב מן האגף ולחוץ — אינו יכול לענות, דלא הוי בכלל צבור שבפנים. ורבי יהושע בן לוי סבר: דאפילו מחיצה של ברזל אינה מפסקת, והוי בכלל צבור לעניית ברבת כהנים
44 ולענות דבר שבקדושה.

45 **שאילמלי** אין מחיצה מרחיק ארבע אמות חוורע — מגופי גדולה פריך, כדפירש בקונטרס. דאי לא הוה גיפופי לצד הקטנה אלא השוה גיפופיה, והוי ליה שתיקן חצר אחת — מרחיק
46 ארבע אמות חוורע, אם יש בין הכרם ולכותל שתיים עשרה אמות כדין מחול הכרם. ועכשוי שיש גיפופי וראיות בכך לחילוק יותר זו מזו — ממגר גרע, ואסור לזרוע בקטנה ואפילו
47 היא מאה אמה. כדמשמע לישנא: מפני שהיא כפתחה של גדולה, דהוי כאילו היא תוך הפתח. ודוקא מכותל הגדולה פריך, אבל מקטנה אינו רוצה להקשות. שאם אין כלל מחיצות של קטנה
48 — אין צריך להרחיק אלא זורע סמוך לגדולה, והפתח הוי כמחיצה ועכשוי נאסר על ידי מחיצות הקטנות — דאין זה תימה, דכשאין מחיצות הקטנות נראה הדין גיפופי. ועל ידי מחיצות הקטנות
49 אין ניכרין גיפופי גדולה, והוי סילוק מחיצות. ואומר רבנו יצחק: דלכאורה היה נראה מתוך הסברא דאין להחמיר בקטנה שפצרה לגדולה יותר מאילו היא תוך מחיצת גדולה. שמרחיק ארבע
50 אמות חוורע כדין מחול הכרם, ויש בין הכרם ולכותל שתיים עשרה אמות. והא דמשוינן לה כפתחה של גדולה — היינו לעשות הקטנה כאילו היא תוך מחיצות הגדולה, שלא להביא זרע
51 לשם אלא אם כן ירחיק ארבע אמות. אבל להחמיר יותר ממה שהיתה תוך מחיצות הגדולה — אינה סברא לכאורה. והיה נראה דהכי פירושו: מציינו מחיצה לאיסור, שאם אין מחיצה כלל
52 לגדולה — מרחיק ארבע אמות בקטנה חוורע, אפילו אין שתיים עשרה אמות מהכרם שבווץ לצד הכותל שבווץ של קטנה. ולא דמי למחול הכרם, דהתם גם הכרם מוקף מחיצות — לחכי
53 צריך יב אמות. אבל הכא נדטיב הכרם אין מחיצה, ולא שייך כותל קטנה לכרם — אין צריך שתיים עשרה אמה. ועכשוי שיש מחיצות לגדולה — צריך שתיים עשרה אמה כדין מחול הכרם.
54 אבל אמר רבנו יצחק דאי אפשר לפרש כן, דאם כן למה מקשה בסמוך ממוחל הכרם? דהא אמחול הכרם קיימא השתא, שאם אין מחיצה — לא יהא שם דין מחול הכרם, ואם יש מחיצות
55 — יהא שם דין מחול הכרם. ונראה לי פירוש רש"י עיקר.

56 **אמר** ליה רבא לאביי — רבינו תם הגיה: "רבה", שהרי רבה ורבי זירא ורבה בר בר חנה הוי יחב ומרקוקו שלשתן ממתניתין שמע מינה דירוקי בו, ואביי הקשה על דקדוק שלהן. וכל אחד
57 ואחד בא לקיים דבריו דמציינו מחיצה לאיסור. אף על גב דקצת נראה דרבא היה לו לגרוס, מדקאמר בתר הכי לדידי כשירה ולדידך הוי סילוק מחיצות. ורבא ואביי פליגי בהא בסוכה
58 בפרק קמא (יהא), שמוכירו אחר אביי, ולקמן נמי מייתי לה — מכל מקום נראה טפי כמו שהגיה רבינו תם.

נפנים מותרין. גפנים בקטנה - מותר לזרוע את
הגדולה, אשה בגדולה וגם בקטנה - מתגרשת.
אשה בקטנה וגם בגדולה - אינה מתגרשת. צבור
בגדולה ושליח צבור בקטנה - יוצאין ידי חובתן.
ציבור בקטנה ושליח צבור בגדולה - אין יוצאין ידי
חובתן, תשעה בגדולה ויחיד בקטנה - מצטרפין.
תשעה בקטנה ואחד בגדולה - אין מצטרפין. צואה
בגדולה - אסור לקרות קריאת שמע בקטנה. צואה
בקטנה - מותר לקרות קריאת שמע בגדולה. אמר
להו אביי: אם בן מצינו מחיצה לאיסור, שאילמלי אין
מחיצה - מרחיק דארבע אמות וזרע, ואילו השתא
אסורה! אמר ליה רבי זירא לאביי: ולא מציינו מחיצה
לאיסור! והא תנן: הצר גדולה שפצרה לקטנה -
גדולה מותרת וקטנה אסורה, מפני שהיא כפתחה
של גדולה. ואילו השוה את גיפופיה - גדולה נמי
אסורה! אמר ליה: התם סילוק מחיצות הוא. אמר ליה
רבא לאביי: ולא מציינו מחיצה לאיסור! והא אתמר:

סיכר

סכר

סיכר

עירובין דף צב עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שבת קודש) קלה

ואילו הַגְּפָנִים שבגדולה מוֹתְרִין הם, ואינם נאסרים מחמת הזרעים
שבקטנה, מאחר והפתח שביניהם נידון לגבי החצר הגדולה
כמחיצה, המפסקת בינה ובין הקטנה.
ואם יש גְּפָנִים נטועים בַּחצֵר הַקְּטָנָה, מוֹתֵר לְזַרְעָה לכתחילה אֶת
הַחצֵר הַגְּדוֹלָה, אפילו בתוך ארבע אמות לגפנים שבחצר הקטנה,
לפי שהפתח שביניהם נידון כמחיצה לגבי החצר הגדולה.
ועתה הם מפרשים את הדין היוצא מכך לענין גט: אִשָּׁה העומדת
בַּחצֵר הַגְּדוֹלָה וְזָרֵק לה בעלה גֵּט בַּחצֵר הַקְּטָנָה, ושתייהן שלה, הרי
זו מוֹתְרֵיֶנּוּ. ואפילו לדעת הסובר שאין האשה מתגרשת על ידי
זריקת גט בחצרה אלא באופן שעומדת בתוך החצר, מכל מקום
מאחר ועומדת בחצר הגדולה הרי זה כאילו עומדת אף בקטנה,
שהרי הקטנה נגררת אחר הגדולה.
אבל אם האִשָּׁה עומדת בַּחצֵר הַקְּטָנָה וְזָרֵק לה בעלה גֵּט בַּחצֵר
הַגְּדוֹלָה, אֵינָה מוֹתְרֵיֶנּוּ, מאחר והגדולה אינה נגררת אחר הקטנה,
ואילו האשה שבקטנה אינה נמשכת אחר הגט שבגדולה, לפי
שהאשה היא הקונה את הגט ולא הוא קונה אותה.
וכמו כן הם מפרשים כמה חילוקי דינים היוצאים מכך לענייני
תפילה: צָבִיר העומד בַּחצֵר הַגְּדוֹלָה וְשָׁלַח הַצְּבוֹר עומד בַּחצֵר
הַקְּטָנָה, הרי אלו יוֹצְאִין דִּי חוֹבְתָן על ידי שליח ציבור זה, מאחר
ושליח הציבור העומד בקטנה נגרר אחר הציבור שבגדולה, והרי
הוא כעומד עמהם באותו מקום.
אבל אם הַצְּבוֹר עומד בַּחצֵר הַקְּטָנָה וְאֵילוּ שָׁלַח הַצְּבוֹר עומד
בַּחצֵר הַגְּדוֹלָה, אֵין הם יוֹצְאִין דִּי חוֹבְתָן על ידי שליח ציבור זה,
שהרי אין החצר הגדולה נגררת אחר הקטנה, ואילו הַצְּבוֹר
שבקטנה אינו נגרר אחר שליח הציבור שבגדולה שכן אין הרבים
נמשכים אחר היחיד, ונמצא שאין שליח הציבור עומד בתפילה
יחד עם הַצְּבוֹר.
וכן הוא הדין לענין צירוף עשרה למנין, שאם עומדים תְּשַׁעָה
אנשים בַּחצֵר הַגְּדוֹלָה וְיָחִיד בַּקְּטָנָה הרי אלו מְצַמְרְפִין יחדיו למנין
של עשרה, שכן היחיד שבקטנה נמשך אחר התשעה שבגדולה.
אבל אם תְּשַׁעָה אנשים עומדים בַּחצֵר הַקְּטָנָה וְאָחֵד בַּגְּדוֹלָה אֵין הם
מְצַמְרְפִין למנין של עשרה, שכן היחיד שבגדולה אינו נמשך אחר
התשעה שבקטנה, ואף התשעה אינם נמשכים אחר היחיד, מאחר
ואין הרום נגרר אחר המיעוט.
וכן יש בזה חילוקי דינים לענין אמירת דבר שבקדושה במקום
שאינו נקי. שאם יש צוֹאֵה בַּחצֵר הַגְּדוֹלָה אֲמֹר לְקִרְיַת שְׁמַע

אגרות קודש

ב"ה, ו' תמוז, תש"ט

הרה"ח הו"ח אי"א נוי"מ וכו' מהור"ש ש"י

שלום וברכה!

מוסג"פ הקונטרס לחג הגאולה, מכתב ממחנה ישראל ומכתב מועד המעמד. ובטח ישתדל ביותר לזכות בשלשתם את הרבים באופן היותר מתאים.

ועי"ד הצחות י"ל שהנ"ל הם בגי' קווין: קונטרס - תורה, מכי' ממחנ"י - עי"ד העלאה והתקשרות, והמכ"י מועה"מ - גמי"ח עם עצמו וכב"ב ש"י.

ויה"ר שבי"ב יקוים מה דמסיים במאמר המוסג"פ, שע"י הגי' קווין תהי' פדית הנפש ותומי"י מעלה אני כו' יעלה אותנו הקב"ה להגאולה הכללית בביאת מ"צ.

בפ"ש כהדו"ש

מ. שניאורסאהן

גמרא

27 מימות שאינם מוקפים מחיצה, לא התיר רבי חנניא בן עקביא
 28 בגזוהטרא שאין בה מחיצה.
 29 הגמרא מביאה דברים נוספים שהיקל בהם רבי חנניא בן עקביא,
 30 ומבארת אותם: תנו רבנן בברייתא, שלשה דברים התיר רבי חנניא
 31 בן עקביא לאנשי מדינתא. א. מלאין מים מגזוהטרא בשבת. ב.
 32 וטומנין בעצה - והתיר להם להטמין את פירותיהם בפסולת של
 33 קטניות, אף אם לקטו אותם בשדה בהשכמה, כשעדיין הטל
 34 עליהם, ואין הטל שעליהם מכשיר את הפירות לקבל טומאה. ג.
 35 והתפנין פאלונגית - והתיר להם להתנגב בשבת בבגד שרגילים
 36 להתנגב בו אחר הרחיצה, שאין חוששים שיבוא לסחוט.
 37 ומבארת הגמרא: מלאין מים מגזוהטרא בשבת, היינו הא דאמרן -
 38 דבר זה שאמרה הגמרא קודם, שגזוהטרא שעל המים אם היא
 39 גדולה ארבע על ארבע אמות, מותר למלאות בה מהמים, גם אם
 40 אין בה מחיצה. מבררת הגמרא את הדין השני: וטומנין בעצה מאי
 41 היא - מה היה צריך להתיר להם. משיבה הגמרא: דתניא, השכים
 42 בבוקר לקיפה פסולת תבואה מהשדה, כדי להטמין בו פירות, אם
 43 מביא את הפסולת דווקא בבוקר בשביל שאז יש עליו ו-על
 44 הפסולת עדיין טל, שעדיין לא התייבש הטל, שרוצה להטמין את
 45 הפירות, דווקא בפסולת שיש עליו טל, הרי הוא כבי יומא (ויקרא יא
 46 לח), כלומר, הוכשרו הפירות לקבל טומאה, ואם הסיבה שהיא
 47 משכים ליקח את הפסולת בבוקר, הוא בשביל שלא יבטל
 48 ממלאכתו, ואינו רוצה להטמין את הפירות דווקא בפסולת שיש
 49 עליו טל, אינו כבי יומא, כלומר לא הוכשרו הפירות לקבל
 50 טומאה. והתיר רבי חנניא בן עקביא לאנשי טבריא להטמין גם
 51 בפסולת שיש עליו טל, משום שפתם ו-באופן הרגיל, בשלא פירשו
 52 דבר אחר

1 אומרת הגמרא, מהתנין - משנתנו שאמרה שגזוהטרא שעל המים
 2 אסור למלאות בה אלא אם כן עשו לה מחיצה, היא דלא פחנניא
 3 בן עקביא, דתניא - ששנינו בברייתא, חנניא בן עקביא אמר,
 4 מגזוהטרא שיש בה ארבע על ארבע חוקק בה באמצעה נקב של
 5 ארבעה על ארבעה טפחים, ומלא מהמים, שכל אמה יש בה ששה
 6 טפחים, ובארבע אמות יש עשרים וארבעה טפחים, ונמצא שחוק
 7 מהארבעה טפחים שחוק באמצע, נשאר שם עשרה טפחים בכל
 8 צד, ועשרה טפחים אלו אנו רואים אותם כאילו הם נכפפים למטה
 9 ועומדים סביב הנקב, כמו מחיצה תלויה, ושוב אנו אומרים גוד
 10 אחת, ורואים כאילו מחיצות אלו מגיעות עד המים, ונמצא
 11 שהמים שתחת הנקב רשות היחיד הם, ומותר להכניס מהם
 12 לגזוהטרא. הרי סובר שמותר למלאות בגזוהטרא, אף אם אין בה
 13 מחיצה.
 14 הגמרא מביאה את דברי רבי יוחנן שביאר את שיטת רבי חנניא בן
 15 עקביא: אמר רבי יוחנן משום (בשם) רבי יוסי בן זמרא, לא התיר
 16 רבי חנניא בן עקביא למלאות מים בגזוהטרא שהיא ארבע על
 17 ארבע אמות, אלא כימה של מדינתא - בים כנרת, הואיל ויש לה
 18 אוגנים - שפה גבוהה סביב למים, וצידות וקריפיות ו-מקומות
 19 חוץ לעיר שמקיפים אותם מחיצה, ושומרים שם עצים מקיפות
 20 אותה, ועל ידי כך כולה מוקפת מחיצה. ואף שעדיין היא כרמלית,
 21 שהרי היא מקום גדול יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה, מכל
 22 מקום כיון שלא אסרו להכניס מכרמלית לרשות היחיד, אלא כדי
 23 שלא יטעו להכניס מרשות הרבים לרשות היחיד, והיא כיון שיש
 24 לה מחיצות, יש קצת היכר שאינה רשות הרבים, לכן הקילו שאף
 25 תיקון קל כזה שצריך לומר גם כוף וגם גוד מועיל בה, אבל בשאר
 26

המשך ביאור למס' עירובין ליום ששטי עמ' ב

34 חשש שמא יוציאו לשם את כלי הבית.
 35 הגמרא שבה לדון בדברי הברייתא: אמר ר - שנינו לעיל בדברי
 36 חכמים בברייתא, ויבטלו אסור. סברה הגמרא אתה שכונת
 37 הדברים היא שאסור להטיל בתוך המבוי, אפילו כלים ששהו בו
 38 בכניסת השבת. מבררת הגמרא: לימא - האם נאמר שברייתא זו
 39 מסייע ליה ו-מסייעת לו? לרבי יודא אמר רב, דאמר רבי יודא אמר
 40 רב, מביי שלא נשתתפו בו, כלומר, שלא עשו דיירי החצרות שבו
 41 שיתופי מבואות, אין ממללין בו אפילו את הכלים ששבתו
 42 בתוכו, אלא בארבע אמות בלבד.
 43 דוחה הגמרא: אימא - אמור בדברי הברייתא כך, ולימבו אסור.
 44 כלומר, שאסרו חכמים להוציא מן החצר אל המבוי, אך לא אסרו
 45 לטלטל בתוך המבוי את הכלים ששבתו בתוכו.
 46 מקשה הגמרא: אם כן היינו ירישא - הרי זה הדין שנתבאר כבר
 47 ברישא של הברייתא, שכן ירישא - חכמים שם חכמים אסור להכניס
 48 ולהוציא מחצר למבוי.
 49 מתרצת הגמרא: משנה יתירא איצטריקא ליה - הוצרכה הברייתא
 50 להשמיענו דין זה פעם נוספת, מהו דתימא - שאילו היתה
 51 משמיעה זאת רק ברישא היה מקום לומר, כי פליגי רבנן עליה דרבי
 52 שמעון - באיזה אופן נחלקו חכמים על רבי שמעון בברייתא, הני
 53 מלי יתירא דעירבו - הדברים אמורים רק באופן שעירבו דיירי כל
 54 חצר לעצמם, שאז מצויים כלי הבתים בחצרות, ולפיכך אסורים
 55 חכמים לטלטל מן החצר למבוי אפילו כלים ששבתו בחצר, שמא
 56 יבואו להוציא לשם אף את כלי הבתים. אבל תימא דלא עירבו -
 57 באופן שלא עירבו דיירי כל חצר לעצמם, מודו ליה - מודים
 58 חכמים לרבי שמעון שמותר לטלטל מן החצר למבוי, לפי שרשות
 59 אחת הן, שהרי באופן כזה אין לחוש שיוציאו למבוי את כלי
 60 הבתים, שכן אסורים הם להוציא אותם אף אל החצר. קא משמע
 61 לן - לפיכך הוצרכה הברייתא להשמיענו פעם נוספת שחכמים
 62 אסורים לטלטל מן החצר למבוי, כדי ללמדנו שאסורים הם כזה
 63 בין באופן שעירבו דיירי כל חצר לעצמם ובין באופן שלא עירבו,
 64 מאחר והם סוברים שחצר ומבוי הן שתי רשויות שונות, ואין
 65 לטלטל מזו לזו בלא עירוב.
 66 הגמרא מקשה שתירה בשיטת רבי יוחנן: אמר ליה רבינא לרב אשי,

1 דיירי הבתים שבתוך כל חצר עירבו בינם לבין עצמם, ואף על פי
 2 כן מתיר רבי שמעון לטלטל כלים ששבתו בחצר זו לחצר אחרת,
 3 ואינו גוזר שמא יבואו להוציא לשם אף את כלי הבית.
 4 מקשה הגמרא: והא לא עירבו קתני - והרי שנינו בברייתא ושכחו
 5 ולא עירבו, ומשמע מכך שלא עירבו דיירי החצר כלל, אף לא
 6 בינם לבין עצמם.
 7 מתרצת הגמרא: מאי - מה היא כוונת רבי שמעון באומרו שלא
 8 עירבו, שלא נשתתפו יחד כל החצירות שבמבוי, ולענין זה אכן לא
 9 עירבו כלל, אך אין הברייתא עוסקת בעירוב שבין דיירי כל חצר
 10 לעצמם, לפי שאין חילוק דין בזה, אלא בין אם עירבו לעצמם ובין
 11 אם לא עירבו מותרים הם לטלטל מן החצר למבוי את הכלים
 12 ששבתו בחצר.
 13 הגמרא מתרצת את שיטת שמואל ורבי יוחנן באופן נוסף: ואבעית
 14 אימא - ואם תרצה אמור תירוץ אחר, שאכן כוונת דברי רבי
 15 שמעון בברייתא שמותר לטלטל מחצר לחצר רק באופן שלא
 16 עירבו דיירי כל חצר לעצמם, ומכל מקום אין להוכיח מכך כשיטת
 17 רב, לפי שרבי שמעון דלרביהם דרבנן קאמר להו - לשיטת חכמים
 18 אמר דברים אלו, וכך אמר להם, לדידי - לשיטתי, לא שניא אם
 19 עירבו דיירי כל חצר בינם לבין עצמם, ולא שניא אם לא עירבו,
 20 לעולם מתיר אני להם לטלטל מחצר למבוי את הכלים ששבתו
 21 בחצר, לפי שסובר אני שרשות אחת הם, ואיני חושש שמא יבואו
 22 להוציא לשם אף את הכלים ששבתו בבית. אלא לדידכו - אך
 23 לשיטתכם, שמחמירים אתם יותר ממני בדין זה, מכל מקום אין
 24 לכם לאסור אלא באופן שעירבו דיירי כל חצר לעצמם, שאז יש
 25 מקום לחשוש שאם נתיר להם לטלטל למבוי כלים ששבתו בחצר
 26 יבואו להוציא לשם אף כלים ששבתו בבית, אבל אודו לי מיהת -
 27 הודו לי מכל מקום, דתימא דלא עירבו - שבאופן שלא עירבו דיירי
 28 כל חצר לעצמם, יהיו מותרים לטלטל כלים ששבתו בחצר למבוי,
 29 לפי שהחצר והמבוי רשות אחת הם, ועל כך אמרו ליה רבנן -
 30 השיבו לו חכמים, לא - אין הדבר כן, שאף שמודים אנו לך שגג
 31 וחצר ואכסדרה ומרפסת רשות אחת הן, מכל מקום חולקים אנו
 32 עליך לענין קרפף ומבוי, וסוברים אנו שחצר וקרפף או מבוי שתי
 33 רשויות הן, ואסור מעיקר הדין לטלטל מזו לזו, אף במקום שאין

23 **בְּאַגְפֵיהֶם** – ברוחב גדות האמה, שהאמה רחבה ארבעה טפחים, ודרי היא כרמלית, והנידון כמה שיעור יהא ברוחב האגפים הוא
24 לענין זה שיהיה מותר להחליף, כלומר למלאות מים מהאמה, על
25 ידי שיוציא את הדלי מהבית ויניחנו באגפים, ויטלנו משם לאמה,
26 וימלא את הדלי ושוב יניחנו על האגפים, ומשם יכניסו לבית,
27 שכדי שיהא מותר להחליף צריך שמקום האגפים יהיה מקום
28 פטור, ובכך נחלקו, שחכמים אמרו, שרק אם הם רחבים פחות
29 משלשה טפחים הם מקום פטור, ורבן שמעון בן גמליאל אמר,
30 שכל שהם פחות מארבעה טפחים הם מקום פטור.
31 מקשה הגמרא: איך ניתן לפרש שהברייתא מדברת לענין ההחליף,
32 והיא – והרי בני אהא – כשבא רב דיימי מארץ ישראל לבבל אמר
33 בשם רבי יוחנן, מקום שאין בו ארבעה על ארבעה שהוא מקום
34 פטור, שעומד בין רשות הרבים לרשות היחיד, מותר גם לבני
35 רשות היחיד וגם לבני רשות הרבים לכתף עליו את משאם, ובלבד
36 שלא יחליפו להכניס מרשות לרשות דרך שם, ואיך ניתן לפרש
37 שהברייתא אמרה שמותר להכניס מן המים שבאמה לרשות
38 היחיד דרך אגפיה שהוא מקום פטור, והלא אסור להכניס מרשות
39 לרשות דרך מקום פטור. מתרצה הגמרא, התם – שם, בדברי רבי
40 יוחנן, מדובר שהמקום פטור עומד בין רשות דאורייתא, כלומר,
41 שהוא עושה דרך המקום פטור, דבר שאם היה עושה שלא דרך
42 מקום פטור, היה עושה איסור דאורייתא, ולכן אסרו חכמים
43 לעשות כן גם דרך מקום פטור,
44

1 טפחים, ומשום כך לא חלקה רשות לעצמה, אלא נחשבה לחלק
2 מהרשות שהיא בו.
3 הגמרא מביאה דין נוסף באמת המים: הניא אידך – בברייתא אחרת
4 שנינו, אמת המים העוברת בין החלונות, כלומר שיש בתים משני
5 צדי האמה, ויש בהם חלונות שדרכם ממלאים מים מהאמה וציר
6 יד, פחות משלשה טפחים משלשל דלי וממלא, אך אם יש שלשה
7 טפחים, אין משלשל דלי וממלא. רבן שמעון בן גמליאל אומר, פחות
8 מארבעה טפחים, משלשל דלי וממלא, ארבעה, אין משלשל דלי
9 וממלא. מבררת הגמרא: במאי עסקינן – באיזה דבר עוסקת
10 הברייתא, שעל זה אמרה שרק אם יש שם פחות משלשה או
11 ארבעה טפחים מותר למלאות, אילימא – אם נאמר שהברייתא
12 עוסקת באמת המים גופה – בשיעור הרוחב של אמת המים עצמה,
13 שחכמים סוברים, שאם היא רחבה שלשה טפחים, הרי היא
14 כרמלית, ואסור להכניס ממנה לבית שהוא רשות היחיד, ורבן
15 שמעון בן גמליאל סובר שאינה כרמלית אלא אם היא רחבה
16 ארבעה טפחים, אם כן קשה, ואילא היא – דבר זה רבי אהא –
17 שכשבא רב דיימי מארץ ישראל לבבל אמר בשם רבי יוחנן, שאין
18 כרמלית פחותה מארבעה טפחים, כלומר שרק מקום שיש בו
19 ארבעה טפחים הרי הוא חלק רשות לעצמו להיקרא 'כרמלית',
20 לימא – האם נאמר שבתנאי אמה לשמעתיה – ששמועה זו שאמר,
21 מחלוקת תנאים היא, שהרי חכמים אמרו שדי שיהיה באמה
22 שלשה טפחים כדי שתהיה כרמלית. אלא, ודאי הברייתא עוסקת

המשך ביאור למס' עירובין ליום שלישי עמ' ב

37 המים חוץ לחצר, ואי – ואם תאמר שנאסור עליו משום נזירה שפא
38 ישפוך שם יותר ממדת הגומא, ויצאו המים לרשות הרבים
39 והרואים את המים לצאת יאמרו צנורו של פלוני מקלח מים בשבת,
40 ויבואו להתיר לשפוך ברשות הרבים, אין לחשוש לכך, כיון
41 שבימות הגשמים פתם צנורות מקלחין – שופכים מים, והוא כן
42 הרואה מים יוצאים מחצירו, יאמר שמי גשמים הם. ומכל מקום
43 לא התירו לו בימות הגשמים לשפוך שם מים יותר ממידת הגומא.
44 אמר אבוי, כיון שבימות הגשמים אין טעם לאסור עליו לשפוך
45 מים, הלכך – משום כך יש לומר, שהתנא של הברייתא מתיר
46 לשפוך בימות הגשמים אפילו בזה ואפילו בנזיר, גם אם אין שם
47 גומא בחצר.
48 שנינו במשנה: וכן שתי דיוקנות זו כנגד זו, וחצר לפניהן, ורק
49 בני עליה אחת עשו גומא, ר"ל זו שעשתה גומא מותר לה לשפוך
50 שם. הגמרא דנה באיזה אופן מדברת המשנה: אמר רבא, מה
51 שאמרה המשנה שבני העליה שלא עשו גומא אסור להם
52 לשפוך שם מים, מדובר אפילו כשעירבו שתי העליות יחד. אמר
53 – שאל (ליה) אבוי, מאי מעמא, אילימא – אם נאמר שהטעם
54 הוא משום נפישא דמיא – ריבוי המים, שכיון ששתי בתים
55 שופכים שם מים, וכל אחד מהם משתמש בסאתיים, נמצא שהם
56 משתמשים בארבע סאים מים, ואסור לשפוך שם רק סאתיים,
57 והתניא – והרי שנינו בברייתא, שאין צריך דווקא לשפוך גומא
58 בחצר, אלא אחת לי עוקה – הדין שזה בין אם עשה בחצר גומא,
59 ואחת לי – ובין אם נתן שם ניקבא – כלי חרס שנסדק, ונתן שם
60 חצי מהכלי לקבל את המים, או שעשה שם ניקבא – חריץ רחב,
61 ועריבה – וכן אם נתן שם ספינה קטנה שהמים נכנסים לתוכה.
62 ואף על פי שנתמלאו – הגומא או הגיסטרא או הבריכה או
63 העריבה מים מעריב שבת, שופכין לתוכן מים בשבת, ואף על פי
64 שהמים יוצאים ממנה לרשות הרבים, שכיון שהמים שבגומא
65 עשויים לכלות ולהיבלע בארץ, כשהוא שופך אין לו צורך
66 שיצאו המים לרשות החצר, אלא דעתו היא שישלעו המים בגומא.
67 הרי שחצר שיש בה גומא, דעת השופך היא שישלעו המים
68 בגומא, ואם כן גם חצר ששתי עליות פתוחות לה, די לה בגומא
69 אחת שהיא מחזקת סאתיים, כיון שדעת השופך היא שישלעו
70 המים במקומם.
71 משיבה הגמרא: אלא אי איתמר הכי איתמר – אלא מה שנאמר
72 בשם רבא בפירוש המשנה על כרחך כן נאמר, אמר רבא,

1 וודאי אין לו צורך שיצאו המים חוץ לחצר, ואי – ואם תאמר
2 שנאסור עליו משום נזירה שפא יאמרו צנורו של פלוני מקלח מים
3 בשבת, ויבואו לומר, שמותר לשפוך מים בחצר אף בימות החמה,
4 או שיבואו לומר שמותר לשפוך אף לרשות הרבים, כיון שבימות
5 הגשמים פתם צנורות מקלחים – שופכים מים, אין לחוש לכך,
6 שהרואה מים יוצאים מחצירו, יסבור שמי גשמים הם. אבל
7 שופכים שהוא שופך לביב, אף שאינו צריך שיצאו לרשות הרבים,
8 יש לחוש שהרואה את השופכים יוצאים ברשות הרבים, יחשוב
9 ששפכם כדי שיצאו לרשות הרבים, ויאמר שמותר לשפוך ברשות
10 הרבים עצמה.
11 הגמרא מביאה שרב נחמן ואבבי נחלקו בפירוש דברי הברייתא:
12 אמר רב נחמן, בימות הגשמים, אם יש לו בחצר עוקה – גומא
13 שפחוק סאתיים, נותנין לו – מותר לו לשפוך שם סאתיים, ואם
14 העוקה פחוק רק סאה נותנין לו – מותר לו לשפוך שם רק סאה,
15 ובזמית החפוקה, אם יש שם עוקה שפחוק סאתיים, נותנין לו – מותר
16 לו לשפוך שם אפילו סאתיים, ואם העוקה מחזיק רק סאה, אין
17 נותנין לו כל עיקר – אסור לו לשפוך שם כלל. ומה שאמרה
18 הברייתא שבימות הגשמים שופך ושונה, היינו שבימות הגשמים
19 אין צריך שיהיה שם גומא מחזקת סאתיים, אלא אף אם הגומא
20 מחזקת פחות מסאתיים, שופך וחוזר ושופך בחצר עד שיפוך
21 ממידת הגומא.
22 הגמרא מבררת מה ההבדל בין ימות החמה לימות הגשמים.
23 שואלת הגמרא: בימות החמה נמי – גם כן אם יש שם עוקה פחוק
24 סאה, ניתיב ליה סאה – נתיר לו לשפוך שם סאה, ומדוע אוסרים
25 עליו לשפוך כלל. משיבה הגמרא: נזרה דלמא אתי ליתן ליה
26 סאתיים – שמה יבוא לשפוך שם סאתיים. שואלת הגמרא: אי הכי
27 – אם כן שטעם האיסור בימות החמה הוא משום גזירה שמה
28 ישפוך שם סאתיים, בימות הגשמים שכאשר מחזיק העוקה סאה
29 מותר לו לשפוך רק סאה, נמי לניזור – גם כן נאסור עליו אף לא
30 סאה משום גזירה שמה ישפוך שם סאתיים. משיבה הגמרא: התם
31 – שם, בימות הגשמים, מאי גיהוש לה – לאיזה דבר יש לנו לחשוש
32 שמחמתו נגזור עליו שלא ישפוך שם אפילו כמידת הגומא. אי
33 משום קלקול – חצירי – אם תאמר שנאסור עליו כדי שלא ישפוך
34 שם יותר ממידת הגומא, שאז רצונו שיצאו המים חוץ לחצר כדי
35 שלא יקלקלו את חצירו, הא מילקלא וקיימא – הרי חצירו
36 מקולקלת היא כבר מחמת הגשמים. וודאי אין לו צורך שיצאו

17 כיצד יתכן שיהיו כלי הבתים מצויים בחצר, הרי מאחר ולא
 18 עירבו דיירי הבתים בינם לבין עצמם אין הם רשאים לטלטל
 19 מבתיהם אל החצר, ומדוע הוצרך רבי שמעון לומר שאסורים
 20 הם לטלטל לחצר אחרת את הכלים ששבתו בבתיים והובאו
 21 בשבת לחצר.
 22 מתרצת הגמרא: הוא – רב ששת, מוֹתֵיב לָהּ – הקשה קושיא זו על
 23 דברי רב, והוא – רב ששת עצמו, מִפְּרֵק לָהּ – תירץ את קושייתו,
 24 שכוונת דברי רבי שמעון 'ולא לכלים ששבתו בתוך הבית' היינו
 25 בְּבוֹמֵתָא וְבוֹדְרָא – כובע וסודר. דהיינו, שאף לדברי רב, שרבי
 26 שמעון עוסק בחצר שלא עירבו בה, מכל מקום הוצרך לאסור
 27 לטלטל כלים ששבתו בתוך הבית לחצר אחרת, לענין בגדים
 28 שאדם לובש בביתו ויוצא עמהם לחצר דרך מלבוש, ופעמים
 29 שהוא פושטם ומניחם בחצר, ועל כך אמר רבי שמעון שאף על פי
 30 שמוותר לטלטל כלים ששבתו בחצר למקום אחר, מכל מקום
 31 אסור לטלטל את אותם בגדים ששבתו בבית והוציאום לחצר דרך
 32 מלבוש.

1 הגמרא מקשה על שיטת רב: מְתִיב [–הקשה] רב שֵׁשֶׁת, שנינו
 2 במשנתנו (לעיל פט). רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר, אֶחָד נְגוּת אֶחָד הַצִּירוֹת
 3 וְאֶחָד כְּרַפְיוֹת רְשׁוֹת אַחַת הֵן, לְכָלִים שֶׁשָּׁבְתוּ בְּתוֹכָן וְלֹא לְכָלִים
 4 שֶׁשָּׁבְתוּ בְּתוֹךְ הַבַּיִת. כלומר, שאף רבי שמעון המתיר לטלטל
 5 מגג לחצר וקרפף אינו מתיר זאת אלא לגבי כלים ששבתו
 6 באותם מקומות, ולא לגבי כלים ששבתו בבית. אִי אֶמְרַת
 7 בְּשִׁלְמָא דְעִירְבּוּ – דברי רבי שמעון מיושבים הם אם תאמר
 8 שהוא עוסק באופן שעירבו דיירי החצר בינם לבין עצמם,
 9 וכשיטת שמואל ורבי יוחנן, דהיינו דְּמִשְׁבַּחַת לָהּ מֵאֲנֵי דְבֵתִים
 10 בְּחֶצֶר – שלפיכך מצויים כלי הבתים בחצר, שהרי העירוב
 11 מתירם בטלטול מן הבתים לחצר, ועל כן הוצרך רבי שמעון
 12 לפרש שאין הוא מתיר לטלטל לחצר אחרת או לגג וקרפף אלא
 13 את הכלים ששבתו בחצר, ולא את הכלים ששבתו בבית והובאו
 14 בשבת לחצר על ידי העירוב. אֵלֵּא אִי אֶמְרַת – אבל אם תאמר
 15 כדברי רב, שרבי שמעון עוסק רק בְּאוֹפֵן שְׁלֵא עִירְבּוּ דיירי החצר
 16 בינם לבין עצמם, אם כן הֵיכִי מִשְׁבַּחַת לָהּ מֵאֲנֵי דְבֵתִים בְּחֶצֶר –

המשך ביאור למס' עירובין ליום שבת קודש עמ' א

37 – אף גג זה שעוסקת בו המשנה צריך שיהיו לו מחיצות ניכרות.
 38 כלומר, שאף על פי שאין לו מחיצות בפועל, אלא דנים את
 39 מחיצות הבית שתחתיו כאילו 'עולות' ומקיפות את הגג, מדין 'גוד
 40 אסיק מחיצתא', מכל מקום אין אומרים כן אלא באופן שהמחיצה
 41 היחיצונית של הבית ניכרת לעומדים על הגג, אבל באופן שהגג
 42 בולט מעל המחיצה ואין היא ניכרת לעומדים עליו אין דנים את
 43 הגג כמוקף מחיצות, ואו אסור לטלטל את כלי הבית אפילו אל
 44 הגג הגדול.
 45 וְלְשִׁמּוּאֵל הַסּוֹבֵר (שם) שאומרים 'גוד אסיק מחיצתא' אף באופן
 46 שאין המחיצות ניכרות, קתני גַּג דִּימְרָא דְחֶצֶר – אף לשיטתו שונה
 47 המשנה את דינה בשני אופנים כדי לדמות גג לחצר, מִה הָצֶר דְקָא
 48 דְרָסִי לָהּ רַבִּים – כשם שהחצר דורסים בה אנשים רבים, אֵף גַּג נִמְי
 49 דְקָא דְרָסִי לָיָהּ רַבִּים – אף גג זה שעוסקת בו המשנה דורסים בו
 50 רבים. כלומר, מדובר באופן שהולכים אנשים רבים בין שני הגגות,
 51 ובוה מודה שמואל שהמחיצה שבין הבתים אינה עולה וחוצצת
 52 בין הגגות, לפי שמחיצה נדרסת היא, ועל כן אסור לטלטל כלים
 53 ששבתו בבית אל הגג הקטן שמעליו, שכן פרוץ הוא במלואו אלא
 54 הגג הגדול. אבל אם לא היו אנשים דורסים שם היתה המחיצה
 55 שבין הבתים עולה וחוצצת בין הגגות ואף שהיא 'מחיצה שאינה
 56 ניכרת', ומותר היה לדיירי הבתים שלמטה לטלטל את כליהם אל
 57 הגג שמעליהם. נמצא, שכל אחד מן האמוראים מדייק מדברי
 58 המשנה כשיטתו. רב מדייק הימנה שמחיצה שאינה ניכרת אין
 59 עליה שם מחיצה, ואילו שמואל מדייק שדווקא מחיצה הנדרסת
 60 אינה מחיצה, אבל מחיצה שאינה ניכרת יש עליה שם מחיצה.
 61 הגמרא מביאה דינים נוספים שיש ללמוד מדברי המשנה: יְתִיב –
 62 ישבו יחד רַבָּה וְרַבִּי זִירָא וְרַבָּה בַר רַב חֲנָן, וְיָתִיב אֲבִי גַבְיָהוּ – וישב
 63 אביו אצלם, וְיָתִיב וְקָאָמְרִי – וישבו אלו האמוראים [–רבה ורבי
 64 זירא ורבה בר רב חנן ואמרו, שְׁמַע מִיָּנָה מִפְּתִיחֵי – יש ללמוד
 65 מדברי המשנה 'מפני שהיא כפיתחה של גדולה', שדִּיּוּרֵי החצר
 66 הַגְּדוֹלָה מושלים בְּקַטְנָה, ואין דיורי החצר הקטנה מושלים בְּגְדוֹלָה.
 67 כלומר, שדיירי החצר הקטנה נמשכים אחר החצר הגדולה
 68 ונידונים כמותה, אך דיירי החצר הגדולה אינם נמשכים אחר
 69 החצר הקטנה.
 70 ועתה הם מפרשים כמה חילוקי דינים היוצאים מכך לענין כלאים
 71 וגט ותפילה: בִּיצֵד, אם יש גַּפְנִים נטועים בחצר הַגְּדוֹלָה, אֲסוּר לְרוּעַ
 72 אֶת החצר הַקְּטָנָה בזרעים, משום דין כלאים, שמאחר והקטנה
 73 נגררת אחר הגדולה דנים כאילו הגפנים שבגדולה נטועים גם
 74 בקטנה, ולפיכך אסור לזרוע בה זרעים. ואם יָרַע בה, הוֹדְעִין אֲסוּרִין
 75 משום כלאים,

1 הטלטול מחצר לחצר, משום שחששו דְאֵתִי לְאַפְסוּקֵי – שיבואו
 2 להוציא לחצר האחרת אף את כלי הבתים, אֶבֶל בְּחוֹרְבָה לֹא מְנַטְרֵי
 3 – אין כלי הבתים משתמרים בחורבה, ולפיכך התירו חכמים
 4 להוציא לשם את הכלים ששבתו בחצרות, ולא חששו שמא
 5 יוציאו לשם אף את הכלים ששבתו בבתיים.

משנה

7 משנה זו עוסקת בדיני גג גדול הסמוך לקטן, וכן בדיני חצר גדולה
 8 הסמוכה לקטנה: גַּג גְּדוֹל הַקָּטָן לִגְג קָטָן, ופתוחים הם זה לזה בלא
 9 מחיצה ביניהם [ציוור א], ולא עירבו בעלי הגגות זה עם זה, הַגְּדוֹל
 10 מוֹתֵר – בני הגג הגדול רשאים להעלות אליו את כלי ביתם, ואין
 11 בני הגג הקטן אסורים עליהם, לפי שיש לגג הגדול כעין מחיצות
 12 משני צידי הפירצה לגג הקטן, והן מועילות לדון אותה כ'פתח'.
 13 וְהַקָּטָן אֲסוּר – אך בני הגג הקטן אסורים להעלות אליו את כלי
 14 ביתם, שהרי פרוץ הוא במלואו אל הגג הגדול, שהוא רשות
 15 האסורה להם בטלטול.
 16 חֶצֶר גְּדוֹלָה שֶׁנִּפְרְצָה לְחֶצֶר קְטָנָה הסמוכה לה [ציוור ג], ועירבו
 17 דיירי כל אחת מן החצירות בינם לבין עצמם, אך לא עירבו אלו
 18 עם אלו, גְּדוֹלָה מוֹתֵרָת – דיירי החצר הגדולה רשאים להוציא את
 19 כלי בתיהם אל החצר, ואין דיירי החצר הקטנה אסורים עליהם,
 20 שמאחר ויש לגדולה מחיצות משני צידי הקטנה אין הפירצה
 21 נידונית כלפיה אלא כ'פתח', וְקְטָנָה אֲסוּרָה – דיירי החצר הקטנה
 22 אסורים להוציא את כלי בתיהם אל החצר, לפי שהיא פרוצה
 23 במלואה למקום האסור עליהם בטלטול. ומכל מקום אין הקטנה
 24 אסורת על הגדולה מִפְּנֵי שְׁתֵּי נִידוּנֵית בְּפִתְחָה שֶׁל הַגְּדוֹלָה.

גמרא

25 הגמרא מבררת מדוע הוצרכה המשנה לכפול הדינים לענין גג
 26 חוצר: לְמַעַן לִי לְמִיתְנֵי תְרִינֵי – מדוע צריך לשנות את הדין
 27 שנתבאר במשנה בשני אופנים, הן לגבי גג גדול הסמוך לקטן והן
 28 לגבי חצר גדולה הסמוכה לקטנה. הרי די היה לכאורה באחד
 29 מהם, וממנו היינו לומדים אף לענין השני.
 30 מבארת הגמרא: לְשִׁיטַת רַב, הַסּוֹבֵר (לעיל פט) שאין אומרים דין 'גוד
 31 אסיק מחיצתא' לענין מחיצות הגג אלא באופן שהמחיצה
 32 התחתונה של הבית ניכרת לעומדים על הגג, קָתְנֵי גַּג דִּימְרָא דְחֶצֶר
 33 – לפיכך שונה המשנה את הדין בשני אופנים, כדי לדמות את הגג
 34 לחצר, מִה חֶצֶר מְנַפְרָא מְחִיצָתָא – כשם שהחצר מחיצוניתה
 35 ניכרות, שהרי יש לה מחיצות בפועל, אֵף גַּג נִמְי מְנַפְרָא מְחִיצָתָא

.א.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא שניאור זלמן - אדמו"ר הזקן - בעל התניא והשו"ע

שולחן ערוך - הלכות שבת

- 1 ה וּמִכָּל מְקוֹם מִתֵּר לוֹ לְמַחֹת בּוֹ וְכֵן מִתֵּר לְמַחֹת בְּנִכְרֵי שְׂבָא לְהוֹסִיף שְׁמֵן שְׁלֹו בְּנֵר הַדּוֹלֵק יְד וְאִין בְּזַה
2 מְשׁוּם פְּבּוּי שְׁעַל יְדֵי מִחְאָתוֹ גּוֹרֵם מְהִירוֹת הַפְּבּוּי וְכִשְׁמִיחָה בְּנִכְרֵי הַמְדֻלֵּק מִשְׁלֹו בֵּין בְּבֵיתוֹ בֵּין בְּבֵית
3 הַנִּכְרֵי וְלֹא הַשְׁגִּיחַ בּוֹ מִתֵּר לוֹ לְהַשְׁתַּמֵּשׁ לְאֹרוֹ וּבְלִבְדֵּי שְׂלֹא יַעֲרִים בְּמִחְאָתוֹ³³;

חלק ב סימן רעו דיני נר שהדליק הנכרי בשבת סעיף ה

הלכתא רבנא

יד] בנר הדולק - במהדורא בתרא פירש היתר זה גם בו כיון שעושה מדעת עצמו, וכן מותר ליהנות מאור בנכרי שהוסיף שמן בנר של ישראל, שאין צריך למחות זה - כיון שמעשי הנכרי הם הוספה בלבד³².

ציונים והוספות

טובת הנאה. אלא דלא מהני אדעתא דנפשיה כשגופו נהנה, משום הכי נקט הטור ושו"ע להוסיף שמן (שבזה אינו נהנה כדלהלן סעיפים יג-יד).
(33) עד"ז לעיל סעיף ג.

(32) מהדורא בתרא לסימן רמג ד"ה ומהאי טעמא: זה אינו במשמע הלשון כלל דמיירי שהנכרי מוסיף שמן שלו בנר של ישראל, וכל כהאי גוונא הוה ליה לפרש ולא לסתום כל כך וליתן מכשול. אלא ודאי דאף בשל ישראל אין צריך למחות, כיון דעושה מעצמו אדעתא דנפשיה קעביד לקבל

שולחן ערוך - הלכות שבת

- 1 יד אם חסר לה שן אחד ומשימה שן אחר במקומה אם
2 הוא של זהב לא תצא בו משום שהוא משונה במראיתו
3 משאר השיניים ושמא ישחקו עליה ותטלנו משם בידה
4 ותשכח ותביאנו אבל אם הוא של כסף שהוא דומה
5 במראיתו לשאר השיניים וכל שכן אם הוא שן של אדם
6 מותרת לצאת בו:
7 טו לא תצא במנעל הקרוע למעלה שמא ישחקו עליה
8 ותחלצנו מעל רגלה ותביאנו בידה ולא תצא במנעל
9 חדש שלא הלכה בו עדיין שמא לא יבא למדת רגלה
10 ותחלצנו ותביאנו בידה אבל אם נסתה ללכת בו מאתמול
11 כבר הכירה בו שהוא מכוון לה או אינה מקפדת כלל על
12 זה וכל זה באשה אבל איש מותר לצאת בין במנעל הקרוע
13 בין במנעל חדש שלא נסה ללכת בו מאתמול מפני שאין
14 האיש מקפיד כל כך על מנעליו כמו האשה שהיא שחצנית
15 ושאר מלבושים שהם קרועים או חדשים אף האשה מותרת
16 לצאת בהם לפי שבדברים גדולים שהם עיקר המלבוש אין
17 חוששים בהם שתשלפם מעליה כמו שנתבאר למעלה:
18 טז יוצאת בחוטי שיער הכרוכים לה על שער ראשה שאינן
19 דומין לחוטי צמר ופשתן שמסירתן מעל ראשה
20 כשצריכה לטבול משום חציצה אבל חוטי שער אין חוצצין
21 על שער ראשה מפני ששער בשער אינו יכול להיות מהודק
22 יפה שלא יבואו המים ביניהם ולכך אינה צריכה להסירם
23 בשעת טבילה ואפילו אם חוטין אלו הם עשויים משער
24 חברתה שאינה דומה במראיתו לשער שלה ואפילו הם
25 משער של בהמה אין חוששין שמא ישחקו עליה ותסירם
26 בידה ובלבד שלא תצא ילדה ששערותיה שחורות בחוטין
- 27 העשויות משערות של זקנות שהן לבנות ולא תצא זקנה
28 בחוטין של שער ילדה מפני ששחור על גבי לבן או לבן על
29 גבי שחור הוא מגונה וישחקו עליה ותסירם מראשה ותביאם
30 בידה.
31 אבל לא תצא בפנייה נכרית דהיינו קליעת שער תלוש
32 שנותנת על שערה כדי שתראה ככעלת שער הרבה שמא
33 תחלצנה מעל ראשה להראותה או שמא תפול מעל ראשה
34 ותביאנה בידה:
35 יז יוצאת בקשר שעושין לרפואה מקיטוף עין הרע שלא
36 ישלוט מפני שקשר זה הוא כקמיע מומחה שנתבאר
37 בסי' ש"א ויוצאת במוך שבאזנה שנותנת לבלוע ליחה של
38 צואת האוזן והוא שהמוך קשור באזנה קשר מהודק שלא
39 יוכל ליפול וכן במוך שבסנדלה אם הוא קשור בסנדלה או
40 בעקיבה מפני שמוך זה הוא לה כמו תכשיט ומלבוש שהרי
41 הוא משמש להנאת גופה כמו שאר מלבושים ובסנדל ומנעל
42 הסתומים מכל צד מותר אפילו אין המוך קשור כלל כיון
43 שאי אפשר לו ליפול משם אבל אם הם פתוחים אפילו מצד
44 אחד צריך לקשרו שם:
45 יח ויוצאת במוך שהתקינה לנדתה שיבלע בו הדם אע"פ
46 שאינו קשור בירכותיה שאם יפול לא תביאנו בידה
47 מחמת מאיסותו ואפילו עשתה לו בית יד במה דברים
48 אמורים כשמשימה אותו שם כדי שלא יפול הדם על בשרה
49 ויצערנה כשתייבש אבל אם משימה אותו כדי שלא יטנף
50 הדם את בגדיה אסורה לצאת בו אע"פ שקשור לה כיון
51 שאינו דרך מלבוש כמו שנתבאר בסי' ש"א:

11 שמותר לקשור קש או תבן בתוך המנעל בתחלה בשבת
12 ולצאת בו ואם המנעל סתום מכל צד מותר אפילו בלא
13 קשירה כמו במוך.
14 וכל מה שמותר באשה כל שכן שמותר באיש:
15 כ יוצאת בכתי שוקים שקושרתם במשיחה סביב שוקיה
16 אע"פ שאין המשיחה קשורה בהם (אלא עליהם) אין
17 חוששין שמא ישתלשלו למטה (עם המשיחה שעליהם)
18 ויפלו ותביאם בידה:

חלק ב סימן שג דיני תכשיטי אשה סעיפים יד"כ

1 יט ויוצאת בפלפל ארוך שמשימה בפיה לריח הפה
2 ובגריגור מלח שמשימה בפיה לרפואת חולי השיניים
3 מפני שהם כתכשיטים לה ובלבד שלא תתקנם בפיה
4 לכתחלה בשבת ואפילו אם נתנתם בפיה מערב שבת ונפלו
5 בשבת לא תחזירם לתוך פיה מפני מראית העין שנראה
6 כאלו היא מערמת ליתנם בפיה כדי להוציאה לרשות הרבים
7 שאין הכל יודעים למה היא נותנתם בפיה.
8 אבל מוך שבאזנה ושבסנדלה מותרת לקשרו שם בתחלה
9 בשבת ולצאת בו מפני שניכר הדבר למה נותנת שם המוך
10 והכל יודעים שהיא צריכה לו ואינה מערמת כלל והוא הדין

לקוטי תורה

30 בליבו אהבה ויראה אמיתיות, ואין להתעוררות זו
31 שום קיום.
32 וזהו ענין "אהבה ויראה הבאים מלמעלה",
33 כלומר, מחמת גילוי אור האלקי בנפשו.
34 אולם אין האדם זוכה להתגלות אור מלמעלה
35 אלא א"כ מתייגע תחילה בכח עצמו לעורר את
36 האהבה והיראה לה' בליבו, על ידי ההתכוננות
37 בהעמקת הדעת בגדולתו יתברך, שאזי, מדה כנגד
38 מדה, נמשכות לו "אהבה ויראה מלמעלה".
39 ולכן אם האתערותא דלתתא קדמה תחלה,
40 שמייגע את עצמו להוליד אהבה ויראה מרוח
41 בינתו כו', אזי נמשך האתערותא דלעילא
42 מבחינה ומדרגה גבוהה, מפנימית האור והחיות
43 שמאיר אור אין סוף ב"ה כנסת ישראל. ועי"ז
44 יולדת זכר, שיערה עליו רוח ממרום להיות
45 האהבה בבחינת אהבה רבה, למעלה מהשנת
46 נפשו, שיחפוץ ליכלל ולאשתאבא כו'.
47 בשכר זה שהאדם מתייגע להוליד אהבה ויראה
48 בליבו, זוכה שהקב"ה מאיר את נפשו בפנימיות
49 אורו יתברך, היינו אור אין סוף ב"ה ממש (ולא רק
50 "זיו השכינה" המאיר בגן עדן ועולם הבא), ועי"ז
51 נולדת אצלו אהבה רבה לה', בתשוקה גדולה
52 להכלל ולהתבטל באור אין סוף ב"ה.
53 אך לפעמים הגם שאין אתערותא דלתתא
54 מלמטה, עם כל זה נמשך אתערותא דלעילא
55 תחלה לעורר אתערותא דלתתא, וזהו הנק' איש
56 מזריע תחלה.
57 גם כשאין בניי מעוררים את עצמם לעבודתו
58 יתברך, הנה להיות שהקב"ה הוא חפץ חסד, הוא

1 **תוכן הפרק:** אדם שמתעורר באהבה לה' רק בגלל
2 ההתעוררות מלמעלה נקרא בשם "עקרה"
3 [בפרק זה ימשיך לבאר את הסיבה לכך דכאשר
4 "איש מזריע תחילה" (הקב"ה מעורר את האדם
5 מלמעלה) נולדת רק "אהבה זוטא" להקב"ה, ורק
6 כאשר ישנה אתערותא דלתתא כדבעי ("אשה מזרעת
7 תחילה") נולדת בחינת "אהבה רבה" לה':
8 וזהו הפירוש שכשהאשה מזרעת תחלה יולדת
9 זכר, משא"כ איש מזריע תחלה יולדת נקבה.
10 כי הנה נודע שהאהבה ויראה שהאדם מעורר
11 בנפשו הם רק אתערותא דלתתא לאהבה ויראה
12 הבאים מלמעלה, בבחינת אתערותא דלעילא.
13 אי אפשר לו לאדם לנטוע בליבו, בכח עצמו,
14 אהבת ה' ויראת ה' אמיתיות, אלא רק כשהאור
15 האלקי מאיר וקבוע בנפשו באמת.
16 וכמו באהבה ויראה לדבר גשמי, שלא ירגיש
17 אדם אהבה לאיזה דבר או יראה ופחד ממנו אלא
18 אם הדבר לפניו, אם בקירוב מקום גשמי לנגד עיניו
19 הגשמיות, או עכ"פ בקירוב מקום רוחני, שיש
20 במוחו ועיניו שכלו צורה ברורה של הדבר הוא
21 לכל פרטיו עד דהוי כאילו רואה את הדבר, וראי'
22 זו (הגשמית או הרוחנית) היא המולידה באדם רגש
23 בלב - אם להתקרב אל הדבר (אהבה) או להתרחק
24 ממנו (יראה), משא"כ דבר שאינו ב"עולמו", גם
25 כשיחשוב ויתבונן בטיב הדבר לא יוליד בנפשו
26 רגש אמיתי להדבר.
27 וכך בעבודת השם, דאם אין גילוי אלקות
28 בנפשו ובמוחו עד "כאילו עיניו רואות גילוי
29 אלקותו יתברך ממש", אי אפשר לאדם לעורר

ענינו של אור זה הוא להתמצצם אל הנבראים בכדי
להחיותם ולהאירם. ולפיכך האהבה הנולדת מאור
זה היא האהבה ד"נפשי אויתיך" הנ"ל, כאדם
המתאווה לחיי נפשו, מה שהאדם רוצה לרוות
צמאון נפשו - אבל לא להתבטל ולהכלל לגמרי
ב"גופא דמלכא" (משא"כ "פנימיות האור",
שלהיותו אור אין סוף ב"ה בעצמו שלמעלה מגדר
הנבראים, הרי בהגלות נגלות אור זה, הנבראים
מתבטלים ממציאותם וישותם לגמרי).

[ע"פ המבואר לעיל בארוכה בפירוש הפנימי
במאמר חז"ל "איש מזריע תחילה יולדת נקבה אשה
מזרעת תחילה יולדת זכר" - דענין ה"הולדה" הוא
התעוררות האהבה לה' בלב האדם, ויש בזה שתי
בחינות, "זכר" (אהבה רבה) ו"נקבה" (אהבה זוטא),
ותלויות הן אם האדם זורע את ההתעוררות בליבו
בכח עצמו או שנזרעה בתוכו מלמעלה - ישוב לתרץ
את השאלה בלשון הברכה "ותגל העקרה בקיבוץ בני'
לתוכה" - דאם היא עקרה מאין לה בנים?]

והנה כשכנסת ישראל היא בבחינה זו ד"איש
מזריע תחלה", נקראת עקרה, ואע"ג שיולדת
נקבה שהיא בחינת אהבה זוטא, נקראת עקרה
כאילו אינה יולדת כלל, לפי שגם הולדה זו לא
נמשך בה מצד עצמה ע"י אתערותא דלתתא
שלה, רק שנמשך ע"י קדימת האתערותא
דלעילא דאיש מזריע תחלה, א"כ אין נק'
ההולדה על שמה, ולכן נקראת עקרה.

כאשר ההתעוררות האהבה לה' היא רק על ידי
אתערותא דלעילא ("איש מזריע תחילה"), נקראת
מדריגה זו בעבודת ה' בשם "עקרה" (כאילו אין
כאן שום "הולדת" אהבה לה'). כי הגם שיש
התעוררות בלב האדם ("יולדת נקבה"), מכל מקום,
מאחר שאין אהבה זו תולדת עבודת האדם
(ה"אשה", כנסת ישראל), אלא היא רק תוצאה
מהאתערותא דלעילא הבאה בדרך מתנה מלמעלה,
נקראת "עקרה", כי האדם מצד עצמו אין בכוחו
להוליד" אהבה בלב ואין ההולדה מתייחסת אליו.

ועל זה אמר ותגל העקרה בקבוץ בניה, פירוש,
שאף גם כשהיא בבחינת עקרה אלא
שהאתערותא דלעילא מקדים לבוא לעורר
אתערותא דלתתא, אעפ"כ יהיה קבוץ בניה,
דהיינו שתהיה יולדת זכר.

מעורר את לב נשמות ישראל לתשובה, דמפני
אהבת הקב"ה לכנסת ישראל, מקדים להשפיע את
אורו עליהם טרם שמתעוררים באהבה אליו, כמו
בכל חצות לילה הקב"ה שאוג ישאג כו', וכן
מתפללים והחזירנו בתשובה שלימה לפניך,
השיבנו ה' אליך ונשובה. "וזהו שאמרו רז"ל בת
קול שמנהמת כיונה ואומרת אוי לבנים כו' כנזכר
בגמ' רפ"ק דברכות, ופ"ב דחגיגה יצתה בת קול
ואמרה שובו בנים שובכים, וזהו מ"ש בזהר ענין
הכרוזין שמלמעלה והם נמשכים מ"ג מדות
הרחמים לעורר בתשובה".

וזהו ענין "איש מזריע תחילה".

ואתערותא דלעילא זו, ביון שנמשכה בלי
אתערותא דלתתא, אינה רק מבחינת חיצוניות
האור והחיות שמאיר אין סוף ב"ה,
אולם, האור האלקי המאיר בנפש האדם בדרך
מתנה מלמעלה, בלי הקדמת התעוררות האדם,
אינו אלא בחינת "חיצוניות האור" ולא "פנימיות
האור", שהוא השפע האלקי המתצמצם עד שיוכל
להיות נתפס בנבראים.

ולכן אעפ"י שהיא מעוררת ג"כ התהוות
אתערותא דלתתא ונעשה בחינת הולדה, מאחר
שיש אתערותא דלעילא ואתערותא דלתתא,
אך ההולדה היא רק בחינת נקבה, שהוא
האהבה זוטא הנ"ל, לרוות צמאונה לבר, ולא
להשתפך נפשה בביטול החשנה כנר בפני
האבוקה.

כמו שליצירת וולד גשמי צ"ל איש ואשה, כך
בנמשל, שכדי שתהי' הולדת אהבת ה' בלב האדם
צ"ל הן אתערותא דלעילא (מה"איש" זה הקב"ה)
והן אתערותא דלתתא (התעוררות האדם, האשה).

אמנם, כאשר האתערותא דלעילא קודמת
לאתערותא דלתתא (איש מזריע תחילה) והיא
המעוררת את האדם - האהבה לה' הנולדת אצל
האדם היא בחינת "נקבה", "אהבה זוטא". לפי
שהאור האלקי המאיר את הנפש באתערותא
דלעילא זו - שהוא הוא המוליד אהבה אמיתית לה'
(כנ"ל בתחילת הפרק) - הוא רק מבחינת "חיצוניות
האור", ולהיותו אור מצומצם ("זיו השכינה") אינו
שולל ומבטל מציאות הנבראים, שהרי אדרבה, כל

22 (בחינת "זכר"), "לאשתאבא בגופא דמלכא";
 23 משא"כ כאשר כל התעוררות האהבה היא רק בגלל
 24 ההתעוררות מלמעלה, שהתעוררות זאת היא
 25 מבחינת "חיצוניות האור" ("זיו השכינה"), האהבה
 26 היא בבחינת "נקבה", אהבה זוטא. והיות שאהבה
 27 זו אינה תולדת עבודת האדם אלא רק תוצאה
 28 מההתעוררות מלמעלה, לפיכך נקראת "עקרה"
 29 (כאילו אינה יולדה כלל), כי הגם שיש התעוררות
 30 אהבה לה' בלב האדם, אין היא נקראת על שמו.
 31 וזהו גודל החידוש ב"ש"ש תשיש ותגל העקרה
 32 בקיבוץ בני' לתוכה", דאע"פ שכנסת ישראל מצד
 33 עצמה היא בבחינת "עקרה" (כי התעוררות האהבה
 34 לה' שבה אינה אלא תוצאה מהאתערותא דלעילא),
 35 מכל מקום תתעורר באהבה רבה לה' דבחינת זכר
 36 ("בקיבוץ בני' לתוכה"). הכיצד? הנה על זה
 37 ממשך - "בשמחה", שעל ידי שמחה של מצוה
 38 זוכים לכך, שאע"פ ש"איש מזריע תחילה" מכל
 39 מקום "יולדת זכר" (כפי שיבואר בפרק הבא).
 40 מושגים שנתבארו בפרק זה: אהבה ויראה הבאות
 41 מלמעלה. פנימיות האור וחיצוניות האור.

ד"ה שוש אשיש פרק שני

1 ומעתה יובן גודל החידוש בברכה זו - "ש"ש
 2 תשיש ותגל העקרה בקיבוץ בני' לתוכה", דפירוש
 3 "בני'" היינו בנים זכרים, זאת אומרת, דאע"פ
 4 שהאדם הוא בבחינת "עקרה", כי אין בכוחו
 5 להוליד אהבה בליבו, וכל ההתעוררות שלו היא רק
 6 תוצאה מגילוי אור אלקי מלמעלה (אתערותא
 7 דלעילא, "איש מזריע תחילה") - מכל מקום
 8 "יולדת זכר" (אהבה רבה לה'). "שזהו לפני ולפנים
 9 משורת הדין, ששורת הדין הוא דאיש מזריע תחלה
 10 יולדת נקבה כדלעיל".

11 ואיך יהיה זה? - לזה אמר [בקיבוץ בני' לתוכה]
 12 בשמחה, שע"י השמחה של מצוה יוכל להיות
 13 בחינה זו, דאע"פ שאיש מזריע תחלה עם כל זה
 14 תהי' יולדת זכר [וכפי שיבואר בפרק הבא].

15 קיצור פרק ב' סיבת ההבדל בין שתי המדריגות
 16 הנ"ל באהבת ה' - אהבה רבה (זכר) ואהבה זוטא
 17 (נקבה) - תלוי' במקור והתחלת "זריעת" האהבה
 18 בלב האדם. דכאשר האדם מתייגע בכח עצמו
 19 לנטוע אהבת ה' בלבו ("אשה מזרעת תחילה"), אזי
 20 זוכה לגילוי "פנימיות האור", היינו אור אין סוף
 21 ב"ה ממש, ועי"ז נקבעת בלבבו אהבה רבה לה'

ב.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא דובער - אדמו"ר האמצעי

שערי אורה

16 בתוכם ואשכחן מקדש דאקרי משכן דמקדש הוא
 17 בבחי' כלים דהיינו אותיות דמדות ומשכן הוא בבחי'
 18 הדבור דמל' שמקבלת מז"א כו' ולמעלה מזה הוא
 19 מ"ש סיני בקדש שהם צירופים דח"ע שנמשך בסיני
 20 להיות גלוי אור דחכמה דתורה על ידן למטה בכנ"י
 21 כנ"ל ולמעלה מזה הוא בחי' אותיות היותר עליונים
 22 שבכתר שבזה נאמר כי תרכב על סוסך מרכבותיך
 23 ישועה. שע"ה נהורין דכתר בחכמה ועד"ז עד רום
 24 המעלות עד בחי' דמל' דא"ס שהוא בחי' התענוג
 25 בלבוש מל' כו' ג"כ יורד ע"י בחי' אותיות השייך לו
 26 שיהיה מורכב בהן לבא לידי גילוי למטה כו' וזהו וסוס
 27 אשר רכב עליו המלך דוקא סוס א' לבחי' רצון הפשוט
 28 ותענוג הפשוט דכתר מל' שבראשו ולבוש מל' שלו
 29 שלא נתגלו למטה כ"א ע"י בחי' סוס שלו שנק' סוס
 30 אשר רכב עליו המלך ומ"ש כי תרכב על סוסך רבים

1 ובכל זה יובן סדר המדריגות דבחי' אותיות שנק'
 2 סוסים לפי הפסוקים הנ"ל דהנה מדרגה היותר
 3 תחתונה שבהם הוא מ"ש רכב אלקים והיינו ג"כ אד'
 4 כו' שהן המלאכים שהן בחי' מרכבה לבחי' הדבור
 5 העליון שהוא שם אלקים ושם אדנ"י ונק' אותיות
 6 הדבור שברוח פיו כל צבאם ונק' סוסים היותר
 7 תחתונים ולמעלה מהם הוא בחי' הכרוב קל הנ"ל
 8 שהקב"ה רוכב עליו ושט כו' שהן בחי' אותיות שהן
 9 מרכבה להמחשבה (והוא בחי' ו"ק דבריאה שבחי' ז"א
 10 דאצי' רוכב עליו בלילה בבחי' הקטנות כו') וזהו
 11 שהקב"ה בחי' מדות דאצי' שרוכב על אותיות
 12 המחשבה עד"מ מדות שבלב שמורכבים בצירופי
 13 אותיות שבמחשבה כו' למעלה מזה הוא בחי' אותיות
 14 המדות והן ענין הו' גוונין דבמשכן שש משזר תכלת
 15 כו' זהב וכסף כו' וכמ"ש ועשו לי מקדש ושכנתי

- 1 מתחלקים מסוס זה וזה היה במ"ת להיות ח"ע דתורה
2 מאין תמצא כנ"ל וד"ל ונמצא שאין שלימות לבחי'
3 כתר מל' ולבוש מל' כ"א ע"י הסוס שרכב עליו המלך
- 4 שע"י נשלם עיקר מעלתם שאין הכבוד והגדולה
5 שבכתר מל' ולבוש מל' רק כשנגלין בדרך מרכבה והוא
6 ע"י הסוס שרוכב עליו המלך וד"ל:

שער הפורים

ג.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורנא מנחם מענדל – אדמו"ר הצמח צדק

מאמרי הצ"צ תרי"ד-תרט"ו – [הנחת כ"ק אדמו"ר מהר"ש]

- 1 **והענין** הוא כי הנה כ' מלכותך מכ"ע וכתיב כה אמר
2 ה' מלך ישראל וגואלו דוקא, והענין יובן כי
3 הנה ארז"ל גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה
4 שמו"א, כי מעשה שו"א הו"ע מאין ליש שאין זה
5 חידוש למעלה רק אצלינו ה"ז חידוש ופלא אבל
6 למעלה הרי זה כל סדר השתלשלות ועו"ע יש מאין,
7 משא"כ מעשה הצדיקים גדולים יותר שהם עושים
8 מיש לאין שע"י ביטול היש שלהם וזה"ע מה שנש"י
9 נק' ארץ חפץ פנימי ועיקר המכוון של כל העולמות,
10 כי מלכותך מכ"ע הרי סדר הבריאה הוא יש מאין
11 שחיות אלקות שבתוך הנברא הוא בהעלם והנברא הוא
12 יש ממש ומה שנמשך מאין אין זה חידוש למעלה,
13 משא"כ נש"י הם עושים גילוי אלקות בחי' מלכותו ית'
14 ולכן נק' מלך ישראל גילוי מדת המלוכה ביטול היש,
- 15 וזהו שארז"ל למה קדמה שמע לואה"ש כדי שיקבל
16 עליו עומ"ש תחלה ואח"כ יקבל עליו עול מצות
17 שבתחלה צריך להיות בחי' ארץ חפץ ואח"כ יוכל
18 להיות זריעת התומ"צ וכנ"ל, וזהו מ"ש אשריכם זורעי
19 על כל מים שזריעת המצות גבוהים מבחי' מים שהו"ע
20 ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן השגות אלקות
21 שבג"ע נשמות יושבים ונהנים מזיו השכינה, אבל
22 זריעת המצות הוא על כל מים ע"ד מ"ש אז תתענג על
23 הוי' למעלה מבחי' שם הוי' שהוא ע"י יוד צמצום כו'
24 משא"כ המצות שע"י נש"י הם גבוהים יותר מזה לפי
25 שהם עיקר הכוונה ולכן כ' קדש ישראל ראשית
26 תבואתה שישאל הם ראשית לתבואת המצות לפי
27 שהם נקראים הארץ חפץ שבם וע"י דוקא יהי' צמיחה
28 אח"כ דירה בתחתונים וכנ"ל.

הבאים ישרש יעקב

בס"ד. יום ש"ק פ' שמות תור"ח לפ"ק

ד.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורנא שמואל – אדמו"ר מוהר"ש

תורת שמואל – תרל"ב

- 1 **ובד"פ** יש לבאר כל החמשה מיני זיין הנ"ל בעבודה
2 שבלב זו תפילה, דהנה סייף שהוא חרב קאי
3 על פסוד"ז שהוא בחי' רוממות אל בגרונם, שהוא ענין
4 שארז"ל לעולם יסדר אדם שבחו של מקום ואח"כ
5 יתפלל, וסידור שבחי' הוא מה שמספר בחי' ההילול
6 מכל הנבראי' איך שהללו את ה' מן השמי' כו', ועי"ז
7 נעשה וחרב פיפיות להכרית את החוחי' והקוצי'
8 הסובבי' את השושנה העליונה כו', וזהו"ע פסד"ז מל'
9 זמיר עריצי', וזה"ע הסייף. ובקשת הוא בחי' כל
10 הבקשות דשמו"ע, ואין מבקשי' אא"כ חסר וז"ע
11 משיכת הקשת על היתר, ושורש ענין הבקשות דשמו"ע
12 הוא שיומשך הארת אלקותו ית' שז"ע ברוך אתה הוי',
- 13 והיינו ע"י שמתכוונן ברוממות אלקות איך שאין ערוך
14 אליו כלל, ואיך שהוא רחוק מאלקותו ית' בתכלית
15 עי"ז יתמרמר מאד ומבקש מעומקא דליבא שיומשך
16 גילוי הארת אלקות בנפשו, וע"י קשת זה שהוא בחי'
17 הבקשות הנ"ל עי"ז הוא הורג את שונאיו הוא בחי'
18 החיצוני' שעומדי' לנגד כו'.
19 **וההפרש** בין סייף לקשת שע"י הסייף אינו יכול
20 להרוג כ"א השונאי' שעומדי' אצלו בקרוב
21 אבל להשונא שעומד ברחוק אינו יכול לנגוע בו, אמנם
22 ע"י הקשת פועל פעולתו גם מרחוק, וכן פעולת הקשת
23 שכל מה שימשוך הקשת על היתר ביותר הרבה, תזרוק
24 החץ למרחוק יותר, וכן הוא בתפילה שהוא בחי'

1 הקשת כל מה שיתמרמר יותר מריחוקו מאלקות מגיע
 2 החץ למרחוק יותר, והיינו להרוג ולהעביר גם את הרע
 3 שבדקות מאד שלכאו' אינו מרגיש אותו כלל ונדמה
 4 לו שאינו נפרד עי"ז, אבל כשמתבונן בגדולת א"ס
 5 בק"ש ובקשות דשמו"ע שיומשך גילוי אלקות בנפשו
 6 אז מרגיש גם דקות הרע המונע ומעכב גילוי אור
 7 האלקי בנפשו. ולכן לאחר שמו"ע אומרי' וידוי'
 8 אשמנו, שלכאו' הי' צריך להתחיל התפילה בזה, אלא
 9 שקודם התפילה דרך איש ישר בעיניו כי מאחר שאינו
 10 עובר רצונו ית' בפו"מ לעשות רע ח"ו, וכ"ש כשעושה
 11 איזה מצוה ולומד תורה מעט נדמה לו כי מקורב הוא
 12 לגמרי ואיננו רחוק כלל, אמנם ע"י הצירוף דתפלה
 13 כמ"ש מצרף לכסף כו' איש לפי מהללו שע"י ההילול

לא יצא האיש לא בסייף
 בט"ד. (ש"פ בשלח. ל"ב).

ה.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורבנא שלום דובער - אדמו"ר מוהרש"ב

שיעורים בהמשך המאמרים - תער"ב

1 והמשל בזה ידוע מבחות הנפש - שהם המשל לספירות
 2 העליונות שבוראי נמצאים כלולים בעצם הנפש ושם
 3 ישבנו כולם יחד, דכמו שהן בתגלות הרי כל כח הוא
 4 בכלי מיוחדת ואבר מיוחד המתאים לו לפי תכונתו,
 5 וכמו כח החכמה כמות החכמה וכח הבינה כמות הבינה
 6 - כידוע שבתוך המוח הגשמי יש חלוקה בין המקום בו
 7 שורה כח החכמה ובין המקום ששורה בו כח הבינה,
 8 וראיה בעין כו', וכמו שהן בעצם הנפש הרי ישבנו כולם
 9 יחד שהרי עצם הנפש אינה חצויה כו'. ועם היות שהן
 10 כחות מובדלים זה מזה מן הקצה אל הקצה, זה בבחינת
 11 אש וזה בבחינת מים על דרך חסד וגבורה ומכל מקום
 12 הרי הם כולם ביחד בעצם הנפש כו', והיינו להיותם שם
 13 בתכלית הזכות והרוחניות לא מיניה (ממנו) ומקצתו
 14 כלל - כלומר בכלל לא משתווה מכמו שהן אחר כך
 15 בהתגלות ואינם במציאות ניכרת עדיין ועל כן שובנים
 16 כולם יחד כו'.
 17 וכמו כן יובן בנמשל למעלה בענין העשר ספירות דעם
 18 היות דבהתלבשותן בכלים הרי הן בבחינת חסד וגבורה
 19 מובדלים זה מזה, מכל מקום בעודן כלולים באור אין
 20 סוף ברוך הוא הרי הם בבחינת הדקות והרוחניות לאין
 21 קץ מכמו שהן אחר כך ולכן אין שם התחלקות בין

22 הספירות כל בחינה בפני עצמה כי אם כלולים כולם
 23 כאחד כו'.
 24 ולכן כמתן תורה שהיה הגילוי מלמעלה מהשתלשלות
 25 היינו למעלה מהסדר הרגיל של הבריאה, ובנפש הביטוי
 26 של מתן תורה הוא ענין התגלות הכחות עצמיים היו
 27 רואין את הנשמע¹⁷ ושומעין את הנראה - שמזה רואים
 28 שכל הכוחות היו כאחד שלא היתה התחלקות בחינת
 29 ראייה מבחינת שמיעה כו'.
 30 במאמר המוסגר דן הרבי נ"ע בדוגמא זו שהביא ממתן
 31 תורה בעומק יותר: (ולבאורה המצב של מתן תורה
 32 שרואין את הנשמע ושומעין את הנראה זהו יותר
 33 מבחינת התאחדות והתערבות הנוכרת לעיל שהרי כל
 34 כח פועל פועלה הפכית כו'. - הראיה פועלת שמיעה
 35 והשמיעה פועלת ראייה. דלעיל נתבאר דענין ההתערבות
 36 הוא רק מה ששובנים יחד ואינם ניכרים זה מזה מפני
 37 שאין בהם ציור וכפי שהוסבר שהכוחות בעצמיותם הם
 38 מופשטים מציור וממילא כלולים יחד כו', אבל עדיין
 39 כל אחד הוא כמו שהוא בעצם מהותו כו' ולא עושה
 40 משהו הפכי, וכאן - כמתן תורה, הרי כח הראיה פועל
 41 פועלה הפכית דכח השמיעה כו'. - וזה נראה לכאורה
 42 משהו אחר ושונו ממה שדובר קודם על התאחדות

19 לקלוט קולות וכן להיפך, שהרי מהות ענין ראייה
 20 ושמיעה מה שמחולקים בעצם מהותם הוא שראיה תופס
 21 מהות ועצם הדבר, ושמיעה תופס רק מציאות הדבר,
 22 וזהו מה שהכחות האלו כשנאים בכלים שלהם - כלומר
 23 באברי הגוף, הנה אז הראיה תופסת דבר גשמי דוקא
 24 ושמיעה דבר רוחני, שזהו לפי מהות העצמית שלהם
 25 שראיה תופס מהות הדבר על כן תופס דבר גשמי להיות
 26 שבוה הוא תפיסת המהות בעולם שלנו, הגשמי,
 27 ושמיעה תופס דבר רוחני שהוא ענין המציאות בלבד
 28 בעולם שלנו כו'.
 29 כלומר, ההבדל בין ראייה לשמיעה קיים בכל העולמות
 30 ובכל הרבדים, שראיה תופסת את מהות הדבר, ושמיעה
 31 (הבנה) תופסת את מציאות הדבר בלבד ולא את מהותו.
 32 ובעולם שלנו הגשמי שמהותו הגלויה היא גשמיות
 33 וחומריות, הנה הראיה שתופסת את מהות הדבר, תופסת
 34 את החומר הגשמי. ואילו השמיעה שתופסת רק את
 35 מציאות הדבר, תופסת את הקול בלבד שהוא נחשב
 36 ביחס לחומר גשמי-רוחני ומופשט.

שבת פרשת שלח תער"ב

1 הכוחות מצד פשיטות הציור שלהם.
 2 הנה על זה אומר הרבי נ"ע, שאין זה כך, אלא גם במתן
 3 תורה הפעולה ההפכית היא מצד פשיטות הציור - ויש
 4 לומר שזהו גם כן רק פשיטות הציור וההגבלה, שהרי
 5 מכל מקום היה כאן ראייה עם העין ושמיעה עם האוזן,
 6 כלומר נשארו הכוחות של ראייה ושמיעה אלא שהעין
 7 ראתה משהו אחר ממה שרואה בדרך כלל (ראו את
 8 הנשמע) והאוזן שמעה משהו אחר ממה ששומעת בדרך
 9 כלל (את הנראה). והיה הגילוי אז מהכחות עצמים דבח
 10 הראיה ובח השמיעה כו'. - וכיון שהתגלו הכוחות
 11 העצמיים, שאינם מוגדרים בציור מסויים, הרי הם יכלו
 12 לקלוט דברים אחרים ממה שקולטים בדרך כלל.
 13 ומה שראיה תופס דבר גשמי ושמיעה תופס דבר רוחני
 14 בדרך כלל הרי זה הציור בהם כו', ובפשיטות הכחות
 15 העצמיים כפי שהתגלה במתן תורה היו רואין את
 16 הנשמע כו'.
 17 אבל הרבי נ"ע מקשה על הסבר זה - ומכל מקום קשה
 18 לומר כן שמצד הכח העצמי של הראיה יכולה גם

ו.

הוד כ"ק אדמו"ר מרנא ורנא יוסף יצחק - אדמו"ר מוהרי"צ

ספר המאמרים ה'תש"ט

1 נשיא - הגבהה והתנשאות, ויהיו זהירים בכבודו, אבל לא ישתרר על הציבור. עי"ז דברי
 2 התוכחה יוצאים מפנימיות לבו ונכנסים ללב השומעים
 3 וְהִינוּ מֵה שְׁאִינוּ כְּבוֹדוֹ שֶׁל נְשִׂיא, דְּכָשֶׁם שֶׁתְּלַמִּיד חָכֵם
 4 אֵין צָרִיף לְהִיּוֹת מְעַרְב עִם עַמִּי הָאֲרֵץ בֵּן הוּא גַם
 5 בְּנִשְׂיָא, שְׁנִשְׂיָא הוּא לְשׁוֹן הַגְּבִיחָה וְרוֹמְמוֹת, וְכֵן הוּא
 6 רָמָה שֶׁהוּא רוֹמְמוֹת, אֲבָל כֹּל זֶה הוּא רַק בְּהַנִּגַּע אֶל
 7 הַנְּשִׂאוֹת בְּלִבְד שִׁיְהִיו זְהִירִים בְּכַבֻּדוֹ, וְכַדְפָּרֵשׁ רַש"י
 8 "מִטִּיל עֲלֵיהֶם אֵימָה לְהוֹדִיעַ נְשִׂאוֹתוֹ", וְכֵן הוּא בְּעֵינֵי
 9 "זְרוֹק מְרָה בַּתְּלַמִּידִים" שֶׁהִיא בְּמִדָּה וּבְמִשְׁקָל, לְמַעַן
 10 אֲשֶׁר הַתְּלַמִּידִים יִקְבְּלוּ דְבָרָיו בְּטוֹב, דְּרַב וְתַלְמִיד הָרִי
 11 עָקֵר עֵינָיו שֶׁל הַתְּלַמִּיד הוּא אֲשֶׁר יִקְבַּל דְּבָרֵי הָרַב, וְעַל
 12 זֶה הוּא עֵינֵי זְרִיקַת הַמְּרָה בְּכַדִּי שִׁיְתַקְבְּלוּ הַדְּבָרִים
 13 בְּטוֹב. וְכֵן יִהְיֶה מְדִיק הַלְשׁוֹן "זְרוֹק מְרָה בַּתְּלַמִּידִים"
 14 שְׁנִקְרָאת בְּשֵׁם מְרָה, וְהוּא עַל דְּרָף שְׁעוֹר הַטֵּלַת מְרָה
 15 בְּכַבֵּד, דְּהַכְּבֵּד הוּא כּוֹעֵס, וְהַמְּרָה הִיא מְשַׁקְטַת כְּעֵס
 16 הַכְּבֵּד, אֲמָנָם זֶה בְּשְׁעוֹר וּמִדָּה דְּרָקָא, דָּאֵם יִהְיֶה פְחוֹת
 17 מְכַפִּי שְׁעוֹר לֹא יִשְׁקַט הַכְּבֵּד, וְאֵם יִהְיֶה הַטֵּלַת הַמְּרָה
 18 בְּהַכְּבֵּד יִתֵּר עַל הַמְּדָה יִהְיֶה זֶה חָלִי חֵס וְשְׁלוֹם, וְכִמו
 19 כֵּן הוּא גַם בְּזִיקַת מְרָה בַּתְּלַמִּידִים, שֶׁצָּרִיכָה לְהִיּוֹת

1 וְאֲמָנָם עֵדִין צָרִיף לְהַכִּין, דְּהֵלָא גְדוֹל הַדּוֹר הוּא נְשִׂיא,
 2 ו"מִרְפָּא יְנִיחַ חֻטָּאִים גְּדוֹלִים" הַפְּרוּשׁ הוּא דְעַל
 3 יְדֵי שְׁגָדוֹל הַדּוֹר מְרַפָּה עֲצָמוֹ מְלֵהֲתַנְשְׂאָת עַל הַצְּבוֹר
 4 וּמִשְׁוֶה עֲצָמוֹ לְהַקְהֵל, הָרִי בְּזֶה הוּא מְרַפָּא בְּפְרוּשׁ
 5 הַשְּׁנִי, הִינוּ שֶׁהוּא, עַל יְדֵי תְּשׁוּבָתוֹ וְעַבְדוּתוֹ, מְבִיא
 6 רְפוּאָה לְעוֹן הַדּוֹר, וְלְכַאוּרָה הוּא נִגְדַּת כְּלָלוֹת עֵינֵי
 7 הַנְּשִׂאוֹת דְּצָרִיף לְהִיּוֹת בְּהַגְבִּיחָה וְהַתְּנַשְׂאוֹת, וְיִקְהָא
 8 דְאָמַר רַבִּי (כְּתוּבֹת קג, א) "נְהוּג נְשִׂאוֹתָךְ בְּרָמָה (וְהִיא
 9 הַגִּיְרָסָא הַנְּכוּנָה), זְרוֹק מְרָה בַּתְּלַמִּידִים", הָרִי מוּכָן מְרָה
 10 דְּהַנְּשִׂאוֹת צָרִיכָה לְהִיּוֹת בְּהַגְבִּיחָה וְהַתְּנַשְׂאוֹת, וְאֵם כֵּן
 11 אֵיף אֲפֻשֶׁר הַדְּבָר אֲשֶׁר גְּדוֹל הַדּוֹר יִשְׁוֶה עֲצָמוֹ לְהַקְהֵל,
 12 וְעוֹד יוֹתֵר אֲשֶׁר יִחַפֵּשׂ בְּעֲצָמוֹ לְמַצָּא אֲשֶׁר גַּם בּוֹ
 13 בְּדַקּוֹת מִן הַדַּקּוֹת יֵשׁ מַעְוֵן הַדּוֹר, וּמֵה גַם דָּאֵם אֵינוֹ
 14 עוֹשֶׂה כֵּן הָרִי הוּא גּוֹרֵם כּו', שֶׁלֹּא פָּעַל וְעָשָׂה מֵה
 15 שֶׁצָּרִיף לְעֲשׂוֹת, וְעוֹד יוֹתֵר שֶׁהוּא עוֹד חוֹטֵא לְדוֹרוֹ. אֵף
 16 הַעֵינֵי הוּא, דְּהֵינָה אֲזַהְרָה זוֹ ד'נְהוּג נְשִׂאוֹתָךְ בְּרָמָה"
 17 הִיא שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה הַנְּשִׂיא דְבָר שֶׁהוּא מְנַגֵּד אֶל הַנְּשִׂאוֹת,

22 שמוצא בעצמו, ומצטרע על זה צער רב בתשובה
 23 מעומקא דלפא', לתקן זאת ברבוי העבודה דתורה
 24 ותפלה, הנה אז לבד זאת שדברי התוכחה שלו הם
 25 דברים היוצאים מנקדת הלב, וברית פרוטה לשפתים
 26 דדברים היוצאים מן הלב נכנסים אל לב השומע, הנה
 27 עוד זאת כי הוא מרפא – שזהו רפואה – לתטאים
 28 גדולים של הדור, דעל ידי זה דגדול הדור משנה עצמו
 29 בתוך הקהל, הוא נותן פח בכת התורה שלו שיוכלו
 30 אנשי הדור לתקן עון הדור, והוא על ידי שמודיע להם
 31 בתוכחתו על תטאים גדולים, פרוש שעל ידי התוכחה
 32 שלו מתקרבים אל התורה, ועל ידי למוד ודיעת
 33 התורה מתעוררים להפנע מתטאים גדולים, כמו
 34 בהלכות שבת וכשר, אשר מפני העדר הלמוד הרי
 35 ישנם כמה ענינים חמורים ביותר, אשר לפי דעת הרבה
 36 מגדולי הראשונים יש בהן אסור פרת וסקילה במזיד
 37 וחיוב חטאת בשוגג, וחס ושלום עוברים על זה מפני
 38 העדר הדיעה שאין יודעים זאת, וזהו "כי מרפא" כו',
 39 דזה שגדול הדור הוא רפה, כלומר שהוא ענו וכולל
 40 עצמו בהקהל וממילא עומד תמיד בהתעוררות
 41 להוכיח, והם דברים היוצאים מן הלב, וזה מביא
 42 רפואה להניח תטאים גדולים.

י"ב וי"ג תמו, תרצ"ה

1 במדה נכונה באפן שתשלם הפונה האמתית דקבלת
 2 דברי הרב בכי טוב ולהיות זהיר בכבודו של הרב, וכן
 3 אמרו דאל יטיל אדם אימה תרה בתוך ביתו, ובני
 4 ביתו של נשיא ותלמיד חכם הם התלמידים, ולכן
 5 צריכה להיות ההנהגה עמהם להודיע אימתו, אבל גם
 6 זה במדה ובמשקל, והינו באפן אשר יתקבלו דברי הרב
 7 (אבל לא להשתרר חס ושלום), וכן הוא בכללות ענין
 8 הנשיאות שצריכה להיות ברמה דוקא, אבל מפל מקום
 9 הנה הנשיא לא ישתרר על הצבור, דברי מלך שמחל
 10 על כבודו אין כבודו מחול, אבל נשיא שמחל על
 11 כבודו כבודו מחול, וגם במלך כתיב "לבלתי רום לבבו
 12 מאחיו", וכל שפן הנשיא. וזהו "אם רוח המושל",
 13 דאם פאתה לך ממשלה, מקומך אל תנח, מדת
 14 ענותנותך שהיתה לך קדם הממשלה אל תנח, כי מרפא
 15 זה שהוא רפה מלהתנשאת יניח תטאים גדולים, שלא
 16 יהיה נתפס בעון הדור מפני הענוה שבו, ועוד זאת כי
 17 פאשר ישנה עצמו להקהל ומוצא בעצמו מעין זה, דאז
 18 בהתוכחה שלו כולל גם את עצמו, דמלבד זאת מה
 19 שנוגע לו הלא טוב שהוא העון שנמצא בהדור (און
 20 אים איז דערפון זייער ניט גוט^ט מדוע בדורו הוא כף), הנה
 21 עוד זאת שמגיע לעמק נקדת לבבו הדקות דדקות

ט. ומאוד לא טוב לו מכך. י. מעומק הלב.

לקוטי דיבורים

קטע ממאמר הפתיחה של

כ"ק אדמו"ר שליט"א מליובאוויטש בחגיגה
 השנתית של מרכז הישיבות תומכי תמימים

(י"ד אייר, פסח שני, תש"ד)

12 הטובות ביותר, "יתן הוא ויתנו אחרים"¹, – מהווה
 13 התכנסות של החזקת הרבצת תורה, המקום הנכון
 14 למה שהגמרא² אומרת "א כל בי עשרה שכינתא
 15 שריא", על כל חבורה של עשרה יהודים המתכנסים
 16 לשם דבר שבקדושה שורה האלקות הקדושה.
 17 אלקות איננה בת הסברה מפורטת, שכן, אין
 18 בכוחו של שכלנו האנושי הגשמי, להשיג אלקות
 19 באופן ישיר, אלא זה רגש, שכל יהודי, איש ואשה,
 20 זקן וצעיר, מרגיש בהתאם לחינוכו ולנוהג חייו.
 21 הרגש האלקי, עד כמה שהוא שונה בכל סוג של
 22 אנשים, הרי הוא משמש, אבל, באופן כללי, המעיין
 23 של חיי הנשמה המאירה ומעשירה את חיי הגוף.
 24 כל מה שברא השי"ת מן ההכרח לפרנסו ולהזינו,
 25 בכך דומים חיי הנשמה לחיי הגוף. הפירנס של
 26 הנשמה הן תורה ומצוות.

1 א. "ברוך השם" ו"השבח לא-ל" הן מלות ההלל
 2 תמימות הלב האלקיות הראשונות שיהודי, גם יחיד
 3 וגם ציבור, אומר בכל הזדמנות ובהתכנסות להחזקת
 4 הרבצת תורה בפרט.

5 בנוסח ההלל וההודאה להשי"ת, כמו בברכת
 6 המזון, ישנן במשנה ובגמרא דיעות והסברים שונים.
 7 ברם, כולם באים להחלטת ההלכה, שלחבורה של
 8 מנין – עשרה יהודים – מותר וצריכים להזכיר את
 9 שמו הקדוש של השי"ת בתואר "אלקינו".

10 התכנסות של החזקת הרבצת תורה, הרי לא זו
 11 בלבד שהמתכנסים מביאים אחת מהתכונות היהודיות

1 תורה ומצוות הן המזון של רוח הנשמה. ברם,
 2 בשיחה קצרה מן הנמנע להסביר בהרחבה הבנה
 3 עמוקה כזו. די להעיר את תשומת הלב על העובדה
 4 הידועה לכל בחיי היום יום, איך תפלה מסורה
 5 ונעימה או פרק תהלים וקיום מצוה, משביעים
 6 וגורמים קורת רוח ליהודים תמימים בעלי אמונה.
 7 בראותנו מספר רב כזה, בלי עין הרע, של

8 הנאספים כאן, עשרות פעמים כפול של "א כל בי
 9 עשרה שכינתא שריא", בהיותנו בטוחים בכך,
 10 שנשמות ההורים באים בעונג לראות את ילדיהם
 11 וילדי ילדיהם מתאספים לשם החזקת תורה ביראת
 12 שמים, הרי בדרך ארץ החסידי והדרת הכבוד
 13 הגדולים ביותר, בפני ה"שכינתא שריא" הגדול, אני
 14 אומר "השבח לא-ל", "ברוכים תהיו"!

י"ד אייר, פסח שני, ה'תש"ד

יומן כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ

1 ר' שמואל הורוויטש סיפר²⁸, אשר בין זקני החסידים בדענענבורג וגריווא הי' ישיש א' ור'
 2 אבלי דוד אתכסיא שמו, הוא הי' חברו המובהק של הגאון החסיד הרב ר' ברוך מרדכי"י בנגלה
 3 – בהיותו עוד בוויילנא – ותלמידו בחסידות.

4 ר' אבא דוד הי' יליד פּאָלאָצק ובעל כשרון ומתמיד גדול, וילך משיבה לשיבה עד בואו
 5 לישיבת הגר"א ויהי אחד מבחירי התלמידים, ומטבעו אהב את הבדידות והשקידה.

6 בוויילנא ישב איזה ימים בבית הכנסת אחד בפרון[ן]ר שניפישאק ואח"כ העתיק מושבו לעיר.
 7 כל ימי שבתו בשניפישאק ובוויילנא לא שח שיחה בטלה, וזולת השקידה בלימוד לא ידע דבר,
 8 ובכל משך הימים לא רכש לו מכיר וידיד.

9 אמנם בהגלות נגלות אשר חתן הראב"ד דירושלים דליטא²⁹, העילוי ר' ברוך מרדכי מתחשב
 10 על דגל הכת ועומד בראש התנועה, הנה לרגלי השערורי' הגדולה הלזו נתעורר גם ר' אבא דוד
 11 ויחפוץ לדעת שרש דבר מה נמצא אשר בגללו הי' הסער הגדול בעדת ישראל ובוויילנא בכלל,
 12 וההתרגשות הכי גדולה בתוככי גאוני התורה בפרט, וסוף דבר כי ר' אבא דוד בהריחו את טעם
 13 ההשכלה בידיעת הוי' על ידי ענין הבריאה יש מאין והדומה המתבאר בתורת החסידות דבקה
 14 נפשו בתורת החסידות. וכעבור שנה בלימוד עיוני בהוראתו של הרה"ח רב"מ נסע רא"ד לליאָזנאָ
 15 ויהי לאחד מגדולי החסידים. להיותו גאון נפלא, אשר כ"ק אדמו"ר הזקן בחר בו שילמוד עם
 16 נכדו כ"ק אדמו"ר צמח צדק אחר הבר מצוה כשנה תמימה, הציעו לו כמה כתבי רבנות הנה
 17 מיאן בזה מפני אהבתו את הבדידות, וכשלים שנה ישב בכפר, ויכנוהו החסידים בשם אבא
 18 דוד אתכסיא.

19 כבן שמונים שנה הי' החסיד רא"ד אתכסיא כשבא לבנו הרב ר' זרח המ"ץ מגריווא וישכיר
 20 לו דירה אצל ביהכנ"ס ורוב היום והלילה הי' יושב בבהכנ"ס ולפעמים הי' גם לן שמה.

21 עדת החסידים בדענענבורג וגריווא היו נוהגים בו כבוד נפלא, כי הי' נודע לגדול בתורה
 22 הנגלית ותורת החסידות.

(ח) אודותו בארוכה ראה קונטרס ביקור שיקאגא [ספר השיחות תשי"ב ע' 31 ואילך].

28) בכל הבא לקמן – ראה גם רשימת היומן של רבינו – יג
 (29) הגאון ר' שמואל (ראה רשימה שבהערה 28; ספר
 השיחות תשי"ב שם).

28) בכל הבא לקמן – ראה גם רשימת היומן של רבינו – יג
 (קה"ת, תשע"א) ע' יג ואילך.

- 1 זקני החסידים ספרו אשר עוד כארבעים שנה מלפנים – בשנת תקס"ז – אמר כ"ק אדמו"ר
2 האמצעי: אבא דוד'ס מוח איז אָנגעזאַפּט מיט שכל אלקי.
3 החסיד ר' זלמן משה לייצענער אשר הכיר את ר' אבלי דוד רבות בשנים מאז היותו
4 בוויטעבסק ובכפר הסמוך לנעוועל, וגם הזדמן עמו רבות פעמים בליובאוויטש התפלא מאד על
5 אשר הרא"ד שינה את הנהגתו ממתבודד ושותק למעורב עם הבריות ומרבה לדבר.

אגרות קודש

- [אמצע מ"ח תרפ"ב]
ב"ה
התמים מו"ה צבי שי'
שלום וברכה. 1
מוסגר בזה יקבל מכ' את אשר קבלתי ימים אלו 2
(אשר כנראה התאחר בדרך הילוכו) על אדרעס האמור על 3
המעטפה, בטעות המשלח, אשר ע"כ ייטיב לשלחו כפי 4
האמור. 5
רבינו הבעש"ט אומר אשר כל מה שהזדמן לאדם, 6

אג"ק מוהרי"צ כרך יד

המשך ביאור למס' עירובין ליום חמישי עמ' א

- 1 של רב ושמואל כאן, וּשְׂמוּאֵל אָמַר, אִין מְטַלְטְלִין בו – בגגות שוים
2 לרבי מאיר או בגג יחידי אפילו לחכמים, אֱלָא בְּאַרְבַּע אַמּוֹת בלבד.
3 קְשִׁיָּא דְשְׂמוּאֵל אַדְשְׂמוּאֵל – לכאורה יש להקשות סתירה בדברי
4 שמואל, שהרי לעיל במחלוקתו עם רב ובדין גג שבין הגגות
5 לשיטת חכמים הוא סובר שאומרים 'גוד אסיק מחיצתא' אפילו
6 במחיצות שבין הבתים שאינן ניכרות לעומדים על הגג, וכל שכן
7 שיש לו לומר דין זה במחיצות החיצונות של הבתים שניכרות הן,
8 ואם כן מדוע הוא סובר שאסור לטלטל בגגות השוים לרבי מאיר
9 או בגג יחידי אפילו לרבנן.
10 מתרצת הגמרא: הָתָם – שם, לענין גג שבין הגגות לשיטת חכמים,
11 לֹא הָיוּ – אין שיעורו של הגג יותר מְבִיט סְאִתִּים, כיון שדנים את
12 המחיצות שבין הבתים כאילו עולות למעלה ומפרידות בין גג לגג,
13 ונמצא שכל גג נידון לעצמו, ומאחר ואין בו שיעור בית סאתיים
14 מותר לטלטל בכלו. אבל הָכָא – כאן, לענין גגות השוים לרבי
15 מאיר או גג יחידי אפילו לחכמים, הָיוּ שיעור כל הגגות יחד יותר
16 מְבִיט סְאִתִּים, שהרי דנים את כל הגגות כרשות אחת לשיטת רבי
17 מאיר, ואין מפסיקים במחיצות בין זה לזה, ומאחר ויש כאן רשות
18 אחת שהיא גדולה יותר מבית סאתיים אסור לטלטל בה אלא
19 בארבע אמות בלבד. ואף על פי שדנים אנו גגות אלו כאילו
- 20 מוקפים הם מחיצות חיצונות מסביב, שהרי 'מעלים' אנו את
21 מחיצות הבתים למעלה מדין 'גוד אסיק מחיצתא', מכל מקום אין
22 להתיר לטלטל בהם כדין קרפף שיש בו יותר מבית סאתיים
23 המוקף מחיצות, לפי שאין מתירים לטלטל בו אלא כשהוקף
24 מחיצות לצורך דירה, ואילו הני מחיצות לְמַטָּה עֵבִידִין לְמַעְלָה לֹא
25 עֵבִידִין – אלו המחיצות של הבית אכן נעשו לצורך דירה, אך רק
26 עבור אלו הדירים למטה בבתים, ולא לצורך דירה בגגות, וְהָוָה –
27 ונמצא שדין גגות אלו הוא בְּתַרְפָּף יֵתֵר מְבִיט סְאִתִּים המוקף
28 מחיצות, שְׁלֹא הוּקְפָה בְּהֵן לְצוּרֵךְ דִּירָה, וְהָדִין הוּא שְׁכָל קְרַפְפָּה יֵתֵר
29 מְבִיט סְאִתִּים שְׁלֹא הוּקְפָה לְדִירָה אִין מְטַלְטְלִין בו אֱלָא בְּאַרְבַּע אמות
30 בלבד, ולפיכך סובר שמואל שאין מטלטלים בגגות שוים לרבי
31 מאיר או בגג יחידי אפילו לדעת חכמים, אלא בארבע אמות
32 בלבד.
33 הגמרא מביאה מחלוקת בין רב לשמואל בענין טלטול בספינה:
34 אִיתָמַר – נאמרה מחלוקת בבית המדרש, לענין דין טלטול בְּסַפִּינָה.
35 רַב אָמַר, מוֹתֵר לְמַלְטַל בְּכוּלָּהּ, אפילו אם גדולה היא יותר מבית
36 סאתיים. וּשְׂמוּאֵל אָמַר, אִין מְטַלְטְלִין בָּהּ אֱלָא בְּאַרְבַּע אמות בלבד.
37 הגמרא מבארת את סברות המחלוקת: רַב אָמַר מוֹתֵר לְמַלְטַל
38 בְּכוּלָּהּ,

פרק ד משנה י

רַבִּי מְאִיר אֹמֵר, הוּי מְמַעַט בְּעַסְק, וְעַסְק בְּתוֹרָה. וְהוּי שְׁפַל רוּחַ בְּפָנָיו כָּל אָדָם. וְאִם פְּטִילַת מִן הַתּוֹרָה, יֵשׁ לָךְ בְּטָלִים הַרְבֵּה בְּנִגְדָה. וְאִם עֲמִלַת בְּתוֹרָה הַרְבֵּה, יֵשׁ שָׂכָר הַרְבֵּה לְתֵן לָךְ:

נקודות משיחות קודש

לדרוש ממנו שיהי שפל רוח גם בפני נכרי. ולכן בוחר אדמו"ר הזקן בגירסא "כל אדם", כמו שאמרו רז"ל⁸ "אתם קרויים אדם", מה שאין כן "האדם" כולל גם אומות העולם.⁹

ואם בטלת מן התורה יש לך בטלים הרבה כנגדך - אף על פי שמשורת הדין אינו חייב למעט בעסק וללמוד תורה, ולכן אין חלים על זה העונשים החמורים שעל ביטול תורה, מכל מקום מכיון שביטולו לעסוק בתורה הרי זה (בדקות על כל פנים) ענין של ביטול תורה. ולכן העונש הוא שיהיו לו "בטלים הרבה" שיבטלוהו מתלמוד תורה גם בזמנים שמקדיש לזה.

ואם עמלת בתורה הרבה - לימודו של בעל עסק קשור בעמל, כי עליו "לגזול" מזמן העסק, וכן עליו להתייגע בכדי שלא יטרידוהו מחשבות מבלבלות.

והנה, בענין שכר מצוה ידוע¹⁰ שיש סוג של שכר שנוצר בתור מסובב מעשיית המצוה עצמה, ויש סוג של שכר נעלה מזה, שניתן מלמעלה, שלא בגדר שכר במובנו הרגיל. וכן יש והשכר נמשך למטה בעולם הזה באופן שמגיע לאדם השפעה גשמית על-טבעית, ויש והשכר איננו מגיע לאדם בעולם הזה. ולכן אומר:

יש שכר הרבה - שלא תאמר שלמצוה זו, דוקא בגלל יתרונה, אין "שכר הרבה" שבא בתור מסובב מהמצוה עצמה מאחר והשכר נעלה יותר¹¹, מודיע התנא שיש שכר הרבה - שכר במובנו הרגיל.

ליתן לך - שלא תאמר שדוקא במי שתורתו אומנתו מצוי¹² שהיתה פרנסתם מצוי' למעלה מדרך הטבע, היינו שהשכר נמשך גם למטה בעולם הזה באופן על-טבעי כנ"ל, אבל זה שאמנם עמל בתורה הרבה אבל אין תורתו אומנתו, הוא אמינא שהשכר לא יגיע אליו (בעולם הזה)¹³, על כן מודיע התנא: "ליתן לך", שהשכר ינתן לו ויגיע אליו בעולם הזה בגשמיות, ולכן (אם כי) "יש שכר הרבה" (שהשכר הוא נעלה ביותר, מכל מקום זהו גם) ליתן לך" (למטה בעולם הזה הגשמי)¹⁴.

השאלות במשנתנו: א. לכאורה אין בהוראה זו משום מדת חסידות דוקא, דהרי כל אחד מישראל חייב בתלמוד תורה¹, ומקרא מלא דבר הכתוב² "והגית בו יומם ולילה". ב. הקשר בין "הוי ממעט בעסק ועסוק בתורה" ל"והוי שפל רוח בפני כל אדם". ג. למה בחר אדמו"ר הזקן בגירסא "בפני כל אדם" ולא בגירסא "בפני כל האדם"³. ד. "ואם בטלת מן התורה כו'" - העוון והעונש החמור דביטול תורה מפורש בכמה מקומות⁴ ולכאורה אין בענין זה (ש"יש לך בטלים הרבה כנגדך") משום זירונו נוסף. ה. הדיוק "ואם עמלת בתורה" (ולא "למדת"). ו. מהלשון "יש שכר הרבה ליתן לך" מוכח שהחידוש בזה הוא, לא שמגיע לו להאדם שכר, אלא בזה שהשכר ישנו, ובמדה גדולה ("הרבה"), ובמילא מובטח לו לאדם שיקבלנו. וקשה: מהו החידוש בזה שהקב"ה יש לו שכר הרבה לשלם לאדם כל המגיע לו. והביאור:

ההוראות שבמשנתנו מכוונות לבעל עסק, שמותר לו על פי דין לעשות מלאכתו קבע ותורתו ארעי⁵ ולכן אומר התנא:

הוי ממעט בעסק - אם כי אינו חייב בכך על פי שורת הדין.

ועסוק בתורה - אם כי בזמן שחוסך יכול הוא לעסוק בעבודה או בגמילות חסדים, רצוי שיעסוק דוקא בתורה. והנהגה כזו באה מתוך "מדת חסידות ואהבת התורה" דוקא, כי על פי דין חייב רק "לקבוע עתים לתלמוד תורה ביום ובלילה כפי כחו ויכלתו"⁶.

והנה ידוע⁷ שיש מעלה בבעל עסק על יושב אוהל, ולאידך גיסא, יש מעלה ביושב אוהל על בעל עסק. ואדם זה הממעט בעסק ועוסק בתורה הרי הוא לכאורה כליל המעלות, ונעלה גם מבעל עסק וגם מיושב אוהל, וזה עלול להביאו לידי רגש של גאווה וישות. לכן ממשיך והוי שפל רוח בפני כל אדם - הן בפני בעל עסק והן בפני יושב אוהל.

אמנם, מאחר שמדובר בבעל מעלה כזה, אי אפשר

10. ראה של"ה בית אחרון (יב, א-ב).
11. עיין ברכות לד, ב: כל הנביאים כולן לא נתנבאו אלא כו' אבל כו' עין לא ראתה אלקים זולתך כו' רשב"נ אמר זה עדן כו' (ובאוה"ת עה"פ ישעי' סד, ג).
12. ברכות לה, ב.
13. ע"ד מארז"ל (סוף מסכת חולין) שכר מצות בהאי עלמא ליכא. וראה אגה"ק ס"ג.
14. משיחת ש"פ עקב תשכ"ח - על פי רשימת השומעים בלבד. חלק מהביאור נדפס בלקו"ש ח"ז עמ' 187.

1. שו"ע אדמו"ר הזקן או"ח ר"ס קנא.
2. יהושע א, ח.
3. ראה ב"שינויי נוסחאות" למשניות. וראה ביאור הבא.
4. הלכות ת"ת לאדמו"ר הזקן פ"ד ה"ז.
5. ראה הלכות ת"ת שם פ"ג ה"ד.
6. הלכות ת"ת שם.
7. תו"א תרומה פ, ב.
8. יבמות סא, א.
9. תוספות שם ד"ה ואין.

פרשת קרח

טז « וַיִּקַּח קָרַח בְּנוֹ-יִצְחָר בֶּן-קֹהֵת בֶּן-לֵוִי וְדָתָן וְאֶבְיָרִים בְּנֵי אֱלִיאָב וְאוֹן בֶּן-פִּלֵּת בְּנֵי רְאוּבֵן: ^א וַיִּקְמוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְאֲנָשִׁים מִבְּנֵי-יִשְׂרָאֵל חֲמוּשִׁים וּמֵאֲתָיִם נְשִׂאֵי עֵדָה קְרָאִי מוֹעֵד אֲנָשֵׁי-שָׁם: ^ב וַיִּקְהָלוּ עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם רַב-לָכֶם פִּי כָל-הָעֵדָה כָּלֵם קִדְשִׁים וּבְתוֹכְכֶם יְהוָה וּמְדוּעַ תִּתְנַשְּׂאוּ עַל-קֹהֵל יְהוָה: ^ג וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה וַיִּפֹּל עַל-פָּנָיו: ^ד וַיְדַבֵּר אֶל-קָרַח וְאֶל-כָּל-עֵדָתוֹ לֵאמֹר בְּקֹר וַיִּדַע יְהוָה אֶת-אֲשֶׁר-לֹו וְאֶת-הַקְּדוֹשׁ וְהַקְּרִיב אֵלָיו וְאֵת אֲשֶׁר יִבְחַרְבוּ יִקְרִיב אֵלָיו: ^ה וְזֹאת עָשׂוּ קְהוֹי לָכֶם מִחַתּוֹת קָרַח וְכָל-עֵדָתוֹ: ^ו וְהַתְּנוּ-בְּהֵן אִישׁ וְשִׂימוּ עֲלֵיהֶן | קְטֹרֶת לִפְנֵי יְהוָה מִחֵר וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר-יִבְחַר יְהוָה הוּא הַקְּדוֹשׁ רַב-לָכֶם בְּנֵי לֵוִי: ^ז (ישראל) ^ח וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-קָרַח שְׁמַעוּ-נָא בְּנֵי לֵוִי: ^ט הַמַּעַט מִכֶּם כִּי-הִבְדִּיל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶתְכֶם מֵעַדַת יִשְׂרָאֵל לְהַקְּרִיב אֶתְכֶם אֵלָיו לַעֲבֹד אֶת-עֲבֹדַת מִשְׁכַּן יְהוָה וְלַעֲמֹד לִפְנֵי הָעֵדָה לְשִׁרְתָּם: ^י וַיִּקְרַב אֲתָךְ וְאֶת-כָּל-אֲחֵיךָ בְּנֵי-לֵוִי אֲתָךְ וּבִקְשַׁתֶּם גַּם-כֹּהֲנָה: ^{יא} לָכֵן אֲתָהּ וְכָל-עֵדָתְךָ הַנֹּעְדִים עַל-יְהוָה וְאַהֲרֹן מִהֵ-הוּא כִּי כָתִיב תִּלּוּנוּ קְרִי תִלְוֵנוּ עֲלֵיו: ^{יב} וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה לְקַרְא דָּתָן וְלֶאבְיָרִים בְּנֵי אֱלִיאָב וַיֹּאמְרוּ לֹא נַעֲלָה: ^{יג} הַמַּעַט פִּי הַעֲלִיתָנוּ מֵאֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ לְחַמִּיתָנוּ בַּמִּדְבָּר כִּי-תִשְׁתַּרְר עָלֵינוּ גַם-הַשְּׁתַרְר:

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות יח עמ' 290)

בית מלא ספרים מהו שיהיה חביב במזוזה (רש"י טז, א)

לא מצינו שמששה ענה על שאלות אלו של קרח, לא לגבי מזוזה ולא לגבי ציצית; הוא רק אמר "ואם בריאה וברא ה'". ויש לומר, שמששה היה נוגע בדבר, בהיותו אחי אהרן, וההקדמה היא שפולמיד חכם שמורה הנראת והוא נוגע בדבר, אינו מסמך לומר "כך קבלתי".

שני ^ד אף לא אל-אריץ זבת חלב ודבש הביאתנו ורתתנו לנו נחלת שדה וכרם העיני האנשים ההם תנקר לא נעלה: ^ט ויחר למושה מאד ויאמר אל-יהוה אל-תפן אל-מנחתם לא חמור אחד מהם נשאתי ולא הרעתי את-אחד מהם: ^י ויאמר משה אל-קרח אתה וכל-עדתך היו לפני יהוה ואתה והם ואהרן מחר: ^{יא} וקחו | איש מחתתו ונתתם עליהם קטרת והקרבתם לפני יהוה איש מחתתו חמושים ומאתים מחתת ואתה ואהרן איש מחתתו: ^{יב} ויקחו איש מחתתו ויתנו עליהם אש וישומו עליהם קטרת ויעמדו פתח אהל מועד ומשה ואהרן: ^{יג} ויקהל עליהם קרח את-כל-העדה אל-פתח אהל מועד וירא כבוד-יהוה אל-כל-העדה: ^ס

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות לג עמ' 109)

שיש להם חלק בתמידי צבור (רש"י טו, טז)

במדרש נאמר: "חלק באותה מנחה שהקריבו". אבל רש"י לא כתב כן, שהרי חלקם של עדת קרח במנחה אינו שוה פרוטה ולכן אין שייך בזה שלחם (ורש"י לשיטתו, שפחות משוה פרוטה אינו נחשב שלו - סוכה כז, ב ד"ה כל האזרח). מה שאין כן חלקם של הר"ן איש בתמידי צבור של כל השנה (לא במנחה או בתמיד של אותו היום) - שפיר שייך לקרותו חלק.

שלישי ^ב וידבר יהוה אל-משה ואל-אהרן לאמר: ^ג הברלו מתוך העדה הזאת ואכלה אתם פרגע: ^ד ויפלו על-פניהם ויאמרו אל אלהי הרוחת לכל-בשר האיש אחד יחטא ועל כל-העדה תקצף: ^ה וידבר יהוה אל-משה לאמר: ^ו דבר אל-העדה לאמר העלו מפסבי למשפן-קרח דתן ואבירים: ^ז ויקם משה וילך אל-דתן ואבירים וילכו אחריו וקני ישראל: ^ח וידבר אל-העדה לאמר סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה ואל-תגעו בכל-אשר להם פן-תספּו בכל-חטאתם: ^ט ויעלו מעל

על־מִשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן וַיִּפְגְּוּ אֶל־אַהֲל מוֹעֵד וְהִנֵּה
כִּסֵּהוּ הָעֲנַן וַיֵּרָא כְבוֹד יְהוָה: ה וַיָּבֹא מִשֶׁה
וְאַהֲרֹן אֶל־פְּנֵי אַהֲל מוֹעֵד: ס

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות יג עמ' 63)

מִלֶּךְ בְּשֵׁר וְדָם שְׁפָרְחָה עֲלָיו מִקְצַת מְדִינָה (רש"י טז, כב)
הֵינֵנו שֶׁהִנְהַגְתּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הִתְהַוְּהוּ סְרוּחָה וּמְאִוְסָה בְּעֵינֵי
ה', אֲבָל לֹא הִתְכַּוְּנוּ לְמִרְד בּוֹ, שְׁהָרִי קִרַח הִסִּית וּפְתָה אוֹתָם
עַד שֶׁהִכְנִיִסָם לְמַחְלָקָת זֶה. וְאֵלּוּ קִרַח, שֶׁהִבִּיא אוֹתָם לְסִרְחוֹן
זֶה, הוּא חוֹטָא מְמַשׁ, מוֹרֵד בְּמַלְכוּת. מִלֶּךְ בְּשֵׁר וְדָם, שְׂאִינוּ
יֹדְעֵי מִי הַחוֹטָא, נִפְרַע מִמֶּלֶם, גַּם מֵאֵלּוּ שְׁפָרְחוּ; אֲבָל
הַקְּב"ה, הִיֹדְעֵי מַחְשְׁבוֹת, הָרִי יֹדֵעַ מִיְהוּ הָאִישׁ הָאֶחָד
הַחוֹטָא, וּמְדוּעַ יִקְצַף עַל כָּל הָעֵדָה.

רביי ט וַיִּדְבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: הֲרַמּוּ
מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וְאָכַלְתֶּם אֹתָם בְּרַגַע וַיִּפְּלוּ
עַל־פְּנֵיהֶם: וַיֵּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן קַח אֶת־
הַמַּחְתָּה וְתֵן־עָלֶיהָ אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ וְשִׂים
קִמְרֹת וְהוֹלֵךְ מִהֵרָה אֶל־הָעֵדָה וּכְפַר עֲלֵיהֶם
כִּי־יֵצֵא תִקְצַף מִלִּפְנֵי יְהוָה חֲחַל הַנֶּגֶף: ז וַיִּקַּח
אַהֲרֹן כַּאֲשֶׁר אָ דִּבֶּר מֹשֶׁה וַיֵּרֶץ אֶל־תּוֹךְ הַקְּהָל
וְהִנֵּה חֲחַל הַנֶּגֶף בָּעָם וַיִּתֵּן אֶת־הַקִּמְרֹת וַיִּכְפַּר
עַל־הָעָם: ח וַיַּעֲמֵד בֵּין־הַמָּתִים וּבֵין הַחַיִּים
וַתַּעֲצֵר הַמִּגַּפָּה: ט וַיְהִיו הַמָּתִים בַּמִּגַּפָּה אַרְבַּעַה
עֶשֶׂר אֶלֶף וּשְׁבַע מֵאוֹת מִלִּבְדַּי הַמָּתִים עַל־
דְּבַר־קִרַח: י וַיָּשֶׁב אַהֲרֹן אֶל־מֹשֶׁה אֶל־פְּתַח
אַהֲל מוֹעֵד וְהַמִּגַּפָּה נִעְצְרָה: פ

חמישי ט וַיִּדְבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: י דִּבֶּר א
אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְקַח מֵאֹתָם מִטָּה מִטָּה לְבַיִת
אֵב מֵאֵת כָּל־נְשֵׂי־אִהֵם לְבַיִת אֲבֹתָם שְׁנַיִם עֶשֶׂר
מִטּוֹת אִישׁ אֶת־שְׁמוֹ תִכְתֹּב עַל־מִטָּהוּ: י וְאֵת
שֵׁם אַהֲרֹן תִּכְתֹּב עַל־מִטָּה לְוִי כִּי מִטָּה אֶחָד
לְרֹאשׁ בֵּית אֲבוֹתָם: י וְהִנְחַתָּם בְּאַהֲל מוֹעֵד
לִפְנֵי הָעֵדוּת אֲשֶׁר אוֹעֵד לָכֶם שְׁמָה: י וְהָיָה
הָאִישׁ אֲשֶׁר אֲבָחֵר־בּוֹ מִטָּהוּ יִפְרַח וְהִשְׁפַּתִּי
מֵעַלִי אֶת־תְּלֹנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֵם מְלִינָם

מִשְׁפַּן־קִרַח דָּתָן וְאֲבִירָם מִסְּבִיב וְדָתָן וְאֲבִירָם
יֵצְאוּ נִצְנִים פָּתַח אֶהְלֵיהֶם וּנְשֵׂיהֶם וּבְנֵיהֶם
וְטַפָּם: כ וַיֵּאמֶר מֹשֶׁה בְּזֹאת תִּדְעוּן כִּי־יְהוָה
שְׁלַחְנִי לַעֲשׂוֹת אֵת כָּל־הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה כִּי־לֹא
מִלְּבִי: כב אִם־כְּמוֹת כָּל־הָאָדָם יִמְתּוּן אֱלֹהֵי
וּפְקֻדַת כָּל־הָאָדָם יִפְקֹד עֲלֵיהֶם לֹא יְהוָה
שְׁלַחְנִי: כג וְאִם־בְּרִיאָה יִבְרָא יְהוָה וּפְצַתָּה
הָאָדָמָה אֶת־פִּיהָ וּבִלְעָה אֹתָם וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר
לָהֶם וַיִּרְדּוּ חַיִּים שְׂאֵלָה וַיִּדְעוּתָם כִּי נִאֲצוּ
הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה אֶת־יְהוָה: כד וַיְהִי כִכְלָתוֹ לְדַבֵּר
אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתִּפְקַע הָאָדָמָה אֲשֶׁר
תַּחְתֵּיהֶם: כה וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת־פִּיהָ וַתִּבְלַע
אֹתָם וְאֶת־כְּפֵתֵיהֶם וְאֵת כָּל־הָאָדָם אֲשֶׁר לְקִרַח
וְאֵת כָּל־הַרְכוּשׁ: כו וַיִּרְדּוּ הָם וְכָל־אֲשֶׁר לָהֶם
חַיִּים שְׂאֵלָה וַתִּכַּסּ עֲלֵיהֶם הָאָרֶץ וַיִּאֲבְדוּ מִתּוֹךְ
הַקְּהָל: כז וְכָל־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר סָבִיבֵיהֶם נָסוּ
לְקִלְמָם כִּי אָמְרוּ פִּן־תִּבְלַעֵנוּ הָאָרֶץ: כח וְאִשׁ
יֵצְאָה מֵאֵת יְהוָה וְתֹאכַל אֵת הַחַמְשִׁים וּמֵאֵתֵים
אִישׁ מִקְרִיבֵי הַקִּמְרֹת: ס יז וַיִּדְבֵּר יְהוָה
אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: י אָמַר אֶל־אֱלֹעֶזֶר בֶּן־אַהֲרֹן
הַכֹּהֵן וַיִּרַם אֶת־הַמַּחְתָּת מִבֵּין הַשְּׂרָפָה וְאֶת־
הָאֵשׁ זָרַה־הִלָּאָה כִּי קָדְשׁוֹ: י אֵת מַחְתּוֹת
הַחֲטָאִים הָאֵלֶּה בְּנִפְשָׁתָם וַעֲשׂוּ אֹתָם רַקְעֵי
כַּחֲסִים צְפוּי לְמִזְבֵּחַ כִּי־הִקְרִיבְכֶם לִפְנֵי־יְהוָה
וַיִּקְדְּשׁוּ וַיְהִיו לְאוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל: י וַיִּקַּח אֱלֹעֶזֶר
הַכֹּהֵן אֵת מַחְתּוֹת הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר הִקְרִיבוּ
הַשְּׂרָפִים וַיִּרְקְעוּם צְפוּי לְמִזְבֵּחַ: י זכָּרוֹן לְבְנֵי
יִשְׂרָאֵל לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא־יִקְרַב אִישׁ זָר אֲשֶׁר לֹא
מוֹרַע אַהֲרֹן הוּא לְהַקְטִיר קִמְרֹת לִפְנֵי יְהוָה
וְלֹא־יְהִי כְקִרַח וּכְעֵדָתוֹ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה
בְּיַד־מֹשֶׁה לוֹ: פ וַיִּלְנוּ כָּל־עֵדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל
מִמַּחְתָּת עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן לֵאמֹר אֹתָם
הַמָּתִים אֶת־עַם יְהוָה: וַיְהִי כַּהֲקַחֵל הָעֵדָה

עליכם: ^{כא} וידבר משה אל־בני ישראל ויתנו
אליו | פל־נשיאי־הם מטה לנשיא אחד מטה
לנשיא אחד לבית אבתם שנים עשר מטות
ומטה אהרן בתוך מטותם: ^{כב} וינח משה את־
המטות לפני יהוה באהל העדת: ^{כג} ויהי ממחרת
ויבא משה אל־אהל העדות והנה פרח מטה־
אהרן לבית לוי ויצא פרח ויצין ויגמל
שקדים: ^{כד} ויצא משה את־פל־המטות מלפני
יהוה אל־פל־בני ישראל ויראו ויקחו איש
מטהו: **פ**

~ נקודות משיחות קודש ~ (לקוטי שיחות לג עמ' 196)

ולמה שקדים, הוא הפרי הממהר להפריח מפל הפרות

(רש"י ז', כג)

מבאר בתסודות, שיש שפע של חסד המתעכב עד
שנמשך למטה, כי בכל היכל דנים את האדם אם הוא ראוי
לשפע זה. אך בכרבת כהנים עובר השפע במהירות דרך כל
העולמות, וכמו נהר גדול מאד, ש"הלוך ילך כמנהגו וישטף
העצים והעפר המעפכים". וכזה נרמז גם ענין האתהפכא:
כאשר המים בוקעים את הסתימה, היא נסחפת בנרם
ויממרת ללכת, עד שהמים נגדרים אחריה.

ששי ^{כה} ויאמר יהוה אל־משה השב את־מטה
אהרן לפני העדות למשמרת לאות לבני־מרי
ותכל תלונתם מעלי ולא ימתו: ^{כו} ויעש משה
כאשר צוה יהוה אתו פן עשה: ^{כז} ויאמרו בני
ישראל אל־משה לאמר הן גוענו אבדנו פלנו
אבדנו: ^{כח} כל הקרב | הקרב אל־משכן יהוה
ימות האם תמנו לגוע: ^{כט} ויאמר יהוה
אל־אהרן אתה ובניך ובית־אביך אתה תשא
את־עון המקדש ואתה ובניך אתה תשא
את־עון כהנתכם: ^ל וגם את־אחיך מטה לוי
שכט אביך הקרב אתה וילוו עליך וישרתוך
ואתה ובניך אתה לפני אהל העדת: ^{לא} ושמרו
משמרתך ומשמרת פל־האהל אך אל־פלי
הקדש ואל־המזבח לא יקרבו ולא ימתו גם־הם
גם־אתם: ^{לב} ונלוו עליך ושמרו את־משמרת

אהל מועד לכל עבדת האהל וזר לא־יקרב
אליכם: ^ה ושמרתם את משמרת הקדש ואת
משמרת המזבח ולא־יהיה עוד קצף על־בני
ישראל: ^ו ואני הנה לקחתי את־אחיכם הלויים
מתוך בני ישראל לכם מתנה נתנים ליהוה
לעבד את־עבדת אהל מועד: ^ז ואתה ובניך
אתה תשמרו את־כהנתכם לכל־דבר המזבח
ולמבית לפרכת ועבדתם עבדת מתנה אתו
את־כהנתכם והזר הקרב ימת: ^ח וידבר
יהוה אל־אהרן ואני הנה נתתי לך את־משמרת
תרומתי לכל־קדשי בני־ישראל לך נתנים
למשחה ולבניך לחק־עולם: ^ט וזה יהיה לך
מקדש הקדשים מן־האש פל־קרבנם לכל־
מנחתם ולכל־חטאתם ולכל־אשמם אשר
ישיבו לי קדש קדשים לך הוא ולבניך: ^י בקדש
הקדשים תאכלנו פל־זכר יאכל אתו קדש
יהיה־לך: ^{יא} וזה־לך תרומת מתנם לכל־תנופת
בני ישראל לך נתנים ולבניך ולבנתך אתה
לחק־עולם פל־טהור בביתך יאכל אתו: ^{יב} כל
חלב יצהר וכל־חלב תירוש ודגן ראשיתם
אשר־יתנו ליהוה לך נתנים: ^{יג} בפורי פל־אשר
בארצם אשר־יביאו ליהוה לך יהיה פל־טהור
בביתך יאכלנו: ^{יד} פל־חרם בישראל לך יהיה:
^{טו} פל־פטר רחם לכל־בשר אשר־יקריבו ליהוה
בארם ובבהמה יהיה־לך אך | פדה תפדה את
בכור האדם ואת בכור־הבהמה הטמאה
תפדה: ^{טז} ופדויו מכן־חדש תפדה בערבך בסף
חמשת שקלים בשקל הקדש עשרים גרה הוא:
^{יז} אך בכור־שור או־בכור פשב או־בכור עז לא
תפדה קדש הם את־דמם תזרק על־המזבח
ואת־חלבם תקטיר אשה לרית גיחח ליהוה:
^{יח} ובשרם יהיה־לך פחזה תתנופה ובשוק תימין
לך יהיה: ^{יט} כל | תרומת הקדשים אשר ירימו

מִמֶּנּוּ: 5 וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם בְּהַרְיַמְכֶם אֶת־חַלְבֹּ
 מִמֶּנּוּ וְנַחֲשֹׁב לְלוֹיִם פְּתוּבֹת גֶּרֶן וּכְתוּבֹת
 יָקֹב: 6 וְאָכַלְתֶּם אֹתוֹ בְּכָל־מְקוֹם אַתֶּם וּבֵיתְכֶם
 כִּי־שָׂכַר הוּא לָכֶם חֶלֶף עֲבַדְתֶּם בְּאֵהָל מוֹעֵד:
 7 וְלֹא־תִשְׂאוּ עָלָיו חֲטָא בְּהַרְיַמְכֶם אֶת־חַלְבֹּ
 מִמֶּנּוּ וְאֶת־קִדְשֵׁי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לֹא תַחְלְלוּ וְלֹא

תְּמוֹתוֹ: פפפ

~ נקודות משיחות קודש ~ (2קוטי שיחות לח עמ' 69)

שֵׁאֵם הַקָּדִים לֹוֹי אֵת הַכֹּהֵן . . צְרִיף לְהַפְרִישׁ . . לְתַרוּמָה
 גְּדוּלָה (רש"י יח, כט)
 בלמוד על דרך הפשט לא מסתבר לומר שמצד עצם
 החיוב להפריש תרומה כבר ישנו בפעל בטבל חלק התרומה
 (שצטיד להפריש). ולפי זה מוכן מדוע צריכים פסוק מיוחד
 שאם הקדים הלוי את הכהן בפרי חזיב להפריש תרומה
 גדולה.

חצי קדיש

וְתַגְדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמוֹה רַבָּא. אַמֵּן בְּעֵלְמָא דִּי בְּרָא
 כְּרַעוּתָהּ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתָהּ, וְיַצְמַח פּוּרְקָנָהּ וְיַקְרַב
 מְשִׁיחָהּ. אַמֵּן בְּחַיִּיכוּן וּבְיוֹמֵיכוּן וּבְחַיֵּי בֵּית יִשְׂרָאֵל,
 בְּעֵגְלָא וּבְזִמְנֵי קָרִיב וְאִמְרוּ אַמֵּן: אַמֵּן יְהִי שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ
 לְעַלְמֵי וְלְעַלְמֵי עַלְמַיָּא. יְתַבְרַךְ: יְהִי שְׁמוֹה רַבָּא מְבָרַךְ לְעַלְמֵי
 וְלְעַלְמֵי עַלְמַיָּא. יְתַבְרַךְ, וְיִשְׁתַּבַּח, וְיִתְפָּאֵר, וְיִתְרוֹמֵם,
 וְיִתְנַשֵּׂא, וְיִתְהַדָּר, וְיִתְעַלֶּה, וְיִתְחַלֵּל, שְׁמוֹה דְקַדְשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא. אַמֵּן לְעֵלְא מִן כָּל בְּרַכְתָּא וְשִׁירָתָא,
 תְּשַׁבְּחָתָא וְנַחְמָתָא, דְאִמְרִין בְּעֵלְמָא, וְאִמְרוּ אַמֵּן: אַמֵּן

ספר שני מפטיר **כח** ט וּבִיּוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי־כִבְשִׁים
 בְּנֵי־שָׁנָה תְּמִימִם וְשְׁנֵי עֶשְׂרִים סֵלֶת מִנְחָה
 בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן וְנִסְכּוֹ: יַעֲלֶת שַׁבַּת בְּשַׁבְּתוֹ
 עַל־עֹלֶת הַתָּמִיד וְנִסְכּוֹ: פ יי וּבְרֵאשֵׁי
 חֲדָשִׁיכֶם תִּקְרִיבוּ עֹלָה לַיהוָה פְּרִים בְּנֵי־בָקָר
 שְׁנַיִם וְאֵיל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שְׁבַע
 תְּמִימִם: יג וְשִׁלְשָׁה עֶשְׂרִים סֵלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה
 בְּשֶׁמֶן לֶפָר הָאֶחָד וְשְׁנֵי עֶשְׂרִים סֵלֶת מִנְחָה

בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לַיהוָה נָתַתִּי לָךְ וּלְבָנֶיךָ וּלְבָנֹתֶיךָ
 אֶתְךָ לְחֶק־עוֹלָם בְּרִית מְלַח עוֹלָם הוּא לְפָנַי
 יְהוָה לָךְ וּלְזִרְעֶךָ אֶתְךָ: 8 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־אַהֲרֹן
 בְּאַרְצֶם לֹא תִנְחַל וְחֶלֶק לֹא־יִהְיֶה לָךְ בְּתוֹכֶם
 אֲנִי חֶלְקְךָ וְנִחְלַתְךָ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: 9

~ נקודות משיחות קודש ~ (2קוטי שיחות לו עמ' 63)

כָּל פֶּטֶר רַחֵם . . יְהִיָּה לָךְ . . וְאֵת בְּכוֹר הַבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה
 תִּפְדֶּה (יח, טו)

מפשטות הפתובים מוכח שגדר הפדיון הוא פדית הקמור
 מיד הפהן, כי תכף משגולד הוא של הפהן ("לך יהיה"),
 אלא שהתורה צותה לישראל לפדותו מן הפהן, וגם הקלה
 עליו שיכול לפדותו בשנה. והנה, יש אומרים שאם נתן לפהן
 את הקמור לא קים את המצוה. אבל יש לומר, שגם לשיטה
 זו הפדיה היא מן הפהן, אלא שבפתוב נתפרשו רק שתי
 פרות, פדיה ועריפה, לא נתינת הקמור.

שביעי כא וּלְבָנַי לְוִי הִנֵּה נָתַתִּי כָּל־מַעֲשֵׂי בְּיִשְׂרָאֵל
 לְנִחְלָה חֶלֶף עֲבַדְתֶּם אֲשֶׁר־הֶם עֲבָדִים אֶת־
 עֲבַדַּת אֵהָל מוֹעֵד: 12 וְלֹא־יִקְרְבוּ עוֹד בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל אֶל־אֵהָל מוֹעֵד לְשֵׂאת חֲטָא לְמוֹת:
 13 וְעֶבֶד הַלְוִי הוּא אֶת־עֲבַדַּת אֵהָל מוֹעֵד וְהֵם
 יִשְׂאוּ עוֹנֵם חֶקֶת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם וּבְתוֹךְ בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל לֹא יִנְחָלוּ נִחְלָה: 14 כִּי אֶת־מַעֲשֵׂי
 בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִרְאוּ לַיהוָה תְּרוּמָה נָתַתִּי
 לְלוֹיִם לְנִחְלָה עַל־פִּנְי אִמְרַתִּי לָהֶם בְּתוֹךְ בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל לֹא יִנְחָלוּ נִחְלָה: 15 וַיִּדְבֹר יְהוָה
 אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: 16 וְאֶל־הַלְוִיִּם תְּדַבֵּר וְאָמַרְתָּ
 אֲלֵהֶם כִּי־תִקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַמַּעֲשֵׂי
 אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם מֵאֵת בְּנִחְלַתְכֶם וְהִרְמַתֶם
 מִמֶּנּוּ תְּרוּמַת יְהוָה מַעֲשֵׂי מִן־הַמַּעֲשֵׂי:
 17 וְנַחֲשֹׁב לָכֶם תְּרוּמַתְכֶם כַּדָּגָן מִן־הַגֶּרֶן
 וּכְמִלֵּאָה מִן־הַיָּקֹב: 18 כֵּן תְּרִימוּ גַם־אִתֶּם
 תְּרוּמַת יְהוָה מִכָּל מַעֲשֵׂי־תִיכֶם אֲשֶׁר תִּקְחוּ
 מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּנְתַתֶּם מִמֶּנּוּ אֶת־תְּרוּמַת
 יְהוָה לְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן: 19 מִכָּל מַתְּנֵיכֶם תְּרִימוּ
 אֵת כָּל־תְּרוּמַת יְהוָה מִכָּל־חַלְבֹּ אֶת־מִקְדָּשׁוֹ

בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְאֵיל הָאֶחָד: י' וְעֶשְׂרֹן עֶשְׂרֹן
 סֵלֶת מְנַחֵה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן לְכַבֵּשׁ הָאֶחָד עֲלֶיהָ
 רֵיחַ נִיחָח אִשָּׁה לִיהוָה: י' וְנִסְפִיָּהֶם חֲצֵי הַהֵין
 יְהִיָּה לְפָר וּשְׁלִישִׁת הַהֵין לְאֵיל וּרְבִיעֵת הַהֵין
 לְכַבֵּשׁ יֵין זֹאת עֲלֵת הַדֶּשׁ בְּחֻדְשׁוֹ לְחֻדְשֵׁי
 הַשָּׁנָה: טו' וּשְׁעִיר עֲזִים אֶחָד לְחַטָּאת לִיהוָה
 עַל־עֲלֵת הַתְּמִיד יַעֲשֶׂה וְנִסְכּוֹ: ס

צ"ה פסוקים, הניא"ל סימן.

בעת הגבהת הספר תורה ואמירת וזאת התורה – אין מנהגנו להראות באצבע. * מנהגנו: מגביה הספר תורה ולאחרי שמראה אותה לקהל חוזר ומניחה על הבימה וגוללה בעצמו. ואז יושב על הספסל ואחר כורך המפה (= חוגר באבנט ועוטף במעיל). * כשמגביהין הספר תורה להראות הכתב לעם, כל אדם ישתדל לקרב עצמו לבימה כדי שיוכל לקרא מה שכתוב בספר תורה בעת הגבהת הספר תורה, ויאמר:

וְזֹאת הַתּוֹרָה, אֲשֶׁר־שָׂם מֹשֶׁה לְפָנָי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

עֵץ־חַיִּים הִיא לְמַחְזִיקִים בָּהּ, וְתַמְכִּיָּה מְאֹד. דְּרָכֶיהָ דְרָכֵי־נֶעַם, וְכָל־נִתְיבֹתֶיהָ שְׁלוֹם. אַרְבָּךְ יָמִים בְּיַמִּינָהּ, בְּשִׂמְלֵהָ עֶשֶׂר וְכָבוֹד. י' חֲפֶץ לְמַעַן צְדָקוֹ, יִגְדִיל תּוֹרָה וַיֹּאדִיר:

מדויקים לגלול הספר תורה נגד התפר, שמקום התפר יהיה באמצע הספר תורה מבחוץ. * האבנט חוגרים בתחילת שליש התחתון של הספר תורה.

לא יתחיל המפטיר להפטיר עד שיגמור הגולל לגלול הספר תורה, כדי שגם הגולל יוכל להבין ולשמוע ממנו, שחובה היא על הכל לשמוע ההפטרה כמו הפרשה שבספר תורה.

ברכת ההפטרה לפנייה

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר בְּנִבְיָאִים טוֹבִים וְרָצָה בְּדַבְרֵיהֶם
 הַנְּאֻמְרִים בְּאֵמַת בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַבּוֹחֵר בַּתּוֹרָה וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ וּבְיִשְׂרָאֵל
 עַמּוֹ וּבְנִבְיָאֵי הָאֵמַת וְצִדְקָ:

חובה הוא על הכל לשמוע ההפטרה כמו הפרשה שבספר תורה. לפיכך, לא יקראו שנים ההפטרה כאחד בקול רם ששני קולות אין נשמעים, ויש נוהגים מטעם הידוע להם, שלא לסמוך על שמיעה בלבדה, אלא הם בעצמם קורין ההפטרה ושומעין הברכות מפי המפטיר. ומכל מקום, צריכים לזוהר שלא יקראו בקול רם אלא בנחת (מלה במלה עם המפטיר).

שולחן ערוך אדמו"ר הוקן, חלק ב סימן רפד סעיף יא

ביאור על ההפטרה מתוך החומשים

ע"פ שי למורא

(א) הַשָּׁמַיִם בְּסֵאֵי, בְּלוּמֵר, מִן הַשָּׁמַיִם תְּבַאנָה
 הַגְּזֵרוֹת עַל כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ, כְּמוֹ שֶׁהַמֶּלֶךְ בְּשִׁבְתּוֹ
 עַל כִּסְאוֹ תְּצַאנָה הַגְּזֵרוֹת מִלְּפָנָיו. וְהָאֶרֶץ הַדָּם
 רְגֵלִי, בְּלוּמֵר, כָּל הָעוֹלָם הוּא שְׁלִי וּבְרִשׁוֹתֵי. אִי
 זֶה בֵּית אֲשֶׁר תִּבְנֶנּוּ לִי, אִם בֵּן מִה שְׂרֵד לְבָנוֹת
 לִי בֵּית וּמְקוֹם מְנוּחָה. (ב) וְאֵל זֶה אֲבִימֵ, אֵף
 עַל פִּי שֶׁהַשָּׁמַיִם בְּסֵאֵי וְכו', אֲבִימֵ וְאֵשִׁים עֵינֵי אֵל
 עֵינֵי וְנִבְהָ רִיחַ. וְחָרַד עַל דְּבָרֵי, מִדְּרֹו לַעֲשׂוֹת

את מצותי. (ג) שוֹחֵט הַשּׁוֹר מִבֵּה אִישׁ, בְּלוּמֵר, קָרְבָּנוֹת הַרְשָׁעִים אִינֵם מְקַבְּלִים לְפָנָי, וְהַשּׁוֹחֵט אֶת הַשּׁוֹר לְקָרְבָּן אִין קָרְבָּנוֹ מְרָצָה

הפטרה לקריאה בציבור ולשמו"ת בישעיהו פרק טו

סו אֵ כֹה אָמַר יְהוָה הַשָּׁמַיִם כְּסֵאֵי וְהָאֶרֶץ הַדָּם
 רְגֵלִי אִיזָה בֵּית אֲשֶׁר תִּבְנֶנּוּ לִי וְאִיזָה מְקוֹם
 מְנוּחָתִי: ב וְאֶת־כָּל־אֵלֶּה יְדֵי עֲשָׂתָה וַיְהִיו כָּל־אֵלֶּה
 נְאֻמֵי־יהוָה וְאֵלֶּה אֲבִיט אֶל־עֵינֵי וְנִבְהָרוּ וְחָרַד
 עַל־דְּבָרֵי: ג שוֹחֵט הַשּׁוֹר מִבֵּה־אִישׁ זוֹבַח הַשֶּׁה

עָרַף פֶּלֶב מַעֲלָה מִנְחָה דַם־חַיִּזִיר מִזְכִּיר לְבָנָה
 מִבְּרֶךְ אֲזֵן גַּם־הִמָּה בָּחֲרוּ בְּדַרְכֵיהֶם וּבִשְׁקֻצֵיהֶם
 נַפְשָׁם חֲפָצָה: וְגַם־אֲנִי אֶבְחַר בְּתַעֲלָלֵיהֶם
 וּמְגֹרְתָם אָבִיא לָהֶם יַעַן קָרָאתִי וְאִין עֹנֶה דִּבְרַתִּי
 וְלֹא שָׁמְעוּ וַיַּעֲשׂוּ הָרַע בְּעֵינַי וּבְאֲשֶׁר לֹא־חֲפָצָתִי
 בָּחֲרוּ: הִשְׁמְעוּ דְבַר־יְהוָה הַחֲרָדִים אֲל־דְּבָרוֹ
 אֲמָרוּ אַחֲיֵכֶם שְׁנֵאֵיכֶם מְנַדִּיכֶם לְמַעַן שְׁמִי יִכְבֵּד
 יְהוָה וְנִרְאָה בְּשִׂמְחַתְכֶם וְהֵם יִבְשׁוּ: וְקוֹל שְׂאוֹן
 מֵעִיר קוֹל מֵהִיכָל קוֹל יְהוָה מְשַׁלֵּם גְּמוּל לְאֵיבָיו:
 זְבַטְרָם תִּחִיל יִלְדָה בְּטָרָם יָבוֹא חֶבֶל לָהּ
 וְהַמְלִיטָה זָכָר: הִמְי־שָׁמַע פְּזֹאת מִי רָאָה פְּאֻלָּה
 הַיּוֹחֵל אֶרֶץ בְּיוֹם אַחַד אִם־יִוָּלֵד גְּוִי פֶּעַם אַחַת
 בִּי־חֻלָּה גַּם־יִלְדָה צִיּוֹן אֶת־בְּנֵיהָ: ט הֲאֵנִי אֲשַׁבֵּר
 וְלֹא אוֹלִיד יֹאמֶר יְהוָה אִם־אֲנִי הַמוֹלִיד וְעַצְרַתִּי
 אָמַר אֱלֹהֵיךָ: י שִׂמְחוּ אֶת־יְרוּשָׁלַם וְגִילוּ בָהּ
 כָּל־אֶהְבִּיהָ שִׁישׁוּ אֶתָּה מְשׁוֹשׁ כָּל־הַמְתֵּאֲבָלִים
 עֲלֶיהָ: יא לְמַעַן תִּיַּנְקוּ וּשְׁבַעְתֶּם מִשֹּׁד תִּנְחַמְיָה
 לְמַעַן תִּמְצוּ וְהִתְעַנְּגֶתֶם מִזֵּיו כְּבוֹדָהּ: יב פִּי־כָה א
 אָמַר יְהוָה הִנְנִי נֹמֵה־אֲלֵיָהּ כְּנֶהֱרַ שָׁלוֹם וּכְנַחֵל
 שׁוֹמֵר כְּבוֹד גּוֹיִם וַיִּנְקַתֶּם עַל־צַד תִּנְשְׂאוּ וְעַל־
 בְּרָפִים תִּשְׁעֲשְׂעוּ: יג כְּאִישׁ אֲשֶׁר אָמַז תִּנְחַמְנוּ בְּן

לפני, ועוד נחשב כאלו מכה איש. זוכת השם
 עורף פלב, אם הביא שם לקרבן, הרי הוא
 נחשב לפני כאלו עורף פלב. מעלה מנחה דם
 חזיר, אם הוא מעלה קרבן מנחה, הרי הוא נחשב
 כאלו העלה דם חזיר. מזכיר לבונה מכרד
 און, אם הוא מקטיר לבונה, הרי הוא כאלו מביא
 דבר און. "מכרד", מביא מתנה, כמו "קח נא את
 ברכתי" (בראשית לג.א). ג גם המה בחרו
 בדרךביהם, כלומר, הואיל וגם הם בחרו בדרךביהם
 הרעים מתוך רצון, ולא שפך הודמם להם. ד
 אבחר בתעלוליהם, אבחר להתעלל בהם.
 ומגורתם, מה שהם מפחדים פן יבוא יצן
 קראתי, משום שקראתי להם על ידי הנביאים.
 ואין עונה, כלומר, אין מקבל דברי. ה החרדים
 אל דברו, הצדיקים המודרנים לעשות את דבר
 ה'. אמרו אחיכם, אמרו פושעי ישראל שהם
 אחיכם וכו'. שנאיכם מנדיכם, השונאים
 אתכם (ומנדים) ומרחיקים אתכם. למען שמי
 יכבד ה', כל אחד מהם אמר, בגלל פרסום שמי
 בא כבוד לה', כי אני קרוב אליו והוא מתכבד
 בי. ונראה בשמחתכם והם יבשו, והנביא
 אומר לחרדים אל דבר ה', לא בן הוא ברכי
 פושעי ישראל, ונראה בעינינו בשמחתכם שלכם
 החרדים אל דבר ה', והרשעים ההם יבשו, כי
 הלכו אחרי ההבל. ו קול שאון מעיר, קול
 רעש יצא אז מעיר ציון. קול מהיכל, קול
 מההיכל העומד בציון. משלם גמול לאויביו,
 לשלם גמול לאויביו, הם גוג ומגוג שילקמו על
 ירושלים. כמו שכתוב "ויצא ה' וינלחם בגוים ההם"
 (זכריה יד.א). ב בטרם תחיל ילדה, בטרם תחיל
 ציון חבלי הילדה תלד, כלומר ותקבצו בניה לתוכה
 כאלו ילדה אותם זה עתה, מבלי פחד וחבלי לדה,
 כי כל האמות יביאום לתוכה. ח מי שמע
 בזאת, מי שמע דבר פלא בשמועה הזאת.
 היוחל ארץ ביום אחד, האם מעולם באו חבלי

לדה לכל נשי הארץ ביום אחד. אם יולד גוי פעם אחת, האם מעולם נולדה אמה שלמה בפעם אחת. כי חלה גם ילדה, כי
 זה הפלא נעשה בציון, שהתכוננה ללדה וגם הלדה היו בחדר בבת אחת וילדה את בניה. כלומר, פלם באחד פאו מגלותם לציון. ט
 האני אשפיר ולא אוֹלִיד, האם אני אביא את אשה על המשבר ולא אפתח רחמי שתלד. כלומר, וכי אני אתחיל בדרך ולא
 אוכל לגמר. אם אני המוליד ועצרתי, אני הוא המוליד ארצות הגוים עד הזמן ההוא, ואז אעצר אותם מלדת, כי הגדלה והכבוד
 יהיו לישראל לבדם. י שִׂמְחוּ אֶת יְרוּשָׁלַים, אתם הבאים מן הגולה, שמחו עם ירושלים בכואכם אליה. כל המתאבלים עליה,
 כל אלו שהתאבלו עליה בעת הרבנה. יא לְמַעַן תִּיַּנְקוּ וּשְׁבַעְתֶּם מִשֹּׁד תִּנְחַמְיָה, מה שהתאבלתם עליה הביא לכם שתראו
 בשמחתה ותינקו ותשבטו משדו תנחמיה. תמצו והתענגתם, ותהיו מוצצים ומתענגים. מזיו כבודה, מהכבוד הגדול הנו וממשמש
 לבוא לה. יב על צד תנשאו ועל ברכים תשעשעו, וכברכם הגוים מאד. והמשיל הכבוד שיעשו להם כמו שנושאים התינוק
 על הירוע בצד הגוף, ומשעשעים אותו על הברכים לשמחו. יג אֲשֶׁר אָמַז תִּנְחַמְנוּ, דרך האם לנחם את בנה יותר מן האב.
 וכירושלים תנחמו, כל התנחומים שלכם יהיו בירושלים, כי שם תקבלו הרבה טובה וזה יחשב לנחומים על הצרות שעברו.

אֲנֹכִי אֶנְחַמְכֶם וּבִירוּשָׁלַיִם תִּנְחַמוּ: יד וּרְאִיתֶם
 וְשֵׁשׁ לַבָּכִים וְעֲצֻמוֹתֵיכֶם כִּדְשָׁא תִפְרַחְנָה וְגוֹדְעָה
 יִדְיָהוּהָ אֶת־עַבְדָּיו וְעַם אֶת־אֵיכָבוּ: טו כִּי־הִנֵּה
 יְהוָה בָּאֵשׁ יָבֹא וְכִסּוּפָה מִרְפַּכְתּוֹ לְהָשִׁיב בַּחֲמָה
 אִפּוֹ וְגַעְרָתוֹ בְּלִהְבֵי־אֵשׁ: טז כִּי בָאֵשׁ יְהוָה נִשְׁפָּט
 וּבְחָרְבוֹ אֶת־כָּל־בֶּשָׂר וְרַבּוֹ חֲלָלִי יְהוָה:
 יז הַמִּתְקַדְּשִׁים וְהַמְטַהְרִים אֶל־הַגְּזוֹת אַחַר אַחַת
 בַּתּוֹךְ אֲכָלִי בֶּשֶׂר הַחַזִּיר וְהַשֶּׁקֶץ וְהַעֲכָבֵר יַחְדוֹ
 יִסְפוּ נְאֻם־יְהוָה: יח וְאֲנֹכִי מַעֲשִׂיהֶם וּמַחֲשַׁבְתֵּיהֶם
 בָּאֵה לְקַבֵּץ אֶת־כָּל־הַגּוֹיִם וְהַלְשָׁנוֹת וּבָאוּ וְרָאוּ
 אֶת־כְּבוֹדִי: יט וְשַׁמְתִּי בָהֶם אוֹת וְשַׁלַּחְתִּי מֵהֶם |
 פְּלִיטִים אֶל־הַגּוֹיִם תַּרְשִׁישׁ פּוּל וְלוֹד מִשְׁכֵי קֶשֶׁת
 תָּבֵל וַיּוֹן הָאֵיִים הִרְחִיקִים אֲשֶׁר לֹא־שָׁמְעוּ אֶת־
 שְׁמִיעִי וְלֹא־רָאוּ אֶת־כְּבוֹדִי וְהִגִּידוּ אֶת־כְּבוֹדִי
 בַּגּוֹיִם: כ וְהִבִּיאוּ אֶת־כָּל־אֲחֵיכֶם | מִכָּל־הַגּוֹיִם |
 מִנְּחָה | לִיהוָה בְּסוּסִים וּבְרֶכָב וּבַצְּלִים וּבַפְּרָדִים
 וּבַכְּרֶפְרוֹת עַל הַר קְדֻשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם אָמַר יְהוָה
 כַּאֲשֶׁר יָבִיאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַמְּנַחָה בְּכָלִי טָהוֹר
 בֵּית יְהוָה: כא וְגַם־מֵהֶם אֶקַּח לְכַהֲנִים לְלוֹיִם אָמַר
 יְהוָה: כב כִּי כַּאֲשֶׁר הַשָּׁמַיִם הַחֲדָשִׁים וְהָאָרֶץ
 הַחֲדָשָׁה אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה עֹמְדִים לְפָנַי נְאֻם־יְהוָה
 כֵּן יַעֲמֹד זַרְעֲכֶם וְשִׁמְכֶם: כג וְהָיָה מִדֵּי־הַדָּשׁ
 בְּחַדְשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבַּת בְּשַׁבְּתוֹ יָבֹא כָּל־בֶּשָׂר

יד) וּרְאִיתֶם וְשֵׁשׁ לַבָּכִים, כַּאֲשֶׁר תִּרְאוּ אֶת
 יְרוּשָׁלַיִם בְּכַנְיָה וְשֵׁשׁ לַבָּכִים. וְעֲצֻמוֹתֵיכֶם
 כִּדְשָׁא תִפְרַחְנָה, כְּלוֹמַר יִתְחַזְּקוּ בְּכִרְיָאוֹת.
 וְגוֹדְעָה יֵד ה' אֶת עַבְדָּיו, אִם יִדְעוּ עַבְדָּיו אֶת
 כַּח גְּבוּרַת ה' (טו) כַּאֲשׁר יָבֹא, לֵאמֹר אֶת חֵיל
 גּוֹי וּמְגוּנָה. וְכִסּוּפָה מִרְפַּכְתּוֹ, כְּלוֹמַר גְּזוּרָתוֹ
 הַיּוֹדוֹת מִן הַשָּׁמַיִם, וְרָדוּ עֲלֵיהֶם כְּרוּחַ סוּפָה.
 לְהָשִׁיב בַּחֲמָה אִפּוֹ, לְהָשִׁיב לְצָרוֹ גְּמוּל כַּאֲפָה
 וּבַחֲמָה רַבָּה. (טז) נִשְׁפָּט, מֵתוּבַת. וְרַבּוֹ חֲלָלִי
 ה', הַחֲלָלִים שֶׁפָּלוּ בְּמִלְחָמַת גּוֹי וּמְגוּנָה. (יז)
 הַמִּתְקַדְּשִׁים וְהַמְטַהְרִים אֶל הַגְּזוֹת, הַמְּוַמְיָנִים
 עֲצָמִים וּמְטַהְרִים עֲצָמִים כְּמִי טָהַרָה לְלַכַּת אֶל
 הַפָּסִלִים הַעוֹמְדִים בַּגְּזוֹת. אַחַר אַחַת, קְבוּצָה
 אַחֲרֵי קְבוּצָה, אַחֲרֵי שֶׁמָּרָה הִרְאָשׁוּנָה אֶת עַבְדוֹתֶיהָ
 נִכְנַסְתָּ הַשְּׂנֵיָה. בַּתּוֹךְ, בְּאֵמְצֵעַ הַנֵּחָה מְקוֹם מַעֲמַד
 הַפָּסִל. וְהַשֶּׁקֶץ, כָּל סוּגֵי הַשְּׂרָצִים. וְהַעֲכָבֵר, יֵכָל.
 יח) וְאֲנֹכִי, וְאֲנֹכִי מָה עָלַי לַעֲשׂוֹת. מַעֲשִׂיהֶם
 וּמַחֲשַׁבְתֵּיהֶם כַּאֲהָ, כָּל מַעֲשֵׂה וְכָל מַחֲשַׁבָּה
 בָּאֵה אֵלַי, וְהָיָה תּוֹקֵנִי לְקַבֵּץ אֶת כָּל הַגּוֹיִם
 וְגו'. וְרָאוּ אֶת כְּבוֹדִי, בְּחִלְקָמִי בָהֶם בְּמַסַּת
 "הַמֶּקַּע בְּשָׂרוֹ וְגו'" כְּפִתּוּב בְּנִבְאוֹת וְזִכְרוֹת (זַכְרוֹת
 יד: טו). וְשַׁמְתִּי בָהֶם אוֹת וְשַׁלַּחְתִּי מֵהֶם
 פְּלִיטִים, פְּלִיטִים וַיִּצְלוּ מִן הַמִּלְחָמָה בְּשִׁבְלִי לְלַכַּת
 לְבִשֵׁר לְאֵיִים הִרְחִיקִים אֶת כְּבוֹדִי אֲשֶׁר רָאוּ
 בְּמִלְחָמָה. וְגַם בְּאוֹתָם פְּלִטִים אֲשֵׁים אֶחָד מִן
 הָאוֹתוֹת שֶׁגִּדְוּנוּ חֲבָרֵיהֶם בָּהֶם, כְּדִי לְהוֹדִיעַ
 לְרַחֲוִקִים שֶׁבְּמִנְפָּה זֶה נִגְפּוּ הַצּוֹבְאִים עַל יְרוּשָׁלַיִם.
 מוֹשְׁבֵי קֶשֶׁת, הַמְּלַמְדִים לִירוֹת חַצִּים בְּקֶשֶׁת. (יט)
 וְהִבִּיאוּ אֶת כָּל אֲחֵיכֶם, כִּשְׁיִשְׁמְעוּ הַגּוֹיִם אֶת
 הַפְּלָאִים הַגְּדוֹלִים שֶׁעֲשֵׂה הַקֹּבֵ"ה בְּמִנְחָה גּוֹי
 וּמְגוּנָה, וְיִבִּיאוּ אֶת אוֹתָם מִיִּשְׂרָאֵל שְׂלֵא עָלָי לְאָרֶץ
 יִשְׂרָאֵל. וּבַצְּבָאִים, בְּעֲגָלוֹת מִחֶפְזוֹת. וּבַכְּרֶפְרוֹת,
 סוּג שֶׁל גְּמָלִים שֶׁהֵם קִלִּים מְאֹד בְּהַלִּיכְתֶּם וְצוּרַת
 הַלִּיכְתֶּם כְּעֵין רַקוּדָה. פְּרוֹשׁ אַחַר, "בַּכְּרֶפְרוֹת",
 בְּרַקוּדִים שֶׁל שְׂמֵחָה, כְּמוֹ "וְיֹדֵד מִכְרֶבֶר כָּל עוֹ"
 (שְׁמוּאֵל ב' ו' יד). כ) וְגַם מֵהֶם אֶקַּח לְכַהֲנִים
 לְלוֹיִם, גַּם מִן הָעַמִּים הַמְּבִיָּאִים אוֹתָם, וְגַם מִן
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַמְּבִיָּאִים, אֶקַּח מֵהֶם כַּהֲנִים וְלוֹיִם שֶׁהָיוּ

מַעֲרִבִים בֵּין הַגּוֹיִם בְּאֵזֶם, וּלְפָנַי גְּלוּיִים כַּהֲנִים וְהַלוּיִם שֶׁבָּהֶם, וְאָבֵר אוֹתָם מֵהֶם וְהָיוּ מִשְׁמָשִׁים לְפָנַי. אָמַר ה', וְהִכָּן אָמַר, "הַנְּסֻחַתוֹת
 לַח' אֶל־הֵינִי" (דְּבָרִים כט:נח). כב) הַשָּׁמַיִם הַחֲדָשִׁים, קֶרָאִם חֲדָשִׁים, כִּי הֵם עוֹמְדִים תָּמִיד בְּחֲדוּשָׁם כְּמוֹ שֶׁנִּבְרָאוּ וְלֹא יִכְלוּ. וְהָאָרֶץ
 הַחֲדָשָׁה, שֶׁהָאָרֶץ עוֹמְרַת בְּחֲדוּשָׁה תָּמִיד כְּמוֹ שֶׁנִּבְרָאָה וְלֹא תִכְלָה, אֶלָּא שֶׁתּוֹלְדוֹתֶיהָ בָּלִים. וְכֵן אָמַר שְׁלֵמָה "דוֹר הוֹלֵךְ וְדוֹר בָּא וְהָאָרֶץ
 לְעוֹלָם עוֹמְדָת" (קהלת א.א). אֲשֶׁר אֲנִי עוֹשֶׂה, אֲשֶׁר אֲנִי מַעֲמִיד בְּחֲדוּשָׁם. עוֹמְדִים לְפָנַי, שֶׁאֵי סַבַּת קִיּוּמָם וְעֹמְדוֹתָם. כֵּן יַעֲמֹד
 זַרְעֲכֶם וְשִׁמְכֶם, בְּאוֹתָהּ הַטּוֹבָה שֶׁתְּהִי אוֹתָם שֶׁתְּהִי הַנְּאֻלָּה בִּימֵיכֶם, כֵּן יַעֲמִדוּ גַם זַרְעֲכֶם אַחֲרֵיכֶם כָּל יְמֵי עוֹלָם, וְלֹא תִגְלוּ עוֹד
 מֵאַרְצְכֶם כְּפִי שֶׁחֲשַׁבּוּ אֵלּוֹ הַגּוֹיִם שֶׁבָּאוּ עִם גּוֹי לְחַלְחַם עַל יְרוּשָׁלַיִם, שֶׁחֲשַׁבּוּ לְהַגְּלוֹת אֶת יִשְׂרָאֵל וְלֵאמֹר אֶת שְׁמֵם, אֶלָּא לְעוֹלָם יַעֲמֹד
 זַרְעֲכֶם וְשִׁמְכֶם. כג) מִדֵּי חֲדָשׁ בְּחֲדָשׁוֹ, כָּל חֲדָשׁ בְּיוֹם רֵאשׁ הַחֲדָשׁ.

לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְפָנַי אָמַר יְהוָה: כִּי וַיֵּצְאוּ וַרְאוּ בְּפָגְרִי
הָאֲנָשִׁים הַפְּשָׁעִים בִּי כִּי תוֹלְעֵתֶם לֹא תָמוּת
וְאִשָּׁם לֹא תִכְפֹּה וְהָיוּ דְרָאוֹן לְכָל־בָּשָׂר:

כִּי וְהָיָה מִדֵּי־חֲדָשׁ בְּחֲדָשׁוֹ וּמִדֵּי שַׁבַּת בְּשַׁבְּתוֹ
יָבֹא כָל־בָּשָׂר לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְפָנַי אָמַר יְהוָה:

יְיָ וַיֹּאמְרוּ לוֹ יְהוֹנָתָן מַחֲר חֲדָשׁ וְנִפְקַדְתָּ בִּי יַפְקֵד מוֹשֶׁבֶקֶד: מִכּוּ וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן לְדָוִד לֵךְ
לְשָׁלוֹם אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְנוּ שְׁנֵינוּ אֲנַחְנוּ בְּשֵׁם יְהוָה לֵאמֹר יְהוָה יִהְיֶה אִ בֵּינִי וּבֵינְךָ וּבֵין זֵרְעִי
וּבֵין זֵרְעֶךָ עַד־עוֹלָם:

לאחר שמסיים ההפטרה יאמר המפטיר ברכות אלו

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, צוּר כָּל הָעוֹלָמוֹם, צַדִּיק בְּכָל הַדּוֹרוֹת,
הָאֵל הַנְּאֻמָּן הָאוֹמֵר וְעוֹשֶׂה, הַמְדַבֵּר וּמְקַיֵּם, שֶׁכָּל דְּבָרָיו אֱמֶת וְצֶדֶק:
נְאֻמָּן, אַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְנְאֻמָּנִים דְּבָרֶיךָ, וְדָבָר אֶחָד מִדְּבָרֶיךָ אַחֲזֹר לֹא
יָשׁוּב רִיקָם, כִּי אֵל מֶלֶךְ נְאֻמָּן וְרַחֲמָן אַתָּה. בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, הָאֵל הַנְּאֻמָּן בְּכָל
דְּבָרָיו:

רַחֵם, עַל צִיּוֹן כִּי הִיא בֵּית חַיֵּינוּ, וְלַעֲלוּבַת נַפְשׁ תוֹשִׁיעַ וְתִשְׁמַח בְּמַהֲרָה
בְּיָמֵינוּ. בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מְשַׁמַּח צִיּוֹן בְּבִנְיָהּ:

שִׂמְחָנוּ, יְיָ אֱלֹהֵינוּ, בְּאַלְיָהוּ הַנְּבִיא עֲבָדֶךָ, וּבְמַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֶךָ,
בְּמַהֲרָה יָבֹא וַיַּגֵּל לַבְּנוֹ, עַל כִּסְאוֹ לֹא יֵשֵׁב זָר, וְלֹא יִנְחְלוּ עוֹד
אַחֲרֵים אֶת כְּבוֹדוֹ. כִּי בְשֵׁם קִדְשֶׁךָ נִשְׁבַּעְתָּ לוֹ, שְׁלֹא יִכְפֹּה גֵרוֹ לְעוֹלָם וָעַד:
בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מִגֵּן דָּוִד:

עַל הַתּוֹרָה, וְעַל הָעֲבוּדָה וְעַל הַנְּבִיאִים וְעַל יוֹם הַשַּׁבָּת הַזֶּה, שְׁנַתְּתָ לָנוּ יְיָ
אֱלֹהֵינוּ לְקִדְשָׁה וְלִמְנוּחָה, לְכָבוֹד וְלִתְפָּאֶרֶת. עַל הַכֹּל, יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ
מוֹדִים לָךְ, וּמְבָרְכִים אוֹתְךָ, יְתִבְרַךְ שְׁמֶךָ בְּכָל חַי תָּמִיד לְעוֹלָם וָעַד: בְּרוּךְ
אַתָּה יְיָ, מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת:

יח) ויאמר לו' יהונתן, יהונתן בן שאול המלך
אמר לדוד. מחר חדש, מחר ראש חדש. ונפקדת
בי יפקד מושבך, ונכירו אותך כשנחסר ממושבך
יושב. מכ) אשר נשבענו, ותזכר שנשבענו וכו'.

לוח זמנים לשבוע פרשת קרח בערים שונות בעולם

זמני יום ראשון ויום שבת
(ח) = שעון חורף (ק) = שעון קיץ

שבת יציאת	שבת כניסת	צאת הכוכבים		שקיעה הנראית		סוף זמן תפילה		סוף זמן קריאת שמע				זריחה		מדינה ועיר
		ש	א	ש	א	ש	א	אדמוה"ז		מג"א		ש	א	
								ש	א	ש	א			
20:25	19:27	20:14	20:11	19:47	19:44	10:16	10:16	9:04	9:04	8:32	8:32	5:33	5:34	באר שבע (ק)
20:30	19:20	20:18	20:14	19:50	19:47	10:14	10:14	9:01	9:01	8:29	8:29	5:28	5:29	חיפה (ק)
20:25	19:08	20:16	20:12	19:49	19:46	10:13	10:13	9:01	9:01	8:30	8:30	5:28	5:29	ירושלים (ק)
20:28	19:28	20:15	20:12	19:48	19:45	10:16	10:16	9:04	9:04	8:31	8:31	5:32	5:33	תל אביב (ק)
21:56	20:39	21:35	21:30	20:57	20:52	10:11	10:11	8:50	8:51	8:18	8:19	4:50	4:53	אוסטררה, וינה (ק)
17:51	16:53	17:39	17:40	17:11	17:12	10:40	10:38	9:51	9:49	9:19	9:17	7:27	7:23	אוסטרליה, מלבורן (ח)
21:30	20:32	21:26	21:21	20:51	20:46	10:17	10:17	8:57	8:58	8:25	8:26	5:02	5:04	אוקראינה, אודסה (ק)
21:11	20:11	21:07	21:02	20:30	20:25	9:46	9:46	8:25	8:26	7:53	7:54	4:26	4:29	אוקראינה, דונייצק (ק)
21:24	20:24	21:20	21:15	20:43	20:38	9:56	9:57	8:35	8:36	8:03	8:04	4:35	4:38	אוקראינה, דנייפרופטרובסק (ק)
22:00	20:57	21:56	21:50	21:16	21:10	10:19	10:20	8:57	8:58	8:25	8:26	4:53	4:57	אוקראינה, ז'יטומיר (ק)
21:55	20:52	21:51	21:45	21:11	21:05	10:11	10:12	8:48	8:49	8:17	8:18	4:43	4:47	אוקראינה, קייב (ק)
22:07	20:55	21:48	21:43	21:13	21:09	10:44	10:44	9:25	9:26	8:53	8:54	5:31	5:34	איטליה, מילאנו (ק)
18:51	18:06	18:47	18:46	18:24	18:23	10:08	10:07	9:05	9:04	8:36	8:34	6:02	6:01	אקוודור, קיטו (ח)
18:30	17:34	18:18	18:19	17:52	17:53	11:11	11:10	10:21	10:19	9:48	9:46	7:53	7:50	ארגנטינה, בואנוס איירס (ח)
19:02	18:11	18:58	19:00	18:29	18:30	12:08	12:06	11:19	11:17	10:49	10:46	8:59	8:55	ארגנטינה, ברילוצ'ה (ח)
21:09	20:16	21:05	21:01	20:34	20:31	10:35	10:35	9:19	9:20	8:47	8:47	5:37	5:39	ארה"ב, בולטימור (ק)
21:16	20:11	21:01	20:57	20:30	20:26	10:22	10:22	9:06	9:06	8:34	8:35	5:21	5:22	ארה"ב, ברוקלין (ק)
21:16	20:10	21:00	20:56	20:29	20:25	10:23	10:23	9:06	9:07	8:34	8:35	5:21	5:23	ארה"ב, ג'רסי סיטי (ק)
22:00	20:53	21:44	21:40	21:12	21:08	10:57	10:57	9:39	9:40	9:08	9:08	5:51	5:53	ארה"ב, דטרויט (ק)
21:02	20:05	20:50	20:47	20:24	20:21	10:58	10:58	9:47	9:47	9:15	9:14	6:17	6:18	ארה"ב, היוסטון (ק)
20:47	19:49	20:35	20:32	20:07	20:04	10:26	10:25	9:12	9:12	8:41	8:41	5:37	5:38	ארה"ב, לוס אנג'לס (ק)
20:50	19:55	20:39	20:36	20:14	20:11	11:01	11:00	9:51	9:51	9:19	9:18	6:26	6:26	ארה"ב, מיאמי (ק)
21:14	20:07	20:57	20:53	20:26	20:22	10:18	10:18	9:01	9:02	8:29	8:29	5:16	5:18	ארה"ב, ניו הייבן (ק)
21:16	20:11	21:02	20:57	20:30	20:26	10:15	10:15	8:58	8:58	8:27	8:27	5:10	5:12	ארה"ב, שיקאגו (ק)
18:44	17:59	18:40	18:39	18:17	18:16	10:35	10:34	9:37	9:36	9:08	9:07	6:47	6:45	בוליביה, לה-פס (ח)
23:07	21:39	22:40	22:33	21:58	21:52	10:55	10:55	9:31	9:33	8:59	9:00	5:25	5:29	בלגיה, אנטוורפן (ק)
23:04	21:39	22:39	22:33	21:58	21:52	10:55	10:56	9:32	9:33	9:00	9:01	5:26	5:29	בלגיה, בריסל (ק)
18:04	17:14	17:56	17:56	17:32	17:32	10:15	10:14	9:20	9:18	8:49	8:47	6:39	6:36	ברזיל, ס. פאולו (ח)
17:51	17:02	17:44	17:44	17:20	17:20	10:01	10:00	9:06	9:04	8:35	8:33	6:24	6:21	ברזיל, ריו דה ז'נרו (ח)
22:28	21:01	22:02	21:56	21:20	21:14	10:11	10:12	8:47	8:49	8:16	8:18	4:39	4:43	בריטניה, לונדון (ק)
22:57	21:20	22:25	22:18	21:39	21:33	10:16	10:17	8:51	8:52	8:19	8:21	4:37	4:41	בריטניה, מנצ'סטר (ק)
22:18	21:11	22:14	22:08	21:30	21:24	10:16	10:17	8:51	8:53	8:20	8:21	4:41	4:45	גרמניה, ברלין (ק)
22:22	21:19	22:18	22:12	21:38	21:32	10:39	10:39	9:16	9:17	8:45	8:46	5:11	5:14	גרמניה, פרנקפורט (ק)
17:59	17:12	17:55	17:55	17:30	17:31	10:18	10:16	9:23	9:21	8:53	8:51	6:43	6:41	דרום-אפריקה, יוהנסבורג (ח)
19:45	18:59	19:41	19:39	19:17	19:15	10:23	10:23	9:16	9:15	8:43	8:43	5:58	5:58	הודו, בומביי (ח)
19:42	18:56	19:38	19:36	19:14	19:12	10:19	10:18	9:11	9:11	8:40	8:39	5:53	5:53	הודו, פונה (ח)
21:23	20:24	21:19	21:14	20:42	20:37	10:02	10:02	8:41	8:42	8:09	8:10	4:43	4:46	הונגריה, בודפשט (ק)
21:13	20:19	21:09	21:05	20:38	20:34	10:30	10:30	9:14	9:14	8:42	8:42	5:29	5:31	טורקיה, איסטנבול (ק)
21:23	20:31	21:19	21:15	20:49	20:46	10:54	10:54	9:40	9:40	9:07	9:08	5:59	6:01	יוון, אתונה (ק)
21:40	20:41	21:36	21:31	21:00	20:55	10:24	10:24	9:04	9:05	8:31	8:32	5:08	5:10	מולדובה, קישינב (ק)

יצאת שבת	כניסת שבת	צאת הכוכבים		שקיעה הנראית		סוף זמן תפילה		סוף זמן קריאת שמע				זריחה		מדינה ועיר
		ש	א	ש	א	ש	א	אדמוה"ז		מג"א		ש	א	
								ש	א	ש	א			
20:50	20:04	20:46	20:44	20:22	20:20	11:19	11:18	10:11	10:10	9:41	9:40	6:49	6:49	מקסיקו, מקסיקו סיטי (ק)
17:36	16:43	17:32	17:34	17:01	17:03	10:56	10:54	10:10	10:07	9:37	9:34	7:55	7:51	ניו-זילנד, קרייטצ'רץ (ח)
19:34	18:46	19:30	19:28	19:05	19:02	9:41	9:40	8:30	8:30	7:59	7:59	5:01	5:02	נפאל, קטמנדו (ח)
19:38	18:54	19:34	19:33	19:12	19:11	10:59	10:58	9:57	9:56	9:25	9:24	6:55	6:54	סינגפור, סינגפור (ח)
21:47	20:41	21:43	21:37	21:00	20:54	9:46	9:46	8:21	8:22	7:50	7:51	4:11	4:14	פולין, ורשא (ק)
18:19	17:34	18:15	18:15	17:52	17:52	10:11	10:10	9:13	9:11	8:40	8:39	6:22	6:20	פרו, לימה (ח)
22:26	21:14	22:08	22:03	21:33	21:28	11:01	11:01	9:41	9:42	9:10	9:11	5:47	5:49	צרפת, ליאון (ק)
22:57	21:37	22:35	22:29	21:56	21:51	11:06	11:07	9:44	9:46	9:13	9:14	5:43	5:46	צרפת, פריז (ק)
18:41	17:56	18:37	18:35	18:14	18:13	9:48	9:47	8:44	8:43	8:14	8:13	5:36	5:36	קולומביה, בוגוטה (ח)
21:52	20:43	21:35	21:30	21:02	20:57	10:40	10:40	9:22	9:23	8:51	8:51	5:32	5:34	קנדה, טורונטו (ק)
21:39	20:26	21:20	21:15	20:45	20:41	10:15	10:15	8:56	8:56	8:24	8:25	5:02	5:04	קנדה, מונטריאול (ק)
20:31	19:40	20:27	20:23	19:59	19:56	10:18	10:18	9:05	9:05	8:32	8:32	5:30	5:31	קפריסין, לרנקה (ק)
23:29	22:16	23:25	23:17	22:35	22:28	11:01	11:01	9:33	9:35	9:02	9:04	5:15	5:20	רוסיה, ליובאוויטש (ח)
23:49	21:58	23:10	23:02	22:17	22:10	10:31	10:32	9:02	9:04	8:32	8:34	4:40	4:45	רוסיה, מוסקבה (ח)
21:58	20:59	21:54	21:49	21:18	21:13	10:40	10:40	9:19	9:20	8:47	8:48	5:23	5:25	רוסיה, רוסטוב-נא-דון (ח)
22:22	21:07	22:03	21:57	21:26	21:21	10:43	10:44	9:22	9:23	8:52	8:53	5:24	5:27	שווייץ, ציריך (ק)
19:14	18:29	19:10	19:08	18:47	18:45	10:06	10:05	9:00	8:59	8:27	8:27	5:47	5:46	תאילנד, בנגקוק (ח)

בלוח זה, הזמנים חושבו על פי "סדר הכנסת שבת" ופסקי אדמוה"ז בסידורו. (פרט לסוף זמן קריאת שמע ושיטת המג"א).

סדר מצות הדלקת נרות לשבת קודש

מצוה זו שייכת גם לבנות ישראל, ועד לילדה קטנה ... אפילו אם היא בת שנה וכבר מתחילה לדבר ויכולה להדליק ולברך ... ביחד עם אחיותי, ועל אחת כמה וכמה אמה שמדליקה לאחריהן, כדי שתוכל לעזור להן בהדלקת הנר.

תורת מנחם תשמ"ט חלק ד' עמ' 378

ויש להשפיע גם על בנות קטנות שהגיעו לחינוך, שגם הן תדלקנה נרות שבת וחג, כמדובר כמה פעמים. ואפילו אם הדבר מוטל בספק, אם היא כבר הגיעה לחינוך או לא - גם אז כדאי שיאיר מזלה שבוע קודם או כמה ימים קודם!

משיחת י"ג תשרי תשמ"ו סכ"ח - התנועדות תשמ"ו ח"א עמ' 162

זמן הדלקת הנרות הוא כפי המתפרסם בכל מקום ומקום על ידי הגורמים המוסמכים - אסור בשום אופן להדליק לאחר זמן זה.

מנהגן הטוב של בנות ישראל ... להפריש לצדקה לפני הדלקת הנרות - כמובן כאשר הדלקת הנרות היא ביום חול. אסור לטלטל ח"ו את קופת הצדקה לאחר ההדלקה ולכן צריכים להניחה לכתחילה [= לפני כניסת השבת ולפני ההדלקה] במקום שתישאר שם עד לאחר הבדלה.

מדליקים את הנרות ואחרי כן מברכים:

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק נֵר שֶׁל שַׁבַּת קֹדֶשׁ:

תפלת הדרך

צריך לאומרה כשהחזיק בדרך חוץ לעיר ביום ראשון כשנוסע מביתו, וטוב לומר מעומד אם אפשר בקל. ובשאר הימים שמתעכב בדרך עד שובו לביתו יאמר אותה בכל בוקר אפילו במלון ויחתום ברוך אתה שומע תפלה בלי הזכרת שם: יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, שתוליכנו לשלום ותצדיקנו לשלום ותדריכנו לשלום ותסמכנו לשלום, ותגיענו למחוז חפצנו לחיים ולשמחה ולשלום, (ואם דעתו לחזור מיד אומר ותחזירנו לשלום), ותצילנו מכף כל־אויב ואורב ולסמים וחיזת רעות בדרך ומפל־פורעניות המתרגשות וכאות לעולם. ותשלח ברכה בכל־מעשה ידינו, ותתנני לחן ולחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל־רואינו, ותגמלנו חסדים טובים ותשמע קול תפלתנו כי אתה שומע תפלת כל־פה: ברוך אתה יי, שומע תפלה:

לזכות

לוי שי' הלוי בן חנה

וזוגתו **אולגה שרח** בת תמר

ויוצאי חלציהם

צבי' ובעלה דוד הלוי אליעזרוב

שלום יצחק הלוי וזוגתו אורלי

רות ובעלה אפרים הלוי יליזרוב

זבולון הלוי וזוגתו רות

חגית ובעלה גבריאל סופייב

שמעי' הלוי וזוגתו מוריאל

אילת, יהושע הלוי ואור אבנר הלוי שיחיו

לבייב

ניתן להשיג שיחות קודש ומאמרי דא"ח אלו

פקס: 9606108 3 (972)

ת.ד. 373 כפר חב"ד 60840 ישראל - P.O.B 373 Kfar Chabad 60840

Israel

E-mail: Israel@DvarMalchus.Org USA@DvarMalchus.Org

להורדת קבצים:

Internet: www.DvarMalchus.Org

www.otzar770.com * www.lahak.org * www.Chasidut.TV

הערות ותיקונים ניתן לשלוח ל:

E-mail: chazak@zahav.net.il - www.chazak.co.il

Dvar Malchus
Issue # 00376
02/06/2013

P.P.
שולם
1949
תל אביב

